ASIA, SIVE HISTORIA VNIVERSALIS ASIATICARVM GENTIVM ET RERVM DOMI FORISQVE GESTARVM, A CVIVSQVE ORIGINE AD HÆC TEMPORA

mixti paſſim ſacri profaniq́ue Ritus,

AVCTORE

IO. BAPTISTA GRAMAYE PRAEPOSITO ARNHEMIENSI, ET
Archid. Vltraiect. I. V. L. & Academico Louanii Profeſſore

AD ILLVSTRISSIMVM ET REVERENDISSIMVM ERneſtum Electorem Colonienſem vtriusque Bauariæ Ducem.

ANTVERPIÆ,
Sumptibus Viduæ & Heredum IO. BELLERI, ſub inſigni Aquilæ aureæ.

ANNO M. DC. IIII.

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO ERNESTO ARCHIEPISCOPO COLONIENSI, S. IMPERII PER ITALIAM ARCHICANCELLARIO PRINCIPI ELECTORI ANTISTITI Leodici Hildeſ. Friſingæ Monaſterii Comiti Palatino Rheni, vtriusque Bauariæ Duci Domino ſuo & Mœcenati literarum vnico.

HEBRÆORVM ſolemne immò lex eſt: Arborum præputia, nec ad vſum nec ad [illegible]ſum ſunto. Volebant nimirum æqui naturæ interpretes, & auxiliarii, anima[illegible] non minus omne, quam animal pubertatis beneficio gaudere.

Crudum videbatur frondicomas illas matres,
Ante ter emenſum, quam Cynthius expleat orbem,
Fœtu ſuo orbare, qui eò gratior futurus iudicabatur quo maturior; eò maturior quo radicis magis adultæ, & cælo aſſuefactæ & generationi.

PRINCEPS ILLVSTRISSIME idemq́; Reuerendiſsime Domine.

EX hoc more ego adoleſcentiæ meæ primæ lucubrationes aliquot Menſium decurſu in vnum faſciculum collectas annum iam amplius quartum ſupprimo, interim iuris legumq́ue ſtadium decurrens. Horrebant nempe fructus, nec dum plenò ſole cocti, & quibus plus viroris quam virium, frigoris quam ſucci abundaret, Doctio. is palati iudicium ſubire, aut delicatioris ſtomachi tentare valetudinem. Spes erat cum ætate, & ſtudio prouectioribus aliquid acceſſurum; ſed fefellit. Peperit enim diſſuetudinem iſta ceſſatio, & qui in altiarum diſciplinarum caſtra vt explorator diuerſari cupiebam, viſus ſum amæniorıbus hiſce ſtudiis transfuga.

Tuli ſortem, quam par erat, æquius, & in honoratiorem militiam adſcriptus in Iuriſconſulti dignitate conquieſco. Quod autem ſolent periti bellatores legere duces, itinerum callidos, quibus ſemitarum compendia explorata, quibus condenſa ſiluarum frequentata, perſpecta præuiatorum latibula: id fecerunt viri noſtri Athenæi, Belgici præſtantiores quorum eruditionem exoſculor, & amicorum plurimi quorum fidem hi teſtatos habentes adoleſcentiæ meæ in amænioribus litteris ſudores bonum factum putarunt me publico auctoramento adoleſcentibus doctorem dari. Factũ eſt, me illorum auctoritati horum affectibus cedente: Interim dum publico perfungar almæ noſtræ facultatis artium munere, vlterius vrgent. Plebęi animi eſſe labores ſuos ad tenebras & ſilentium damnare, aliquid dandum poſteritati, quo vixiſſe nos teſtemur, re eius fore & præcipue iuuentutis, ſi perpetuo filo vnoque volumine tot diuerſiſſimarum gentium annales adſpiciat, penſiculatius aduertere cæpi: & quamuis raræ ſint gentes præſertim in Aſia, quæ ſcriptores ſeparatos rerum ſuarum nactæ ſint, rariores quarum hiſtoriæ temporum iniuriis ſuperſint, & ego communem cauſam agens omnium, ſingulis ſuum, vt in orbe habent, ita in volumine locum aſſignando, (vt in ſua quisque ſe pelle continens non aliena illuſtretur pagina) gratiam aliquorum mereri poſſe viderer; tamen non ſum qui ita altum de me ſapere vellem, & ex fumo famam venari: mouit me tantum adoleſcentium cura cui me debere fateor.

Scriptores vtriusque religionis, linguæ, orationis quorum cohortes percurri ad concinnandam floretinei aream numeri, precii, ponderis maioris ſunt, quam vt ab omnibus legi, à tenuibus comparari, ab occupatis circumferri poſſint. Cum ſciendi omnes teneantur deſiderio, multitudo auctorũ diſtrahat aut obruat iuuẽtutem, ne nil habeat vnde ſuum paupertas paſcat amorem & onus quæratur, qui in hiſtoriis quærebat voluptatem opus hoc vnum in quo illuſtria omnium gentium facta ſeriatim annotata, (quibus plura qui volet adeat fontes quos deſigno ibi abunde ſitim expleturos) lucem adſpicere patiar. Non quod eam mereatur, aut Doctorum ſupercilia non reformidet, ſed quod alii mereri perſuadeant mihi certe per occupationes quotidianas non licuit, nec propter aliquot annorum intermiſſa id generis exercitio libuit manum vltimam, & limam apponere, cogitanti pronius.

pronius ad veniam fore iuuenile ſcriptum, cui nil maturitatis acceſſit, nec ſanè, ſi contextum, compoſitionem, & quicquid ab arte mea aduenit contempleris.

Princeps maxime quicquam eſt oculis tuis dignum, fortaſſe erit ſi materiam & quos mutuaui hincinde floſculos: boni ſunt illi, nec deſinunt, etſi, parum honeſtè ſepti, ſordide culti, inutiliter partiti, natiuam prodere elegãtiam. Decent illi te, debentur & domui Bauaricæ quorum beneficio quidam viuunt ſcriptorum, quidam vigent & volitant per ora Iuuenum, & ingenia illa expolientes hæc erudientes.

Nolo ego antiqua Boyorum inſignia relegere, Theodones illos non tam Alemano Herculei, quam Chriſtianæ fidei rudimentis illuſtres, Albertos, Theobaldos; tot Auguſtorum nomina & congeſta in vnam Bauariam, Francorum, Belgarum, Germaniæ, Italiæque ſtemmata, Regum, Ducum, Præfectorum Prætorio titulis diſcreta: Tacebo tot magnorum, boni, pii, illuſtris imagines, quibus nomen inditum, quod omnes mente habuerint, quod vnus quiſpiam veſtri ſanguinis Imperator ſymbolo depreſſit: ſola bona, quæ honeſta. Alios præcones habent, & alios requirunt Albertus Pater, Guilhelmus frater, Maximilianus ex fratre nepos, non degeneres, vt imperii ita virtutis heredes. Quas ipſius dotes in pulcherrima orbis luce; dignitatibus auguſtiſſimis conſpicuus, maius volumen, maius poſtulant ingenium. Hoc ſolum dicamus, rem miraculi eſſe principem, in quem tot Prouinciarum onus reclinat deſertas nihilominus & ſteriles in ſuis montibus Muſas in curæ ſanctioris partem aſſumere: Loquitur hoc me tacente tum illud Leodicum, & cui nullum totius Belgii cedat litterarum omniſq; boni ſeminarium, quod tuæ domini munificentiæ felix habet Reſpublica, quæ per ſingula membra ſua, Principis ſui cum fænore partitur beneficium. Nec mirandum, ſi ego quaſi ſupermunerarius laudator extra ordinem accedã, ex vrbe illa, quæ Leodicenſis olim Diœceſis fuit. In illa Muſis initiatus, quæ tuo gubernatur arbitrio. Cui hoc ſolum in votis eſt, vt tuo *Princeps inclite*, illuſtris nomine luceat iuuentuti hæc meæ iuuentutis facula: Satis erit eo probari, cui non tantum litteratum; ſed & litterarium omne ſapit; ſub eius nomine deliteſcere; qui quanto plus poteſt, tanto vult benignius pluſquã ſatis.

DEVS magnorum arbiter, qui te ad suæ Reipublicæ clauum collocauit, vitæ bonisque omnibus diu superesse decernat incolumemque saluum, quod oro etiam atque etiam.

Illustrissimæ ac Reuerendissimæ
tuæ Dominationis
Cliens.

Ioannes Baptista, de Gramaye.

Louanio Calendis Ianuariis
ANNI 1604.

AD IO-

AD IOANNEM BAPTISTAM GRAMAYVM. I. I. LVEN. P. RHETOREM, P. POETAM HISTORICVM CLARISSIMVM SETIASTICON C. VTEN.

CVM Grudiis certant Vbii: suum
Illi licentia, hic studio volunt.
Atuatici certant Sycambris
Vnius ob titulos Gramay.

Certatque Rhetor historicis: suum
Professione, vt hi calamo, vocans.
Regumque doctique cum Poetis
Vnius ob studium Gramay.

Res digna visu: Mercurius stat in
Elconem, Apollo in facidicam Themyn.
Et Dila, Rhenus, Scalda, VValis
Viribus & ratione iunctis.

Coire pergunt in caput vnius.
O Belgium actum est: ni tuus exulet
Gramayus, ast vbi exulabit?
In merito procul orbe cœlo.

Huc tu infer illum præpete sospitem
Voto, infer illuc laudibus inclytis
Quo post peractos ibit annos.
Sola homines pereunte fama.

IV. Cal.

IV. Cal. Iania.

In Panda-Cosmica

REVERENDI D. IOANNIS GRAMAYE D. PETRI LOVANIENSIVM CANONICI, N. P.

IVppiter in Paruo cælum & vaga sydera vitro
Aspiciens. quæ mens? dixit & obstupuit
Saturnus paruo tot mundi secula libro
Inspiciens quæ mens dicat & obstupeat.

I. A. A. Cognatus tuus.

AD REVERENDVM DOCTISSIMVMQVE DN. IOANNEM B. DE GRAMAY IV. L. COLLEGII MONcensis Rectorem Hendecasyllabi.

trium Dearum
GRamay deliciæ nouem Sororum
Decem Deorum
Cuius musa volat per ora Belgi.
vatibus lucem
Quæ tot fortibus est datura nomen
gentibus laudem.
Iure quæ dabit alteri meretur.
Ergo luceat ergo nominetur
Laudeturque, volet per ora Belgi.

Ad Auctoris arma gentilitia T. Bruxella allusio.

QVid sibi Crux? quid vult Iouis armiger sanne Gramayo
Spondet post varias astra parata Cruces
An quia Crux candente rubens in vellere castum
Nuntiat & patiens cor neomysta tibi?

ALIA.

Terra Cruces, aquilas aer parit, æquora Conchas.
Angelus Empireo missus ab aere venit

Scilicet

Scilicet vnius conſpirauere Gramay
Ingenus, vnius ſerua elementa viri.

P. Coloma Profeſſori de ſe
bene merito.

AD SYMBOLI EIVS SYMBOLVM
EPIGRAMMA.

DIruta Serapidis quondam delubra fuere,
Eruta crux vitæ venturæ credita cunctis
Symbolum, hanc tibi Myſta Dei Deus, hanc tibi fama
Hanc ſpondet doctrina & fati neſcia virtus.

(Monean echo.

IN LICENTIAM ET PRIMITIAS
EIVSDEM.

VEctus Puniceis Phanes quadrigis
Dum frontem Tyria quatit iuuenca
Eoo lachrymis rigat a fuſis
Laurus, Phocaicos viret per agros
Aſt cur iam grudiis vigent in hortis
Lauri? cum niueis amicta vittis
Irrumpat tacitis hyems pruinis
Gramaye, hæc ſtupeo! cauis in antris
Echo quæ reſides mihi loquare, (echo)
Quare? redde ſonum. Quis eſt Gramayus? (echo)
Mayus. Mayus is eſt? quis ergo lauros
Nunc florere vetat? leui pruina
May tempore ros roſas maritat.
Echo quid Ducibus dabit Gramayus? (echo)
Ius, nonne eſt in vtroque iure laurus
Acquiſita? Echo, ita. Quid eſt Gramayo,

(echo) *Io, tantum io? Plebs io sonabit*
BrVXeLLIs, SaCra CVM saCro TonantI
Chronicon. *VotIVa patera Deo LItabit.*
Vere Vera reor. VaLete Late.

B. Collem Tornaco.

MVNDA.

MVNDANA GENESIS.

CAPVT PRIMVM.

Genesis 1.
Augustinus de ciuitate l.11. c.6. & sequen.
Iosephus p. 1. c. 2.
Ouidius 1. Meta.
Virgil. Eglo.6. Manilius.

Talmud. ord. 4. tract. 4. dist.3. blasphenia de Deo ne otiosus esset, varios mũdos fabricante & destruẽte donec hunc facere didicisset, & quod idem iussit in nouilunis fieri expiationes pro se quia lumen iniuste soli dedit. o. 4. c. o. d. 1.

PRINCIPIO Deus nulla antegre-
diente materia, mero bonitatis suæ
mundum hunc, & quæcunque in
eo finxit, ordinauit, ornauit: Ru-
dem indigestamque molem poliẽs
luce inducta & cœlo terras & terris abscidit vndas.
Et postquam sidera cœperunt toto feruescere cœ-
lo, terra feras cepit, volucres agitabilis aer: cesserũt
liquidis habitacula piscibus vndæ, auctius his ani-
mal, anima rationis compotẽ instructum hexame-
ro huic operi præfecit. Huic, quod ex puluere hu-
mecto factus esset, Adami nomen fecit, & nos id-
eo hominem appellamus. Hic vnus celsum leuat
altius cacumen, vt terram despiciat, & vultus tol-
lens ad sidera auctorem suum contempletur. Hic
futurorum præscius, omnia naturæ arcana callens
animantibus reliquis nomina fecit. Post huius
productionẽ septimo tandem die Deus quiescens,
finem operi suo imposuit.

Philo de mundi opificio. Hominem à Deo & angelis creatum, ex Timeo Platonis Basilius itemq́ Ambrosius opere hexamero.
Genesis 2.
Boethius l. h. m. 5.
Tertul. de resur.
Iosephus l. 1. c. 2.
Not. Deut. & Leui. 15.

Ios. rubeam terram fuisse vult. l. de Sina & Sion.
Cyprianus ex 4. stellarum initialibus literis Adam componit. hist. scho. c.18. mares nascentes, a primũ efferre, fœminas e.
Plato Syrum primũ nomina rebus dedisse ait.
Talm. o.3. t. 1. d.6. blasphe Adamum cum omni animante coisse, nec Satiatum cum Eua.

Hominum & Angelorum lapsus. CAP. II.

H. Schol. c. 16. & alii somnum hunc extasim fuisse volunt, & vigilantem Adam prophetasse.
Iosephus l.1. c.3.
Genesis 3.
Hi. Schol. Deum per creaturas iu locutum.

Figura: primum Dei in mundo miraculum & primum Christi circa nuptias: fabula: Adamum ante Androgynum fuisse.
Initium ieiunii vt Ambrosius de Elia c. 4.

BEATVS erat Adam quamdiu solus, ger-
manum creatoris sui exemplũ, sed post-
quam ex costa dormiẽtis fabricata mu-
lier, cognatæ naturæ amor fraudi fuit. Serpens e-
nim terrigena, siue malis diabolum dicere, haud
ignarus mandati diuini, quo fructus omnis ex-
cepto scientiæ, boni & mali, vsui & esui humano

Beda & H. Schol. c. 21. serpentem facie virginis fuisse.

Aliqui edenti pomum mortem animæ, alii corporis, alii minatum volunt vtrumque.

Augustinus de ciuitate l. 12 cap. 21. l. 13. capp. primis l. 14. c. 11. & sequentibus.

Succo ficus inuncta caro sentit pruriginem libidinis, id l. o vult Ios. folia fici fuisse, quæ pudendis apposuerint.

H. Schol c. 22. primum in his motum contrarium rationi esse, ensisse, & in porta propaginis signum inobedientiæ manere.

permittebatur, mulieri vt quæ ad motus pronior videretur, stupiditatem nimiam Dei obseruationem exprobrans, quod pomum aspectu gustuque præstantissimum è quo diuinitatis quædam similitudo dependeret carpere cunctaretur, incautam pertrahit in errorem, ita vt decerptum non modo ipsa gustauerit, sed & gustatum viro communicans pœnæ socium effecerit & damni. Innocentiæ enim vesti, pudoris velum substituerunt, hortoque voluptatis eiecti laboris, & doloris toti posteritati imposuerunt necessitatem. Damnatus serpens ad perpetuas cum homine dissessiones, Eua vt viro subsit & pariat fructum cum gemitu, vir vt laborem non nisi cum vita finiat.

Allegoricè serpens voluptas. Eua corpus, Adam anima Deus ratio, paradisus seculum, figura tentati Christi gula & ambitione.

Vt sunt inter eius venenũ & hominem, hominem nudum & serpentem, salinam serue & cumdem. e. q. superbia in fine fuerat.

Mitius hominis supplicium quibus viuere relictum est & pœnitere concessum, præ Angelis: quorum partem felicitatis impatientia & rebellis ambitio, cœlo, vbi in ordines digesti erant deturbauit, æternis addictam cruciatibus. Horto autem quem dixi, siue is esse, siue talis esse desierit, siue præcluso aditu, aliquo orientis aut Oceani angulo lateat, Paradisi nomen fecerunt. Vnde vehementi impetu delabentes Tigris, Euphrates, Nilus, Ganges miseriarum nostrarum alueis excepti, hoc certè agunt, ne beatitatis amissæ immemores esse possimus, recuperandæ velimus. Et certè quoties subit hominem mortis expertem in omni felicitate victurum fuisse, dolor quidam menti suboritur & pœnitudo; hoc autem subit aut subire debet, quoties panem, quem in sudore manuum & vultus vescimur, vestem quæ innocentiam ablatam loquitur, quid dico? quoties corpus nasci, animam cum tot hostibus luctari indies obseruamus.

August. l. 11. c. 5, & 32. L. 12. c. 6.

H. Scho. c. 24. vult Parentes 7. horas in paradiso fuisse.

August. l. 13. c. 21.

Beda.

Psal. 2. Allego. & de Cherubin.

Ezechielis 27

Isaia 37

Ambrosius de Paradiso & Epist. 42.

Franciscus Georgius to. 1. problematum probat non fuisse in terra paradisum.

Conferantur quæ de campo Elysio poetæ fabulantur etc.

Deum perfectas non fecisse sed earum nomine peccata ... quidam volunt sed perperam.

Hinc fabulam: Talmud. o. 2. t. 5. d. 8. cum Angelus peccasset à Deo igneo flagro punitũ. Sed Gabrielem eum vocant.

Conferantur quæ apud Ælianum l. 3. de vrbib. Machima & Ensebia.

Allegoricè Paradisus anima, planta virtutes 4. summa cardinales totidẽ virtutes.

Lignum vitæ ... Seruatoris.

Lignum scientiæ ... obseruationes. ... Ecclesia paradisus flumina gratia.

Lignum vitæ Eucharistia alia ligna virtutes.

Lignum scientiæ curiosa vanitas hæreticorum.

Cain & Abel. CAPVT III

Suidas fuse totam Adæ vitam refert, itemq; Epiphanius.

Iuxta Genebrardum & communem sententiam.

AGER Damascenus profugorum fuit receptaculum, vbi prima mundi ætas transacta 65. supra

Berosus tamen mundum etiam ante diluuium diuisum in tres partes ait.

Suidas in verbis Abel & Cain historiam refert. Cyprianus de simplicitate tractatu 3. Prudentius præfatione Hamartigenia. Ad Hebræos c. 11. Aliis ad eps erat altis lac, Suida ouium primitia Abel: secundæ Cain. Philo de sacri. Cain & Abel. H. Schol. c. 26. Abelis sacrū cælitus accensum. Cypri. s. 6. de orat. dominica. Philo quod deterior potiori insidietur. Augustinus de ciuitate l. 15. c. 5. & seq. Iosephus l. 1. c. 4. H. Scho. c. 27. Cain 7. pe cata lethalia commisisse. Suidas ait Cainum semper postea gemuisse & tremuisse.

supra mille quingentos annos efficit. Hæc Patria filiorum Adæ, qui ex Eua primum duos filios sustulit, & ex duobus alterum fratricidam. Horum Abel pastor erat ad pellium lanæque vsum, Cain Agricola, vtrumque sacrificantem aliter Deus respexit, minoris munus maioris faciens, eo quod ex fructu non primo, non optimo, non tempestiuè offerret. Hinc qui sacrificio placuerat, sacrificium factus est. Euocatus enim in campum fratris manu peremptus sanguine suo martyrii primitias militanti Ecclesiæ pependit. Consecuta cædem maledictio, quæ in Caini semine etiam durat, cuius soboles quo à cælestibus remotior, hoc caducis magis intenta solum curabat nomen suum ab interitu vindicare, quid animæ & rationi consentiat nihil pensi habentes.

H. Lucius.

H. discors.

Allegoricè Abel Deum noscens & laudans auctore omnium, Cain sibi omnia adscribens. figurat Abel Ecclesia, Cain Iudas, Deus Christus sacrificia corpus domini, & immolata interficere persequi. figura excommunicationis ecclesiastic.

H. Scho. c. 28. Cain à Lamech in venatione necatum.

Male acta prima ætate. CAP. IV.

Berosus l. 1.

Iose. de astrologia potissimum hæc ait:

H. Schol. c. 28. marmoreā in Syria ante Iosephi adhuc fuisse.

Genesis 4.

VNDE prævidentes eorum quidam aqua & igni homines olim absumendos, artium à se repertarum elementa duabus columnis lateritiæ & marmoreæ, quorum alterutra diluuio superesse, resistere posset incendio, insculpserunt.

Præter scientias autem, vt speciosius Cainidæ peccarent variarū rerum vsus monstrarunt. Noëma lanæ linique materiam, in pellium & foliorum locum vestibus dedit: Iabel tabernacula fixit: Tubal-Cain sculptorem se fabrumq. probauit: Suauem vocum instrumentorumque harmoniam Iabel adinuenit: matrimoniorum augmenta & fortasse pellicatum exemplo suo Lamech docuit: Vrbium primam in Libano à filio vocauit Enoch: alia alii posteris cōmunicarunt. Sed quid hæc omnia? Oppida, domus, arces peccatorum ignorationem, peccantium impunitatem spondebant: possessionum fines & descripta latifundia audaciam locupleti, inopi inuidiam, vtriq; bellum excogitabant.

Cum de Beroso ago, illum intelligo qui eius nomine circumfertur, cum sciam eum vsque ad Cyrum 3. libris historiam scripsisse hunc non item.

Hos poëtis vocari quidam volunt Mineruam, Vulcanum, Apollinem, Martem, Panem.

Ios. Thubal hoc adscribit

Beroso Oenon.

Quæ græci scriptores de his inuentis recitant capienda de iis, qui certum locum aut regionem primi artem aliquam docuerunt, non vniuersim omnes.

Hoc Caini inuentum, vt pondera, mensura exactiones, rapina.

Vestium inuolucra cum corpore pudicitiam superabant: concentum diuersorum vnanimis contractio per aurium fenestras admissus animum interiorem fascinabat: statuarum similitudo stupidos ad idolorum pedes abiiciebat. Planè vt vitiorum omnium seminarium malorumque omnium sentinam appellare iure meritissimo possis.

Bene acta prima ætate. CAP. V.

LONGE aliter Sethi digno Adami resipiscente progenies. Peculiari ritu diuinos honores auxit, reproborum consortio separata familiariter cum Deo consuescens. Hinc Enoch prophetarum & scriptorum, vt quidam colligunt, primus translatus est ne videret mortem, Noë seruatus ne sentiret diluuium illud Lanipedis Dei, vt ita loquar ferri-manium. Diu ille tulerat tot scelerum progressus, monstrosasque libidinum figuras, nouaq; in dies Sethidarũ defectione crescebat impietas, quam de mansuetudine numinis concepta animabat impunitas.

Effrenem itaque gygantum (hoc enim ex incesto illegitimo concubitu, natis nomen fuit) lasciuiam & impuras piorum consuetudines vltum ire volẽs Deus, solum Noë inuenit, qui ereptus è clade publica instaurati generis humani auctor exsisteret. Hic nouum Deo præceptore opus ligneum leuigata cedro & bitumine coniunctum fabricauit, longitudine 300. latitudine 50. altitudine 30. cubitorum, distinctum cellis cõtinuatis, aliis imis, aliis in secunda, tertia, itemque quarta contignatione, paratoque prius pabulo ex vnaquaque animantium specie marem & fœminam introduxit.

August. de ciuitate l. 15. c. 18

Ex Iuda epistola.

Prouerbium.

Horatius.

August. l.15. c.22

Genesis 6.
Homines cum geniis rem habuisse plerorumque opinio fuit.
H. Schol. c. 32. negat Augustinus.
Orosius l. 1. c. 3

August. lib.15 c.26

Philo l.2. de vita Moysis.
Genesis 7.

August. l.15. c.26

Fabulatur Talmud c 4. c.2. animam Abelis in Seth migrasse.

H. innouatus.

Suidas ait à patando Noe dici, aliis Noe interpretatur requiescens vel commotio.
Nomina autem veterum pleraque futurorum habent præsagia. Hiero.

Goropius in gygantomachia & alibi ingeniose magis, quam verè de rebus adhuc spectantibus disputat, quod semel monendum fuit.

Figura Ecclesiæ & Arca Moysis.

Allegorice
Arca corpus,
Noe anima,
filij 3 eius potentia, vxores concupiscentia, fenestra sensus, partes Arcæ, partes corporis, 40. dies vita nostra, pluuia tentationes, mons Ararath Ecclesia, coruus appetitus sensitiuus, columba ratio, animantia affectus.

Diluuium. CAPVT VI.

QVÆ postquam se contulerunt in vnam totius terræ æmulam nauem, continuis 40. diebus

Ambrosius de Noe & Arca.

diebus imbres deciderunt, ita vt 15. cubitis terræ superficiem & montium iuga vndæ superarent:

Ouidius 1 Meta qui conferri potest quanquam hoc diluuium non nouerit nec describere intendat

Obruerat tumulos immensa licentia Ponti
Pulsabantq́; noui montana cacumina fluctus.
Maria vndique & vndique cælum.

Hist. Schol. c. 34

Mocho Æsiao Noë Sisythrus, Abydeno Saturnus vocatur, Xeturus apud Cyrillum l. 1. in Iouinianum.

Huc quidam trahunt fabulam Apollinis & Pythonis quam alibi referam.

Talmud. o. 4. t. 4. blasphemant coruum noluisse ex arca ire timentem ne Noë cum cornice sua vxore coiret.

Postquam autem remisit se dirum illud prodigium, cohibitis imbribus, & quæ nusquã nõ se diffuderant, partim absumptis solis efficacia, partim in voragines alueosq; suos reuersis, superstes prodiit è lignea mole cum vxore, liberis, nuribus vniuersaque tot animantium grege, author rediuiui post vniuersalem cladem sæculi iustitia sua & integritate Noa fieri meruit.

Hoc magni orbis plantarium est cuius luxuriantem zizaniam falce æquitatis suæ resecans Deus putidumq; mundi vulnus aquis abluens, æternum iustitiæ suæ pariter & miserationis reliquit testamentum. Hic primæ ætatis decursus, & quædam quasi infantia, hæc secunda generis humani punitio, & diei prima vespera.

Iose. l. 1. c. 5

Berosol. 3. est Gordiens mont.

Manasi Damas. Baru. August. l. 16. capp. primis.

Iosl. l. 1. c. 6 & 7.

Genesis 8.

H. Schol. c. 35

Hist. Schol. c. 35. vult eodem die quo intrauit Noë fuisse egressum.

Figura decem leprosorum à Christo sanatorum quorum vnus tantum redijt.

Allegoria, Noë anima: coruus homo inferior: columba superior, arca status cuiusque, mare mundus: cadauera, bona.

Franc. Georgius tomo 1. probl. 58. vult tantum huc vsque durasse maledictionem Adæ, probatq́.

Post elapsum anni spacium ab eluuionis initio, onerariam omnis penè viui & spirantis domum montes Ararath exceperunt. Naachus autem columba reduce, (coruum enim cadauera detinebant) olea indice restitutam sibi terræ planiciem discens, cum felici illa septenione 3. liberis sua & eorum vxoribus ipse octauus in terram descendit. Altare erigit, vota nuncupat, ex pecudum volatiliumque genere holocaustum offert, meritus benedici, & esse quo cũ Deus, Iride teste, fœdus pangeret, nunquam se aquis hominum peccata puniturum.

Ante eluuionem fructibus terræ & arborum tantum vsi sunt, quanquam aliqui dissentiant.

Philo de agricultura.

Eidem ad vires conciliandas carnium esus, humana excepta, indultus. Cis Tigrim, qui naufragium terræ euaserât primum incoluere, vbi agros colere, maiorum more progressus Noë, vitis vsum primus monstrauit.

Genesis 9.

Ebrietas.

Cuius gratia oblectati senis insuetos artus vini, quod

Athenaus l. 2 c. 1. & alibi de vini autore aliter.

quod nec suo quidem authori parcere norat, occupauit vehementia. Qua captus & somno pariter obrutus nudum se filiis exhibuit. Ridet Cham nec impune, Sem vero & Iaphet paternam turpitudinem auersi velantes, fraternæ maledictionis pœnam euasere, vnde cum Asia & oriens à Sem vt primogenito & sacerdote magni Dei occupata, Europa item quæ Iapeto cessit, albos. Africa Cami exilium potius quàm hæreditas, nigros producit. Et gentium ab eo procreatarũ, quæ vicinos agros quo iure qua iniuria excursionibus, coloniisque sæpe vastarunt, fundata quidem, sed laudata nunquam, nunquam diuturna fuit dominatio.

Hinc aliqui trahunt facete vini vires quod pigros impudicos, feros & sapientes in speciem faciat, q. Noe vitem irrigauerit sanguine porci, simia, leonis & ouis.

Berosus libro 3. ait Chem esenua, id est, Cham infamem eum dictum. Ioseph l. 1. c. 8.

Alii hoc soli aut cælo attribuunt.

Vide Cananaei videbis in Africanis Ægypto, Æthiopia & aliis.

Diuisio terræ tempore Phaleg. Anno Mundi 1789. aut circiter.

Vt Æthiopes Mauri, &c.

Ex vna hac Noachi domo quicquid gentium terram habitat prodiisse nemo est, qui ignorat, anno post eluuionem centesimo primo post linguarum confusionem inductam, 72. principes totidem gentibus quæ & ipsæ principes meritò appellentur nomina sua reliquerunt. Quæ singula recensere vix operæ pretium foret, præsertim in capite cuiusque historiæ gentilis repetenda. Hic itaque modum faciemus, hinc ad aliarum gentium facta & historias gradum proferentes.

H. Schol. c. 3
Vide Babylonica.

Philastricius Brixiensis vult antè deno Dei ab omnibus intellectas multas linguas fuisse, sed tum ablatam intelligendi facultatem, qua Apostolis demum reddita.

SERIES

SERIES HISTORIARVM HVIUS OPERIS.

IVdaicorum { Pars prior. Ad Ruremundanum Antistitem. / Pars posterior. Ad Archidiaconum Mechliniensem. }

Populi terræ Canaan. Ad Magnum Leodicensem Præpositum.

Assyriaca, Antiochena, Damascena, Comagene, Adiabene } Ad Senatum populumque Montensem Harmoniæ.

Syriaca Ad Prouincialem Ordinis Minorum per Germaniam inferiorem.

Babylonica ad Gasparem Vlenbergium.

Medica, Mesopotamia } Ad Rumoldum Verdonckium.

Persica Ad Comitem van de Berghe.

Parthica Ad Arnoldum ab Ameyden.

Indica Ad Alexandrum, Petrum, Ioannem Colomas fratres.

Scythica, Amazonica } Ad Comitem de Basquoij.

Colchica, Albanica, Iberica } Ad tres Comitis Arenbergii filios.

Armeniaca Ad Ioannem Curtium D. Dupie Viegnisse.

Phœnicia, Punica, Arabica } Ad I. B. Ferdinandum & Theodoricum Berthii.

Cypria Ad fratrem Gelriæ Archiquæstorem.

Lycia, Galatia, Asiæ aliquot regiunculæ } Ad Comitem de Hoechstraetee.

Ionica Ad D. Dionysiū Leodicensium Decanum.
Lydica Ad fratrem Commissarium.
Phrygia, Mysia } Ad Brugarum Flandriæ Antistitem.
Cilicia, Cappadocia, Caria } Ad Marchionem Haneræum.
Bischgnica, Bosphorana, Pontica } Ad Audientiarium Bruxellas.
Troiana Ad Iustum Lipsium.

IN PRI-

IN PRIMA MVNDI ÆTATE OBSERVANDA.

...batum id à Sandero ...re de visibili monar...a.

Speciem quandam monarchiæ in Ecclesia per successionem continuam à condito orbe vsque ad Christum fuisse. Reprobos semper fuisse, sed qui mox deficerent.

...de Historiam. ...enesis c. 4.

Plerarumq; scientiarum præsertim mathematicarum, artium quoque initia prima ætate fuisse.

...bilo de agris.

Quarum si quæ interciderint, post eluuionem à Noe & eius posteris reparatas.

Berosus orbem in 3. par...es diuisum vult ante di...uuium.

Nullas in longinquas regiones colonias missas, sed in agro Damasceno potissimum habitasse.

Petrus Messias li. 1. c. 1. & 2.

Homines eius ætatis multa secula vixisse, quod postea siue peccato, siue senescẽte cum ipso mundo natura aliter obseruatum.

Goropius aliique ingenio...se conantur aliud probare.

Ideoque minùs mirum si numerosissima sobole orbem breui complerint vires sufficiente natura. Lingua eadem Hebræa nimirum vsque ad Babylonicæ turris tempora omnes vsi. Deum etiam eundem eovsque, licet ab ipso per scelera sua plures separati coluerunt. Legem nullam nisi quam natura dictaret, habuerunt. Tegmen primum ficus folia, vestis prima ex pellibus mortuorum animalium. Iris prima, vitis prima, esus carnium licitus primum sub Noe.

Iosephus.

Hist. Schol. cap. 24.

Q. ea ad voluptatem vt mortu sint memores.

REVERENDISSIMO HENRICO CVYKIO, RVREMVNDENSIVM EPISCOPO.

NON vna ducor ratione cur Iudaicorum meorum frontem nominis tui titulo insigniri optauerim. Siue te intuear Reuerendissime Domine, ad Ecclesiæ clauum sedentem, Gelriam cura tua dignaris illam meam nutritiam vbi

Genitorem omnis curæ, casusque leuamen,
Amisi

Glorioso exilii genere pro fide & Rege mulctatum. Si me considero in illa vrbe sum, quæ te salubria spargentem dogmata audiuit, in illo collegio canonicorum cuius tu nō membrum tantum sed & caput præfuisti, ex illa cathedra iuuentutem instruo, quæ te agnoscit & meminit doctorem olim suum, modo ab animorum ad animarū curam summi numinis vitanquā calculo delectum. Si inspicio Iudaica sunt non tam iniquitatis, quam fidei nostræ reuerenda signaculis. Hæc vel maximè te digna, qui gregis dominici partem suscepisti; suo magis genio, quam scriptoris ingenio æstimanda. Aegrè profectò a me impetraui; vt calamum ad mysticas narrationes illas offenderem, quæ suo magis intellectu quam phalerata exscriptione placere deberent. Monit hoc solum, quod parum Christianum, emisisse videri possem, quæ nulli satis in ore & animo esse possunt, vt taceam historiam Asiæ deficientibus Iudæis imperfectam futuram, & quod non dubitem, aliquos historiæ sacræ legendæ voluntatem & fortè voluptatem occasione operis mei capturos, quos alioquin Bibliorum immensitas, & phrasis, quanquam male, deterreret.

His

His itaque dum consulo hoc precor, vt hunc qualemcunque historiæ sacræ fasciculum patrocinio tuo digneris, tuæque commissum fidei tuearis, materiæ solius & animi mittentis inspector & æstimator.

Det Deus qui te, Reuerendissime Domine, sponsæ suæ dedit custodem & te sæculo pacatiori seruet incolumem, vt defunctis bellis ciuilibus Belgæ tua institutione veræ pietatis iaciant fundamenta. Ita voueo.

Louanii Cal. Iani
Anno 1604.

Reuerendissimæ tuæ
Dominationis
Cliens.

Ioannes Baptista
Gramaye.

MI LECTOR.

HÆc pauca, quæ præmitto tibi, sunt, vt scrupulo te, me nota liberem. Promiseram breuem me fore, promissis in sequenti historia non steti, quod tibi fastidio, mihi culpæ non fore speraui, cum sacra sit, & mystica. Talem eam esse, & assidua Dei mentio, & quæ altero margine adiecimus mysteria ostendent. In ritibus quoque quod fusior fuerim, antiquitas fecit, & iucunda rerum varietas, quam cum nostro æuo conferre, vt pulchrum ita vtile iudico. Facit enim subinde vt doceamur, subinde erubescamus, subinde vt admiremur. Accedit quod in tota & sola hac præter rerum narrationem & occultos, & Philosophiæ & Theologiæ sensus, etiam fidei nostræ mysteria liceat obseruare. Quæ omnia vt prolixitatem meam excusent precor.

Vale Lector.

SACRA

SACRA IVDÆORVM HISTORIA.

CAPVT PRIMVM

De regione.

TERRA quam nos merito sanctam appellamus, Palestinæ atque adeo Syriæ pars, Semi & posterorum est hæreditas, sed quam Cananæorũ gentes validæ occupârint, à quibus & nomen absumsit, ita tamen vt Iudæis terra promissa sanctiore vocabulo nuncuparetur, donec eam Deo & virtute auspice recuperatam à se Iudæam dici maluerunt. Hanc Iordanes fluuius in duas partes quamuis secaret, populi tamen ex diuersis terræ partibus confluentes pro cuiusq; habitatione diuersimodè partiti sunt, vt Phylistæi, Gergezei, Iebusæi, Amorræi, Enæi, Cinæi, &c. omnes ex Cami posteritate. Postquam autem his eiectis Israhelitæ in 12. partes pro tribuum numero eam diuiserunt, per secessionem temporis progressu duæ tribus ab aliis separatæ in regno Iudæ, (sic enim à digniori appellabatur) perseuerarunt, reliquis 10. regnum Israhel constituentibus.

Alii eadem cum Palestina Iudæam volunt.

Inde terra Canaan dicta.

Cananaa.

Eadem cum terra promissa.

Eius diuisio in duas partes.

chel. nume. c. 27.
s 7. fuisse vult Arias
ly duodecim.

In decem.

In duodecim.

In duas iterum.

Post captiuitatem autem variè diuisa Palestina, cuius Samaria, Decapolis, Galilæa, Ituræa &c. præcipuæ numerantur prouinciæ. Iudæaque propriè alia à supra numeratis vulgo in toparchias decem redacta, quæ hoc ordine ab authoribus dirigun-tur, Hiericho, Emaus, Lydda, Ioppe, Arrabatena, Gophni-

In decem.

nius lib. 5. c. 13.

Veſtium inuolucra cum corpore pudicitiam ſuperabant: concentum diuerſorum vnanimis contractio per aurium feneſtras admiſſus animum interiorem faſcinabat? ſtatuarum ſimilitudo ſtupidos ad idolorum pedes abiiciebat. Planè vt vitiorum omnium ſeminarium malorumque omnium ſentinam appellare iure meritiſſimo poſſis.

Bene acta prima ætate. CAP. V.

LONGE aliter Sethi digno Adami reſipiſcente progenies. Peculiari ritu diuinos honores auxit, reproborum conſortio ſeparata familiariter cum Deo conſueſcens. Hinc Enoch prophetarum & ſcriptorum, vt quidam colligunt, primus tranſlatus eſt ne videret mortem, Noë ſeruatus ne ſentiret diluuium illud Lanipedis Dei, vt ita loquar ferri-manium. Diu ille tulerat tot ſcelerum progreſſus, monſtroſaſque libidinum figuras, nouaq; in dies Sethidarũ defectione creſcebat impietas, quam de manſuetudine numinis concepta animabat impunitas.

August. de ciuitate l. 15. c. 18
Ex Iuda epiſtola.
Prouerbium.
Horatius.
Auguſt. l. 15. c. 22

Fabulatur Talmud c. 4. c. 2. animam Abelis in Seth migraſſe.
H. innouatus.
Suidas ait à patando Noe dict. aliis Noe interpretatur requieſcens vel commotio.
Nomina autem veterum pleraque futurorum habent præſagia. Hiero.

Effrenem itaque gygantum (hoc enim ex inceſto illegitimo concubitu, natis nomen fuit) laſciuiam & impuras piorum conſuetudines vltum ire volẽs Deus, ſolum Noë inuenit, qui ereptus è clade publica inſtaurati generis humani auctor exſiſteret. Hic nouum Deo præceptore opus ligneum leuigata cedro & bitumine coniunctum fabricauit, longitudine 300. latitudine 50. altitudine 30. cubitorum, diſtinctum cellis cõtinuatis, aliis imis, aliis in ſecunda, tertia, itemque quarta contignatione, paratoque prius pabulo ex vnaquaque animantium ſpecie marem & fœminam introduxit.

Geneſis 6.
Homines cum geniis rem habuiſſe plerorumque opinio fuit.
H. Schol. c. 31. negat Auguſtinus.
Oroſius l. 1. c. 3
Auguſt. lib. 15 c. 26
Philo l. 2. de vita Moyſis.
Geneſis 7.
Auguſt. l. 15. c. 26

Goropius in gygantomachia & alibi ingenioſe magis, quam verè de rebus adhuc ſpectantibus diſputat, quod ſemel monendum fuit.
Figura Eccleſiæ & Arca Moyſis.
Allegorice Arca corpus, Noe anima, filij 3. eius potentia, vxores concupiſcentia, feneſtra ſenſus, partes Arcæ, partes corporis, 40. dies vita noſtra, pluuia tentationes, mons Ararath Eccleſia, coruus appetitus ſenſitiuus, columba ratio, animantia affectus.

Diluuium. CAPVT VI.

QVÆ poſtquam ſe contulerunt in vnam totius terræ æmulam nauem, continuis 40. diebus

Ambroſius de Noe & Arca.

diebus imbres deciderunt, ita vt 15. cubitis terræ superficiem & montium iuga vndæ superatent:

Obruerat tumulos immensa licentia Ponti
Pulsabantq́, noui montana cacumina fluctus.
Maria vndique & vndique cælum.

dius 1 Meta qui con- i potest quanquam diluuium non nouerit describere intendit

Postquam autem remisit se dirum illud prodigium, cohibitis imbribus, & quæ nusquā nō se diffuderant, partim absumptis solis efficacia, partim in voragines alueosq; suos reuersis, superstes prodiit è lignea mole cum vxore, liberis, nuribus vniuersaque tot animantium grege, author rediuiui post vniuersalem cladem sæculi iustitia sua & integritate Noa fieri meruit.

.Schol. c.34

cho Æstiae Noë Si- rus, Abydene Satur- vocatur, Xeturus d Cyrillum l.1. in Io- ianum.

Huc quidam trahunt fabulam Apollinis & Pythonis quam alibi referam.

Talmud. c.4. t. 4. blasphemant eorum noluisse ex arca ire timentem ne Noë cum cornice sua vxore coiret.

Hoc magni orbis plantarium est cuius luxuriantem zizaniam falce æquitatis suæ resecans Deus putidumq; mundi vulnus aquis abluens, æternum iustitiæ suæ pariter & miserationis reliquit testamentum. Hic primæ ætatis decursus, & quædam quasi infantia, hæc secunda generis humani punitio, & diei prima vespera.

Post elapsum anni spacium ab eluuionis initio, onerariam omnis penè viui & spirantis domum montes Ararath exceperunt. Naachus autem columba reduce, (coruum enim cadauera detinebant) olea indice restitutam sibi terræ planiciem discens, cum felici illa septenione 3. liberis sua & eorum vxoribus ipse octauus in terram descendit. Altare erigit, vota nuncupat, ex pecudum volatiliumque genere holocaustum offert, meritus benedici, & esse quo cū Deus, Iride teste, fœdus pangeret, nunquam se aquis hominum peccata puniturum.

.l.1.c.5

rosol.3.est Gordiens ns.
nasi Damas. Baris. ugust.l.16.capp.pra-

: l.1.c.6 & 7.
nesis 8.
Schol. c.38

Hist. Schol. c.35. vult eodem die quo intrauit Noë fuisse egressum.

Figura decem leprosorum à Christo sanatorum quorum vnus tantum rediit.

Allegoria, Noë anima: coruus homo inferior: columba superior, arca status cuiusque, mare mundus: cadauera, bona.

Franc. Georgius tomo 1. probl. 58. vult tantum huc vsque durasse maledictionem Adæ, probatq́.

Eidem ad vires conciliandas carnium esus, humana excepta, indultus. Cis Tigrim, qui naufragium terræ euaserāt primum incoluere, vbi agros colere, maiorum more progressus Noë, vitis vsum primus monstrauit.

Ante eluuionem fructibus terra & arborum tantum vsi sunt, quanquam aliqui dissentiant.

ilo de agricultura.

Cuius gratia oblectati senis insuetos artus vini, quod

nesis 9.

Ebrietas.

SERIES HISTORIARVM HVIVS OPERIS.

IVdaicorum { Pars prior. Ad Ruremundanum Antiſtitem. Pars poſterior. Ad Archidiaconum Mechlinienſem. }

Populi terræ Canaan. Ad Magnum Leodicenſem Præpoſitum.

Aſſyriaca, Antiochena, Damaſcena, Comagene, Adiabene } Ad Senatum populumque Montenſem Harmoniæ.

Syriaca Ad Prouincialem Ordinis Minorum per Germaniam inferiorem.

Babylonica ad Gaſparem Vlenbergium.

Medica, Meſopotamia } Ad Rumoldum Verdonckium.

Perſica Ad Comitem van de Berghe.

Parthica Ad Arnoldum ab Ameyden.

Indica Ad Alexandrum, Petrum, Ioannem Colomas fratres.

Scythica, Amazonica } Ad Comitem de Baſquoij.

Colchica, Albanica, Iberica } Ad tres Comitis Arenbergii filios.

Armeniaca Ad Ioannem Curtium D. Dupie Viegniſſe.

Phœnicia, Punica, Arabica } Ad I. B. Ferdinandum & Theodoricum Berthii.

Cypria Ad fratrem Gelriæ Archiquæſtorem.

Lycia, Galatia, Aſiæ aliquot regiunculæ } Ad Comitem de Hoechſtraetee.

Ionica Ad D. Dionyſiũ Leodicenſium Decanum.
Lydica Ad fratrem Commiſſarium.

Phrygia
Myſia } Ad Brugarum Flandriæ Antiſtitem.

Cilicia
Cappadocia } Ad Marchionem Haneræum.
Caria

Biſchgnica
Boſphorana } Ad Audientiarium Bruxellas.
Pontica

Troiana Ad Iuſtum Lipſium.

IN PRI-

IN PRIMA
MVNDI ÆTATE
OBSERVANDA.

batum id à Sandero re de visibili monarca.

SPECIEM quandam monarchiæ in Ecclesia per successionem continuam à condito orbe vsque ad Christum fuisse. Reprobos semper fuisse, sed qui mox deficerent.

ide Historiam. enesis c. 4.

Plerarumq; scientiarum præsertim mathematicarum, artium quoque initia prima ætate fuisse.

bilo de agric.

Quarum si quæ interciderint, post eluuionem à Noe & eius posteris reparatas.

Berosus orbem in 3. partes diuisum vult ante diluuium.

Nullas in longinquas regiones colonias missas, sed in agro Damasceno potissimum habitasse.

Petrus Messias li. 1. c. 1. & 2.

Homines eius ætatis multa secula vixisse, quod postea siue peccato, siue senescēte cum ipso mundo natura aliter obseruatum.

Goropius aliique ingeniose conantur aliud probare.

Ideoque minùs mirum si numerosissima sobole orbem breui complerint vires sufficiente natura. Lingua eadem Hebræa nimirum vsque ad Babylonicæ turris tempora omnes vsi. Deum etiam eundem eovsque, licet ab ipso per scelera sua plures separati coluerunt. Legem nullam nisi quam natura dictaret, habuerunt. Tegmen primum ficus folia, vestis prima ex pellibus mortuorum animalium. Iris prima, vitis prima, esus carnium licitus primum sub Noe.

Iosephus.

Hist. Schol. cap. 24.

Q. ea ad voluptatem vt mortu sint memores.

REVERENDISSIMO HENRICO CVYKIO, RVREMVNDENSIVM EPISCOPO.

NON vna ducor ratione cur Iudaicorum meorum frontem nominis tui titulo insigniri optauerim. Siue te intuear Reuerendissime Domine, ad Ecclesiæ clauum sedentem, Gelriam cura tua dignaris illam meam nutritiam vbi

Genitorem omnis curæ, casusque leuamen,
Amisi

Glorioso exilii genere pro fide & Rege mulctatum. Si me considero in illa vrbe sum, quæ te salubria spargentem dogmata audiuit, in illo collegio canonicorum cuius tu nō membrum tantum sed & caput præfuisti, ex illa cathedra iuuentutem instruo, quæ te agnoscit & meminit doctorem olim suum, modo ab animorum ad animarū curam summi numinis vitanquā calculo delectum. Si inspicio Iudaica sunt non tam iniquitatis, quam fidei nostræ reuerenda signaculis. Hæc vel maximè te digna, qui gregis dominici partem suscepisti; suo magis genio, quam scriptoris ingenio æstimanda. Aegrè profectò a me impetraui; vt calamum ad mysticas narrationes illas offenderem, quæ suo magis intellectu quam phalerata exscriptione placere deberent. Mouit hoc solum, quod parum Christianum, emisisse videri possem, quæ nulli satis in ore & animo esse possunt, vt taceam historiam Asiæ deficientibus Iudæis imperfectam futuram, & quod non dubitem, aliquos historiæ sacræ legendæ voluntatem & fortè voluptatem occasione operis mei capturos, quos alioquin Bibliorum immensitas, & phrasis, quanquam male, deterreret.

His

His itaque dum conſulo hæc precor, vt hunc qualemcunque hiſtoriæ ſacræ faſciculum patrocinio tuo digneris, tuæque commiſſum fidei tuearis, materiæ ſolius & animi mittentis inſpector & æſtimator.

Det Deus qui te, Reuerendiſſime Domine, ſponſæ ſuæ dedit cuſtodem & te ſæculo pacatiori ſeruet incolumem, vt defunctis bellis ciuilibus Belgæ tua inſtitutione veræ pietatis iaciant fundamenta. Ita voueo.

Louanii Cal. Iani
Anno 1604.

Reuerendiſſimæ tuæ
Dominationis
Cliens.

Ioannes Baptiſta
Gramaye.

MI LECTOR.

HÆc pauca, quæ præmitto tibi, sunt, vt scrupulo te, me nota liberem. Promiseram breuem me fore, promissis in sequenti historia non steti, quod tibi fastidio, mihi culpæ non fore speraui, cum sacra sit, & mystica. Talem eam esse, & assidua Dei mentio, & quæ altero margine adiecimus mysteria ostendent. In ritibus quoque quod fusior fuerim, antiquitas fecit, & iucunda rerum varietas, quam cum nostro æuo conferre, vt pulchrum ita vtile iudico. Facit enim subinde vt doceamur, subinde erubescamus, subinde vt admiremur. Accedit quod in tota & sola hac præter rerum narrationem & occultos, & Philosophiæ & Theologiæ sensus, etiam fidei nostræ mysteria liceat obseruare. Quæ omnia vt prolixitatem meam excusent precor.

Vale Lector.

SACRA

SACRA IVDÆORVM HISTORIA.

Capvt Primvm

De regione.

Terra quam nos meritò sanctam appellamus, Palestinæ atque adeo Syriæ pars, Semi & posterorum est hæreditas, sed quam Cananæorū gentes validæ occupârint, à quibus & nomen absumsit, ita tamen vt Iudæis terra promissa sanctiore vocabulo nuncuparetur, donec eam Deo & virtute auspice recuperatam à se Iudæam dici maluerunt. Hanc Iordanes fluuius in duas partes quamuis secaret, populi tamen ex diuersis terræ partibus confluentes pro cuiusq; habitatione diuersimodè partiti sunt, vt Phylistæi, Gergezei, Iebusæi, Amorræi, Enæi, Cinæi, &c. omnes ex Cami posteritate. Postquam autem his eiectis Israhelitæ in 12. partes pro tribuum numero eam diuiserunt, per secessionem temporis progressu duæ tribus ab aliis separatæ in regno Iudæ, (sic enim à digniori appellabatur) perseuerarunt, reliquis 10. regnum Israhel constituentibus.

Alii eadem cum Palæstina Iudaam volunt.

Cananæa.

Inde terra Canaan dicta.

Eadem cum terra promissa.

Eius diuisio in duas partes.

Schol. nume. c. 27. ... 7. fuisse vult Arias ... alij duodecim.

In decem.

In duodecim.

In duas iterum.

Post captiuitatem autem variè diuisa Palestina, cuius Samaria, Decapolis, Galilæa, Ituræa &c. præcipuæ numerantur prouinciæ. Iudæaque propriè alia à supra numeratis vulgo in toparchias decem redacta, quæ hoc ordine ab authoribus dirigun-tur, Hiericho, Emaus, Lydda, Ioppe, Acrabatena, Gophni-

In decem.

Plinius lib. 5. c. 13.

Gophnitica, Thamnitica, Betholene, Thephena, Orine, Herodium.

Philo l. 2. de vita Moysis.

Alii tamen totam illam veterem Cananæam deinceps in Cælesyriam, Palestinam, Phœnicem diuisam uon obscurè insinuant. Alii in decem aut duodecim gentes ante Israhelitarum aduentum terram distinctam fuisse probant, qui penè omnes illorum viribus exstirpati sint. Deinceps à Gabinio Romano in quinque conuentus distributa regio qui ab Hierosolymis, Gadara, Amathute, Hierichute, Seffora vrbibus primariis nomē assumunt.

In tres.

B. Arias Montanus in Apparatu.

Aegesippus libr. 1. c. 19. H. Schol. 2. Machabaeor. c. 10. pentarchias vocat.

In quinque.

Burcardus in terra sancta descriptione.

Vltimo tempore Palestina diuisa in tres partes Palestinam simpliciter, Cæsareæ, Galileæ.

CAPVT SECVNDVM

De incolis, eorum nominibus & origine.

Historiam Iudaicam breuiter habet Nicephorus l. 1. c. 6.

Sigonius de Hebraeorum republica.

POPVLVS, qui ad terram hanc colendam Deo Duce venit, ab Heber abnepote Sem, vel quod vltra Tygrim incoluerunt, nominis cepit appellationem, quæ vsq; ad Iacob Patriarchæ tempora ipsis mansit; exinde in Israhelitarum nomen mutata. Iudæorum autem recentior videtur à Dauide Rege qui è tribu Iuda fuit: quamuis ad Iudam Iacobi filium tribus authorem etiam reduci posset, & peculiaria tribus facinora in maris transitu, hostium persecutione, aliis.

Hebræi.

Israhelitæ.

Iudæi.

Antiquitas gentis.

Gens hæc originem suam ab ipsis vniuersi natalibus repetit, eò omnibus felicior, quod rerum suarum scriptores inuenerit & tales qui citra fucū omnia, nihil ad gratiam locuti sint, quibusque afflata numine mens reuerentiam, vitæ integritas authoritatem & fidem conciliarit. Horum beneficio quæ de Mundana Genesi narrātur nouimus, Vnde huius historiæ petenda forent initia, nisi satius putarem inde ordiri, vnde religio corū cepit,

cum

cum priora his gentes vniuersim concernunt: omnes potius, quam Iudæos sigillatim.

CAPVT III.

Abrahami ortus & peregrinatio.

Anno 3948.

fis 11.
hus l 1.c.14.
Schol. c.41.

CEPIT autem ab Abrahamo magno illo virtutum omnium magistro, fidei inconcussæ & veri amoris exemplari. Natus hic est Thara patre anno à dispersione gentium 91. supra centesimum. Adolescens in Vr Chaldæorum habitauit. Cum autem crescēte indies idololatria *a* Aram fratrem quod ignem adorare nollet, igni tradidissent, diuinitus Abraham ereptus, cum patre & *b* Loth fratris filio quem adoptauerat, *c* Sarai fratris filia quam duxerat, Carras Mesopotamiæ vrbem se confert, ibi fortunarum suarum sedem electurus.

Abraham exemplar est hominis per doctrinam perfecti.

omodo dicitur.
tro ciuitatum.
fis 11.
le de Nobilitate.
oninus t. 1. c. 3. §. 5.
o. Ieſcham etiam vom.
cum significat.

a Id est, suscitans excelsum.
b Id est, vinctus vel declinans.
c Id est, princeps mea.

Nisi Deus quam primum specie supra humanā augusta apparens egredi cum de terra cognatione & domo patris sui iuberet, futurum vt crescat in gentem magnam & terram olim à posteris suis occupandam contempletur. Dicto citius paret in terram Canaan peregrinatur. Nihil terret vasta solitudo assuetam vrbibus iuuentutem; nihil deserendi affines, relinquenda hæreditas; nihil incerta ignotarum conuersatio, & impendentis periculi certitudo. Ideoque hanc viri optimi promptitudinem tum alias sæpe, tum semel in Ægypto iterūque apud Abimelech remuneratus est cum vxorē ei ab immoderato Rege in periculum adductam, intactam præseruauit. Cuius periculi hæc fuit occasio. Cum ob imbres nimios, Syriæ vrbes diutina fame laborarent, ita vt bona incolarum pars relictis vrbibus, victus quærendi gratia in diuersa dilaberentur, Abrahā audita Ægypti felicitate & abundātia, cuius ager solēni fluminis stagnatione rigatus copiosam segetem profert auris tempestiuis nutri-

Alleg.
Prima sapientis migratio a studio profanarum scientiarum ad secreta mentis sua ... sensuum.
Allegorice corpus, sensus, ratio intel- guntur quæ egredi, id est, captiua habere decet.

Allegoria
altera sapientis migratio in seipsum, vt meus simplicitatem suam persequatur.

Figura:
Vocatorum Apostolorum e naui.

Allegoria.
Tertia sapientis migratio ad alios, quos sua felicitatis participes vult facere.

j aliter de apparitione loquuntur.
le de migratione.
phus lib.1. cap.15.
esis 12.
lor. Schol. c.42.
ſt, amulatio.
toninus ti.2.c.1.§.1
mbros. lib.2. de Abrahamo c. 4.
sephus l. 1. c. 16.
bilo de congressu eruditionis gratia.
debitur in Aegyptiacis

Hist. Scho. l. 45.

nutritam ac maturatam, illuc se confert, & plæraрumque scientiarum rudimentis, de quarum inuentione tantopere gloriantur, incolas donauit. Erat ei vxor corporis animique dotibus ornatissima.

Allegoria: Intellectus & virtutis copula.

Chrysostomus homilia 32. & alibi. De Abimelech.

Hac visa Rex (vt nihil eximium latere solet) remota hospitalis iuris reuerentia prætextu nuptiarum statuerat potiri. Sed mariti pietate & coniugis merito tantos cruciatus Regi inflixit Deus vt voluptatum oblitus longe diuersa agitaret, donec intellecto peregrino vxorem esse illæsam, sed quæ minimum à læsione abfuerat, dimisit, ferè ratione eadem Abimelech manus euadens paulopost.

Genesis 20.

CAPVT IV. *Fortiter gesta.*

Philo de Abrahamo.

REuersus autem cum Loth, cum res vtriusque familiaris & pecuaria magnum indies sumeret incrementum, atque adeo inter pastores vtriusque interdum contentiones suborirentur, prospectum volens communi paci expedire iudicauit, vt alius aliò secedat, & omnis inuidiæ, aut rixarum tollatur. Ita Loth, prout conuenerat, versus Pentapolin habitationis sibi locum delegit. Quæ causa cur vicino malo implicitus à Regibus 4. abductus sit. Felix quod Abrahamum vindicem, ad manus habuerit, qui collecta tumultuariò vernularum manu non amissa modo, sed & aliam longè prædam reportauit. Quinquaginta annorum erat Loth cum Assyriorum manibus eriperetur. Vnde Iudæis sacer iubilæus post 7. hebdomades recurrens; qui vt pleraq; alia diuiniore modo ad Christianos transierunt: ita vt recurrente remissionis anno, limina Apostolorum visenti peccatorum omnium vulgo tribuatur indulgentia.

In hac opes tum præcipua.

Ambrosius c. 3. l. 1. de Abrahamo.

Allegoria: Intelligibilibus sedans, quod ad sensibilia procliue, reycit.

Gene. 13.
Iosephus lib. 1. c. 17.
Hist. Schol. c. 46.
Vide Persica, Assyriaca, & Pentapolim.

Regum nomen olim exile, & suum fere vnaquaque vrbs habebat.

318. erant

Gen. 14.

Leuitici 25.

Numero 36.
A Bonifacio 8.
& Alexandro 6.
Apud Platinum.
Hist. Schol. c. 47.

CAP. V.

CAPVT V. *Pia in Deum.*

enesis 15. ... Scho. c. 51. & seqq. ... Philo quis rerum diuinarum heres sit. ... contra Iudaeos. August. l. 16. c. 25. de ciuitate & sequen. ... Philo.

SED ad Abraham redeamus, cui nõ semel Deus terram totius orientis ferti issimam, filiorum copiam & æternitatem, & in iis Messiam promisit. Ne autem dubitet, ecce signum. Masculus octaua ab vtero die circumcidi iubetur, vt meminerint à Deo electi & eligendi impurorum affectuum fomitem præscindere.

Figurat Facta à Christo promissionis S. Petro de fide eius duratura.

Vide caput de Ætate prima & fabulo, ā.

enesis 17. ... Schol. c. 50. ... Antoninus t. 2. c. 1. §. 3. ... udentius præfat. psychomachia.

Paret ilico vir sanctus, & se, & viros omnes & Ismaelem, quem ex Agar ancilla sustulerat ritu debito circumcidit. Et vt alius plane esse videretur mystico intellectu nomen quoque suum mutauit Abram parenti dictus *a* Abraham Deo.

Chrysost. homi. 29. vult circumcisionem signum tantum fuisse nec quic quam gratia contulisse. Idem in Sara factum cū antea Sarai diceretur. a id est, pater gentium.

CAPVT VI. *Pia in proximos.*

enesis 18. Iosephus lib. 1. c. 19. August. l. 16. c. 29. & 15. ... 3. ... daei. ... ijs similaceos. ... l Hebraeos 11. ... de Pentapolim. ... daei.

HOspitalitatis laudem, quam meruerit vno patebit miraculo. Cum mediæ diei æstu prospiceret viros 3. quorum gestus viatores referebant, blanda inuitatione quamuis reluctantes in suum pertraxit tabernaculum, liberalitatis suæ expertes non passus præterire. Vitulum mactat, panes subcineritios apparat, nihil quod ad humanitatem facere posset prætermittens, vnde & meruit iteratam terræ Canaan promissionem, filium ex sterili imo filios stellarum multitudinem superantes. Interim duo ex Angelis istis qui assumpto corpore ignoti Patriarchæ hospitio successerant, Sodomam execrandæ impuritatis prostibulum contendunt, Loth erepturi. Conabatur Abraham futura per hospites edoctus iustam Dei vindictam precibus mitigare, sed 7. iustorum in 5. vibibus defectu frustra conabatur.

* * *

Figura trinitatis Alleg. Tripliciter Deus Deus a ad homines, vt est, vt Deus, id est, beneficus, vt Dominus, id est, iustus.

Hospitalitatis virtus & meritum.

Capvt VII. *Isaaci ortus & pueritia.*

Prudentius.
Iosephus l. 1. c. 20.
Sedulius.
Genesis 21.
Philo de præmio & pœna.
Philo de profugis.
Hist. Scho. c. 58.
Genesis 16.
Iosephus l. 1. c. 21.
Ambr. lib. de Isaac & anima.

ET iam victa Sarra in aluo fertilis Munus iuuentæ mater exanguis stupet, Hærede gaudés & cachinni pœnitens quem continere non poterat, audito quod serum suspenderet vbere natum, Angelorum vaticinio, cuius leuitatis admonita risum reuerenter negabat. Et pucro cum circumcideretur octauo vt præceptum erat die, à risu nomen inditum Isaac. Hunc tum ob naturalem affectum, tum ob mores probatos & relucentem in ista teneritudine indolem parentes amore, vt par est, prosequebantur, vsque adeo vt à seruo indignitatem aut seniore periculum metuens parens, matris suasu Deique assensu Agar, ancillam cum Ismaele remouerit, cuius deinceps in gentes 12. semen est propagatum. Adolescebat interim Isaac moribus magis, quam ætate maturitatem referens. Vnde tempus putans esse Deus amici sui mentem secundis assuetum aduersis explorare, iubet sobolem tam diu desideratam, tam anxie nutritam sibi in sacrificium mactari.

Figura: Nati ex Elisa Ioannis.

Allegoria: Primus & solus virtutis fructus est gaudium spirituale.

Allegoria: Isaac spiritus si Ismaeli carni abblandiatur, Sara virtutem offendit quæ à ratione eam vult superari.

Allegoria: Ancillæ sunt scientiæ, quæ virtuti famulantur, quibus mens exerceri debet si virtutis sublimitatem non capit. Vbi autem iam assuefacta viam sibi ad sublimia strauit, remouere eas debet.

Genesis 22.
Iosephus l. 1. c. 22.

Ille dicto citius paret, vincente cognationis affectum Dei reuerentia, filiumque huius edicti ignarum, lignis & sacro apparatu onustum in Moriam montem se prosequi iubet: æquum censens vt ipsa victima deportaret, quæ exigebat sacrificium..

Vbi postea templum, eiusque sacrificiorum hæc figura.

Antoninus p. 2. c. 1. § 7.

Lapides congeruntur, ara instruitur, puer de victima sollicitus, audet patrem consulere: deficeret alius quæstionis auditu, & responsi conuenientis cogitatione: Abraham Deo curæ rem fore, hoc solum respondit & correptum filium aræ admouet haud quaquam reluctantem. Hic vtrum magis mireris patrem se Deo tam aut filium patri tam alacriter impendere. Alter ceruicem, alter gladium educit in iugulum innocentis. Et perierat nisi idem qui iussit prohibuisset, animi se non animæ spectatorem

Al. Sapiens [illegible] animi Deo offert, id est, ad eum refert.

Figura Christi se patris voluntati subiicientis [illegible] qui [illegible] liberatus est.

rem professus, & ariete substituto licentiori victima libari sibi innuit.

CAPVT VIII. *Coniugium.*

...ul. de resurrectione. ...sis 23. ... l. 1. c. 23. ...dentius Enchiridij ...sticho 4.

Allegorice: Sara virtus, mors consummatio, Cethura superinducta vnio cum Deo

NON multo post Sara è viuis sublata est, cuius maritus corpori humando agrum emit ab Ephron f. Seor. Hoc illud spelæum sanctæ requies vbi parta fauillæ est, cui illorum corporis custodia credetur, vnde Deus peculiarem sibi sumpsit appellationem.

Id est, 3. patriarchar.

...esis 24. ...phus l. 1. c. 24. ...ζer vocatur seruus. ...o 1. in Iouinianum ...7. ob Christi aduentū ...um. ...gustinus lib. 16. c. 33. ...Schol. c. 60. & seq.

Allegorice: Seruus propheta Isaac Christus, Rebecca anima, puteus S. Scriptura.

Figura: Seruus Gabriel. Rebecca Maria. Isaac Christus.

Aliàs Patientiam refert vt Philo.

Figura: Christi cum muliere Samaritana.

Tum etiam nonagenario Isaac coniugem adducturus mittitur seruus ad Bathuelem ex Nachore fratre affinem, qui contacto senis femine, concepto solenniter iuramento in Mesopotamiā proficiscitur. Inter alias coætaneas occurrit Rebecca, cuius gratia aduenerat; & Rebeccam esse ex præstito sitienti aquæ haustu agnoscit, & agnitam fratre Laban tutore non inuito abducit.

...eandem cum Agar ...e volunt.

Alij hanc volunt vxorem fuisse primariam defuncta Sara.

...Sche. c. 62. ...phus lib. 1. c. 25. ...esis 25.

Tandem annis confectus Abraham cum mortem sibi imminentem sentiret & plures ex Cethura aliisque secundariis vxoribus superessent filii, omnes muneribus legatis dimittens rerum suarum successori declarato Isaac benedixit, mortuusque eodem cum Sara tumulo sepultus est.

CAP. IX. *Ortus Iacob.*

... Sche. c. 66. ...ust. l. 16. c. 36. & seq.

Isaac virum genuina & naturali perfectione sapientem repræsentat.

POst cuius obitum vxori quoq; sterili Isaac fœcunditatem precibus obtinuit, adeo mirabilia sua volenter naturæ legibus nō astringente. Idem Deus à grauida consultus duos populos huius vtero circumferri respondit, minoremq; maiorem futurum. Nec res morata est: Illud enim corporū in nascentibus qualitas facile promitteret, cum Esau hirsutus corpore ad seruitutem ferendam idoneo, Iacob tenerior & mentis vigore valuerit ad imperium magis conuenienti. Accedit quod

Allegorice: Rebecca anima. Isaac verbum Dei. 2. fœtus vitia & virtus.

...nimus t. 2. c. 2.

 cum

Ambrosius de Iacob & vita beata l. 2. c. 2.

cum ille venatu vitam sustineret, fessusq; domum rediisset, rufæ pultis, quam mater Iacobo parauerat, condimento impotenter delectatus, interposita stipulatione primogenita fratri vendidit. Isaac autem nihil à paterno more recedens in Geraris & alibi peregrinatus est. Cum seruis Abimelech ob puteorum & aquæ proprietatem nata controuersia, quæ tamen breui interueniente senis authoritate sopita fœdere percusso cessauit.

Genesis 26.

Allego:
Esau mundanus: primogenita innocentia: Rufa puls voluptas: Iacob Diabolus.

Capvt X. *Isaaci mors.*

Genesis 27.

Hist. Schol. c. 72.

Ad Hebraeos 11.

Illa autem de quibus loquor primogenita prædestinatione & redemptione in se translata Iacob matris solertia & ingenio cum solenni benedictione, patri extorsit. Cum enim Esau venatum profectus esset ferinæ pulmentum de more vltimæ apprecationi præmittendum curaturus, Mater cum edulio raptim instructo minorem Iacobū substituit, pelle hircina manus tectum docens fratrem simulare, eo facilius, quod coram cæco, eo certius quod altero in siluis occupato. Nec fefellit abundè enim filios, bona, opes, fortunam Deumque propitios moriturus senex iuueni exorabat.

Iosephus lib. 1. c. 26.

Malachia 1.

All.
Iacob virum per contemplationem perfecte sapientem refert.
Cui nihil vt Ambrosius ait viri beati defuit.

Figura:
Electa pra Iudais Ecclesia.

Item:
Iacob in omnibus sensibus errauit prater auditum, ita nos in Eucharistia.

Interea Esau reuersus cum vix quicquam ob exhausto dolisque præuento patre expressisset, iram in fratrem effudit, quam timens sollicita mater in Mesopotamiam dimittit, donec animus sui capax mitiores affectus induat frater.

Figura:
Christi in Ægyptum fugientis Oseæ 11.

Capvt XI. *Iacob gesta foris.*

Genesis 29.
Iosephus l. 1. c. 27.

Histor. Scho. c. 73. & decem sequentibus.

Ambrosius l. 2. c. 5.

Hic dum ageret, Rachel amore captus septennium seruire non recusauit vt ea potiretur. Quo elapso cum à Lya sororis Rachel loco ei supposita circumuentus esset, alterum addere nō dubitauit, camel s& pecori agendo operam suam locans, donec suo satisfecit desiderio.

All.
Referunt rationalem & brutam animi partem 2. ha vxores, quarum illi eloquentia, huic in victu quarendo sollicitudo famulatur.

Figura:
Iacob Christus, Mesopotamia mundus, Rachel Synagoga, Lya Ecclesia, Canaan cælum.

Lya

Lya porro Ruben, *a* Simeon, *b* Leui *c* & Iuda *d* peperit: & fœcunditati ſororis inuidens aut metuens Rachel Balam ancillam viro ſubmiſit, vnde Dan *e* & Nephtalim *f* orti; quod imitata ſoror ex Zelpha Gad *g* & Azor *h* ſuſtulit. Ad extremum Lya mandragoræ malis alienati à ſe coniugis concubitum mercata, enixa eſt Iſachar *i* & Zabulon *k* Rachel autem Ioſeph *l*.

a *Id eſt, filius viſionis.*
b *Exaudibilis.*
c *Firmator.*
d *Gratiarum actio.*
e *A Deo iudicatum.*
f *Ex machinatione.*
g *Fortuitus.*
h *Beatificus.*
i *Mercede factus.*
k *Fauoris pignus.*
l *Augmentum.*

Mortuus aũt Iſaac in Ebron parentum ſuorum & coniugis tumulo ſepulturæ locum elegit, filius autem Iacob exilii grauitatem contemplatione, ſeruitutes moleſtiam amoris ſuauitate mitigabat.

CAPVT XII. *Geſta in reditu.*

Allegoria: Laban dæmon, Iacob hominem in Meſopotam. peccati quietum dum fugit per pœnitentiam perſequitur.

POſt viginti autem annorum ſeruitutem, cum abitum apud Labam fruſtra ſępe precibus tentaſſet, fugæ conſilium iniit, vxoribusque re pecuaria & familiari paratis nihil ſentienti ſe ſubduxit. Rachel autem idolum (quanquam ei fidere dedidiſſet) ſecum abſtulerat. Cuius furti fugæque indignitatem continuo inſecutus Laban non leuiter reprehendit; donec à Iacob conuictus, in monte Galaad ſacris peractis fœdus renouauit, fœderisq; teſtem in ſtemmate aræ columnam relinquens abſceſſit, Iacobo liberum abire permittens. Qui inde in Seyr Idumæorũ caduceatores ad fratrem deſtinat, qui armata manu vi in occurſum properabat, cuius iram muneribus fregit, animum ſupplici demiſſione ſibi conciliauit.

Hæc Eſau erat ſedes.

CAPVT XIII. *Apparitiones.*

MVltoties Deus huic Patriarchæ apparens arcanorum cæleſtium contemplationem adumbrauit. Cum fratrem fugeret itineris moleſtia fatigatus, in ſomnis vidit à terra ad cælum toto quantum eſt ſpacio ſcalam protenſam Angelosq; deſcendentes & aſcendentes.

Typus Eccleſiæ militantis ad triumphantem relata.

Euigi-

...ſis 30. / ...c. Georg. to. 1. prob. ...probat hic & cantic. 7 mandragoru lilia le... ...m, quæ vt Dioſco... ...ait calida & conce... propria. / ...ſis 35. / ...bus l. 1. c. 28. / ... de ſomniis. / ...ſis 31. / ... de profugis. / ...ſis 32. / ...ſis 33. / ...s 28. / ...in illo loco in titu... ...ectus.

Euigilans autem prompto fidei iudicio cognouit rem, quæ per imaginem illam repræsentabatur vnde & meruit promissa patris auique iterato audire, futurum vt in ipso benedicantur omnes tribus terræ, Deus custos illius sit quocunque perrexerit, nec derelinquat donec adimpleantur quæcunque dixit.

Genesis 32.

Iterum in loco qui inde Manahim dictus Angeli obuiam facti.

Hiero. Spiritualem luctũ fuisse alij corporalem volunt.

Iterum apud vadum Iadoch vir ei occurrens siue is Deus *b*, siue Angelus fuerit *a* noctem totam cum eo *c* luctatus, quem *d* luce appetente cognitum abire properantem non prius dimisit, quam *e* benedictionem impetrasset.

Figura: a *Sub lege.* b *Messiæ.* c *Patribus.* d *B. Virgine.* e *Omnis catru.*

Locus Phanuel appellatus

In hoc certamine quia nerui dolorem ex contactu agonothetæ sui senserat, neruorum esu apud posteros eius perpetuo abstinetur. Et ne quicquã veteris hominis seruet, qui rerum sublimium & à caducis remotarum contemplatione occupatur, pro Iacobo Israelis nomen ab euentu, quod Deũ viderat, imponitur.

Vide caput de victu.

Genesis 35.

CAPVT XIV. *Fortiter gesta.*

EX Phanuel iter arripuit in Sichem vbi cum Emmor Regis filius Dinam ornamenta prouincialium sibi ementem deperiret, sollicitaret aut vt alii subdidisset, importuni amoris & coniugii pœnas cum tota ciuitate extinctus persoluit. Indignum nempe arbitrabantur vterini Dinæ fratres hac contumelia affectos hospites inultos recedere, & adolescentes virginis castitatem non vindicare.

Genesis 34. Egressam vt videret mulieres. Sulpitius. Iosephus.

Cananæorum.

Exemplum vindicatæ castitatis.

Non multo post Rachel in Ephrata fatalem filiorum duodenarium impleuit, isto solo infelix, quod ex partu mortua eodem cum patribus suis tumulo nequiit sepeliri. Ideoque puero Beniamin nomen inditum.

Id est, luctus.

Caput XV. *Ioseph ætas tenera.*

Philo de Ioseph. Iosephus lib. 2. cap. 2. Histor. Schol. c. 87.

Exemplum viri ciuilis.

INter filios Iacob Ioseph erat, quia inter iuniores & seni natos, patri carior, quæ res inuidiam reliquorum & odium ei conflauit, quos detulerat aliquando criminis perpetrati nomine.

Genesis 37.

Cuius prima nota delinquentium accusatio non habita inuidiæ ratione.

Accedebat adhęc secundum quietem promissa per visum dominatio, cum à sole luna stellis vndecim suam, à manipulis vndecim suum adorari vidisset. Vnde ad inuidiam accessit irrisio, ad odium seruitutem metuens sollicitudo. Iunctis itaque animis & capitibus laboratum est, vt somniator ille è medio, aut saltem è conspectu tolleretur. Nec defuit occasio: ad fratres enim in Dothain pascentes missus cum mandatis parum à morte abfuit, nisi Ruben & quorundam animus à sanguinis profusione alienior, vt in cisternam veterem mitteretur impetrasset. Vnde tamen paulò post extractus mercatoribus Ismaelitis illac forti iter facientibus venditur, triginta argentorum precio.

Ambrosius de Ioseph. c. 2 & 3.

Antoninus ti. 2. c. 3.

2. Nota iniuriarum patientiæ ad omnem casum parata.

Figura: Christi ad Iudæos missi à patre, à quibus repulsus ad gentes abyt.

Iosepho Arabes, aliis Madianitæ sunt. Ambrosius c. 4.

Figura: Christi venditi.

Et ne fratrum coniuratio patri innotescat, serica puerum veste exuunt hædiq; sanguine tinctam per fæminā seni offerunt, suspicionem facturi à fera deuoratum. Qua conspecta & agnita senex cilicio indutus, gemens nullamque admittens consolationem vnici dilecti mortem, quam suspicabatur deplorabat.

Alias ab ipsismet oblatum legitur.

Ioseph. sacræ l. 2. c. 3.

Figura: Christus venditus Iudaís est & tum tunicam eius, id est, carnem laceratam per B. Virginem offerunt patri.

Cap. XVI. *Ioseph acta in Aegypto.*

Genesis 39. Ioseph. erat super cocos Regis. Philo cocorum principem. Hist. Schol. c. 90.

Philoni Tetophro vocatur.

INterim Ioseph in Ægyptum perductus à Putiphare Pharaonis eunucho & exercitus principe emptus, breui ita se Domino suo probauit, vt domui vniuersæ eum præfecerit.

Ambrosius c. 5.

Exemplum castitatis.

Capta autem amore eius hera, cum vultu liberali & moribus esset compositis, in suam adolescentem sentētiam blanditiis pertrahere diu multumque tentabat: ille contra, Deum timens excusare, negare, fugere, memor solam ex omnibus hac

Figura: Custodita a Iosepho B. Virginis Esai. 6

E fuga

fuga parati victoriam. Quod conspicata amens domina verso in furorem amore, pallio fugientis apprehenso quasi sibi vis inferretur exclamat, credulumque Putifarem facilè inducit vt innocentem carceri mancipet, sed vnde speciosius euadendi futura erat occasio. Quæ fuit huiusmodi: Pistori pincernæ que regiis eodem secum carcere clausis ex tribus farinæ canistris quorum summa coruos depascere, huic ex triplici vitis propagine, vnde expressum Regi mustum defundere se visus erat, illi crucem, huic dignitatis recuperationem post triduum prædixerat, & vaticinio euentus respondebat. Biennium inde abierat cum Regi futurus regionis status bonus malusque demonstratur duplici quo res certior euadat somnio. Priore vidit *a* septem vaccas emergere in ripam è *b* flumine pingues *c* obesasque. Post eas *d* totidem vix ossibus hærentes cum aliis secundum flumen pascere, quæ prioribus deuoratis nihil tamen de macie sua remittebāt. Experrectus rex visi nouitate terretur, relapsusque in somnum, videt 7. vno culmo enatas spicas proceritate & magnitudine eximiis, quibus adnatæ aliæ 7. languidæ & exiles culmum priorem repente absumpserunt. Rex iterata hac visione dubius animi cū reliquū noctis insomnis egisset, mane primo Astrologis rem aperit. Cumq; non esset qui se posset expedire Pincernæ monitu accitus Ioseph, vberis atque famis duo per septennia tempus præmonstrauit, addito insuper remedio qua maximi vrbium morbi, famis, vires frangi & incolarum possit occurri periculo. Si nimirum oppidatim & vicatim quod satietati hominum superérit reponatur, placuit omnibus cōsilium primaque à Rege dignitas Iosepho decernitur, qui toto portentosæ fertilitatis tempore tantum tritici in horrea conuehi curauit, vt succedente penuria non Ægypto tantū sed & circumiacentibus populis superesset dispertiendum. Commune enim omnium

Figura: Christi inter duos latrones crucifixi, quorum vnus eo prædicente saluus.

Genesis 40.

Iosephus lib. 2. c. 4.

Histor. Scho. c. 91. & 92.

Iustinus l. 36. eum somniorum interpretem fuisse.

Sic Orosio vocatur.

Genesis 41.

Ambrosius c. 7.

Prudentius tetrastichos.

Orosius l. 1. c. 8. ex Trogo.

Hist. Scho. c. 93 & 4. Iosephus eum [illegible] luatorem appellatum & Assenech f. sacerdotis heliopolis accepisse vxorem l. 2 c. 5.

Ambrosius 3. officio c. 6.

3. Viri ciuilis nota si caret ne in peregrinatione vllis vitiis imbuatur.

All. Pistor pœnitens, canistrum bona opera, in capite fert vt videant, corui diaboli.

All. Somnia intelligere, id est, i tam hominis posse diiudicare.

Figura: Christi vni ex duobus latronibus vitam pronunciantis.

Amosi.

Allegorice: Intellectus Rex corporearum regionum.

Figura:
a Hominis ætates.
b Diuina gratia.
c Tempus misericordiæ.
d Tempus iustitiæ post hanc vitam.

Orus hic ab Herodoto l. 2. appellatur.

4. Viri ciuilis nota futuri cura & prudentia.

Figura: Ioseph 30. anno præfectus est Ægypto, Christus 30. anno cepit prædicare. Præco currum præcedens Iosephi, & Baptista Christi.

omnem terram malum inuaserat: ita vt ex omni parte per legatos opem implorarent. Iacob quoq; deficientibus ad victum necessariis vno domi retento decem reliquos filios in Ægyptum frumentatũ ablegat, qui fratrem ignotũ noti ipsi adeuntes, maiestate obstupefacti, recepto gentis more adorant, euentu somnia confirmantes. Ioseph vẽditores suos conspicatus, nihil tamẽ hostile in animum admittens, quasi exploratores & nefariam operam hosti regio pollicitos insimulat. Illi cõtra negare se huic culpæ affines, nec ab hostibus venisse, nec affectos hostiliter, se natura paci, ætate legibus & senis patris obsequio assueuisse, cui ex 12. filiis vnum sublatum è medio, decem astare, vnum propter ætatem nondum peregrinationi maturam domi mansisse. Excipiens mox Ioseph (nam hoc expectauerat, vt de parente & vterino certior fieret) verbis, ait, vestris fidem facite, & obside hic relicto fratrem, quem dicitis minimum adducite. Tum primum fratris venditi subiit omnis recordatio & alius alium increpabat, quasi Deus modo huius facti pœnam à sontibus exigeret.

Genesis 42.

Ambrosius c. 8.

Figura: Reliquus Apostolis ad prædicandum missis, Paulus necdum conuersus manebat apud Iudæos, donec à Christo vocaretur.

5. viri ciuilis nota obliuio iniuriarum & minimum velle cum multum possis vlcisci.

Hist. Schol. c. 94.

Allego: Ioseph Deus Fratres virtutes, Beniamin humilitas. Quæ adesse debet, vt gratia Dei postulemur.

Intelligebat hos susurros Ioseph & impar affectui lachrymis erumpentibus ne proderetur, se auertit, & postquam delachrimauit, vinciri iubet dolore paulum leuato fratrem à grandissimo proximum, vel quod is sibi à minimo proximo oppositus, vel quod conspirationis nefariæ author extiterat primarius. Hoc ita constituto reliqui abitum maturabant, impletis per frumentarios singulorum saccis, & saccorum orificio omnium precio reposito, auctario etiam tanto quantum redeuntibus in itinere posset sufficere.

6. Nota pœnæ irrigatio ad emendationem peccantis non ad odium.

Antoninus tit. 2. c. 3.

Ambrosius c. 9.

Figura: Abeuntes morientes, pretium bona opera, recipimus, quod ipsum nonnisi vesperi in fine vitæ obseruatur, cum frumenta, id est, gratiam Dei & bona temporalia pro iis recepturi sumus.

Quod ipsum non nisi sub vesperam exoneratis iumentis aduertetunt, insidiasque rati animo destituebantur, & interquiescente per noctem corpore mens improuisos casus per otium pensitans magis magisque angebatur.

Vbi domum ventum est genus nouum miseriæ, cum de fratris carcere Beniamin abductione, omnium periculo pater certior reddendus erat. Ille enim gemitum ducēs ex imo pectore nunc se mēbratim perire, nunc filios deplorabat; donec maximus natu Ruben duobus filiis in locum relictis exorauit, vt Beniamin abduceretur.

Genesis 43.

Ambrosius c. 10.

Quo comite in viam se dant muneribus & duplicato tritici precio onerati. Vix in Ægyptum venerant, præfectus annonæ ad mensæ salisq; communionem nihil minus expectantes adducit. Superueniens data acceptaque salute Ioseph gaudii testes lachrymas non reprimebat, ideoque quoad affectui tantisper indulsisset secedens, tandem rediit obsidem illis suum restituens.

Figura: Ruben Ananias, Beniamin Paulum per Baptismum adducit.

Iosephus l. 2. c 6.
Hist. Scho. c. 95.
Genesis 44.

Postera die iubet dispensatorem domesticum saccos frumento replere, preciumque addere, minimi autem sacco poculum indere præstantissimū quod ad quotidianas potiones ei seruiebat. Curat ille remotis arbitris quā optime. Discedunt hospites fraudis ignari, lætis & insperatis successibus exultantes, nisi inopinatus pauor superuenisset. Præfectus cum cohorte domus regiæ cursum accelerans vt maneant manu indicat, cumque propius accessisset, fures ingratos calumniatur, qui regis munificentiam impio facinore remunerarint. Illi ad vocē obstupefacti dolore & metu correpti vix eloqui, nec nisi conscientiam fateri taciturnitate viderentur vocis iter fauces præbuissent. Nullius sceleris conscii sibi vno ore diris eum deuouebāt, qui tale quid designasset, Postquam autem cyathum in iunioris sacco absconditum offenderunt scissis vestibus pueri infelicis, suam, patrisque decrepiti fortunam complorabant. Cumque vnus ille, qui deliquisse putabatur ad pœnam & seruitutem rapiendus diceretur, ibi ad vota ad lachrymas itum: vnus & item alter pœnam non quidem deprecantur, sibi enim ipsis contradicerent, sed

Ambrosius c. 11.

Figura: Ioseph Christus in sacro sermone, Beniamin Paulo abscondi curauit scyphū suum feruorem & amorem suum.

permu-

[Ge]nesis 45.
[Io]sephus l. 2. c. 7.

permutationem fieri desiderant. Ioseph horum arbiter non vltra valens dissimulati affectus signa reprimere, semoto famulitio, quis sit fatetur, omnium in se patratorum veniam promittit, patremque quam-primum, iussu Regis, qui iumenta & plaustra ad subuectionem, terrã Gessem ad habitationem suppeditauerat, iubet aduehi. Cui apud Hieropolim occurrens profusis vbertim lachrymis in mutuos amplexus ruebat.

Figura: Christi pænitentibus se tandem manifestantis.

[Hi]st. Scho. c. 97.

7. Nota Facilis præmiorum largitio & gratitudo.

[G]enesis 46.
[I]osephus l. 2. c. 8.
[C]iuitas Heroum dicitur.

Caput I. *Iacob in Aegypto.*

Genesis 47.
Hist. Scho. c. 99.

Rex conspicatus venerandam senis faciem patris loco exceptum venerabatur.

Iosephus lib. 2. c. 9.
Hist. Scho. c. 100. & 14. sequent.
Genesis 48.

Interiecto autem tempore cepit Iacob senio morboque exhaustis viribus deficere & conuocata filiorum multitudine ex Ioseph nepotes adoptat Effraim & Manasse cancellata benedictione impertita, ita vt à dextris stanti sinistram, à sinistris consistenti dextram imposuerit, non sine arcano insuetatæ rei mysterio. Deinceps ex ordine filiis bene precatus Ruben quidem, cui primogenituræ ius debebatur, quod effluens esset sicut aqua, id est, nullum boni vestigium relinquens, ea priuatus factus est sicut vnus reliquorum.

Ad Hebræos c. 11.

1. Imago Crucis dominica & manuum impositionis figura

Figura: Reiectionis Iudæorum præ gentibus.

Genesis 49.
1. Para. c. 5.
Concubuisse cum Bal.
DD. volunt exc. 35.

Ruben.

Figura: Christi & 12. Apostolorũ cum Paulo.

Ob Sichimitas Gen. 34. vel in Ioseph conspirationem. Genesis 37.
Ambrosius de benedictionibus.
Heb. ad Genesis 49.
Ob Dauid in Goliath.
Messias vel Nabugodonosor.
In expugnatione terræ.
o q. primus in mare post M[o]y[s]en descendit.
V[e]l ob Christi generam.
Alij de lege studio hoc capiunt.
Ob Samsonem Iudicũ 13.
Ob te[r]ræ qua[litat]es in [illegible]
[illegible]
Sitae [illegible]
[illegible]
[illegible]
Ob Paulum Apostolum.

Simeon & Leui vasa iniquitatis bellantia, diuidendi & dispergendi prædicuntur, cum hic in terræ diuisione sorte caruerit, illius pars vix recepta in partem passim oberrauit. Iuda catulo leonis cõparatur, nec sceptrum auferendum ab eo donec veniat qui mittendus est, hunc ab inimicis timendum, à suis laudandum, o à Deo benedicendum. Zabulon sedes sua ad mare nunciatur. Isachar terræ fertilitas & cultura, Dan indicaturus, Gad bellicosus, Azer delitiis abundans, Nephtalim frugũ præcoci prouentu, Ioseph præ omnibus beatus, Beniamin vt lupus rapax, qui mane comedit prædam & vespere diuidet spolia, describitur.

Simeon, Leui.
Iuda.
Zabulon.
Isachar.
Azer, Gad, Dan.
Nephtalim.
Ioseph.
Beniamin.

Quibus peractis cum de ſepultura ſua paucula mandaſſet, exſpirauit, in patrum ſuorum tumulo repoſitus, 7 iduo à tota Ægypto deploratus. Nec multo poſt Ioſeph, qui 17. annos in paterna domo egerat, 13. ſequentibus varios fortunæ caſus, venditionem, ſeruitutem, carceres expertus 80. reliquis in ſumma felicitate famis vbertatisq; diſpenſator optimus tranſegit, vſque dum ſenio grauis ad mortem vocaretur.

Geneſis 50.

Poſt quem deinceps populus Iſrahel, hoc enim nomen aſſumpſerat, in Ægypto permanſit ſummo apud omnes loco, quoad ſuperfuerunt, qui accepti à Ioſeph beneficii meminiſſent. Quo tempore tam numeroſam ſobolem procreauit, vt Regibus ipſis terrori eſſet multitudo metuentibus ne quando libertatem armis vindicarent, aut ſuperāte numero inquilini cum indigenis contenderét. Opera itaque eorum ad vrbium ædificationes inſanas pyramidum moles exſtruendas, foſſas, turreſque erigendas abutebantur, ignauiam populi inuidiæ ſuæ prætexentes.

A Iacobo.

Hiſt. Scho. c. 2. & ſeq.

Allegoria: Pharao prior iudicium rationis, poſterior appetitus ſenſitiuus, Ioſeph Chriſtus

Sulpitius.

Ioſe. cauſam putat ignauiam Ægyptiorum, horum lucro inuidentiam l. 2. c. 10.

H. Schol. duas nominat vrbes tabernaculorum, id eſt, profiaiarias, Piton & Rameſſam ab iis ædificatas, & lutum platea efferre iuſſos.

Herodo. l. 2.

CAPVT II. *Moyſis ætas tenera.*

PArum erat ſeruire & ſæuire niſi naturæ benignitatem, quæ ſpei aliquid reliquerat, obſtituerent, & nefariis artibus non vires modo, ſed & vitam accidere cepiſſent, cum obſtetrices iubētur fæminas quidem bello inutilem turbam educere, mares autem quam primum natos tollere. Durum profecto miniſterii, miſerum mortis genus materno præſertim animo. Intolerabile niſi euadendi copiam per Moyſen Deus feciſſet.

Hiſt. Scho. refert de tauro qui è flumio vbi merſi infantes prodyt, & obſtetrices vocat.

Sephorem & Phuen.

Rex qui hoc edixit Amenoptes 9. Ægyptiis Iſmades Bero. è Cheueres.

Allegoria: Mares ratio. Puella ſenſus. Rex diabolus. Aegyptus orbis.

Vel figura: Martyrq innocentum ſub Herode Hiero. 31.

Ioſephus cauſam ponit cuiuſdam ſcriba ſacrorum vaticinium de naſcituro Hebræorum liberatore.

Hic enim Hebræis natus parentibus, matre Arabica, poſthabito tyranni edicto, tribus menſibus clam obſtetricibus domi nutritus, cū lacte indolē imbibit, cuius poſtea tot oſtēdit inſignia. Parentes autem veriti captatorum delationes, ne & ipſi dum puero

Auguſt. l. 6. c. 43.

Ioſepho Amaramus pater, mater Iochobel vocatur l. 2. c. 11.

Allegorice: Rex perfectus, qui & ſacerdos & legiſlator & propheta ſit per hunc oſtenditur,

Exodi 2.

Hiſt. Scho. c. 5.

puero consulant, non profutura fiant mortis accessio, d'ploratum flumini in fiscella scirpea exponunt. Erat Regi vnica Thermuth, ideoque vnice dilecta filia, quæ mater fieri von potens, liberorum tamē desiderio tenebatur, vt esset qui in fortunatam auiti regni sortem succederet. Accidit vt familiariū stipata sodalitio secundum flumen ambularet, expositumq; infantem conspicata affectu in maternam pietatem vergentem miserata, cum Hebræum in Regiam deferre formidaret, mulieri nō dudum partu leuatæ, sic enim intellexerat, nutriendum mercede commisit. Nurrix aūt in quam fortè incidit ipsiusmet mater erat; quæ nutriendi operam haud grauate puero impendit, quem alienum fingebat. Vbi verò maioribus quam ætas ferret incrementis auctus, ablactatus est, redditus regiæ virgini tantum placuit, vt pro filio educaretur. Ita nactus educationem regiam, heroicis moribus liberale formauit ingenium. Breuique omni sciēriarum & humanitatis genere instructus spem omnium superauit, reputantiū iam inde nihil mediocre adolescentem hunc præ se ferre, qui virtutis suæ specimen in ætate ista ediderat, & vnum Israhelitici laboris exactorem cæteris asperiorem in tot miserorum perniciem spirare non sustinens, sua manu interemerat. Quod facinus non cædis ratione, sed quod humanius & aliter à Rege sentire videretur de peregrinis, morosam maiestatem offendit. Qua occasione gaudentes purpurati, tyrannidi suæ de qua olim pœnas sumpturum adolescentem præuidebant, optimè secū agi opinantur, si pronas aui aures detractionibus replentes exilium aut aliud peius ei procurassent. Persuadebant facile eum diadema quod Regis puer calcauerat ante tempus repositurum sibi quem omnibus aiebant ex tunc insultare.

***

Inde Moyses dictus. Mei enim Aegyptiu aquam significat. Is saluatus. Vt Philo. Hebrai autem Monium ante dictum volunt.

Iosepho q. nutrices ethnicas respuebat.

Eusebius Constantino l. 1. c. 8.

Exodi 2.

Magister ait Moysen Regis Aethiopia filiam duxisse à qua liberatus sit confectu obliuionis & memoria statuu vel annalis.

In bello Aethiopico iuxta Ioseph l. 2. c. 12.

Hist. Schol, addit puerum illæsum prunas ardentes ori admouisse, vnde impeditioris lingua factus sit.

Antoninus tit. 2. c. 4.

Iosephus l. 2. c. 11.

Allegoria: Moyses anima, Aegypti mali, lac suggestie, Termuth sapientia, 3. menses memoria 3. nouissimorum.

Prima nota legislatoris educatio liberalis vnde indoles & mores boni habeantur.

Allegoria: Regnum calo respondes vbi animo agere.

2. Nota autheritas, qua ex mente populi necessaria est acquirenda iam inde ab adolescentia integritate.

Hist. Scho. ait eum infantem impositum sibi à Pharaone diadema calcasse.

CAP. III.

CAPVT III. *Eiusdem peregrinatio.*

QVOD vbi sensit Moyses fugā occupat in terram Madian non tam periculi metu, quam contemplationis & secessus studio. Hic cum virgines ab iniuria vindicasset vxorem nactus gregis curam habebat quæ ad regnum prælud ii instar est. Accidit dum læta pascuis loca sectatur, rubus frutex spinosus & inualidus nemine ignem admouēte accensus est, aut esse apparebat, correptusque flamma manebat tamen integer & illæsus, quasi ab igne aleretur.

Vide Madianitas. Iosephus l.2. c.13.

Hist. Scho. c. 7. & seqq.

Iosephus lib.2.c.14.

Figura: Christi in Ægyptum fugientis.

3. Nota. Præmia solitudo.

4. Iniuriarum impatientia.

Figura: Hæc est virginis matris. Imago populi in Ægypto pressi quidem, sed non pereuntis.

Ex cuius medio vox audita nomine pastorem modo exigui gregis, olim tot populorum futurū Moysem inclamans: qui solutis calceamentorum corigiis, vt iubebatur, terræ sanctæ succedens coloniæ dux, & libertatis author legebatur. Ne autē ad vocem monitoris dubitet de Deo populus, se esse qui est, Deumque Abraham, Isaac & Iacob appellari disertè profitetur. Sed rex adeundus erat à quo tota multitudo dependebat, eloquentiam se tarda & exili voce prædito suppeditaturum; incredulus forte est, miraculis rem confirmaturum promittit.

Philo l.1. visum è flamma Angelum.

Exodi 3.

Hist. Schol. c.9 & 10.

Exodi 3.

A gregibus ad populi curam sit progressus primus

Causam vide supra.

2. Ad verbi diuini disseminationem apud ethnicos, necessaria, qua nec vnquam deficere Deus sinit.

Tria autem fuerunt. Virga quam manu gestabat in terram proiecta reptabat versa in draconē teterrimum, cumque caudam apprehenderet serpens ad tactum constitit extensusque in longum, baculi formam recuperabat. Manus in sinum missa indeq; educta albicantibus maculis lepram referebat, iterum condita & protensa pristinum colorem induens. Tertiò iussus est aquam è flumine promptam in terram spargere, in sanguinis vires & colorem mutandam. Ne autem solitudine terreatur adiungit Deus fratrem illi Aaronem, cuius accessione audacia ei crescat, minuatur difficultas. His ita visis auditisq; cum vxore & liberis in viam se dat

Exodi 4. Prudentius Hamartigenia.

Tertul. de resurrectione.

Exodi 4.

Allegorice: Mens cum rebus terrenis applicatur, à rectitudine sua abit, ex quibus si per rationem auocetur recipit formam pristinam.

Figura: Serui nequam qui talentum abscondit, quòd ostēsum hominem arguit impurum.

Figura: Dona diuina gratia terrenis applicata sinceritatem amittunt.

ſe dat Moyſes, Aarone qui in via proficiſcenti occurrebat in muneris ſocietatem accepto.

CAPVT IV. *Quæ apud Regem acta.*

Exodi 5. *Pharaonem.*

VBI ad Regem ventum eſt, & Dei nomine expoſita legatio, qua populo ad ſacrificandum Deo in deſerto (ne peregrinis ritibus offendant, aut oculis male feriatorum profanentur patria ſacrificia) abeundi poteſtas orabatur, ille maiorum faſtui & ſuperſtitionibus innutritus, primum mirari eſſe aliquem Deum, qui ſibi ſuiſque auderet leges ponere, tum exactores operum notare, qui ſinerent otio laſciuire populum, alioquin feſta & ſacrificia non deſideraturum.

Exodi 5.

Antoninus p. 2. c. 4. §. 2.

Extremum miſſionem prorſus negare, non obſtante prodigiorum euidentia, & quod inſpectante conſilio baculus Aaronis in draconem verſus, Magorum ſimili præſtigio ludificari conantium virgas ſimiliter transformatas abſorbuerit. Grauiore cenſura opus erat vt pœnis agminatim ingruentibus caſtigarentur, qui rationes non ſimplices dedignabantur. Decem regioni inflictæ ſunt, elementis in impios plenè conſpirantibus. Aqua in ſanguinem mutata potum hominibus, piſcibus vitam negabat; ranæ è fluuiis proſilientes, quaſi naturam mutaſſent omnia loca replētes pacem nulli indulgebant, cyniphes infinitæ, (paruum eſt quidem ſed extremè noxium animal,) è nubibus demiſſæ non autem modo pruritu ſuo ſed & interiora penetrantes diſcruciabant. Atque hæc Aarone miniſtro. Moyſe verò operante permixti grandine nimbi & cum tonitruis fulmina rara, imo nulla aliàs iſti cœlo, timorem damnumque cauſarunt haud ſanè contemnendum.

Exodi 7. *Iosephus lib. 2. c. 15.* *Exodi 7.* *Deutero 11.* *Exodi 8.* *Hist. Schol. c. 11. & tredecim ſequentibus.*

Allegoriæ: Animæ fluctuantes affectiones. Allegoria. Verbi Dei ablatio. Allegoria Detractiones. All. Inuidia. Allegoriæ Reprehenſio.

Auſter inſolito fragore emiſſus præter capitis dolores & grauedinem infinita locuſtarum agmina diſſeminauit in ſtirpium perniciem, quorum vio-

Orosius l. 7. c. 18. *Allegoria: Superbia. Alleg. Contagio vel auaritia.*

violentia quicquid tempestati superfuerat absumebatur. Nubibus cælum subtexentibus intercepti cõstipatione ista solares radii triduum tenebras procreabant. Sed hæc omnia nihil præfractos & pertinaces illos mouebant, vix enim ab vna istarum pœna respirauerãt quasi athlethæ collectis viribus acrius Israhelitas vrgebant. Maioribus opus ad vincendam eorum stoliditatem, ab Aarone ergo collectum puluerẽ Moyses sursum iaciens ventum induxit pestilentem: vnde omnium cuti dira inurebantur vlcera, quibus membratim sparsis continuaq; serpigine in vnum coeuntibus miris modis tam homines quam iumenta torquebãtur. Cum ne sic quidem saperent sed pœna defuncti ad antiquum relaberentur, immediatè Deo vltore opus erat, qui primum cynomyam immisit, animal impudentia sua & importunitate nulli aliorum cedens donec carnibus & sanguine satietur & natiuam sitim expleat.

Exodi 10.

Allegoria. Offuscatio intellectus.

Insolentia.

H. Schol. c. 24. plures fuisse plagas Ægypti quã decem, & hu quosdam territos alias terras petiisse, & ab his dies Ægyptiacos. id est, tristes dici.

Alleg. Libido.

Huic supplicio successit aliud pecudum nempe interitus, quæ vno die velut ex composito gregatim moriebantur.

Exodi 9.

Allegor. Morbi.

Extremum autem omnium nemine irati numinis ministro ipsos homines attigit calamitas, morti addictis quotquot erant primogenitis. Nam circiter noctem mediam quicunque primi patris iucundissimam appellationem attulerant, filii audierant, nullo præcedente morbo interierunt, domestico luctu omnes repleturi familias.

August. l. 4. c. 34.

Sapientia 19.

Alleg. Mors.

Prima luce vnus erat omnium clamor, communis orbitas, publica comploratio. Ibi pro se quis ire ad regiam procurrere, missionem populo petere, quietem sibi, habere se intempestiuæ pertinaciæ præmia, maiora his expectari nisi Moysi cum suis abeundi fiat potestas.

Hist. Schol. c. 26.

Annuit Rex & populus Israhelitas certatim orabat, abitum pararent.

Exodi 12.

Qui nihil morati quo iniurias acceptas rependerent,

Tacitus sacra eos sustulisse.
Iustinus oraculo coactos eos recedere vt scabie liberarentur.

derent, nec diuturni laboris necessaria mercede fraudarentur, consarcinata plæraque ab Ægyptiis vtui accepta quantiuis precii secum auexerunt.

CAPVT PRIMVM.

Exitus ex Aegypto.

TOT plagis castigata Ægyptus, (nec enim eam perdere Deus volebat) quodque omnem superat admirationem, in medio eius habitantes Israhelitæ immunes erant. Fluuius in sanguinem vertebatur, at non Hebræis, quibus haurientibus fiebat potabilis.

Ranæ, quasi scirent dignoscere, his parcebant. Non syniphes, locusta, cynomyiæ, tempestates satis eorum aut gregi vllam vastitatem induxerunt, exulcerationem ne in somnis quidem senserunt, cum tenebræ aliis effuderentur ipsi in pura luce degebant. Ex primogenitis horum nemo periit, cum ne pecudum quidem pestis ad horum greges venerunt contagia. Vt non immerito huius accepti vicem Deus primogenitum omne sibi vendicarit, quod ne periret conseruauerat.

Allegoria. Rerum omnium initia Deo consecranda.

Exodi 13.

Iosephus l. 2. c. 16.

Exodi 12.

Hist. Schol. c. 27 & 3 seq.

Iusserat enim occisi sub vesperam agni sanguine limina & postes tingi, quo velut symbolo ipsis parceretur, carnibus vero osse nõ fracto assis stantes, accincti, baculum tenentes vescerentur cum lactucis agrestibus, & pane azymo. Atque hanc in annos singulos paschatis, id est, transitus nomine memoriam celebrari & festiuitatem imperatum 14. mẽsis Nisam qui ex hoc anni sacri initium fuit.

Nomina eorum sunt. Exodi 1.

Ita qui 75 intrauerant Ægyptum ad 600000. aucti reuertuntur, senibus, pueris, fœminis quorum ratio iniri non poterat in numerum non venientibus, nec seruitiorũ multitudine promiscua, nec iis, qui plagis docti profecerant in melius, pietatis amore abeuntes prosecuti.

Horum omnium vnanimi consensu dux appellatus Moyses coloniæ in terram sibi iam inde debitam deducendæ auctor extitit. Cumque posset tridui compendio quo tendebat peruenire, ambages quæsiuit & solitudinem, tum vt populi voluntatem & obedientiam exploraret, tum maximè vt Dei colloquiis & beneficiis vltro se ingereret occasio, tum vel maximè quod populi ingratitudo non mereretur.

Ioseph & Strabo li. 17. à parte Aegypti difficilem introitu Iudaam.

Nota duces noscere sibi subditorum animos.

CAPVT II. *Beneficia in populum.*

AB historiis ad miracula progredimur, & hactenus vt plurimũ fisi authoritate, deinceps fide augeamus, & naturæ vias rationis victa obstruamus opus est, nec quicquam superest adiiciendum quam illud è psalmis. Quam bonus Israhel Deus. In Ægypto nati & educati viæ expertes erant, aut si qui essent, qui traditione Palestini itineris mentionem perceperant, sciebant per obliqui in hunc tramitem toto cælo errari, nec quicquam expectandum erat quam variante tot capitum sententia tumultus ingens.

Numerorum 9.
Thilo l. 1. Angelum fuisse.
Hist. Schol. c. 30.

Præuidet Deus & nubem columnæ specie demittit, quæ fulgore per diem, flamma per noctem absque erroris periculo populum præcedebat, vsque ad maris rubri littus, vbi dispositis tabernaculis itineris molestiam alterna quiete leniebant. Interea Rex Ægypti missionis pœnitens, quod solita seruitute priuatus solitudinem partim oberraret, tum etiam quod vestium & preciosæ supellectilis ablationem templorumque ruinas causaretur, statuit eos persequi aut metu retracturus in seruitutem, aut ad internecionem deleturus gentem profugam.

Allegoria: Ægyptus mundus, desertum solitudo, columna spiritus sancti gratia.

Deutero 11.

Hebrai Nume. 33.

Allegoria: Mare rubrum, Ægypty peccata.

Iosephus lib. 2. cap. 16.

Populus dum circumspectat arrectis auribus ad tumultum, & explicata acie hostilem videt exercitum, quid agat? se tueatur? arma deerant qui

non ad prælium, sed ad quærendas sedes exiuerāt, fugiant: hinc mare, inde mari sequior hostis medios concluserat. Ad murmura abit vulgus ducemque probris petit, qui nihil offensus animos dabat, ipse animo opem diuinam implorans. Hinc importuosum pelagus, inde importuni dominatores in oculos incurrebant. Illud tamen his visum est clementius, quod virga percussum, piis quidem desperatæ salutis viam, impiis improuisæ mortis foueam fecit.

Exodi 14.

Deutero 11.

Prudentius Hamartigenia.

Figura: Ægyptus peccatum originis, mare baptismus, terra promissa cælum.

Cedebant enim aquæ & dilatatis marginibus rigentium vndarum in montis speciem latera erecta suspendebantur, mediamque viam in sicco faciebant. Cuidum Israhelitæ insistunt Iuda præeunte, hostes insecuti aquis in se coeuntibus ad vnum omnes absorbentur. Ita vt ne reliquus quidem esset, qui cladem suis posset nunciare. Ne autem benefactum capiat obliuio aut capere posset curruum vestigia in littore & fundo etiamnū durare dicuntur, & recurrente anno ab vniuerso populo Iudæorum conuentus & festiuitas celebratur.

Orosius lib.1.c.10.

Hist. Scho. mare in 12 partes diuisum. c.31.

Alleg. Ægyptus peccata, Iuda confessio. Mare tentatio.

Ab Orosio.

Hoc periculo defuncti, & hostium ad tempus metu, in maiores angustias inciderunt cum siti & fame sæpe luctari, sæpius cum Moyse. Sed enim Deus tum si alias vnquam amoris sui & leuitatis signa dedit. Triduo aquæ penuria laborauerant, præsensque molestia omnem præteritæ, vt solet, voluptatis memoriam auferebat. Aquam tandem nacti sed potui ineptam magis cruciabātur, quod spe sua excidissent, Moyses cuius aures omnium querelis patebant ligni diuinitus monstrati iniectione fontem ex amaro potabilem fecit. Vnde impletis hydriis discesserunt ebrietate non temulenta ebrii, sed sobria quā meracam ducis pietas propinarat.

Histor. Schol. c.32.

In deserto Sur. Iosephus l.3. c. 1.

Allegoria: Populus anima, aquam diuinam consolationem inuenit in religione & eius asperitas crucis domini recordatione suauis fit quam scriptura docet.

Exodi 15.

Quibus iam hæc naturalis vis aliis supernaturalis esse videtur.

Non multo post in fontes 12. quas palmæ 70. obumbrabant inciderunt, prorsus vt nihil sit quin extre-

Hist. Schol. c.33.

12 tribus & 70 familiarum principes referebant, qui Apostolorum & discipulorum fig.

Sapientiæ 11. *Deutero 9.* *Exodi 16.*

extremam loquatur festiuitatem, Beati: nisi sitis periculo liberati in famis insidias deuenirent præsentemque miseriam fertilitatis futuræ desperatio non parum aggrauabat, quam rupes asperæ, campi salsuginosi vasta solitudo promittebant. Iamque adeo res ad murmur & contentiones vergebat, donec postridie multum roris cecidit in circuitu castrorum, hibernis tempestatibus dissimilis, in mylii formam candidissimi, colore bdellii, quod tritũ & elixum in placentæ morem gustum simile cum melle referebat. Rei nouitate perculsi omnes Man, id est, quid hoc est? certatim vociferabantur vnde & ei cibo illud nomen mansit. Mirum auté quod cum in singulos dies aliâs, in binos pridie sabbathi colligeretur, qui quid supererat esui ineptum putredinem contrahebat.

Alij Coriandri. *Numero 11.* *Philo.* *Deutero 8.* *Hist. Schol. c. 34.* *Ioannis 6.*

Alleg. Manna verbum Dei, dies septimus, altera vita: Vermes peccata si iuxta illud non operetu.

Q. is mundi natalis quo ab opere cessatur, & sabbatho Talmudici aiunt ignem creatum c. 2. l. 5. d. 4.

Ne vero huius tanti miraculi populum capiat obliuio, vt omnium oculis obuersaretur memoriamque renouaret, Gomor huius sacri cibi munere repleuit, arcæque quam pulcherrimo ornatu fieri Deus præceperit inclusit Moyses. In Raphidim cum iterum potus defectu tumultuarentur, precibus & fide Ducis occursum est, virgæ attactu è petra fontem elicientis, præpostero naturæ sensu.

Prudentio vrceus: vrna aurea alia. *Ad Hebraeos 9.* *Exodi 17.* *Iosephus l. 3. c. 2.* *Hist. Schol. c. 35.*

Assarij mensura.

Allegor. Populus anima, Moyses vetus testamentum, petra Christus, virga Iudas, fontes salus & redemptio.

In Horma cum longi itineris populum tæderet tædiumque familiaris isti populo & pene perpetua sequeretur rebellio, vnde ad verba & ferè ad manũ veniebatur, Deus iniustas insolentium querelas iudicio plectere volens manifesto & more inusitato ignitos serpentes in castra misit, quorum lethali morsu inter vitam mortemq; luctantes sensim deficiebant.

Figura: Christus petra, Virga passio, Moyses lex, Aqua gratia.

Hoc malo serpente animo ad se reuocato, quia fatebantur comissum veniam impetrarunt, ita vt quicunque æneum Dei iussu à Moyse erectum serpenté aspiceret veneno liberaretur. Nec omittendum quod toto 40. annorum tempore vestimenta ouium nullam senserint vetustatem.

H. Schol. c. 28. ait serpentem æneum Hierosolymis diu seruatum donec à Rege comminutus est ob superstitionem populi. *Deutero 8.*

Figura: Crucis Christi.

CAP. III.

CAPVT TERTIVM.

Populi peccata & pœnæ.

Mireris certè populi cæcam ingratitudinem, qui tot signis Dei virtutem expertus nō dubitauit quouis malo imminente ad rebellionem potius & maledicta quam ad preces & spem confugere.

Tulit frequēter Deus & desiderio eorum quodammodo se accommodauit, donec iram suam vindicem inuenit patiens clementia. Nec debito pœnæ genere vniuersos multauit, qui pium amabat intercessorem & punire magis quam tollere consueuit.

Delet tamen Leuitarum manibus 23000 dum Moyse cum Deo agente ad impietatem deuoluti essent: Vnde tribui huic confirmata per ordinem successionis sacrorum cura virtutis merito, diuino assensu, & miraculi claritate. Altercantibus enim, vt fit, de primatu iussit per vatem suum Deum 12. virgas pares tribuum numero adytis inferri.

Philo l. 3.
Iosephus lib. 3. c. 7.
Hist. Schol. c. 22.

Postridie populo inspectante depromptæ virgę reliquæ quidem nihil mutatæ, illa vero quæ Aaronis nomen præferebat tota quanta erat frondes fructusque proferente, quam iudicii diuini euidentem censuram secuta mox totius populi assensio.

Numero 17.
Iosephus l. 4. c. 4. amygdala.
Philo nuces fuisse.

Cum Ægypti dapes efflagitaret ingrata nec vnquam terminis se suis continens luxuries, 23000 coturnicū de more superuolantium gustatu repente interierunt. Nabad & Abiu ignem alienum audaci proteruia sacris inferentes eodem absumti impiæ temeritatis pœnas soluerunt. Core, Datan & Abiron factiosos & nescio quid sacerdotalis officii Moyse & Aaron inuitis sibi arrogantes, sanos & viuentes recedentes soli hiatus absorbuit, plebs reliqua in seditiosorum tabernacula facto impetu 714000 interimit.

Histor. Scho. c. 25.
Iosephus lib. 3. c. 12.
Exodi 32.
Leuitici 10.
Iosephus l. 3. c. 7.
Numero 16.
Iosephus l. 4. c. 3.
Deutero 11.
Cypri. tract. 3.
De simp. præla.
Deutero 11.
Histor. Schol. c. 20.

Ortygia in sacris.
Id est. non cælitus missum
Allegoria:
Corpus & anima, ignis alienus hypocrysis.

Ipsa

Numeri 12.
Histor. Scho. c. 16.

Ipsa Soror Moysis Maria dum Aarone socio in fratrem insurgit lepræ malo afflicta sanitatem vix Moysis interuentu recuperauit, Aaron vix euasit. Plærique secessionem parabant; hostium gladiis puniendi relinquũtur Alias qui sacris manus profanas admouerant victimæ inferno factæ sunt cælitus misso igne deuorati ad 250. numerum.

Allegorice: Iudæi homines, ex Ægypto peccato, per mare passionem redempti, in deserto mundo errant.

Seuerus. Sulpitius.

Quid multa, ex tanta hominum multitudine sexcentis nimirum amplius millibus vix duo terræ promissæ possessionem nacti sunt, Iosue & Caleb. Ipse quippe Moyses cum familiari sibi experimento aquam educturus virga sua silicem præter mandatum Dei secundo percussisset in deserto mortuus diffidentiæ suæ damnum expertus est. Nec vlli rei præterquam diffidentiæ & rebellioni adscribẽdum quod cum potuissent breuissimo tempore terra promissa potiri quadraginta annos cum fame siti morbis & hostibus luctati impenderent.

Capvt IV. *Iudæorum Respublica.*

Hist. Scho. c. 38. & seqq.
50 Ab exitu die.
Deutero. 5. & sequentib.

Figura: Missi beate Spiritus S.

Medio autem tempore Deo præceptore formata Israhelitarum Respubl. qui per Moysen in Sinai monte 10. legum capita duabus comprehensa tabulis saxeis præscripsit. Quadraginta dierum spacio in montis vertice Moyses versabatur nullo corporalis cibi vsus sustentaculo, vt qui sacris & melioris genii pasceretur deliciis, quæ mẽte abundãtissimè repleta ad corporis etiam remedia extendatur.

Figura: Ieiunij Christi.

Hinc fabulantur Talmud. o. 5. t. 6. d. 5. Moysen vno cæ[illegible] dela[illegible] vid[illegible] Deum [illegible] centum in Biblia.

Deutero. 5.
Iosephus lib. 3. c. 4.
Ecclesia. 45.

Nubes offusa tabernaculo, micantium in circuitu fulgurum tonitruque horribilis sonus, tubarum clangor, vultus Moysis subito illustrior Dei præsentiam abunde loquebantur. Adeo vt lucis impatiens plebeius oculus non nisi Moyse interprete Deum secum loqui & facie quidem velata vna voce obtestaretur. His tamen non obstantibus, vecordes animi Moyse cum Deo moras trahente

Figura: Indicij vltimi.

Tuilo decalogo.

Figura: Christi [illegible] diuinitatem carne tegentis.

hente non erubuit eum profanos Ægypti mores postliminio reuocare, ex inaurium annulorum profusione vitulo conflato diuinos honores festo apparatu impendentes. Deleuisset vniuersos Deus nisi Moysen sibi ad genua accidentem audiuisset. Qui confestim relicto monte vbi omnia idololatris referta videt indignum Dei munere populum ratus, digito Dei scriptas leges iratus confregit, quas tamen sumpto de plerisque supplicio recuperatas populo dictauit. Legum harum ambitu omnis honestatis & boni continetur regula, solus integrè viuendi modus. Formata autem republica deinceps Ietro soceri sui monito partito cum principibus gentis onere iudicandi potestatem, belli munia, aliis communicauit.

Hinc fabula Moysen cornutum fuisse, q. ob radios apparebat, vel vox Hebraice 2. significat.

Deutero 10.
Exodi 34.

Iosephus l. 3. c. 3.
Raguel dicitur.
Hi. S. c. 37.
Exodi 18.

CAPVT V. *Fortiter gesta.*

Legati in terram Canaan missi de fertilitate regionis multa reportantes animos aliquorum accenderunt virtuti calcar addentes nō exiguum, non deerant tamē qui ciuitatum munitiones, populorum multitudinem, regum vires ignauiæ suæ & seditioni prætexerent. Quæ res Deum & Ducē non parum offendit. Atque hac propter, iterum repeto, tamdiu oberrarunt & tanto suorum sanguine hæreditatem illam redemerunt.

Iosephus l. 3. c. 13.
Numero 13.
Hist. Schol. c. 17.
Deutero 1.
Numerorum 14.

Figura:
Legati Apostoli.
Canaan calum.
Fructus beatitas.
Gygantes vitia.

Bellicosæ nihilominus gētes bene multæ Moysis merito & piorum precibus virtuti Israhelitarū cesserunt. Amelechitæ superati, Og & Seon aliiq; permulti quorum viribus longe inferiores erant aut deleti aut certe repulsi.

Antoninus tit. 2. c. 4.

Vide specialem singularum gentium historiam.

Verbo quotquot cis Iordanem Reges itineris impedimenta præstiterunt, pertinacia sua virtutem huius populi senserunt, qui tali Deo, tali Duce gubernabatur, hoc solum consecuti, vt victoriæ Israhelitæ accessio numerentur.

CAPVT VI. *Moysis mors.*

Hist. Schol. c. 18.

Iosephus l. 4. c. 13.

Philo de charitate.

Deutero 31.

Ecclesiastic. 46

HIs ita peractis Propheta idemque Dux maximus tempus adesse sentiens, quo ex mortali hac vita in immortalem transferretur, alio ab aliis cõsilio quorum id vnum est, vt filios hæredes relinquant, cum duorum parer esset, neutrum sibi successorem delegit, sed qui fratris filios nuper ad sacerdotium, victor affectuum nec vlla quidem sanguinis communione se contingentem Iosue ad ducatum promouit. Erat hic versa in consanguinitatem virtute à puero Moysi carissimus, & iam inde publicæ administrationis factus particeps.

Iosephus l. 4. c. 12.

Deutero 32.

Deutero 33.

Ioseph. Abarim l. 4 c. 29 Ambrosius Comp., a vult eum in paradisum translatum.

Deutero 34.

Cuius prudentiam etsi non semel expertus amplecteretur, suo tamen haudquaquam fidens iudicio non prius quieuit, quam oraculo Deus iudicium suum confirmasset. Tum candidatum officii, populum obsequii cepit commonefacere, Deum solenni gratiarum actione prosequi vocatis in àuditorium cælo terraque mortalium immortaliumque domo, carmen cecinit angelorum hominumque auribus aptissimum, his in exemplum, illis in spectaculum ostentantis harmoniam suam cum cælestibus certãtem animæ. Hoc autem modo paratus non quieuit, donec singulas tribus nominatim citatas phylarchorum suorum nominibus sancta honoraret apprecatione. Quibus finitis in montem Nebo ascendere iussus & promissam terram oculis vsurpare; naturæ debitum persoluit; anima piorum manium cætui aggregata, corpore sepulchro & terræ mandato. Quanquam de sepulturæ loco taceatur imò nesciatur, quæ res occasionem dedit historiis asserendi quod disparuerit. Interim triginta dierum luctu plebs abunde testata affectum suum, principem si virtutes & indolem respicias, Deo q iam hominibus propiorem.

* * *

CAP. VII.

CAPVT VII. *Iosue ducatus.*

ITA Moyse è viuis sublato Iosue filius Naue principatum iniit, in id vnum incumbēs ne degener & viro tali indignus successor datus videretur. Vnde & animo suo respondentes & virtuti meruit promissiones à Deo, à Populo obsequia. Plane vt alter à Moyse, alter Moyses accurate conferenti appellandus videatur. Moyses enim in terræ promissæ conspectum perduxit Israhelitas, Iosue in possessionem; ille occupandam prædixit, hic occupatam diuisit; ille sicco pede per maris medium transiuit, hic per Iordanis; ille pascha instituit in Ægypto, hic primum celebrauit post 40 annos in terra Canaan; sub illo Manna de cælo pluit sub hoc noua frugum vbertate fastidium longæ peregrinationis leuatum est; ille in terram promissam, hic in terra promissa misit exploratores; illi cum exercitibus, huic etiam cum vrbibus bella fuerunt maxima; illum Deus ex rubo discalciatum ad se venire iussit, hunc Angelus gladio stricto in populi subsidium missus.

Alius Iesus filius Nun.

Iosue 1. Hist. Scho. 1. & 2.

Iosue 13. & sequenti.

Iosue 5. in Galgalu. Iosue 2.

Iosue 5.

CAPVT VIII. *Eius facinora.*

RESTAT nunc præclara eius facinora narrando percurrere & deuictos vnius manu triginta & vnum Reges, recensere.

Erat vltra Iordanem vrbs Hiericho loci & ciuium natura circumiacentium facile prima: ad cuius situm & munitiones explorandas Cenez & Sceniamiā filios Caleph, qui in nupera sub Moyse legatione comes ipsi fuerat, quasi paternis artibus magis instructos officio magis aptos destinat. Qui vrbem ingressi ad Raab meretriculæ domum diuertentes fidem fide & spe maiorem inuenerunt.

Iosue 12. Sed Philo 39. nominat. Sulpitio 29.

Aliàs ciuitas palmarum dicta.

Sic Philoni dicuntur. H. Schol. c. 2.

Ex Sichem.

Iosue 2.

Paulus ad Hebraos 11.

Cum enim Palestinæ Regibus Israhelitarum nomen suspectum esset, missi à Rege loci istius, vt aduenas qui nihil pacatum afferre crederentur, comprehensos è medio tollerent.

Iosephus l. 5. c. 1.

Raab hospitii ius ciuium improbitati præferés, eorum quoq; rebus studens quos terræ istius dominos olim futuros fama nunciante didicerat, fingit peregrinos sub vesperam domo & vrbe egressos, & ne dolum obseruent hortatur armatos insequi, fore vt nullo negotio assequantur.

H. Schol. c. 5.

Allegorice: *Iosue Christus, Sichem conscientia, exploratores timor gehennæ & spes misericordia. Raab anima peccatrix, funis passionis memoria.*

Interea duo de quibus dixi in domus solario latentes nocte intempestiua per funem è fenestra (hærebat enim domus ciuitatis muro) dimissi, cũ triduum in montium antris tardassent iter persequentium metu, salui & incolumes ad suos reuertunt. Qui ad expeditionem se accingunt ducum monito & oraculi reuerentia non parum confirmati.

Figura: *Iosue Christus, Exploratores Apostoli, Rex persecutores, Meretrix populus gentilis Hiericho Roma, Mons Petri Cathedra.*

A Ior & Dan duabus eius fontibus nomen habet.

Iordanes fluuius duplici fontium fœcunditate totam irrigans Palæstinam, verticoso gurgite & præcipiti vndarum impetu inter Hierichuntem & Israhelitas medius obstare videbatur, nisi arcæ beneficio sacerdotum humeris prælatæ exercitui vniuerso cedere didicisset, incisoque amne transitũ dedisset alioquin desperatum, cum nec pro tempore nauium copia esset, nec fluuius vadari posset qui tum pleno alueo ferebatur. Hoc miraculo obstupefacta & ad gratias agendas composita multitudine, præcepit Dux lapides tribuũ numero pares alueo Iordanis, totidemque loco castris metandis designato, ad æternam rei memoriam collocare. Restabat muro validissimo cincta ciuitas locusque oppugnationi & obsidio æquè ineptus, nisi eadem quæ aquas cedere, muros cadere arca fecisset. Hac enim septies circumducta illi corruerunt, viam irruptioni facientes, obruta timore & armis omnis ciuiũ multitudo ex spoliis quicquid auri, argenti, æris, ferri repertum est sacris vsibus repo-

Iordanes Iudæa. Lapides Apostoli. Arca Ecclesia. Terra promissa cælum. Circumcisio secunda Baptismus.

Iosue 3.

Iosephus l. 5. c. 2.

Sulpitius.

Hist. Schol. c. 4 & 5.

Iosue 4.

Ad altare erigendum vt Iosephus.

Iosue 6.

repositum reliqua ne eorum cõtactu populus inficeretur igni absumpta sunt. Sola Raab amicitiæ suæ præmium mercata consecuta est, cuius domũ ex appenso prout conuenerat coccineo fune internoscentes, primo impetu cinxerunt ipsam cum familia communi vrbis malo eripientes.

Hist. Scho. 5 & 6.
Iosue 7.
Iosephus l. 5. c. 5.

Cum bellis victoriarum ordo procederet, nisi vnius praua mente interciperetur, qui Ducis & Dei posthabito mandato prædæ partem abstulerat; vnde irrita & non sine damno fuit in Saytas excursio, donec Duce vindice, sorte indice Achan (id homini nomen erat) conuictus, præuaricatæ legis pœnas à populo ad se transtulit.

Sulpitio Geth vocatur.
Iosepho Adan.
Iosue 8.
Iosephus l. 5. c. 4.

Allegorice.
Say spiritalis nequitiæ princeps in quem perfecti hominis pugna est.

Et consequenter sublato quod populum hoste prius & peius opprimebat peccato, in offenso itinere per Regum & ciuitatum funera ad victoriam & pacem via parabatur. Rex Say cum Iosue metu simulato terga verteret, vrbe relicta persecuturus, cæsis 12000. viuus in potestatem venit, paulò post infelici arbore suspensus, ciuitas igni, ciues ferro consumpti Regibus aliis exemplo fuerunt.

Iosue 9.
Hist. Scho. 7 & 8.
Ambrosius 3. offic. c. 10.
Iosue 10.

Allegoria.
5. Reges sensus in quos minus perfecti pugnant ope perfecti indigentes.

Gabaonitæ supplices in fidem & deinceps in sacrã seruitutem accepti, quorum deditio vicinarum vrbium regibus iras conciuit. Ita admotis copiis quinque potentissimi vrbem circumsistunt. Oppidani arctis rebus ad Iosue dimissis nunciis opem & fidem ducis implorabant, qui maturato itinere inopinantibus superueniens multa hostium milia ad internecionem cecidit cum grandine, qui cælitus mira densitate & damno in hostes decidebat æquali contentione. Cumque dies cedentibus deficeret, nox hosti præsidio futura videretur, merito Ducis hac auersa ille perseuerauit, ita vt nullum effugium inimicis pateret.

Iosephus l. 5. c. 5.
Hist. Scho. 9.

Iosue 11 & 12.

Reges quinque frustra inclinata acie antrorum tenebris se abdentes extracti pedibus victorum proculcati & extremum in crucem acti sunt. Eodem impetu omnes regionis totius Reges penè

Iosue 13 & sequent.
Iosue 21.
Iosephus l. 5. c. 6. & 7.

eadem belli fortuna oppressit. Et diuiso per tribus viritim captiuo solo, deinceps pace summa vsus populus, territis quæ supererant gentibus, & nemine tot victoriis nobiles armis aggredi præsumente. Dux quoque ipse vt hostibus terribilis ita suis clemens pacis publicæ author extitit egregius & conseruator.

Allegoria:
Reges alij affectus sunt in quos secunda tendentium ad perfectionem pugna.

Philo antiquitati. 28. populum epulatum.

Alleg.
Reges relicti stimulus carnu sunt, qui tamen gratia Dei præuentu & affectuũ victoribus non nocet.

Hist. Scho. 15. & sequen.
Iosue 22.

Vno exemplo res patuit. Cum enim tribus Ruben & Gad & dimidia Manassis, quæ iam inde à Moysis temporibus sorte possessionis suæ cis Iordanem nactæ reliquis tribubus opem tulerant, in patriam reuertentes, cognationis monumentum altare lapideum eximiæ magnitudinis erexissent; plærosque offenderunt, idololatras eos arbitrãtes ad tumultum res vergebat, nisi per Phinees cognita abeuntium voluntate prudenter cauisset ne quis prauæ suspicioni locus relinqueretur.

Iosephus l. 5. c. 8.

CAPVT PRIMVM.

Iudicum 1.
Philo Cenez facit celebrem mentionem.
Hist. Scho. 2. & 3.
Philo Amorraos vocat.

Aristocratiam vocat Sigonius cum tamen monarchia speciem ab initio mundi vsque ad Christũ fuisse probet Sanderus.

IOsue ex humanis sublato iudices Israhelitarum rempublicam ordinarunt, quorum primus Iudas Dei instinctu & fortis vsitatæ beneficio Dux in Cananæos adsciscitur, qui Simeonis fratris auxilio rem præclare gessit, Adonizebech Rege cum magna Cananæorum multitudine victo & necato. Ita breui reducta pace, vt fieri solet; felicitas luxum peperit & populus morum disciplinæq; immemor matrimonia ex gentibus capere paulatimque externas consuetudines sectari & idolorum cultus profanos occæpit. Adeo noxia est omnibus peregrinorum consuetudo, Hebræis etiam impia qui responso numinis salubri contraeuntes victis à se imperare cum periculo & dispendio, quam liberari maluerunt.

Philo antiquitatibus Biblicis prolixam refert variorum peccatorum seriem.

Iudicum 3.

Iudicum 3. 8 anni sunt.
Iosephus Regem Assyria vocat. l. 5. c. 1. 2.

Diuino itaque destituti auxilio à Rege Mesopotamiæ subiugati septennii seruitutem pependerunt; Gothonielis opera restituti Dei pietatem

cum

cum impietate ſua conferre & deinceps abſtinere debuiſſent.

Eglon vocatur.

Ioſephus l. 5. c.12.

Philo poſt Ioſue Genez. tum Zebul duces ponit.

Sed impos ſui animus corruptus longæ pacis malo, ad antiqua relabitur, nec mora vindex animaduertit Deus, Regique Moab vires dat infrenem populum inſolentis victoriæ pœna affligere. Quam tolerantes, facti tum demum pœnitudine ducti Ahor ſaluatorem exorarunt, cui Sangar datus ſucceſſor 600 Phyliſtæorum interemit. Ne ſic tamen quod longa conſuetudine tenere debuerunt, ſapuerunt, ſed idolis libantes iteratam ſeruitutem quodammodo deſiderare crederes. Miſſus mox Iabin Cananæus qui ſuperioribus omni crudelitatis genere longe ſuperior, tam grauem in miſeros exercuit dominationem, vt ſupplices aſſiduis votis & importunis precibus numen fatigarent. Vnde Delboræ (vt doceatur quam nihil auxilii in ducibus reliquum ſit muliebri auxilio vindicandis) virtute & fortuna ſtatum infelicem in melius mutauit.

Hiſt. Scho. c.7.

Philo Iabel Regi Azor hac adſcribit.

Ioſephus l. 5. c. 13.

Iudicum 4 & 5.

Typus Eccleſiæ legis iugum auferentis figura B. Mariæ.

Philo eos per Aod magum quendam Madianitas ſeductos qui nocte ſolem inducebat.

Verum ad exiguum grati & memores ſe continuere & quaſi Deum fauentem pacemque ferre non poſſent à pietate reſiliunt.

CAPVT II. *Conſecutio pœnæ.*

POENA conſecuta mox Madianitis irruentibus, qui duriſſima tyrannide in victos ſæuiebant. Sed vt ſolet eſſe ſuperba felicitas, querula calamitas, ad ſe reuerſi opem diuinā rurſus implorarūt. Vir erat inter Hebræos Gedeon nomine integris moribus, cui ex campo meſſis domū redeūti Angelus occurrens iubet populum armis reſtituere. Quamuis autem reuerenter impotentiam ſuam cauſatus excuſaret, Dei tamen virtute audacior factus, ab aræ Baal euerſione zeli ſui iudicia auſpicatus omnes Madianitarum & Amelech copias in ſe armauit.

Curtius l. 5.

Iudicum 6.

Ioſephus l. 5. c.14.

Ne

Hiſt. Schol. 8.

Iudicum 7.

Figura: Euangelij à Iudæis ſolis ad ſolas gentes tranſlati.

Ne vero victoriæ vlla Ducem capiat dubitatio duplici velleris miraculo, quod modo roridũ terra ſicca, mox ſiccum terra rorida apparebat certã præuidit. Trecentisq; ex tanto exercitu electis, ad aquam per noctem caſtra caſtris hoſtium contulit, tubarumque clangore ita hoſtes terruit vt viciſſe ſe prius quam pugnaſſe animaduerterent.

Thile tertium addit miraculum de aqua partim in ignem, partim in ſanguinem ſuper petram verſa.

Iudicum 8.

Hanc tam celebrem victoriam ciuilis excepit tumultus indignantibus Effraimitis quod in ſocietatem victoriæ recepti non eſſent. Vbi Ducis prudentiam admiremur, qui cum iniuriam vlciſci poſſet ciuili ſanguine, haudquaquam verbis mitioribus eos pacauit, Deum pugnæ auctorem, illos gloriæ participes clara voce profeſſus. His præclare geſtis Gedeoni vt princeps populi eſſet delatũ.

Hiſt. Schol. c. 8.

Quod ille aſpernatus communi cum ciuibus iure viuere maluit. Tandem acceptis omnium inauribus (vnde Ephod ſibi concinnauit) paſſus eſt illud ſibi oneris imponi. Non multo poſt impatiens felicitatis populus ad vomitũ redire cepit ex Gedeonis morte impunitatem ſibi promittens.

Paludamentum vertit interpres Suda.

Iudicum 9.

Ioſephus l. 5. c. 15.

Hiſt. Scho. c. 9.

Abimelech ex ancilla Hiercbaal natus noua ſcelere principatum iniit 70. fratribus interemptis conſentientibus plæriſque Sichimitarum proceribus. Sed dum crudelius in ſuos agit paulatim offenſionem ſuorum incurrit, quos cum bello petit & turrim, quo amiſſo oppido fugientes ſe receperant, incautius ſubit ſaxo à muliere ictus interiit, ne tamen à muliere cæſus diceretur armigero imperauit gladio ſe transuerberare.

Thile pulchram addit Allegoriam de arborum conuentu.

Allegoria Abimelech dæmon. Thebe Eccleſia. Turris contemplatio. Saxum charitas.

Thebe ciuitas dicta. Suidas refert vnius ſuperſtitis Ieathani ſimilitudinem de arboribus & regno earum ex ſacris.

Iudicum 10.

Hunc Thala excepit, quem Iayr 30. filiorum præfecturis calebratus.

Ioſephus l. 5. c. 16. Thile omnes vſque ad ſeptem idolis ſacrificaſſe refert. & de Ammonitis interſerit Regemque eorum Getal vocat.

Medio autem tempore populus iterum impietati deditus legem diuinam cõtemnens manibus Ammonitarum puniendus permittitur. Tunc iterum ire in lachrımas, iterum tentare precando, abiicere idola, execrari profanos mores, aureos montes polliceri.

His

Iudicum 11.
Ambrosius 3. offic. c. 12.
Philoni Scila vocatur.
Suidas.

His mediis negatam licet misericordiam Deo extorserunt, Iephte libertatis assertore dato; qui voto nuncupato immolaturum se quod victori primum se occurreret filiæ mortis necessitatem præmaturam imposuit.

Alleg.
Iephte anima.
Scila corpus.
Hostes dæmon.
caro, mundus, necare affligere.

Iudicum 12.
Iosepho Chelon vocatur.
Philoni Addo vocatur, & Moabitas vicisse scribitur

Huic in imperio Abesan, cui Ahialam, cui Abdon filiorum 40 & 30, ex iis nepotũ illustris principatum. Vix dici poterat populus quieuisse ecce iterum noua impietas. Merebatur certe hostem mancipi quotidianum quique opinionem felicitatis adimeret. Ille fuit Philistæus qui graui & non tolerando in omne vulgus sæuiit dominatu.

Figura:
Christi ut hostis vinceretur morti addicti.

Vide Philistæos.

Iudicum 13. & Philo
Manne sacrum cælitus accensum refert.
Iudicum 15.
Iudicum 16.
Vide Philistæa.
Hist. Schol. c. 17.
Iosephus lib. 5. c. 17.
Vide Philistæa.

Terruit hunc magis quam triuit Samsonis virtus, qui Angelo nunciante vindex futurus sterili promittebatur. Hic quæ segetibus eorum vulpiũ ministerio, quæ exploratoribus asinæ mandibula, quæ ad vinciendum pararis capilli stupenda virtute non semel fecerit vulgo omnium vocibus decantantur. Hoc vnum doceat fortissimus iste gygas nihil ita forte esse & obfirmatum, quod non à voluptatis Venerisque vincatur illecebris si semel aditum mulieri in cor suum permiserit. Hic à Dalila mente prius tum etiam corpore excæcatus miserrimæ mancipatus seruituti, tandem mortis & tumuli eundem sortitus locum est, hostium suorum cadaueribus obrutus. Atque ita deinceps populus iudice carens impunitatem sibi promittens nihil attentabat. Michas Effraimita aram sibi priuatus & sculptilia conflare non erubuit, consecratisq; Leuitici generis sacerdotem conducere. Quæ ipsa à Danitis huc illuc discurrentibus sublata in Lais vrbe diuinis honoribus cumularunt, nõ continente se intra priuatos parietes impietate.

Figura:
Elisabeth & Ioannis Baptista.

Alleg.
Dalila voluptas,
Samson anima,
Oculus ratio,
Crines virtutes,
Somnus vitiorum.

Figura:
Adami decepti.

Iudicum 17.

Philo eum 3. puerorum & vitulorum effigies, aquilæ leonis, draconis, columbæ conflasse.

Iudicum 18.

CAPVT III. *Bella intestina.*

Iudicum 19.
Suidas in voce Beniamin.

PARVM videbatur foris bellum habere nisi & intestino laboraretur, cuius origo Beniamitarũ in Gabaa habitantium execranda impietas. Ad

cum Leuita quidam cum vxore secundaria diuertisset, ciues contra omne ciuitatis hospitii, gentis & naturæ ius impetu in domum, vbi hi agebant facto, abuti peregrinis volebant. Cumque vix in virorũ locum concubina libidini eorum permissa satisfecisset, illa sub auroram hospitio suo appropinquans, stupri iniuria an verecundia non definio in limine concidit exanimata.

Sulpitius.

Quod vbi Leuita animaduertit nõ veritus gladio cadauere in partes diuiso singulas singulis tribubus cum vindictæ obtestatione mittere. Ita in vnum collectis reliquis tribubus acris pugna committitur primo & altero prælio victæ, tertio demũ superiores euaserunt vsque ad 25000. cæsis Beniamitis: ita vt 600. ex tota tribu tantum restarent, quibus ex Iabes Galaad vxores virgines adductæ, ne earum defectum tribus deficeret.

Libidinis vindicatæ exemplum.

Iudicum 20.
Iosephus & Philo primi legatos missos qui reos exposcant.
Iosephus l. 4. c. 10.
In tempus aliud transferri videtur.
Hist. Schol. c. 23.
Nominantur plurimi à Philone.
Iudicum vltimo.
Iosephus l. 5. c. 11.

Suidas numerat 87000. ex Sacris.

Caput IV. *Samuel.*

PER ea tempora, Heli Pontifex reipublicæ gubernationem obtinuit, ita tamen vt proprio omnes arbitrio agerentur. Ita res paulatim in deterius vergere; vsque adeo vt Ofni & Phinees filii Heli sacerdotis nõ erubuerint patris sacerdotium in quæstum vertere, munera à sacrificantibus exigentes, aut certè sacrificiis derogantes. Increpasse quidem filios pater legitur, sed leuior obiurgatio non satisfecerat disciplinæ.

Actorum 13. vsque ad Samuelem iudices fuisse.

Sulpitius vult inter reguum fuisse, cui contrarium sentiunt Theologi.

Suidas in voce Heli.

Vt Sulpitius.

Vt 1. Regum c. 2.

Vnde prefanatos sacrorum ritus vindicare statuens Deus, Philistæorum in manus tradit exercitum. Cumque filii pontificis aciem restituere conati arcam Domini humeris suis (pater enim annis grauior luminibus obductis officio non sufficiebat) in pugnam efferrent, maiestate primum territi hostes fugam meditabantur, sed Dei occulto iudicio mutatis animis confirmati recurrunt, obuios quosque cædunt, & filiis Heli interfectis, quod

1. Regum c. 4.

Philo ideo eos vult numeratos quia Arcam iniussu Deo acceperant.

Philo eos à Golia interfectos.

quod omni ignominia maius est Arca potiuntur. Quam tamē infinitis malis pressi remittere compulsi sunt.

1. Regum c. 5. 6. & 7.

Heli delato ad se mali nuncio consternatus de sede sua princeps ruens animam efflauit, sera facti suorum & non facti sui ductus experientia. Iam enim dudum *o* Samuel præter naturæ ordinē sterili natus, præter ætatis legem à Deo in sacerdotium cooptatus, peccari & peccatum secuturæ vltionis eum commonefecerat. Hic idem mortuo surrogatus qua virtute fuerit, docet perpetua Philistæorum oppressio; qua integritate, communis idololatrarū punitio. Cum enim omnes per præconem conuocatos aquam haurire iussisset, reorum labris sibi adhærentibus culpam, quam inficiari non poterant, fatebantur.

Iosephus l. 5. c. 19.
1. Regum c. 7.
Suidas.
1. Regum c. 3.
Ecclesiastici 46.
Hiero. in l. Regum.

o Id est, Deo datus.
Figura: Ioannis Baptista.
Figura: Christi, præsentati aut B. Virginis.
Controuersum est an fuerit iacerdos.

CAPVT I. *Translatio Reipublicæ.*

SIc hostili metu sublato secundis tranquillisq; rebus præsentia more vulgi fastigio insueta desiderio esse cæperunt. Regium nomen cunctis ferè liberis inuisum expetens, non sine exemplo amentiæ præoptabat libertatem seruitio mutare. Cumque frequens Samuelem circumsisteret, nec illi salubri oratione ab insana voluntate populum posset detorquere, consulto oraculo Saulē elegit. Quem vbi asinas patris anxie inquirentem offendit epulo exceptum sacerdotali oleo perfusum Regem appellauit, bonum illum & necdum Dei contemptorem, cuius integritatem parta de hoste victoria testatur. Sub ipsa statim regni initia bona populi pars ab eo secesserat, quos ne quidem expetitus sustinere animaduerti ita vt iterata vnctione ab omnibus Rex salutatus meruerit innocentia sua quod inierat regnum & mansuetudine stabilire. Frustra Philistæi bellum minabantur, secura erat acies quamdiu mens recta.

Sulpitius.
Iosephus l. 6. c. 2. Insolentiam filiorum Samuelis causam petendi Regis dat: & c. 5. miraculo populi malitiam in Rege petendo confirmasam.
1. Regum c. 9.
1. Regum c. 10.
Iosephus l. 6. c. 3.
1. Regum c. 11.
1. Regum c. 12.
Hist. Schol. c. 13.

Monarchia hic initium dat Sigonius.
Anno 2881. Filius Cis hic fuit ex tribu Beniamin.
Ammonitis.
Regis est milites primum domestica tum externa bella inire.

1. Regum c. 13.

Sed postquam Samuelem per septem dies opperitus, illicita præsumptione sacerdotis holocausto oblato sibi partes arrogasset, parũ abfuit quin vinceretur. Sed vno exemplo potentiæ suæ & miserationis Deus edidit exemplum qui vnius Ionathæ (hoc Saulis filio nomen) audacia victoriam concessit præter spem; cum alienum a se peccato Regis Dominum arbitrarentur, & maxima ferramentorum inopia vix vni aut alteri lanceam aut gladium permitteret.

Iosephus l. 6. c 6.

1. Regum c. 14.

Eo die edixisse Rex fertur, ne quis nisi confectis hostibus cibum caperet. Cuius interdicti ignarus Ionathas fauo reperto tinctoque spiculo, mellis pauxillũ degustauerat, vnde à patre mortis periculum imminebat, nisi populus beneficii memor resignati ieiunii pœnam deprecatione mitigasset. Philistæos Amelechitæ exceperunt, quibus victis cũ Saul prędæ magnitudine illectus interdicti diuini immemor capta seruari iuberet, Samuelis Deiq; grauem incurrit indignationem. Adeo vt auerso ille à Saule animo Dauidem puerum etiam num, & sub patre ouium pastorem regali oleo perlinire iusserit.

Iosephus l. 6. c. 7.

Ieiunÿ commoda.

Periclitatur Ionathas.

Tertul. 4. ad Marcionem.

1 Regum c 15.

Hist. Schol. c. 14.

Iosephus l. 6. c. 8.

Præfiguratum hoc in fractione vestu Samuelis à Saule.

1. Regum c. 16.

Anno 2881.

Erat hic liberali facie & citharæ cantu oblectabatur, vnde à Saule in Regiam receptus inter pueros Regios erat loco primario, Regi inprimis carus, vt qui cantus suauitate eius à dæmone vexati dolores nõnihil videretur mitigare. Ita non Regis modo sed & procerum vulgique animos sibi conciliabat, maximè cum Goliath deuicto proceritatis & roboris inusitati viro spolia optima retulit. Quid sit Dei auxilio fretum esse hinc videas, quod puer reiectis armis quibus infirma ætas grauabatur funda lapidibusque instructus confecerit, quod ne armato quidem sperare in mentem venisset.

Dauid fuit, Rex, propheta, Musicus. Scriptor, & bellator summus.

1. Regum 17.

Exemplar est Regu magni tempore belli.

Iosephus lib. 6. c. 11.

Ecclesiasti. 47.

Histor. Scho. c. 16.

1 Regum 18.

Pinilo lapidi quo vsus Dauid 7. patrum nomina inscripta fuisse ait.

Figura: Christi vicentu diabolum.

Allegoria: Christiani humilis oratione prosternentu diabolum.

CAP. II.

CAPVT II. *Dauid cum Saule.*

T. Messias.
1. Tatto c. 15.

HOc præclaro facinore etsi Regiam vxorem Philistæorum interfectori promissam Rex Dauidi cedere inficiaretur, Michol tamen mutuo amore complexus est. Ionathæ quoque amicitiam fœdere confirmatam meruit, qui vsq; ad gladium ipsum vestimenta sua ei communicauit.

Filia Regis. Filij Regis.

Verum enimuero multus iste populi in Dauidem fauor Regis inuidiam magis magisq; accendebat, reputatis nihil præter regnum ei restare, huius virtutes regiis ampliores in compitis à virginum puerorumque choro decantarentur.

Timens autem tam carum omnibus è medio tollere specie honoris statuit eum periculis obiectare, tribunitia potestate bello præpositum, & ne fraus publice pateret Melchol filiam cuius amore captum, sciebat ea lege matrimonio eius cessuram stipulabatur, si centum Philistæorum præputia retulisset. Sperabat iuuenem periculosa temeritate quiduis audentem tandem vitæ periculum incursurum, sed longe aliter ac ratus erat euenit. Victis enim hostibus reuersus regiam virginem coniugẽ accepit, duos de hostibus & Rege illis impietate, hoc odio in se stimulatis triumphos reportans.

Michol idem.

Iosephus si 600 Palestinorum capita Regi attulisset.

Hist. Schol. c. 16.

Crescebat interim vt bonos semper mali insectantur, Regis odium; adeo vt occulti filio & ministris eius occidendi mandatum dederit. Sed Ionathæ increpationi pater acquieuit, monito Dauid, qui iræ potenti semper se subducebat.

Sulpitio spiritus erroris.
1. Regum c. 19.

Rex porro vt non diu mali boni sunt, cum spiritu immundo torqueretur Dauidem ex more cithara se delinientem lancea proiecta confixisset, nisi lethalem ictum propere declinans parietem vulneri exposuisset. Exinde non se continens priuatis terminis inimicitia foras erupit.

Allegorice: Saul damnat Dauidem iustum, post Philistæum peccata victa, vult cytharizare, id est, inani gloria sed tum cauendus eius ictus.

1. Regum c. 20.
Iosephus l. 6. c. 12. & 13.

Missi tertio qui fugientem interciperent; nec vlterior Ionathæ intercessioni locus dabatur, adeo

vt pater non ſecus atque in hoſtem telum contorſerit, ſed irrito, quod Dei munus eſt conatu. Dauid etiam per puerum ſagittarum iudicio de perſecutione factus certior non vltra ſe Regi credidit ſed per varia diuerticula elabendi occaſionem quærebat.

CAPVT III. *Dauidis fuga.*

1. Regum c. 21.
Ioſephus l.6. c.14.
Hiſt. Scho.c.20.

Figura
Ilæ ſunt perſecutionum Chriſti & D. Pauli.

AC primum fugiens ad Samuelem ſe contulit in Ramatha, inde ad Achimelech ſacerdotē qui panibus ſacris eum refecit, tum ad Achis Regē Geth. Sed nec ibi tutum ſe fore metuens, in ſpeluncam obollam ſeceſſit. Vbi breui collecto familiarium numero, vſque ad quadringentos, parentes quos incerto Martis diſcrimini committere verebatur, Regis Moabitarum fidei cōmendauit, ipſe ad monitum Gad prophetæ in terram Iudæ regreſſus. His per exploratores intellectis indignatus Saul, quod Achimelech Dauidem profugum hoſpitio dignatus & omni humanitatis genere perſecutus eſſet, apprehenſum cum 80 ſacerdotibus morti adiudicauit, Doech Idumęi ad tam nefariam cædem manu abuſus, quod ne homini quidem in mentem venire debebat.

Ioſepho fugitiui dicuntur quorum ſit factus princeps.

Quæ ad alios vt B. Athanaſium poſſunt applicari.

1. Regum c. 22.

Allegoria:
Homo a.. quemcunque ſe ſtaturn conferat tutus nequit eſſe quamdiu viuit Saul, id eſt, caro noſtra vel dæmon.

Hiſt. Schol. c. 12.
Alii Abimelech.

Suidas in voce εἰσάγγελω.

Sulpitius Syrum vult.

Interiecto tempore Dauid Ceilam vrbem Dei hortatu & auxilio, fuſo Philiſtæorum agmine liberauit. Inde in deſertum Ziphæorū profectus parum abfuit quin caperetur. Saul enim cum exercitu ingenti cum cinxerat in monte paruo numero comitatum, & oppreſſerat niſi Philiſtæorum irruptionis nuncio allato Dauide quam regno carere maluiſſet. Poſtquam autem à Philiſtæis reſpirandi facultas data eſt ſtatim in Dauidem conuerſæ ſunt copiæ: ſed fruſtra ei exitum moliebantur quē dominus protegebat. Erat in deſerto Engaddi vaſto receſſu patens ſpecus, in cuius interiora Dauid cum ſuis ſe coniecerat. Saul ignatus vel reficiendi

1. Regum 23.
Ioſephus l.6. c.15.

Allegorice:
Sapiens etſi poſſet ſupra, in ore tamen non vult mi eria aut inimicitia cauſam ne obiecto careat virtus & patientia.

1. Regum 24.

Hiſtor. Schol. c. 22.

ficiendi vel purgandi corporis cauſa in primo aditu ſuccesſit, ibi ſomno præuentus requieſcēs. Hortantur ſocii Dauidem oportunitate vtatur, ille negat regio ſanguine manus ſua infici oportere. Ne tamē nihil agat diploidis extremitatem auulſam ſecum abſtulit, quo oſtenſo, Regi beneficia tum alia, tum hoc præcipue exprobaret, quod cum potuerit nemine conſcio, nemine reluctante ipſomet non ſentiente eum interimere maluerit præſeruare. Quod & non multo poſt fecit.

Ad quæ Saul culpam fateri, veniam deprecari, lachrymis pietatem Dauid extollere malitiam ſuam incuſare. Tantum ex feroci animo mutatum, crederes nihil vnquam in generum auſurum. Sed Dauid qui penitius ingenium hominis perſpectū haberet, nihil fidendum ratus, eremi clauſtris ſe continebat.

1. Regum 25.
1. Paral. c. 3.
Ioſephus l. 6. c. 16.

Erat illis locis prædiues quidam Nabad nomine, ad quem cum legatos qui munera ad vſum peterent. Dauid miſiſſet) nec quicquam paratum impetraretur, Abigail eius vxor panum eduliorumque genere oneratis aſinos iram quæ barbaræ domui, & inhoſpitali familiæ imminebat, euaſit, meruitque quæ mortuo coniuge Dauidem maritum nanciſceretur. Saul enim vecors animi quia comprehendendi generum poteſtas nō erat Melchol filiam Dauidi vt ſupra retulimus nuptam alteri falſi nomine vxorem dedit, ne quicquam amicitiæ inter ſuos & Dauidem permanere cogeretur.

1. Regum 26.
Ioſephus l. 6. c. 17.

Tot facinoribus irritatus Dauid nihil tamen de ſolita remiſit pietate. Cum enim Rex ad Ceilam caſtra metaſſet nemine ſentiente caſtra ingreſſus lanceam & ſcyphum abſtulit, Rege iterum intacto.

Tutius videbatur ad hoſtes diuertere interim, quam ſuſpectæ popularium dominationi fidem habere.

Igitur

1. Paral. c. 11. & sequent. Igitur ad Philistæos iuratos Hebræi nominis hostes confugit, benigne ab iis habitus, & supra modum humaniter. *1. Regum 27.* Cum enim sedem sibi assignari peteret haud grauate Sicelech locum ei decreuerunt, *1. Regum c. 30.* quem & tutatus est egregie, latrones qui absente præsidio partem vrbis succenderant egregie vltus. Ex præda principibus Iuda munera, & militibus tam iis qui ad sarcinas relicti quam qui in expeditionem sumpti erant, æqualiter reliquum distribuens. *Hist. Schol. 27.* Interim Philistæi acriter Hebræis insultabant, assiduis populationibus agros, continuis præliis homines infestantes.

CAPVT IV. *Saulis mors.*

Saul de belli euentu oraculum consulens, cum nullo responso eum Deus dignaretur, ad mulierem Pythonissam, quæ spiritu erroris ageretur se conuertit, ad cuius incantationes Samuel iam ante è viuis sublatus comparuit, etsi nō earum efficacia, Deo permittente. *1. Regum c. 28. Iosephus l. 6. c. 18. Addit de Pythonissa in Saulem tristem responso humanitatem.* *Controuersum est verum hic fuerit Samuel an dæmon eius specie assumpta.* Qui impietatem eius asperioribus verbis castigans ea prædixit, quæ euētu postea comprobata sunt. *1. Regum c. 31. Iosephus l. 6. c. 20.* Victus enim à Philistæis, exercitu filiisque absumtis, cum nullum fugæ præsidium esse videret equo delapsus ne viuus in potestatem hostium veniret gladio suo incubuit. *1. Para. c. 10.* *Vide Philistæa.* *Reg. annis 40.*

Mortis autē nuncio ad Dauidem perlato quasi amicissimus ei periisset, ad luctū se conuertit, mortuumque epitaphiis omnique funeris pompa decorauit, eumque qui diadema & armillas defuncti attulerat, rapi ad supplicium iubet. *2. Regum c. 1. Iosephus l. 7. c. 1. Hist. Scho. c. 1.* Angebat autem non parum Ionathæ amicissimi orbatio qui eodem prælio ceciderat.

CAP. V.

CAPVT V. *Dauidis regnum.*

Sulpitio Chebron.

NON multo post è Philistęorum vbi hactenus egerat regione in Iudæam se conferens, in Hebron Iudæis cum summa potestate præfuit, regni sui initia à ciuili tumultu auspicatus. Abner enim princeps militiæ Saulis, defuncti partes filio Isboleth in patris locum surrogato tuebatur. Vnde crebris inter duces Regum certaminibus concursum est. Pulsus Abner sæpius: fratrem tamen Ioab Azahel qui partium Dauidicarum exercitui præerat, fugiens interemit. Quo dolore postea Ioab, cum se Abner dedisset in fidemque receptus esset, iugulari per insidias eum præcepit, non sine dolore Regis cuius fidem cruentauerat.

2. Regum c. 2.
Histor. Scho. c. 3. ait Isbo,et 2. annis regnasse.
Sulpitio Isbaal.
Iosephus singulari 12. vtrimque electorum certamine bellum Abner finitum
Hist. Schol. c. 5. & seq.

Per quinquennium durarunt hac inter duces certamina.

2 Regum c. 3.
Iosephus lib. 7. c. 2.

Isboseth autem à sicariis per insidias interemptus est, felix qui vltorem mortis suę nactus est hostem. Dauid enim de percussoribus sumto supplicio iterato exemplo ostendit animum sibi & manus à sanguine fuisse alienissimas.

2. Regum c. 4.

Iosephus l 7. c. 3.

Bellis ciuilibus defunctus communi omnium ore Rex inauguratus est, occupataque totius regionis arce munitissima, quam inexpugnabilem crediderant prædecessores, nominis sui reliquit loco appellationem. Arcam quoque quæ diuersis locis prout casus tulit requieuerat, in arcem Sion (ex domo Obed-Edom huius ingressu *o* benedicta) transtulit. Deinceps hostium reliquias persequens Philistęos aliquot prœliis attriuit, Idumæos subiugauit, Ammonitas per Ioab deleuit, Syris bis rebellibus tributum superimposuit, Moabitas ita repressit vt ne hiscere quidem deinceps auderent. Regem Emath ad Euphratem vsq; persecutus est, Damasci & Syriæ principes non modo repulit, sed & imperata facere coegit, verba dicam nihil ita validum occurrebat, quod non virtuti Dauidis locum faceret.

2. Regum c. 5.
Iosephus l. 7. c. 4.

2. Regum c. 6.
Hist. Schol c. 9.
Iosephus l. 7. c. 5.

o Hebræi volunt quod vxores eius & nurus ei pepererint masculos & iumenta duplices fœtus. Figura Benedicta concepto Christo Maria.

Suidas in voce Ozan.
2 Regum c. 21.
Præsidium Gene. 25.
2. Regum c. 10.
1. Para. c. 18. & 3. seq.

CAPVT VI. *Præuaricatio.*

Ambrosius apologia c. 1.

HOc tam felici rerum successu beatus esset David, si vt hosti ita sibi imperare conaretur, Sed postquam per duces bellum gerere cepit ipse otio diffluens, animum desidem, vt solet, Venus occupauit. Cum enim post meridianos calores lecto se proripiens per solarium domus Regiæ spacia faceret, in fœminæ, quæ tum forte loti ni operam dabat, amorem exarsit. Erat hæc Vriæ Ethæi vxor formæ præstantia nemine inferior. Quam vt est moræ impatiens amor confestim adductam stupro compertam habuit. Veritus autem adulterii infamiam apud virum, criminis notam apud plebem, si nuptam secum habeat, voluptatis priuationem apud se si dimittat, consilium iniit coniugem è medio tollendi, vidua potiturus magis decenter, magis licitè.

2. Regum c. 11.

Iosephus l. 7. c. 9.

Vriam itaque è castris accersit, datis ei ipsi ad Ioab militiæ præfectum epistolis imperat iniquo pugnæ loco in prima nimirum acie hostibus obiici.

Regreditur Vrias inscius ipsi suæ necis procurator, & constitutus vbi primi & vehementes hostium solent esse impetus, occiditur.

Talmud o. 2. c. 1. d. 5. ait Dauidem nec adulterio nec homicidio peccasse.

Ita Rex lętus prospero euentu viduam vxorum numero aggregauit, non adulterii modo sed vt reus iniustæ hominis innocentissimi cædis. Nathan porro propheta irati Numinis præco ad Regem introductus parabola pererudita ad erroris sui agnitionem eum pertraxit, conferens eum homini diuiti & qui infiniti gregis possessor pauperculi vnius vnicæ ouiculæ insidietur. Hominis autem istius impietatem suppresso nomine ad ipsummet Regem detulit. Qui nulla interposita mora morte dignum censuit.

2. Regum c. 12.

Tum propheta proprio eum iudicio damnatum euidenter comprobauit.

Histor. Schol. c. 21.

Vnde

David 4. nominibus vocatur A deo-datus, ob Goliath necem, filius factus q. inde assumptus, Pelmitarius q. mater eius de genere Behelecl polimitaris Bethlemites à patria.

Vnde Rex facti pœnitudine ductus quidem est diuinam tamen vltionem haudquaquam effugit. Filius quippe ex nefando concubitu editus paucos post dies mortuus luctum patri peperit incredibilem, aliaque enormia in domo ipsius euenerunt.

2. Regum 13. Hist. Scho. c.13. Iosephus l. 7. c.10. Ad maternum auum vt Iosephus.

Allegoria: Thamar culpa, Ammon peccator.

Ammon cum sorore sua Thamar incestu coitu decumbere non erubuit, Absolon fratrem Ammon specie amicitiæ ad epulas comiter inuitatum immissis percussoribus necare. Vnde in Gessur, fugiens iratam patris faciem delituit, donec per Ioab mulieris technitis callido interuentu reuocaretur, qui ipse Ioab non nisi segetibus suis exustis ad Absolonem respexit. Salubriter, nisi Absolon fauori plebeio velificatus arma in patrem impia & parricidiales manus conuertisset.

2. Regum c.14. Iosephus l. 7. c. 12. Hist. Schol. c. 14.

Suidas.

Allegorice: Caro non prius reconciliatur spiritus & per illum Deo, nisi sublata luxus materia.

Incitabat adolescentem parum sibi constans ætas, & iuris omnis ignara, moræ impatiens ambitio. Spem faciebat in vnum declinans totius populi animus, quem morum exterior compositio, vultus supra mortalem elegantia, capillorum splendidam frontem coronantium fulgor, facilè conciliabat. His que artibus captiuas tenens ciuium mentes regnum arripere malebat quam expectare. Dauid conspirationis huius factus certior relicta Hierusalem in fugam conuertit.

Hist. Schol. c. 15.

Iosephus l. 7. c. 12.

Expeditio autem in Absolonem Ioab mandata, cum mandatis vt victo parceret, etsi impiè Achitopheli auxilio patri necem molito. Sed vbi ad manus ventum est vsque ad viginti millia cæsi, reliqui in fugam acti, retinente Ioab exercitu ne fugientes persequeretur.

2. Regum c. 16.17.& 18. Iosephus l. 7. c.13.

Hist. Schol. c. 17.

Allego. Absolon auarus, David virtus, arbor diuina ira, capilli fastus tres sagitta, inopia mors. damnatio Ioab dæmon minister Dei.

Absolon autem mulo vectus comæ densitate, quæ in humeros hinc inde propendebat dum citato cursu fugæ insistit quercus humilioris ramo implicatur, mulusque oneri se subducens medio aere suspensum reliquit.

2. Regum c.18.

Iosephus l. 7. c. 14. & 15.

Ioas spreto regis imperio accurrens lancea per ventilantis pectus contorta, vita cum priuauit. Hæc quamuis speciosa populo, flebilis tamen patri fuit victoria; cuius ea erat pietas, vt filio paricidæ parci, quam militares manus regii iuuenis sanguine aspersas videre maluerit. Sed hæc omnia Deo annuente gerebantur. Hoc bello defunctus in aliud incidit periculi forte & negotii non minoris. Inter Iudam & reliquas tribus quod illa Regem cognatum in aliorũ præiudicium vocare videretur contentio ortã tam longe serpsit donec ducem factionis reperit Sybam quendam è Saulis domo. Sed hac quoque ducis solertia breui & leui certamine finita publice & priuatim alta pace secura erant circum circa omnia.

Alii 3. telis eum confossum.

2. Regum c. 1. 9

Iosephus l. 7. c. 17.

Sulpitio Sabaa.

Hist. Scho. c. 18. & 19.

Tum Regem noua & subita incessit cupido ad metiendas imperii vires populum censere. Sed facti mox piguit pœnituitque veniam Deum orans, quod in id animos extulisset, vt regni sui potentiã ex suorum potius multitudine quam fauore diuino æstimaret. Itaque missus ad supplicem Angelus trinam ei pœnam denunciat, dato vnam eligendi arbitrio. Ille propositi triennii fame, trimestris fugæ tridui morte, fugam famemq; detestatus, mortem vt quæ omnibus maximè cõmunis esset, præelegit, momentoque temporis septuaginta virorum milia repentino pestiferæ contagionis malo interiere.

2. Regum c. 24.

Hist. Schol. c. 23.

1. Paral. c. 21.

Suidas ait censa 332. myriades in quibus 30. erant fortes quorum minimus par erat 100. maximus 1000. viris.

Ambrosius c. 2. & seq. Apologia.

Hebræi dicunt ob mortem Vriæ hanc pœnam populo qui Dauidi consenserat, irrogatum. Dauidemque abunde in Absalone punitum.

Iosephus l. 7. c. 19.

Quod conspicatus Rex Angelique manu velut igne quodam omnia depasci, pœnam deprecari, se reum gladio deberi, nihil multitudinem demeruisse. Hac confessione pœnam, quæ cunctis vna futura videbatur mitigauit. Nec omittendum, quod triennii inediam ob Gabaonitarum à Saule cædem immissam 7. ex Saulis genere necatis expians repuleiit.

Iosephus l. 7. c. 18.

Hist. Schol. c. 20.

CAP. VII.

CAPVT VII. *Salomonis imperium.*

3. Regum c. 1.

1. Paral. c. 29.
Iosephus lib. 7. c. 20.

Anno 2931. vita 70. regni 40.
Imago Regis in pace constituti.

IAmque Dauid annis & bello infractior viuo sibi adhucSalomonem ex Batsabea filium successorem designauit. Qui statim à morte patris inito magistratu summo Adoniam fratrem quod Abisæ Sunamitem petens regnum affectare videretur, è medio sustulit. Abiathar ex complicibus eius sacerdotio mouit, Ioab Abner & Amaza cædibus Absoloneque reum nequicquam ad aras confugientem, vt Semei contra mandatum suum Hierosolymis egressum occidi præcepit. Ita sublatis, qui publicæ quieti obstare posse videbantur, deinceps summa in pace populo præfuit, potentissimi Pharaonis filia in matrimonium ducta nobilis, sed sapientia sua longe nobilior. Huic enim per soporem astare visus Deus postulandi ab eo quæ vellet fecisset optionem, sed ille sapiens reliqua parui æstimans solam desiderauit sapientiam qua omnes quotquot sunt, erunt, fuerunt longe superauit. Sub auroram nocte & somno reiectis planũ indulti sibi muneris dedit experimentum. Nam cum duæ mulieres vnius hospitii tecto diuertentes eodem tempore partu leuatæ essent, & ex pueris altero siue casu, siue incuria mortuo, defuncti *c* mater *a* somno *b* alterius *d* insidiata mortuo supposito viuum infantem *e* abstulisset, re ex contentione ad iudicem *f* delata, quamuis inter negantes testium defectu difficilis esset iudicatio, Salomon puerum viuentem perimi corpusque diuidi inter altercantes iubet. Cumque vna iudicio subscripsisset, altera cedere prius puero & potius cura quam discerptum intueri vellet. Tum Rex ex affectu matrem esse coniectans non sine astantium admiratione puerum ei adiudicauit. Huius sapientiæ fama exciti aliarum gentium Reges vno ore imperata facturos se promiserunt, quos tamen nihil metuens muros vrbis Regiæ immenso apparatu re-

Iosephus l. 7. c. 22. Paulo alter.
Sed lib. 8. c. 1. Sic.
Iosephus l. 7. c. 21.
Hist. Scho. c. 4.

3. Regum c. 3.
Hebræi ex hac volunt eum vndecim annorum prolem suscitasse. Sulpitius.
2. Paral. c. 1.

Ambrosius de eo.

Hist. Schol. c. 5.

Iosephus l. 8. c. 2.

Allegorice:
a Voluntas.
b Peccatum & culpa.
c Delectatio.
d Conscientia.
e Remorsus.
f Deus.

Hist. Schol. c. 6.

Hist. Scho. c. 6.

tu restaurauit. Cananæis tributum imperatum est, Rex Tyri nihil officii & operæ prætermisit, quod ad tanti Regis fauorem sibi conciliandum facere putabat. E remotiori etiam orbis parte Regina Saba accurrit datisque & acceptis muneribus inauditam hominis sapientiam prædicabat.

3. Regum c. 9.

3. Regum c. 10. Iosephus l. 8. c. 9. Reginam Ægypti & Æthiopiæ vocat.

Figura: Salomon Christus, Templum Ecclesia, Regina, Angeli, Rex Hyram papa, Opifices sancti. Vel, Regina Ecclesia. Salomon Christus. Vel, Salomon Christus, Thronus præsepe, Regina Reges. Tab. 71.

CAPVT VIII. *Opera.*

HIs opibus confisus cepit templi erigendi & immensi operis cogitatione, quod ei qui puras à sanguine manus haberet permissum, patri qui ætatem assiduo bellorum motu egerat negatum. Ideoque piam hanc ædis sacræ mentem in regno ad filium transmisit. Qui non segniter rem aggressus, paratis per triennium impendiis quarto fere imperii anno prima iecit fundamenta. Quæ in eam eduxit amplitudinem vt miraculo simile videatur, nec quicquam toto orbe illustrius omnis referat antiquitas. Hyram Rex Tyri artificum copiam subministrabat, plebis munificentia si quis erat defectum supplebat. Classe in Ophir maris magni insulam missa auri vis immensa comportabatur.

2. Regum c. 7.

2. Paral. c. 2. & sequen.

3. Regum c. 5. & 6.

3. Regum c. 9.

In summa tanta rerum preciosissimarum erat vilitas quam frequentia faciebat, vt sordeat merito præ hac omne fortunatarum insularum, aureæ Chersonesis, Macariæ, & si quæ sint alia fabulis antiquorum celebrata, maiestas. Igitur cæptum templi opus vicesimo demum anno expliciuit, sacroque peracto vt solenni oratione benedicto populo Arca Domini quæ diuersa hactenus nec certa hospitia habuerat in domum sibi propriam translata sacro adyto collocatur, vbi nebula totum quantus erat locum complens prospectum rei diuinæ oculis carnalibus adimens, menti omnium diuinæ præsentiæ dabat testimonium.

Hist. Scho. refert de Thamar acio & struthionibus in vitro pulchram narrationem.

3. Regum c. 8.

Suidas in voce Salomon.

Figura: Arca à Dauid translata in montem Sion, à Salomone in templum, hum. B. Virgo à Deo patre mater Dei facta à filio in cælum assumpta.

Tum Deus iterato monito regem compellans horta-

3. Regum c. 9.

hortatur viam proborum sectari, mandatis cælestibus acquiescere, addito regni stabiliendi promisso si obsequatur, sin minus eius à Deo è semetipso non moraturam separationem.

3. Regum c. 7.
2. Paral. c. 8.
3. Regum c. 10.

Nec templi modo ædificium erexit, sed vbi illud ad finem perduxisset, ad alia opera animum adiecit. Regiamque sibi, & aliam coniugi primariæ ædificauit, quo sumtu, qua maiestate hinc colligas, quod tredecim annos eius perfectioni impenderit tanta operariorum multitudo. Vt taceam preciosissimam in Libani saltu domum duplici porticu insignem, columnarum cedrinarum ordinibus & triplici contignatione opus planè regiæ voluptatis.

Cognatus de prosperitate & exitu Salomonis.

Thronus *a* eburneus auro *b* suo splendens, ad quem *c* sex gradibus ascendebatur, a parte posteriori duas *d* manus totidemque leones *e* tribunal Regium sustinentes, 12. *f* porro leunculi gradus obsidebant, Reginæ insuper opposita non inferioris luxus habitatio, tot atriis, tot columnarum serie pulcherrima distincta.

Allegoria:
a Ecclesia militans.
b Charitas.
c Opera misericordia.
d Dua Christi natura.
e Duo testamenta.
f. Articuli fidei.
Vel,
Thronus B. Maria sex gradus sanctorum ordines Prouerb. 9.

Hist. Scho. c. 5 & 25.

Vrbem insuper Hierosolymam triplici muro cinxit; ita vt primi ambitu templum & Regia, secundi principum & prophetarum, tertii opificum contineretur habitatio.

CAPVT VIII. *Preuaricatio.*

HÆc omnia tolerari possent & poterant, nisi vergente in luxuriam luxu, in impietatem luxuria, quas sapientia sua vicerat earum insipientia se vinci pateretur. Cum enim vxorum quæ septingentæ numero ei erant & concubinarum quæ 300. Gynecæo, ex gentibus & alieno semine oriundas contra maiorum præscripta inseruisset animum regalem eneruante mulierum adulatione, ad idola earum se abiecit. Facile quippe erat vt ad aliorum genua confugeret qui Dei sui obliuione capi pro nihilo ducebat.

3. Regum c.11.

Fœminarum & voluptatu exemplum.

Iccirco

Suida Ader.

Hist. Schol. c. 27.

Iccirco pii numinis indignationem incurrit, quæ quietum mori & viuere filios perfecte regnare nō permisit. Adad enim Idumæus veteris à Dauide memor iniuriæ conflato exercitu Iudæam depopulabatur, & ne hostis aduena contemnatur Hieroboam quidam quod ad rei indignitatem facit conditione seruus, oraculo ab Ahia vate monitus, futurum olim vt diui o Salomonis imperio bona eius pars ad ipsum deuoluatur, mouere se cepit: & seditionis suæ semina spargere, quæ morruo demū Salomone latius diffusa 10. tribuum gentes in vnum imperii formam redactus Roboamo Salomonis filio abstulerunt.

Anno 3971. Vita 56. reg. 40.

CAPVT PRIMVM.

2. Paral. c. 10.

Iosephus l. 8. c. 11.

Hist. Schol. c. 28.

3. Regum c. 12.

Iosephus Aderam legatum vocat.

2. Para. c. 11.

Hist. Sche. c. 29.

QVI ipso statim regni initio repudiato seniorum consilio iuuenili temeritate iuuenum monitis paruit. Cum magnaque populi pars laxari sibi stipendia quæ Salomon grauissima imposuerat poposcisset repudiatis supplicum precibus fauorem plebis auertit, ita vt 2. tantum tribus reliquæ manerent in fide, Iuda & Beniamin ex quibus 300000. parauit exercitum, in tribus quæ spreto gentium iure legatos ad semissos necauerant, & Hieroboam promoturus aciem, nisi à Deo monitus bello abstinere, nec quicquam nutui eius contrarium moliri iuberetur. Et certe quamuis Deo permittente regnum Israhel constitutum sit, tamē ob perpetuas impietates Regum, vix ad tertiam generationem regnum alicui est propagatum. In parte vero duarum tribuum continua successione filio pater successit; quod Dauid's merito quorundam Regum pietati & Christo inde nasciturο acceptum ferendum.

Per Semriam.
Primo Deo paruit Ro[...]am sed postea defecit.

3. Regum 14.

Plærique enim Regum nihil Israhelis exemplo territi ne fastos impiorum ritus secuti sunt aut securos tolerarunt. Roboam quasi parum esset templum

Deutero 12.
Hist. Schol. c. 30.
2. Paral. c. 12.

toto orbe sacerrimum habere Hieroboami inuenta probans, aras statuas lucosq; in montibus quod vetitum erat consecrauit. Vnde Sesac Aegypti rex Dei ope destitutam vrbem facile cepit, contraque datam fidem diripuit, thesauros, templum spoliauit, tantum in locum argenteorũ vasorum & scutorum Rex Iuda ærea substituit. Roboami quoq; successor Abias quanquam hostem semel 150 cæsis fuderit, tamen paternis vestigiis insistẽs, regni breuitatem, vix enim triennio præfuit, & inquietudinem, assiduis incursionibus Hieroboam, vexatus præuaricationis suæ præmium retulit. Qui hunc secutus est Asa rectus diuini numinis cultor, aras lucosque partim & omnia paternæ auitæque impuritatis monumenta sustulit. Vnde Aethiopum hostium victor Israhelis regnum, quod tum à filio Hieroboam tenebatur grauibus affecit malis, prẹda non mediocri ex victoria potitus. Huic tamen cæteroquin integro, triplex peccatum in sacris adscribitur, quod fœdus cum Rege Syriæ inierit eius societati plus nimio fidens, quod prophetam idipsum increpantem in vincula coniecerit, quod podagræ malo laborãs ad medicorum p̃tius quam Dei præsidium confugerit.

Vxoribus 18. & concubinis 60. 28. filij, 60. filiæ ei nata.

Iosephus l. 8. c. 14.

Anno 3988.
Vita 58. reg. 17.

3. Regum c. 15.
Suidas.

Anno 3000
Alij 500000 ponunt.

Hist. Scho. c. 13.
2. Paral. c. 13.

Hist. Schol. c. 23.
Sulpitius.

2. Paral. c 14.

Iosephus l. 8. c. 16.

R. Sirab. 1000000 hominum & 300. currus deiecit.

2. Paral. c. 16.

Prophetam.

Obiit Anno 3031. reg. 41

Melius Iosaphat post eius obitum regnum iure hæreditario adeptus, qui omnes impiorum reliquias & hostium prorsus aboleuit, primam cum Regibus Israhel pacem firmauit. Quam filius Ioram accepta in matrimonium Achabi filia confirmauit, sed exemplo deteriore sceleribus socero, quam patri similior eorum implicitus Dei incurrit maledictionem. Idumæi hactenus Iudæ imperio parentes Rege sibi creato iugum excusserunt. Sufficere hoc debuerat ad docendum profanæ societatis periculum, sed obstinata ad malum consuetudo vlteriora tentauit, donec Ochozias Iorami hæres iunctis cum Israhele viribus Syro se opponens socius belli mortisque effectus est.

2. Paral. c. 17.
H. Scho. c. 40.
2. Paral. c. 20.
Iose. l. 8. c. 22. & lib. 9. c. 1. & 18.
Suidas.
4. Regum c. 8.
H. Scho. c. 13.

Obijt Anno 3056. vita 60 regni 25.

2. Para. c. 21.

Iose. l. 9. c. 7.
2. Para. c. 22.

Obijt anno 3085.

Nec immeritò æquali mortis genere & tempore afficiendi seruabantur, qui coniunctioni suæ Dei & salutis curam posthabebant.

Sic inclinante magis magisque imperio cædibus ad coronam aditus parari cæpit, quodque mireris, à fœmina. Hæc Ochoziæ mater mortis ad se nuncio delato, interfectis quotquot regii sanguinis supererant tyrannidem inuasit. Solus Ioas puer materteræ dolis absconsus, post septennium Ioiada allaborante, regnum auia sublata recuperauit. Quod longo tempore feliciter administrans, Templi ruinas suppleuit, sacrorum curam habuit, sacerdotum munia ordinauit. Dolendum certè, quod extrema ætate thesauris istis & pulcherrimo ornatu priuari debuerit, obsidionem Azahel Regis Syriæ qui toti Iudææ impendebat redimere coactus, pacem sperans, quam ne sic quidem consecutus est facti inuidia à suis oppressus.*

Iosephus l. 9. c. 9.

4. Regum c. 11. Athalia vocatur. Sulpitio Gotholia. Aliis Ethakim. 2. Para. c. 23

Figura Cæsorum ab Herode innocentum.

4. Regum c. 12.

Iosephus l. 9. c. 10.

2. Paral. c. 24. *Post Ioiada mortem Ioam peccasse.

Obijt anno 3106. reg. 40.

Cuius mortem filius Amazias vltus pietati vt plurimum deditus. Qui sumpta in Idumæos expeditione victor patrum se habuit côtinenter idola gentis secum abducens.

4. Regum c. 14. Iosephus l. 9. c. 12. Amalechitas vocat Sulpitius.

Vnde à Ioas Rege Israhel prælio superatus coniuratorũ manu perit, ciuitate & templo per summum nefas & ludibrium spoliatis. Qui post hunc regnauit Azarias pius in Deum in hostes terribilis Palestina, Moab Arabibus victis Ægyptum nominis sui terrore impleuerat, sed postquam sacerdotis munus immolando sacrificium sibi arrogauit lepra percussus Ioathæ filio regnum cessit, qui & ipse egregium sanctitatis exemplar Ammonitarum populos stipendio Iudæis astrinxit. Sed patri dissimilis filius successit, Achaz impietate sua celeberrimus qui inita cum Assyriorum Rege, à Syris prius victus, amicitia, à vicinis gentibus aliquoties victus, gentium idola sectatur. Mirum profectò quod vicino Israhelis malo regis animus non flecteretur.

2. Para. c. 25.

Suida & Sulpitio Ozias vocatur. Hist. Schol. c. 28. 2. Paral. c. 26.

Iose. lib. 9. c. 14. & 16.

H. Scho. c. 24

4. Regum c. 15.

2. Paral. c. 27.

H. Scho. c. 25

4. Regum c. 16. Suidas.

2. Paral. c. 28.

Iose. l. 9. c. 13.

4. Regum c. 18.

Obijt anno 3226. regnauit 16.

Melius

Suidas in voce Ezechias. Melius iccirco Ezechias auiti quam paterni ingenii promptior assecla, inito regno populum sacerdotesque ad DEI cultum cohortatus multis *2. Para c. 29* *Sulpitius.* differuit, vt frequenter castigati à Deo, frequentius misericordiam consecuti, vt postremum decē *Iosephus l. 9. c. 19.* tribus in captiuitatem ductæ sacrilegii pœnas dissoluerint, curandum eis sedulo ne eadem pati mereantur. Ita conuersis ad religionem omnium ani- *2. Paral. c 30.* mis sacra renouat, Paschatis festum iampridem o- *Figura: Ante communionem renouandus animus.* missum dimissis per omnem terram nunciis indi- *Hist. Schol. c. 27.* cto conuentu celebrauit. Nec minore industria quo diuina curauit rem bellica administrans, Philistæos oppressit reliquis rebellandi præscindens occasionem.

Large profecto hanc principis optimi integritatem remunerauit Deus. Cum enim Sennache- *H. Scho. c. 29.* ris Assyriorum Regis obsidione Hierosolyma vr- *2. Para. c. 32.* geretur, populatorque insolens deditionem imperaret, etsi non impetrasset excidium vrbi minitaretur, Esaiæ vatis responso Rex obsidionem tu- *Iosephus l. 10. c. 1.* lit. Nec multo post Angelus castra hostium ingressus somno per noctem deditos interficit. Quod *Ægesippus l. 5. c. 16. Oratione Iosephi 185000 numerat ex scriptura.* factum vbi recurrens aurora publice nunciauit, *4. Regum c. 19.* Rex trepidus Niniuem fugiens à suis oppressus dignum se exitium retulit.

Per idem tempus Ezechias æger corpore morbo incubuerat, cumque adesse vitæ suæ terminum nunciaretur conuersus ad lachrymas quindecim *Iosephus l. 10. c. 2.* annos vitam sibi prorogari impetrauit. Adeoque *4. Reg. c. 20.* beneficus in cultores suos est, vt omnia secūda eis liberali manu subministret.

Tantum enim abest vt Babylonii reges aliquid *Iosephus l. 10. c. 2.* in Hierosolymam attentarint hoc viuo deinceps, *H. Schol. c. 31.* vt Merodach etiam munera lætitiæ signum Ezechiæ miserit, quem è graui morbo respirasse, & sibi restitutum audierat. *Obijt anno 3246. vita 54 regni 27.*

Mirum autem quod patri tam dissimilis filius *4. Regum c. 21.* successerit Manasses, qui patris integritatem quasi *2. Paral. c. 33.*

H. Scho. c. 32.
Suidas.
Iosephus Babylo.
Rex dicitur.

accusans, excelsa montium aris statuisque repleuit, incantoribus aures præbẽs Esaia dissecto Hierosolymis innocenti sanguine repletis ob quod in Assyriorum potestatem redactus sera errorem suũ agnouit pœnitentia, quæ tamen ei restitutionem in regnum impetrauit. Cui Ammon regni & impietatis hæres factus domestica fraude oppressus Iosiam filium reliquit, ô quam degenerem! nemo hoc Rege idololatrarum hiscere, nemo reproborum se ostentare audebat.

Iosephus l. 10. c. 3.
H. Schol. c. 34.
Obiit anno 3301. regni 55. ætatis 67.
4. Reg. c. 21.
2. Para. c. 34

Quicquid vasorum in Samaria & Iudæa reliquum erat cremabatur, ne ipsis quidem impiorũ manibus parcẽdo cum ossa sacerdotum eruta eodem igne consumi voluit, quod si viuerent fuissent consumendi.

Ecclesiasti. 49.
4. Regum c. 23
Iosephus l. 10. c. 4.

Post aliquot annorum spatium Nechao Rex Aegypti bellum illaturus Assyriis cum magna armatorum manu venerat, cui incaute occurrẽs Iosias telo vulneratus decessit Ioachaz successore relicto, qui vix tamdiu præfuit vt regnasse dici possit, captiuitati ob scelera destinatus. Rex enim Aegypti cum carceribus addixerat Eliacim substituto. Hic Iosiæ superioris filius fratri quam patri vicinior de merito suo numini inuisus fuit. Cumque regi Aegyptio tributum penderet Nabugodonosor Babiloniorum monarcha, occasionem arripuit bello eum petendi, Iudæamque occupandi, quod & fecit, cedente præsertim Aegyptis determinatisque inter vtrumque imperii finibus conuenit Iudæam ad Babylonem pertinere. Atque hęc prima Iudæorum translatio.

Iosĕ. li. 10. c. 5. Nechao transitu per Iudæam negato bellum mouisse.
Anno 3334. vita 39. regni 31.
2. Para. c. 36.
3. Esdra c. 1. Rex Tharao dicitur & à Iosia lacessitus.
Aliàs Ioachim. vt 3. Esdr. c. 1.
H. S. c. 38.
Paulo aliter Iosephus l. 10. c. 6.
Hist. S. c. 39.
Anno 3345.

Altera sub Iechonia eius filio qui cum rebellionis suspectus Regis Babylonii iram in se armasset, Deo nimirum agente cui constitutum erat gentem Iudęam seruituti mancipare, à Nabugodonosor expugnatus cum omni puberum vtriusque sexus multitudine abductus est relictis solum quorum imbecillitas & ætas victoribus fastidiõ erat & agro-

4. Regum c. 24.
Ezechielis 17 & 19.
Iosĕ. l. 10. c. 6. & 7. bell. c. 3.
Ægesippus l. 5. c. 22.
Prædictum Hierem. 6. 8. 20. 27
Ideo Leo vocatur Hiere. 4.

agrorũ culturæ destinatis. Quibus Sedechias præpositus, viribus ademptis, vrbe solo pæne æquata, opibus ablatis inani tanti regii nominis vmbra colebatur.

3. Esdra c. 1.
H. Scho. c. 40

His tamen non obstantibus, inutilis turbæ dominus, infido ingenio Dei immemor postremis denique malis debitus dubium an reseruatus, de secessione cepit cogitare. Nec latuit Babilonios, qui exercitu comparato intra mœnia compulsum triennali obsidione fatigauit. Qua tempestate rex Hieremiam qui sæpius cladem vrbi impendere pronunciauerat, consulit si quid spei conclamatis pæne rebus superesset. Propheta cælestis iræ non ignarus cum eadem distinctius profiteretur, in carceres trusus veritatis luit agnitionem. Et quamuis crudelis facti Regem mox pigeret obsidentibus tamen Iudæorum principibus quibus mos erat: bonos premere, absoluere non ausus erat innocentem.

Pr. Hiere. 21.
Iosephus l. 10. c. 5.
4. Regum c. 26.
Histor. Schol. c. 42. 43. 44. 45.
Epiphanius.
Hist. Schol. c. 42. habet paulo aliam causam carceris Hieremiæ.
Hierem. 26. 38.

Iisdem annitentibus in lacum cœno & sordibus horribilem profunditatis immensæ detrusus ne simplici morte exspirasset, nisi Regis opera mitiori custodiæ restitueretur.

Interea vrgere magis hostes & hoste validior fames, vtroque malo victa ciuitas hostium in potestatem venit, ignem per Nabuzardam militiæ principem in tecta ferro in ciues grassatum, specie improbitatis re autem vera impietatis pœnas expendentes, Rex effossis oculis abductus miserrimæ captiuitatis accessio fuit & supplementum.

Hiere. 15.
Numerantur 4 genti imminentia, mors gladius, fames, captiuitas.
Hierem. 32.
Iosephus l. 10. c. 8.
Prædictum Hiere. 32. 37.

Alleg.
Nabugodonosor dæmon,
Hierusalem anima,
Sedechias ratio,
Babylon mundus,
Nabuzardam caro.

Godolias ne terra tot populorum altrix solitudo fieret relictus cum paucula & nullius nominis colluuie. Nihil tamen ita paruum quin animus Dei suique oblitus magnum faciat.

Sulpitius hunc Regem non fuisse.
Hierem. 39. 40.

Illa enim qui vix hiscere posse aut audere videbatur populus ægre ferens principem sibi priuatæ stirpis victoris arbitrio datum, Ismael quodam

Hieremiæ 41.
Nathaniæ filius.

duce &authore diſpoſitis in conuiuio inſidiis Godoliam obtruncat.

H. Schol. Tobia 2

Mox populum eos præſertim qui extra noxam erant metus inuaſit ne paucorum ſcelus omnium exitio Babilonius vltum iret cogitauit, & quamuis reluctante Hieremia aggreſſus eſt in Ægyptum iter, hunc ſpontanei exilii locum ſibi deligens.

Joſephus l. 10. c. 9.
Hieremia 42
Philo de execratione.
H. Schol. Tobia 3

Cæterum in hac transmigratione mitem ſe exhibuit, aut verius mitem fecit Deus Regem Babilonis qui Ioachim quem ſupra abductum diximus, è carceris pedore in menſam regiam translatum non ſine ſolatio depulſæ calamitatis voluit decedere, & Regis præfectum, qui Hieremiam veri profeſſionem & ſalubria monita crudeliter luentem quaſi cum populari naturam mutaſſet extraneus, carcere exemptum, libertati reſtituit, reliquis omnibus in ſeruitutem abductis.

2. Matha. c. 2

Fabulantur Talmud. o. 2 d. 1. & o. 1. d. 7 Deum in dies loco certo deflere & ſe affligere quod Iudaei ſ aſſuis ſit affligi, eundemque quotidie tundere pollus & 2 lachrymas in mare fundere.
o. 1. t. 1. d. 9.

Sic regnum illud ſacerrimum ſacrilegas Barbarorum manus ſenſit, & ne capiat flagellantis Dei obliuio, aut inſolentiæ prioris memoria, habet quæ aſſiduæ intueatur dominos, prædam, exilium habet quæ deſideret; ignis quotidiano æternus fomite non victimis & thure ſed ruinis ſuis obrutus eſt, immo non eſt, templo ſynagogæ conuentibus latibula candelabrum *a* altare *b*, menſa *c* corona *d*, vaſa incenſi *e* & aqua *f* veſtesque ſacræ ſucceſſerunt, Regum *g* luxui deſeruiunt, quod in prædam conuerti nequiit flammæ abſumpſerunt, nihil eſt, quod Hieroſolymam loquatur nihil quod Iudæam, quod Iudæos omnia præter paucos, id eſt, Dei deſertores à Deo merito deſertos.

Alleg.
Nabuzardan damon, templo cordis ingreſſus aufert:
a *Rationis lumen,*
b *Charitatem,*
c *Verbum Dei,*
d *Verecundiam,*
e *Operationes,*
f *Lachrymas,*
g *Et poſtremo veſtes innocentia lacerat.*

FABVLO-

FABVLOSA AD HISTORIAM Iudaeorum referenda.

Iosephus in Manethonem

MIRVM profectò gentem omnium commercia & societates fugientem quæq; nihil prius habuit solitudine, à fabulis vulgi immunem non fuisse. Nisi quis hanc fabulis causam assignet, eo quod Græcos exterosq; scriptores, Iudaicarum rerum ignorantia verisimilibus paginam explere maluerint, quam de populo aliquando celebri tacendo inscitiam aut ignauiam suam profiteri.

Philo l.1. de vita Moysis.

Accedit quod plærique auditis aut de Iudæa fidem derogarunt, aut voluntatem satius putantes dissimulare externa, quam eorum magnitudine popularia obscurari. Nos carptim (seriē enim rerum gestarum nulli ethnicorum tenuerunt) quædam seligemus quæ ad historicam veritatem trahi commodè posse putabimus.

Tacitus l.16. historia augusta.

Primum circa ipsum nomen hallucinati sunt, quod aliqui ab Ida monte deriuant nominum similitudine ducti. Non male profectò Idam generale nomen intellexissent, vt solent aliquando, ex monte enim Tabor constat legem Iudæis datam, & in monte Sion Iudæorum nomen forte inuentum, vbi arx Regum Iuda fuit. Et vetus fabula est Deos montium Iudæis præesse & opitulari.

Exodi 34
Regum l. 1
3. Regum c. 28

Nisi aliquis ad Excelsa illud referat; si montes erant in quibus sacrificatum, quod etiamsi vetitum primitus fuerit, tamen posteriori tempore etiam à Iudicibus, etiam à Regibus cæteroquin integræ vitæ permissum legitur, ferente potius, quam permittente Deo.

Deutero 12
A Gedeone Iudicum 6.
A Iehu 4. Regum c. 9

Alii vero magis à vanitate credula abhorrentes ingenue Palestinam regionis nomē, Iudæam gentis adscititium esse, sed vnde, sibi non constare ingenue profitentur.

Dio l. 37.

In religione porro Iudæorum æque hallucinati

sunt,

Lucanus l. 2
Democritus apud Suidam.
Plutarchus 4 Sympos. c. vltimo.
Plutar. de superstiti.
Tacitus ob vitem in templo repertum hoc creditũ putat.

sunt, cum alii incertum Deum, alii aureum asini caput cui triennio quoque hospitem immolent, alii Bacchum ab eis coli sibi persuasum habuerint, eo quod Sabbathi nomen & venerationem apud Iudæos inuentam nõ aliunde deriuare potuerint sacri idiomatis ignari, quam à Sabbatio quod Bacchi cognomen esse nouimus.

Censorinus de die natali c. 12.
Macrobius.
Philo & alij.
Lactantius 7. institu. c. 14.
Isidorus originum l. 6. c. 18

Prudentius illi qui Sabbathi nomine neglecto, rem ipsam, id est, septimum diem obseruatum ad naturalem septenarii diuinitatem & numeri istius perfectionem retulerunt. Melius tamen qui vocis etymon inquirentes quietem significare prodiderunt. Rursus alii de asinino capite apud Iudæos culto, nescio an adulatione Regum Syriæ, an Iudæorum odio excogitarunt. Extat apud Iosephum

c. 4. in Appionem

quam non est operæ pretium attexere de Zabidone Lucifero lepida fabella risuque magis quam attentione digna. Qui autem sanctius de his locuti sunt, eos nullas statuas, vnumque Deum colere scriptum reliquerunt. Iudæorum porro originem alii Damascenam esse suspicati sunt, quod hãc Syriæ antiquissimam vrbem agnoscant, vnde in circumiacentes terras coloniæ missæ sint.

Strabo l. 16
Iustinus.
Diod. l. 37
Iustinus ex Trogo. l. 36
Strabo l. 16
Diodorus l. 1
Tacitus annal. 21

Alii Ægypto oriundos quia ductu Moysis inde venerint, crediderunt. Tum etiam quod ceremoniarum Iudaicarum bonam partem Ægyptiis cõmunem obseruantes, malint inuentionis laudem his quam Iudæis attribuere. Alii Æthiopica, Cretensem Syriacam.

Iam vt historiam tangamus etsi Assyrios aliarumque gentium scriptores reperiamus qui diluuii meminerint, altius etiam vxor si narrationem, positis tamen iis cum Iudæorum gente ab Abrahamo auspicabimur. Cuius fama & nomen profanis literis partim notum est, res gestæ non ita;

Iustinus l. 36

Fæduit enim Græcos circa externa occupari. Isaac & Iacob ignoti sunt, nisi quod Israelis cognomen nudum obseruârint,

Quem

Iustinus.

Quem decem liberorum prouentu maioribus suis clariorem fuisse addunt, duodecim scribere debebat nisi posteriori æuo decem tribuum separatarum mentio eos in errorem traxerit. Semel autem moneo, alioquin iterandum sæpius, in successionis generationumque positu perpetuum ethnicorum errorem esse, qui celebres mediis omissis, celebribus filios scribunt.

Manethon & alij apud Iosephum c. 1

Tacitus ideo eos porcina abstinere q. porcus scabiei obnoxius

Iustinus 36

Strabo l. 16
Vt Berosus l. 5

Ouidius 9. Meta.

Gesta autem in Ægypto à captiuis, & pastoribus (sic enim eos ex opibus quæ re pecuaria vt plurimum constabant, appellarunt) Ægyptii conformiter ferè nostris tradiderunt, nisi quod omnes cũ scabie & prurigine laborarent ne pestis ad plures manarẽt, finibus istis pulsos asserunt, & cum sacra patriæ furto sublata Ægyptii armis repetere pararent tempestatibus domum aut Hebræ. magis redire prohibitos. Hæc quam ad mitigandam inuidiam excogitata sint, nemo qui quidem historias legit non animaduertit. Busiridis tamen in hospites crudelitas græcis fabulis decantata huc forsan trahenda.

Iustinus.
Tacitus ideo eos fermentato pane vesci.

Rutilius Claudius Itinerarij l. 1.

Audiuerant etiam in deserto eos cum fame diu luctasse, ideoque septem dies, vltra quos naturaliter ieiunium extẽdere est impossibile, assignarunt, vt occasionem inuenirent speciosam sanctificatæ septimi diei; quam scurræ aliquot & audaculi reprehendere non erubuerunt, quasi lex ea sit turpi damnata veterno, tanquam lassati mollis imago Dei. Et quia metu contagionis pulsos se meminerant ne eo nomine vllis inuisi essent (aiunt historiæ) cauerunt ne cum peregrinis communicarent. Optime si contagem animi intelligis, non corporis. Eodem modo Magiæ cuiusdam inuentionem Moysi tribuunt, quod scilicet ab eo patrata supra humanas vires Deo adscribere non didicissent. De circumcisione fabulantur etiam quid alii inductum putant, vt ab aliis secernantur, alii ad fœcunditatem & morbos.

Plinius.
Diodorus lib. 2. c. 5. Deo Abiao asscripsisse leges vult.

Tacitus.

Philo.

Horatio l. 1. sermo. sat. 9. Iuuenal. sat. 6

Alii causam supprimentes solum calumniantur, vnde est quod Curti, verpi fraudulenti.

Nec nisi fabularum loco (nisi quis blasphemias potius dicendas putet) habenda sunt Talmudicorum somnia quale est præter ea quæ in historia adiecimus cum Deum dicunt 3. primis diei horis legem eorum legere, 3. postremis laxandi animi gratia cum pisce Leuiathan ludere quem tamē ignota de causa interfecit carnesque sale conditas beatorum animabus apponit. Eundem semel indies irasci & tum gallorum gallinaceorum cristas ruborem remittere, quo tempore si quis alteri maledixerit eum continuo mori, vt taceam quæ de Rabbinorum prudētia magnifice loquuntur, quæ Deum superare excommunicare non erubescat, animas insuper indoctorum in resurrectione corpora non recepturas, ter in sabbatho comedentes vitam æternam consecuturos, & demum si quis sub ventre cameli aut inter 2. camelos, aut 2. fœminas transierit ad compræhendendam Talmud doctrinam, ineptum reddi.

o. 2. t. 1. d. 14.
o. 2. t. 1. d. 14. & o. 4. t. 8.
o. 4. t. 3 d. 5.
o. 1. t. 1.
o. 4. t. 2. d. 7.
o. 3. t. 2. charta 5.
o. 2. t. 1. d. 6.
o. 4. t. 20. d. 2.

VENERA-

VENERABILI
PETRO VANDE
VVIELE METROPOLITANÆ MECHLINIENSIS ARCHIDIACONO CAnonico S S. Theologiæ Licentiato.

MIttit Ioannes Baptiſta Gramaye ſalutem.
Iudæamque recens Chaldæo e carcere miſſam.
Quo per Ariſtotelis ſubtilia ſenſa magiſtro
Iuit ad antra ſophûm & nomen ſublime magiſtri.
Quo duce rerum animus, inueſtigare vagumque
Edidici ſtrictis eludere legibus orbem.
Hoc opus eſt vir Magne tuum qui pluribus annis
Falconi *grudio Stagyræa volumina docto*
Monſtraſti ad titulos iſtos, & numeroſa iuuentus
Belgica per diſperſa & primi nominis vrbes
Te repetit doctore ſui conſtare labores
Et ſtudij & metæ durabilioris honorem
Atqui ego in his cauea quamuis ponendus in alta.
Ponendus tamen & numerum facturus in illis
Gaudeo quod tali conceſſa eſt tempore vita,
Quo tuo Ariſtoteles melior profluxit ab ore.
Gaudeo quod tanto conceſſa eſt tempore vitæ,
Quo tibi qui melior te prælectore rediui
Publico habere queam ſtudiorum munere grates.

Quæ si non gratum memorem testentur, & illum
Cui mens grata suisque eadem sit viribus impar,
Tu modo curarum in partem primatis & Archi
Præsulis assumptus qua gaudes fronte Louani
Mœnia, Falconemque *tuum vidisse valentem &*
Per famam & virtutis iter vidisse volantem,
Respice me munusque meum non simplice quod sit
Sume tuum titulo atque animum cum versibus æqua.

IVDAICA CAPTIVITATIS tempore & paulo post.

CAPVT I.

Huius facti reliqua vide in Babilonicis.

Sulpitius presbyteros vocat.

REDACTA in solitudinem fæcundissima terrarũ Iudæa, populus seruituti & exilio damnatus Babylone hęrebat, cui non parum profuit Danielis prophetæ apud magnos Reges gratia, cuius iam inde à puero summa erat apud populares existimatio, ex Susanna vindicata plurimum proueniens. Erat hæc viri primarii vxor à senibus, quorum authoritas reuerenda, adulterii quod iis negauerat accusata, iudicio populi damnata Danieli duodecimum iam annum agenti occurrit, qui iudicibus increpatis causam innocentis agere cepit, petendum tribunal, causam denuo inspiciendam.

Ambrosius 1. offic. c. 14.
Ioachim viri nomen erat.

Figura: Mulieres adultera à Christo liberata.

Hist. Schol.

Miratur multitudo, nec sine Deo esse rata ætatis tam abiectæ audaciam, in consilium reuertitur. Danieli inter maiores sederet delatum, separatim accusatores rogati sub quanam arbore adulteram deprehẽdissent, & diuersitate responsorum mendacii conuincuntur, capitis damnantur. His initiis ad omnia summa Daniel tendebat, Regumq; non Babilonis tantum sed & Persiæ fauorem meruit, & reditum popularibus impetrauit. Tria restituenda erant, templum, disciplina, vrbs, illud extrui ceptum Cyro permittente vasaque sacris vsibus destinata reddita sunt, sed Samaritanorum incursiones Cambisisquę persuasi interdictum opus retardauit quod demum Dario rerum potiente post Babilonicam expeditionem præsidio per Sorobabelem impetrato ad summum perduxerunt.

Danielis 13.

Iuxta legem 19. Deut.

Iosephus c. 11. l. 1.

Predictum Hieremia 30. Ioelis 3. Abdia 1. & alibi

1. Esdra. c. 3.

Esdra 4. & l. 3. c. 5.

Ios. c. 2. Cuthaeos vocat.

Quod tamen ab Ochi Regis præfecto propha-

 natum

Pl. 3. Esdr. c. 4. Aggai. 1.
Iosephus l. 11. c. 7.

natum legibus & paulo post sacris restitutum. Qui idem pensiones sacris rebus & tectis imponere nō dubitauit.

Herculi de habitu mulierum.
Esdra 9
Libro Hieremia toto.
Iosephus l. 11. c. 4.

Scriba hic fuit sub Artaxerxe.

Esdras scriba omne instrumentum Iudaicæ litteraturæ restituit & congregata synodo gentilium connubiis infectos ad veteres ritus reuocauit. Ieremias ministerii nomine regi carus custodia & literis impetratis viritim operas distribuens vrbem domibus, domus mœnibus instruxit fortissimis sensuitque populum vrbi imparem non 50000. promiscui sexus atq; ordinis ex illis tribubus quæ olim 32000 virorum armauerant, ad tam insignē vitio suo redactæ paucitatem.

Numerant aliqui ex lib. Reg. 180000.

Capvt II.

Suidas.
Ester 2
Ios. l. 11. c. 10.
g Ester 6
Iosephus l. 11. c. 11.
Ester 3
Suidas.
Hist. Scho. c. 1
Ester 4

f Assuerum Astiagem fuisse putat Mercator, Danemem Cedrenus, Cambysem Genebrardus, Darium Hystaspis filium, Sulpitius Longimannum, Suidas Memnonem, Eusebius Xerxem, Scaliger Ochum Serarius.

PErsarum temporibus aut circiter res Iudæorū, semel in Babylone, semel in Iudæa, summo in discrimine fuerunt, Regi Assuero quisquis tādem ille fuerit, ex vxoribus Iudæa Hester, ex amici Aman quidam vnice cari erant. Hunc Rex adorari iussum alterum à se constituerat. Erat Reginæ Hester duplici nomine iunctus patruus idem & Nutricius Mardocheus qui familiarium negotiorum pro virili curator detecta 2. Eunuchorum in regē conspiratione inter Orosangas g Regiis pugillaribus inscribi meruerat, solus hic vt qui Deum adorare, eumque solum didicisset, adulationem illam fastidiens honoremque denegans Persæ iram in se grauiter accendit. Cui Hebræorum nomen exstirpare cogitans promissa decies mille talentorum collatione Regi facile edictum detorsit, quo superstitiosum illud genus, & peregrinos ritus inuehens tolleretur è medio. Quod vbi Mardocheo innotuit præmissa prece & ieiunio Reginam aggreditur, Regina Regem, non obstante Persarum solemni quod Reginas nonnisi vocatas, non nisi statis vicibus ad Regis conspectum admittit. Hester

Ester 5
Iosephus l. 11. c. 12.

ster tamen audendum aliquid pro ciuibus rata Assuerum facilem ex sceptri quod manu gestabat depressione collegit, nec morata delinitum ad cœnā perducit, cumque mero calere cæpisset gentis suæ

Paulo aliter hæc referuntur in actu.

Iosephus l. 11. c. 14.

primum perniciem deprecatur, quo impetrato Amanis insuper necem flagitat. Rex tantisper cunctatus cum in hortū deliberandi gratia secessisset Aman Reginæ ad genua accidit, quem hoc habitu inuentum reuersus Rex quasi Reginæ pudicitiā

Ester 8

tentasset, in crucem Iudæis nuper erectam tolli iubet, bona Esther, annulum Mardocheo concedens. Hunc diem in fastos suos retulerunt Iudæi, festaque quotannis lætitia peragunt. Hæc Iudæi generis Regina fuit inter barbaros addamus aliam

Sulpitius & hæc vult Mardocheo donata.

2 Iudith 1 & 2
Hic Sulpitio Accitor vocatur.

priuatam inter suos. Olophernes Regis Præfectus Betuliam obsidione vrgebat cumque ex Achior, qui postea circumcisus inter Proselitos fuit de Iudæorum rebus illud cognouisset, arrogantius statuit eorum virtutem experiri. Iudæi ad montium

Hunc Ochum fuisse putat Sulpitius l. 2
Xerxēm Suidas quē scriptura Nabugodonosorum vocat, Atym fuisse putat Cādidus, aliquem Regum Assyriæ Sigonius, aliquē ex filiis Assatladdi Feravius. qui ex pontifice Cliachum nomine colligit hæc sub Manasse accidisse.

Iudith 5
Iudith 7
Iudith 8

perfugia se recipientes aquarum penuriam difficulter sustinebant, iamq; inualescente obsidione de dedenda vrbe agitabant consilium nisi intra dies 5. diuina ope succurreretur. Quorum castigans diffidentiam quædam Iudith forma morumque præcellens elegantia cum Abra ancilla, consilium auxiliumque excogitans hostium castris succedens, Holophernem capite præciso interemit.

Suidas in obsidione Hierosolima putat hoc facinus commissum.

Iudith 10

Audaciam facinori faciebat, pridianæ ebrietatis memoria, quæ sensum homini & vires ademerat, facilitatem post paulullum, vt putabatur constuprandæ in cubiculum admissio, impunitatem promittebat castris egrediendi orationis prætextu ab Amatore facta licentia, viam gladius ad lecti caput attensus Deusque monstrabat. Postridie cum Ciues Iudith cum hostis capite in vrbem admissa illa laudata hoc è muris sublato eruptionem minarentur, hostesque signum pugnæ poscentes agminatim ducis tabernaculo assisterent tandē trunco re-

Iudith 12
In domum thesaurorum eam ductam.

Iudith 14
Iudith 15

Herodo. c. 13

co reperto fœda formidine dilapsi non sine strage terga verterunt. Cæterum Iudæi commune cum Phœnicia tributum Persis soluerunt, ideoque eorum semper partes sequuti, variisque munitatibus donati eorundem in gratiam Iaddus commeatu negato, Alexandri iram incurrit qui infestis armis petens Hierosolymam Pontificem tamen obuium adorauit, tributoque remisso Iudæos in amicitiam recepit.

Esdra c. 8.
Iosephus l. 11. c. 15. & 16.
H. Schol. Esth. c. 4.
H. 3. Esd. c. 4. Aggai. 1.
Iosephus l. 11. c. 7.

Eo quod Deum habitu similis apparuisse somniante sibi assereret.

Iudæorum Respublica sub sacerdotibus.

CAPVT III.

DIVISO inter principes Alexandri imperio dum pro se quisque prouinciæ suæ terminos studet propagare ab Aegypti regibus Iudæa occupata est. Cum enim per sabbathi tempus, nemine resistente sub specie sacrificii in vrbem admissus esset Ptolomæus pro amico hostē se exhibuit, plurimis incolarū internecioni datis, plurimis in Aegyptum abductis, nec contentus nouo hoc perfidiæ genere perpetrato, 300. argenti talenta insuper annuum stipendium regioni imposuit, quæ aliquandiu in Ptolomæorum fide remansit.

Iosephus l. 11. c. 1.
Ex Outaro Sabbatarcide.

Hist. Schol.
Esther c. 6.

Quorum Philadelphus cum literarum teneretur desiderio, Iudęę legis amore captus, ex Hebraica in Græcam transferendū quicquid est Hebræorum annalium curauit, missis in eam rem ad pontificem legatis, penes quem tum gētis erat authoritas, nō parum bibliothecæ suæ, quam Demetrio a curatore celeberrimam instruxerat, ex horū antiquitate ornamenti & cum ipso mundo certantium codicum fide voluptatis sibi accessurum æstimans.

Iosephus l. 12. c. 2.

Epiphanius l. de mensuris & ponderibus.

Philo l. 1. de vita Moysis.

Per Aristæum cepta procurari captiuorum Iudæorum liberatio, quos Rex proprio ærario redemptos liberos esse iussit.

a *Phalereo.*

Eleazarus pontifex muneribus b, & legatione gratanter accepta lætus, vt qui facile perspiceret non sine Deo esse quod res ea Regi in mentem venerit,

Extant hinc inde missæ epistolæ, apud Iosephum c. 3. l. 12.

b *Mensa ingens aurea, crateres duo, & pateræ tres, eleganter à Iosepho describuntur.*

venerit. à ſuis doctiſſimum quemq; præter patrias leges Græcarum literarum peritiſſimum huic muneri in Aegyptum deſtinat.

Auguſtinus l. 18. c. 42. de ciuit. Dei.

Qui hoſpitali comitate excepti extra ſtrepitus forenſes in Pharo Inſula commentationis ſuæ locum delegerunt. Vbi 72 *c* (tot enim numero erant) nemine interueniente, ne ipſis quidem vnquam conuenientibus, nemine arbitro præter naturæ partes, terram, aquam, aerem, & cælum quorum myſteria lucubrationibus ipſorum initia dare debebant. quaſi numine *d* correpti prophetabant. Non alii alia ſed omnes eadem quod miraculi inſtar eſt græcam vbertatem noſcenti. Opere itaque 70 dierum ſpatio conſummato præter alia abunde Regalem munificentiam teſtatura ſingulos trium talentorum munere donatos ab ſe dimiſit, immunitatibus præterea non exiguis gentem totam ornans, relicto ſucceſſoribus ſuis piæ manſuetudinis exemplo. Ita Iudæi regum fauore præuenti nihil non impetrabant, Beati futuri niſi Aegypto Syria inuid ret mediique inter vtramq; gentem Iudæi vtriusque excurſioni bus paterent.

Hiſtor. Schol. Eſther. c. 7.

Ioſephus l. 12. c. 4.

c More ſacra ſcriptura 70 tantum vocantur omiſſo numero minore.

d Ob hiſtoriæ ſacræ præſtantiam ex eo cognoſcas, quod Theopompus in ſua hiſtoria Theodectus in ſuis tragœdiis ea ſacra deſſere volentes ille ſtultitia 30. dierum. hic cæcitate percuſſus fuerit.

Anno mundi 3 6 8 7.

Ioſephus l. 12. c. 6.

Hiſt. Schol. Eſther 8.

Onias Pontifex creſcente cum ſenio habendi libidine tributum *e* Ptolomæo *f* negabat, male (vti par eſt,) regem habebat rebellis contumacia ita, vt miſſis legatis vrbi & populo internecionem minaretur. Niſi Ioſephus *b* quidam integris moribus & prudentia ſupra ætatem ſingulari, Regium per legatos fauorem venatus, ſatisfeciſſet excuſato repueraſcentis ſenii malo. Cuius liberali indole tantum Rex *g* delectatus dicitur, vt totius Syriæ vectigalibus præfectum cum præſidio ablegaret. Quo fretus Aſcalonitas rebellantes domuit, Citopolitanos repreſſit, gloria dubium an apud ſuos, an apud exteros maiori. Hinc ex ſeptem filiis Hircanus indolis *o* ſuæ merito præ cæteris carus reliquorum inuidiam virtuti annaſcentem expertus eſt, Conati ſunt aliena manu facinus execran-

e Erant viginti talenta ex propriis.

f Euergeti.

b Tobia filius Onia nepos ex ſorore.

Ioſephus l. 12. c. 7.

Hiſt. Schol. vbi ſupra.

g Et quidem ſine ſponſore cum eum rogatus Regem Reginamque appellaſſet.

Ioſephus 22. annis hoc munere functus eſt.

o Eius prudentia obſeruata, quod cum trecenta boum iuga pater ei donaſſet loraque eis deeſſent, decem iuga mactauit carnibus in operarios, Corium in lora diſtributis.

Iofeph. l.1e. c.8.

dum defignare, quod cum minus fuccederet, publice in mortem fratris coniurarunt. Sed vicit innocens caufamque fecuta victoria 2. cæfi alii fugati incolumem reliquerunt Hircanum. Cumque vltra Iordanem exftructa arce Arabes vrgeret ortaque inter ipfum, & fratres de primatu contentione, deficientibus popularium ftudiis ibi agere conftituiffet Antiochi, qui Syriam tum tenebat, at metu fibi ipfi manus intulit, bonaq; Syrius fuis commodis applicauit.

Hiftor. Scholaft. cap.9. ait ob negata 7. anni tributa Antiochū Iudaeos fibi fubiecisse.

CAPVT V.

2. Machab. cap. 3.

Sulpitius lib. 2.

ONIAM virum iuftū Pontificem fenio & pietate venerandum Simon quidam ex Tribu Beniamin infimulat apud Regem f Seleucū, quafi immenfam auri vim, quæ nihil ad facros vfus faceret, in templi thefauris haberet.

f Thilopatrem Antiochi magni filium.

Iofephus lib. de Machab. vult cosequites fuiffe Angelos.

Lętus hoc nuncio Rex Heliodorum cum mandatis mittit, qui dum prophana manu facrum inuolat Gazophylacium, pauperum & viduarum opes direpturus, mirum duo iuuenes vultu à communi alio medium flagellauerunt, ita vt femianimis efferretur. HęcHeliodoro abundè fufficiebāt, Menelao non ita, qui non ceffauit donec per Andionicum Senem dolo circumuentum interemit, à quo, vt res poftea docuit, pietas & integritas omnis dependebat. Quàm verò Antiocho grata fuerit hæc cædes, lachrymæ ab eo vbertim fufæ teftantur, & fumptum de purpurato o illo crudele quidem, fed quale merebatur fupplicium.

Hift. Scholaft. c. 10. vult Heliodorum à 2. fpecietenus iuuenibus interemptū ab Onia Seleucum timente refufcitatum, reuerfumq; Regi dixiffe: Si cuius fanguinem fitiat, eum mittat Hierofolymā.

2. Machab. cap. 4.

Nicephorus lib. 1. c. 6.

o Id eft, Andionico, qui à Menelao impulfus vim ei intulerat.

Hiftor. Scholaft. cap. 11.

Poft huius mortem quafi vno tumulo leges & honeftas fepultæ effent, omnia in peius ruere ceperunt, Sacerdotium venale Reges Syriæ proftituerunt, locumque gratiæ fecerat, folennis primogeniti prærogatiua. Minori natu Pontificatus dabatur Onię, & paulo pòft idem Iafoni promiffo ampliore ftipendio permittebatur, idem Menelao Græco-

Iofephus lib. 12. c. 10. Iafonem prius Iefum, Menelaum Oniam dictum effe vult.

Auguftinus ait, cùm Iafoni Pontificatus venderetur extinctū fuiffe ignem, qui per 70 annos captiuitatis fub aquis vixerat.

Græcorum se ritus sectaturum promittenti. Eo tandem res deuenit, vt populus ad Gentilium sacra dilaberetur, & dilabi cogeretur, adeò vt templum diripere, vrbem spoliare, sacris interdicere, vecors Tyranni animus non dubitauit. Non satis erat templa polluisse, sacra volumina cremasse, publicè edictum, ne quis Iudaicæ religionis sacra amplectatur, vicatim viritimque Diis litabatur, reperti sunt qui Regiis iussis parere recusarent; sed mox ad supplicium raptabantur, reperti sunt tamen. Illustris septem filiorum mater hoc seculum nobilitauit, quæ natos suos infinitis cruciatibus affici irretorto oculo spectabat, pati suos patiebatur, & vt paterentur author erat; durum materno præsertim animi officij genus, nisi pietatem intueatis. Secundas ab his obtineant illæ duæ alterius magis quàm huius vitæ matres, quæ quòd filios circũcidissent delatæ, cum filiis præcipitari, quàm desipere multò prælegerunt. Et ne vllus ordo, aut sexus, aut ętas sua caret gloria. Eleazarus senex tot blanditiis vel ad simulandum porcinæ esum inuitatus, tot minis à propositi tenacitate deterritus, hoc quicquid erat residui spiritus constanti maiorum præscripto ita impendit, vt euntem ad supplicium omnium animi, omnium vota prosequerentur.

Idem lib. 12. cap. 11.

1. Machab. cap. 1.

Lupanar Epheborum hoc tempore institutum.

2. Machab. c. 7.

Hæc à Iosepho prætermittuntur.

Histor. Scholast. Machab. cap. 1.

2. Machab. cap. 6.

Ioseph. lib. de Machab. ii. Ambrosius de Iacob, & vita beata.

Facta hæc sunt circiter annum 3796.

CAPVT VI.

HÆc priuata sunt. Sub *l* Matathia Duce facta publicè, secessio vt confluentium multitudo iusti speciem exercitus faceret; quanta alacritate hinc colligas, quòd Hebræum quendam publicè sacra maiorum temerantem nihil veritus turbam vnus iugularit. Sub Iuda etiam ausi ad manus venire, *a* Apollonium hostium Ducem vicerunt, Seronem in Syriam repulerunt, Lisimachum tribus fortissimis Ducibus Iudæę insultantem fuderunt:

l Oriũdus ex Modin filius Ioannis de vice Moab Sacerdos.

1. Machab. c. 2.

Prædictum per equitũ in aëre conflictus 40 dierum spacio Hierosolymis.

1. Machab. c. 3. & 2. c. 5.

a Ioseph. lib. 12. c. 12. Dunum Samaria vocat.

Historia Scholastica Ester cap. 11.

Portendebant etiam signa cœlestia. 2. Machab. c. 5.

Hiſtor. Scholaſt. cap. 2. Ioſephus lib. 12. c. 13. 1. Machab. c. 4. Ioſeph. lib. 12. c. 14.

adeò vt templi mundandi occaſio, & ſacra reſtaurare integrum Duci eſſet. Quod cùm vicinæ gentes collecto exercitu, Arabes etiam & Idumeæ interrumpere, Iopitæ cùm rebellare, conarentur, ſenſerunt fruſtra ſe conari quandiu Populus Ducem Deumque habeat propitios. Euerſæ ſunt omnes Idolorum aræ, & quicquid gentilitatem ſapiebat ſtirpitus euulſum. Hoc ſucceſſu rerum, & indigna ſuorum clade commotus Antiochus vltionē parabat, ignarus quid ſibi pararetur, quid ſibi impenderet; mors nimirū vel ipſiusmet confeſſione à Deo Iudæorum deſtinata. Huius in Iudæos odiū cum regno accepit Eupater, qui Duce Lyſia eos non ceſſauit oppugnare, elephantorum ingentem copiam & turrifero dorſo minātes belluas ductans: ſed quanto profectu Eleazarus vnus probauit, qui nouo fortitudinis & pugnæ genere regali ornatu præcellens animal ex numero altiſſimum, lethali plaga ſub ventrem vulnerauit, parum de ſua nece ſollicitus, dummodo Rex, quem iſto elephante vectari exiſtimabat, eodem ſecum funere efferretur. Quid perpetrarit tali apparatu dignum puer Imperator, exitus oſtēdit; cùm, non obſtante quòd maxima rerum ad victum neceſſariarum penuria obſeſſa ciuitas laboraret, coactus ſit tamen miſſis caduceatoribus de fœdere agitari, quod quanto leuiùs iniuit tanto fœdiùs violauit: Onia Pontifice interempto (cuius filius in Ægyptū fugiens perbenignè habitus Heliopoli templum erexit) Alchimo extranei generis ad principatum euecto. Qui impiis conatibus ſuis ſolum Iudam reſtiturum non obſcurè colligens, falſis delationibus & Eupatoris, & poſt Eupatorem Demetrij aures oppleuit; ita vt Nicanore miſſo poſt Bacchidem, quo dolo, qua virtute eius capite potiri conaretur. Sed Iudas his omnibus ſuperior nihil temerè hoſti credendum, nihil pacatum vniuerſam illam armatorum vim præſeferre ratus cum paucis ſe op-

Bis per Iudam purgatum templum eſt, anno ante & biennio poſt Antiochi mortem, idq́; eadem qua deſtructum fuerat die.

Ioſeph. lib. 12. c. 15.

1. Machab. c. 5. 2. Machab. c. 10. Hiſtor. Scholaſt. c. 3. & 4.

2. Machab. c. 9. Antiochum pœnitentiam egiſſe ſcribitur.

Ioſeph cap. 16. 1. Machab. cap. 6.

2. Machab. cap. 13. Ioſephus lib. 1. belli Iud. cap. 1.

Hiſtor. Scholaſt. cap. 15. Ioſephus lib. 12. c. 17.

Menelaus hic Ioſepho appelatur.

1. Machab. cap. 7.

Hiſt. Scholaſt. cap. 5.

2. Machab. c. 8. Nicanor per Philippum à Ptolameo Duce Cæleſyriæ miſſus ſcribitur. c. 14. Idem à Demetrio.

Ioſeph. lib 12. c. 18.

1000 Tantùm erant contra hoſtium 9 millia.

14 Menſis Adar.

1. Machab. cap. 15.

se opposuit. Quæ & qualis fuerit hæc postrema Iudæ victoria fasti loquuntur, & celebris recurrente die festiuitas. Nicanor certè capite luit, quã machinabatur perfidiam:& Iudas percrebescente Romani nominis fama societatem eorum & amicitiam per Legatos tentans impetrauit. Et quo illustrior euadat tanti Ducis virtus non nisi Sacerdotali honore auctum satis concedere Deus eum voluit. Cuius hæc fuit occasio.

Dilaniatus scribitur, manus q; eius ad templũ suspensa.
1. Machab. c. 8.
Histor. Scholast. c. 7.

Alchimus, quem Pontificali honore auctum supra diximus, frustra reluctante Iuda, murum sanctuarij veterem deijcere cogitans, repentina plaga percussus ablata loquendi facultate concidens, post aliquot dierum tormenta miserabiliter Deo operante exspirauit. Quo miraculo populus eius dignitatem Iudæ cõfert. Hac ornatus ne dissimilis vitæ mors viro forti obtingeret, cùm Bacchides Nicanoris suffectus in locum instructa acie minaretur, Iudas in medios proruens, cinctus vndique cùm nulla fugæ superesset potestas cæsis hinc inde plurimis, protractoque in vesperam prælio, fortiter pugnans occubuit.

Ioseph. l. 12. c. vltimo.
Vẽ & Ioachim dictus est.
Sulpitius.
Histor. Scholast. c. 8.
Sepultus est in Modin an. Ducatus 6. mundi 3804.

Capvt VII.

Cvi Ionathas surrogatur Populi suffragiis non minùs virtutis similitudine, quàm naturæ germanitate par, qui insolentem priori victoria Bacchidem non vno prælio repressit, desperantes Ducis nece populos corroborans, sola Nabuthæorum ope, solo fratrum auxilio, filios Amri, qui Ioannem fratrum dolo circumuentum necauerant, ita vltus; vt nuptias, quæ tum fortè celebrabantur, in exequias, choreæ in lamenta, vinum, in sanguinem mutaretur.

Ioseph. lib. 13. c. 1.
Ægesippus lib. 1. c. 3.
Histor. Scholast. c. 9.
Tria præcipua fuerunt.
Petrus Mesias parte 3. c. 16.

Ampliùs fraterno robore ita consũptus est Bacchides, vt pacem iniquam etiam firmare, captiuos reddere, & quòd victi solent, pati & agere cogeretur.

1. Machab. c. 10.
Post hanc in Machina ciuitate Ionathas resedit.

Ioseph. lib. 13. cap. 2. Idem lib. 1. belli Iud. c. 2.

tur Hic virtutis nomine Regibus Syriæ acceptissimus fuit; c Alexā{n}der & Demetrius licet hostes hoc tamen vno conuenerunt, quòd Ionathan inter confœderatos optauerint, habuerunt, prorsus quasi ab huius partibus victoria & fœlicitas militaret. Quanti autem Iudæorum fidem & amicitiam vterq; fecerit, diplomata testantur, quanti Ionathan, honores, quos ei impenderunt, qui non purpura tantùm, & fibula aurea, corona, & stola, eum donantes; sed tributorum immunitatem liberaliter contulerunt. Et merebatur sanè inconcussa fides, quam nec innumera Demetrij promissa labefactare Alexandro semel datam, nec Apollonij Ducis potentia & minæ terrere vnquam potuerunt. Vnde & Demetrius superioris Demetrij filius quamuis aduersarum partium, nihil tamen priùs habuit Ionathę amicitia, sine qua Antiochię ciuium tumultu exorto necatus esset. Omni virtute superior erat Ionathæ fides & magnitudo, dolo opus erat vt vinceretur, quem omnis latè regio patentibus portis præuenire malebat, quàm expectare. Pauebant Arabes, Zabædæi, omnis circa Iudæam Syria parebat.

c Syriæ Reges.

Ioseph. c. 4. torquem auream addit.

Histor. Scholast. c. 10.

1. Machab., cap. 11.

Iosephus lib. 13. c. 5. & 6.

Demetrij perfidi copiæ fugabantur. Triphon itaque, qui Regno Asiæ inhiabat, hunc Romanorum Spartiatarumq; renouata amicitia clarum facinoribus suis longè clariorem submouendum putans si quidem quietam vellet ad imperium accessionem; cùm bello certare, & armis contēdere non auderet, specie amicitiæ Ptolomaidem euocatum aliquandiu detinuit, ne solum occideret: donec a Simone fratre fratri substituto missa talenta argenti centum, & duo filij obsides lytri loco, qui ambo necis paternæ miserè fiebant accessio.

Ioseph. l. 13. cap. 7.

Histor. Schol. c. 12.

Iosephus l. 13. c. 8.

Idem lib. 13. c. 9.

Ionathas fratris exemplo cum Romanis & Spartanis insuper Iudeis renouauit.

Mortuus est anno 3828.

* *
*

CAP.

Capvt VIII.

1. Machab. cap.13.

Qvorvm ossa Simon collecta in Modin, ciuitate gentili extructis septem pyramidibus, & pulcherrimo Mausoleo recondens, funus magnificè curauit. Inde ad publicas curas conuersus cum Demetrio fœdus iniuit, Gazaque expugnata alta pace præfuit, vsque ad extremam senectutem. Postquam autem dissimilem sui filium reliquit Demetrius, pax soluta, munera repudiata, nec *e* Antiochus, nisi deditis quotquot maioribus suis possessas asserebat vrbibus pacisceretur. Quod cùm facturos negarent Iudæi Cendebæum Ducem misit, qui armis quod alioquin negabatur obtineret. Huic Simon fortissimorum filiorum opera occurrens plurimis cæsis reliquos intra castra compulit.

Ægesip. l. 1. c. 4.
1. Machab. c. 14.
Histor. Scholast. cap.13.
1. Machab. cap.15.

e Soter hic cognominatus est, & à Iosepho frater, in Biblijs filius Demetrij scribitur.

Dolendum profectò hostium victorem, quiq; omnem inimicorum impetum propulsarit; ciues, addo etiam affines, domi hostibus truculentiores alere. Erat Simoni gener, idem & Dux Ptolemæus nomine, cui opes animum fecerant, & certam ad principatum spem. Is Simonem cum liberis senio grauatum in Doch inuitauit, cumque mero incaluisset, nihil hostile sentientem immissis percussoribus interemit, vxore & liberis in carcere retētis.

Hist. Scholast. cap. 14.
Ioseph. lib.13. cap.10.
Histor. Scholast. cap.15.
Mortuus est Simon anno 3826. 1. Machab. 16.

Huc vsque Sacra historia protenditur duobus Machabæorum libris contenta, in quibus quæ habentur annorum computationes vel à Seleuci imperio, vel a 12. Assueriano, quo liberati Iudæi, inchoādæ sunt.

Capvt IX.

Ægesippus l. 1. c. 5.

Qvorvm Ioannes, cui præclari facta Hircani nomen indiderāt cognita Patris cæde ad vicinæ vrbis mœnia se recepit, frustra insequente Ptolemæo, cuius in se submissos percussores peremit. Quem ipsum prælio victum quominus viuum interceperit pietati ascribendū est. Cùm enim castro, quod matri & germanis carceris, Ptolemæo fugæ locus erat, facilè potiri posset: Ptolemæus illos in mœnibus constituit præcipitandos, nisi oppu-

Hist. Scholast. cap. 1.
Ioseph. l.1. Belli Iud. c.2.
Hic inserenda quæ 4. Machab. Apocryphe narrantur.

oppugnationis modum faciat. Vincitur iuuenis pietatis reuerentia, iustumque in hostes furorem reuocat suorum misericordia. Mater interim manus tendere, filium animare veniat, nil vereatur: pluris esse paternæ vindictæ solatium, quàm maternæ salutis incertam spem; mortem sibi immortalitatis aditum fore.

Ioseph. l.13. cap.11.

Sed hæc nihil mouissent nisi feriatus ex lege inter obsidionis moras annus septimus superuenisset. Ita pietas, cui cesserat ira, religioni locum fecit. Soluta obsidio, sed non Ptolemæi immanitas, qui eos ipsos, quorum obiectu pœnam euaserat, iugulare non erubuit, & hanc fugæ suæ tragœdiam præmittere. Interim Antiochus assurgentis Ioannis primitias extinguere tentans Iudæam vastat, Hircanum intra mœnia compellit, quam septem aciebus circumdatam vrgebat. Sed murorum ciuiumque fortitudo obsidionem ferebat facilè, eo magis quòd inutilem bello turbam extra mœnia eiecerat. Interea solennis tabernaculorum festiuitas imminebat, quæ vt more patrio peragi posset a hostis cōcessit, pulchro exemplo, vt qui sibi cum viris, non cum religione luctandum arbitraretur. Addidit insuper bouem cornibus inauratis cum alio sacro apparatu in templo immolandum. Hæc Regis pietas, dubium an munificentia maior, animos omnium mirè inclinauit: adeò vt Ioannes direpto Dauidis sepulchro 300 talentis abitum Regis & pacem redemerit: & vt facti inuidiam leuaret, reliqua pecunia, quæ vsque 3000 ascendebat, hospitium publicum in peregrinorum vsus ædificauit. Deinceps permansit in fide Syrorum, & Antiocho v Parthis bellum inferenti suppetias misit, eius gratiam precio & beneficiis aucupatus, quę caro stetit Syrię ciuitatibus, quas mortuo Antiocho defensoribus vacuas inuasit. Mibida & Samoga captæ, Sichma & Garizim deletæ, Idumæi in ædem recepti ea lege, vt Iudæorum ritus & circumci-

Ægesippus l.1. c.6.

Nicepho. lib.1. cap.6.

Ionathas aliâs appellatur, & a villa gēte Hircanus.

a An hic fuerit Antiochus, an alius cui cum Romanis pugnauit, controuertitur: de quibus vide latius Syriaca.

Histor. Schol. c.3.

v Ægesippus Medos vocat.

Ioseph. lib.13. cap.12.

cumcisionem sequantur, amicitia cum Romanis confirmata. Frustra Demetrius tentauit magnos Iudæorum spiritus reprimere, frustra Antiochus tentare voluit fraterno bello implicitus; frustra huius frater, Samariam obsidione liberaturus filiorum Hircani manu pulsus, frustra denique Ptolomæus Lagyrus, cuius Ducum alter Callimachus oppressus, alter Epicrates corruptus Citopolim prodidit. Ita facili successu Samariæ obsidionem cuius incolæ Marisenos Iudæorum colonos mirè afflixerant, prosequebantur Iudæi, ita lentam quę vsque ad diram famem & tetra humanorum cadauerum alimēta clausos coēgit, donec desperata subsidij expectatione se & sua dedere coacti miserrimam seruitutem inierunt. Atque præsens victoria instrumentum sequentis fuit, quoad superfuerunt qui vincerentur. Adeoque pacatis omnibus profundam in reliquum tranquillitatem seni Hircano præstiterūt, nisi quod Pharisæorum *c* calumnia, quæ eum ad Saducæos conuertit, tumultum aliquem excitarit, maiorem futurum, si defuisset, qui principiis obstaret.

Iosephus lib. 13. cap. 13.

Ægesippus lib. 1. c. 7.

Iosephus lib. 13. cap. 14.

c Per Eleazarū quendam in cōuiuio excitata, et per Ionathan Zaducæum partim punita: Hircanus autem Dux, Sacerdos, & Propheta, obijt anno mūdi 386c.

Regnum Iudæorum Sacerdotale.

CAPVT I.

IDEM Hircanus cum filiis prætermissis, quorum ætas aut ingenium Imperio minus conuenire prospiciebat, vxorem Reipub. præfecisset, *a* Aristobulus annis & spiritu maiore, quàm vt coērceri posset, primatum Sacerdotij in *b* regni potentiam vērtit; matrem, quæ se Imperij exsortem ex iudicio viri fraudatam expostulabat, vinculis alligat; externum in Iudæam militem adducens fratres arcta vinctos custodia fame necasset, nisi prior ipse extingueretur. Erat ex fratribus vnus Antigonus, quem honoris specie mulcebat, quasi consortem

Ægesippus lib. 1. cap. 8.

Histor. Scholast. cap. 4.

a Strabo lib. 16.

Nicepho. lib. 1. cap. 8. Iosephus lib. 13. c. 15. vult eum diademate ornatum.

a Iosepho Philellus, id est, Græcorum amator.

b Anno 3861, post 481 annos et 3 menses à captiuitate.

tem

tem Imperij habiturus. In hoc prima parricidialis animi dedit documenta occasione tali: Principes populi (nescio qua maleuolentia) fraternam charitatem prosequentes, accusationes & calumnias in Antigonum componunt, quas Rex inuidia stimulãte scriptas obseruans non semel reiecit. Tandem hoc machinantur, facto Scænopægiorũ die, aiunt, eum pompam armatorum augustiorem, quàm priuatis mos est direxisse, ostentui futuram ne quis ei obuiare olim audeat: tantoque apparatu non nisi Regis, & vsurpandi Imperij occasionem affectari. Impellitur æger Regis animus inualido fessus corpore, vt credibile ducat, ꝙ pro vero afferebatur: maximè cum dies religioni sacer mendacij suspicionem excluderet, infirmitas metum, pompa inuidiam, armati fidem excitarent.

Aegesippus lib. 1. cap. 36. in querela Mariamnes.

Mox aliquot ex stipatoribus in hypogæo collocari iussit, qui venientem Antigonum è medio tollerent. Vix parricidio summa manus imposita erat, temerè patrati comes pœnitentia cæpit parricidæ animum occupare. Serpebat cæco vulnus dolore, duræq; sollicitudines rodebant inualidos artus, crebroque gemitu eò prorupit morbi vis, vt conuulsis visceribus sanguinem vomitu oris reijceret. Cumque à puero casu potiùs, quàm industria ad locum deduceretur, vbi rorantes fraterni sanguinis maculas conspexit, amens prorsus cum gemitu & execratione animam efflauit, qui tot sceleribus plurimos venabatur vix vnum Imperij annum explens.

Ioseph. l. 13. c. 15. Ituraeos Aristobulũ subiugasse ait cæteroquin bonæ indolis fuisse.

Prædicta mors à Iuda Esseo tran, euntis fortè Antigono: sed turris Stratonis, vbi eum necandũ aiebat, amphibologiá, cùm duæ sint eiusdem nominis, fefellit astantes.

Capvt II. *Salome & Alexander.*

Post cuius mortem *a*Salome vxor *b*Alexandrũ Regno prępofuit fratrem, quem vnâ cum aliis qui hactenus in vinculis detinebãtur impendentis mortis periculo subtraxit. Qui Regnum à fratris nece auspicatus ad Ptolomaidis oppugnationem se

Iosephus lib. 13. cap. 16.

Aegesippus lib. 1. cap. 9. Histor. Scholast. c. 6 & 7.

a *Græcè Alexandra vocatur.*

b *Et hic alij Ianæus.*

nem ſe contulit, quam impedire conantem Zoilũ repulit, à Ptolomæo repulſus, cuius amicitiam fraudulenter captabat vt Zoilum vindicaret. Quo facto non ceſſauit Cleopatram in Ptolomæum armare, quo obſeruato Ptolomæus rupto fœdere Iudæam populatur, commiſſaq; e acie 30 Iudæorum millia proſternit, nec ætati parcens, nec ſexui, infantes fœminas lanians cacabiſq; bulliens, tantùm non veſcebatur. Hæc cladis ſecuturæ tantùm prçludia ſunt, Theodorus Amathunta propugnaculum incubans occupat 1000 interemtis. Ipſa Scænopegiorũ ſolennitate populus Alexandrum ſacris operantem contumelijs & probris inſectatur, & vix à manibus temperatum eſt. Sexennium autem totum duraſſe inteſtinũ illud bellum perhibetur, quoad 50 Iudæorum millia ceciderunt. Adeò vt externam opem Demetrij implorarent, quem Alexander primò fugiens vbi ſe collegit, & 6000 militem conſcripſit, territum Demetrium repulit ipſe, Hieroſolyma potitus, vbi 800 liberos nouo crudelitatis genere inter epulas crucifigens defectionem eorum abundè vlciſcitur. Sed vbi à domeſticis feriatum eſt noua inquietudinis cauſa ſe obtulit: Alexander Antiochum in Arabes expeditionem parantem tranſitu prohibebat, vnde Antiochi poſt prælium cædes conſecuta.

Hic turrim Stratonis Doramq; tenebat tyrannidẽ affectans.

Ioſeph. lib. 13. cap. 17.

In exercitu Alexãdri 80 millia erant.

Idem lib. 13. cap. 18. & 1. belli Iud. cap. 4.

Ægeſippus lib. 1. cap. 10.

Sulpitius Phariſæos hos fuiſſe vult, & inde crucifixoru nomen ei inditum.

Ioſephus lib. 13. cap. 19.

Ægeſippus lib. 1. cap. 11.

CAPVT III. *Alexandra.*

AD extremum ipſe voluptatibus ſe immergẽs, vxorem ſibi ſubſtitui voluit, & Phariſæis corpus ſuum, & Reipublicæ gubernationem, permitti. Quod factum, eoque factum vt quos ante hoſtes habuerat, eoſdem poſteri eius fideliſſimos experirentur.

Ioſephus lib. 13. capitibus vltimis.

Obiit Alexander an 3888 Regni 27

Ægeſippus lib. 1. cap. 12.

Regina non infeliciter Regnum adminiſtrans ex liberis Hircanum ad ſpeciem Regni, non ad poteſtatem euexit, paci publicæ vndequaque ſtudens.

 dens.

dens. Vnde & Tigranem Armeniæ Regem precio à populatione Iudeæ auertit; & Pharisæorum crudelitatem, qui in quosuis, nulla habita dignitatis aut ordinis ratione, sæuiebant, prudenter mitigauit; ita vt nec illi suæ authoritati detractum, nec populus suæ petitioni minùs satisfactum quæreretur. Matre autem mortua cùm in hæreditatem Hircanus successisset, Aristobolus frater bello melior, & fortassis industria, Regnum sibi quo iure, qua iniuria vindicabat. Nec deerant qui fauore & auxilio succurrerent. Cùm res ad prælium venisset, Hircanus in arcem confugiens, repertis vxore & filiis Aristobuli, per obsides salutem inuenit.

Iosephus lib. 1. cap. 13. & lib. .. cap. 13.

Obijt anno 3897. regni 9.

Ioseph. lib. 14. cap. 1. Histor. scholast. c. 8.

Transactioque religione templi sacratam vtriusque tenuit assentionem: ita vt Aristobolus Regno potiretur, Hircanus priuatam vitam ageret, alium honorem fratris beneficio cõsecuturus. Sed nescit plebeo termino circumscribi regalem expertus maiestatem animus; præsertim ex quo Antipatrum Idumæum genere, hominem apud suos clarum, & mira arte ad gratiam pecuniæ contemptorem, adhibuit ad consilia. Hic Arhetæ Regis Arabum tentat animum, pulchrum fore si arbiter Imperij fiat; pulchrius si depulsum, cui primitiua Regni debebantur, restituat.

Iosephus lib. 1. cap. 14.

a Nicolaus Damascenus apud Iosephum Iudæum eum ait fuisse, & Antipatrũ prius Antipam nomine patris dictum.

Iosephus lib. 1. belli Iud. cap. 5.

Ita preparatam Regis gratiam Hircano denuntians, fugæ spem & viam demonstrauit. Qui mox 50000 auxilia impetrat, fratrẽ repellit in vrbem prælio victam: & expugnasset siti pene enectum & siccitate, ni Scaurus alterius belli occasione superuenisset: ad quem cùm fratrum Legati venissent, viribus inferior Aristobolus pecuniæ oblatione præponderauit. Ita Iustitia postulati primò æstimata obsidio soluitur, Aretas Philadelphiam petit: Aristobolus vix idoneus propulsando periculo hostem insequitur, & ad Papyronem 6000 fudit cum Fallione Antipatri fratre.

Iosephus interserit hoc loco [illegible] preces [illegible] contra Aristobulum [illegible] ... a Deo immissa.

300 Talentorum summa erat.

POPV-

SVB ROMANIS.

CAPVT I. *Capta Vrbs, Iudæi subiecti Romanis.*

Ioseph. lib. 14. cap. 2.
Histor. Scholast. cap. 9.

LAPSA erat Hircani ſpes, quæ Arabum viribus maximis fulciebatur, niſi Pompei ęquitas, cuius integer animus aduerſus pecuniæ coruptelā laqueis auaritiæ non capiebatur, animum feciſſet.

Ægeſippus lib. 1. cap. 15.

Is igitur Regum arbiter factus, nihil ad gratiam, rationibus omnia, non muneribus, agere cœpit. Hircano merito vitæ, ætatis ſuffragio, matris auctoritate, regnandi ius competebat. Ariſtobolus maiore faſtu appropinquabat; ſed Romani Conſulis ſupercilium Regni ſublimitate contemnens rediit, offenſioni non exiguum locum faciens: ita vt ſtatim Magnus arma Romana in Iudæam conuerteret. Rex primò in Alexandrinū caſtrum loci genio munitum confugit, inde Hieroſolymam; ſed parandis belli vſibus tempus negabatur: poſtridie enim vrbis in conſpectu ſtetit exercitus, & inter omnium admirationes armatę acies Vrbi infundebantur: verbis in mollius ſuppliciter inflexis mitigauerat Imperatoris iram Ariſtobolus; ſed cùm pecuniam promiſſam negaret, Gabinium vrbis aditum prohiberet, iterata obſidio, quæ variantibus ciuium animis haud diuturna fuit, Hircani fautoribus portas ipſas reſerantibus. Longè aliter templi obſidio ſe habuit, quod ita pertinaciter tuebantur, vt in tertium menſem protraheretur. Ad huius oppugnationem, ne aliena Romani myſteria prophanarent, Hircani militum opera Pompeius vtebatur. Primus Fauſtus diſiecta murorum turre aditum patefecit militibus, qui ferro viam ſternentes obuios quoſque proſternebant. Mira ſacerdotum diligentia, quibus media inter arma ſacris intendere integrum fuit, ſalutem religioni poſtponebant, pulcherrimum rati, ſi in ſinu patriæ ſepeliantur, nihil eſſe vt ſacris ſuis viuant

Strabo apud Ioſephū ait, Ariſtobolum Pompeio vitem auream Damaſcum miſiſſe.

Oroſius.

Tacitus Annal. 22. Confert Plutarc aliiſq; ex Romana hiſtoria, vt Dionem, Appianum.

Ægeſippus lib. 1. cap. 16.

Cornelius Sylla filius.

superstites. Ita infulati Sacerdotes inter hostias immolati promiscuo sanguine aras inficiebant, & 12000 Iudæorum alij se præcipites dabant, alij patriæ se incendiis immittebant, alij militaris insaniæ exemplum fiebant.

CAPVT II. *Quæ Aristobolus post captam vrbem.*

Luc. Florus lib. 3. cap. 5.

Ægesippus lib. 1. cap. 15.

Iosephus sacerdotale Imperiũ ait in populare mutatum, quod factum anno 3902

POMPEIVS grande illud Gentis arcanum & tabernaculum, quod soli Pontifici solenni accessu patebat, aggressus, alioquin manus ab omni sacrorum contactu immunes seruauit, vt relinqueretur quod Crassi auaritiam expleret: Hircanoq; restituto, Aristobolũ Romam abduxit cum liberis. Quorum vnus Alexander è custodia elapsus primum occultè idoneam sibi manum colligens, tum palam Iudæam percursare cœpit omniaq; domare, nisi Gabinius occurrisset, qui 3000 cæsis, cæteris captis aut dilapsis, vix paucos Alexandro reliquit, ad fugæ potiùs societatem, quàm ad rebellandi audaciam. Maiori certè tumultu Aristobolus, cùm Romæ negligẽtius haberetur fugiens, in Iudæam Parthi ope veniens multos ad se pertraxit; sed quia numero, quàm vsu maiore agmen habebat, deonerãs inermis populi multitudinem cum 8000 prælium iniit; præualuit tamen virtus Romana cæsa hostium 5000, Aristobolus carceri cum filio Antigono, qui in fugæ Comitem habuerat, restitutus, veneno non multò post periit. Phritolaus, qui se ei adiunxerat, à Cassio iugulatus; Alexander, qui patre reducto adhuc aliquid audere videbatur, pari modo sublatus. Restabat Antigonus, qui non armis, sed & iure, conatus est ablata recuperare, C. Cæsaris clementiam aggressus, patris ærumnam, supplicium germani deflens, inuidiæ magis, quàm doloris partes agebat: in quem Antipater ita facundè dixit, vt Cæsar nihil non

Iosephus lib. 14. cap. 4. et idem lib. 1. belli Iud. c. 7.

Dio lib. 48.

Hic Aulus Gabinius fuit post Pompeium in Syria missus, de quo vide Syriaca.

Ægesippus lib. 1. c. 20.

Histor. Schol. lib. 11. et 12.

Iosephus lib. 14. cap. 5. & 1. belli Iud. cap. 9.

Ægesip. lib. 1. cap. 21. Idem cap. 5. Histor. Scholast. cap. 23.

non Hircano confirmandum, Antipatro concedendum, Antigono negandum pronunciaret.

Antipater Idumæa præpositus fuit.

CAPVT III. *Antipatri gesta.*

Hist. Scholast. cap. 14.
Ægesippus lib. 1. cap. 4.

IDEM Antipater commeatu & copiis Romanos aliquoties iuuerat, meritus gloriam non vulgarem in bello præsertim Mithridatico, & petendi quiduis à Cæsare, facta potestate solá Iudææ procurationem suscepit, quam & cum filiis partitus Faselum seniorem Hierosolymis, Herodem alterum Galilææ Ducem militiæ dedit.

Alii tutor Iudææ appellatur Antipater.

Ioseph. lib. 14. cap. 6. & 1. belli Iud. cap. 8.
Histor. Scholast. cap. 15.

Quorum hic cùm Ezechiam latronem sustulisset è medio popularium animos mirabiliter in se conuertit, vsque ad inuidiam plurimorum, qui Hircanum quotidianis delationibus exasperabát: ita vt iuuenis in iudicium vocaretur, quod vel patris monitu, vel consilio pacatiore non declinauit. Sexti tamen Cæsaris interuentu factum est, vt absolueretur, & ius euaderet; atque id ipsum nihilominus iniuriam interpretatus bello vindicasset, nisi fratris oratione fractus partim iuuenilis impetus consenuisset. Interim Iulij Augustus percussores persecutus, cùm missis auxiliis Herodes res Romanas non parum promouisset, ei totius Syriç commissa est prouincia.

Iosephus lib. 1. belli. Iud. cap. 10.
Ægesippus lib. 1. cap. 16.
Iosephus lib. 14. cap. 7. ab Hircano cunctis iudicibus eum ait absolutum.
Ægesippus lib. 1. cap. 17.

CAPVT IV. *Herodes.*

Histor. Scholast. cap. 17. & sequentibus.

QVÆ res Antipatro exitij a causa fuit: Malich' Arabs enim (quem alij Malchum) eius potentiam virtute filij cumulatam timens, corrupto ex ministris vno venenum ei miscuit, quod cùm Herodes vltum ire vellet, medio tempore Cassiani militis dolo Malichus opprimitur morte quidem merita; sed tamen quæ vltore non caruerit, quod pietati dandum. Frater enim erat Elimus, qui præterito Herode Faselum aggressus aliquot eius

a Tributorū Cassij exactionem causam mortis statuunt.

Ioseph. lib. 14. cap. 10.

Iosepho Felix vocatur.

Ioseph. 1. belli Iud. cap. 12. eius munitiones occupauit impunè, donec Herodes morbo expeditus in gratiam rediit. Tot præclarè factis Herodes inuidiam superare non potuit, *Ægesippus lib. 1. cap. 18.* quin quasi Regnum Hircani affectaret suspicio oriretur, quæ eò deducta est, vt Augusto eum accusare non erubuerint. Sed præualuit Herodis presétis gratia, & *a* munera Antonium excæcarũt, qui iam positis grauioribus curis, amori militabat.

a Auream coronam pono Iosephus.

Dio lib. 49. Tantumque abest vt accusationibus eorum fidem addiderit; vt etiam vtrumq; Antipatri filium Tetrarcham appellarit. *Accusatores insuper iussu Antonij interfecti.* *Ægesippus l. 1. cap. 29. Iosephus cap. 12. lib. 1. de bello Iud.* Interea Antigonus satis se quieuisse ratus, Parthorũ auxiliis emptis, Iudæam populatur, vt etiam Hircanum & Phaselum per insidias comprehenderit: *Idem lib. 14. cap. 23.* & ipse Herodes in Idumæa circumventus esset nisi vxoris consilio crederet, & sibi ipsi manus intulisset nisi astantiũ manibus prohiberetur. Victor tamen aliquot præliis ad Malchum Arabum Regem diuertit; inde in Ægyptum; inde mox Romam, vbi *b* Rex à Senatu appellatus, in Antigonum subsidia impetrauit: missus Ventidius; *Idem lib. 14. cap. 24. & 1. belli Iud. cap. 13* sed qui ferro vincere potuisset, auro vinci se patiebatur. Silo ab eo relictus in prouincia nihilo melior largitionibus viliorem Iudæam, & Romanis potiorem Antigonum profitebatur. *Ægesip. lib. 1. c. 30.* Ipso Herode opus erat, cui res cordi esset, quo adueniente, & Roman. exercitibus aucto, Hierosolyma obsessa per Silonem, per Iosippum Iudæa domita, per ipsum Galilæa. Dispar autem fuit fratrum eius fortuna: *Iosephus lib. 1. belli Iud. cap. 14. & lib. 14. cap. 33.* quorum Phaselus nuper in vinculis habitus, cùm manus vt se hostiũ ludibriis eximeret non haberet liberas, caput ad saxũ impellens ex *c* vulnere, vel vulneri indito veneno periit, Iosippus ad commeatus, & Syriæ prærupta loca, cum milite inexperto missus fortiter pugnás occubuit. *Idem lib. 1. belli Iud. c. 15.* Cui Triumpho Antigonus addidit grauem in defunctũ contumeliam, cùm capite præciso relinqueretur. Solus Herodes meliori fortunæ reseruatus, quamuis multa aduersa pertulerit, semper

b Traditum fuit à Manemo Essaeo cùm Herodes adhuc puer esset, vt habet Ioseph. lib. 15. c. 13.

c Tamen aliter hoc alij referunt.

Dio l. 49

Iose. l. 14. c. 16. & 1. belli c. 17.

Idem l. 15 c. 1.

Idem c. 2.

ſemper tamen euaſit. Vnde Deo carus, & Saluator *a* à pleriſque dicebatur, vt qui latronum latibula percurrēs eos funditus deleuit, Antigonum hoſtē capta Hieroſolyma poſt ſeptennii obſidionē fruſtra ad genua Soſſio accidentē in vincula coniecit ab Antonio paulo poſt necandum cruce. Quanta victoriæ præſumtio regi fuerit hinc colligas, quod vix inchoata obſidione Hymenæis claſſicum mutans Alexandri filiam ducens, peſta lætitia ſe onerauit. Poſt hæc omnia Iudæorum ſacra, & prophana Herodis arbitrio ſubiacebant, ille vrbem ſpoliare, ſacerdotia conferre hominibus peregrinis, collata iterum auferre. Ananelus quidam Babylone oriundus, mox pontifex inauguratus. Ariſtobolus puer vino prius, mox aqua obrutus eſt. Vnde Ariſtoboli mater Alexandra indignitatis impatiēs, ad Cleopatræ Aegyptiæ opem recurrebat, vt parum abſuit quin Antonius qui Cleopatræ libidini defæneratus inſeruiebat, Iudæam cæſo Rege ei manciparet. Illa ipſa Cleopatra inſtitit, vt bellū in Arabiam *b* transferatur, quo ſi ſuperior eſſet regio ei cęderet, ſin aliter dominatus eius in Iudęam extenderetur. Quod conſilium non ex diſpoſitione ſed ex vſu in Herodem declinauit, qui nō obſtante Athemone qui à Cleopatra miſſus Iudæam peruagabatur tandem victoria potitus eſt.

Ægeſippus l. 1. c. 31 & 32

Ioſe. l. 1. belli c. 18.

Idem l. 15. c. 45 & 6.

a Cauſas alias addit Ioſephus quia domo poſt eius ingreſſum ruente non obrutus nudusq; in balneo ab hoſtibus non oppreſſus fuerit.

b Tributi negati cauſa prætextus fuit belli inferendi.

CAPVT VI. *Herodis amor.*

Ioſe. l. 15. c. 7

INterim res Antonii in Auguſtum declinabant, quæ mutatio Herodi metum, Alexandræ ſpem faciebat, fore vt Hircanus qui ſolus ex regio genere ſupererat, aliquādo regno potiretur; ſed incauta mulieris ſollicitudo, Herodi ſuſpicionem, Hircano mortem *c* conciliauit. Et longe aliter accidit Herodes enim blanda oratione Auguſti animum ita occupauit, vt non regnum modo ſed & honores ei auxerit. Hanc Regis potentiam proſperis afflu-

Extant pulchra orationes apud Aegeſippum l. 1. c. 34 & 5.
Ioſe. l. 1. belli. 19. & 15. c. 9.

c Vocatum coram conſilio turpiter interfecit, qui principes ſacerdotum 9. annis defuncta matre 3. menſibus imperauit reſtitutus à Toxipero 40. annis.

affluentem successibus vnius mulieris expetita societas inclinauit. Habebat thori consortem Doridem: quę eo gratior esse debuerat quod cum ea regale esset adeptus fastigium. Verum fortunæ immemor illam proiicit, Mariamnem Aristobolo ex Alexandro nepotem sociat. Ne autem oculi nouę nuptæ nouercali malo torquerentur filii a ex Doside exilio nuptias celebrauit. Adeo temere ab Herode dilecta ipsum nequaquam diligebat; sed nouis in dies contumeliis incessere non omittebat, amore fiduciam præstante, flagitio odium, quod ex aui fratrisque cæde occurrebat. Furebat mulier, ferebat rex, qui vt in amatam consurgere posset scæna adulterii contexitur crimine eiusmodi in ipsam composito. Quod imaginem suam in Ægyptum missam Antonio venalem offerens, & pulchritudinem licitata nouo actionis commento se prostituisset. Crimini fidem faciebat Antonii postulatum, quo Aristobolus petebatur; eum enim & Mariamnem Alexandra procurante, & Sossio ministro per imagines viderat, Herodes prætextu sacerdotii verecũde illud negabat, quod mature ei contulit, quo paratæ necis inuidiam velaret. Sed & in Ægyptum siue vocatus, siue sponte concessit. Medioque tempore Iosippus Herodis gener de necanda Mariamne consilium Salome vxori communicauit, vt si ipse ab Antonio necaretur, illa Mariamnem è medio tolleret. Commentus erat hoc, vt mulieris querelas sopiret, quod longe aliter Salome æstimauit quasi crudelitatis suæ etiam post mortem executionem affini committeret. Ita Reginæ rem prodit quæ consueta impudentia marito hoc obiiciens furorem eius accendit, ita vt lecto exsiliens vtramque interimi mandaret. Vix mandauerat pœnitudine ductus in rabiem agebatur, ita vt defunctam non crederet, sed in excessu mentis, quasi viuentẽ alloqueretur; donec lucorum secretis sese abdens refuso paulatim

Iosephus l. 1. belli c. 21.

H. Scho. c. 23.

a Antipater hic vocatur. Aegesi. l. 1. c. 26.

Aegesi. l. 38.

Iosephus l. 15. c. 10.

Idem l. 15. c. 11.

tim vigore venatibus, salubritatē corporis & mentis sospitatē recuperauit. Hæc crudelitas per alios quoque ex amicis processit quorum cædes maxima secura calamitas, gelu intentissimum & pestis valida, & actum fuisset de Herodis salute, nisi thesauris regiis liberaliter erogatis, fauorem populi meruisset ex quo 50000. à præsenti famis periculo liberauit tributorum etiam parte remissa. Nec minus tamē veteranus libidinum miles amori indulgebat, visaq; specie eximia Simonis cuiusdam filiam, vt se dignam faceret, patrē pontificatu ornauit. Ita nimirū in omnibus maiestatis suæ amans qua potissimum hoc consecutus est, vt clarissimis Romanorum prob retur. Tantumq; ipsa Romano nomini tribuit, vt agonē frustra reluctante populo in honorem Cæsaris instituerit: Colossum, Amphitheatra, templū dedicarit, vrbes à se restauratas ab eo nominaret, turrim Stratonis Cæsaream turrim in portu editiorē à Cæsaris priuigno Drusum, Samariam Sebasten, Castorum templi Antoniam, regiæ habitaculorum alterū Cæsaræum, alterum Agrippū, ab hospite quondam suo & amico qui & multa ab Augusto ipsi indulta confirmauit. Templum *b* præterea sumptu non vulgari ornans oēm eius ambitū muro vallauit, geminatis spaciis includens exquisito decore, vt cū ipso ornatu munitio certare videretur. præter hoc nomine patris, matris itemq; fratris & suo vrbes ædificauit Antipatridam, Cyprum, Phaselum, Horodiū, Pythia & olympica restituit, Dauidis sepulcrū candido marmore erexit. Sed vt ad historiā redeam Mariamnæ quam supra mortuam retulimus filii successerunt materni doloris executores: cumq. vtriq: pari munere ius naturæ soluendum foret affectu in matris miserias, quam in patris scelera proniore. Nec inexercitatos dolor inuenit, vt qui Asiaticam indolem Romanis artibus dudum excoluissent, & matrimonii *c* præsumptione non parum efferrentur.

Idem l. 15. c. 12.

Idem l. 15. c. 13

Idem l. 16. c. 5 & 6. belli c. 20.

Aegesippus l. 1. c. 35.

Iosephus l. 16. c. 5.

Iose. l. 15. c. vlt.

Iosephus l. 16 c. 5.

Nicol. Damascenus.

Aeges. l. 1. c. 18.

b *Octo annis quo ad summum perducta structura interdiu nunquam pluisse cum nocte largissime imbres deciderent ob eruatū. annuente nimirum piis conatibus Deo.*

c *Iuncta cum erat Aristobolo Beronice Salomes filia & Alexandro Glafira Archelai Cappado cum regis filia.*

Offendebatur pater tacito eorum ingenio prudentiore quam malè actorum ipsius conscientia ferre posset. Accedebant susurronum fabulæ, & fictæ in speciem sollicitudines ne vltrices maternæ cædis manus in patrem armarent. His territus rex Antipatrum Dosidis filium & breui ipsam Dosidē cœpit vberiori affectu lacessere. Hinc dira fratrum certamina dum illi indignantur sibi in regno ortis præferri, ille tanto se studiosius cōmendare, quanto aliis inferior erat, donec tandem vtrumque paterno affectu excluderet. Idem vt erat versutiarū conciliabulum, & omnis mali sentina Alexandrum, quasi magicis artibus patrem fascinasset, Romam pertraxit; qui vix absolutus est, oratione docta, & lachrymis patri reconciliatus. Sed ad breue durauit concordia. Antipatro partes suas gnauiter agente. Præsertim postquam Eunuchorum confessione crederet Alexandrum patri necem moliri. Qua re ita exacerbatus est Rex vt filium vinculis, amicorum plurimos neci post quæstiones tradiderit. Archelai tamen callido interuentu factum est vt & Alexandro, & Ferotæ fratri qui conscius esse sceleris perhibebatur, cōfitenti parceret, iram mitigans naturæ contemplatione. Plura in Herodis domo tum Euriclis Laconis calliditate, tum aliorum: quibus tantum effectum vt arcta Aristobolus, & Alexander custodia continerentur, & tandem Cæsare annuente laqueo punirentur. Cuius gratia ob res Arabicas *b* penè exciderat nisi matura Oratoris Nicolai iram deprecatio.

Iosep. l. 16. c. 3.
Idem l. 11. belli c. 22.
Ægesippus l. 1. c. 39.
Iose. l. 1. belli c. 23.
Idem l. 16. c. 7.
Ægesippus l. 1. c. 40.
Iose. l. 16. c. 11. & 1 belli c. 25.
Idem l 16. c. vlt. & 1. belli c. 26.

b *Fusius hæc vide in rebus Arabicis.*

Cæterum omnis scænæ tragicæ fabricator Antipater non diu lætatus est inualescente in eum populi odio, vt qui fratribus necis author, Ferotæ diuortii & ferè exilii fuerat, Nepotibus & Soboli Regiæ quæ supererat futurus, nisi maturæ proditum fuisset. Ita Roma vocatus cum nihil astuta, & ad miserationem composita oratione proficeret Varo

Ægesippus l. 1. c. 42 & 2
Iose. l. 17. capitibus primis septem.

Ægesippus l. 1. c. 43.

Iosephus 1. belli c. 27. & seq. & l. 17. c. 9 & 10.

Suidas in voce Herodes.
Ægesippus l. 1. c. 45.

Iosephus l. 1. belli c. 32

Ægesippus l. 1. c. vlt.

Matthæi 2.

Ægesippus l. 2. c. 1.

Iose. l. 17. c. 10.

Mortuus est Herodes anno regni post interemtum Antigonum 34. a Romanis percepti 37. mundi circiter 3961.

Iose. l. 2. belli c. 2.

Idem l. 17. c. 11 & 12.

Varo iudice constituto damnatur, & paulo post à Satellite trucidatur. Per idem tempus morbus Herodem qui iam Deus audiebat occupare cepit violentior, continuique & sine intermissione viscerum dolores torquebant, hydrope grauabantur vestigia, abscondita corporis scatebant vermibus, non cædebat tamen animo, & viuendi cupiditate passionibus reluctabatur. Petit calidos fontes, nihil profuit; Asphaltis aqua plærisque medicabilis nihil proficiebat. Extremum velut mortis minit ns immane excogitauit facinus: ne cuiquã mors eius sit illacrymabilis, nobiliores gentis hyppodromo clausos sibi inferias mitti iussit, ita futurum vt nemo priuati luctus aspectu, post mortem suam temperat à lachrymis. Cum gladio distracto in seipsum animaduertisset, sed resistebat Archelaus mortem haud procul abesse conspicatus. Hoc vno beatus fuit Herodes quod Regiam planè si luxum & magnificentiam spectes, nactus sit sepulturam. Cætera homo crudelis, quod vnum illud infanticidium abunde testatur cum tot puerorum manibus vanam regnandi libidinem non dubitauit pascere. Vt nemo miretur, si parricida domesticus, expilator publicus vna omnium voce appellaretur, tunc cum libera solent depromi hominum iudicia, id est, post mortem. Et quamuis nonnulli metu ad exequiarum celebritatem compellerentur, dolor tamen intra se suam habebat sententiam. Testamento mutato Herodes Archelaum deligit successorem in regno, Antipam Galileæ tetracham, Philippum Trachonitidis, & Ganlitidis, Iamnium & Azolum Salomæ permisit, ita tamen vt tum demum hæc rata essent, si Cæsar consensisset. Quapropter inter Antipam prius, & Archelaum posterius scriptos nata controuersia, quam Cæsar definiuit, Archelaum Rectorem Iudææ c dans vbi se regno dignum probauerit regno donandum.

Ariabus Iosepho vocatur nepos.

c Iose. l. 5. diarcham vocat, & l. 2. c. 2. ait eum tantum dignum imperio pronunciatum.

Iosephus l.17.c.13 & seq.

Quod non factum eius improbitate, & populi continua seditione; qui primo Matthiæ mortem nuper ab Herode ad ignes damnati, quod aquilæ quam præ templi foribus erexerat deiiciendæ auctor exstitisset, conati vindicare multo numero ceciderant, postea cũ Varo & Salmo miris modis affligerentur, eoque non obstante Archelaus sibi diadema imposuisse conuinceretur, ipso *a* in exilium relegato regio in prouinciæ formam redacta præsidem suum accepit Syriæ dispositioni subiacentem, quam *b* ante Cyrinus ordinabat nec cum quo Copinius in Iudæam mittebatur.

Aeges. l. 2. c. 2

Iose. l. 2. belli c. 5.

b *Iosephus hic est contrarius Lucæ c. 2.*

a *Tredicta rerum mutatio à Simone Essæo ex somnio 10. spicarum quas ab bobus deuorari Archelaus viderat, vt Iose. l. 17. c. vlt.*

b *Suetonius in Tiberio c. 37. ait eum specie sacramenti ritibus sublatu Iudæam prouinciam fecisse.*

Mutata in formam prouinciæ Iudæa.

CAPVT I. *Procuratores Iudææ.*

QVo procurante inter diuersarum sectarum principes celebri, orta seditio. Interim huic Marcus substituitur, quo regente Salome mortua testamento relinquit Toparchiam suam Iuliæ C. vxori. Cui deinceps Annius Rufus quem secutus Valerius gratus, quem tandem Pontius Pilatus qui Christum *a* summi patris filium morti adiudicauit multaq; alia insolentiæ signa ostendit; cum & imagines *c* Tiberii templo inferri iusserit, eius opibus aquæ ductum fabricari Samariæ templum violari, multis interfectis pluribus fugatis. Dum hæc agũtur Philippus Archelai frater mortuus hæredem non reliquit, vnde eius Tetrarchiam Syriæ adiecit Tiberius. Herodes alter frater cum fratris adhuc vxorem deperiret atq; adeo in matrimonium rapuisset Arethæ filia repudiata, ab Aretha bello petitus est, à populo contumeliis, maxime cum Ioannis, cuius sanctitatis famam omnes suspiciebãt, capite, insano amori, & execrandis meretricularũ amplexibus satisfecerit. Ob hoc reuera in speciem autem ob armamentarii instructionem ab Agrippa delatam quæ suspicionem Cæsari faciebat Lugdunum

Iosephus l. 18. c. 1.

Idem c. 2.

Idem l. 2. belli c. 8.

Aeges. l. 2. c. 3.

a *Videbitur fusius in Christianis.*

Iosephus lib. 18 c. 4. ait. Cum signis Cæsaru Pilatum vrbem intrasse, Tbilo Clypeos Cæsaru in prætorio eum suspendisse.

c *Iose. l. 2. belli c. 8. ait Iudæos quinque diebus continuis ante domum Pilati immobiles crasso & conatos impietatem illam deprecari.*

Iose. l. 18. c. 9.

Iose. l. 18. c. 10.

Hic Herodes Antipa cognominatus est & Tetrarcha fuit & abusiue Rex appellatus.

Matthæus c. 14

Idem l. 18. c. 4.

dunum relegatus misera morte interiit, simili cum Pilato fortuna. Ita quod à quibusdam obseruatum est Herodis regnum & familia vix centum annos vix quartam vidit generationem.

Mutatio Reipublicæ in regnum.

Capvt I. *Agrippa.*

Aegesippus l. 2. c. 3.
Iose. l. 2. belli c. 8.
Iosephus l. 18. c. 14.
Philo in Flaccum.
Dio l. 59.
Iosephus.
Ægesippus l. 2. c. 5.

SVB Tiberio Agrippa Aristoboli filius cum Herode iudicio contendere volens, cum despiceretur præualente eius gratia, occasione plurimos ex primoribus sibi adsciuit, interque cæteros Caium Germanici filium, adeo vt manus eleuans deprecaretur, vt maturius Tiberio mortuo hunc videret Imperatorem. Quo prodito in vinculis detentus est vsque dum ille diem clauderet. Caio autem ad imperium euecto mox Regis *c* nomen, & auitæ possessionis partem tertiam impetrauit, per varios casus, & facinora patriæ restitutus, gratus aliquibus: nec enim deerat qui publice eum subsanaret. Interim Caii insolentia qui se Dominum Deumque haberi volebat in diem augebatur, Iudæorum genti exitium maturatura, nisi properato fine imperium clausisset. Primus calamitatis suscitator Capito Iudææ quæstor, locus Iamnium causa aræ à Iudæis negata veneratio. Cuius in locum Cæsar Colossum in primariæ vrbis templo iussit dedicari. Cura mandata Petronio *g* eidem vt ripēsis exercitus qui in finibus imperii aduersus incursiones excubabat dimidium in Iudæos educeret, nō quo angustior esset statuæ dedicatio, sed vt continuo periret si quis obsisteret. Petronius aduocatis in animæ consistorium rationibus statuit secum nihil in sacris Iudæorum nouandum, & ne Cæsari reluctari videretur opus quidem sed cunctanter aggreditur; præsertim in relictis vrbibus omnes sibi supplices fieri animaduertit.

c Circiter factum est annum Christi 40.

Philo legatione ad Caium fuse & pulchre sequentia omnia describit.

g Is in Phœnicia tum residebat.

Iose. l. 18. c. 7
Iose. l. 2. belli c. 9.
Oros. l. 7. c. 8

Litte-

Iosephus l. 17. c. 13 & seq.

Aegesi. l. 2. c. 2

Iose. l. 2. belli c. 5.

Quod non factum eius improbitate, & populi continua seditione; qui primo Matthiæ mortem nuper ab Herode ad ignes damnati, quod aquilæ quam præ templi foribus erexerat deiiciendæ auctor exstitisset, conati vindicare multo numero ceciderant, postea cũ Varo & Salmo miris modis affligerentur, eoque non obstante Archelaus sibi diadema imposuisse conuinceretur, ipso *a* in exilium relegato regio in prouinciæ formam redacta præsidem suum accepit Syriæ dispositioni subiacentem, quam *b* ante Cyrinus ordinabat nec cum quo Copinius in Iudæam mittebatur.

a Tradicta rerum mutatio à Simone Essæo ex somnio 10. spicarum quas ab bobus deuorari Archelaus viderat, vt Iose. l. 17. c. vlt.

b Suetonius in Tiberio c. 37. ait eum specie sacramenti ritibus sublatis Iudeam prouinciam fecisse.

b Iosephus hic est contrarius Lucæ c. 2.

Mutata in formam prouinciæ Iudæa.

CAPVT I. *Procuratores Iudææ.*

Iosephus l. 18. c. 1.

Idem c. 2.

Idem l. 2. belli c. 8.

Aegesi. l. 2. c. 3.

Iosephus lib. 18 c. 4. ait. Cum signis Cæsaris Pilatum vrbem intrasse, Philo Clypeos Cæsaris in prætorio eum suspendisse.

Iose. l. 18. c. 9.

Iose. l. 18. c. 10.

Matthæus c. 14

QVo procurante inter diuersarum sectarum principes celebri, orta seditio. Interim huic Marcus substituitur, quo regente Salome mortua testamento relinquit Toparchiam suam Iuliæ C. vxori. Cui deinceps Annius Rufus quem secutus Valerius gratus, quem tandem Pontius Pilatus qui Christum *a* summi patris filium morti adiudicauit multaq; alia insolentiæ signa ostendit; cum & imagines *c* Tiberii templo inferri iusserit, eius opibus aquæ ductum fabricari Samariæ templum violari, multis interfectis pluribus fugatis. Dum hæc agũtur Philippus Archelai frater mortuus hæredem non reliquit, vnde eius Tetrarchiam Syriæ adiecit Tiberius. Herodes alter frater cum fratris adhuc vxorem deperiret atq; adeo in matrimonium rapuisset Arethæ filia repudiata, ab Aretha bello petitus est, à populo contumeliis, maxime cum Ioannis, cuius sanctitatis famam omnes suspiciebãt, capite, insano amori, & execrandis meretricularũ amplexibus satisfecerit. Ob hoc reuera in speciem autem ob armamentarii instructionem ab Agrippa delatam quæ suspicionem Cæsari faciebat Lugdunum

a Videbitur fusius in Christianis.

c Iose. l. 2. belli c. 8. ait Iudaeos quinque diebus continuis ante domum Pilati immobiles orasse & conatos impietatem illam deprecari.

Hic Herodes Antipa cognominatus est & Tetrarcha fuit & abusiue Rex appellatur.

Item l. 18. c. 4.

dunum relegatus misera morte interiit, simili cum Pilato fortuna. Ita quod à quibusdam obseruatum est Herodis regnum & familia vix centum annos vix quartam vidit generationem.

Mutatio Reipublicæ in regnum.

CAPVT I. *Agrippa.*

Ægesippus l. 2. c. 3.
Iosep. l. 2. belli c. 8.
Iosephus l. 18. c. 14.
Philo in Flaccum.
Dio l. 59.
Iosephus.
Ægesippus l. 2. c. 5.

SVb Tiberio Agrippa Aristoboli filius cum Herode iudicio contendere volens, cum despiceretur præualente eius gratia, occasione plurimos ex primoribus sibi adsciuit, interque cæteros Caium Germanici filium, adeo vt manus eleuans deprecaretur, vt maturius Tiberio mortuo hunc videret Imperatorem. Quo prodito in vinculis detentus est vsque dum ille diem clauderet. Caio autem ad imperium euecto mox Regis c nomen, & auitæ possessionis partem tertiam impetrauit, per varios casus, & facinora patriæ restitutus, gratus aliquibus: nec enim deerat qui publice eum subsanaret. Interim Caii insolentia qui se Dominum Deumque haberi volebat in diem augebatur, Iudæorum genti exitium maturatura, nisi properato fine imperium clausisset. Primus calamitatis suscitator Capito Iudææ quæstor, locus Iamnium causa aræ à Iudæis negata veneratio. Cuius in locum Cæsar Colossum in primariæ vrbis templo iussit dedicari. Cura mandata Petronio g eidem vtriusque exercitus qui in finibus imperii aduersus incursiones excubabat dimidium in Iudæos educerer, nō quo angustior esset statuæ dedicatio, sed vt continuo periret si quis obsisteret. Petronius aduocatis in animæ consistorium rationibus statuit secum nihil in sacris Iudæorum nouandum, & ne Cæsari reluctari videretur opus quidem sed cunctanter aggreditur; præsertim in relictis vrbibus omnes sibi supplices fieri animaduertit.

c Circiter factum est annum Christi 40.

Philo legatione ad Caium fuse & pulchre sequentia omnia describit.

g Is in Phœnicia tum sedebat.

Iosep. l. 18. c. 7
Iosep. l. 2. belli c. 9.
Oros. l. 7. c. 5

Litte-

Litteras quoque dat ad Caium si forte obliquo persuadendi genere rabiem eius in miserationem verteret. Cum hæ deferrentur, Romæ aderat Agrippa, qui inter alia Regio apparatu epulum adornarat Imperatori, & postridie cum salutator accederet ex vultus nubilo facile obseruans eum latentem iram coquere, & causam percunctari vereretur, Caius in Iudæos eam coniecit, qui statuā suam templis excipere dedignarentur. Quo audito Rex anxius horrore, & metu corripiebatur, solutisque tremore neruis collapsus famulorum opera domum referebatur. Et post somnum copiosas ad Cæsarem litteras mittit quibus saltem hoc impetrauit, vt templi prophanatio reuocaretur. Sed ad tempus tantum. Mox enim concessi pœnitens, omisso qui à Petronio fieri debebat alium Romæ transportandum curauit, & ne populi tumultus oriretur tacite templo inferendum.

CAPVT II. *Quæ sub Claudio.*

Iosephus l. 19. c. 2. & seq.

Iosephus l. 19. c. 8.

Idem 2. belli c. 10.

Dio. lib. 60. ait regnum Agrippæ nouis honoribus auctum.

SED præuentus est morte nouus ille Iuppiter, & morte non sicca quæ Tyrannorum esse solet. Ii quoque quos in consilium adhibuerat Helicon veterator scurra nobilis, & Apelles tragœdus qui flore ętatis vendito fastiditus in scænam se contulerat, malo fato perierunt. Hic ab ipso Caio compedibus, & torturæ datus, ille à Claudio ob culpas insani capitis. Petronius autem qui Iudæorum miseratione tenebatur, & religionis metu Caio mortuo, mortem euasit per epistolas sibi præparatam. Claudius Caii successor Agrippam, vt in Consilii societatem, ita & in regni ius recepit additis insuper Herodis regno Lysaniæ tetrarchia, Antiochi ditione & de Iudæorū libertate ad præsides prouinciarum rescripsit. Agrippa vt erat popuları ingenio ad suos reuersus mœnia vrbis cæpit restaurare, quod tamen quo minus perfecerit

Iosephus l. 19. c. 9.

Aegesippus lib. 2. cap. 5. qui & eum morte praeuentum non potuisse captum opus absoluere mauult.

Claudij interdicto rebellionem suspicantis adscribendum. Humanitatem huius exteri Reges abundè experti sunt, nec minùs clementiam populares: Silam enim è Praefectis suis vnum beneficia sibi exprobrantem è carcere ad mensam vocauit, quod nisi ille dedignaretur vincula & mortem euasisset. Simonem publicè se accusantem muneribus cumulauit. Cùm autem Caesareae in Theatro stola argento contexta ludis praeesset, & stulta vulgi acclamatione Deus salutaretur, bubone è tecti culmine conspecto infelicitatis concepit opinionem, quam non nisi cum vita remisit. Mirari non satis queo, quomodo cùm opes suas in largitiones profundente magis, quàm erogante Agrippa, inuenti sint qui mortuum conuiciarentur. Inuenti sunt autem Caesarienses & Sabasteni, qui minimè inueniri debuerant; vtpote maximis ab eo affecti beneficiis. Horum motus vt compescerentur missus cum Imperio Sadus, (*e* Agrippę enim filio propter aetatem parum prouectam Regnum permittere Senatui ex re non videbatur) & Herodi superioris Agrippae fratri permissum, vt Sacerdotum curam haberet.

Ioseph. lib. 19. cap 10. Tacitus Annal. 12.

Actorum 12.

Iosephus lib. 10. cap. 1.

e *Aegesippus lib. 2. cap. 6. sentire videtur, eum mox Regno donatum esse.*

Iudaea iterum sub Romanis.

CAPVT I.

QVo tempore Helena Iazatis Adiabenorum Regis *a* mater capta videndae Hierosolymae desiderio, famem, quae tum fortè inualescebat, sua sedauit munificentia. Interim Fado Tiberius, Tiberio Cumanus successit; & Iudęa diuersis agitata motibus ad dessolationem vergebat. Theodas Magus populum seducens capite poenas luit. Iudaei, cùm obsesso contra tumultus Templo militum vnus secretiora corporis inhonestè detexisset Azymorũ die 4, murmurantes ad *b* 20000 defecerũt. Inter Samaritanos & Iudaeos orta seditione

Ioseph. lib. 20. cap. 4.

Idem lib. 20. cap. 4.

Orosius lib. 1. cap 4.

a *De huius sepulchro quod semel tantum anno aperitur occulta machina, habet Pausanias in Arcadicis.*

b *Caesar in foribus Templi 3000 Eusebius ait.*

Iosephus lib. 20. cap. 8.

plurimi ceciderunt, præsertim Cumano pecunia corrupto hos condemnante: plures futuri, nisi Agrippæ interuêtu Claudius priorem sententiam reuocasset. Idem Agrippam per varios honorum gradus tandem in Regni partem restituit. Nec minùs Felix Iudææ administrator g magorum latronumq; reliquias persequebatur, & quasi vnus ex iis fuisset Ionathâ Sacerdotem immissis pcussoribus necandum curauit. Huic successor à Nerone datus Festus in sicarios assiduus erat. Quo tempore Iacobus Frater Domini è templi fastigio deiectus pietatis pœnas dedit: easdem Paulus dedisset, nisi Cęsarem ciuis Rom. appellasset. Albinus, qui Festum excepit, parem quoq; in prędones operam posuit, quorum potentia modû sibi ponere nesciebat; aucta insuper cum Albinus de Floro successore factus certior e ergastula liberasset. Venit itaq; Florus, sed extremo Iudęæ malo seditionis autor, & occasio, quæ leuibus initiis (vt solet) exitium genti fuit. Cęsarea primos motus excepit, vbi cùm Synagogæ vicinum hortû coleret quidam gentilis, cùm iusto precio oblato inuitaretur ad venditionem; tantum abest vt acquieuerit, vt tabernis etiam locum totum compleret; ita vt vix exiguus transitum trames permitteret. Iudæi Florum 8 talentorum munere ad promissa perduxerunt, sed quibus abitum maturans non stetit. Postridie cùm solênis septimi diei conuentus agendus esset, quidam eum præueniens Samia testa alitem immolabat. Hinc tumultus & secessio frustra renitente Iocundo equitum Magistro. Nec multò post Florus, vt discordię fomitem adderet, 17 talenta ex sacro thesauro ad Cæsaris vsum auferri iussit. Ad petitionem mox conclamatum, variæ vulgi voces, eodem tamen spectantes, vt Flori tyrannide liberarentur.

Idem lib. 2. belli iud. cap. 11.

Ioseph. lib. 20. cap. 6.

Tacitus 12. Annal. inter Cumanum et Felicem diuisam ait Iudææ procurationem.

g *Eusebius in deserto ait collecta fuisse 30000 lib. 2. cap. 21.*

Aurelius [illegible] Claudio.

Eusebius lib. 2. cap. 19. Hist. Eccles.

Ægesippus lib. 2. cap. 8. Histor. Eccles. lib. 2. cap. 23.

Actorum 25.

Ægesippus lib. 2. cap. 8.

Iosephus lib. 2. belli Iud. cap. 13.

Euseb. Eccles. Histor. lib. 2. cap. 26.

Iosephus lib. 2. belli Iud. cap. 14.

Calamitosus fuisset Hierosolymę is dies nisi calumnias in preces vertissent, nec tamen impunè tulerût, nam 630 non plebei nominis viri vna die flagris

flagris cæsos in crucem sustulit. Nihil Florum Beronice Regia soror auertit à cæde, nihil Leuitarum per omnia sacra obtestantium reuerentia Iudæos à rebellione, quin saxis prætereuntes peterent; vnde Florus apud Cestium prolixam construxit criminationem, Agrippa & Beronice resistentibus. Nec ipsius Agrippæ salubria monita quicquã profecerunt, quàm vt Orator sibilo, Rex saxis, amicus exilio multaretur. Et quasi non sufficeret foris hostem habere, placuit intestinis cõcursibus vrbem exerceri. Incensum Agrippæ palatium, Beronices domus, deflagrauit Antonia, & omnes creditorum rationes cum arochiis suis exustę. Mutua cæde in se Regij & tumultuantes agebant, maximè cùm Manaimum caput sibi inuenerunt, qui tamen breui interceptus pœnas dedit. Metilius autem Rom. Pręfectus vitam deprecatus cum suis impetrauit in speciem; donec ex pacto arma posuisset: tum enim præter omne fas obruti sunt. Scitopoli etiam, qui Syriam percurrebant, Iudæorum 13 millia incolarum peremerunt. Hæc erant vt Romanos lacesserent, non minora sunt quæ Iudæos: quorum Cæsarienses 20 millia vno tempore sustulerunt, 2500 Ascalonitæ, 2000 Ptolomais, aliæ vrbes similiter: ita vt dies in sanguine, nox in metu omnis abiret; nec vrbs esset, quæ non duos exercitus aleret.

Iosephus lib. 2. belli Iud. cap. 15.
Idem cap. 17.
Idem cap. 18.
Idem cap. 19.
Ægesippus lib. 2. cap. 17.
Iosephus lib. 2. belli Iud. cap. 20.

Martem quamuis inuicta vinctum mœnibus suis foueret, Cestius Syriæ Rector cum copiis aduentans Zabulon prædæ dedit, Ioppam 8400 ciuium sanguine fœdauit, Antipatridem succendit, Lyddam euertit, Hierosolymæ imminens. Ea erat Iudæorum ferocia, vt Legatos Agrippæ ad saniora consilia eos reuocantes, alterum necarint, alterum lethaliter vulneratum in vrbem repulerint. Interim vrbs obsidione vrgebatur, & repulsi hostes à Cestio reuocabantur, dubium an maiore ciuium bono, an calamitate: vnico quippe insultu

Iosephus lib. 2. belli Iud. cap. 22.
Ægesippus lib. 2. cap. 15.
Iosephus lib. 2. cap. 23.

occidiſsēt, qui ad grauiora, & vt per ſingula membra morerentur, ſeruabantur. Hac Romanorum fuga, quæ hoſti victoriæ inſtar erat e Duces ſibi deligunt Iudæi, & in ſingulas Regionis partes cum Imperio dimittunt. Qui ciuilibus turbis, quæ graues fuerunt & multæ, præcipuè in Galilæa, cui Ioſeph Rector datus erat, expediti ad bellum Rom. ſe inſtruebant. Ea poſtquam Neroni nūciata ſunt tentabat quidem ille audaciæ ſimulationem, vt mentem ſupra ærumnam negotiorum habere videretur; ſed diſtringebatur animi ſollicitudine, quem bello ducem legeret. Delectus tandem Veſpaſianus, vir ab adoleſcentia militiæ triumphalis inueteratus ſtipendiis. Et ſanè vnus hic fuit cuius armis vitia Neronis apud exteros abſcondebantur: quo factū vt euitatæ impuritatis opprobrium triumphis quoq; illuſtraretur. Nec ceſſant Iudæi, quorum exercitus temerariè inſolens Aſcalonem muris quidem validis ſubnixam, ſed opis indigam, inuadūt. Præerat vrbi Antonius cum minore Romanorum numero, quàm vt reſiſtere poſſe videretur. Sed vt erat acris ingenij, & ex æquo prudēs bellator, vbi ſecuros vrbi appropinquare peruidit confertos diſſipat, totoq; e campo inſectatur palantes, cæſa hoſtium 10000 cum ducibus Sila & Ioanne, cumq́ue reſumpto furore nihilominus in prælium præcipites ruerent 9000 cæſis victoriam auxerunt. Niger in turrim munitiſſimam elapſus, in Spelæum Romanis ſecuris, quod conſumptus eſſet, ſuis ad ſepulturam quærentibus viuus & vigens apparuit. Veſpaſian⁹ interim aduenerat Antiochiam, filius Titus cum duabus Legionibus Alexandria adueniebat. Ptolomaidem Saphoritis & Agrippæ præſidia muniebantur. Placidus Galilæam inuadebat, ſpe quàm fortuna meliore: Iotapateni enim ſeptem tantùm cæſis impetum eius ſiegerunt occurrentis. Veſpaſianus requirebatur, qui toto belli onere in Galilæam illato, cùm

e Ioſepus Berones, et Ananus Hieroſolymis, Niger Liumae, Ioſephus Simonis Hiericho, Manaſſes Petraa, Ioſephus Galilaa, Ioannes Eſſaus Toparchiarum, Iohannes Anania Ioppenſium, Eleazarus ſumma rei, Præfecti ſunt.

Ioſephus lib. 2. cap. 24. Suetonius in Veſpaſiano cap. 4. ait, Legatum Syriæ aquila rapta fugatum à Iudæis.

Ægeſippus lib. 3 cap. 1. Ioſephus lib. 3. belli Iud. cap. 1.

Aegeſippus lib. 4. cap. 3.

Ioſephus 8000 tantum numerat.

Ioſephus lib. 3. belli Iud. cap. 5.

Aegeſippus lib. 3. cap. 7.

Ioſephus cap. 6.

perti-

pertinaces offenderet Gadaram euertit, ferro in omnes animaduertens nulla ætatis contemplatione. Iosephus hîc bono suo aberat Tiberiadem, & Tiberiade Iotopatam profectus. Nec segnis ad sequendum Vespasianus *d* vrbem obsidione cingit, cum loci natura conflicturus aggerem erigit; sed obsessi iaculis operas turbabant. Ancilia ed excipiendū ictus disponebantur: Iudæi saxis & crebra excursione occurrebant. Balistis saxa emissa propugnatores mœnibus depellebant, & interim opus aggeris absoluebatur: Iosephus contra muros exaltari iubet ad 20 cubitos; & ne machinæ fabros impediant sudibus seriatim fixis boum coria extendit, quæ sinuata ictus eluderent, igne ob humiditatem languescente. Salis penuria obsessi laborabant, per abstrusam vallem missis nunciis petebatur, quorum iter ne impediretur velleribus se contegebant, vt canes per noctem á vigilibus arcerentur. Aquæ defectu laboraturi putabantur, sparsaque aqua, ex muro suspensæ vestes, hosti opinionem auferebāt. Aliquoties ad manus ventum; pugnabat hinc peritia cum virtute, illinc cum furore temeritas. Tādem aries mœnibus imminebat, saccos paleis plenos obijciunt, quorum laxo sinu omnis pl ga molliretur: saccis igne consumtis ad saxa ventum, quorum vi caput machinamenti comminuerunt. A saxis ad ignes progressum, quibus multæ machinarum in cineres redactæ. Ea erat ciuium constantia, vt è mœnibus ipsis in medios hostium cuneos prosilire non dubitarint, adeo vt Vespasianus ipse vulneratus talo pæne concideret. Sed dol ri superior virtus aciem restituebat, milites quoque, quamuis immissi in ipsos olei feruor omnes artus depasceret, dispendium gloria miseriæ præferentes durabant. Sed cùm die assultui præfinita pontium tabulata fœno Græco decoct i mutil'ia effecissent, Vespasianus relicto in aggeribus præsidio, militē reuocat, tinitimamq;

Ægesippus lib. 3. cap. 9.
Orosius lib. 7. cap. 8.
Ioseph. lib. 3. cap. 7.
Ægesippus lib. 3. cap. 11.
Iosephus lib. 3. belli Iud.
Ægesippus lib 3. cap. 12.
Iosephus belli Iud. cap. 9.
d Calendis Maij hoc factum.

Ioseph. lib 3. cap. 10
Aegesippus lib. 3. cap. 13.
Ioseph. cap. 11.
Aegesippus cap. 14.

timamque Iaphen per Traianum & Titum occupans 15000. i. omnes viros gladio, 2130 captiuitate multauit. Samariam deinde montem Garizim per Cerealem occupauit, 11600 cæsis, & meritò quia salutem armorũ proiectione redimere nolebant.

Factum 15 Iunij.
Factum 27 Iunij.

Iosephus cap. 12.
Aegesippus lib. 3. 15. cap. 3.

Horũ cladem Iotapata secuta, quæ post diuturnæ obsidionis moras primo mane in hostiũ venit potestatem, cæsis 40000 i. quicquid præter fœminas & pueros offendebant, Iosephus fortuna duce in puteũ cuadens 40 ibidem contribules inuenit cibis instructos, vt facilè aliquot dierũ famem essent sustinendo, donec fugæ locus pateret. Hic Iosephũ esse per captiuã Rom. cognoscens Vespasian⁹ nihil de solita humanitate remittẽs per Legatos eum inuitat, ꝑmissa impunitate, cui vix tãdem assentiens, multo autem magis somnio, quo interitũ gentis ei Deus reuelauerat, frustra dissuadentibus socijs, qui mutuis vulneribus concidere, quàm precario viuere malebãt, ad Rom. se confert, à Tito perbenignè habitus, cui & Imperium asseuerãter prædixit.

Obsidio fuit 40 dierum.
Ioseph. cap. 13.
Ioseph. cap 14. & 15.
Aegesip. cap. 18. 17. 19.

Deinceps victoriæ insistẽs Romanus Scytopoli & Cæsareæ distributis præsidiis Ioppem petit, 4200 pyratarum funeribus Neptuno sacrificans. Inde in Agrippæ regnũ iter arripuit, Tiberiadem commisso prælio in fidem recipit. Taricheas quo Iesus cum suis fugerat Titi alacritate expugnauit, ratibus eos quoque prosecutus, qui ad lacum Genezar vbi confinem dilabebantur: & huius incolæ eodem cum aliis fato partim iugulati, partim vẽditi sunt.

Iosephus cap. 17.
Aegesippus cap. 21.
Iosephus lib. 3. cap. 18. 19. & 20.
Aegesippus cap. 23. vsque ad 28.

Hoc excepit Gamala loci ingenio multũ fidens obsessa, vbi ad eam res Rom. deuenit calamitatẽ, vt Vespasianus pęnè solus relinqueretur. Hic si vnquam valuit Imperatoris exemplum & oratio, quibus accensi milites impetum fecerunt, donec ciues missilibus, muri a[illegible]ibus deijcerẽtur: 5000 præcipitio, 4000 gladiis inuminentis aliter tempestatũ vi contumatis. Deinceps Gischala quæ Ioannis cuiusdam instatione hostem in se concitauerat, alio-

Factum 21. Septembris.
Ioseph. & Aegesip. lib. 4. cap. 1.
Suetonius in Tito cap. 4. idem [illegible] refert.
[illegible] apud Aegesippũ cap. 2. lib. 4.
Factum 23 Octobris.
Ioseph. lib. 4. cap. 3.

alioquin belli parũ cupida, à Tito occupatur mitem experta est victorem quæ non expectauerat hostem. Ioannes porro elapsus, q̃ pro virili hîc cœperat prosecutus, incitat ad bellum Hierosolymitanos, vbi intestinis seditionibus omnia feruebãt, sacrorum iura conculcabantur, ad cædem promiscuè etiam nobilissimi raptabantur, Populus in duas factiones diuisus in se arma cõuertebat; hinc Anano venerando sene cum saniori populi parte, inde Zelotes (sic.n. se appellabãt) concurrentibus. His Ioannes auxilium prebebat, qui templo occupato Idumæos in auxilium vocauit. Venit gens ad motũ facilis, ad discordias auida, quã frustra verbis auertere et portis excludere Ananus & Iesus conabatur. Admissi autẽ nulli ætati aut sexui parcentes cædibus in omnes grassabantur: Ananus & Iesus a crudeliter mactati, & ne quid ignominiæ desit, sepultura, quam ne hosti ne scelerato quidẽ negant, priuati, 8500 vna nocte oppressi, his accesserunt 12000 nobilium eodem modo cæsa. Vt non mirũ si prudens Vespasianus maluerit eos suis manibus perire, quàm Romanorum virtutem experiri; prȩsertim cùm indies tyrãnnide, seditione, bello atterrerentur, quod facile triumphi genus futurũ erat. Ne autem desidere videretur Gadaram inuadit, Placido vt fugæ reliquias persequatur imperatum. *a* Lydda & Iamnia in potestatem venerũt, *b* Hiericho & Gerasa superatis rectà Hierosolymam tendebatur, nisi Neronis morte, & dubio Imperij statu nunciato moram traxisset Vespasianus. Iudæa interim non feriabatur: nam cùm Ioannis factio intolerabilis esset, accessit prætera Simon quidam Gerasenus, qui cùm nullus inter quietos locus esset, contulit se ad latronũ consortia. Mox 20000 armatorum stipatus in Aiacum pagum se recepit. Vbi cũ Hierosolymitanos initia sua intercipere conantes fudisset audacior factus, Idumęos Iacobi proditoris ope petit & obtinet, aliasque

insuper

Ægesippus lib. 4 cap. 4.

Iosephus cap. 5.
Ægesippus cap. 6.
Ioseph. cap. 6. & 7.
Idem cap. 8. & Aegesip. cap. 7.

Iosephus cap. 9. & 10.
Aegesippus cap. 8. & 9.

Iosephus lib. 5. belli Iud. cap. 1.

a Ioseph perpetratum in Ananum facinus excidij Hierosolymitani causam putat, quam alij in cædem Iacobi, nos & verè in Christum conferimus.

Aegesippus lib. 4. cap. 13.

Ioseph. lib. 5. cap. 14.

a Ægesippus cap. 16.
Iosephus cap. 5.
b Ægesippus cap. 17.
Ioseph. cap. 6.

Ægesippus lib. 4. c. 12.
Iosephus lib. 5. cap. 8. et 9.

Ægesippus cap. 25.

Iosephus cap. 10.

insuper Palestinę vrbes. Frustra Ioannes resistebat, nec cessatum est, donec Simone in vrbem recepto duobus Tyrannis premeretur. Medio tempore fama in Syriam venit. Vespasianū g Imperatorem salutari, quo nuncio læti omnes coronas gratulabundi deferebant. Iosepho hoc profuit, qui à Tito, vt diximus, humaniter habitus in vinculis tamen tenebatur: huius enim fractis, non solutis, vinculis de more libertate donauit Vespasianus.

g Traditum iam inde erat, Ex hac mundi parte Imperatorem venturum. quod Iudæi pro se interpretabãtur e Vespasiano intelligendum, vt Aegesippus lib. 5. cap. 45 refert, et Suetonius cap. 4. itemq; Dio & alij.

Ioseph. lib. 5. cap. 12.

Val. Flac. Argon. lib. 1

Vespasiano autem Romam profecto surrogatus Titus seditione sua debellatam vrbem debellaturus: in tres enim partes, Ioanne, Simone, Eleazaro Zelotarum Duce diuisi, in ipso templo quasi in arena concurrebant; nec viuis requies, nec mortuis erat reuerentia. Tito autem appropinquante remisso tantisper factionis studio irruerunt: Romanas legiones non semel turbantes fugaturi nisi Titus militem æquè ac Ducem egisset: cuius exemplo restituta acie in vrbem repellebantur. Vix respirare permittebatur, redit ad turbas plebecula. Pascha erat, sed non Ioanni, qui subornatis plerisque sicariis templum quasi obseruationis gratia adire iussit, & inermes cædere, quod ita factum.

Iosephus lib. 6. cap. 1.

Ægesippus lib. 5. cap. 3.
Ioseph. lib. 6. cap. 1.

Ægesippus cap. 5.
Iosephus cap. 4.

Non multò post Tito obsidionem curante sibi recōciliantur partes vnitis animis fortiùs restituti. Et sanè generosum obierunt certamen; sed victoriam præcipiebat Romanorum industria, quam consuetudo vincendi & pudor animabant, cùm obsessos sola audacia & temeritas armaret. Iamq; vnus itemque alter ciuitatis murus machinarum mole corruerant; cùm Castor quidam appulsu arietis turrim, in qua erat, labare cerneret supplici voce Cæsarem inclamare cæpit, qui modum iaculandi faciens loquendi copiam homini fecit. Ille descensu simulans manum sibi dari postulat, succedit propius Æneas, sinu eum aut saltu pecunias quas mitti putabat excepturus. Ille verò lapidem mittit, quem oculis vigilantibus præuisum celeri corpo-

Suetonius Titi cap. 5.
Iosephus lib. 6. cap. 9.
Idem cap. 10.

Ægesippus lib. 5. cap. 13.

corporis motu euitauit. Hæc non parum Titum commouerunt, cui tertius tantum murus restabat, quem ipsum lapsurum defendere sagittarum copia, lapsum reparare hostium vicinitate negabatur. Duplici agmine & aggere vrbs petebatur, quæ deditionis mentem proiiciebat eò, quod veniæ præclusum aditum scelerum indicaret conscientia. Interim cum fame, quæ omni hoste peior est omnes luctabantur; ita vt spirarent semineces solo spiritu ægra, & vix ossibus hærentia trahentes cadauera. Si qui ad leuandum malum, pedem portis efferrent ab hoste vario suppliciorum genere multabatur, si vel hac ratione pertinaciam ciues remitterent.

Aeges. c. 15.
Suet. Tito c. 5 & 6.
Iosephus l. 6. c. 15.
Aeges. c. 20.
Iosephus c. 16.

Sed nihil apud eos quibus decretum erat mori impetrabatur. Antiochus *a* iuuenculi audacia muris insultabat, Iudæi fortissimos Macedonum conatus reprimebant. Romani aggeribus & reliquo machinarum apparatu muros adoriebantur, Ioannes suffosso cuniculo ignem subiecit, qui adultus pice & sulphure quibus illita erat materies, quæ futurum dabat incendio & ruina omnia machinamenta vastauit. Hæc sine acri vtrinque pugna discussum. Vsque adeo Romanis vrgente in furorem patientia, muro vrbis ambitum circumdare, arcibusque & custodia impositis omnem obsessis excurrendi spem præscindere, hoc vnum placuit. Partiuntur operas, opus *b* triduo conficiunt, castellisq; intexto muro vrbem concludunt. Quid Iudæi? dubium an fame, an discordia maiore laborarent. Elata publicis impendiis per vnam tantummodo portam 115080. *d* cadauera præter nos, qui amicorum cura sepulturam n. cti sunt duorum & paulo post amplius *e* mensium spacio. Accedebat enim ad famem pestis quam proiectorum è muris & alias inhumatorum graueolentia procreabat. Accedebat & seditio, quæ non infimæ sortis homines absumpsit. Matthias à Simone

a Aeges. c. 19. Lomageni filius vocatur.
Aegesippus c. 21
Iosephus c. 17
Iosephus l. 6. c. 17.
b Erat stadiorum 39. erant 13. foru.
Ios. c. 18. l. 26.
Mannetus Tito hæc nunciauit.
d A 14. Aprilis vsque ad Iulium.
e Aeges. l. 26. addit 800 ad hunc numerũ & paulo post 600000 portis elata pauperum, in vrbe congestorum numerum infinitum fuisse.
Aeges. l. 5. c. 22.

proditionis insimulatus cum filiis rapitur, qui ipse cum non vitæ vsuram sed mortis celeritatem oraret, vt puer occideretur non impetrauit, sed in filiorum funeribus conspectu Ro. ab eo quem qua in vrbem nuper receperat, trucidatur.

Extat eius ad filios oratio pulcherrima c. 23.

Cæsi vna pontifex Ananias Aristeus scriba cum primæ nobilitatis viris. Iosephi pater carceribus continebatur, & ideo ipse ad deditionem ciues inuitans penè concidit. Nec extra muros minor Laniena inuito licet & punituro nisi multis peccatum fuisset Tito. Plerique enim Iudæorum fugæ præsidium nacti & solatium nancisci sperantes, cum cibo aurum deglutiuerant, quod vbi insidiatores euasissent, inter excrementa legerent. Hoc vbi ab Assyrio quodam obseruatum, ab vno in omnes manauit opinio, per vnum ad omnes fama.

Ægesippus c. 24. & 5.

Idem l. 5. c. 25.

Itaque Assyrii & cum iis Arabes contra Titi & deditionis leges viuentes incidunt, cruentis manibus ventris secreta rimantur, interque eius stillantia purgamenta aurum requirunt. Conspirante in exitium populi quodammodo ipsa natura, inuentus est qui vellet parcere si parci sibi optauisset. Poterat fame reliquias Ciuium Titus enecare, maluit victoriæ suæ aliquos superesse. Ita que arietibus, vineis aggere reparato oppugnationem aggreditur. Non minore animo Iudæi faces machinis intentabant sed euentu parum secundo. Repulsæ enim Romanorum alacritate, exhaustæ per inopiam vires. Nec ideo cessatum. Cum enim omnis arietum moles in Antoniam ferretur, Ioannes ruiturum machinæ impulsu murum prospiciens alterum interius ædificauit. Cuius improuisa species Roma: gaudia quæ ex muri prolapsione conceperant restinxit. Nec ideo segnes fuerunt, sed oratione f Cæsaris accensi. Sabinus cum vndecim per muri ruinas impetu facto fortissime pugnans viuere prius desiit quam pugnare. Nocte sequen-

Iosephus l. 6. c. ult.

Exisceratorum numerus ad 2000. adscendisse refertur.

Ægesippus l. 5. c. 27.

Ios. l. 7. belli c. 1.

Prima Iulij.

Tertia Iulij. Ægesipp. hunc in modum C. fuisse scribit.

f *Extat pulchra apud Ægesippum c. 18*

Ægesippus c. 19.

Idem l. 5. c. 30. horam 4, vigil.

Ioseph. l. 7. c. 3. nonam.

quente 20. alii per aggeres fr gmentorum muralium in superiora attolluntur, cęsisque custodibus in Antoniam euadunt. Præsidiarii laboris pridiani lassitudine in somnum compositi, omnia hostibus repleta credentes fugere prius ceperunt, quam veri fides pateret. Neque enim periculi sors & noctis caligo patiebatur quanti essent cognoscere. Illucescente aurora conspicuus in muro Cæsar suis auxilio erat hosti metum augebat, qui citato ad templum cursu ferebatur, Romanis prosequentibus. Atrox in vestibulo prælium. Hos perficiendi certaminis spes accendebat illis suprema patriæ excidia mortis ademerant formidinem; hi sumptu gloriæ virtutem alebant, illi salutis desperatione omne virtutis viaticu n effundebant. Claruit inprimis Iuliani Hecatontarchi virtus, qui Romanos cædere angustiis videns & turri se proripiens hostes perculsos solus auertit. Cuius casus quis vir fuerit iudicauit. Repulsi enim in Antoniam Romani vrgebantur ab obsessis. Quæ res diruendæ arcis Tito occasionem dedit, reputantis eius angustias impedimento sibi magis quam auxilio futuras. Via itaque facta cum nullo pii imperatoris, & Iosephi monito ad deditionem perduci possent aut verius vellent acrior in dies paratur obsidio, frequentia prœlia, fames assidua. Cumque Romanorum iumentis (quod aliquando tentarant) pabulo laxatis potiri, & pasci non daretur, herbarum subsidia quæsituri murum subruere tentabāt, ni sentientes Romani non sine graui certamine intra mœnia eos compulissent.

Præmissum cum acies curruu in aere conspecta.

Ægesippus c. 31.

Ioseph. c. 4.

Ægesippus c. 32. 33. 34.

Templum tunc tetragonū factum qua forma destruendū erat prædictum.

Ioseph. c. 5.

Ægesippus c. 37.

Ægesippus c. 38.

Idem c. 40.

Idem c. 39.

Inciderunt in hos dies Pedanii Longique vtriusque fortunæ exempla. Quorum ille Iudæam ne suga raptim correptum ante pedes Cæsaris proiecit. Hic cum porticum Salomonis pice & bitumine obductam Iudæi quasi defensuri incendissent, Romanisque paulatim credentes flammam porticibus admonentes multos absumsissent, cum

 solus

solus superesset promissaque salute à Iudæis aduocaretur gladio se maluit transuerberare quã Romanorum indolem seruitutis ignominia maculare. Fidem omnium excedit Iudæorum in hoc extremo vrbis, & gentis periculo calamitas.

Pet. Messias l. 3. c. 17.

Ægesippus c. 41.

Nihil simile meminit antiquitas. Quanta ibi fames fuerit vna docebit Maria nobili inter suos loco nata opibus non contemnendis, huic erat infans cuius assidue vagitu sollicitabatur, impar tam atroci calamitati cum nec quo pueri clamores sisteret, nec quo suam famem leuaret, superesset, matrem obita (horresco referens) gladium in infantem stringit, sectumque in frusta igni imposuit, impositum partim absumit, partim recondit, donec principes odoré secuti superuenerunt. Fama inauditi facinoris etiam ad Romanos peruenit, quorum Titus rei atrocitatem execratus, arietes templo admoueri iubet ignem ianuis, quarum ligna argento diffluente cesserunt. Frustra reuocabit Titus quin ira duce miles portæ aureæ *a* facem iniiciens ad interiora templi propagaret incendium. Verba non inuenio huic calamitati idonea. Nihil præter funera *b* & mixtos sanguine ignes video, nihil præter gladios. Profanatur sacertimum *c* Dei habitaculum, vnde tamen scelera Deum expulerunt, nolens commune sibi cum impiis esse. Sanguine alitur *d* incendium, cum nullo ætatis, sexus, dignitatis discrimine mactabantur. Cum vna certe porticu sex hominum millia flammis subiectis interierunt.

Iosephus c. 6.

Aeges. c. 42.

Idem 43.

a Ad exedram orientalem.

Decimo Augusti.

b *Præuisum q. porta per se aperta quæ fenestram Iosephus vocat c. 7.*

c *Præuisum per cometam ignem gladij specie.*

d *Traditum Pentecostes festo cum sacerdotes audirent, transeamus hinc.*

d *Praedictum à Ioanne Anania f. incessanter clamante Va Hierosolymis, ante annos 4.*

In vltimo hoc Iudææ excidio quædam superbæ virtutis scintillæ adhuc apparuerunt. Plærique cum salutem & veniam impetrare possent, flammis se quam hosti credere & templo patriæque superstites viuere maluerunt. Puer quidam cũ templum exureretur eò loci vbi sacerdotes erant aquæ inopia & æstus finitimi malo commaceratus potum rogans vnum ex custodibus Romanis impetrat, nec.

Aegesip. l. 5. c. 46.

Ios. l. 7. c. 10. nec mora rapiens aquæ vas, quod innoxiæ ætati ſine cura creditum erat, curſu ad ſacerdotes proripuit vt pia fraude eorum ſubueniret neceſſitati. Subuenit ſed iam iam morituris, nam eos Titus *Idem c. 11.* quamuis ſupplices degeneres tamen qui templo ſupereſſe vellent pertinaciæ pœnas luere iuſſit. Mira profectò ſeditioſorum pertinacia, qui tem- *Aegeſ. c. 47.* plo occupato, ſacerdotibus cæſis Regiam & vrbē tueri non deſperabant, quod ipſum virtuti darentur niſi fœdo ſcelere inquinaſſent. Duos quippe *Idem c. 48.* Romanorum inuadentes alterum pedeſtris militiæ trucidatum quaſi vno corpore hoſtem vlturi per totam vrbem traxerunt. Alterum equitem cum quæ ſaluti forent dicere polliceretur, ad Simonem perduxerunt cum nihil ſerii haberet, Ardadi puniendus datus dum percuſſor moras nectit ad ſuos euadit.

Sed à Tito armis exutus quaſi Rom. militia indignus qui viuus captus ſit pellitur. Ex populari- *20. Auguſt.* bus quoque 8400. neci dederunt pecuniam omnem diripientes Idumæorum Principes inclinatis rebus ad Cæſarem Legatos deſtinantes à Simone *Aegeſ. c. 50.* in vincula coniecti multis necatis. Ieſus Sacerdos *g 40000 ex his ſeruati per Titum.* *Aegeſ. c. 49.* vaſa templi, Phinees cuſtos Gazophilacii veſtes & ærarium ſacrum hoſti prodidit, ille ſponte hic coactus.

Ioſephus c. 12. Iamque inſurrexerant aggeres ariesque ferire *7. Septembris.* ceperat murum ſuperiorem cum Principes ſeditionis genibus ſingulorum obuoluebantur miſerabili mutatione è ſuperbo temeritatis faſtigio in plebeiam abnectionem deuoluti. Ioannes fame compulſus Cæſari ſe dedit triumphoque ſeruatus ſecurim quidem euaſit, in vinculis tamen detentus magis vitæ ſpiritum quam viuēdi voluptatem ſenſit. Simon & ipſe poſt longas in ſpecubus mo- *Ioſephus c. 14.* ras eadem fame adactus à Rufo Terentio Præfecto ad Titum miſſus poſt triumphum neci adiudicatus eſt. Captiuorum 12000. fame 2500. ſpe- *Qui 907000 erant.*

ctaculis interierunt, 2000. mutuis vulneribus conciderunt. Quicquid Regiæ ſtirpi ſupererat tollebatur. Sic pulcherrima omnium Ciuitas ſolo æquata, paucis quæ Rom. virtutem teſtarentur turribus reliquis. Templum hoſtis ipſius teſtimonio toto orbe clariſſimum in cineres abiit terra longo circuitu tecta cadaueribus, vaſta & nuda longo circuitu humus peſtem & cum ſanguine ſqualorem biberat, omne illud pomerium in quo nemora inhalantes floribus horti, ſub vrbana prædia gratam ſui ſpeciem dabant. Si quis modo videt hoſpes, ingemit, incola non recognoſcit.

Euſebius l. 3. c. 15.

REVE-

REVERENDO ET GENEROSO DOMINO IACOBO CARONDELETO EX CANCELLARIO Leodicensi Magno Præposito Has terræ Canaan gentes officii ergo consecrat Ioan. Baptista Gramaye.

MIRABERIS, Vir inclite, quid homini ignoto & procul ex abstruso Grudiorum antro caput exerenti in mentem venerit fores tam honoratas, tam occupatas pulsare. Siue dicam, siue faciam. Vir nobilis & reuerendus, Theodo. Liendcm, dum viueret Ecclesiæ tuæ Decanus familiaris meus & innexus nostra, ipsiusque per matrimoniorum leges familiis amicus, nunc maximo meo & dolore & dispendio hinc in alium mundum euocatus, ille inquam non simplex author mihi fuit literario aliquo itinere proficiscendi ad fauoris tui patrocinium. Rationes addebat eruditionem tuam quam eximia prudentia & humanitas coronarent. Harenti insuper manum promittebat qua ducendus in clientium tuorum album, & verba quibus excusanda mea temeritas fuisset.

Quibus dum acquiesco superuenit fatalis nuncius, de morte fautoris mei. Dubitaui iterum an destitutus mediatore reuocare debeam sententiam, tandem potior visa est non reuocandam. Dignitatis enim Amplissimæ apicem innata facilitas, eruditionis eximiæ laudem annata commendat Humanitas, quæ animum mihi addiderunt aut certe auxerunt, in quo si quid est audaciæ aut ruditatis excusandum spero, excusari peto.

Et quamuis hoc chartaceum munusculum nihil minus quam oculis tuis dignum sit, Charilum ex voto non ie metiatur Alexander. De cætero.

Faxit Deus qui te ad Ecclesiæ suæ gubernacula collocauit, diu felix & incolumis cathedram illam ornes, quod oro.

Tibi

Reuerende Generoseque Domine
Addictissimus Cliens

Ioannes Baptista Gramaye.

Eidibus Sextilibus
Anno 1603.
Louanio.

REGNVM

REGNVM ISRAEL.

Capvt I.

Decem Tribubus, quæ seceſſione facta à Tribu Iuda & Beniamin ſeparatæ ſunt, ad diſtinctionem Iſraelis nomen inditũ eſt, aliâs omnibus commune. Quorum Regnum etſi Deo diſponente conſtitutum, inſtabile tamen fuit, & certiſſimum omnis impietatis refugium. Seceſſionis autem cauſam etſi in ſtipendiorum laxationem non impetratam *a* conijcere poſſumus, re tamen vera Dei Salomonis rebellionem vindicantis opus fuit. Cùm Salomoni filius Roboam ſucceſſiſſet bona populi pars offenſa, quòd de exactionibus, quas in vſus ſacros & publicos graues impoſuerat, nihil remitteretur, primò tumultuari, tum ſecedere, ad extremùm etiam Regem ſibi creare auſa eſt.

Nominis ratio.

Cauſa dua seceſſionis.

a Cum Sulpitio.

3. Regum cap. 13.

2. Paralip. cap. 12.

Exactionum grauitas.

Capvt II.

Is fuit Hieroboam medio genere ortus, qui aliquando Salomoni ſeruitutem pependerat; ſed cum ei reſponſo Achiæ Regnum Hæbræorũ portendere, & ea propter ſibi inſidias ſtrui obſeruaret, ad Seſac Ægypti Regem abiit: è cuius ſtirpe vxore ducta, mortuo Salomone demum reuerſus à 10 Tribubus in Regé electus eſt Et licet 180000 ex reſiduis Tribubus in armis eſſent, parati conatus eius impedire, delapſi tamen ſunt vbi Dei mentem eſſe reſponſum eſt. Ita Regnum iniuſtè partum, impiè confirmatum, ſcelerate retentum eſt. Et ne quid obeſſet ne populum Hieroſolymitani

Ex Tribu Ephraim, vnde idem Regno nomen.

Primus Rex, genus eius, conditio, Regnum prædictum.

3. Regum cap. 11. paulo aliter.

Fuga in Ægyptum.

Prædictum 3. Regũ cap. 11. Sulpitius 300000 ponit.

Inauguratio.

Hiſt. Scholaſt. 3. Regum cap. 29.

Deiea mens fuit.

2. Paralip. cap. 10.

Iosephus cap.10.

insuper Palestinę vrbes. Frustra Ioannes resistebat, nec cessatum est, donec Simone in vrbem recepto duobus Tyrannis premeretur. Medio tempore fama in Syriam venit. Vespasianũ g Imperatorem salutari, quo nuncio læti omnes coronas gratulabundi deferebant. Iosepho hoc profuit, quia Tito, vt diximus, humaniter habitus in vinculis tamen tenebatur: huius enim fractis, non solutis, vinculis de more libertate donauit Vespasianus.

g Traditum iam inde erat, Ex hac mundi parte Imperatorem venturum. quod Iudæi pro se interpretabantur e Vespasiano intelligendum, vt Aegesippus lib. 5. cap. 45 refert, et Suetonius cap. 4. itemq́ Dio & alij.

Ioseph. lib. 5. cap. 12.

Val. Flac. Argon. lib. 1

Vespasiano autem Romam profecto surrogatus Titus seditione sua debellatam vrbem debellaturus; in tres enim partes, Ioanne, Simone, Eleazaro Zelotarum Duce diuisi, in ipso templo quasi in arena concurrebant; nec viuis requies, nec mortuis erat reuerentia. Tito autem appropinquante remisso tantisper factionis studio irruerunt: Romanas legiones non semel turbantes fugaturi nisi Titus militem æquè ac Ducem egisset: cuius exemplo restituta acie in vrbem repellebantur. Vix respirare permittebatur, redit ad turbas plebecula. Pascha erat, sed non Ioanni, qui subornatis plerisque sicariis templum quasi obseruationis gratia adire iussit, & inermes cædere, quod ita factum.

Iosephus lib. 6. cap. 1.

Aegesippus lib. 5. cap. 3. Ioseph. lib. 6. cap. 3.

Aegesippus cap. 5. Iosephus cap. 4.

Non multò post Tito obsidionem curante sibi recōciliantur partes vnitis animis fortiùs restituti. Et sanè generosum obierunt certamen; sed victoriam præcipiebat Romanorum industria, quam consuetudo vincendi & pudor animabant, cùm obsessos sola audacia & temeritas armaret. Iamq; vnus itemque alter ciuitatis murus machinarum mole corruerant; cùm Castor quidam appulsu arietis turrim, in qua erat, labare cerneret supplici voce Cæsarem inclamare cœpit, qui modum iaculandi faciens loquendi copiam homini fecit. Ille descensu simulans manum sibi dari postulat, succedit propius Æneas, sinu eum aut saltu pecunias quas mitti putabat excepturus. Ille verò lapidem mittit, quem oculis vigilantibus præuisum celeri corpo-

Suetonius Titi cap. 5. Iosephus lib. 6. cap. 9. Idem cap. 10.

Aegesippus lib. 5. cap. 13.

corporis motu euitauit. Hæc non parum Titum commouerunt, cui tertius tantum murus restabat, quem ipsum lapsurum defendere sagittarum copia, lapsum reparare hostium vicinitate negabatur. Duplici agmine & aggere vrbs petebatur, quæ deditionis mentem proiiciebat eò, quod veniæ præclusum aditum scelerum indicaret conscientia. Interim cum fame, quæ omni hoste peior est omnes luctabantur; ita vt spirarent semineces solo spiritu ægra, & vix ossibus hærentia trahentes cadauera. Si qui ad leuandum malum, pedem portis efferrent ab hoste vario suppliciorum genere multabatur, si vel hac ratione pertinaciam ciues remitterent.

Aeges. c. 15.
Suet. Tito c. 5 & 6.
Iosephus l. 6. c. 15.
Aeges. c. 20
Iosephus c. 16.

Sed nihil apud eos quibus decretum erat mori impetrabatur. Antiochus iuuenculi audacia muris insultabat, Iudæi fortissimos Macedonum conatus reprimebant. Romani aggeribus & reliquo machinarum apparatu muros adoriebantur, Ioannes suffosso cuniculo ignem subiecit, qui adultus pice & sulphure quibus illita erat materies, quæ Futurani dabat incendio & ruina omnia machinamenta vastauit. Hæc sine acri vtrinque pugna discussum. Vsque adeo Romanis vrgente in furorem patientia, muro vrbis ambitum circumdare, arcibusque & custodia impositis omnem obsessis excurrendi spem præscindere, hoc vnum placuit. Partiuntur operas, opus *b* triduo conficiunt, castellisq; intexto muro vrbem concludunt. Quid Iudæi? dubium an fame, an discordia maiore laborarint. Elata publicis impendiis per vnam tantummodo portam 115080. *d* cadauera prater nos, qui amicorum cura sepulturam nacti sunt duorum & paulo post amplius *e* mensium spacio. Accedebat enim ad famem pestis quam proiectorum è muris & alias inhumatorum graueolentia procreabat. Accedebat & seditio, quæ non infimæ sortis homines absumpsit. Matthias à Simone

a Aeges. c. 19. Lomagem filium vocatur.
Aegesippus c. 21
Iosephus c. 17
Iosephus l. 6. c. 17.
b Erat stadiorum 39. erant 13. forts.
Ios. c. 18. l. 16.
Manuetus Tito hic nunciauit.
d A 14. Aprilis vsque ad Iunium.
e Aeges. l. 26. addit 800 ad hunc numerum & paulo post 600000 portis elata pauperum; in vrbe congestorum numerum infinitum fuisse.
Aeges. l. 5. c. 22.

quente 20. alii per aggeres fr gmentorum muralium in superiora attolluntur, cęsisque custodibus in Antoniam euadunt. Præsidiarii laboris pridiani lassitudine in somnum compositi, omnia hostibus repleta credentes fugere prius ceperunt, quam veri fides pateret. Neque enim periculi sors & noctis caligo patiebatur quanti essent cognoscere. Illucescente aurora conspicuus in muro Cæsar suis auxilio erat hosti metum augebat, qui citato ad templum cursu ferebatur, Romanis prosequentibus. Atrox in vestibulo prælium. Hos perficiendi certaminis spes accendebat illis suprema patriæ excidia mortis ademerant formidinem; hi sumptu gloriæ virtutem alebant, illi salutis desperatione omne virtutis viaticu n effundebant. Claruit inprimis Iuliani Hecatontarchi virtus, qui Romanos cædere angustiis videns & turri se proripiens hostes perculsos solus auertit. Cuius casus quis vir fuerit indicauit. Repulsi enim in Antoniam Romani vrgebantur ab obsessis. Quæ res diruendæ arcis Tito occasionem dedit, reputantis eius angustias impedimento sibi magis quam auxilio futuras. Via itaque facta cum nullo pii imperatoris, & Iosephi monito ad deditionem perduci possent aut verius vellent acrior in dies paratur obsidio, frequentia prœlia, fames assidua. Cumque Romanorum iumentis (quod aliquando tentarant) pabulo laxatis potiri, & pasci non daretur, herbarum subsidia quæsituri murum subruere tentabāt, ni sentientes Romani non sine graui certamine intra mœnia eos compulissent.

Inciderunt in hos dies Pedanii Longique vtriusque fortunæ exempla. Quorum ille Iudæam ne fuga raptim correptum ante pedes Cæsaris proiecit. Hic cum porticum Salomonis pice & bitumine obductam Iudæi quasi defensuri incendissent, Romanisque paulatim credentes flammam porticibus admonentes multos absumsissent, cum

Ægesipp. c. 29.

Idem l. 5. c. 30. horam 4, quat.

Ios. l. 7. c. 3. nonam.

Ægesippus c. 31.

Ios. c. 4.

Ægesippus c. 32. 33. 34.

Ios. c. 5.

Ægesippus c. 37.

Ægesippus c. 38.

Idem c. 40.

Idem c. 39.

Prænisum cum acies currus in aere conspecta.

Templum tunc tetragonū factum qua forma destruendo erat prædictum.

solus superesset promissaque salute à Iudæis aduocaretur gladio se maluit transuerberare quã Romanorum indolem seruitutis ignominia maculare. Fidem omnium excedit Iudæorum in hoc extremo vrbis, & gentis periculo calamitas.

Pet. Mesias l. 3. c. 17.

Nihil simile meminit antiquitas. Quanta ibi fames fuerit vna docebit Maria nobili inter suos loco nata opibus non contemnendis, huic erat infans cuius assidue vagitu sollicitabatur, impar tam atroci calamitati cum nec quo pueri clamores sisteret, nec quo suam famem leuaret, superesset, mentem obita (horresco referens) gladium in infantem stringit, sectumque in frusta igni imposuit, impositum partim absumit, partim recondit, donec principes odorẽ secuti superuenerunt. Fama inauditi facinoris etiam ad Romanos peruenit, quorum Titus rei atrocitatem execratus, arietes templo admoueri iubet ignem a ianuis, quarum ligna argento diffluente cesserunt. Frustra reuocabat Titus quin ira duce miles portæ aureæ *a* facem iniiciens ad interiora templi propagaret incendium. Verba non inuenio huic calamitati idonea. Nihil præter funera *b* & mixtos sanguine ignes video, nihil præter gladios. Profanatur sacerrimum *c* Dei habitaculum, vnde tamen scelera Deum expulerunt, nolens commune sibi cum impiis esse. Sanguine alitur *d* incendium, cum nullo ætatis, sexus, dignitatis discrimine mactabantur. Cum vna certe porticu sex hominum millia flammis subiectis interierunt.

Ægesippus c. 41.

Iosephus c. 6.

Ægesf. c. 42.

Idem 43.

d Prædictum à Ioanne Anania f. incessanter clamante Va Hierosolymis, ante annos 4.

a Ad exedram orientalem.

Decimo Augusti.

b *Præuisum q. porta per se aperta quo fenestram Iosephus vocat c. 7.*

c *Præuisum per cometam ignem gladij specie.*

d *Traditum Pentecostes festo cum sacerdotes audirent, transeamus hinc.*

In vltimo hoc Iudææ excidio quædam superbæ virtutis scintillæ adhuc apparuerunt. Plærique cum salutem & veniam impetrare possent, flammis se quam hosti credere & templo patriæque superstites viuere maluerunt. Puer quidam cũ templum exureretur eò loci vbi sacerdotes erant aquę inopia & æstus finitimi malo commacerati potum rogans vnum ex custodibus Romanis impetrat,

Ægesf. l. 5. c. 46.

nec

Iosep. l. 7. c. 10.

nec mora rapiens aquæ vas, quod innoxiæ ætati ſine cura creditum erat, curſu ad ſacerdotes proripuit vt pia fraude eorum ſubueniret neceſſitati. Subuenit ſed iam iam morituris, nam eos Titus quamuis ſupplices degeneres tamen qui templo ſupereſſe vellent pertinaciæ pœnas luere iuſſit.

Idem c. 11.

Mira profecto ſeditioſorum pertinacia, qui templo occupato, ſacerdotibus cæſis Regiam & vrbē tueri non deſperabant, quod ipſum virtuti daretur niſi fœdo ſcelere inquinaſſent. Duos quippe Romanorum inuadentes alterum pedeſtris militiæ trucidatum quaſi vno corpore hoſtem vlturi per totam vrbem traxerunt. Alterum equitem cum quæ ſaluti forent dicere polliceretur, ad Simonem perduxerunt cum nihil ſerii haberet, Ardadi puniendus datus dum percuſſor moras nectit ad ſuos euadit.

Aegeſ. c. 47.

Idem c. 48.

Sed à Tito armis exutus quaſi Rom. militia indignus qui viuus captus ſit pellitur. Ex popularibus quoque 8400. neci dederunt pecuniam omnem diripientes Idumæorum Principes inclinatis rebus ad Cæſarem Legatos deſtinantes à Simone in vincula coniecti multis necatis. Ieſus Sacerdos vaſa templi, Phinees cuſtos Gazophilacii veſtes & ærarium ſacrum hoſti prodidit, ille ſponte hic coactus.

20. Auguſti.

Aegeſ. c. 50.

g 40000 ex his ſeruati per Titum.

Aegeſ. c. 49.

Iamque inſurrexerant aggeres ariesque ferire ceperat murum ſuperiorem cum Principes ſeditionis genibus ſingulorum obuoluebantur miſerabili mutatione è ſuperbo temeritatis faſtigio in plebeiam abnectionem deuoluti. Ioannes fame compulſus Cæſari ſe dedit triumphoque ſeruatus ſecurim quidem euaſit, in vinculis tamen detentus magis vitæ ſpiritum quam viuēdi voluptatem ſenſit. Simon & ipſe poſt longas in ſpecubus moras eadem fame adactus à Rufo Terentio Præfecto ad Titum miſſus poſt triumphum neci adiudicatus eſt. Captiuorum 12000. fame 2500. ſpecta-

Ioſephus c. 12.

7. Septembris.

Ioſephus c. 14.

Qui 907000 erant.

ctaculis interierunt, 2000. mutuis vulneribus conciderunt. Quicquid Regiæ ſtirpi ſupererat tollebatur. Sic pulcherrima omnium Ciuitas ſolo æquata, paucis quæ Rom. virtutem teſtarentur turribus reliquis. Templum hoſtis ipſius teſtimonio toto orbe clariſſimum in cineres abiit terra longo circuitu tecta cadaueribus, vaſta & nuda longo circuitu humus peſtem & cum ſanguine ſqualorem biberat, omne illud pomerium in quo nemora inhalantes floribus horti, ſub vrbana prædia gratam ſui ſpeciem dabant. Si quis modo videt hoſpes, ingemit, incola non recognoſcit.

Euſebius l.3. c.19.

REVE-

REVERENDO ET GENEROSO DOMINO IACOBO CARONDELETO EX CANCELLARIO Leodicensi Magno Præposito Has terræ Canaan gentes officii ergo consecrat Ioan. Baptista Gramaye.

MIRABERIS, *Vir inclite, quid homini ignoto & procul ex abstruso Grudiorum antro caput exerenti in mentem venerit fores tam honoratas, tam occupatas pulsare. Siue dicam, siue faciam. Vir nobilis & reuerendus, Theodo. Liendem, dum viueret Ecclesiæ tuæ Decanus familiaris meus & innexus nostra, ipsiusque per matrimoniorum leges familiis amicus, nunc maximo meo & dolore & dispendio hinc in alium mundum euocatus, ille inquam non simplex author mihi fuit literaria aliquo itinere proficiscendi ad fauoris tui patrocinium. Rationes addebat eruditionem tuam quam eximiæ prudentia & humanitas coronarent. Harenti insuper manum promittebat qua ducendus in clientium tuorum album, & verba quibus excusanda mea temeritas fuisset.*

Quibus dum acquiesco superuenit fatalis nuncius, de morte fautoris mei. Dubitaui iterum an destitutus mediatore reuocare debeam sententiam, tandem potior visa est non reuocandam. Dignitatis enim Amplissimæ apicem innata facilitas, eruditionis eximiæ laudem annata commendat Humanitas, quæ animum mihi addiderunt aut certe auxerunt, in quo si quid est audaciæ aut ruditatis excusandum spero, excusari peto.

Et quamuis hoc chartaceum munusculum nihil minus quam oculis tuis dignum sit, Charilum ex voto non e metiatur Alexander. De cætero.

Faxit Deus qui te ad Ecclesiæ suæ gubernacula collocauit, diu felix & incolumis cathedram illam ornes, quod oro.

Tibi

Reuerende Generoseque Domine
Addictissimus Cliens

Ioannes Baptista Gramaye.

Eidibus Sextilibus
Anno 1603.
Louanio.

REGNVM

REGNVM ISRAEL.

CAPVT I.

DECEM Tribubus, quæ ſeceſſione facta à Tribu Iuda & Beniamin ſeparatæ ſunt, ad diſtinctionem Iſraelis nomen inditū eſt, aliâs omnibus commune. Quorum Regnum etſi Deo diſponente conſtitutum, inſtabile tamen fuit, & certiſſimum omnis impietatis refugium. Seceſſionis autem cauſam etſi in ſtipendiorum laxationem non impetratam *a* conijcere poſſumus, re tamen vera Dei Salomonis rebellionem vindicantis opus fuit. Cùm Salomoni filius Roboam ſucceſſiſſet bona populi pars offenſa, quòd de exactionibus, quas in vſus ſacros & publicos graues impoſuerat, nihil remitteretur, primò tumultuari, tum ſecedere, ad extremùm etiam Regem ſibi creare auſa eſt.

Nominis ratio.

Cauſa duæ ſeceſſionis.

a Cum Sulpitio.

3. Regum cap. 13.

2. Paralip. cap. 10.

Exactionum grauitas.

CAPVT II.

IS fuit Hieroboam medio genere ortus, qui aliquando Salomoni ſeruitutem pependerat; ſed cum ei reſponſo Achiæ Regnum Hæbræorū portendere, & ea propter ſibi inſidias ſtrui obſeruaret, ad Seſac Ægypti Regem abiit: è cuius ſtirpe vxore ducta, mortuo Salomone demum reuerſus à 10 Tribubus in Regē electus eſt. Et licet 180000 ex reſiduis Tribubus in armis eſſent, parati conatus eius impedire, delapſi tamen ſunt vbi DEI mentem eſſe reſponſum eſt. Ita Regnum iniuſtè partum, impiè confirmatum, ſcelerate retentum eſt. Et ne quid obeſſet ne populum Hieroſolymitani

Ex Tribu Ephraim, vnde idem Regno nomen.

Primus Rex, genus eius, conditio, Regnum prædictum.

3. Regum cap. 11. paulo aliter.

Fuga in Ægyptum.

Prædictum 3. Regū cap. 11. Sulpitius 300000 ponit.

Inauguratio.

Hiſt. Scholaſt. 3. Regum cap. 29.

Dei ea mens fuit.

2. Paralip. cap. 10.

tani sacrificij, quo 3 annis singulis ab omni Iudæo obeundum erat, teneret religio, & Leuitarum in res sacras possessio aliquando reuocaret, horum munia hominibus de plebe & externis demandauit, & duos vitulos, alterum in Dan, in Bethel alterum, ad Septentriones & Meridiem vtroque Regni termino erexit, vt animos rudium Æpyptia superstitione occupatos ab omni, ne quicquam reluctante Propheta, in quem cùm manus inijceret repentè annuerũt, sacra cogitatione auerteret. Secuta tam dirum facinus expostulatio: nec enim vnquam stabile in vna Tribu, nec vnquam quietum in vno homine Regnum fuit.

Ter quotannis Hierosolyma itur.
Sacerdotes non Leuitæ.
Sulpitio vacca fuit.
Vitulorum adoratio.
Suidas.
Allegor.
Vituli ambitio & auaritia.
Regni termini.
Eccles. cap. 47.
Iosephus lib. 8. cap. 12. 13. & 14.
Nota in hoc Regno.

CAPVT III.

ASSIDVI enim & quotidiani hostes erant Iudæi, quibuscũ sępius vario euentu dimicatum est: cùm enim Nabad tam suo, quàm patris Hieroboam demerito Deo bonisq; omnibus inuisus in Regnum successisset, Asab cum Siriæ Rege inito fœdere multis cladibus affectũ superauit. Cui hoc quoq; infelicitatis accessit, ꝙ vix biennio præfuerit, insidijsq; Baasa circumuento Regnum ad filios transmittere non licuerit. Hæredem enim & percussorem nactus est eundem, hoc vno similem, quod impuro Idolorum cultui æquè ac ille deditus fuerit, frustra Iehu increpante. Sed parem impietatem par quoque vindicta castigauit: filium enim Helam vix 2 annorum spacio regnantem Zambri equitum Princeps epulantem in Thersa (ea Regni ante Samariam Metropolis erat) occidit, omnemque Baasa familiam funditus exstirpauit. Quo cognito Principes Gelbethon vrbem Amri Duce electo arcta obsidione presserũt: quod vbi sensit Zambri palatio faces immisit, seque in medios ignes præcipitem dans, septem dierum dominationem funesto obitu pensauit.

Cum 2 Tribubus bella.
2. Paralip. cap. 13.
Histor. Scholast. 3. Regum cap. 32
Secundus Rex.
Ioseph. lib. 8. cap. 14.
Victus à Iuda.
Axa alias.
3. Regum cap. 15.
2. Paralip. cap. 16.
Rex tertius.
Ex Tribu Isachar.
3. Regum cap. 16.
Ioseph Zambrias.
Rex quartus.
Hist. Schol. 3. Reg. cap. 33.
Rex quintus.
3. Regum Israël familia.
Prædictum à Iehu, qui Iosepho Gymmon est. lib. 8. cap. 27.
Mors eius.

CAPVT IV.

4. Regum Israël familia.

POST cuius interitum in plebe orta seditio, his Tamni Regnum deferentibus, aliis Amri confirmantibus, sed hi præualuerunt, confirmatusque Amri Iudæorum virtute pressus est; ita vt etiam Regni sedem ex Thosa in montem Samariæ transtulerit.

Duo Reges. *Rex sextus.* *Altera metropolis.*

Hunc cũ Iosaphat pacem iniisse falsè putat Sulpitius.

CAPVT V.

Ioseph. lib. 8. cap. 8. Histor. Scholast. 3. Regum cap. 34.

HVIC Achab filius in Regnum successit, impietate vltra omnes eximia; adeò vt Sidoniorum Deos adsciscere, aras lucosque iis consecrare, alienigenam vxorem capere non dubitarit. Nec interim segnis ad vindictam Deus, pluuias cælo suspendit; ita vt adusti perpetuo calore agri non victum hominibus, non pabulum iumentis suppeditarét. Et ne se tanti mali causam esse ignoraret, per Heliam *b* Prophetam illud euenturum prædixit. Iezabel autem (id Reginæ nomen erat) idolis seruiens, quotquot veri Dei nomen profitentes reperit ad vnum omnes internecioni dedit.

Rex septimus. *Idololatra.* *Matrimonium eius.* *Siccitatis pœna.* *Helias.* *Prophetarum persecutio.*

3. Regum cap. 17. 2. Paralip. cap. 18.

b Sulpitius. Suidas.

3. Regum cap. 18

CAPVT VI.

MIRERIS Dei benignitatem, qui bonitatem suam iustitia, & iustitiam bonitate solet temperare: dum centum ex Prophetis suis per Abdiam dispensatorem domus Regię à tyrannide & morte præseruauit, & Heliam communi famis incommodo monstrato fonte, & pane per coruum suppeditato, manifesto eripuit discrimini. Accidit quod non semel naturæ Idolorumq́ vires superante miraculo, conatus est Israheli bonam mentem inspirare. Cùm enim ad Reginæ exemplum insaniret plebecula, quatuorque centum

100 Prophetarũ liberatio. *Helias à coruo nutritus.*

Iosephus lib. 8. cap. 23.

Histor. Scholast. 3. Regum cap. 33.

Epiphanius in vita *Allegoria* *. Elias pœnitens, holocaustum contritio, ignis caritas, Pseudopropheta prauus affectus.*

lucorum, 450 alios Sacerdotes mensa sua dignaretur Iezabel, Helias bouem ad immolandum parari imperat, incantionibusq; Idololatrarum frustra tentatum ignem cælitus educit, quo hostia consumpta est: & populus huius sacri arbiter Prophetas omnes Idolorum nulla mora interposita ad torrentem Cilon strangulauit. Nec multò post Heliæ precibus reductæ a nubes è mari, DEVM Heliæ vnum esse euidenti declararunt miraculo, cùm subitò magna imbrium copia terræ arentis sitim abundè explerit.

Falsorum Prophetarum numerus, & veneratio. *Propheta immolant, ignis calestis hostia consumitur.* *Cades insignis Idololatrarum.* *Pluuia reducta.* *Figura.* b *Nubes Christus, mare, mundus, pluuia gratia.*

CAPVT VII.

3. Regum cap. 19. *Iosephus lib. 8. cap. 20.*

INTERIM Iezabel vbi Sacerdotes suos ita malè multatos intellexit totum se in Heliam conuertit; ita vt ille fugere in desertum compulsus sit, vbi miro magni Numinis beneficio cùm fame sitique consumeretur, somno excitatus capiti suppositũ panem & aquam sumens refocillatus est.

Regina malitia. *Helias miraculosè pascitur.*

CAPVT VIII.

3. Regum cap. 20. *Iosephus lib. 8. cap. 21.* *Adadus Rex Syriæ vocatur.* *Histor. Scholast. 3. Regum cap. 37.* *Histor. Scholast. cap. 38.* a *3 Regum cap. 19. ab Helia.*

PER idem tempus Bennadab Syriæ Rex, 32 Regum comitatus auxilio, siue Regni propagandi gratia, siue alioquin lacessitus, Samariam obsedit: nec elabendi spes vlla reliqua esse videbatur, nisi cum paucis Prophetæ hortatu egressus Achabæ epulis intentos fugasset & strauisset. Idemq; anno elapso redintegratis viribus prælium resumens, 10000 cæsis in Afec vrbem repulsus ad preces confugit, vitamque & Regnum ab Achab impetrauit. Sed Rex dum in homines pius videri desiderat impius in Deum reputatur: vetuerat ille hostibus parcere, & iam inde alium Regno præfici & vngi curauerat; Azachel nempe. Achabo quoque potior electus est Iehu, qui non multò post Regno potietur.

Samaria obsessa. *Syrorum strages.* *Iterum de Syris victoria.* *Peccatum Achab.* *Prima Iehu vnctio.*

CAP.

CAPVT IX.

Histor. Scholast. 3. Regum cap. 39.
3. Regum cap. 21.
Ambrosius de Nabuthe Ierachelita. cap. 1. 2. et 17.
Suidas in voce Nabutha.
Iustinus.

Allegoria.
Naboth arbitrium rationi parens, Achab dæmon, Iezabel caro, testes præsumptio misericordia & spes vitæ, vinea anima.
Alterum Regis peccatum.

HIS Rebus occupato Achab, Iezabel ne desiderat alia atq; alia machinatur. Nouerat ipsa maritum aliquando vineam Regiæ vicinam appetiuisse ad hortum olerum: cumque Naboth possessor eius ea cedere recusasset, tale quid cõmenta est, vt per falsos testes duos delatus specie honoris lapidibus obrueretur: difficile quippe erat, parceret suis quæ contemtu Religionis in Deum grassabatur. Constituerat Deus hoc facinus vindicare, & se vindicaturum per Heliam nunciauerat, nisi Achab pænitudine facti ductus, ieiuniis & de se sumto supplicio eius irã & præuenisset & auertisset. Caro interim Iezabeli stabunt tot facinora, nec nisi ipsius sanguine macula domui Regiæ inusta abluerur; nec nisi Regio capite tot sanctissimorũ vitæ redimentur. Nec olim stibio depicta facies, & medicamentis depictę genæ impetrabunt quominus ad Iehu triumphãtis vocem è fenestris præceps data equorum vngulis protrita canum dentibus laceretur.

Regis pænitentia.
Iosephus lib. 9. cap. 7.
4. Regum cap. 9.
Regina mors.

CAPVT X.

3. Regum cap. 22.
Iosfph. lib. 8. cap. 22
Fœdus cum Iudæis.
Micheas Propheta.
3. Regum cap. vltimo.
Eius pœna.
Mors Achab.
Locus sepultura Regum Israel.

POST tres annos à nupera cum Syris pugna elapsos quietis impatientes Israhelitæ, & Achab Ruboth Galaab ex hostium manu recuparare cogitauit, adscito in eam rem Iosaphat 2 Tribuum Rege, cum quo fœdus iniuit, Sed cùm Micheas Propheta Altissimi cum reliquis de euentu belli consultus sinistra omnia portenderet, eo in carceres pręcipitato Achab aliis fidem adhibuit. Cumq; ad manus ventũ esset incerto teli iactu inter pulmonem & stomachum vulneratus diem non superuixit, sepultusque in Samaria Ochosiæ filio Regnum reliquit.

Capvt XI.

Histor. Scholast. 4. Regum cap. 1.
4. Regum cap. 1.
Iosephus lib. 9. cap. 2. ad Acheron Deum eum confugisse.

Rex octauus.
Morbus eius.

Qvi vix regnare inceperat quin & desipuerit, casu enim per cænaculi cancellos lapsus cùm grauiter decumberet, posthabito vero Deo ad Idola confugit, missis qui de morbi curatione & diuturnitate consulerent. Quibus obuius Helias, increpatione addita, non nisi morte tollendam infirmitatem asserit. Offensus hoc nuntio Rex 50 viros ad comprehendendum Prophetam misit, quem vix aspexerunt, quin igne cælesti consumpti sint. His cunctantibus alij missi eodem modo puniti sunt. Tertiò missus quinquagenarius cum sua cohorte ad pedes Heliæ prouolutus periculum euasit. Nec multò post *c* Helias cùm recenti miraculo pallio superiniecto Iordanis viam fecisset, & *d* Helizeum nuper à se vnctum successiorem benedictione *e* duplicata appellasset, *a* igneo *b* curru subuectus in altum inter homines videri desiit Et adoptione filius, ministerio famulus, institutione discipulus, in Samariam tendens, cùm insolétium puerorum ludibrio senectus eius peteretur de repentè 42 ex eis ab vrsis dilaniati stultæ temeritatis pœnam luerunt. Dum hæc aguntur Ochozias successor & frater Ioram Moabitis bellum indicebat, adiunctisque Iudæ & Edom Regibus in deserto cum siti luctabatur; donec Prophetæ precibus aquæ per vias vbertim stillauerunt.

Mors prædicta.
Suidas.
Percussorum consumptio.
4. Regum cap. 2.
3. Regum cap. 19.
Iordanus cedit.
Allegoria.
a Crux.
b Amor.
c Christus.
d Christianus.
e gratia & gloria.
Heliæ translatio.
Epiphanius.
Histor. Schol. cap. 2. & 3.
Helizæus.
Pueri puniti.
Ioseph. lib. 9 cap. 4.
Histor. Scholast. cap. 4.
Rex nonus.
Miraculum.

Relictis tamen Moabitis ad tuendum Regnum suum regressus est Ioram: Bennedab enim Syriæ Rex rursum se mouebat; sed impar hosti, nam secretissima eius consilia per Helizeum Regi Israhel insinuabantur, cui frustra insidias struxerat: quos enim ad comprehendendum eum miserat in Dothaim primò plurimorum curruum, qui Prophetam ignea specie circumsistere videbantur, & armatorum copia consternati, mox etiam visu priuati, ipso quem quærebant ductore, non

Iosephus lib. 9. cap. 5.
Adezer Rex vocatur.
Consilia patefacta miraculo.
4 Regum cap. 6.
Miraculum insigne.

priùs

priùs errorem aduerterunt, quàm in medio Samariæ se esse docti sunt.

Capvt XII.

Qvæ non ita multò post aucta obsidione premebatur; ita vt caput asini 80 argenteis, & quarta pars cabi stercoris columbarum 5 veniret. Iamq; adeò ad hominum decimationem res vergebat, nec vllum in homine præsidium reliquum erat. At Deus sonitu in castris exercitato Syros ita perculit, vt impedimentis, & omni re preciosa neglectis fugam capescerent, & cognita re omni Samaritanorū calamitati & inediç prospiciebatur.

Samaria obsessa. *Fames dira.* *4. Reg. cap. 7.* *Syrorum fuga.*

Capvt XIII.

Nec tamen ideo pax à Syris data est; sed Bennadab è rebus humanis sublato in Azahel successorem cum Regno deriuatum est Hebræorum odium. Huius itaq; metu, & metum sequente prælio impedito Ioram, cùm visum esset Deo maiorum peccata plectere, Iehu surrogatur, qui eum frustra Regis Iudæ auxilio defensū Regno & vita priuauit, duorum Regum capitibus, & sanguine tot Prophetarum manibus parentatus. Nec contentus hac vltione, datis ad Principes ciuitatum litteris, 70 filios Achab, 42 Ochosiæ fratres, & quod pulcherrimum est, omnes Sacerdotes Baal callidè collectos iugulauit, statuam exussit, templum fœdissimo vsui, id est, latrinis concessit.

4. Regum cap. 8. *Regum Israel familia.* *Rex decimus.* *4. Regum cap. 9.* *Cædes Ioram.* *Prædictum 3. Regum cap. 21.* *Hist. Schol. 4 Reg. cap. 14.* *4. Regum cap. 10.* *Iosephus lib. 9. cap. 8.* *Idololatri sublati.*

Capvt XIV.

Citra reprehensionem vixisset Iehu, nisi viculos in Bethel & adorari ab Hieroboam erectos tulisset: ideoque permisit Deus Azahel Regem non contēnenda potiri victoria, terramq; Galaad, Gad, Ruben, & Manasse, populari. Sub

4. Regum cap. 10. *Victus Iehu.*

Ioatha

4. Regum cap. 13.

Ioatha autem Iehu filio impietatem Maiorum reducente, Deo permittẽte, ab Azahel & Bennadab filio ad internecionem deletus est Israhelitarum exercitus; donec eodem miserante pœnitentis Ioathæ preces armis prȩualuerunt. Parum erat semel peccasse, & veniam meretur supplex confessio; nisi vlterius procederetur. Ioas Ioathæ filius & impietate par fuit, quo etiam flagello Deus vti voluit ad castigandam Amasiæ Regis Iudæ blasphemiam: Hierosolymam enim impressione facta cæpit, prædaque ingenti ad suos rediit.

Rex vndecimus. *Altera victoria.* *Histor. Scholast. cap. 19.* *Rex duodecimus.* *Hierosolyma potitur.* *4. Reg. cap. 14*

Capvt XV.

Ioseph. lib. 9. cap. 16. *Histor. Scholast. cap. 20.* *4. Regum cap. 15.*

Has patris victorias natura & impietate filius Hieroboã auxit, quo Duce antiqui Israhelitis termini ab introitu Emath vsq; ad mare solitudinis restituti sunt. Belli itaque magis, quàm religionis gloria auctũ Zachariæ filio transmisit Imperium.

Rex 13. *Regni termini.* *Rex 14.*

Capvt XVI.

4. & 7. Regum Israel familia.

Qvi ipse cùm vestigiis parentum insisteret, nec spes emendationis effulgeret, publicè inuenit percussorem Sellum, Sellus Manachem. Nec aliud declinantis Imperij indicium certius, quàm cùm cædibus & vi ad Regnum via paratur: Manachem autem vt quietè regnaret 1000 talentorum tributo imperato à Phul Assyriorum Rege vix impetrauit. Interim Regnũ, si tamen Regnum est quod mendicato ab hostibus impetratur, Phaniæ filio reliquit, quod breui Phaceo Dux eius cæso Rege sibi assumpsit. Qui Iudæos Syrorũ ope fretus mirè vexauit, ita vt Assyrios Iudæi obsessa Hierosolyma inuocare coacti sint, quorum Rex Teglat, Phul, Assur, impetu facto Galilæa tota Israhelitas multauit, & ne loci fiducia de rebellione cogitent, Tribus Nephtalim & Manasse in Assyrios reportauit.

Reges 15. & 16. *Tributum Assyrio pendit.* *Sulpitius eos eiusdem nominis fuisse vult.* *Rex 17 & 18.* *8. Regũ Israël familia.* *4. Regum cap. 16.* *Histor. Scholast. cap. 23.* *3. Tribus translatæ.*

Cap.

CAPVT XVII.

4. Reg. 7. c. 17.

9. Regum Israhel familia

Sulpitius Regem Aethiopum vocat.

Iosephus l. 9. c. 10.

H. Schol. c. 26.

INteriecto tempore Phacee ab Osea peremtus, eodem scelere quo inuasit imperium, amisit. Huic bellum intulit Salamanasar Assyriorum Rex breuique victum tributarium sibi fecit. Sed dum ille Ægyptii in amicitiam venatus iugum excutere niteretur Salamanasar re citius intellecta Samariam triennali obsidione in potestatem suam redegit. Regem ad perpetuos carceres, populum ad perpetuum exilium damnans, in Assyriorum Regionem, potissimum autem Niniuem transportauit.

Rex 19.

Victus ab Assur.

Rebellio.

Denuò victus.

Translata reliqua tribus.

CAPVT XVIII.

Prædictum Esaia.

Eldat Danius vitam eorum accurate depingit.

SIc regnum iniustè partum, impiè stabilitum, crudeliter conseruatum periit excipiente ambitionem impietate, impietatem tirannide, tirannidē excidio, nec ante in Iudam odium restinctū est, quàm Israel in Iudæa esse & habitare desierit. Cæterum 10. tribus etiamsi pro bona sui parte & primo in Assyriam migrasse fateatur, S. litterarum auctoritas, tamen in diuersa terrarum loca dispersos Hebræorum plerique scripserunt, & nominatim quatuor ex iis in Æthiopiam delatas Labbatio fluuio, (hic quod sabbatho cursum suum sistat nomen inuenit) concludi; ita vt nec exitus iis, nec aditus aliis concedatur.

Reliquia tribuum in Æthiopia.

Labbatius fluuius.

Ioss. l. 7. belli c 23.
Plinius l. 31. c. 2.
H. Schol.
Ester. c. 5.

Quanquam de fluuio quem dixi, & populo eius littora oberrante inter scriptores non conueniat. Aliis inter Arcas & Raphaneas Regni Agrippæ vrbes, aliis sub arctici poli montanis, aliis alibi eas eumque collocantibus. Atque hæc vna causa est, cur tot posterioribus sæculis innotescentes populi hinc originem suam deducere glorientur.

In Iudaa apud Caspium sub arctico Turca Tartari & alij.

S PHI-

PHILISTÆI.

CAPVT I.

EX iis, qui fertilem Palestinæ regionẽ occuparunt, celebratissimi sunt, qui & Palestinæ a nomen dedisse videntur, quod ipsi à Phethrusim ex Chami posteris acceperunt. Qui locum quẽ soli benignitas & cæli clementia cõmendant, quo iure, qua iniuria occuparunt. Vnde Allophylorum eis nomen remansit. Atqui horum coloniã veterem fuisse quidam coniiciunt, eumque qui Radal Rex Gentium alibi appellatur in Sodomitarum bellis Philistæum esse.

Genesis 10. — *a Aliter Ouid. in fastu. & Seruius ad Georgica, qui à Pala Dea deriuant.* — *Sulpitius & Thetra.* — *Genesis 14.*

CAPVT II.

QVinque Philistæorum vrbes fuisse constat Geth, Accaron, Azotum, Ascalonem, Gazam. Quibus singulis, singuli satrapæ siue Reges præfuerunt. Ex quorum numero fuisse volunt Abimelech, quo cum Abrahamo res fuit. Quamuis & præter hunc legamus puteos ab Abrahamo in vsum quotidianum effossos Philistæorum opera obstructos, quod deinceps nulla eorum fiat mentio. Causa est quod per horũ fines populus in terram promissam non penetrarit. Postquam autem terra promissa potiri cæperunt in eos vt qui auguriis dediti essent idolis æquẽ grassati sunt.

1. Reg. c. 6. — *Genes. 26.* — *Vide Iudaicas.* — *Gen. 27.* — *Exod. 13.* — *Esaia 2*

CAPVT III.

SAmgar filius Anaph Iudex Israhelitarum 600 ex Philistæis pacem quam aliquanto tempore habuerant auferre tentantes vomere interemit, & ex eo tempore cum gente ista inimicitiæ cæpisse videntur.

Iudicum 3. — *Semgar Sulpitio dictus à Ioseph praetentus.* — *Ecclesiastici 50*

CAP. IV.

CAPVT IV.

Iudicum 10.

Iudicum 14.

IVdicum posteriorum temporibus formidandũ Israhelitis fuit Philistæorum nomen, & donec Regum virtuti cesserunt; quotidiana militia populum peccantem castigatiua. Primi motus auctor fuit Samson, ille viribus, & corporis robore nulli inferior, animi magnitudine & facili ad vindictam manu, occasio, vxoris diuortium, & impatiens contemptus amor Philistæam enim, licet inuitis parẽtibus, parante victoriarum materias Deo, amauerat amatam in Gaumata sibi vxorem adsciuerat.

H. Scho. c. 16. & 17.

Problema in sacris litteris dicitur.

Cumque die geniali prima cum parentibus & 30 quos ei sodales dederant Philistæi conuiuio interesset. ænigma ex euentu compositum in medio posuit, solutioni spacium 7 dierum, præmium 30. sindones, totidemq; tunicas decernens, totidem sibi insuper dandas si nemo se expediuisset. Aenigma autem erat huiusmodi:

Figura: Samson Dei misericordia, Leo Dei ira, apis B. Virgo cuius ala castitas & humanitas, fauum Christum, problema fides, terdena vestes tres Dei visiones in creaturis cũ se vt est, Philistæi Philosophi, septem dies artes & scientia, vxor Ecclesia.

De forti egressa est dulcedo, corpore mollis
Quemq; ederes prodit de comedente cibus.

Hist. Schol. c. 17.

Cum autem nemo conuiuarum reconditam raptionis mentem perciperet, vxorem aggreditur quispiam, illa maritum: à quo edocta leonem significari quem paulo ante Samson discerpserat, & in cuius ore non multo post ab apibus elaborata mella itinere & fame confectum leuarant, rem suis prodidit non sine mariti indignatione: qui ideo cum 30. Ascalonitis vitam & vestem detrahens præmium iis, qui ænigma soluerant persoluisset, in patriam tantisper recessit dum animus pacatior consilia mitiora admittat.

Iudicum c. 15.

Interea parẽtes vxorem alteri despondẽt, Samsonis absentiam auersionem ab ea interpretati, Samson nihilominus circa messis triticeæ tempus hædum muneri ferens thalamum pulsat maritali licentia aditum in penetrale tentans, sed repelli-

tur à pellice, & culpæ parentes prætexunt ignorationem, quam longe aliter plenus irarum coniunx interpretatur. Itaque vbi totum se affectui dedit, iramque apertis portis admisit, nullum vindictæ genus sortis videri, nihil crudele, nihil calamitosum excogitari posse quo maius nō præsumseri animus sui impotens. Flauebant segetes, & instantis messis lætitia coloni vota superauerat, placuit Samsoni inde calamitatis initiū sumere vnde felicitatis summa petebatur. Trecētas vulpes positis insidiis facemque caudæ singularum illigans in segetes emisit, corripiunt illæ flammam, & irritæ iacent. Spes tot agricolarum, vineta quoque in vicino consita consumuntur oleas depascitur incendium, etsi quibus flamma pepercit fumo enecantur. Ad nuncium tantæ cladis principes causam edocti Tamnatheum (id socero nomen erat) cum filia domo q; qui incendii causa extiterat incendio consumserunt, sperantes & Samsonis iram sublato suscitatore mitigatum iri. Sed longe aliter euenit, iam enim Philistæorum nomen & nomini respondēs indignatio radices egerat, vnde ab agris ad homines gradum faciēs magnam stragem edidit, ita vt portentosum vnius hominis robur omnibus admirationi esset.

Hist. Scho. c. 19.

Iosē. l. 5. c. 17.

Philo antiquitatum libro fere eodem modo refert.

H. Schol. c. 19.

CAPVT V.

IN petra Etham vbi tunc habitabat obsessum hostes ligauerant, ille dissipat vincula, inermis erat, sors telum dedit asini mandibulam, qua mille viros interemit, reliquis in fugam conuersis. Vicerat hostem, vt sitim quam ex lassitudine contraxerat, vinceret, opus erat maioris auxilio, deserta [illegible] & procul ab hominum accessu arida solitudo [illegible] & si quæ sunt eiusmodi non recipiebat. O[illegible] eadem quæ victoriam attule[illegible] [illegible]r, [illegible]lantibus ex [illegible]

[illegible]

dentium vno vbertim aquis, quarum haustu semi-animis recrearetur.

CAPVT VI.

Recreatus Gazam se contulit captus meretriculæ illecebris, quæ & incautũ oppressissent nisi vires homini plusquam humanæ obtigissent. Hostis enim audito quod Gazam se recepisset, cõceperat dispositis insidiis, & forti in portis custodia incautum circumuenire, cuius suspicionem vix attigerat Samson, cum noctis silentio è lecto se proripiens portas vrbis humeris impositas cum omni custodum multitudine ad proximum montem detulit, æque summo vertice vniuersos dedit præcipites. Stupor omnibus iniiciebatur & desperatio, nec quisquam vel cogitare audebat virtute vinci posse: stupebant interim eoque magis quod causam tanti roboris ne suspicari quidem possent. Quam tamen vt cognoscerẽt visum est expedire.

Philo refert in Azoto hac accidisse.

Philo eum vna porta parte pro scuto alia pro gladio vsum ait.

Iudicum c. 16.

CAPVT VII.

IN valle Soreth Dalila quædam habitabat, quæ specie sua & vultu ad Venerem composito eius animum captiuum tenebat. Hanc aggrediuntur prece & pretio, sciscitetur vbi tantum robur lateat qua arte vinci possit, facile fore ei quam depereat, honestum Philistææ vrbe 1100. enim argenteos præmium ab vno quoque futurum. Acquiescit illa quærit, dissimulat Samson aliquoties aliam atque aliam fortitudini viam faciens & auferens, nunc neruiceos funes madidos, nunc nouas restes, nunc capillos licio plexos clauoque circumligatos terræ infigendos dicebat, sed hæc omnia incassum tentabantur. Tandem peruicit callida meretricis adulatio, succubuit quæ iam periculo suo sapere de-

H. Scho. c. 20.

debuerat prudens fortitudo. Fatetur Nazareum se esse, omne robur in capillis, nulla tonsoris manu prophanatis existere. Vix audierat, fidemque fecerat aperta amantis confessio, nunciatur principibus, tonsorem aduocent, ipsi cum pecunia adsint, euentumque rei præstolentur. Illa interim blande apprehensum in sinum suum reclinat experimento sibi familiari somnum oscitandi inducens. Venit tonsor septem capitis crines abradit. Veniunt principes, ad vocem mulierculæ destitutum solita ope vinciunt, vinctum excæcant, excæcatum in triumphum ducunt.

Allego. Dalila caro, Samson anima, septem capilli totidem spiritus S. dona, Philistæi, dæmones.

Iosephus l. 5. c. 17.

Capvt VIII.

Hist. Scho. c. 21.

Digna res visu ad cuius vocem tremebat bellantium multitudo, cum ab infimæ sortis plebecula luto aspergi, sannis & contumeliis excipi, cuius manum testabantur tot sparsa cadauera, eius oculos illa non resistente euelli. Eædem portæ, & victorem & vinctum aspexerunt, eadem Gaza metum gaudio, & gaudium metu æstimabat. Miro ordine fortunam vtramque expertus Samson à prostibulo ad molam, à Venere ad Vulcanum id est à voluptate ad cathenas descendit, & qui tot lachrymas viduis pupillisque excusserat, summo omnium risu excipiebatur, donec succrescente paulatim capillo virtus redire cepit, quod vbi cognouit oportunitatem nactus quo Dagon Deo suo diem sacrum epulis, & lætitia ingenti celebrabant, columnis innixus quibus domus cum tota principum multitudine insistebat, eas euertit, gloriosaq; morte hostes abunde vltus occubuit, qui 3000. inimicorum sibi ipsi parentauit.

Quieuerunt ad tempus sublato Samsone Philistæi non tam quiescendi animo quam vt quiete, & tempore interiectis alacriores & plures ad prælium educerentur.

Cap. IX.

CAPVT IX.

1. Regum c. 4.

HELI Iſrahelitas iudicante impetu facto in hoſtiles agros prælium popoſcerunt, nec renuerunt Hebræi nulla remorante tot male actorum conſcientia, conflictu inito cæſis quatuor virorum milibus victoria Philiſtæorum fuit. Ofni & Phinees qui Hebręis præerant collectis reliquiis Arcam domini ex Silo ad nectam in prælium produxerunt, quaſi non ſufficiat Dei irati voluntatem ſemel exploraſſe. Iterum commiſſo, prælio vincuntur cæſis 30000. cum vtroque duce, quodque omni indignitate maius eſt, Arca in poteſtatem hoſtium redacta. Quam primum in templum Dagon ſtatuentes, cum idolum truncum manus & pedes aliquoties corruiſſet, cum inhoneſto morbo ciuitates affligerētur, Murium copia agros popularetur, coacti ſunt eam dimittere poſt ſeptem menſium ſpacium nec vacuam certè dimiſerunt, muneribus enim adiectis, & 5 aureis muribus, totidem anis pro Satraparum numero, plauſtro impoſitam ad fines vſque Bethſamet proſecuti ſunt & vaccæ nullo ductore rectà progreſſæ ibi conſtiterunt.

Ioſt. l. 5. c. 19.

Prædictum Regum c. 2.

1. Regum c. 5

Philo 85000. grauidarum, 85000 lactentium, 15500 puerorum, 25000 virorum conſumta eſſe vult vniuerſa.

Ioſt. l. 6. c. 1.

CAPVT X.

HÆC ſufficere debebant ad oſtendendum Philiſtæorum vires Deo reſiſtente nullas eſſe, ſed rudis eſt ad reminiſcendum barbaries, nec verita pauco poſt tempore Samuelem inter ipſa ſacra præuenire.

1. Regum c. 7.

Ioſeſ l. 6. c. 2. terra hiatu, & tonitribus Paleſtinos infeſtatos.

Verum fruſtra: Deus enim erat in partibus & cæſa omnis hoſtium multitudo, redditæ quas nuperis bellis occuparant vrbes pax firmata.

CAPVT XI.

1. Regum c. 13.

QVam tamen ſuo malo violarunt, Saul enim Rex cum Ionatha magnam eorum ſtragem

edidit,

edidit, Ionathas ſtationes eorum in Galgala occupauit, & actum eſſet de ipſis, ſi continentem, & Dei timentem ſortiti eſſent aduerſarium. Sed quia ſubinde mandata Dei contemnere pro nihilo ducebant, victoriam ſæpe abſtulit Deus, ſæpe diſtulit 30000. currum 6000. equitum vulgus ſine numero in armis erat. Hebręi in ſpecus ſe receperant, iure qui ſibi conſcii eſſent male, iure qui ſine armis eſſent, omnia enim hoſtis metu rebellionis abſtulerat. Vnicum reſtabat Dei miſerantis auxilium quod Ionathæ animum dedit, hoſtibus metum & ex metu fugam. Adoleſcens hic genere & mente Regiis cum armigero per noctem hoſtium caſtris appropinquans, cum à ſpeculatore iuberetur aſcẽdere ille irriſionem hanc omen interpretatus cum armigero reptans aſcendit, magna dormientium ſtrage edita. Cumque dies illuceſceret exorta in caſtris eorum ſeditione, & quorundam etiam diſceſſu, Saul omnium ignarus quæ per Ionatham agebantur ſuos armari imperat, ieiunio dum hoſtes victoriam ceſſerint indicto. Annuit Deus ͅio affectui, & Philiſtæps in fugam & mortem conceſſit.

1. Regum c. 17.

Ioſephus l. 6. c. 6.

Capvt XII.

DOnec Spurius quidam immenſæ magnitudinis Goliath popularium animos erexit, qui ſingulari certamine quemuis hoſtium prouocans magna ſe mole ferebat. Nec quiſquam repertus, qui ſe auderet committere, vnde Gygas inſolens in ſuos, in Deum blaſphemus, in hoſtem minax vnus inſtar omnium ferebatur. Tempus erat publice notum fieri, humanum robur Deo nullum eſſe & nulla generis, opum, potentiæ, habita ratione Deum benignitatem ſuam hominibus impertiri. Dauid ætate puer, conditione paſtor electus eſt, cuius impotentia robur illud attereretur.

1. Regum c. 17.

1. Regum c. 17.
Sedulius presbyter.

Ioſephus l. 6. c. 10.

Sauli

Sauli & Israëlitis ridiculum videri, plerisq; temerarium, hosti contumeliosum, puerum cum viro, inermem cum catafracto, pusionem cum gygante, in arenam descendere. Sed hoc magis mirum, pastorale pedum hastæ, cuius ferrum 600 siclos ponderabat, prçualuisse, nudũ corpus loricæ 5000 siclorum æris restitisse, lapides pera pastorali eductos caput sex cubitorũ altitudinis attigisse. Puer ergo præter spem, imò sola spe victor, cum lapide, cui pondus & vires indiderat Deus, monstrum illud prostrauisset, gladio ipsiusmet educto caput præscidit. Philistæis inde metus, Hebræis animus creuit, illi fugam capessũt, hi insequuntur. Necessitate itaque compulsi in arces se suas receperunt; sed ad exiguum tempus: ita enim aucti Saulis peccato eorum virtute breui præualuerũt, vt Hebræis ne ensis quidem relinqueretur, qui in rebellandi potestatem & libertatis spem posset eos erigere.

Philo Antiquitatum lib. lapidis, quo vsus Dauid, 7 patrum nomina inscripta fuisse scribit.

Ecclesiast. 47.

Iosephus lib. 6. cap. 6.

CAPVT XIII.

In omni Sacra pagina tum alia multa, tum hoc maximè obuium est attendenti, Deum suos quandiu sui sunt, nec prauæ mentis indulgẽtia in seruitutem reducti vbique tueri. Docebit vnus Dauid, quem Regis ingrati maleuolentia multoties oppressisset, nisi euadendi vias idem suggessisset: cùm enim sibi publicè insidias parari videret, nec in præsens alia elabendi via succurreret, ad Achis Regem Geth, filium Moach ex Philistæorum genere, confugit; sed diffidens hosti insanum se simulauit, instabili gressu nunc in ostia, nunc in parietem impingens, & saliua barbam attaminãs, ita visus est euasisse. Cumque alij Reges Cerillam occupassent, Deo iubente eos aggressus vicit. Et non multò post audacior factus cum 600 ad eundem rediit, locoque ad habitandum impetratõ Regi se probauit.

1. Regum cap. 21.

1. Regum cap. 23.

1. Regum cap. 27.

Ioseph. lib. 8. cap. 17.

CAPVT XIV.

1. Regum cap. 28.
1. Regum cap. 23.

VNDE cùm Philistæi iunctis, vt consueuerunt, viribus in Saulum proficiscerentur, Dauid cum suis & Achis in extremo agmine decertasset, nisi Principes alij suspectam habentes Hebræi hominis fidem dimitti eum maluissent.

1. Regum cap. 29.
Iosephus lib. 6. cap. 19.

Saul anxius cùm toties offenso Deo auxilium sperare non præsumeret, de belli tamen euentu diuinatrices consulere non dubitauit. Et audiit, sed parum ex sententia, interitum sibi suisq; portendi. Mox prœlij locus definitus Gelboe mons, vbi collatis signis cùm habræi consuetâ ope destituti paulatim cederent, hostes inoffenso itinere Regis caput petunt. Cingebatur Rex, tum trium fortissimorum filiorum, tum custodum lectissima manu; cumq; conclamatū esse audiret, ne viuus in hostium potestatem veniret, armigerū iubet educto mucrone se incircumcisorum ludibriis eximere: negat ille alienū illud à pietate, alienum à fide, quamuis Domino volente, iudicabat. Quo conspecto Saul sibi ipsi violentas manus inferens hoc effecit, vt trium filiorum, & pulcherrimæ iuuentutis funeribus Regis pompa cōdecoraretur. Hoc profectò non prætereundum, quòd Armiger Domino superstes esse erubescens eodem gladio, eodem loco, & tantùm non eadem manu interemptus conciderit.

1. Regum cap. 28.
Iosephus lib. 6. cap. 16.
1. Paralip. cap. 10.
Iosephus ab Amalechita confessum ait.

Bello peracto victores cùm cadauera scrutarentur, inuentum inter cætera Regis summo dedecore affecerūt, corpus in muro Bethan suspendentes, caput per omnem Philistęorum regionem circumferentes; donec habitatores Iabes Galaad nocte surreptum sepelierunt Sic Israëlitarum peccata puniuit Deus; vt norint deinceps bonis se æquum, malis aduersarium existere. Omnes interim ciuitates nuper receptæ in hostium potestatem reciderunt.

1. Regum cap. vltimo.

CAP.

CAPVT XV.

POST mortem Saulis cùm ciuilibus bellis defunctus Dauid rei bellicæ gloria à puero illustris non quieturus videretur, Philistæi priores se mouerunt. In quos Dauid oraculo confirmatus, quod certam victoriæ spem fecerat, expeditione sumpta victor à Gabaa vsque Gezer inimicos propulit; nec propulit tantùm, sed & in eas redegit angustias, vt tributum, quod hactenus Hebræi iis pendere solebant, volentes remiserint. Nec contentus eo, quatuor insuper præliis attritos ita consumpsit, vt nulla deinceps rebellandi occasio relinqueretur. Per se itaque nihil tentarunt; sed aliorum ex incursione ansam prædandi aliquoties diuiso Salomonis Regno arripuerunt.

2. Regum cap. 5.
1. Paralip. cap 14.
2. Regum cap. 8.
2. Regum cap. 21.
Iosephus lib. 9. cap. 15. Palestinos ab Azaria victos.

Præ cæteris autem illustris fuit sub Achaz Rege Iuda excursio, quam inclinante Imperio nemo mirabitur, qui impietatem Regis istius meritam à Deo plecti legerit. Aliâs verò prout fortuna belli & potentia cuiusque præualuit, nunc Regibus Iudæ munera, nunc Israëlitarum Imperio subiecti eorum Regibus tributa pependerunt. Regis Gethæi & Philistæorum, qui Israëli succurrere credebantur, in nobili illa Regis Syriæ fuga mentio fit. In gestis etiam Ezechiæ extrema, vt puto, Philistæorum oppressio obseruatur. Sed postquam res Iudæorum inclinare ceperunt, cum aliis gentibus nomen quoque Philistæorum intercidit, & populus ad victoris arbitrium cepit.

2. Paralip. cap. 28.
Esaia 14.
2 Paralip. cap. 17. de Iosaphat.
4. Regum cap. 7.
Sulpitius.

CANANÆI.

CAPVT I.

Pauls aliter Guilelmus Tyri l. 13, cap. lib. 23. c. 9.

Genes. 15.
Philo de Abrahamo, Cananaeam Iudaeam, Syri Palestinam dictam vult.

Genesis 10.
7. Tantum nominantur Deuteronomij 17.
Alij Amatheum.

POST diuisum tripartito inter Noë posteros orbem, Cham sorte sua, vel potiùs exilio, non contentus in varias Semi Iapetique Prouincias maledictionis suæ virus dissemi-nauit. Canaan inter cæteros in fertilissimo orbis solo coloniæ ducē ablegauit, qui numerosa prole ornatus totam Regionem singulis distribuit, quæ partim filiorum nomen assumpsit. Fuerunt autem hi, Sidon, Ethæus, Iebusæus, Amorræus, Gergesæus, Eneus, Aracharus, Cynæus, Aradius, Samarites, Amadius, totidemque numerantur Canaan filij, totidem Cananæorum Populi. Qui, quòd iniustè huius terræ possessionem sibi sumpserint, à vicinis *a* infestati, ab externis pressi, ab *b* Israëlitis, ad quos iure naturæ hæreditas ea deuoluebatur, à maioribus Melchisedech & Abraham vsque ad Iacobū possessa, pulsi tandem cum omni gente interierunt. Promisit hoc Deus Abrahę non semel futurum olim; vt tota illa colluuies à posteris eius *c* conteratur, & terra omnium fœcundissima generi eius in perpetuum confirmetur. Quod oraculum tum demum finem suum habuit, cùm Salomone regnante alta circumquaq; pax victa hostium feritate exstitit.

a 1. Genes. 14.
b Vide Iudaica.
De Amorrheis vide Philistaeos.
Genes. 14.
Genes. 45.
Genes. 15.
Psalm. 104.
Neemia 9.
3. Regum.

CAPVT II.

Philo lib. 1. de vita Moysis.

CÆTERVM multo labore stetit hæc Moysis in Cananæos expeditio, multo sanguine tot validissimarum gentium impetus repressus, tot fortissi-

Numer. 13.
Deuteron. 17.
Genes. 24. Abraham non vult filio suo Cananaam vxorem.
Leuitici 18.

fortissimorum Regum vires repulsæ: sanguine tamen opus erat, ad debellandos qui montana & maritima Palestinę obtinebãt, nec enim vllatenus fœdera cum iis percuti Deus patiebatur; vt qui nec olim cùm terram eorum incolerent, vllam habuerunt cum iis consuetudinem; nec ad legitima eorum relabi vnquam permissum.

CAPVT III.

Numeri 21.
Pleraque alia quæ gentes quasdam Canaan concernunt vide in Iudaicis.
Iosephus lib. 4. cap. 12.

PRIMAM de Cananæis palmam retulit Moyses in ipso statim terræ promissæ aditu: Arab enim Rex, cognito quòd exploratores per totam Regionem mitterentur, ad arma se conuertit: & primo impetu victor de Hebræis triumphauit. Sed enim sinebat Deus suos profligari, ne victorię laudem ei soli debitã sibi quisquam ascriberet: quod enim exercitus integer non potuit, reliquiæ effecerunt, præpostero haud dubiè, si ex nobis rem metiamur, euentu. Et voto concepto victoria exultantem miles fatigatus dissipauit, idem ille qui Moyse nescio pugnans vincebatur.

CAPVT IV.

Iosephus lib. 4. cap. 6.
Deuteronom. 2.
Deuteronom. 2.
Deuteron. 3.
Iosue 16.

Alleger.
Israelita Christiani, Ægyptus peccatum, originale mare baptismus, Seog diabolus.
Huius terra Ruben, Gad, & dimidia Tribus Manasse cessit.
Iosue lib. 4. cap. 3.

EODEM tempore Amorręorum Rex Seog rebus secundis elatus, & vicinis terribilis (Moabitarum enim & Ammonitarum pleraq; loca inuaserat) transitũ Israëlitis negauit; donec damno suo coactus est non itineris modò, sed & agrorum ius ipsis communicare. Hunc excepit Og Rex Basan ex gygantum stirpe, cuius lectus ostenditur ferreus nouem cubitorum longitudine, quatuor latitudine. Huius 60 vrbes munitissimæ in potestatem venerunt. Quamuis autem tributum Israëlitis exsoluerint, integri tamen in medio Effraim habitantes iugum excutere non semel conati sunt.

CAPVT V.

Iudicum 1.

Philo aliter refert, et Amorraeos vocat, caesaque Leneze Duce 47000 virorum.

POST Iosue mortem Iudas Dux belli in Cananæa electus cum Simeone fratre in Bezech 10 virorũ millia interemit, & Adoni Bezech in fuga comprehenso, manus & pedes præciderunt, fortuna variante non immeritò: solebat enim ille 70 Reges truncos hoc modo cœnæ reliquiis sub mensa adspicere. Et prosecuti victoriam multo numero gentes diuisi per tribus suas Israëlitæ deleuerũt, & partim caput gentis Hierosolyma occuparunt: Iebusæi enim cum Tribu Beniamin 16- morabantur, quemadmodum & cum aliis gentes aliæ.

CAPVT VI.

Iudicum 4.

Iosephus lib. 5. cap. 19.

Philo Antiquitatum lib. de Iabel Rodzã hac refert.

Iosepho Iabyl dicta.

IABIN autem Rex iniquis oculis populum aspiciebat, atque adeò Zizaram belli Ducem cum ingenti armatorum manu eduxit. Hebræi hinc inde dispersi se nequaquam opposuissent, nisi Delboræ mulieris spiritu diuino afflatæ verbis fiducia accessisset. Hinc 900 currus falcati, inde Barach cum paucis conspiciebatur. Vbi ad manum ventum est videas illos quasi punico terrore correptos cædi & cedere; hos Deo inuocato fugientium terga percutere. Ipse Sizaras dum ad Iabel Cynæi vxorem, vt putabat, fidam diuerteret, mulier clauum per dormiẽtis fortè in tabernaculo tempora adegit. Post hanc victoriam voluit Cananæorum nomen: ita tamen vt subinde aliarum gentium ope erigere se conati sint; sed paruo successu, nec nisi aliorum animis animi ipsis erant, externaque virtute virtus eorum quasi auxiliaria erat.

CAPVT VII.

2. Reg. cap 5.

TOT bellis vt finis imponeretur Rege opus erat: Dauid hic fuit, qui præmio publicè proposito militibus animos dedit, qui Hierusalem aggressi

Traditum Genes. 9. aggressi, Cananæos eiecerunt nihil hostile metuentes, & seruos sibi sumpserunt; ita vt iure dictus sit cæcos & claudos abstulisse, id est, improuidos & socordes, odientes animam eius. Hæc extrema infelicis populi dispersio, qua omnium ludibrio expositi, & rapinis vix aliquot vrbium angulis se concluserũt. *3. Regum cap. 9.* Certè Pharao Ægyptius cùm dotem filiæ suæ quæreret Salomoni desponsatæ Gazer oppidum diripuisse legitur, omnemq; Cananæum ibi habitantem extruxisse, prorsus quasi in vna hac gente liceat, quod in aliis designatum nefas censeretur, *Iosue lib. 8. cap. 1.* Salomon quoque grauissimo reliquias eorum tributo vrsit.

CAPVT VIII.

Psalm. 134. ITA paulatim deleti quotquot iniustæ dominationis violentam possessionem æternam fore sperauerant, omnesq; a Cananæorum populi annihilati quodammodo; *a Iudith. 4. Sophonia 1. Esaia 23.* præsertim grassante per Palestinam Syrorum Duce Nabuchodonozor exercitu: post reditum enim Iudæorum confusa fuit omnis Cananæorum possessio; adeò vt pro Iudæis *Esaia 19.* aliquoties ipsum nomen vsurpatur. Fuisse tamen aliquos sua impietate notos etiam extremis temporibus, tum ratio, tum vulgò tritũ prouerbium *Not. Daniel. 13. vt Ozea 12. Prouerbiorum 31.* doceat, quo homo nequam semen Canaan vocatur: & Cananæus pro mercatore subinde legatur, *Matthai 15. Luca 19.* tum etiam quòd Cananææ mulieris constantes *Alii Syro Phœnissa appellatur.* pro filiæ liberatione ad Christum preces Euangelistarum commendet oratio, ad cuius lectionem erubescant tepidæ Christianorum mentes, mouit eius orantis fides Apostolorũ, vicit eius contemptum suum generosè ferentis importunitas *Matthai 10.* Saluatorem, quæ & filiæ dæmonio eiecto sanitatem exorauit.

* *
*

MOA-

AMMONITÆ.

CAPVT I.

Hieronymus Balaam dictum, et suo tempore Zoaram scribit.

POST impietatis Sodomitæ flammas vindices, redactamq; in cineres Pentapolim, Loth cum filiabus Angeli beneficio ereptus in montem & vrbem Segor suo interuentu præseruatam diuertit. In monte autem filiæ duæ se solas humano generi reparando superstites esse existimantes cum patre inebriato congrediuntur. Ex minore autem natu filium natum Ammon vocauerant, qui multiplicata posteritate populo terræque nomen reliquit. Hæc causa est cur Israëlitæ per horum fines terram promissam petentes bello viam facere prohibebantur: Abrahamo enim, vnde Hebræi, cum Loth Ammonitarum Patriarcha sanguinis intercessit coniunctio. Quia autem venientibus ex Ægypto cum pane & aqua noluerunt occurrere, ideo etiam ad 10 generationem Ecclesiam Domini intrare vetitū est: indignationem Dei incurrerūt qui se ad vxores, imò & idola eorum verterunt.

Genes. 19.

Id est, filius populi.

Deuteronom. 2.

Genes. 12.

Deuteronom. 23.
N... 13.
E... lib. 3 ... imo cap.

Allegoricè.
Vana gloria & superbia, quæ ne virum iam vitiis reiectis contemplatione deditum decipiant sobrie vigilandum.

CAPVT II.

IEPHTE Israëlitas iudicante missi sunt ad Ammonitas pro terræ diuisione, cumque nihil moderati impetraretur Dux votum concipit, immolaturum se quod victo hoste triumphanti primum occurrerit. Audit Deus, & hostibus metu iniecto victoriam concedit. & ab Aroeth vsque Mennith 20 ciuitates Hebræorum potestati subijciuntur.

Iudicum 11.
Tu... Ammonitarum ... bitatarum li... Regum Potal vocat.
F... ...
Iosephus lib., cap. 9.

Et Galadinu alterum oculum eruere voluisse. Iosephus lib. 6. cap. 4.

CAP.

Caput III.

1. Regum c. 11.
2. Regum c. 10.
Sulpitio quanuis volu-lur.

SVB initia Regni Saulis Naas Ammonites qui plebei tumultuanti se adiũxerat fusus est. Dauidis Hierosolymis regnante iterum destinata ad Ammonitas legatio amicitiæ conseruandæ gratia. Præerat autem eo tempore Anon filius Naas, qui oratores primo benigne excepit sed postquam susurronum peruasit authoritas exploratores esse vestibus semilaceris, & barba semirasa per summã ignominiam remisit. Ad vindicandum hoc facinus missi à Dauide Ioas, & Abisai fratres, qui diuiso agmine, frustra Syrorũ Damasciq; viribus confisos in Rabaath ciuitatem fugere cõpellunt quam paulo post occupantes Rege necato Dauidi eius diadema imposuerunt, & virtus pristina paulatim cessauit, præsertim cum à Ioatha Rege Iuda stipẽdio astricti à Iosapha. Ita penè nomen gentis obsoletum aliorum tantum victorias auxit, Deo malis ipsorum modum faciente. Conati tamen sunt aliquid Baalis in Godoliam Iudæorum Regem, Timotheus in Iudæos, sed illum Nabugodonosoris vis, hunc Machabæorum virtus attriuit.

H. Schol.
2. Reg. c. 11.
Misit qui consolarentur semper mortem patris.

Iosephus l. 7. c. 6.
1. Regum c. 12.

Sal. 2. paral. c. 27.
Ezechie. 25.
Amos 1.

2. Para. c. 20.
Iosue l. 9. c. 15.

Amos 1.
Iose. l. 9.
Iosephus l. 12. c. 11

MOABITÆ.

Caput I.

Genes. 19.

MOABITARVM & Ammonitarum eadem origo, eadem cum Abrahamo affinitas. Hi enim per minorem, illi per maiorem natu filiam, à Loth excidio Sodomæ diuinitus substrato generationis suæ repetunt primordia.

Deut 2.
Exodi 13.

Hinc idem Israhelitis interdictum ne per alterutrius regionem infestis armis & si possent viam

faciant ad promissam regioné. Sed populus transiens, & medium tenere non potens, allectus fœminarum pulchritudine, ad eas, & earum idola deuolutus est, quod nisi Moyses vindicasset præda hosti facta fuisset omnis multitudo.

Numer. 25.
Iose. l. 4. c. 8.

CAPVT II.

FVIT iisdem fere temporibus aut Moabitarũ aut certe vicinorum Rex potens Balach, qui non ausus armis decernere incantationibus tentabat expugnare inuictam Hebræorũ potentiam. Ea fini vatem magnæ celebritatis & Mesopotamia iterata legatione accersit. Cui iter facienti prodigium ingens se obtulit. Iumentum quippe quo vehebatur, repente constitit, & quasi ex aduerso violenter repulsum credebat, verberibus contumax sessori, non mediocriter molestum, obuio videlicet spectro territ abatur asinus, homini minime conspicuo.

Vt Iosephus l. 4. c. 7.
Vt Philo l. 1. de vita Moysis.
Num. 22.
Sulpitius l. 1.

Tandem non quod dignus esset, sed vt indignitatem suam intelligeret, Angelum vidit resistẽtem ipse ad supplicationes versus, permittente nihilominus Angelo, progressus à Balac excipitur, & postridie in montem cuidam genio sacrum deducitur, vnde velut è specula Hebræo castra contemplatus execraretur. Hic positis septem aris, totidemque in singulas hostiis minime afflatus, Angelo linguam dirigente, Hebræis bene precatur. Indignatus Rex cum iterum & sæpius loco editiore sacra instaurasset, tantum abest, vt impetrarit vt etiam longe prioribus faustiora coactus fuerit audire. Donec à Vate hominem agente monitus filias forma cæteris præstantiores fuco meretricio & ille ebris instructas ad Hebræorum integritatem debellandam submisit.

Nume. 23.
Iose. l. 4. c. 8.
Nume. 24

Quod & factum est, sed tam nefarium consilium,

lium, propheta, rex, populus, morte luerunt, à Phinee & Moyse interempti.

Iosu. l. 4. c. 9. Nume. 25.

CAPVT III.

De Balac vide Arabica & Mesopotamiam.

PECCATA populi primam discordiarum materiem inter vtramque gentem præbuerunt, quæ cum Deus plectere constituisset, & populi insolétiam seruitutis onere refrænare Moabitis mé-tem, & virtutem dedit Hebræos quos antè timuerant subiugandi. Eglon per ea tempora imperium gentis obtinebat per qué ita attritę infelicis populi res, vt 18. annorum spacio nó licuerit resurgere, nec vnquam licuisset, nisi per Aiot Deus iugum auferri impetrasset. Is Regem specie colloquii in cœnaculo seorsum sica confodit, & nullo sentiente per posticum elapsus, aduocatis sociis, repétina Regis cæde perculsos ad 10000 millia prostrauit. Sub iudicibus insuper Ruth ex causa peregrinationis Elimelech accidit in terra Moab quo vel hoc vnum patet Christum, qui Iudæis reluctantibus gentes assumturus erat gentium etiam nomina in maioribus suis non refugisse.

Nume. 21.

Iosu. l. 5. c. 12.

Allego. Eglon diabolus, Israelita virtutes, tributum peccatum, Aioth anima, sica oratio 300 Moabitarum, vt alij legunt, concupiscentia carnis, oculorum, superbia vitæ.

Philo antiquitatum l. 1. ab Abdon & aliis etiam postea victos Moabitas scribit.

Vide libri Ruth 4. capita

Esaia 16.

CAPVT IV.

DAVID à Saule fugiens à Rege Moab in Masphat cum 400. diuertit, vbi hospitio exceptus tamdiu latuit donec à Propheta reuocaretur, ad regni sibi destinati recuperationem. Idem in regno confirmatus Moabitis qui alios auxilio suo iuuerat vltus tributum Iudæis pendere coegit, quod aliquamdiu soluerunt, etiam soluere detractantes & iugum excutere conantes aliquoties Dei auxilio victi sunt.

1. Reg. c. 22.

2. Regum c. 8.

1. Paral. c. 18.

2. Paralip. c. 20. à Iosaphat.

Quâquam in diuiſione regni Salomonis Moabitæ quia viciniores Iudæ ſubditi, à Regibus Iſrael ſubiecti ſunt ſępius, quibus pendebant 100000 agnorum totidemque arietum. Meſſa autem rex mortuo Achab fœdus violans Ioram bello petitus eſt. Heliſeo aqua in deſerto procuratur. Cumque reſiſtendo non eſſet filium hæredem regni futurũ in muris immolat. Quo viſo Iſrahelitæ victoria contenti retroceſſerunt, ſunt & deinceps aliquot eorum excurſiones, ſed excurſiones tantum, nec enim vnquam magnam poteſtatem adipiſci integrum fuit. Eorum tamen ope & conſilio alii hoſtes Iudæam aliquando afflixerunt, donec ipſi cum nomine penè funditus exſtirpati ſunt, aut ſaltem in aliorum nomen & gentem tranſierunt.

1. Samuel. c. 21.
4. Regum c. 3.
Ioſe. l. 9. c. 1.
Vt 4. Regum c. 13.
2. Para. c. 20.
Hiſt. ſchol.
Tobia 4.
Iudith 5
Holofernes.
Sophonia 2.
Eſaia 11. & 15.

AMALECHITÆ.

CAPVT I.

ET hic populus fuit qui à meridie terram ſanctam occupauit, potens profecto è poſteris Eſau procreatus. Tamna enim concubina Eliphaz primogenito eius peperit Amalech, cuius familia ad meridiem adytum terræ promiſſæ inſedit. Vnde inter primas fuit Moyſis in Amalechitas expeditio in Raphidim: cum enim armata manu Rex eorum occurreret, & extremosq; agminis fatigati cæderet, conſultus à Moyſe Deus promiſit victoriam; conſtitutum namque vt pereant, qui audaci impietate periſſe dudum meruerant. Ne autem potentiæ ſuæ fiſus videretur, cum Aarone Hur montem, qui orationi locus erat conſcendit, cumque manus remitteret, penes hoſtem: ſin iterum eleuaſſet, penes Iſraelitas erat.

H. Scho.
Numeri 13.
1. Regum c. 15
Geneſis 36.
Numeri 13.
Exodi 17.
Deuter 25.
Philo l. 1. cōt Phœnices vx.
Iudith c. 4.
Pſalmo 82.
Ioſephus l. 3. c. 2.
H. Schol. c. 36.

erat victoria. Quod vbi obseruarunt lapide deficientes fulciebant atque ita magna strage edita reliquias in fugam *a* verterunt. Interim murmuranti paulò post populo idem hostis datus & victor Dei vtrobique interuentu. In nobili illa contra Scharam Delboræ pugna Amalech etiam recensetur qui Syris coniuncti in prælio, è fuga Israhelitarum victoriam auxerunt. Sed non multo post resumtis animis cum Madian agros depopulati sunt feliciter, Deo enim protectore destituti victores, victis in prædam permittebantur.

Iudicum c. 1.
Numero 14.
Iudicum 5.
In cantico.
Iudicum 6.

CAPVT II.

DEI eiusdem iussu Saul expeditionem sumit in Amelechitas, eiusdem ope victor, sed cũ præter diuinas leges Agag regi pepercisset, indignatus Samuel Saulem increpauit, & Regem qui adhuc in vinculis detinebatur, in frusta concisum crudeli quidem sed digno affecit supplicio, nec ab eo tempore vnquam Saulem aspexit quin &, cum fugientis clamis à Saule attracta finderetur, sic regnum eius findendum prædixit.

1. Regum c. 15.
Philo antiquitatum libro Agag seruatum quod thesauros ei ostensurum diceret.
Iose. l. 6. c. 8.

CAPVT III.

MElius Dauid qui prædas sæpius & spolia de Amelechis reportauit. Cumque Sicelech illo absente præsidia inuasissent, magnaque præda onerati domum redirent, Dauid per Ægyptiũ puerum de statiuis eorum factus certior cum 400 (200 enim lassos ad sarcinas reliquerat) in epulantes & securos irruit, prædamque in qua duæ eius vxores erant reuexit, & spolia cum ingenti captiuorum multitudine, ita vt 40. tantum camelorũ beneficio eius manus euaserint. Planè vt adimpletum videatur quod olim à Vatibus præuisum est,

1. Regum c. 1.
1. Regum c. 30.
Numero 24. Balaan prophetauit.
Iose. li. 9. c. 12. Hos adhuc ab Amazia victos.
Iose. l. 4. c. 19.

cum extrema gentis perdita & attrita ſint cuius memoriam Deus & Moyſes ſeriò toties Iſraheliris inculcarunt, eò quod ſedes nouas quærentibus ſeſe oppoſuerint.

PENTAPOLIS.

CAPVT I.

Oroſius lib. 1. ca. 5. hanc Taciti Pentapolim eſſe vult.

Situs.

IN confinio Arabiæ & Paleſtinæ, qua dimiſſi vltrinſecus mõtes fertilibus campis quinque ciuitates complectuntur, populus incoluit, diuitiis & opulentia circumiacentium facile primus, vnde vicinis Regibus maius huius potiundi deſiderium tenuit, qui victores ſuos ditare poſſe facile viderentur. Hoc itaq; præſcientes non eſt quod cauſam vlteriorem 4. barbaros illos rogemus, qui in Pentapolitanos agros vrbesque irruptionem fecerunt. Sed antequam progrediar ciuitatum nomina præmittam, quæ numerantur, Sodoma, Gomorrhæ, duæ primariæ Adame Schoym Bale quæ & Segor dicta. Singulis autem ſinguli Reges erant, ſed quos Chodorlaomor Elamitarũ Rex tributo impoſito ſibi ſubiecerat, duodecimus ſeruitutis annus vertebatur, cum de libertate ſeria ſubit cogitatio, adeo vt rebellare iugum excutere eadem omnium eſſet ſententia. Chodorlaomor vt tumultus initia præſcinderet numero milite occurrit, primoque impetu Reges fugat, præda & captiuorum ingenti copia onuſtus abitum parabat.

Qualitas.

Cauſa belli.

Ioſt. l. 1. c. 17.

Alleg.

Voluptas dolor, concupiſcentia timor.

Genesis 14.

Quibus quinque ſenſus ſubditi ſunt.

Ioſepho Galles.

Singulis ciuitatibus olim ſui Reges tributo tempus.

Anton. tit. 1. c. 1. 15.

Feliciter niſi inter Captiuos Loth Abrahamo ſanguinis coniunctione, & virtutis nomine carus abduceretur. Huius enim impatiens Abraham trecentos decem&octo vernulas armat, victoriaq; exultan-

exultantes à tergo cedit. Ita restituti captiui abducta ingens præda, vt non immerito Reges Pentapoleos cũ muneribus ei obuiam processerint, qui non libertatem modo sed & securitatem deinceps vno facto ipsis asseruisset.

CAPVT II.

ADEO vt breui metu hostili sublato superflua rerum copia, quam agri bonitas, accedente aquarum fructuumque quotannis prouentu, parit, in omne vitiorum & libidinum genus otiosas abiecerit. Adeo vt naturæ legibus excussis, ad meratas potationes, illicitos coitus & brutis ipsis inuisam libidinem vulgo delaberentur. Tum Deus nefarios congressus abolere volens tabidos patratores aggressus nouo & omnibus sæculis inaudito supplicio genere damnauit. Inductis enim subito imbribus iussit pro aqua ignem pluere, cumque niuium instar magno impetu deorsum ferretur incendium ardebant arma, cum pratis, condensa saltuum palustris quoque materies eodem igne cremabatur.

Philo de Abrahamo n: Hieremia threno 4. Ezechielis 10. Prudentius Hamartigenia. Hierem. 23. Esaia 13.

Ita vnus dies populosissimas ciuitates vertit, in busta suorum ciuium, regiasque Palatiorum reliquias in puluerem vertit minutissimum, nec satis: Propinquitas quoq; maris cum solo mortem bibit, ita vt exustis vitalibus nihil sit vnde fructus aut herba possit germinare. Et hæc ne ignoremus manent vsque adhuc cladis istius argumenta, fumus exhalans, lacus in quo nihil gignitur aut viuit. Felicitatis etiam pristinæ signum reliquum vna ciuitas cum agro suo, vicino malo substracta, quæ Segor appellata incolarum numero, & terræ bonitate omnes istius tractus facile vincit.

Deuter. c. 29. Not. Apocalipsis 18.

Quinq; sensus allegoricè signant.

Tertullianus de pallio & apologetico c. 39. Strabo l. 16. Iustinus 36. Tacitus 21. Plinius l. 5. c. 16. Tertullianus apolo. 39. Plinius l. 5. c. 15.

Visum refert allegoricè.

Hieronimus. Iose. 5. belli c. 6.

Hæc autem illa est quo Loth Angelorum ductu

Ægeſ. l. 4. c. 18.
Geneſ. 19.
Solinus l. 46.
Antoninus l. 2. c. 25.

euaſit antequam in montem perueniret, nolebat enim Deus iuſto communem cum impiis pœnam eſſe, ideoq;. Angelos duos ablegauit vnicam illam roſam è tot ſpinis cæleſti flammæ addictis eripturi. Qui vbi aduenissent luxuriam ipſi naturæ deteſtabilem vix euaſiſſent, niſi Loth in locum hoſpitum filias publica, & necdum contenti cæcitate percuſſi eſſent. Quibus actis dum caſtos duces pia familia inſequitur infelix in felicitatis ſuæ exordio Vxor Loth dum contra mandatum Angeli retroſpicit, immorigeræ curioſitatis monumentum in ſtatuam ſalis conuerſa diriguit.

Alleg. alia: Loth ſenſus rationabilis, vxor caro quæ ad veterum pœnam reſpiciens ſapit tum demum.

Philo de antiquitate Iudaeorum.

MADIANITÆ.

CAPVT I.

Geneſis 25.
Hiſt. Schol.
Numero. c. 16.
Madianitæ etiam Æthiopes dicti ex parali. Exodi 1. vide Iudaica. Ioſe l. 2. c. 13.

ABRAHÆ ex Cethura liberi complures fuerunt & ex his Madan & Madian quædam Arabiæ loca inſederunt, quæ numeroſa prole deinceps aucti contra finitimos facile defenderunt. Celebris eſt hæc Abrahamidarũ colonia Moyſis peregrinatione, coniugio & adoptione Ietro natalibus, Iſrahelitarum hoſpitio.

Thenetus hodie Madeneos vocari.

CAPVT II.

DEficit populus hic poſtea gentilium vt puto cõuerſatione ad idolorum cultus proiectus vnde Hebræos ex Aegypto reduces odio & bellis proſecuti ſunt, cumque omni conatu & variis artibus tentaſſent animos plebis, ad ſuperſtitiones pertrahere, nec quicquam conſequerentur, acritis mulierum formoſiſſimis exquiſito cultu natiuam augente pulchritudinẽ, ad captandum Hebræorũ iuuentu-

Hiſt. Schol.
Nume c. 32. 33. 34. 35.
Numero 25.
Balaami conſilio.

iuuentutem emittunt. Quæ vbi propius accesse-
runt aspectibus meretriciis, & lasciua verborum
proteruia partem non contemnendam pelliciunt
tractisque in stupri societatem animis, nulla mo-
rũ disciplina, nullo pietatis metu stabilitis ad ne-
faria sacra & prophanas manu factorum numinũ
libationes inducunt. Quo facto retulissent viris
lætum expugnati hostis nuncium vidẽs casum mi-
seratus amentiæ deploratæ repræsentasset suppli-
ciũ. Erant 24 milia hoc vno crimine, polluta. Moy-
ses igitur millenos è singulis tribubus seligit san-
ctitatis dolo malo violatæ vindices, vt eos qui spe-
rarent pietatem astu muliebri subuertere vlcisce-
rentur, fecerunt certe quamuis numero inferio-
res, patrataque ingenti clade hostiles copias dele-
uerunt, Reges trucidarunt, ne melioribus quidem
parcentes, quæ impio virorum consilio assenserãt,
solis virginibus ætatis miseratione seruatis. Hæc
victoria incruentissima fuit nemine è sociis desi-
derato ne sauciato quidem quam & consecuta ali-
qualis quies hostibus belli fortunam experiri re-
cusantibus. Iudicum tempore cum populus im-
memor cælestium beneficiorum idolis supplica-
ret, Deus animum & vires Madianitis dedit He-
bræos debellandi. Vnde septem annorum grauis-
simam seruitutem perpessi, solitam Dei misericor-
diam flagitantes impetrauerunt. Erat Chiliarcha
in tribu Manasse Gedeon nomine vir iustus, supe-
risque acceptus. Huic Angelus de campo messis
domum reuertenti adstans interpellat iubetque
magno animo iugum seruitutis excutere, Deum
in partibus fore pollicitus. Paret quamuis ægre
præsumens de tam vili sorte aut virilem audaciam
sacroque peracto aras idolorum euertit. Erat ei
32000 tantum numerus hostili longe inferior, ni-
hilominus quod multi essent pugnæque euentum
Hebræi non Deo sed virtute, & fortunæ daturi vi-
derentur, ex 10000 quæ resederant 300 producit

Ios. l. 4. c. 7.

Eru, Recem Sur, Reba Vber, Reges Madian vocantur.

Numero. 31.

Psalmo 82.

Philo de fortitudine.

Iudicum 6.

Vt August.

Zonaras 10.

Sulpitius c. 1.

Iudicum 7.

X quos

Suidas in voce Gedeon. Psalmo 83. Esaia 9 & 10.

qui nimirum ſecundum flumen tranſeuntes manibus aquá in os coniicere obſeruarat, liquido agilitatis bellicæ argumento. Cum his media vigilia caſtris hoſtium ſuccedens iuſſis omnibus tuba canere, magnum incópoſitæ multitudini iniecit timorem, neq; reſiſtendi animus erat, turpi fuga quo quisque potuit dilapſis, qui fugientes ad 120000 ſparſim cæſi, Regibus à Gedeone neci datis & ad fratrũ vltionem in fuga 15000 iugulatis, nec quicquam deinceps à Madianitis tentatum ab Holopherne Nabugodonoſoris duce deleti extremum ſcribuntur.

Oreb, & Seb dicti duces primarij.

Iudith 2.

IDVMÆI.

CAPVT I.

Strabo l. 16.

IDVMÆI gens Arabicá longe lateq; Iudææ finitima colens quam cum Mabathæa alioqui aut cum Cedar confundunt, Eſau poſteritas eſt filii Iſaac fratris Iacob, qui eo quod ruſæ pultis condimento primogenita ſua fratri vendidiſſet, populari ioco Edom dictus eſt, qui Horræos Seghir gygantis poſteritatem cum Heptarchis ſuis eiectã in fugauit, regioneq; trium vxorum liberis diuiſa late imperauit, quæ creſcente liberorum multitudine in Miriades partitis tribubus, præfectis, qui Aluph titulo inſigniti leguntur, paruerunt. Præfecti autem vni quem ſortito cooptabant Regi fratri poſt multorũ annorum odia conciliatus ab eoq; ſeparatus Cananæis ſe iunxit, eorumque poſthabita maiorum religione, inſtituta ſectatus eſt. Hoc tamen, non obſtante bonus Deus abominari eos vetuit, eo quod vnus vtriusq; gentis pater eſſet Arabam. Et Moyſes in ipſo Regionis promiſſæ aditu hos belli vicinis inferendi ſocios

Geneſis 25.

Arias l. Canaanv. 6.

Geneſis 36.

Deuter. 23.

cios, adiutoresque fore in parandis nouis sedibus, aut si hoc grauentur certe ventris se adiuncturos sperabat. Sed gens pietatis erit, & amicitiæ oblita, apud quam nullum humani remãserat vestigium. Quod cum Dux Hebræorum vno impetu potuisset reprimere, maluit tamen præteritis eorum oppidis bonitatis, & prudentiæ exemplum suis relinquere, quam temeratæ cognationis vindictam. Ita Idumæi per 600. amplius annos liberi vixerunt, Deo interueniente, horum est colonia Amalechitæ gens fortis & celebrata. Gentis autem vniuersæ, nouem Reges, Duces vndecim nominantur, quorum nuda nomina nihil attinet inserere.

Nume. 20.

Vide propria in Genealogicis.

CAPVT II.

SVB Dauide Idumæi nequiter & impiè viuentes Sauli adhæserunt, qui etiam ad sacerdotum, cædem non alia quam Doech Idumæi manu vti voluit. Sed care ipsis stetit hæc improbitas: à Ioab enim Dauidis præfecto sex mensium spacio subiugati sunt. Puberibusque quotquot armis apti videbantur necatis solus Ader effugit, Ægyptii Regis fauore. A quo perbenigne habitus Salomone demum regnante reditu impetrato Iudææ infestus Syriam omnem suæ fecit ditionis. Deo nimirum Salomonem ob intempestiuas libidines plectẽte. Sed pace inter Reges Iudæ & Idumæorũ constituta socii postea fuerunt. Et quidem in nobili illa cum Moabitis pugna à partibus Iudæorum stetit, sed paulò post nescio quod regno suo incrementum machinans Idumæus Regem 2 tribuum oppugnauit, parum felici successu: à Ioram coactus pedem referre vix regni sui partes intactas seruauit. Inclinante insuper Israhelitarum imperio terminos regni sui prorogare integrum fuit, magis futurum nisi Assyriorum occurrisset potentia, quà attriti & subiecti sunt præsertim rerum potiente

1. Regum c. 22.
1. Paralip. c. 18.
2. Reg. c. 8.
Iose. l. 8. c. 10.
Adab vocatur.
3. Regum c. 11.
4. Regum c. 3.
Iose. l. 9. c. 4.
4. Regum c. 8.
Iose. l. 9. c. 7.
4. Reg. c. 16.
Prædictum Hierem. 27. & 49.

Nabugodonosor à cuius præfecto Olopherne domiti sunt. Nec post Babilonicam captiuitatem vllæ eorum mentio nisi quod domiti & socii fuerint nihil vnquam suis auspiciis gerentes.

Iudith 2.

SAMARIA.

CAPVT I.

MONS in Iudæa notus fuit Somer quidam possessus circa Regum tépora quem Amri 10. tribuum rex, ciuitati condendę locum emit genio loci & arte munitans & de nomine prioris domini Samariã vocauit, regni sedẽ & caput constituens. Hæc temporibus Regum Israhelitarum prout belli euentus tulit varios dominos nacta est quos breuitatis causa non repeto. Postquam autem propter rebellionem Oseæ Salamanasar Assyriorum Rex iterato prælio eam occupauit Hebræis aliò migrare iussis Assyriorum coloniam fecit. Quæ res occasio erroris aliquibus fuit opinantibus inde Samaritani nomen ortum, quod Syrorum lingua custodes sonet. Hi itaque fortunas suas, & habitationem stabilientes Assyrii more à maioribus accepto anni impietatis genere excellebant, ita vt Deus Leonum magnam copiã immiserit in miserorum exitium. Quod vbi obseruatum Assyrii Regis mandato sacerdos Sannabalaclipsis præfecto annitente, Hebræus eo ablegatus sacra patria ignaros edocuit, Deum itaque coluerunt nec tamen Deorum suæ gentis cultum omittentes. Inter Iudæos Ethnicosque Medi schisma sibi prouinciamque constituerunt. Vrbs autem Regum Syriæ subiecta potestati, & dedita superstitioni interiecto tempore ab Hircani filiis oppugnata deletaque cum templo suo & demum sub-

Amos 6.
3. Reg. c. 16.
Iose. l. 8. c. 17.

Vnde Reges Samariæ dicti.

4. Reg. 6. & 18.
Vide Regum Israelis Iudæ Syria, Mesopotamia.

4. Reg. c. 1.

Sulpitio.

4. Reg. c. 17.

Iose. l. 11. c. 14.
Quæ describit à Iosepho 3. belli c. 3.
Ægesi. l. 3. c. 6.

Nehemia 4.
Iose. l. 13. c. 13.
Idem l. 10. c. 11.
Ægesi. l. 2. c. 4.

Vocabatur Manasses & templum Garizim adificarit ... tum quod in Iouis honorem consecrari, ab Epiphane postularunt vt Iosephus l. 12.

ſub Herode reſtaurata Sebaſtiæ nomen aſſumpſit cui lethalis fuit præſidis Pilati crudelitas, qui in vrbem æquè ac ciues, non ſimplici via graſſatus legitur. Et hæc fere ſunt quæ vrbi memoranda acciderunt. Prouincia autem tota, moribus & vita partim religione etiam à Iudæis alia fuit. Vnde probri loco Samaritanum dixerunt Chriſtum Phariſæi, ipſe etiam ſuis quos recens adſciuerat Apoſtolis ſerio mandat in ciuitates Samariæ non deflectere, non quod eis à fidei præceptione excludi vellet cũ ipſe Samariam frequentans non modo parabolis ſuis dignatus ſit, ſed & aurea diſputatione mulieris in Sichar, & decem leproſorum curatione, quorum qui ſacerdotũ iudicio de ſanitate certas gratias acturus rediit, Samaritanus fuiſſe prohibetur. Multi præterea Samaritanorum Chriſto præcone credidiſſe, & Philippo aliiſque poſt mortem Chriſti Euangelizantibus in Eccleſiam ſe receperunt, plures futuri niſi Simonis magi deliria plærorumque animos occupaſſent. Non igitur eorum ciuitates adire prohibentur, ſed ciuitatum ſuperſtitione ſectari aut moribus peregrinis ſeduci à nimia conſuetudine vetabantur, qui non Chriſtianis modo ſed & Iudæis ſemper contrarii non ſemel fines eorum populati, & gentilium ritus ſectati perhibentur.

Ioannis 8. Matthæi 10. Lucæ 10. Ioannis 4. Lucæ 17. Ioan. 4. Actor. 8. Hiſt. Eccleſ. 1.

ANALECTA ANTIQVITATUM *Iudaicarum.*

SECTIO I.

Moderni Iudæi.

Rabbi Moyses in eos commentatus est.

IDEM tredecim articulis compræhensam tenent.

Exodi. 20. Deutero. 5.

1. Deum æternum omnium opificem esse.
2. Deum vnitate absoluta vnum.

Esaia 40. Deut. 4.

3. Incorporeum ideoque nulli comparari, nullius similitudinem habere.

Deuter. 33.

4. Primæuum ante omnia.

Psal. 8.

5. Dominum ab omni vniuerso declarari.

Psal. 8. scriptur.

6. Influxum suum prophetis dedisse.
7. Inter illos imò inter omnes neminem Moyse superiorem.

R. Moyses 4. rationibus probat.

Numer. 16.

8. Legem Deus per oraculum dedit.

Deutero. 4.

9. Quam nec ipse mutabit vnquam.

Hieremia.

10. Deum omnia semper videre.

Iob. 14.

11. Præmium futuri sæculi bonis, malis interitus pœnam reseruari.

Numero. 24. Abacuc. 2.

12. Messiam, id est, Redemptorem venturum tempore in scripturis non definito.

Iob. 19.

13. Mortuos olim ad Iudicium resurrecturos.

S. Scriptura passim, in Psalmis passim.

Deum vnum ab initio colere docti, qui Iehoua ipsis & gentibus dictus, vbi nempe de ipsis loquebantur.

Philo leg. ad Caium.

Statuas nullas huic erigebant.

Exod. 20.

Ad diuinum cultum.

Nec huic, nec aliis, eas erigere licebat.

Pag. 66. breuiam Hispanic: apud Genebrardum.

Nomina huic variè indita maximè 13. quot sunt fidei articuli, quæ oratione complectebantur, quam certis anni solemnitatibus fidei suæ præfigebant.

Hiero. Marcella ad Moysen Exodi 3.

Quanquam 10. alia solemnia ex sacris eliciantur.

Ego

Passim in sacris. Hiero. ad fabiolam. Euseb. h. e. l. 5. c. 3. Iudicum 13.

Ego sum qui sum Deus ait de se.

Deus patrum vestrorum, Abraham Isac Iacob.

Ineffabilis nomen Dei imo nomen non habens. *Quia vnus est.*

Mirabile idem Dei cognomen.

Suidas. Exod. 20.

Abba item, id est, pater &c.

Vnum hunc habere, & colere iubebatur timere & amare.

Deuter 10. Deuter. 8. Leuitici 19.

Beneficiorum eius meminisse.

Per hunc peierare veritum.

Exod. 20. Origenes, Hieron. Augustinus titulo de essentia diuinitatis.

Item iurare in vanum nec nisi in veritate, iudicio, iustitia licitum. Oculi, aures, membra, & similia quæ figurate vel mysticè in Deo sacris attribuuntur, ex S S. Patribus aliquot fuse explicarunt.

Not. Math. 6.

Orantes erecti stabant ad orientem quod cõstantiæ signum.

1. Regum c. 7.

Solo rege excepto qui sedebat aut sedere poterat.

Not. Deutero. 12. Et Danielis 9.

Quanquam non ad orientem sed vbicunq; erant contra templum se vertisse legatur.

O. 4. t. 3. d. 2. Ch. 25. Gen. 18. Psal. 54. Reg. c. 8. Psal. 29. 3. Regum c. 18. Luca 20. Exod. 20.

Talmutici autem volunt vertentem se ad meridiẽ sapientiam, ad septentrionem opes impetrare; prona in terram facie orarunt, orabantq; mane & vesperi & meridie, altaque voce desideria sua expromebant, manus in cælum leuabant in faciemque subinde se proiiciebant, facie inter genua posita orauit Helias, precio accepto orarunt pro populo interdum scribæ.

Quanquam lege vetitum fuerit, alios tamen Deos Iudæi adsciuerunt, quos subiicere libet.

4. Reg. c. 17.

Varia Samaritanorum nomina vide.

Notat. in c. 9. Iudicum. Sigonius.

Cananæi Baal, id est, Dominum vocant omnem Deum adiectione distinguentes, vt Baal Berith Sebith, peor Baalim sacellum Baal interpretabatur.

Numero. 25.

Beel Phegor Moabitarum Deus est.

Suidas.

Quanquam alii locum interpretentur vbi Saturno initiati.

Not. Iudicum 2.

Asteroth simulacra ouium specie Philistæis.

Cha-

Suidas Indicum 11.
1. Regum c. 6.
3. Regum 2.
4. Regum c. 5.
Daniel 14.
Sulpitius.
Phil. Indi. 17.
Leuitici 20.
Not. Luca 11.
Suidas in voce Hel.
3. Regum c. 15.
1. Machab. c. 1.
Hieremi. 7.
Ezechiel. 8.
Exodi 32.
Deut. 18

Chamus Amorrhæorum Deus humana ſpecie.
Dagon inferiore ſui parte piſcem referens Philiſtæorum.
Melchon Ammonitarum.
Damaſcenorum Remnon.
Bel Babiloniorum.
Aſtarte Sidoniorum numina.
Teraphim trium puerorum ſtatuæ apud Syros.
Moloch Accaronitarum Idolum cui pueri immolari.
Beelzebub, id eſt, Dominus Muſcarum quia Accaro: eis liberauerat, vel muſcæ ſpecie colebatur.
Priapus certo ſacrorum ritu cultus etiam putatur.
Iouis in plateis imago culta, quæ deſolationis dicta.

Leuitici 19.
1. Regum c. 28.
Nota. Ezech. 8.
Leuitici 9.
Exodi. 23.
Deutero. 13.
Leuiti. 18.
Philo 2. de Monarchia.

Præter ſuperiores etiam Reginam cæli adoraſſe.
Adonidem. 4. Regum c. 23. ſidera.
Vitulos leguntur, quæ generatim Dii alieni.
Diuinabantur etiam lignorum fruſtulis.
Notas corpori inſculpebant ſiue characteres.
Mortuos euocarunt Pythoniſſæ, id eſt, magæ.
Rauium naribus ad ortum ſolis admonebant, certo ſuperſtitionis genere.
Hæc tamen contra magni Dei legem.
Qua diuinatores adire vetitum.
Per Idola iurare.
Falſum prophetam tolerare.
Vllos gentium ritus admittere.
Lucos etiam plantare quia templum magis caſtimoniam decere aiebant quam amœnitatem & quia arbores ſtercorantur.

SECTIO II.

SECTIO II.

De Personis sacris, aut quasi sacris.

Numer. 17.
[illegible] in Appionem 4 [illegible] tribus ponit.

TOTA & sola Tribus Leui sacris dicata erat, quia Idololatras fudit, eaque in tres distributa familias, Caathim, Gergon, & Metarim: quanquam alij in Aaronitas, Moseitas, & Leuitas diuiserint.

Hist. schol. 3. Reg. cap. 2.

Numer. 4.

A 30 anno vsque 50 censi omnes.

Numer. 8.
Numer. 8.

Tabernaculi curam & arcæ habebant à 25 anno vsque 50 seruientes vicissim.

Numer. 18.
[illegible] Schol. 2. Reg. c. 9.

Mundi autem omnes esse debebant, nec mutili, nec alienigenæ, nec tempore ministerij cum vxore rem habentes.

1. Paralip. cap. 19.
a [illegible] Diacones alias dicuntur

Postquam hi sedem fixam nacti sunt, arcæ onere sublato, diuisi sunt in 24000 *a* Ministrorum, Scribarum & Iudicum 6000, Cantorum 4000, Ianitorum totidem. Cùm autem Aronis Tribui confirmatũ esset Sacerdotium Leuitis non licebat Sacerdotum munera obire, nec contra; quin imò à Leuitis decimæ Sacerdotibus assignabantur.

Numer. 7.

Numer. 18.

He. Chanei Ioseph. lib. 7. [illegible] 6.
1. Paral. [illegible]. cap. 24.
Matth. 26.

Ex Leuitis Sacerdotum Tribus erat, qui in 24 classes diuisi sub Dauide. Vnicuique præerat Princeps Sacerdotum dictus, aut Archileuita.

Nimirum qui ex Aaron descendebant.

Exod. 28.

Ex sacerdotali Aaronis domo summus Pontifex per successionem adoptabatur senior.

Aliter extremo tempore. Ariabarchim Hebræis dictus, quòd nomine inferior quia pastoris plebeia signum, quia cum aliis ipse semper sacris operari debebat.

Ioseph. lib. 15. cap. 14.
Leuitici 21.

Cuius authoritas, antequam per Syros & Herodem imminueretur summa erat, nec nisi morte mutabatur.

Hinc caput aperiebat nunquam.

Vestimenta scindere prohibebatur.

Ad mortuum ingredi, aut aliter contaminari nefas erat; non item aliis Sacerdotibus.

b Leuitici 24.
c 1. Regum cap. 8.
d 1. Paralip. cap. 9.
e Leuitici 16.

Huius erat indies *b* lucernas adolere, *c* incensum adolere, hebdomadatim panes mutare, *d* annuatim *e* Sanctuarium expiare.

Inaugurabatur autem hoc modo:

Exodi 29. Ante consecrationem offerebatur, lauabatur, vestibusque propriis solenniter induebatur.

Leuitici 8. Altare, vestes, vasa aspersa septies vngebantur, & initiandus in capite. *Aqua lustrali.* *Quia caput ...*

Leuitici 9. Mox vitulus pro peccato offerebatur, & duo arietes, alter in holocaustum, alter consecrationis. *Primo Deus laudandus ... gratia agenda.*

Philo lib. 3. de vita Moysis. Sanguinis parte altare tingebatur.

Auris, manus, pesque dextra inaugurati. *Vt dextrè vtatur ... Dei opera ...*

Septem diebus durabat consecratio hæc.

Leuitici 16. Tum in tabernaculum ducebatur, vbi 10 partem ephi similæ offerebat.

1. Paralip. cap. 23. Ioannis 16. Erant & Sabbathis Legem *a* explicantes, idque in templo, Synagogis, porticibus. *a Alij hos Scribas vocant.*

Numero 16. Exodi 13. Erant & Deo comam *b* alentes Nazareni, qui sacri erant, sicut qui seipsum *c* vouit, & *d* primogenitum omne. *b Semper, vel ad tempus.* *c Votum hoc magnum ... catur.* *d Quia conseruatum in Ægypto.*

Not. Esaia. Erant templo sui quæstores, præterea & gazophylacio sui custodes.

Esdra cap. 8. Iosue 9. Natanæi, qui antè Gabaonitę, Leuitarum ministri erant, iis semper aquam portantes, & ligna cædentes.

Deuteron. 30. *Atrienses erant arcentes prophanos à sacris liminibus.

Sygonius de Republ. Hebraeorum. Custodes qui diurnas, nocturnas stationes vicissim agunt. *Hi ferè erant ex Natinaeis.*

Qui Acoluthi dicti. Ministri verrentes atria & porticus, quisquiliasq; exportantes, alii que candelas accendentes.*

1. Regum cap. 9. Gene. 28. Aliqui erant spiritu Dei pleni, Prophetæ dicti, qui Angeli interuentu nocte per somnum à Deo futura discebant; vel interdiu somno corripiebantur: illud visio, hoc visum dicebatur. *Olim Videntes.* *Quia Deus ...*

2. Regum cap. 19. Epiphanius in vitis eorū. Prophetæ à Prophetis vncti.

Eorum maximus prouetus à diuisione Regni Salomonis vsque ad captiuitatem.

Philo qui & Moysi primas dat. Non autem omni tempore, sed placito Dei vaticinabantur.

3. Regum cap. 18. His vt Sacerdotibus immolandi ius fuit aliquibus.

Dei

Dei vocem audiuerunt aliqui.

4. Reg. cap. 1. Pilosi, & tunica pellicea, cinctique fuerunt.

4. Regum cap. 2. Item pallium gestabant.

4. Regum cap. 9. Horum erat Reges vngere & inaugurare.

4. Regum cap. 15. Horum eosdem sui officij monere.

Iosephus lib. 15. cap. 13. Spiritu Prophetico quidam Essæorum præditi.

Vt Balaam. Quidam etiam Ethnici, aut certè alterius à Iudęis opinionis, & sectæ, Deo permittente.

Ambrosius cap. 2. de Benedictionibus. Prophetabant sæpe filiis parentes ante mortem benedicentes.

Eusebius 11. de præparatione Euangelica id probat. Idem ibidem. Tertul. lib. 4. cap. 3. Iosephus, Lucianus. Picus Mirandula lib. 7. de Præuotione. cap. 8. Hebræos Philosophiam, id est sapientiæ studium, primos reperisse, quam etiam in Physicam, Dialecticam, Ethicam, primi diuisère.

Fuerunt & increpantes quidam, seu adiuratores, qui in dæmonia agebant Hebræos.

Magi etiam quidam Hebræis simulantes fuerunt.

Gen. 40. Fuerunt somnia diuinitus missa interpretantes.

Ioseph. 3. belli Iud. cap. 4. Qui & vsque ad extrema tempora manserunt.

Aegesippus lib. 5. cap. 45. Pseudoprophetæ tum aliâs semper, tum in extremo tempore fuerunt maximi.

Exodi 25. Consulebant Hebræi Deum stantes ante arcam.

Ioseph. lib. 3. cap. 8. Pontifex quoq; ex rationali lapidum luce futura discebat, vt ex splendore victoriam.

Hist. Schol. Num. 17. Sectæ Iudæorum à nostris septem numerantur.

Numer. 6. g Epiphan. in. *Ioseph. lib. 19. cap. 8.* Nazaræi temeto abstinentes, animalibusque nec ad esum, nec ad sacra adhibentes, libros Moysis non recipientes intonsi, absolutoq; consecrationis tempore non nisi à Regibus tonsi. *Oriundi sunt à Galaatide & Basanitide regionibus.*

Noth. Matth. 16. Not. Actorum 23. Iosephus lib. 13. cap. 5. & 2. belli Iud. cap. 7. Saducæi fatum negantes, Angelos, & Spiritus, Deum mala non videre, & animas mortales astruentes, traditionibus repudiatis, sola Lege scripta contenti; atque hos quidem ditiores sequebantur. *A Sadoc Antigoni discipulo dicti. Vide Iosephum lib. 18. cap. 2.*

Præter Epiphanium vide Eusebium hist. Eccles. lib. 4. cap. 22 qui tamen paulo aliter de his loquitur. Scribæ hypocritæ maximi, lauantes & purificantes se frequenter, expositiones sacras quatuor habentes. *Leuitarum soli erant doctissimi.*

h Nota Matth. 7. *i Hieronym. quæst. Genes.* *h* Pharisæi fatum & extremum iudicium credentes, citra delicias certiorem quandam legis i cognitio- *A phares dicti sunt, id est, separatione, quia eximij videri volebant.*

k *Tertul. de hæres.*
l *Not. Matth. 23.*
m *Ioseph. lib. 13. cap. 14.*
Epiphan. de hæres.

gnitionem, & k additamenta peculiaria profitentes. Qui tempore Christi l maximè florētes, olim tamen pauperiores m asseclas habuerunt.

Hemerobaptistæ ex re nomen habentes, quod in dies baptisarentur, resurrectionem mortuorũ non credentes, cætera Scribis consentiebant.

Tertul. de præscriptione.
Iosephus lib. 2. belli Iud. cap. 7.
Et Antiquitat. lib. 18.
Plinius lib. 5.
Philo lib. omnes probos esse liberos.
Euseb. cap. 8. de præparatione Euangelica.

Herodiani cętera Iudæi, nisi quod Herodem Messiam putarent,

Osseni, vel Essei, genere Hebræi, moribus sancti, vrbes, diuitias, nuptias, bella, seruos, commercia nulla habebant, mendacium, iusiurandum, lites, ignorabant; bona cōmunia, cibum mundum, & simplicem tenebant. Agros colebant victus gratia, animalis esu & sacrificio non vtebantur. Quotidie abluebantur, sibi bonisque omnibus benefici & amici.

SECTIO III.

De locis sacris.

Iosephus lib. 3. cap. 6.
Numer. 4.
B Arias Montanus in lib. 2. Beseleel.
Anto. 2. cap. 46.

Ex velis id constabat propriè, quorum gratia alia addita.

PRIMO templum ambulatorium, siue tabernaculum dissolubile Sacris destinatum erat.

Tabulæ cedrinæ aureis laminis opertæ 10 ad quatuor latera continuatæ, 8 per transuersam latitudinem in extremo positæ erant, interuallum medium occupantibus 2 dextrum & sinistrum angulis.

Philo.

Singulis geminæ bases argenteæ, & aureum capitellum super impositum.

Histor. Scholast. Exod. lib. 41. & sequent.

Numerus hic 50 expletur sensus.

In aditu aliæ quatuor simplici basi erant,

Post quas basibus aheneis 5 extremæ.

Longitudo omnium 10 cubitorum.

Latitudo vnius & dimidij.

B. Arias Montanus lib. Beseleel.

Vt essent humiliores tabernaculo.

Circum erat atrium 100 cubitos longum, latum 50, columnas habens 5 cubitales.

40 Vtroque latere, 8 per latitudinem.

Cedrinis laminis argenteis, æreis basibus,

Tabernaculũ 20 cubitis à 3 septi partibus distabat.

Ante

Iosephus lib. 3. cap. 6.

Antè vestibulum 50 cubitis capacius.

Vestibulum in aditu atrij ab Oriente. *Vt capiat Sacrificos.*

Cæterum totius tabernaculi ambitus in *b* tres partes diuisus erat, quarum *c* duæ omnibus Sacerdotibus cõmunes, tertia soli Summo, qui illud intrabat.

b Quia cælũ repræsentat.
c Quia terram & mare repræsentat.

Ad huius autem constructionem:

29 Talenta, id est, 145 myriades, & 11600 libræ.

Exod. 38. 700 Sicli insuper oblati, id est, 5880 libræ.

Vt Lenalis computat. 30 Sicli aurei, id est, 252 libræ Turonicæ.

100 Talenta argenti ad bases .i. 240000 coronati.

72000 Talenta æris, & 400 sicli, id est, 10062000 coronati.

Histor. Scholast. Deutero. cap. 14.

Tabernaculo successit templum Salomonis, sic dictum etiam post binam ab aliis reparationem.

Iosephus lib. 3. cap. 2. in Appionem. Sed lib. 8. cap. 4. diuidit in adytum & templum.

Huius erant etiam porticus 4, in quarum primam omnes, excipio menstruatas: in secundam soli Iudæi: in tertiam soli masculi mũdi: in quartam soli Sacerdotes admittebantur.

3. Regum cap. 6.

Fabrica tota erat lapidibus dolatis & perfectis.

Histor. Scholast. cap. 9. & 18.

Tabulata & parietes intrinsecus cedrinis, pauimentum abiegnis, id est, ex buxo constabat.

Arias Montan. in Ariele.

Asseres autem intrinsecus picta amoris poma & flores referebant, cedrina pleraq; vestita aureis laminis, aureisque clauis affixa erant. Ex cedro erant tectum & laquearia.

Iosephus belli Iud. cap. 6.

3. Regum cap. 6.

Columnæ in circuitu templi, quibus tria tabulata 5. 6. & 7 cubitorum innitebantur, erant, fenestræque obliquæ erant.

Ad Meridiem, Occidentem, & Septentrionem.
Ioseph. in Appionem lib. 2. cap. 4.
Ægesippus lib. 5. cap. 45.

Ab ortu ianuæ erant altitudine 60, latitudine 20 cubitorum deauratæ, quas ducenti homines quotidie claudebant: quanquam portas Orientales à 20 tantùm hominibus clausas legam.

Idem lib. 5. cap. 45.

Ante foras templi scriptum erat: Nemo nisi sacratus ingrediatur.

Alij septem portas ponũt.

Præter Orientalem portam erat à Meridie alia, quæ porta postium dicta est, aliaq́; ad Septentrionem & Occidentem.

Iosephus.

Columnæ duæ ante portam erant pulcherrimæ.

Iosephus lib. 6. belli Iud. cap. 7.

Tectum templi aureis verubus muniebatur, ne ab auibus insidentibus conspurcaretur.

Hist. Schol. cap. 13. domos Hebdomadariorū vocat.

Erant 30 templo contiguæ domus aliæ aliis impositæ vsque ad primam contignationem.

Not. 4. Regum cap. 16.

Musach locus erat vbi quiescebant Sabbatho ista septimana sacris operati, postridie abituri.

2. Paralip. cap. 19.

Erant preterea connexa atrio Sacerdotū cęnacula seu exedræ, quarum cura 4 Leuitis erat credita.

Hac collecta ex Cambio in Prophetas & libros antiquarum traditionū, quas Hebræi Misnaioth vocāt. Vide ipsius apud B. Ariam Montanum in apparatu lib. 3.

Inter illas vna erat Separatorium dicta, id est, cantorum: alia foci, vt Sacerdotes qui nudis pedibus incedebant calefierent: alia iugulationis, in qua certi columnatū ordines vicinis infixis ad suspendendas carnes sacrificij: alia lignorum ad ignem sacrum: alia Iudicij, in qua Pontifice præside consultabatur: alia in qua Sacerdotes ante expiationis diem versabantur: alia in qua sancta communia, siue dubia continebantur: alia supellectilis votiuæ: alia oblatæ pecuniæ: alia eleemosynæ reponendæ: alia in qua sancta sanctorum comedebatur.

Erant præterea in Sacerdotū atrio tres putei, duo ad aquas conseruandas, tertius ad sanguinem.

Ab atrio Israëlis ad atrium Sacerdotum 15 gradus erant, ad quos Psalmi cantabantur.

Templi loco sanctiore arca, quemadmodum & tabernaculi olim asseruabatur, quæ erat ex c lignis incomputtibilibus, à Moyse iussa fieri.

c Hebræi ligna Sethim dicta.

Ioseph. lib. 3. & alij longitudinis duorum cum dimidia, latitudinis vnius cubiti cum dimidia.

Exod. 25. n. 10.

Longitudinis 5, latitudinis 3 palmarum.

Aureis cardinibus erat auro purissimo.

Corona eius per circuitum item aurea.

Ligna intus & exterius laminis aureis obducta.

Perlatus longitudinis annuli aurei 2 vtrimque.

Ad 2. 4 auferen um.

Ne Sacerdotes vnquam se immunes putarent.

Per quos vectes deaurati mittebantur, nec vnquam deponebant.

Exod. 25. vt arca.

Alijs Oraculum.

Propitiatorium aureum longitudine duorum cubitorum & dimidij latitudine cubiti & semissis arcam operiebant.

Ad huius similitudinem Salomon aliam fecisse, ita vt hic duo fuerint, putatur ab aliquibus.

Oleum sacræ vnctionis in arca seruabatur.

Duæ item Legis tabulæ.

Gomer quoque repletum manna cælesti, vel vt alij vrna aurea:

Virga quoque Aaronis quæ floruit:

Deuteronomium insuper asseruabatur.

In secundo autem templo vt arca, ita plæraque diuina manu facta non fuerunt.

Arcam operiebant alis suis 2 Cherubin, hominis, aut, vt quidam, alia imagine efformati, quorum altitudo, & alarum hinc inde protensio 5 cubitorum erat, auro solido tecti, opere statuario ex oliuarum lignis facti, facie ad propitiatorij spacium versa.

Ad templi verò constructionem:

Relicta à Dauide 100000 talenta auri, id est, 1575 miliones, 2858 coronati.

1000000 Talenta argenti, id est, 2400 milliones coronatorum.

Æris & ferri nullus erat numerus.

Oblata autem à Dauide 3000 talenta auri. i. 701 milliones coronat. 810085 coronat. 25 solidi.

7000 Talenta auri, id est, 1680 myriades coronat.

A Principibus oblata 5000 talenta auri, id est, 1,9 milliones coronat. 750140 coronat. 30 solidi.

Solidorum auri 100000. i. 2100 librarum Turon.

Talentorum argenti 10000. i. 24 milliones coron.

18000 Talenta æris, 100000 talenta ferri, id est, millio 475000 librarum Turonicorum.

Operarij autem ex proselytis in lapidicinis erant 80000, qui lapides ad opportunum locum deferebant 70000, Præfecti horum erant 3600.

Ex Israelitis cæsores lignorum in Libano 30000, innumerabilem Tyriorum multitudinem, quibus hi tantùm subsidio erant.

In quibus locis arca requieuit, ea plerumq; sacra, aut

Iosue 15. Iosue 24. Iosue 21.

aut sanctificata fuerunt: eaque ordine fuerunt Galgala in Iuda, Hebal Silo in Ephraim, Sichem ciuitate Sacerdotali ibidem, Silo iterum, vnde à Philistæis capta, quo tempore locus flentium Ephra Mascha in Ruben.

Iosue 18. 1. Paralip. cap. 13.

Orationis & conuentus loca fuerũt, reducta arca Beehsames in Iuda, Cariathiarim in Iuda, Maspha, Galgala, Gabaa Nobe in Beniamin, Gabaa domus Obed Edom, Ciuitas Dauid templum.

Altaria ante tabernaculum erecta:

Genes. 8. A Noë in Armenia.

Genes. 12. Genes. 12. Ab Abrahamo in Conualle illustri, in monte Bethel, in Hebron, in a Morea, & in diuersis locis.

Genes. 26. Isaac in Barsabea. Iacob in Sichem, in Bethel. Genesis 33. Genes. 35.

Exodi 17. Moyses in Raphidim ad Sinai.

Iosue 8. Ante templum à Iosue in monte Hebal.

Iudicum 6. A Gedeone sub quercu: à populo in Silo.

1. Regum cap. 7. A Samuele in Ramatha. A Saule in Gabaa. 1. Regum cap. 14.

2. Regum cap. 24. A Dauide in Areuna.

3. Regum cap. 18. Post templum ab Elia in Carmelo.

Exodi 20. Hist. Scholast. cap. 41.

Erat in tabernaculo altare ex lapidibus non sectis deauratum, craticula ænea, æreis laminis vestitum 5 cubitos longum & latum, 3 altum.

1. Paralip. cap. 4.

Erat ibidem aliud cedrinum vestitum auro, cuius craticula, cornua, corona, annuli 4 aurei, vectes deaurati.

Iosephus lib. 8. cap. 8.

Quorum in loco fuit in templo æneum longum latumque 20, altum 10 cubitis ad holocausta.

3. Regum cap. 6. Altare autem Thymiamatis aureum erat.

2. Paralip. cap 15. Altare ante porticum consecrauit Aza.

Exo. 20. Ad altaria gradibus ascendere non licebat.

Ioseph. lib. 4. cap. 29.

Maledictiones & benedictiones vtrique altaris lateri inscripsit Moyses. Trope Sichem inter duos montes.

Ex 2. Regum cap. 5.

Erant 13 aræ lapideæ in templi porticu exteriori, ad quas Iudæi orabant.

Esdra 3. 1. Machab. cap. 4.

Post captiuitatem per Iosue & fratres reædificatũ altare, quod per Antiochum prophanatum Iudas mundauit

In

Leuitici 8.
Exodi 40.

In consecratione autem altare septies aspersū oleo sacro vngebatur, adhibitis variis ceremoniis.

SECTIO IV.

De cultu, ornatu, vestibus & vasis sacris.

Hiero. ad fabiolam.
Philo 2. de Monarchia.
Polyd. l. 4. c. 5.
Io. l. 3. c. 6.
H. Schol. Exod. l. 6.

Ex vestibus summo Pontifici propriis erat tunica talaris *a* hyacintina, hyacinto, cocco, *b* purpura, bysso, auro, intertexta, circa talos habet alternatim *c* 72 mala punica, & *d* tintinnabula.

a *Refert aërem aut calum.*
b *Referunt 4. Elementa.*
c *Tot diuersim ignes popu li.*
d *Terra & aqua eorum consonantia, vt audiatur aduenient, id est, Sol & Luna, vel hemisphaeria & 6. signorum.*

Phil. l. 3. de Moyse.
Alius ephod.
Io. l. 8. c. 5. 10000 fuisse ponit in templo.

Flores alij his addunt.

E pomis, id est, superhumerale habens in vtroque humero smaragdum, cum sex Tribuum nominibus auro illigatum.

Alius logium quod ab Ephod non licet separare.
Exodi 28.

Rationali, id est panno, in pectus aureis cathenis pendenti *e* 12 gemmæ, & eis Tribus erant.

e *Tot sunt signa cæli.*

Hiero. Marcell. alius & intelligentia.

Ternæ in quatuor ordines dispositæ.

Tot fuere anni tempora.

Huic duo virtutum nomina inscripta, doctrinę & veritatis, quę cælitus data Moysi quidā volunt.

Arias montanus.
Alius thyara.

In capite Cydaris & lamina aurea inscriptum quadrilitterum Dei nomen.

Quia Rege maior, Deo solo inferior ad maiestatem.

Mitra pileus.
Io e. l. 3. c. 6.
f *Quagracis hiesceamos.*

Addunt alij pileum hyacinthinum cum tribus coronis, inque fronte caliculum similem *f* herbæ achoro.

Philo de somnis.

Vestis Pontificalis colores sunt tres, albus, varius, & sparsus cineritius.

Vt sit mundus ornatus humilis.

Pontifex summus expiationum die posito, alio ornatu sola linea veste induebatur.

Id est, quia mundationis & pœnitentia dies.

Horum 10000. singulis data vult Iosephus.
Alii cum linea confundunt byssinam.
Alii ephod lineum sacer, tribuunt.
Exod. 28.
Iose. l. 8. c. 5.

Aliorum Sacerdotum subligaria linea.

Ne reuelētur currentium pudenda.

Tunica talaris byssina arctè corpori adhærens, sinibus astrictis.

Baltheus 4 colorum polymita arte distinctus.

Vt expediti sint.
Id est, Terra.
Id est, Oceanus.

Vestes sacræ nec dissui, nec scindi poterant.

Erant propriè Leuitarum stolę 200000 in templo, quibus ornati opus faciebant.

H. Schol. c. 35. & 36. Leuitici.
Iose. l. 3. c. 5.

Decem aulæa erant longitudine 28, latitudine 4 cubitorum, quorum 5 consuta, aliisque annexa

50 vncinis aureis in tabernaculo distincta bysso purpura, hyacintho, cocco & picturata Cherubinis. Erant & alia 11. ex pilis caprarum pluuiæ arcendæ aliudque duplex, hinc arietinis rubricatis, inde taxorum pellibus.

Long. 30. lat. 4.

Ante adytum velum erat eiusdem cum primo texturæ.

Ex 4. columnis pendens.

Exterius appensa halia, ne quis perspiciat.

Ex 5. columnis pendens. B. Arias.

Omnibus funiculi illigati, omnes paxillis annexis infigebantur terræ.

Intercolumniis superioribus tenues telæ prætendebantur.

Palliaque coccinea erant quibus in via inuolutus, apparatus sacer.

Numero. 4.

Inter Leuitas autem distributa erat horum cura.

Num. 4.

Ita vt filii Caathim palliis & pellibus vasa, altaria, mensas. Sacrumque apparatum inuolutum humeris per viam circumferrent.

Numer. 4.

Cortinas tabernaculi & atrii velaque & tectum fœderis.

Filii Gergon 4 bobus 2 plaustra ducentes.

Tabulas, vectes, mensas, columnas & bases filii Marari 4 plaustra 8 bobus ducentes.

Candelabrum erat inter 2 vela ad Austrum f ex septuaginta g partibus opere ductili.

Num. 8.

Continuum cuius in summo 7 l lucernulæ.

Ex auro erant propter lucernas.

Nocte attensæ omnes, die tantum tres.

Iose. l. 3. c. 7. Philo li. 3.

Suffundibula siue rostra, qua oleum immittebatur habentes.

Protractoria etiam & emunctoria quibus filum temperari, & dispensari, fugosaque eius pars extingui solebat.

B. Arias in apparatu.

Præter alia instrumenta ad concinnandas lucernas erant & aliæ contra oraculum vtrimque 5. Lucernæ.

Numer. 8. 3. Regum c. 6.

Oleumque in singulis ex oliuo.

In templo erant insuper 10000. candelabrorum.

Leuitici 24. Iose. l. 8. c. 5.

In templo.

f Q. eo feruntur planetæ.
g Tot planetarum dæmonia.
l Tot planetæ.

In

2. Paral. c. 4.

In templo decem baſes æreæ longi latique 4. alti 3. cubitos quibus ſingula lutra 400. batorum capacia ſuſtinebantur.

B. Arias.
Ioſe. l. 8. c. 5. ex ſpeculis.

Duæ item aliæ quibus phyalæ cum victimarũ ſanguine labrum æneum ante veſtibulum quo ſe ſacerdotes luſtrabant.

Fœminarum factum.

Mare capiens 3000 latos quod circumſtabant vituli 12.

Ioſe. li. 8. c. 5.
H. Schol. Leuit. 1.

Quatuor mundi partibus obuerſi.

Quanquam præter hæc 2. alia ponuntur virorum & mulierum.

Not. Matth. 21.

Menſæ numulariorum vendentiũm quæ ad ſacros vſus in atrio ponebantur eiectæ à Chriſto.

Leuiti. 24.

Alia aurea foris 4. pedibus, vectibus, annulis de propoſitionibus. Cui ſimiles 10 Salomon fecit, alii duas ponunt marmoreas in qua elati, aureã qua illati panes.

Hebræi.

Ioſe. l. 8. c. 5.

In templo menſæ aliæ erant auratæ 10000.

Numero. 7.
Ioſe li. 8. c. 6.

Phyalæ quibus ſanguis exceptus in templo erant ex auro 10000 argento 40000 ponderis 70 ſiclorum.

1. Regum c. 10.

Lentecula Phyalæ genus eſt.

Ioſe. li. 8. c. 5. li. 6. belli c. 7.

Canthari ad aquam abluendis interioribus victimæ 10 in templo.

Thymiama ex 4. iuxta Exodum, 13. odoribus fit iuxta Ioſephum.

Leuiti. 10.

Turibula ad adolendum 20000. ad ignem è maiori ad minus ferendum 50000.

Ioſe. 12.

Mortoriala, id eſt, cochlearia ad thus aurea in templo 10 ſiclorum.

1. Regum c. 2.

Caldaria lebes erat coquendis victimis.

No. Hierem. 33

Creagræ foci inſtrumenta, alias ſcopæ.

3. Regum c. 6.

Fuſcinulæ erant apprehendendis carnibus.

Nehem. 1.
Hier. 1. Hebra.
Num. 4.

Cultri item ſacri erant, lebetes, ſcutæ amulæ Hydriæ ad cibum, potumque ſacrum Cyathi item Condii genus ſcyphi erat.

Deuter. 26.

Cartallum genus caniſtri ſacris frugibus deferendis.

Numero. 5. B. Arias.

Crateres erant ad liba fundenda eorumq; in templo aurei 80000. argentei duplo ad Similam aurei 60000 argentei duplo.

Iosé. l. 3.

Gomor genus vasis & mensuræ sacra ad Manna. Assarones mensuræ templi erant similes Mosaicis quorum in templo aurei 20000. argentei duplo.

Matthæi 27. Deuter. 23. 4. Reg. c. 12. Ioe institute.

In Corbonam precium sanguinis & meretricis nō admittebatur. Corbona arca erat in quam iacta pecunia sacra, quanquam alii locum fuisse per amplum putant.

Omnia sanctuarii vasa à Leuitis purgabantur, aliæ quotidie, alia Hebdomadatim, alia quotannis.

SECTIO V.

De sacris diebus, & anno.

a 34. Exo. b Exo. 12. c 3. Reg. c. 4. d Sigon l. 3. c. 2.

ANNVS Hebræis alius naturalis ciuilis alius est: hic ante inchoatam messem, ille post conditos fructus: ille ab orbe *a* creato cepit hic ab Ægypti fugio institutus est ab authore *b* Deo, merito sacer vterque 12 *c* mensium qui vicissim caui *d*, id est 28 dierum, plenique, id est, 30 dierum erant absoluebantur, qui vt ad solarem motum componerentur 13 mensis tertio, aut etiam altero anno inserebatur collatus ex 11. epactis dictus Vedadar.

Alter Adar qui erat 20. anno dierum 22 & 30. ap

e Passim in Gen. 22. alibi sic citantur.

Menses hos solo numero *e* distinctos fuisse ante Babilonis exilium coniectura haud dubie inter omnes cōuenit, & nomina quæ iam habent à Chaldæis mutuatos suspicio est. His mensibus nostris exacte componere difficile foret.

Sigo. l. 3. c. 1.

f Iosue 4. & alibi.

g Calefaciebant se in atrio.

Vir magnus in sua Hebræorum Republica primum Nisan nostro Martio coniungit, cui assentior nisi tempus messis *f*, & hunc nouarum frugum mensem placeat aliquanto seriorem esse, quod cęlum Palestinæ licet nostro clementius, tamen eo tempore frigidiusculum *g* adhuc sit æquinoctio

intel-

In quo tempore Christus passus.

intellige verno, quod ante Iulianam correctionem vigesimo quinto Martii incidebat, vnde ferè à noui-lunio proximo annus inchoabatur 14 mactationi paschalis agni destinatus erat quam ęquinoctium vernum præcedere nefas erat.

Libro 3. c. 12.

Sa. in scripturis aliquoties.

Vnde cum vinceretur Nisan primum Hebræorum mensem partem nostri Martii, partem etiam nostri Aprilis eamq; potiorem occupare frequenter. Vt autem mensium dies sideri attemperatos lunas: ita hebdomadæ dies sabbatho terminatos ab eo *a* numeris vtrobique adiectis nominabant, diebus autem singulis horas duodecim *b* noctibus totidem tribuebant inæquales, quanquam etiam nox diuisa legatur in vigilias *c* quatuor singulas *d* trium horarum, vigiliæ matutinæ itidem quatuor, conticinium intempestiuum, gallicinium & ante Lucanum.

a Mar.
b Iosue 2.
c Hiero. in Psalmis.
d Mattha. 14.
Leuiti. 23.

Dies autem diuisi in festos, & profestos, quibus matutino & vespertino sacrificiis peractis operari licitum.

AD LECTOREM.

Additum est Calendariũ Genebrardo & insertum Sigonio cui quid additum sit tu lector vide.

MI Lector te monitum volo, existimasse me tibi historiæq; facturum bonum si breue Iudæorum Calendarium adiicerem, quo festa sacra eorumque diuersitates disponuntur, facio hoc & puto te volente, & quo gratius sit iucunda rerum varietate aspersi subiiciendo diebus suis.

Recentiorum Iudæorum vsu recepta festa, tum si quid memorabile acciderit aut inciderit denium speciatim sacrificia solemnia digessi, extremum quæ de Christo adieci ad nostros menses accommodata sunt, computu facto à mortis tempore quod communiter in 25. Martii referunt. Tu æqui consule.

NISAN.

N I S A N.

I. MENSIS ANNI SACRI ET ciuilis, respondens aliquatenus nostro Aprili vel vt Sigo. Martio, incipit à nouilunio proximo æquinoctio verno.

Day		Events	Notes
1		QVOTIDIANVM Sacrum fiebat, & neomeniæ.	
		Terra post diluuium apparuit Noe: *a* tabernaculum à Moyse dedicatum: nube flammaq; tectum: *b* templum ab Ezechia repurgatum *c*.	a *Gen. 8.* b *Exodi 40.* c *Paralip. 2. c. 29.*
2	q. S.		
3	q. S.	*Samaritæ ante æquinoctium vernum Pascha non celebrabant vt Sozo. l. 7. c. 18.*	
4	q. S.		
5	q. S.		
6	q. S.	Iosue populum primũ eduxit ad Iordanem *d*.	d *Iosue 3.*
7	q. S. Sab. 1		
8	q. S.		
9	q. S.		
10	q. S.	Populus cedentibus aquis Iordanem transiuit: *e* agnus paschalis seorsim, alebatur *f*.	e *Iosue 3 & 4.* f *Exodi 12.*
11	q. S.	Populus in Gilgal circumcisus, quod 40 annis in deserto intermissum.	*Iosue 5.*
12	q. S.		
13	q. S.	Edictum Assueri de necandis Iudæis. *e* Hac vespera primogeuiti ieiunabant.	e *Ester 3.*
14	q. S. Sab.	Cessabatur ab accendendo igne, fermentum tollebatur, phase celebrabatur, & Hiericho die intermissum Phase ex frugibus Chanaan, defecit Manna pluere:	*Iosue 5.*

15	q.S.	1. Azymorum dies sancta cessabatur ab opere: Moses eduxit ex Ægypto populum.	
16	q.S.	2. Azymorum populus in Etham desertum ductus Pharao populum assecutus est.	Exod. 13. num. 33.
17	q.S.	3. Azimorum, populus per mare rubrum ductus Pharao mersus.	Exod. 14. Iose. l. 2. c. 16.
18	q.S.	4. Azimorum, populus in desertum Sur venit.	Exod. 15.
19	q.S.	5. Azimorum.	
20	q.S.	6. Azimorum.	
21	q. S. Sab.	7. Azimorum, Sabbath collecta frugum. Azymorum finis Dies sancta solennis.	
22	q.S.	Populo in Mara fons potabilis effectus est, festum vincite, quo epulabantur reliquias Paschatis.	Exodi. 15.
23	q.S.		
24	q.S.	Danielis postremá visio de regnis.	Daniel.
25	q.S.		
26	q.S.	Mortuus est Iosue.	
27	q.S.		
28	q. S. Sab.		
29	q.S.		
30	q.S.		

IAR.

MENSIS II. CAVVS RESPONdens aliquatenus Maio vel vt Sigo. Aprili.

1	quot.Sac.	NEOMENIÆ. A Moyse numeratus est populus ad 603550 præter Leuitas a 22000.	a Nume. 1.
2	q. Sac.		
3	q. Sac.		
4	q. Sac.		

5	q. S. Sab.	Christus ascendit in cælum Marc. & Luc. vltimo.	a Actuum 1.
6	q. S.		
7	q. S.	Titus Bethzadapatem vrbis occupat.	
8	q. S.		
9	q. S.		
10	q. S.	Noa iussu Dei repleuit arcam cibo & animalibus *b* clades sub Heli à Philistæis.	b Gen. 6 & 7. 1. Regum 4.
11	q. S.		
12	q. S. Sab.		
13	q. S.		
14	q. S.	Pascha superiori mense absentium aut legitime *c* impediatorum. Secundo *d* primum dictum vult Sigo. l. 3. ca. 13. Ezechias diu intermissum ab immundis idololatris celebrauit *e*.	c Nine. 9. d Luc. 6. e 2. Paral. c. 3.
15	q. S.	Missus Spiritus sanctus *f*.	f Act. 2.
16	q. S.	Manna primum decidit *g*.	g Exod. 16.
17	q. S.	Aquæ diluuii ceperunt. Noa in arcam ingresso durarunt 40 dies.	
18	q. S.	Epulantur Iudæi præcipue scholastici quia pestis quæ 30000. studiosorū absumserat se remisit.	
19	q. S. Sab.		
20	q. S.	Post legem datam nubes eleuata à tabernaculo profectionis à Sinai signum.	Numeror. 9.
21	q. S.		
22	q. S.	Ignis in castra populi murmurantis *b* cælitus missus est.	b Num. 11.
23	q. S.	Festum arcis à Simone Asmoneo expugnatæ & expurgatæ *c*.	c Machab. 13.
24	q. S.		
25	q. S.		
26	q. S. Sab.		
27	q. S.		

28	q.S.	Noa egressus arca Σωτήρια sacrificauit.	Gen. 8 & 9.
29	q.S.	Mortuus Samuel.	

S I V A M.

III. MENSIS RESPONDENS partim Iunio vel vt Sigo. Maio, plenus.

1	q.S.	NEOMENIÆ. Populus peruenit ad montem Sinai.	Exodi. 19.
2	q.S.		
3	q.S.		
4	q.S. Sab.		
5	q.S.		
6	q.S.	Festum Hebdomadum seu Pentecostes lex data à Deo.	Numeror. 28.
7	q.S.	Mel & ficus comedebant, holocaustum quotidiano sacro addebatur,	
8	q.S.	& duo panes, offerebantur septem agni, vitulus, arietes duæ, hircus pro peccato.	Leuitici 23.
9	q.S.	Ad gratiarum actionem profugibus.	
10	q.S.		
11	q.S. Sab.		
12	q.S.		
13	q.S.		
14	q.S.	Quotidie Sacerdos pro se & populo offerebat.	Paulus ad Hebra. 7.
15	q.S.		
16	q.S.	Quotidie & semper victima munda & integra.	Malac. 1.
17	q.S.		
18	q. S. Sab.		
19	q.S.		
20	q.S.		
21	q.S.		
22	q.S.		
23	q.S.	Edictum Assueri priori e contrarium pro Iudæis emissum fuit.	e Ester 8.

24	q. Sac.		
25	q. S. Sab.		
26	q. Sac.		
27	q.S.	Arca ſublata vndis ceſſauit, aquis nihilominus creſcentibus pluuia.	Gen. 8.
28	q.S.		
29	q.S.		
30	q.S.		

T A M V R.

MENSIS IV. CAVVS RESPONdens fere Iulio vel vt Sigo. Iunio.

1	quot. Sac.	NEOMENIÆ.	
2	q. S. Sab.		
3	q.S.		
4	q.S.		
5	q.S.		
6	q.S.		
7	q S.		
8	q.S.		
9	q. S. Sab.	Hieroſolyma poſt 18 menſes obſidione à Babiloniis o capta fuit, Sedechia abducto, Hieremia educto.	o Hiere. 39. 4. Reg. c. vlt.
10	q.S.		
11	q.S.		
12	q.S.		
13	q.S.		
14	q.S.		
15	q.S.	Hieroſolyma recuperata fuit à Chriſtianis anno Chriſti 1099.	
16	q. S. Sab.		
17	q.S.	Intra terminos. Dies inauſpicatus, abſtinent à carnibus & vino, nihil ardui inchoant ab hinc 21. diebus, quia Moyſes iratus tabulas fregit g. Exploratores promiſſæ terrę populum	g Exod. 32.

		lum terruerunt. Nabugodonoſor cepit obſidere Hieroſolimam.
18	q.S.	Interuallum.
19	q.S.	Intra afflictores.
20	q.S.	Interuallum quo abſtinetur à carnibus & vino.
21	q.S.	Interuallum.
22	q.S.	Intra terminos.
23	q.S. Sab.	Intra terminos.
24	q.S.	Intra terminos.
25	q.S.	Intra afflictores.
26	q.S.	Interuallum.
27	q.S.	Intra terminos.
28	q.S.	Intra afflictores.
29	q.S.	Interuallum.

A B.

V. MENSIS RESPONDENS propemodum Auguſto vel vt Sigo. Iulio, plenus.

1	q.S. Sab.	ET Neomeniæ. Sabb. intra afflictores, Aaron. Mortuus Eſdras venit Hieroſolimam.	*Num.* 20. & 33.
2	q S.	Intra afflictores.	
3	q.S.	Intra afflictores.	
4	q.S.	Intra terminos.	
5	q.S.	Intra terminos.	
6	q.S.	Interuallum.	
7	q.S.	Intra afflictores Nabutſardam templum & vrbem a incendit.	a 4. *Reg.* c. 25.
8	q. S. Sab.	Intra terminos.	
9	q S.	Intra afflictores, vrbs à Tito & vt aliqui à Nabugodonoſore incenſa, ieiunabant, nudis pedibus humi ſedebant.	

10	q.S.	Templum à Tito incensum addit etiam threnos perlegebant à Nabugodonosore. *Ios. l.6. c.26.*
11	q.S.	
12	q. S.	
13	q.S.	
14	q. S.	
15	q.S. Sab.	
16	q.S.	Conuiuabantur quia mitigata captiuitas Babyl. & noua pars anni incipiebat.
17	q.S.	
18	q.S.	
19	q.S.	
20	q.S.	
21	q.S.	
22	q.S.Sab.	
23	q.S.	
24	q.S.	
25	q.S,	
26	q.S.	
27	q.S.	
28	q.S.	
29	q. S. Sab.	
30	q.S.	

E L V L.

MENSIS VI. CAVVS RESPONdens fere Septembri, vel vt Sigo. Augusto.

1	q.S.	ET Neomeniæ. *2. Esdra c. 6.*
2	q.S.	
3	q.S.	Hebræi aiunt Deum nouilunio Septembris quotannis orbem iudicare & decem post diebus in libris vitæ & mortis homines scribere. *Talmudo. c. 21. l. d. 4.*
4	q.S.	

5	q. S.	
6	q. S. Sab.	
7	q. S.	Titus ſuperiorem vrbem cepit.
8	q. S.	Vrbs direpta occiſis omnibus.
9	q.S.	
10	q. S.	
11	q. S.	
12	q. S.	
13	q.S. Sab.	
14	q.S.	Crux Domini à Barbaris ereperta fuit ab Heracleo. *Anno Christi 614.*
15	q.S.	
16	q. S.	
17	q. S.	
18	q.S,	
19	q,S.	
20	q.S.Sab.	
21	q.S.	
22	q.S.	
23	q.S.	
24	q.S.	
25	q.S·	Feſtum reparatis per Nehemiam Hieroſolimorum mœnibus.
26	q.S.	
27	q.S.Sab.	
28	q.S.	
29	q S.	

T I S R I.

MENSIS VII. PLENVS COINcidit penè cum noſtro Octobri, vel vt Sigo. Septembri.

1	quot.Sac.	NEOMENIA feſtum tubarum ob memoriam liberati Iſaac aut datæ legis. Recentioribus initium eſt anni quia tum mundus conditus putatur. *Leuitici 23.*

2	q.S.	Hierosolyma à Saracenis capta.	Anno Christi 1187.
3	q.S.	Ieiunium ob cædem Godoliæ.	Hierem. 44.
4	q.S.		
5	q.S. Sab.1		
6	q.S.		
7	q.S.		
8	q.S.		
9	q.S.	Vigiliæ expiationis.	
10	q.S.	Festum expiationis, in quo omnes strictissime ieiunabant, indicebatur Iubilæum & annus 7 & 50. Offerebat sacerdos vitulum pro peccato suo, & arietem in holocaustum, hircum	Leuiti. 23.
11	q.S.	pro peccato populi, & alterum caprum in quem omnia peccata populi congessit, emittebat in desertum.	
12	q.S. Sab.		
13	q.S.		
14	q.S.		
15	q.S.	Collecta fructuum, Scenopegia seu tabernaculorum festum celeberrimum ob memoriam protectionis in deserto.	Ioan. 7. Leuiti. 23. Gen. 8.
16	q.S.	Et proprium.	
17	q.S.	Et proprium. Arca a Noe quieuit in montibus Ararat.	a Deuter. 8.
18	q.S.	Et proprium.	
19	q.S.Sab.	Et proprium.	
20	q.S.	Et proprium.	
21	q.S.	Et proprium. Festum palmarum grande. Lætaniam canebant Iudæi.	
22	q.S.	Et proprium. Deus celeberrimus, post meridiem è tabernaculis redibant domum.	
23	q.S.	Encœnia templi Salomonis, lętitia legis inchoatur legendo nocte accendebantur cerei lychni.	Lib. 5. Moysis.

24	q.S.	Festum vincite ex psalmo 110 q. consumebantur reliquiæ festi præcedentis.
25	q.S.	Fœdus nouum cum Deo redeuntibus à captiuitate pactum.
26	q.S. Sab.	Festum Leuit. 23.
27	q.S.	
28	q.S.	
29	q.S.	
30	q.S.	

MARESHVAM.

VIII. MENSIS CAVVS FERME idem est cum nostro Nouembri, vel vt Sigo. cum Octobri.

1	quot.Sac.	NEOMENIAE.
2	q.S.	
3	q.S. Sab.	Sacrum quia mundi natalis est.
4	q.S.	
5	q.S.	
6	q.S.	Interfecti in conspectu Zedechiæ exoculati filii putantur.
7	q.S.	Festorum alia vnius diei quæ ad me-
8	q.S.	moriam vno die gestæ erant.
9	q.S.	Alia plurium vt 8. 2. 3.
10	q.S. Sab.	Alia stata quæ eodem die annuatim
11	q.S.	recurrebant, quæ 9. Origenes po-
12	q.S.	nit, alia conceptiua, quæ in alium
13	q.S.	sæpe diem translata, alia imperati-
14	q.S.	ua quæ annua non erant.
15	q.S.	Hieroboam ne populus ter Hierosolimam ire cogeretur 2 vitulos in Be-
16	q.S.	thel & Dan erexit. 3. Regum 12.
17	q.S. Sab.	Titus Berythi Syriæ aliquot Iudæorũ millia natali patriis bestiis obiecit vti & in fratris 24 præcedentis mensis fecerat.

18	q.S.		
19	q S.		
20	q.S.		
21	q.S.		
22	q.S.		
23	q.S.		
24	q.S. Sab.	Quo ne ignem quidem nisi luminis,	Vt ant. Exod. 35.
25	q S.	aut caloris gratia accendebant.	
26	q.S.		
27	q.S.		
28	q.S.		
29	q.S.		

CASLEV.

IX. MENSIS, QVI PLENVS PRO bona sui parte incidit in nostrum Decembrem, vel vt Sigon. Nouembrem.

1	q.S.	Neomenia dies profestus fiebat opus	Zachar. 7.
2	q.S. Sab.	matutino & vespertino sacrificio	Sigon. lib. 3. cap. 4.
3	q.S.	sacro peractis.	
4	q.S.		
5	q.S.		
6	q S.		
7	q.S.		
8	q.S.		
9	q.S. Sab.	Vt in omnibus aliis cessatur ab opere.	Exodi 20.
10	q.S.		
11	q.S.		
12	q.S.	Festis omnibus Sacerdotes cũ Pontifice sacra simul faciebant.	Ioseph. cap. 6. belli Iud.
13	q.S.		
14	q.S.		
15	q.S.	Antiochus Epiphanes secunda Vrbis	
16	q.S. Sab.	direptione idolum Iouis supra altare	
17	q.S.	Dei posuit.	
18	q.S.		
19	q.S.		
20	q.S.	Ab Esdra conuentu Hierosolymis in-	Esdra 9.

21	q.S.	dicto alienigenæ vxores demissæ.
22	q.S.	
23	q.S. Sab.	
24	q.S.	Fundamenta secundi templi facta.
25	q.S.	Festum renoualia, aut Encænia: nam cùm Epiphanes tẽplo spoliato plus
26	q.S.	10000 abduxisset, post quinquennium
27	q.S.	Iudas illud purgauit, festumq;
28	q.S.	durat 8 dies. Est insuper tum festum
29	q.S.	cælestis ignis suscitati, quod luminaria
30	q.S. Sab.	vocant, & festum Iudith.

THEBETH.

X. MENSIS CAVVS FERE CORrespondens nostro Iannuario, vel vt Sigon. Decembri.

1	q.S.	Neomeniæ, quod est duo vituli cum agnis anniculis septem.	
2	q.S.	Aries & hœdus pro peccato.	*Numer. 28*
3	q.S.	Quotidie Pontifex ingressus taberna-	
4	q.S.	culum, lucernas ignemque concu-	
5	q.S.	mabat.	
6	q.S.		
7	q.S. Sab.		
8	q.S.		
9	q.S.		
10	q.S.	Hierosolyma cœpta obsideri à Nabu-	*Ioseph. lib. 10. cap. 10.*
11	q.S.	chodonosore. Hinc Iudæi ieiuna-	
12	q.S.	bant.	
13	q.S.		
14	q.S. Sab.	A vespera ad vesperam durabat sem-	*Leuitici 23.*
15	q.S.	per, quemadmodum & alia festa.	
16	q.S.		
17	q.S.		
18	q.S.		
19	q.S.		
20	q.S.		

21

21	q.S. Sab.	Quo nec ignem accendebant, quia mundi natalis erat.	*Thilo.*
22	q.S.		
23	q.S.		
24	q.S.		
25	q.S.		
26	q.S.		
27	q.S. Sab.		
28	q.S.	Vt & in aliis panes noui 12 in mensa sacra proponebantur.	*Leuitici 21:*
29	q.S.		

SEBATH.

XI. MENSIS PLENVS, NON MVLtum alius est à nostro Februario, vel vt Sigon. Ianuario.

1	q.S.	Neomeniæ festum quia principia Deo offerenda.	*Zachar. 8. Machab. cap. 16.*
2	q.S.		
3	q.S.		
4	q.S.	Id est, duo agni pro nocturnis & diurnis beneficiis manè, vesperi.	
5	q.S.		
6	q.S.		
7	q.S. Sab.		
8	q.S.		
9	q.S.	Xilophoria festum, quo ligna templo illata, vt Ioseph. lib.2. bel. cap. 18.	*Genes. 8.*
10	q.S.		
11	q.S.	Noha coruum emisit & columbam.	
12	q.S.		
13	q.S.		
14	q.S. Sab.		
15	q.S.	Iudæi conuiuabantur, quia noua pars anni incipit, & redit succus in arbores.	
16	q.S.		
17	q.S.		
18	q.S.	Noha secundam columbam emisit, quæ oleam retulit.	*Genes. 8.*
19	q.S.		
20	q.S.		
21	q.S. Sab.		
22	q.S.		
23	q.S.		

24	q.S.	Noha poſtremam columbam emiſit non reuerſam.	*Geneſ. 8.*
25	q.S.		
26	q.S.		
27	q.S. Sab.		
28	q.S.		
29	q.S.		
30	q.S.		

ADAR.

XII, MENSIS CAVVS ORDINARIE bonam noſtri Martij partem occupabat, vel vt Sigon. noſtri Februarij.

1	q.S.	Neomeniæ.	
2	q.S.		
3	q.S.	Templum ſecundò dedicatum.	*Eſdra 6. aliter. Ioſeph. lib.11. cap. 4. ponens 23. Menſis.*
4	q. S. Sab.		
5	q.S.	Ad duos Agnos addebant 10 partem ephi ſimilæ, & conſperſæ oleo 4 partem hin.	*Numer. 28.*
6	q.S.		
7	q.S.		
8	q.S.	Quotidie etiam thus accendebatur in ara quæ intra velum.	*Philo.*
9	q.S.		
10	q.S.		
11	q. S. Sab.		
12	q.S.		
13	q.S.	Ieiunium Eſter ob edictum Aſſueri. Victoria Iudæ Machabæi de Nicanore.	*Eſdra 6. 1. Machab.*
14	q.S.	Feſtum Mardochæi, ſiue fortium maius Hebræorum, quia ciues cùm interfeciſſent indulgebant genio, legebatur Eſter, & ad nomẽ Aman pugnis & malleis pulſarunt ſcamna.	
15	q.S.	Feſtum fortium minus, quia biduum occupauerant in ędibus, pari lætitia agebatur.	
16	q.S.	Lazarus ſuſcitatus eſt.	*Ioannis 11.*

17	q.S.	
18	q. S. Sab.	
19	q.S.	Christus asinæ insidens init Hierosolymam.
20	q.S.	
21	q.S.	
22	q.S.	Christus cænauit in domo Simonis Leprosi.
23	q.S.	Pharisæi cum Iuda agunt de prodendo Christo. Encænia erant templi Zorobabelis. *Luc. 19.*
24	q.S.	
25	q. S. Sab.	Christus passus, vt aliqui, conceptus. Adam creatus.
26	q.S.	
27	q.S.	Christus à mortuis surrexit. Festum auferendi manipulis spicarũ, vnde numerabantur 50 dies. Merodach Ioachim Regem è carcere educens honorauit. *Leuit. 23. Hierem. 52.*
28	q.S.	
29	q.S.	

SECTIO VI.

De muneribus sacris, & mundationibus.

Exodi 13. Exodi 22. PRIMVM omnis animalis sacrum erat, cuius, si esui ineptum, precium soluere oportebat, quemadmodum & hominis. *Quia conseruata in Ægypto.*

Leuitici 27. Numer. 5. Histor. Schola. Num. 24. Numer. 5. Ex oliuetis & fructibus similiter primitiæ ad Sacerdotes deferebantur: fructus autem intelligo edendos, colligendos; & reseruandos. Primitiarum autem quantitas erat ad summum quadragesima, ad minimum decima pars.

Philo de Sacerdotum honore. Dabantur & vini in singula præla, hordei, tritici, & cætera in singulas areas. Pistores etiam panis subacti & fermentati primitias offerebant.

Leuit. 27 & Numero 18. Decimæ insuper frumenti, vini, olei, pecorum, quotannis in Sacerdotũ vsus conuertebantur: ita vt tenerentur templa sartatecta seruare. *Id post captiuitatem mutatum est.*

Arias Montanus. Qui hortos circa torrentem habebant templo tributa pendebant.

Vid. Calend.

Manipulum frugum,& collectam fructuum quotannis offerebant.

Leuitici 24.
Iosephus lib. 3. cap. 6.

Inter duo vela autem in templo ad Septentrionem mensa erat,cum 12 panibus & sale.

Leuitici 2.

Nihil fermentatum offerre licebat.

Quia non syncerum.

Leuitici 23.

Nihil etiam mellitum.

Quia mel est animalis immundi.

Deuteron. 14.

Oblationis extra Iudæam habitantis precium deferebatur.

Exodi 23.

Sine oblatione ad tria festa venire non licebat.

Qui vouerat aliquid, aut alioquin debebat, festo explebat.

Leuitici.

Ex libaminibus, prȩter pugillum cum thure toto à Sacerdote offerendũ, reliquũ cedit Sacerdoti.

Leuitici 8.
2. Paralip. cap. 31.

Oblationes spontaneæ, quæ infinitæ erant, post Legem Sacerdotum fuerunt.

Leuitici 16.
Vide Calend.

Expiantur omnia annuatim capro, in quem congesta populi peccata, in siluam dimisso.

Expiabatur peccatũ Pontificis, aut Populi vitulo. Principis capra.

Plebeius capra expiabatur.

Leuit. 6.

Scienter peccans arietem, ignoranter peccans, aut pænitens vaccam, præuaricans ceremonias arietem, votum violans capram offerebat.

Leuit. 12.

Puerpera agnum in holocaustum offerebat columbam, aut turturem pro peccato.

Deuteronom.

Vituli cæde expiabantur hominis cædes.

Talmudo 4.2. d. 7. vult, nihil numero pars comedi.

Leuit. 13
Leuit. 14.
Hieron. de generibus lepra rum.
Histor. Scholast. Leuitici cap. 19. & 20.

Leprosus duos passeres offerebat: Lignum cedrinum, id est, coccum, vermiculum,& Isopum, vnoque passerum in vasi fictili super aquas immolato, alterum sanguine tingebat, septiesque mundandum aspergebat; tum auem liberam abire sinebat, & tum ingrediebatur castra. Octauo autem post die duos agnos & ouem offerebat, tres decimas similæ aspersæ oleo, & olei sextarium. Tum sanguine victimæ auricula, digitus, manus & pedes, dextra tingebantur; itemq; oleo postquam septies asperserit coram Domino.

Quod post frangitur.

Semini-

Leuit. 15. Semiinfluus lotus duos turtures, aut columbas, offerebat, & mundabatur 70 die. *Quia hæ salacissimæ.*

Num. 19. Menstruosa eo modo purgabatur.

Aqua vitulæ rufæ contaminatũ ex mortuo mundabant.

Leuit. 14. Aliter contaminati aqua mundabantur.

Ibidem. Domus leprosa cedro ysopo & cocco mũdabatur.

Numer. 6. In sacro Zelotypiæ aqua terræ mixta, & maledicta haurienda dabatur ei, de qua erat adulterij suspicio.

SECTIO VII.

De sacrificiis.

Philo de victimis. Leuit. 5. Ioseph. lib. 3. cap. 10. Not. Psalm. 49.

VICTIMÆ vel ex auibus sunt, vt turturis grandiusculæ, pulli columbæ, passeris, quæ pauperiorum ordinariè; vel ex terrestribus triplici differentia, in genere boum, ouium, caprarum. *Quia illa in suo genere meliora.* *Quia ex his puris maxima nobis commoda.*

Histor. Scholast. Leuitici cap. 1. ponit duos offerentes animam & Synagogam. Immolabantur autem vel pro omnibus, vel pro aliquibus, vel pro singulis. *Allegoricè. Vitulus caro, agnus mens, hædus affectus. Idq. in Paschate tantùm.*

Vel holocaustum. Sacrificiorum aliud holocaustum: *Deo soli totum dabatur,*

Alias pacifica. Aliud pro salute, aut gratiarum actione: *vt bona petantur, mala auertantur.*

Vulgò pro peccato. Aliud pro declinatione peccati vocabatur.

Leuitici 7. Ad secundum referebatur sacrificium laudis: *A fortunato offerebatur, non ignoranter peccato.*

Ibidem. Ad tertium sacrificium pro delicto:

Hæc sex præcipua sunt genera. Et aliud est consecrationis Zelotypiæ:

Numer. 5. Mundationis toti, & quibus propriè victimæ.

Vel oblationis. Quod propriè sacrificium. Libaminum quoque sacrificium est, id est, fertum ex simila, siue fermento, oleo, thure, in clebano, sartagine, aut craticula coctum.

Histor. Scholast. Leuitici cap. 6. Erat autem libamen liquidi, Oblatio sicci.

Vacca rufa indomita expiationis erat victima.

In holocausto est victima auicula mascula. *Quia Dei est.*

In pacificis his maior & mixta. *Quia Sacerdotũ patrem.*

Psalmo 40. Sacrificium iustitiæ, vel laudis sunt opera misericordiæ.

Hist. Schol. Leuit. cap. 1. Sacrificabant vel necessariò, id est, ex præcepto, vel ex voto, vel sponte.

Ante

Exod. 30.
Ante sacrificium Sacerdotes in labro manus pedesque abluebant antè templi ingressum.
Quia mundi ad sacra ini fas.

Philo.
Sacrificaturi vino, venere, & temeto abstinebant, id est, recurrente vice sua.
Vt vitetur pigritia, sõnus, oblivio, & amentia.

Offerens victimam manus lotas ei imponebat,
Quia mundus esse debet.
tum Sacerdos eam abducebat.
Quia nõ coactus offerebat.

Leuitici 10.
Ignis in altari ab aliis augebatur:
Semper enim est ibi.

Lignaque ad sacrificium apponebantur.
Ne expectandum sit.

Alij Phialas, vasa, & instrumenta necessaria parabant, parata tenebant.
Vt ordinata omnia fiant.

Leuitici 22. Iosephus lib. 3. cap. 10. Numer. 18.
Alius victimã vndiq; examinabat, an mutila, immũda, 8 dierum ad minus sit, an habens maculam.
Nihil enim tale Deo offerebant. Id est, corporis non velleris.

Not. Ion. 5.
Victima lota esse debebat in piscina.
Vnde probatica dicta.

Not. Luc. 1.
Munia autem ista & alia Leuitę per vices obibant.
Ob multitudinem.

Iosephus cap. 3. in Appionem.
In septimanas aliis alij succedebant, id est, postridie Sabbathi: & recedentes succedentibus claues dabant,

Not. Luc. 1.
Sorte explorabant quid cuique faciendum.
Vt vitaretur confusio.

Sacrificaturus ablutus 7 diebus expectabat, tertioque & septimo die aspergebatur ramo aqua tincto, quæ cineri vaccæ rufæ permixta erat, tũ primò templum intrabat.
Vt se disponeret. Quia hac purgabantur.

Agnus Paschalis quatuor diebus ante immolationem seorsim alebatur.

Capillus sacrificaturi compositus, & octò diebus tonsus esse debebat: radere enim caput & barbam non licebat.

Alex. lib. 4. cap. 17.
Iudæi in sacrificio hedera coronati, si Alexandro fides est.

A Stans ad Aquilonem.
Adductam victimam vnus Sacerdotũ immolabat: Alius phiala sanguinem excipiens, in circuitu altaris fundebat.
Allegoricè. Sacerdos Euangelista, victima scriptura, cutis littera, sanguis.

Numer. 6.
Alius populo benedicebat. i. bene precabatur.
Allegoria. Ligna affectus, ignis charitas, intestina cõscientia.

Leuitici 1. Leuitici 3.
Alij pellem detrahebant, & victimam in frusta concisam, & sale conspersam exurebant, intestinis pedibusque lotis, integram si holocaustum sit: si salutis adeps, renes 2, & fibra iecinoris offerebantur: si pro peccato eadẽ 3.

In

Leuitici 2. *Durationis figura.*
In omnibus autem sacris sal adhibebatur.

Leuitici 4. *Seu Tymiamatis.*
In sacrificio pro peccato Pontificis, aut Populi, sanguine septies Sanctuarij velum aspergebatur, & quater altaris adornamentorum anguli tingebantur; reliquum ad basim altaris fundebatur.

Leuitici 1.
Passerũ sanguis ad crepidinem altaris fundebatur.

Leuitici 5.
Turturũ pro peccato sanguine paries altaris spargebatur.

Vacca quæ extra pomerium mactabatur ad cineres lustratorios sanguine septies contra templũ aspergebatur, & tota vt est vrebatur iniectis igni hyssopo, camino ligno cedrino.

Leuitici 5.
Oleum & thus in sacrificio pro peccato non adhibebatur.

Numer. 5.
Oleum etiã à sacrificio zelotypiæ & auium aberat.

Leuitici 2.
Aliâs in omni sacrificio libamina offerebantur.

In ascellis, id est, alis diuidendis ferrum non adhibebatur.

Leuitici 1. Leuitici 5. Hister. Scholast.
Auis victima ita discerpebatur, vt caput corpori hæreret, offerens ab Ortu in Occasum, & meridie in Septentrionẽ eleuata, oblata manebat.

Tempore sacrificij Pontifex atrio egredi non debebat.

Passim in sacris. *Vt fortes sint & animo pacato.*
Sacerdotes pro offerentibus orabant.

Leuitici 7. Armus separationis, & pectusculũ eleuationis vocabantur. Deuter. 18. *Vt capitis primitias, vt sit temperans. Vnde viuant extra castra.*
Pecudis mactatæ armus dexter, & pectoris pinguedo à Sacerdotibus, ex iis quæ causa viscerationis mactabantur armus dexter, & insuper maxilla, & omentum auferebatur ad esum.

Holocausti tergora ad questum cedebant.

Leuitici 6. Hist. Schol. Leuit. cap. 11. Leuitici 1.
Cineres altaris in locum mundum ferebant pelui. ad Orientalem plagam altaris tempore sacri repositi; vbi etiam auium plumæ, & gutturis vesicula reponebatur, quæ vsque ad fauillam comburebantur.

Numer. 18.
Epulabantur quæ sacrificio supererant Sacerdotes, interdum & offerentes.

1. Regum cap. 2. *Quia pro anima offerebatur.*
Vna die in Sacrificio laudis, duab⁹ in salutis omnia

 absume-

Leuitici 7.
Exodi 9.

absumebant: in pacificis, & post dies esui destinatos, si quid reliquum sit exurebant.

In sacrificio pro peccato Pontificis, aut Populi corpus cum intestinis & pelle deferebatur ad locum mundum, vbi cremabatur totum.

Quia nemo his maior deprecator esse potest.

Leuitici 6.
Numer. 18.
Deuteron. 2.

In aliis pro peccato Sacerdotes soli in templo vna die reliquias absumebant.

Ne peccatum proderetur. Quia properandum pœnitenti.

Iudicum 6.

Coctas cũ iure & panibus aliquando fuisse legitur.

Exodi 12.
Exodi 34.

In Paschali agno familiæ singulæ, aut aliquot iunctæ simul edebant: osse infracto eadem die is absumebatur.

Si magna. Memoria conuentus Ægypti: quia transitus est.

Leuit. 6.
Paralip. 23.
Iosephus lib. 8. cap. 5.

Ex libatione quod supererat Sacerdotis erat.

Adhibebantur ad sacra Cantores & Ludiones: nec cantus simplex nisi cum instrumentis erat.

Not. in Psalmos.

In cantu autem alij præcinnebant, alij respondebant, quorum numerus 40000.

Histor. Scholast. Deut. 17.

Ingredientes Synagogam canebant Psalmum: Benedic anima.

In templo Cantores suggestus suos habebant.

H. Esther ad vocẽ Aman.
In Psalmo 3. versu 2.
Ad Dei nomen.

Cantum ipsum ad verba moderabantur; nunc tumultuariè conclamantes; nunc voces intendentes; nunc suaui modulatione cõtinnentes.

1. Paralip. cap. 23.
Not. Psalm. 5.
Hiero. Psalm. 15.

Cantabant autẽ Festis omnibus, & Calendis: item manè & vesperi ad singulos quoq; templi grad⁹.

Cymbala instrumenta, quę agitata sonum suauem edebant, ideo benesonantia & iubilationis dicta per excellentiam.

Not. 1. Reg. cap. 10.

Salisim circulus latus ex ligno interpositis ęreis laminis rotundis circuli latitudine.

Numer. 10.
Hieron. Psalm. 97.

Tubæ duæ æreæ ad varios vsus ductiles 4 vocum, tribus fistulis in capite angusto inspirabatur per quatuor vociductus æreos.

Moyses tuba argentea inuentor.

Ioseph. 200000 fuisse scribit in templo.
Ioseph. lib. 3. cap. 12.
Psalm. 80.
Hebræi 1. Paralip. cap. 25.

In tabernaculis asseruabantur aliæ, item corneæ, quibus toto sacri tempore clangebant 120, quæ à festis nomina acceperunt, Iobelim à Iubilæo, Neomeniæ, Asosra, Hebræis Haleueth & Seminith, id est, octaua.

A fidium numero.

Instrumentorum Musicorum nomina: Psalm. 91.

Histor. Scholast. 2. Regum cap. 21.

Decachordum quadratum plectro percuti solitũ.

Psalte-

Psalmo 150. *Isidorus lib. 6. cap. 19.*

Psalterium erat, vel Psalmus ad quod cantabantur laudes: vnde hymni nomen sumpserũt & vasa.

Esaia 30.

Tibiarum etiam vsus Iudæis.

Psalm. 80

Cythara plectro percussa etiam adhibebatur 24 chordarum, facta forma Δ.

Buccina quoque ex cornibus arietum.

Ioseph. 7. Antiquit.

Nablia item 12 sonos habens digitisque pulsata ex electro.

2. Paralip. cap 29.

Organis insuper psallebant 10 chordarum, quæ iuncta 12 pellibus elephanti per 12 folles 5 cicutis æreis sonum edebant plectro pulsata.

Histor. Schola. 2. Regum cap. 9.

Hydraules quoque .i. organa aquatica in vsu erant.

Idest, tuba Solis.

Sambuca facta ex cortice arboris æstate tantùm in vsu.

Not. Psalmo 67. *Not. Matth. cap. 11.*

Nec viri modò, sed iuuenculæ tympana aliaque pulsabant: choro etiam in circuitu facto, & ad cantum adhibito.

SECTIO VIII.

De populo Iudæorum, & concione.

Numer. 1.

POPVLVS in 12 Tribus diuisus erat, non veniente in numerum Tribu Leui.

Numer. 26.

Tribus in familias septuaginta duas, familię in maiores & minores.

Genes. 18.

Iudæorum alij genuini erant, aut ab Abraham oriundi.

Exodi 12. *Philo de charitate.*

Alij proselyti, qui è gentibus ad eos conuersi: qui tertia generatione vocabantur ad Ecclesiam audituri.

Actorum cap. 6.

Vtrorumque alij liberi, alij serui.

Exodi 21. *Genes. 17.*

Et seruorum alienigenæ perpetuò seruiebant: & plerique erant vernaculi, id est, emptitij: Vxor & liberi eorum domini erant.

Leuit. 2. *Exodi 21.*

Hebræi septennio, nisi ampliùs vellent, liberabantur: & tunc auris eis perforabatur.

Deuter. 23.

Seruus qui euaserat ad terram alicuius non restituebatur.

Deuter. 15.
Seruus non dimittebatur vacuus à Domino Hebræus.

Exodi 21.
Seruis necessaria dabatur victus, vestitus, coit⁹.

Vide de ætatibus.
Iudæorum preterea alij mundi, alij immūdi erant.
Et horum alij semper, vt leprosi:
Alij ad tempus, & tunc loti mundabantur. *Qui immunda attigerit.*

Exodi 21.
Hebræum extero vendere nefas.

Numer. 6.
Populus à Sacerdote benedicebatur, idque manum imponendo.

In Psalmis & Euangelio aliquoties.
Sigonius.
Vrsinus de triclinio.
Hebrai. & not. ad Genes. 49.
Obseruatum est à memoria gentis duræ ceruicis, & perfractos omnes fuisse Iudæos: etiam mobilem esse: ad aliarum gentium ritus sequendos facilem; præsertim cùm legibus eorū non contrariabantur.

Mercenarij Pædagogi, & similes operā suam aliis precio locantes ex Tribu Simeon plériq; erant. *Ob maledictionem Iacob.*

Iosephus lib. 3. belli Iud. cap. 3.
Galilæi ab infantia bellicosi.

Vide Historiam.
Iudæi ob fidelitatem amati à Regibus. *Sub Asmonais post captiuitatem.*

Neemia 6.
Populus Ducibus suis annonas in dies suppeditabat panis, vini; & pecuniæ 40 siclos.

Iosephus lib. 12. cap. 9.
Iudæi Lacedæmoniis affines.

Populus septies ob delicta sua seruiuit annis 114 ferè; nimirum

Iudicum 3.
Sulpitius.
Iudicum 4.
Iudicum 6.

Chusaurasathaim Mesopotamiæ Regi			8
Eglon Regi Moab	18	Abimelech Tyranno	3 *Iudicum 9.*
Iabin Regi Canaan	20	Ammonitis	18 *Iudicum 10.*
Regi Madian	7	Philistæis	40 *Iudicum 13.*

Concio vel est totius populi, vel certæ partis; vt Tribus vrbis familiæ:

Iosue 23.
Illam solus conuocabat, qui summæ potestatis Iudex, Rex, Princeps:

2. Paralip. cap. 19.
Numer. 10.
Hanc Tribum Patriarchæ, Præfecti tubis duabus conuocabant.

1. Machab. cap. 3.
Conuocabantur autem vel ad orandum; vel ad audiendum; vel ad Ducem eligendum.

Iudicum 8.
Ex qualitate autem soni, qui, quot, quo, & quid agendum colligebant.

Not. in Numer. 10.
In Synagogis post captiuitatem habita concio: quan-

quanquam & in templo, porticu, portis.
In his primæ ſedes Scribis datæ.

SECTIO IX.

De Rege.

Deuter. 17. — Negat Philo. — 1. Regum cap. 10.

REX ne ſit alienigena, lex eſt.
Sorte Tribus electa, & in Tribu homo ad Regnum: Dei mens in omnibus requirebatur tamen.

Libris Regum. — 2. Regum cap. 2. — 3. Regum cap. 10.

In Tribu autem Iuda per ſucceſſionem deuoluebatur Regnum: Populi interim ſuffragia etiam rogata.

Philo de creat. Princ.

A Pontifice bis inungebatur oleo ſuper caput, largè effuſo ſemel in electionem, ſemel in confirmationem.

2. Paralip. — Lex ei in manus dabatur.

1. Paralip. cap. 14. — Conuiuium amicis, & Principibus dabatur, Populoque triduum.

Ezech. 21. — Coronam auream habuit.

Ioſephus lib. 8. cap. 9. — Veſte alba indutus curru vehebatur ſtipatus.

2. Regum cap. 12. — Diadema ei imponebatur.

1. Machab. cap. 10. — Purpurea veſte induebatur.

1. Regum cap. 10. — Regi inaugurato munera quiſque ferebat. *Obſequij ſigno.*

2. Regum cap. 1. — Armillas geſtabant Reges.

Not. in 3. Apoſt. — Clauē gerebāt, vnde ea pro poteſtate ponebatur.

2. Regum cap. 5. — Plures vxores, pluresque concubinas habuerunt.

2. Regum cap. 8. — Plenum in omnes ius & poteſtatem habebat Rex.

Not. 2. Mach. cap. 15. — Proprium numiſma habebat.

2. Regum cap. 6. — Ephod lineo cinctus legitur Dauid.

2. Regum cap. 7. — Solus coram arca ſedens orabat.

Not. 3. Regum cap. 19. — Venerabantur Regem oſculata manu ſubditi.

3. Regum cap. 13. — Rex Prophetam in ſacris agnoſcebat ſuperiorem.

Deuter. 17. — Rex legem apud ſe habebat aſſiduè.

3. Regum cap. 5. — 3. Regum cap. 10. — Regiam Hieroſolymis habebat eius deſcriptio: ex ea autem ad templum ſcala artificioſa erat. *3. Regum. cap. 7.*

2. Regum cap. 10. — Legatos habebat, quorum iniuriam acriter vindicabat.

3. Regum cap. 3. *3. Regum cap. 7.*	Ipse iudiciis præerat, idque in domo cedrinis tecta in media porticu, columnis, epistyliis, & throno ornata.
3. Regum cap. 2.	Matrem à dextris suis collocabat.
3. Regum cap. 20.	Pedissequos suos habebat.
Not. Esaia 36.	Alios habebat à commentariis, id est, Historicos; aut vt alij Cancellarios, & Oeconomos.
2. Regum cap. 8.	Ad custodiam Cheretos & Pheretos, sic dictos à fortitudine, habebat, Palestinos dictos.
1. Regum cap. 8.	Vnguentarias, focarias, & panificas habebat.
3. Regum cap. 22.	Eunuchorum etiam ministerio vsi.
	Inferiores Rege & loco Regis fuerunt.
A Sandero probatur. Philo ad Not.	Antiqui Patres dicti, qui suis præerāt, vnus omnibus demum Patriarchæ, id est, seniores familię.
Exodo.	In exitu Ægypti Duces eadem potestate.
Libro Iudicum.	Paulò post iudices, qui à lege, lex à Deo pendebat.
Iudicum 12. *Psalmis passim.*	Indifferenter suffragiis populi Fortes constituebantur: horum erat iudicium & iustitiam, id est, facienda præscribere, & iudicare à potiore parte nominatorum.
Philo de creatione.	Deus interim suffragia approbabat.
Libris Iudicum.	Belli curam & potestatem habebat.
1. Regum cap. 7.	Ciuitates obibant vbique ius dicentes.
Numer. 27.	Liber Legis in manu iis, & Pontificis manus in capite ponebatur.
Libris Machabaeorum.	Post captiuitatem in horum Regumque locum Sacerdotes & Principes venerunt.
Not. Math. 23.	In foro autem omnes salutabantur, & suos asseclas habebant.
Numer. 1. *1. Esdra cap. 6.*	Proxima ab his dignitas Phylarchi, id est, Tribuni 12, qui numerus etiam absente 10 Tribubus permansit.
1. Paralip. cap. 28.	Hi cum Regibus consilia inibant:
3. Regum cap. 1.	Suæ Tribui ius dicebāt, idq; in templi porticu:
Iosue 19.	Iureiurando publico cum Rege se obligabant.
Neemia 13.	Fuerunt hi vel ex his Legati ad alios Principes.
Numer. 26.	Proximi his Patriarchæ, i. familiarū Principes 70.
2. Paralip. cap. 19.	Hi conuocatis suis referebant de Repub. pro tribu-

Matthæi 23. Marci 3. Tribunali, & ſedentes vt & auditores.

Ioseph. lib. 4. cap. 14. Erant & ciuitatibus ſingulis ſeptem Præfecti.

Esther 18. Sequebantur Millenarij, Centuriones, Quinquagenarij, Decani.

3. Regum cap. 4. Pleraque officiorum & dignitatum genera recenſentur,

Augustin. lib. 18. de Ciuitate cap. 39. Erant & Grammatoiſagogæi, qui literas populum, aut Iudicem docebant.

Philo. Erant & qui ſacram pecuniam Hieroſolymã portabant.

Matthæi 5. Matthæi 9. Erant & publicani ad vectigalia, ſed hi peccatores, & ab aliis ſemoti, telonio præerant, cum iis veſci nefas.

Matthæi 26. Erant extremò horum omnium miniſtri lictores, &c.

Concilium aliud proprium cuiuis vrbi, aliud metropolis, à quo non cadebat appellatio.

Deuteron. 17. 2. Paralip. cap. 9. Decretis ſanctioris ſe opponere nefas Concilij, in quo à Dauide 6000 Scribarum & Iudicum ex Leuitis electi.

Lex 1. 4. Anni numerabantur in hoc concilio.

Exodi 21. Habebat hoc gladij ius vniuerſum.

Leuitici 24. Æquale ius erat inter peregrinum & ciuem.

2. Paralip. cap. 6. Sententiam dicentes ſtabant & populus.

Philo de Iudice. Sententia omnis debebat eſſe incorrupta & legitima.

Idem de Creatione. Aduenæ, pupilli, viduæ, res aliis præferebantur.

Idem de Iudice. Ante iudicium remotis omnibus Iudex cauſam ſolus inſpiciebat.

Exodi 23. Abſolutio maioris partis præponebatur.

O[illegible]ne 4 charta 7. Damnatio omniũ abſoluebat apud Talmudicos.

Leuitici 19. Æqualitas intra partes citra delectum ſeruabatur.

Deuter. 17. Quæſtiones iuris & facti iudicabantur Sacerdoti.

Exodi 23. Condemnatio minoris partis irrita.

Ibidem. Ex coniecturis ius non dicebatur.

Iosephus lib. 4. cap. 14. Fæminæ & ſerui teſtimonium nullum.

Deuter. 13. Teſtes diligenter explorabantur.

Deuteronom. 19. Eis obnoxij erant quæ aliis intentauerant: quod negabant Talmudici, ſi reus pœna affectus erat.

Qui

Exodi 23. Deuteron. 24.
Qui ſemel falsũ dixit teſtari nequibat: nec impius, infamis, iunctus ſanguine.

Philo de Iudice.
Auritus teſtis minus ponderis habebat.

Deuteron. 19. Not. Matth. 18.
Vnius teſtimonio nemo condemnabatur: ſed duo vel tres adhibiti.

Exodi 23.
In capitalibus idem non erat Iudex & teſtis.

Ibidem.
Non audiebatur Patronus abſente aduerſario.

Numer. 25.
Reus niſi à Republica, aut Senatu damnatus non necabatur.

Leuitici 19.
Iudicium iniuſtum non ferendum, lex erat.

Numer. 25.
Iudex precium non accipiat, nec munera.

Exodi 18.
Non creetur niſi legis ſententiam teneat.

Deuteronom. 11.
Potentiorum reſpectum non habeat.

Exodi 23.
Ne misereatur pauperum in iudicio.

Leuitici 19.
Oppreſſo non ſtatuenda calumnia.

Not. Deut. 22.
Teſtes ſuper damnati caput manum ponebant.

Actor. 19.
Manu ſilentium indicebant, & probabant.

Matth. 12.
Cogebant etiam conſilia Phariſæi.

Not. Matth. 19.
Principes Tribuum duodecim item ſua.

Luc. 22.
Suos thronos habebant Iudices.

SECTIO X.

De pœnis.

Esther 7.
REI morte addicti capite operto incedebant.

a Exodi 22. b Leuitici 20.
a Magus necabatur lapidibus: & *b* qui eum conſulebat.

Leuitici 24.
Blaſphemus lapidabatur.

Deuteronom. 20. c Numer. 25. d Deut. 13. e Pſalm. 77.
Idololatrarum nemo miſerabatur, *c* cruce, *d* lapidibus, *e* gladio punitorum.

Venefici abſque mora morte necabantur.

Leuit. 7.
Qui adipem incenſi ederat peribat.

Leuit. 17.
Qui pecus occiſum non obtulerat ad oſtium tabernaculi moriebatur.

Leuit. 20.
Adulter capite luebat.

Leuit. 18.
Illiciti concubitus contra naturam plectebantur.

Talmudici permittebant maſculinum concubitum cum vxore.

Qui per vim aliquam oppreſſerat lapidabatur.

Qui

Qui prægnantis fœtui verberando nocuerat moriebatur.

Qui seruum verberando mortem eius accelerauerat peribat.

Philo de charitate. Taurus cornipera cæso homine lapidabatur.

Grauida non puniebatur ante partum.

Iosep. 3. belli 14. Infanticida mala morte moriebatur.

Seipsum necans insepultus abiiciebatur.

Leuit. 24. Homicida nullo precio redimebatur sed crucifigebatur.

Iosue 8. Reges hostium ex arbore suspensi.

Iosue 10. Regum colla pedibus protriuerunt etiam.

Filius pro aut cum patre nec alius pro alio luebat.

Not. Mat. 18. Mola asinaria suspensa ex collo aliquibus. *Scandalizanth.*

Matth. 22. Paschate recurrente inualuit consuetudo vnum ex vinctis dimittere liberum. *Sub præsidibus.* *Seditiosos.*

Not. Luca 4. Quosdam etiam præcipitare mos fuit.

Not. Ioann. 15. Crucifixis tituli appositi causam mortis continentes.

Not. Math. 27. Milites adhibebantur ad custodiam suspensorum.

Leuit. 17. Sanguinem comedens interibat. *Q. anima in eo Dei est.*

Leuit. 20. Filios idolis offerens lapidabatur.

Parenti maledicens morte moriebatur.

Incæstus quoque & cum menstruata agens.

Deut. 21. Contumax filius moriebatur suspendio vt Iosep. l. 4. c. 17.

Iosue 7. Furtum anathematis & lapidibus plectebatur.

Not. Gen. 38. *Iosep. li. 4. c. 16.* Igne puniebatur adulterium, aliquando lapidibus

Leuit. 21. Nefariis templa, asyla non erant. *Q. inimici Dei.*

Hieron. super libros Reg. Qui aliquem condemnauerat ieiunabat eo die, vti qui occiderat etiam iuste, ideoque

3. Reg. c. 21. Supplicia plerumque ieiunii die irrogabantur.

Deut. 21. Ex carnificatus iudicum decreto ipso die sepeliebatur.

Exod. 22. Qui non est restituendo aut soluendo vænibat.

Exod. 21. Qui aliquem mutilauerat aut occiderat talione tenebatur.

Qui peccantem non deferebat, peccati reus erat.

Philo de specie, nomen hoc significat. Damnatorum ossa in Golgata reponebantur.

Hist. Scho. ex. 22. Fur quadruplum restituere cogebatur si perierat res, si non, duplum.

Deut. 22. Res amissa restituebatur Domino quo deficiento Sacerdoti.

Ord. 4. c. id. 1, 5 Talmud. volebant desperante Domino retineri posse.

Exodi. 21. Prægnantem percutiens tenebatur ad damnum.

Philo de spec. A Domino percussus seruus oculo aut dente excusso liber fiebat.

Leuit. 6. Qui depositum negabat tenebatur, & quintam eius partem addere.

Nor. Matth. 23. In sinagogis flagellabantur rei habena publica. *Vt qui in agricultura aliquid neglexerant.*

Deuter. 25. Sontes pro meritis virgis cædebantur.

Iose. li. 4. c. 15. Sed non vltra 40 ictus, alias infames erant.

Exod. 21. Qui damnum intulerat multabatur pro rata.

Idem de bestia alicuius aut puteo male septo.

Si bestia scientis necauerat hominem ipse nisi redimeret plectebatur.

Iosue 20. Inuoluntariæ cædis reus exulabat vsque ad pontificis mortem.

Deut. 19. Tutus autem erat in ciuitatibus refugii.

Iose. l. 4. c. 14. Ab officio remouebatur Iudex pecuniam accepisse conuictus: nolens fratris vxorem ducere calceos ei publice extrahebat, ignominiæ causa ab ea consputus.

Deute. 25.

Iose. l. 4. c. 16

Philo de speci. Mulier iudicabatur detracto capitis eius tegmine.

Philo de profugis. Inter voluntarias pœnas erat exilium idque

Iacob Laban. Vel odii causa inter coniuges, &

Iacob Esau. Vel timoris inter liberos, seruosque.

Agar Abrah. Vel pudoris inter amicos obseruatum.

Numero. 5.

4. Regum c. 4. Peccata coram DEO confitebantur calendis & Sabbatho.

Iose. l. 2. bell. c. 14. Per 30 dies vino abstinentes orabant calamitosi. *Martialis lib. 4.*

V. Calenda. Ieiunabant certis anni temporibus.

Num. 5. Et pro suo quisque libitu.

Iudith 8. Sabbathis & neomeniis exceptis.

1. Machab. c. 3. Ciliciis induti cinere aspergebantur pœnitentes.

Ieiu-

Iudic. 11. Ieiunium autem naturale erat à veſpera ad veſperam.

2. Reg. c. 22. Eſaia 58. In ſacris eorum tempore dormiebant, &
Demiſſo capite incedebant, non lauabantur,
Not. Eſaia 15. Capita & barbas radebant in luctu.
2. Reg. ca. 15. Operto capite & nudis pedibus incedebant.
Not. Hier. 48. Barba raſa & caluitium luctus argumenta.
Not. Geneſ. 42. Quanquam in carcere radi mos non fuerit.

SECTIO II.
De re bellica.

Vide hiſtori. Schol. IVdices, reges, pontifices, ſuis temporibus bello præfuerunt, ſed hi cum abſoluta poteſtate.
Philo. Qui ſecundum à ſe locum militiæ principi dabāt.
2. Regum c. 2. Sacerdos manu impoſita ducem belli aptum reddebat.
Nume. 1. Principes familiarū ſuos ducebāt, ſæpe Chiliarchi. *At Græci*
4. Reg. ca. 11. His centuriones ſuberant.
4. Reg. ca. 1. Quibus quinquagenarii, quibus rurſum decani.
1. Macha. Omnes autem Reges arbitratu creati.
In turmas & cuneos diuiſus exercitus.
Hiſt. Schol. 3. Regum 5. Exercitus in cohortes duodecim diuiſus, cohors erat 24000.
Philo de forti. Excuſabantur à militia infirmi & timidi.
Deute. 7. Timere enim in bello lege prohibitum.
Deute. 24. Excuſabatur & ſponſus primo anno.
Philo li. 3. de vita Moyſis. Itemque mulier immunis erat ab oneribus & premiis.
Idem de forti. Excuſabatur & qui domum ædificare ceperat.
Hiſt. Schol. A vigeſimo autem anno quinque ſiclos in oblationem tempore belli offerebant.
2. Reg. ca. 23. Arma ſiue ad tegendum, ſiue ad nocēdum erant.
Philo de victimis. Penulæ ex pilis caprarum. *a Ad cœli iniurias.*
Matth. 16. Gladiis accingebantur etiam extra bellum.
a Pſalm. 44. Sagittis *a* vtebantur, ſicis *b*, arcu *c*, balteo. *b Iudicum 3.* *c 1. Regum c. 18* *A Syris.*
1. Reg c. 17. Caſſide, ocreis, lorica, clipeo.
Deuter. 20. Ad quarū vſum ligna fructifera exſcindere nefas.
1. Iud. 4 Currus falcatos in bellis adhibebant Paleſtini.

Deut. 20.	In oppugnatione etiam vrbium machinis vtebantur.
Not. Ezech. 26.	Vineæ quod machinæ genus est vsum caluerunt.
1. Reg. c. 14.	Armigeros suos principes habebant.
Num. 1. *Nume. 10.*	Arca cum tabernaculo in medio castrorum erat.
	Et quò illa procedebat & consistebat, ordine sequebantur.
Hier. quæst. Regum.	Euntes ad bella repudii libellos vxori dabant.
H. Scho. Reg. c. 13.	Ieiunabant vsq; ad sacrificium vespertinum pugnantes.
2. Regum c. 11.	Certo anni tempore bellum iniri solebat.
H. Scho. 2. Reg. c. 23.	Nec nisi eo instante populum censere licebat.
Deut. 20.	Ante quod pacem hosti offerebant.
2. Regum c.16.	Quem tamen lapidibus iactis maledixisse subinde leguntur.
Deut. 20.	Signis vtebantur vocalibus, id est, ducum adhortatione, & sacerdotis.
Heb. Iosue 6.	Semi vocalibus, id est, buccinis ex cornibus arietis.
Numer. 10.	Vel tubis 2. argenteis ductilibus,
	Ex quarum sono quid agendum discebatur.
1. Mach. c. 4.	Et exercitus ad bellum monebatur.
Not. Psal. passim.	Timpanis etiam vtebantur, id est, pelle cum 2. cicutis æreis.
	Muris, id est, vexillis quæ vnicuique cohorti propria.
Hebræi.	Ad 14. autem præcipua; Iudæ in quo leo, Ruben homo, Ephraim bos, Dan aquila cernebatur.
Num. 2.	Erant autem signa hæc longis perticis aut hastis imposita.
Not. Num. Exodi 21.	Signo seu tessera in bello vtebantur.
2. Mach. 3.	In templo, arce, & turribus custodiam habebant.
Not. Math. 27.	Leuitæque in sanctuario excubabant.
Numer. 18.	Ephod in bello ferebatur.
1. Regum 14.	Tentoria in castris tendebant.
Numero. 2.	Fæminas & impedimenta in medio collocantes.
Philo de Moyse.	Extra castra locus erat ad requisita naturæ.
Deuter.	Paxillusque in limine quo gradiebantur.

Fossam

Fossam egesta terra facientes, & excrementum operientes.

Not. Hiere. 25. Coleusina vox erat ad bella euntium, quod iubẽte vno omnes accinebant.

Deuter. 20. Sacerdotes imminente prælio stantes ante aciem hortabantur.

Et singuli Duces suos vt peccati conscii secederẽt.

Iudicum 7. *Esaias treno. 5.* Stratagematis in bello vtebantur.

Fædus manu percutiebant.

Deuter. 17. *Not. Hiere. 51.* Quod inire cum 7. Cananæorum gentibus nefas erat.

Psal. 88. Leuare vexillum victoriæ signum, & buccina canere.

Item dextram exaltare.

Phil. l. 1. de vita. Primitias vrbium terræ prædæque Deo dicabant.

Spolia militibus diuidebantur non Leuitis.

Deut. 20. *Phi. l. 1. de vita Moysis.* Prædæ quinquagesimam subsidiarii, quingentesimam alii offerebant.

Impiæ leuitatis coloni interficiebantur.

Deut. 2. *Not. Deut. 32.* *Phil. de charitate.* Hostes alioquin nudo capite, & rasi vænibant.

Sed retinere oportebat honestè vel liberam dimittere.

Arma hosti detracta in templo affigebant.

1. Reg. ca. 17. Quæ ipsa etiam in tabernaculo suspensa.

1. Reg. c. 21. *Iudicum 9.* Sal sparsum interdum in vrbe victa, quia terram sterilem reddit.

Numer. 31. Aurum, æs, &c. flamma aliáque aqua capta purgabantur.

2. Macha. c. 8. Post victoriam Epinicia, id est, celebritates indicebantur.

1. Reg. c. 18. Mulieres in cantu & choreis triumphanti occurrebant.

Tyrsos, id est, hastas frondibus ornatas ferebant.

2. Mach. c. 10 *1. Reg. c. 15.* Fornices, id est, arcus triumphales erigebant.

Ex palmis oliua & mytho.

2. Mach. c. 12. In bello piè mortuos beatos credebant.

Not. Nehe. 18. *3. Regum. c. 18.* Manibus in altum eleuatis gratulabantur victori, & victoria per præcones proclamabatur.

SECTIO XII.

De ciuitate, domo, & agro, & contra ctibus.

Iudic. 21. *2. Para. c. 6.*

CIVITAS Metropolis primum Silo fuit in tribu Ephraim.

Qua repudiata Hierusalem in tribu Iuda.

Exod. 23.

Ter quotannis huc populus venire cogebatur.

Deut. 12.

Ibi consilium summum & tribunal.

Deuter. 19.

Sex ciuitates refugii erant.

Quia ad templa pollutus non intrabat.

Numer. 25. *Iosue 20.* *Not. nume. 35.*

Vrbes & suburbana in tribubus.

Leuitis assignata erant 48.

Q. forte portionem non acceperunt.

Per milliare in circuitu non licebat ædificare aut plantare.

Chaldai 70. *Ponunt cubitos.*

Bis mille passus in circuitu vrbis Leuitarum.

Deut. 35.

Pecoribus destinata erant.

H. S. Deute. c. 6.

Ciuitatibus septem præfecti erant.

Not. Ruth. 4.

Porta ciuitatum erat quæ iudicii dicebatur, vbi iudicia exercebantur assistentibus duobus Leuitis, qui locus forte sinedrion ex græco dictus.

Deut. 12.

Ex omnibus ciuitatibus decimam secundam Hierosolimis, edendam seponebant, vini, olei, panis.

Not. Michean de Bethleem.

Ciuitates etiam diuisæ & æstimatæ pro hominum multitudine quarum ratione alios præfectos habebant.

Deut. 13.

Ciuitas Diris deuota non reædificabatur.

Philo de creatione Prin. *Philo 2. de Monarchia.*

Ædilibus in vrbe suberant mercatores, caupones, institores.

Erant singulis vrbibus vbi sacra pecunia asseruabatur.

1. Machab. c. 1.

Gymnasia extremis temporibus erecta.

Iudicum 10.

Principes vrbis pullis Asinarum vehebantur.

Genes. 38.

In biuio meretrices, & quæ noctem venabantur, sederunt.

Not. Matthai 6.

In angulis platearum orabant, & elemosinas dabant Pharisæi.

Ædium

Leuitici 25. Ædium in vrbe redimendarum infra annum ius erat.

Exod. 23. Cum idololatris habitare vetitum.

Leuitici 13. Leprosi iudicati extra castra vel vrbem habitabant & damnati.

Not. Matth. 8. Sacerdosque lepram ibidem iudicabat.

Numero. 5. Insuper & omnes immundi.

Nehemia 8. Iose. l. 3. Leuiti. 23. Festo Scenopegiæ populus domo relicta in tabernaculis habitabat octiduo manibus virgas myrthi, salicis, palmæ, & mali persici tenens. *Memoria vitæ in deserto.*

Iudith 8. Heb. Deut. 6. In domibus oratoria habuerunt.

In postibus & ostiis scriptum. *DEVS Audi Israel est. &c.*

Exodi 12. Sanguine agni in paschate eos oblinebant.

Not. Deut. 22. Psalm. 127. Tecta domuum plana erant.

Fœnum in iis crescebat.

Matthæi. 26. Atrium erat palatiorum, in quo famuli expectabant, & milites.

Not. 4. Regum ca. 1. Cœnaculum erat tabulatum superius.

Philo l. de spe. Solarium domus lorica cingi oportebat.

Philo. Aula ante erat, penetrale intus hic fœminarum ille virginum locus.

Leuiti. 14. Domus leprosæ, id est, maculas habentes in pariete.

Philo de specialibus legibus l. 1. Lepræ similes, & tubera radebantur, & rasura in locum immundum proiiciebatur, & tum mundæ fiebant.

Qui domum vouit Sacerdoti æstimabatur, preciumque soluebat & quintam nisi alius emptor esset.

Exod. 12. Agni paschalis partes è domo transferre non licebat.

Numer. 19. Vas non habens operculum & ligaturam immundum erat.

3. Regum c. 5. Not. cant. 3. Regia saltus descripta.

Vbi thronos & reclinatoria,

Et sexaginta vicissim excubabant ex Regio satellitio.

4. Regum c. 20. Horologiorum vsus solarium in Regia fuit.

Locus

Deuter. 24 Locus in quo cæsa vitula non ferebatur.
Leuiti. 25. Anno 7 & 50. remittebatur agrorum cultura.
Leuit. 25. Nec fructus colligebantur nisi à pauperibus tantum.
Exod. 23. Primitiæ frugum ad sanctuarium deferebantur.
Leuit. 19. Fructus quarti anni sacer erat.
Iose. l. 4. c. 11. Deuter. 24. Pars agri vineæ olivueti pauperibus relinquebatur.
Prætermissa aut obliuioni tradita in messe pauperum aut peregrinorum manebant:
Leuiti. 27. Separabatur 10 prouentuum Leuitis.
Nume. 18. Sacerdotibus dabant de suis Leuitæ.
Leuit. 7. Seponebatur & theruma 4 pars sacerdoti.
Deuter. 26. Itemque alia decima comedenda Hierosolymis. *Ideo sept. appenebatur.*
Deut. 14. Decimotertio quoque anno & sex pauperibus.
1. Reg. c. 17. Pastor pera, baculo, funda instruebatur.
Philo de charitate. Recens natum animal rapere non licebat ante 8. dies.
Deut. 19. Agrorum terminos turbare vetitum.
Deuter. 22. Diuersa semina vnà seminare nefas.
Ierem. 48. Inter operandum cantu se mutuo incitabant.
Deut. 22. Animalium diuersæ species simul non arabant.
Deut. 25. Os boui trituranti ne alligetur.
Deuter. 23. Operarius edere poterat de iis ad quæ operam suã locarat.
Deuter. 24. Mercenario eadem die merces rependebatur.
2. Reg. c. 13. In Ægyptum redire prohibebatur.
Tempore tonsionis ouium conuiuabantur.
Deut. 16. Lucum aut arborem plantare iuxta altare vetitũ.
Leuit. 19. Committere diuersi generis animantia nefas.
Deute. 23. Falcem in alienam messem mittere vetitum.
Philo de creat. Sementem in vinea facere vetitum.
Leuit. 23. Secunda die paschatis falcem in messem mittebant, & manipulum offerebant.
50. Diebus post absolutam messem primitias offerebant.
15. Die mensis 7. collecta fructuum offerebant.
Genes. 29. In agris putei erant lapide obstructi donec gregatim omnia pecora aquatum venirent.

Merca-

Sub Abraham. Mercaturæ commercia in vsu antiquitus.

Budæus de asse Pecuniarũ quoq; ęrei argenteiq; numismatis vsus.

Matthæi 27. Deuteron. 23 Pecunia sanguinis prophana erat: etiam meretricis pecunia.

Iudicum 24. Mutationé rerum etiam vtebantur.

Leuitici 25. Tribus Leui in sorte possessionum non erat.

Leuitici 25. Possessiones non vendebantur in perpetuum; sed Iubilęo ad primum possessorem reuertebantur.

Leuitici 27. Leuitarum possessiones non permutabantur.

Tobiæ cap. 7. Scripto dos & matrimonij status dabatur.

Deuteron. 15. Exodi 22. Debita septimo anno non exigebantur: nec exigebantur ab eo qui non erat soluendo.

Deuteronom. 15. Mutuum dare iubebantur etiam pauperi, etiam instante anno septimo.

Leuitici 25. Fœnori dare vetabantur.

Exodi 22. Nec medius, nec fide iussor, nec testis sit in fœnore iubebatur.

Deuteron. 15. Hæc tamen quoad Iudæos tantùm, quoad exteros dissimulabatur.

Exodi 22. Pignus per vim accipere creditor prohibebatur.

Deuteron. 24. Nec à vidua, nec rem necessariã pignori capiebãt.

Ibidem 22. Pignus Domino eadem die restituebatur.

Deuteron. 24. Pignorare molas, aut similia non licebat.

Leuit. 25. In emptionibus fraus interdicebatur.

Tobiæ 1. Chyrographum debitor dabat creditori.

Not. Hierem. 32. et alibi. In contractibus stipulationes, ratificationes, litteræ sigillo publico munitæ.

Not. Hierem. 32. Earum exemplar, siue copia habebatur.

Litteræ contractuum sigillo muniri solebant.

Ruth 4. Calceum exutum alteri dare cessionis signũ erat.

Leuitici 27. Decimas vendere non licebat.

Leuitici 19. Depositum negare nefas.

Not. Matth. 18. Libellos accepti & expensi habebant; & debita in libellos relata.

Lucæ 16. Eorum librorum aduersaria etiam habebant.

Not. Matth. 18. Debitores in carcerem & tormenta subinde ducebantur.

Lucæ 16. Villici aliique ad rationes reddendas tenebantur.

Not. Psalm. 10. — Funibus hæreditas, quæ in agris potissima, diuidebatur.

SECTIO XIII.

Solennes quædam, & Iudæorum breues formulæ.

Iudicum 6. / Not. 1. Regum cap. 17. / Philo de specialibus legibus. — PAX tecum. *Salutantis formula.*
Num pax? *Sciscitantis de valetudine.*
Ita me adiuuet: *vel* amet, *supple* Deus. *Præafferentis.*

Not. 3. Regum cap. 2. — Malefaciat mihi Deus. *Imprecantis.*

Hieremias. — Viuat Deus. *Iurantis solenniter.*

Numer. 4. — Ego Dominus. *Iubentis Dei.*

Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius. *Cantatum vnanimiter in sacris.*

Iosue 3 pridie transitus. — Sanctificamini vos: Deus enim faciet mirabilia. *Prophetæ hortantis.*

Deuteron. 26. — *Formula confitendi Deo est.*

Hieron. quæstio. — In monte Dominus videbit. *Constituti in periculo.*

Hieron. 3. Regum. — Nunreseth. *Rei pessimæ: quia per singulas literas malum significabatur,*

Iosephus lib. 4. cap. 16. — Dignus est pati iniuriam. *Memoriam faciens vxoris defuncti ad fratrem se ducere nolentem.*

2. Regum cap. 18. — Si fecerit hoc mihi Deus hoc faciam. *Votū concipientis.*

Not. Matth. cap. 21. — Osanna. *Vox obseruantis.*

Alleluya. *Lætantium.*

Leuit. 7. — Pereat de Populo suo. *Condemnantis est.*

Benedicat tibi Dominus Deus, & custodiat te, det tibi pacem, & ostendat tibi faciem suam. *Populum benedicentis.*

Deuteron. 27. — *Benedictionis & maledictionis causa mortis exempla.*

Iosue 1. — Dominus Deus tuus dabit tibi. *Promittentis est.*

Iosue 7. — Da Gloriam Deo. *Veritatem exposcentis.*

1. Regum cap. 10. — Viuat Rex. *Acclamantium inaugurato.*

1. Regum cap. 15. — Maledictus vir qui hoc fecerit antequā. *Præcipiētis.*

3. Regum cap. 2. — Bonus est sermo tuus quem audiui. *Consentientis.*

Quia turbasti nos exturbet te Dominus in die. *Reū condemnantis est.*

Sicut

1. Regum cap. 15.
Sicut fecit absque liberis mulieres gladius tuus; ita absque liberis erit inter mulieres mater tua. *Damnantis hostem.*

1. Regum cap. 18.
Viuit anima tua Smoni. *Asserentis.*

Ibidem cap. 13.
Audiant Hebræi factum est. *Praeconis.*

Passim in sacris.
Væ homini illi. *Comminantis.*

Dominus vobiscum. *Salutantis.*

4 in Psalmis.
Fiat, fiat. *Concludendi preces.*

Anima eius sit in horto Edem. *Id est, Paradiso.*

Surge Domine, & dissipetur inimici tui, & fugiant qui oderũt te à facie tua. *Ducis cũ arca eleuabatur.*

Numer. 10.
Reuertere Domine ad multitudinem exercitus Israël. *Cùm arca reponebatur.*

Marci 10.
Repudij libellorũ forma erat certa, quæ tabellis inscribebatur.

Deuteron. 2.
Psalm. 18.
Execrationis formula habebatur.

Numer. 5.
Item alia in adulteram.

Numer. 10.
Formula orationis cùm mouebantur castra.

2. Machab. cap. 1.
Epistola à Populo scripta exemplar est.

Deuter. 20.
Hortatoria Sacerdotis ad milites.

Ibidem 27.
Maledictionis publicæ formula.

Iosue 6.
Maledictionis vrbis, vel anathematis.

Deuteronom. 29.
Fœderis magni cum Deo forma.

Deuteron. 33.
Benedictionis Ducis exemplum.

Iudicum 5.
Cantici post victoriam exemplum.

Exempla à Parisiis.
Epitaphij, aut tituli sepulchralis.

Maledictum in zelotypiæ sacro libro scriptum aqua amarissima delebatur.

SECTIO XIV.

De vestitu, victu, & amictu.

CIBORVM alij immundi, alij non item: & liciti proinde, idque vel respectu totius Populi, vel certorum hominum.

Leuitici 11.
Mundi ex pecoribus quæcunque ruminabant, & vngulam diuisam habebant.

Deuter. 14.
Ex aquatilibus quæ pennulas & squammas.

Ex volucribus quasi morticinia, id est, vetita habe-

bantur quæcunq; quatuor pedibus gradiebantur; exceptis quæ longiora habebant posteriora crura, vt locusta.

Leuitici 11. Immūdus quoq; vultur, grus, aquila, cygnus, &c. Item reptile multiplex, & insecta pleraque.

Exodi 22. His omnibus vt morticinis abstinebatur, aliis casu:
Exodi 12. vti bestia quauis in agro discerpta:
Genes. 9. Et membro animalis adhuc viuentis:
Genes. 32. Et neruo femoris ob Iacob dolorem:
Leuitici 7. Ibidem. Et sanguine qui terra obruebatur, quia Dei est: quin & aruina, id est, adipe eorundem sponte separabili, quia sacer.

Exodi 23. Non comedebant Sardinam cum lacte matris.
Exodi 21. Nec carnem animalis lapidibus strati.
Ioseph. lib. 2. belli Iud. Animalibus prorsus abstinebant Nazaręi & Essæi.
Numer. 6. Vino insuper, & omni quod inebriabat.
Leuitici 19. Ex mundis quædam certo tempore vetita: vt Fructus arborum nouellarum 3 primis annis.
Leuitici 23. Grana, Pultes, aut panis nouicius ante Pascha.
Exodi 13. Fermentatum omne Paschatis octaua:
Et tum cænæ puræ dicebantur. *Quia tristitia tunc liberti Iudæi.*
Leuitici 23. Expiationum & ieiuniorum die cibis coctis:
Iosephus lib. 2. belli Iud. cap. 14. Vino abstinebāt 30 diebus sacrificaturi pro salute.
Deuter. 22. Captis in nido pullis mater emittebatur.
Leuitici 17. Ante licitum comesturi sanguinem eius terra operiebant.
Not. Exodi 12. Excepta Paschatis vespera assidebant mensis.
Christi tempore Romano ritu mensas adornabāt.
Matthæi 26. Triclinio vsi, quia in eandem patinam omnes manum porrigebant, quod aliâs non.
Matthæi 15. Lauabantur ante cænam manus, facies, corpus.
Luca 7. *a Isay. 61.* Vngebantur insuper capita, & *a* coronabantur.
Ambros. de Ioanne. Veste cęnatoria vtebātur, velut sindone sup nuda.
Not. Luc. 10. Matth. 26. Altis thoris accumbebāt, non sedebant: Magdale enim stans lauit pedes, non flectens.
Not. Marc. 14. Soleas deponebant accubituri.
Not. Luca 15. Caros intra se, id est, sinu suo collocabant.
Colligitur ex Matth. 19. cap. 23. Honoratior summū medij lecti locū occupabat.

Not. Lucæ 14. In commune vescebantur.

Ioannis 2. in Cana. Regem vini forsan habebant.

Not. Ioannis 13. Not. Ioannis 14. Esaiæ 5. Aromata mensis adhibebant: Hymnos etiam, & musicam symphoniam.

2. Machab. cap. 15. Vinum & aquam alterius, id est mixtam, bibere placebat.

Hæc Romanas sapiebant, à Syris & Ægyptiis alia, vt sors ferebat, temporibus suis mutuati erant.

Lucæ 7. Conuiuas osculo excipiebant.

Not. Ioannis 21. Genes. 27. Assas carnes & pisces sæpe adhibebant: easq; vel ex grege, vel venatu quæsitas. *Et Troiani.*

Not. Hier. Trenor. Triticum & vinum pro cibo & potu vsurpabant.

Exodi 12. Lactucas syluestres mensis adhibebant.

Iudicum 14. Ænigmata in mensa & prœmia proponere solebant.

2. Machab. cap. 15. In mensa sæpius se abluebant & tergebant.

Not. Iudicum 6. Carnes cum iure coquebant subinde.

Deuteronom. 26. Decimam 2 in luctu edere non licebat.

Not. Lucæ 11. Vasa mensæ & catinos superstitiosè abluebant.

Matthei 15. Carnes mensales habebant & custodes.

Ex Deuteron. 8. A cæna gratias Deo dicere iubebantur.

Not. Lucæ 9. Cophinis, id est, orbibus fragmenta excipiebant.

Plut. de Superst. Vestes toties ferè mutabant quoties Dominum.

Nos aliarum gentium missis antiquas ex Sacris voluminibus disponemus.

Erant autem aliæ communes omnibus, aliæ non:
Aliæ feriales, aliæ Sabbathi, eæque albæ:
Aliæ virorum, fœminarum aliæ:
Not. Iudicum 17. Aliæ hyemales, æstiuæ aliæ:
Not. Zachar. 3. Aliæ quotidianæ, aliæ mutatoriæ, vt Chal. instítæ.

Not. Genesis 3. Perissomata, id est, cingulum, aut femorale ex foliis primùm.

Capite nudo erant etiam.

Not. Geneseos. Ex pellibus, lana, & lino, vestes fiebant etiam.

Not. Matthæi 5. Tunicas gestabant & pallium.

Not. Nahum. Sinus vestis super faciem proiectus indicabat prostitutam.

Leuitici 19. Vestes ex duobus textas, id est, lana & lino non gerebant.

Hieron. quæst. genes. Togæ funebrias habebant, & colobiis plurimùm vtebantur.

Numer. 15. Fimbriæ quatuor vittas, id est, fila serica intorta habebant.

Not. Matthæi 23. Sandalia, aut calciamenta corrigiis pedi astruebãt.

Exodi 12. In itinere se accingebant baculo & pera ornati.

Pallia muliebria, virorum alia,

Iudith 10. Mitras capite gerebant dextrariola. *Ab Assyriis.*

Philo de migrat. Lilia in aures, annuli ornamenta mulierum erant.

Numer. 15. Scribę membranas palliis assuebant, in quibus lex, philasteriaque, id est, latas purpuræ notas, & fimbrias quasdam politiam significantes.

Lucæ 20. Scribæ stolis vtebantur.

Epiphan. Pharisæi muliebria pallia gerebãt latasq; crepidas.

Philo de victimis. Portabant viatores vestem ex pilis caprarum.

Iudith 4. Pænitentiæ vestis erat viduarum propria nigra.

Genes. 37. Polymita vestis puerorum nobilium, variis liciis texta versicolor, aliis purpurea serica.

Leuitici 13. Lepra in vestibus, id est, maculæ similes, iudicata vestis comburebatur.

Leprosus veste dissuta, & ad os obuoluta erat.

Genes. 38. Inter ornamenta armillæ erant viris, & annuli.

Matthæi 22. Vestis quoque nuptiis propria erat, eaque alba.

Psalmo 44. Muliebria murenulæ, id est, torques: vermiculatæ, id est, distinctæ myrrha, aliisque odoramentis vestes imbuebant.

Deuteron. 22. Viro cum fęmina vestem mutare, & contra, vetitũ.

Iudicum 8. Bullæ ornamenta erant regalium camelorum.

1. Paralip. cap. 19. Matthæi 21. Vestes alicui præscindere ignominiæ, sternere honoris.

SECTIO XV.

De libris.

LIBRORVM alij sacri, alij prophani. *Vide alias diuisiones apud Hieronymum, Isidorũ lib. 6. cap. 1. Dionys. Cart. cap. 3. Eccles. Hierar. Damascenum lib. 4. de Orthodoxa fide. Gregorium Theo-*

Sacros pro litterarum ordine 22 numerant, quos in quatuor quinarios, duobus adiectis materiæ respectu disponebant; ita vt in primo Penta-

Moyses earum author est, et scripsit iuxta Tbilonem Chaldaick.
a Ipse author est.
b Samuel author est.
c David author.
d Hieronymus collector.
e Moyses author.
f Authores varij.
g Salomon.

Pentateuchus esset, legales libros continens.

legunto Epiphanium de ponderibus. Eusebium lib. 3. cap 10. lib. 4. cap. 26. lib. 6. cap. 18.

Secundo libri *a* Iosue, & *b* Iudicum, Regum *c* priores & *d* posteriores, & Paralippomena, scripturas, seu historias continentes.

Tertio liber *e* Iob, *f* Psalteriũ, *g* Prouerbia, Ecclesiastes, Cantica Canticorũ metro scripta.

Theodoretus vult hos excerptos esse ex libro qui Iustorum dicebatur.

Quarto Prophetæ Esaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel comprehendebantur, & 12 Minores.

Hebræi moderni secundi quinarij libros 4 Prophetas priores vocant: Prophetas autem posteriores, & libros reliquos vocant Sanctorum scriptorum.

Extra ordinem adiecti libri Esdræ 2, & Esther.

Libros hos in titulos versusq; distinctos in capita demum distinxit Hieronymus, quos post 70 Interpretes interpretatus est Aquila ex Christiano Iudæus. Post quem Simmachus ex Samaritano proselytus. Deinceps Theodotion, & ex Martionitta Hebræus, idem præstitit, & 4 exemplaria Græca: quibus 2 Hebraica adijciens Origenes conferendò multum profuit.

Sub Ælio Adriano.
Sub Seuero.
Sub Commodo.
Euseb. hist. Ecclesiast. lib. 6. cap. 15.
Epiphanius de pōderibus.

Cælius Rod. lib. 10. cap. 1.

Omnis autem doctrina eorum, & explicatio triplici callo incedebat.

Caballistico .i. synceto, à Moyse:

Ab antiquo.
Anno Christi 200.
Talmud. hist. Eccles. 4.

Talmudico à Rabinis contra nos excogitato: cui magis obedire volebant, quàm Legi Iudæi nostri.

Vt somnia.

Philosophico ab Ægyptio quodam Mose.

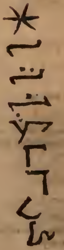
Ceremonia: lotio, arca.
Anno Christi 1150.

Signorum autem sacrorum quadripartita ratio.

Alia signa nuda: alia ad rem aliam significandũ: alia rem præstantiorem: alia rem similem.

Isidorus lib. 1.

Notæ autem ab interpretibus vsurpatæ hæ erant:

Astericus nota omissi à 70 quod in Hebraico erat.
Obelus superfluè appositi, aut iterati.
Puncto supernè addito loci, de quo dubitatur.
Limniscus vbi alij aliter vtũtur, eodē tamen sensu.
Antigraphus vbi aliter vertebant sensu diuerso.
Paragraphus ad separandum res diuersas in initio.
Positura in separati fine ponebatur.
Diple in libris Patrum citata S. Scriptura.
Coronis in fine libri apponebatur.
Ex Hebræa, Syra, Arabica, Chaldaica lingua ortæ.

Hebræi

Isidor. lib. 9. cap. 1. Hebræi verba in gutture collidebant. *Et Syri.*

Not. in Genes. Eorum lingua prima sancta, nec mutata.

Euseb. Præp. 9. cap. 4. Hebraicæ litteræ solæ significantes primæ.

Vide Histor. Chaldaica vti ceperūt tempore captiuitatis Iudęi.

Not. Actor. 1. Syriaca vtebantur post Christum.

Iosephus in Appionem. Historiam primus scripsit Moyses.

Hieron. Prolo. Versus sinistram legebant scribebantque. *Et Orientales.*

Regum. Viginti duo habebant elementa, siue litteras. *Et Syri.*

Epiph. lib. de ponderibus. Quinque ex his duplicia, id est, aliter in principio, aliter in fine pingebantur. *v & u.*

Hieron. de Hebrais. Syriacæ litteræ ab Abrahamo in vsu. *Et Chaldai.*

Suidas. *Isidor. lib. 1. cap. 3.* A Moyse Hebraicæ, quarū nomina interpretabatur. *Hieronymus ad Paulum Vrcicum.*

Hieronymus. Esdras eas quibus nunc vtimur.

Epiphanius. Aleph, id est doctrina, admonebat puerum vt disceret. *Et Alpha.*

Not. Apoc. 5. *Iosephus lib. 12.* Libri eorū membranis oblongis constabant; quæ vtrimque conscriptæ conuoluebantur, & cùm libebat explicabantur. *Et Asiaticorum.*

Hieron. Præfat. in Euseb. Poëticam & metrorum genera primi repererunt.

Not. Psalm. 39. Libros 5. habębant, in quos viuentium, qui dicti libri vitæ, nomina redacta.

Psalm. 44. Calamis litteras membranis imprimebant.

Ioseph. lib. 1. Iudęi inter primos gesta maiorū literis mandarūt.

Euseb. Histor. Ecclesiast. lib. 1. cap. 6. Libros habebant puplicè & priuatim, quibus geneæ contextæ.

Itemque diaria, siue dierum volumina.

SECTIO XVI.

Not. Iud. 14. PROCVS amatam frequentare, & conuiuio excipere solebat. *Ritus Modernorum.*

Formula est adiecta Chronico Genebrar. ex Rabinis. Benedictioni sponsalium prępositus calicem vino plenum prælibans, sponso sponsæque porrigegebat modo.

Leuitici 21. Sacerdos summus virginem tantùm ducebat, alij non scortum, nec repudiatam.

Leuitici 18. *Iosephus lib. 3. cap. 11. & lib. 4. cap. 26.* Nuptiæ nullæ cum matre, nouerca, auia, amita, nepte, priuigna, nuru, fratria, muliere męnses suos

ſuos pariente infami ſerua, repudiata ſemel à te ſpurio eunucho.

Deut. 23. Philo de charitate.

Captiuam poſt 30 dies ducere licebat.

Mulier ſi poſt triennium maritus ex bello non rediiſſet alteri nubere poterat.

Hieron. ſuper Reges.

Cum alterius tribus homine matrimonia nulla erant, cum periculum eſſet confundendæ poſſeſſionis.

Numer 36. Exod. 34. Philo de ſpec.

Cum gentibus matrimonium inire nefas.

In amicorum conuentu coniugum nomina tabulis inſcripta.

1. Regum 18.

Viri vxoribus dotem aſſignabant.

Geneſ. 38. Formulam vide ad calcẽ C[illegible] Genebrardi.

Arra concubinis data vt annulus ac nulla.

Nuptiarum die benedictioni præpoſitus.

Vini calicem vtrique coniugum propinabat.

Iu[illegible] 14.

Septem diebus conuiuio aliis adhibitis.

Benedictio ab honoratione iterabatur.

Deu. 24.

Sponſus primo anno non tenebatur ad ea quę populus, id eſt, bella.

Polid. l. 1. c. 4. Deuter. 22.

Viro vxorem repudiare licebat non contra.

Quam quis traduxit falſo repudiare non licebat.

Matth. 19.

Alias repudium permiſſum. *Deut. 24.*

Deut. 25. Deut. 22.

Vxor ſine prole mortui eius fratri nubebat.

Qui vim alicui intulerat eam ducere oportebat.

Ioſe. li. 4. c. 16. Leuit. 12.

Si pater nolebat, pecuniam pro dote dabat.

Mater maſculi immunda eſt ſeptem diebus.

Leuit. 12. Not. Ioſue 5.

Octauo die Iudæi omnes circumciduntur cum

Præputium, id eſt, pellis glandem tegens machęra petrina præputata.

Hi. Schol. Exod. c. 10.

Quidam volunt ante Dauidem petra, poſt nouacula circumciſos.

Euſeb. H. E. l. 4.

De circumciſione contra tribum Iuda diuerſæ aliorum opiniones.

Not. Matth. 23.

Circumcidebantur & proſelyti.

Id eſt, gentes ad Iudaiſmum conuerſi.

Epiphanius lib. de menſuris & ponderibus ex Apoſtolo.

Samaritæ quoque etſi circumciſi.

Ad Iudæos ſe conferentes denuo.

Circumcidebantur, vt Iudæi ad Samaritas.

Ff Poſſunt

Possunt cum arte medica præputium sibi reducere, quod facere solebant.

Ambros. epist. 77
Circumcisio ante introducta vtiliter iuxta Iudæos.

Philo Iudæus.
Primo quia morbus quem carbunculum vocabant vitabatur, facile.

Lib. de circumcisione.
Secundo quia corpus purius magis aptum sacerdotalibus.

Talmud. fingebant sanguine aquilonares virtutes placare.
Tertio quod speciem cordis haberet circumcisa particula.

Quarto ob fœcunditatis curam quia rectius eiaculabatur semen.

Suidas tres causas dat, vt sit signum fidei, iudicium generis, ænigma castitatis.

Theologi in quartum, iuxta Augustin. remedium peccati originis.

Luca 2.
Eadem nomina infanti imponebantur.

Luca 1.
Plutarch. Problema.
Conueniebant amici & cognati ad epulas, quod septimus dies infantibus periculosus transierit.

Ioannis.
Nomina vel diuinitus indebantur.

Vel amicorum & patris votis & voluntate, idque

Not. Iudicum 13.
Vel ab euentu.

Isidorus lib. 7. c. 6. vel à presagio.

Not. 1. Regum.
Vel ab omine.

Not. Lucæ 11.
Vel memoriæ maiorum causa.

Genes. 17.
Machab. c. 2.
A Deo aliquando mutata nomina.

Cognomina etiam adscita casu aliquo.

Philo de speci.
Infantes exponere lege prohibebatur.

H. S. Leuit. 18.
Filii matris 40. filiæ 80. domi manebat.

Deutero. 6.
Filii legem à pueris docebantur.

Iosep. li. 4. c. 13.
Deuter. 23.
Et gratiarum actionem pro donis Dei.

Spuriis ecclesiam frequentare, id est, nubere, non licebat cum legitimis, vel ad dignitates admitti.

Genes. 21.
Conuiuium fiebat cum ablactabatur puer.

Leuit. 19.
Comam in rotundum radere aut barbam nefas.

Ob Ægyptios.

Iosephus 2. belli c. 8.
Tondebantur vota persoluentes Hierosolymis.

Leuiti. 13.
Scabiosi non tondebantur.

Deute. 18.
Tonsionis primitiæ dabantur.

2. Reg. c. 10.
Dimidiam barbam radere dedecus & probrum.

4. Reg. c. 23. & 2.
Nechæo Ægypti Regi quotannis pendebant.

Didrach-

Didrachmã singuli quotannis Cæsari pendebant.

Sulpitius. Not. 1. Macha. c. 10.

Trecenta talenta argenti Regibus Ægypti.

Regibus Syriæ dimidium fructus ligni 3. anni seminis precium salis & coronas.

Ios. l. 11. c. 14. Philo de specialibus legibus. Num. 30.

Ocho Persarum Regi quotannis drachmæ 50.

Virgines & pueri in potestate parentum erant.

Ideo nec iurare nec vota facere poterant.

Leuit. 11. Leuit. 15.

Omnis qui immunda attingebat immundus erat.

Semifluus, fluxu sanguinis laborans, & mulier menstruata immundi erant.

Leuit. 13.

Aqua tamen purgabantur.

Leuit. 12. Leuiti. 13.

Leprosus item & puerpera.

Leprosi capite nudo erant, cum purgati caput omnesque corporis pilos abradebant.

Exod. 12. Not. Genes. penult. Philo 3. Numer. 27.

Iter facientes baculum tenentes accincti. *In esu agni paschalis etiam.*

Filii parentum hæredes erant.

Filiæ deinde patris agros & ornamentum habebant non vt possessionem.

Philo de speci.

Filiæ penetralia, fœminæ aulam non egrediebantur nisi ad vota facienda in templo.

Leuiti. 19. Not. 2. Reg. c. 20.

Filiam prostituere prohibebatur.

Dextra mentum tenere osculaturi erat.

Iudicum 15. Not. Hiere. 31. Genes. 24.

Suram genibus imponere admirantis erat.

Femur manu percutere decepti & indignantis. *In salutationibus.*

Manu femori imposita iurare cõsuetudinis etiam eam leuare iurantis.

Dauid l. 13. Not. Hier. 2. Iob 31. In sacris passim. Gen. 48.

Manus supér caput ponere summe dolentis.

Eandem osculari obseruantiæ.

Ante mortem pater filiis, dux populo & benedicebat, id est, bene precabatur osculo, manuque imposita.

Gen. 7. Not. Gen. 49.

Atque hæc benedictio testamenti vicem suppleuit & plærumque Deus extrema parentum exaudiebat.

Ambrosius l. 2. de ini.

Benedictionem aliqui definiebant, sanctificationis & gratiarum votiuam collationem.

Ex Ioh 12. Not. Luca 23.

Cadaueribus vnguenta adhibita.

A mulieribus id præcipue factum.

Not. Ioā 11. Manus & pedes ſepeliendi ligabantur inſtitis, & facies ſudario obuoluebatur vel ſtrophio.

Not. Math. 27. Inuoluebant cadauer ſindone.

Matth. 27. Pontifices coronati & veſti pontificalibus ſepulti.

Solomenus l. 9. c. 17. Tum arcæ ligneæ interiori, & plumbeæ incenſa cadauera ſubinde & conſepulta vaſa aurea, & cætera.

Solomenus l. 9. cap. 7. de Zacharia.

Iosue 16. c. 6. Pecuniam etiam monumentis reconditam accepimus.

Ioſe. l. 3. c. 11. Non vngebantur lugentes olim decem.

2. Reg. c. 14.

Deut. 34. de Moyſe. Lugebant autem menſem vnum plenum, id eſt, triginta dies.

Not. Michæ. 3. Super labium amicti vel vt latinus vertit operti vultus.

1. Reg. c. 31. In funere ſubinde ieiunabant.

Deuter. 14. In funere crines ſecare vetitum.

Leuiti. 11. Cadauer omne & funus, & domus mortuaria inquinabat.

Nume. 19. Et aqua vitulæ rufæ purgabantur.

Luca 7. Loculo feretroque cadauera exportata.

Hagg 49. Tibicines præſertim in puerorum.

Not. Matth. 9. Tubæ in adulterorum funeribus adhibebantur ad luctum.

Not. Matth. 11. Ad lamentationes plangebant.

Not. Matth. 27. Sepeliebantur autem extra ciuitatem omnes, & diuites propria familiæ monumenta exſcindebant.

Peregrini etiam certum ad ſepulcra locũ agrumque habebant.

3. & 4. Regum. Reges Iſrahel Samariæ ſepulti, Iudæi Hieroſolymis.

Not. 4. Reg. c. 24 Columnæ in tumulis nomine adſcripto erigi ſolebant.

Hiero. in 2. Reg. c. 18. Tituli imo à viuentibus erecti ad memoriam.

1. Machſ. c. 13. Arma tumulis impoſita principum.

Hiero. 16. Conuiuia in morte fieri ſolita & exequiæ.

Not. Ioann. 11. Poſt mortem amici ad monumentũ ibant fleturi, & do-

& domum luctus adibant consolaturi, pullati omnes.

Hebr. Psal. 4. Not. Gen. 50.

Idque per dies certos quibus eorum memoria solennis erat.

Iudæi modo ceremonias funerum, vt alia plæraque.

Vel immutabant, vel negligebant,

Templi ruinam causantes.

Est in Genebrardi Chronico aucto ad calcem.

Cadauer ad tumulum feretro efferebant, vbi minister Sinagogæ, conceptis certa verborum formula precibus, præit, turba & amicis circumstantibus.

Cadauere inhumato iustificationem iudicii, hæc enim vsibus istis.

Ex opinione sua nomen dederunt.

Alternatim cantabant ad occidentem versi.

Preces vertit Genebrardus Parisiensis.

In domum luctus reuersi manus aqua ablutas mappis extergebant.

In fęminis sepulchrum non circumdabant.

Et filius recitabat *Caddis sanctus.*

Herbamque euulsam retro proiiciens aiebat:

Effloreſcat ab euigilatione vt herba.

Hascaba oratio erat quam Hazam, id est, sacerdos rogatus pro mortuis recitabat.

Collegeram, Lector, quædam insuper de numeris mysticis, itemque de ponderibus & mensuris, quæ prætermisi eo, quod apud Pererium illa, hæc apud D. Ariam Montanum in Apparatu ordine habeantur.

CHRONICON DILVVII vniuerſalis.

1656. EnsVoLt peCCantes CataCLIsMo pLeCTere terras.

Circumciſionis datæ Abrahamo.

2047. VoX popVLVs LeX Abræ & CIrCVMCIsIO DantVr.

Iacobi petentis Ægyptum.

2238. DVX aDIt ÆgYptVM IaCobVs CVrat Ioſeph.

Ægypti fugum.

2453. ECCe Moſes IſraeLIs aMans freta ſICCa pererrat.

Diuiſæ terræ Canaan.

2493. DVX IosVe popVLVM In Canaan LoCa LaVta reDVCIt.

Victoria Gedeonis.

2673. SoL ſtetIt eXpeCtans GeDeonIs ab hoſte trIVMphVM.

Samſonis.

2794. VIX PhILIſtæo aCtVs DaLILæ eX SaMſone trIVMphVs.

Templi cœpti.

2933. ACrI teMpLa LoCaVIt reX à DaVIDe ſeCVnDVs.

Diuiſi regni.

2970. Ens RegIs pLeCtIt non ſanI non proba faCta

Regna

Regna tenentqVe trIbVs hInC DVx & InDe DeCeM.

Captiuitatis.

3367. Regnarant ſoLIMIs qVIngentos æC bIs In annos.

SepteM pLebs paſſa eſt CVM BabILona trahI.

Liberationis.

3434. ReX CYrVs aDmIttIt IVDæaM eX CarCere toLLant.

Purgati templi.

3800. TeMpLa oMnes CeLebrant MaChabęo aDaperta potente.

Regni inchoati per Ariſtobalum.

3861. Portat ArIſtoboLVs ſCeptrVM aC DIaDeMa ſaCerDos.

Sub Romanorum ope & tutela.

3902. De RoMa Magno SoLYMæ aCCeſſere CoLentes.

Inchoati per peregrinum regni.

3930. CVM VenIt HeroDes IVDæ oCCVpat aD Vena ſCeptrVM.

Nati Chriſti.

3962. ECCe DeVM eCCe hoMIneM noſtræ parere ſaLVtI.

Excidii per Titum.

4024. IVDæI DoMItI ferro fVMoqVe faMeqVe.

Hiſto-

Historiam istam, quod res veteris populi ab origine mundi ad excidium vsque Hierosolymitanum, grata breuitate deducat, dignam censeo, quæ cum Analectis priscorum ritum typographico prelo subiiciatur. 3. Augusti 1604.

Guilielmus Fabricius Nouiomagus Applicatus ac Regius librorum Censor.

ASSY-

ASSYRIACA.

AMPLISSIMO
SENATVI POPVLOQVE MONTENSI,
INPRIMISQVE

D. Iacobo de la Croix, D. de la Motte,
D. Nicolao de Bruxellis,
D. Philippo de la Samis, D. in.

COLLEGII MONTENSIS
PROSPECTORIBVS
DD. SVIS.

DANDA venia, Viri Magni, si vos in laboris mei partẽ traho, qui me ad Collegij vestri clauum collocare voluistis: Collegij, quod vester Beuenus laudabiliter inchoatum morte praeuentus vobis legauit, quos nouerat & animo in literas magno semper fuisse, nec minore in bonum publicum, quod ab illis dependet. Nec fefellit spes: inter curas enim maximè serias hanc ponitis, vt domui bene sit, quam olim vestra munificentia gauisuram non dubito. Scilicet ille est nobilissimarum vrbium genius, ista florentis Reipublicae laus prima; si iuuentutis formandae rationem ad se existimet pertinere. Quod vos consilio & praescripto diuini Platonis non in vrbe tantùm vestra; sed & in Athenaeo nostro Belgico agere pergitis. Quod vt diu faciatis, & perficiatis hortor & quaeso,

Deumq́, vt vos Reip. vestræ preseruet; vos, vt hoc chartaceum munusculum æquiorem in partem interpretemini, obtestans. Ex collegio vestro 4 Idibus Iunii, anno 1603.

Æternùm vester I. B. Gramaye.

Caput Primum.

Regionis diuisio.

Syriam inter maiores cultioresq; Mundi Prouincias facilè primam, quanquam alij cum Assyria confundant, alij angustis terminis circumscriptã Assyriam eandem cum Adiabene esse velint: nos tamen eam facilioris intellectus gratia in partes aliquot secabimus. Assyriam nempe propriè dictam ab Assur appellatam, in Aram Naharim, id est, Syriam aquarum, quam Græci Mesopotamiam, Syriam, Phœnicem, Comagenam Antiochiæ, Damasci, Palestinam, Adiabenam. Quas partes singulas ꝓsequemur. Syriam tamen in Superiorem, quæ versus Taurum est, & Inferiorem diuisam legi, ab aliis in quinque regiones; ab aliis in vndecim; ab aliis in plures. Quæ nihil attinet sigillatim exsequi; quemadmodum nec de antiqua in Cœlesyrios & Phœnices; itemque in nationes, agricolas, mercatores.

Herodotus lib. 7.

Plinius lib. 5. cap. 12.

Diodorus lib. 19.

Ab Eustathio.

A Plinio & Mela lib. 1. cap. 11.

Strabo lib. 16.

Caput II.

De Regno.

Regnum Assyriæ etiamsi non incommodè cum Babyloniæ confundi possit, vt dicamus idem fuisse, nisi quod mutatis Regni sedib⁹, nunc Niniue, nunc Babylõ metropolis extiterit: tamen vt distinctius agamus tantisper separabimus, Assur Semi filium anno post dispersionem primo coloniæ huius Principem appellantes; siue is idem cum Nino

Plerique Neoterici.

Genes. 10.

Ioseph. hus lib. 1. cap. 14.

Si Diodoro sunt indigetes, quorum facta vetustas abolevit.

Suidas.

Nino fuerit, siue Nini pater, siue auus, siue quispiam ex gygantibus. Nec improbabile est Chami posteros Regnum hoc, vt alia cætera appetisse, qua occasione factum, vt Semiramis Regni sedem in Babilonem transtulerit, promptiùs irruptionibus hostium occursura, qui in corde Asiæ, mundi medio, impietatis suæ & tyrannidis sedes nullo prohibente designabant.

Vide Canaan.

Capvt III.

De Nino.

Tertul. de pallio.

Author de æquiuocis Ninum Assyriacè Iouem significari ait.

NINVS Beli, vt communis habet opinio, maioribus suis illustrior, Scriptores primus rerũ suarum nactus est, primus nancisci meruit; vt qui auitum gentium morem noua Imperij cupiditate mutarit, Regni sui fines proferre magis, quàm tueri studens. Factum autem breui vt, quod animo dudum præsumpserat, totius Asię dominationem tributo gentibus imperato adipisceretur. Ariæ Arabum Regis auxilia huic rei non parum profuerunt; tum etiam quòd rudes ad resistendum populi victus se priùs, quàm belli nomen exactè nossent, faterentur, & victoria præcedens insequentis instrumentum esset. Sub hoc in alias terras variæ coloniæ fundatæ; vt Treuerensium à Trebeta priuigno Nini, Indorum, aliorumque. Bellis aliquatenus defunctus Ninus, vt esset pacis ornamentũ, belli refugium, vrbem de suo nomine loco ad Euphratè opportuno ædificauit, cuius ambitus 480 stadia complectebatur; murorum latitudo pedes 100; turrium, quæ 1500 erant numero, 200; mænium latitudo quæ tres currus caperet. Hæc illa *a* felix Ninos sacris profanisque litteris decantata, quæ varios fortunæ assultus perpessa cessit primò, tandem etiam *b* cecidit. Vltimum Nino bellum cum Zoroastre Bactrianorum Rege, quod vt difficultatis, ita gloriæ non exiguæ fuit. Nec domi

Iustinus lib. 1. ex Trogo.
Q. Fabius Pictor. lib. 1.
Petrus Mesias lib. 1. c. 9.

Diodorus lib. 3. cap. 1.

Orosius lib. 1. cap. 4.

Annales Treuirorum.
Lucianus Tharante.

S. Script. Niniuen, Diodorus Ninam, Plinius Ninum vrbem vocant.
Sulpitius Sion filio suo ædificasse.

Tetrapolim fuisse ex Rohoboth, Ir, Ressen, & Calah.
Strabò lib. 16. maiorem Babylone fuisse.

a Lucanus lib. 3.

b Pausanias Arcadicus.
Vide Scythica.

Picus Mirandula de prænotione lib. 4.

Ex Clemente, Augustino, Iosepho.

Hist. Schol. cap. 4.

minùs, quàm foris illustris fuit, cùm pietatis suæ impium cunctis gentibus reliquit testimonium & exemplum: Patris enim desiderio cùm teneretur, statuam fieri curauit, & arte qua potuit elaborari, vt defunctum quàm maximè referret. Ad hanc confugientes si qui rei, si qui supplices, cùm se tutos esse & exorare aduerterent, tracta in errorem indulgentia, aliquid diuinitatis imagini inesse sibi persuadebant, & idololatriæ exordia sunt. Semiramis fœminarum speciosissima, tametsi remissiùs & negligentiùs formam curaret, salacissima, quod eius intemperātia postea docebit, Nino vxor fuit. Siue ea *c* Menoni priùs iuncta, siue in conspectum Regis aliâs adducta, specie sua & *d* Regnum affectans, composito ad Veneres corpore eum facilè abduxit. Nec omissa occasione amentē amantem facilè induxit, vt quinque dierum sibi Imperium concedat. Concedit Rex parum prouidè, parum feliciter. adepta enim illa summam potestatem satellitibus mandauit, Regem è medio tollere. Quo haud cunctanter perfecto Asiæ Monarchiam occupauit. Ninus inconsiderati amoris pœnas dedit, sepultus arce, quam erexerat, & tumulo, qui altitudine 9 latitudine 10 stadiorum procul aspicientibus apparet.

Suidas Seruch Statuariæ tribuit idololatriæ inuentionem.

Ouidius Amorum lib. 1. cap. 5.
A Vaj, eno hæc etiam Rodogone appellatur.
A Suida Rhea.
c Vt Diodorus lib. 3. c. 3.
d Ex Dionys lib. 78.

Ideo Derceta Deæ filiam eam fabulantur.
Ideo ab auibus eam nutritam finxerunt.

Ælianus lib 7. cap. 1. ex Dinone: sed aliter Diodorus, qui Regnum ipsi traditum à marito scribit.

Diodorus cap. 3. ex Ctesia.

Ouidius 4. Metam. id extra vrbem ponit.

CAPVT IV.

De Semiramide.

Vt Iustinus lib 1.

Claudianus 1. in Eutropiū describit hæc: adèo quod spadones sibi adiunxerit.

Not. Sueto. Iulio cap. 52. Sequentia columnæ inscripta. vt est apud Polyænū lib. 8.

ERAT Nino filius Ninias, cui immaturo adhuc non ausa tradere Imperium, idem nec ipsa palam tractare, tot viris vix patienter vni viro nedū fœminæ pariturìs, simulat se pro vxore Nini filium, pro fœmina puerum: hoc faci'ius quòd statura, vox liniamentorum proportio vtriq; similis, hoc certius quòd vestis sexum haud facilè distinguentis vsum induxerat. Hoc astu freta, quamuis natura eam mulierem finxerit, rerum gestarum claritudine

dine nulli virorum inferior exstitit. Etenim Regnum tenens ab Ortu Hinamame fluuio, ab Occasu Hellesponto, à Meridie Arabia, à Septentrione Sacis & Sogdis conclusit. Fluuios fecit currere quò voluit, voluit autem quò côducebat. Terram sterilem fluuiis suis temperatam fœtam reddidit; munitiones inuictas constituit; petras ferro domuit; vias ne feris quidem ambulatas strauit; & à rebus gerendis sat temporis superfuit, quod sibi & amicis impertiret. Craterem 15 talentorum argenti eius fuisse narrât. Statuas Ioui patri, & Rheæ aliisque erexit: templa ædificauit: Babylonem coctilibus muris, id est, latere, arena, pice, bitumine, interstrato ornauit, ea latitudine, duo in aduersum immissi currus ne possint tactu stringere ab axe latus, præter alia immensi operis. Quæ fuerit Semiramidis alacritas ij ipsi Babylonij, quorum defectionem incompositis crinibus; & Siraces, quos discalceata compescere maluit, quàm cultu tempus occupare. Quę fuerit in gerendis rebus dexteritas exempla loquuntur: nec enim contenta acquisitis à marito terminis Æthiopiam Regno suo adiecit, & Ægyptum, peragrauit quæ in Africa restabant, Indis bellum intulit, qui in Asia. Sed hæc tam fortiter gesta intemperantis animi corrupit lasciuia, quæ eò deuenit, vt filij concubitũ petere non erubuerit: quod ipsum, vt licentiùs peccaret, lege lata aliis permisit. Quod ægrè ferens Ninias matrem insidiis structis é medio sustulit, iure cùm parricidium parricidio multaretur, & morte incestus obscœnitas. Extat huius Reginæ sepulchrum columna exornatum, & inscriptione: Si quis Regum pecunia egeat aperto sepulchro quantũ opus est capiturum. Quo lecto Darius primus aperuisse legitur, & pecuniam quidem non reperisse, in altera porro sarcophagi facie scriptum offendisse: Nisi pecunia inexplebili desiderio flagrares, nunquam mortuorum loculos commouisses. Hæc

Mela lib. 1. cap. 11. videtur velle Tygrim & Euphratem ab ea immissos siccis regionibus.

In Media & Syria.

In Chaona.

In finibus.

In Armenia.

In Iarcico monte & Perside.

Plinius lib. 33. cap. 3.

Ouidius.

Propertius lib. 3. cap. 1.

Vide propriè Historias.

Val. Maximus lib. 9. c. 3.

Polyænus lib. 8.

Diodorus lib. 2.

Vide Indica.

Suidas ait eam Arachesiam vrbem ædificasse.

Inde in columbam versã fabulantur, Ouidius 4. Metamorph.

Prædictum ab Ammone, vt Diodorus lib. 3. cap. 5.

Inde translata in Deos fabulantur.

Columna inscriptio est apud authorem de Æquiuocis.

Plutarchus Apophth.

Stobæus Sect. 10.

Herodot. lib. 1. hæc eadem de Nitocri Regina, quæ ante eam fuit refert.

Regina vt gloriæ cupidissima, ita pluribus locis suæ reliquit monumenta virtutis. Mazaca mater in Cappa vrbium huius opus est, Melitam hæc ædificauit, aliasque plures, ne quis eius ignoret maiestatem.

Solinus cap. 47.
Plinius lib. 6. cap. 13.

CAPVT V.

SEMIRAMIDI filius Ninias in Regno successit, contentus elaborato à parētibus Imperio, belli studia deponens, quasi sexum cum matre mutasset in fęminarum turba consenuit. Ad securitatem autem Imperij certum militum numerum annuatim Prouinciis imperabat, quos acto anno remittens, alios item adesse iubebat; & sic deinceps. Quo factum vt excubantium timor omnes contineret in officio, & temporis breuitas conspirationis occasionem præscinderet. In isto otio hoc laudi datur, quod Deorum templa, & Chaldæorum sacra auxerit. Ante mortem etiam à Bactrianis lacessitus victor fuit, Chemeseno eorum Rege necato; domandos tamen filio c Atio reliquit, qui comparato exercitu Caspios, Caucasum tyrannū ex Iapeti stirpe etiam repressit. Arij successor Aralius fœminis magis, quàm Regno studuit: quo factum vt filio eius Balco summam potestatem adepto, quòd deperdita paterno luxu ad Indos vsque recuperarit Xersis nomen dederint. Sed patris virtutem filij Armatritis effæminatus animus obscurauit, qui hirundinis rostri cinerem cum myrrha tritum temulentiæ antidotum excogitauit. Deleuisset nepotis Belochi ignauia, nisi auspiciis intentus sacro prætextu vitium palliasset, Heliopoli simulachrum Iouis aduehens. Qui hunc excepit Balens vt nomine, ita re priori similis; virtute tamen & rebus gestis nominis sui famam extendit. Et quasi in vices fortuna virtuti responderet, degenerem filium Altadam reliquit, Altadas Mami-

tum,

Alii Zamen, alius Anraphel.
Genes. 14.
Iustinus lib. 1.
Athenaus lib. 12. cap. 12.
Diodorus lib. 3. cap. 6.

Berosus lib. 5. Nisi quis hac potius cum supra positu eadem putet.
c Susia Thuras.

Hunc post mortem Baal, id est, Martem vocatum quidam tradunt.
Suidas.

Alij margarita plurimū vsum.

Id est, victoriæ.

Cassiadoro Armametres.
Plinius lib. 3. cap. 15. Sorum hunc vocat.

Cognominatus hic Triscus, à Macrob lib. 1. cap. 214. Delboin dicitur.

Hunc Belum appellare videtur Agathias lib. 2. quē vltimū ait fuisse ex Nini familia.

Hic videtur esse Agathia Belitares, qui ex hortulano Rex factus, cuius posteri vsque ad Sardanapalū. Iornandi Maminthus dicitur.

Cassiodoro Manchaleus.
Alius Saphrus.
Manetus, vel Mancaleus alius.
Cassiodoro Sputatus.
Ascades aliis.
Alij Chusan-rathain putant esse. Iudicum 3.
Manethon de Regibus Ægypti.
Alius Teutanius.
Diodorus lib. 3. cap. 6.
d *Alius Teutaus.*
Megasthenes de iudicio temporum.
Iornandi Pritiades.
Africano Anabaxares,
Arriano et Suida Anacyndaraxes, Eusebio Ultrazapes.

tum virum inter delitias militarem. Cui Mācaleus deses successit. Mancaleo Spherus, vir prudentia sua paternam illustrans ignobilitatem. Mamelus post hunc Rex, sine nomine Sparetū reliquit successorem, cuius dexteritas Syris, Phœnicibusque terrori, parentibus gloriæ fuit. Quam Ascatades paternæ felicitatis & famæ hæres exornauit, cuius opera represso tumultu, Syria omnis Assyriis est cōciliata. Huic non inferior secutus est Amyntas, cui Belochus, cui Bellophares cum Actosa sorore fœmina illustri, cui Lampides & per ordinem Sosares, Lampares, Pannias, Sosarmus, Mitreus, Tentanes, qui Troianorum Regi auxilia subministrauit, *d* Teutæus, Tinæus, Dercylus, Eupales, Laosthenes, Pyrithiades, Ophrateus, *e* Ophraganeus, Astrazapes, omnes solo nomine noti. Quî enim noscerentur, qui virorum consortia fugientes inter meretricularum lusum æuum trahebant, copiam sui facere vile putabant, per internuncios si quid nunciandum nunciabatur, per Præfectos si quid agendum agebatur. Alius epulis, alius Veneri operam dabat, pauci veram maiestatem, nulli verū quod ex virtute est decus æstimabant. Ideoq; nisi eorum temporibus historias Scriptores metirentur, ne nomina quidem teneremus.

Sub hoc per Sesostrē multa Assyria ablata.
d *Hic fortè Thoan. Apoll. lib. 3.*
e *Ophratenes Eusebio.*
Manethonem eum intelligo & Megasthenem, qui ab Annio est editus, fortè suppositiitius.

CAPVT VI.

Niniuitarum conuersio.

Sigonius in Sulpitiū sub Thul-Assur hac accidisse putat.
Iosephus lib. 9. cap. 14. Antiquitatum.
Iona cap. 2.
Hieronymus.

SVB Aserasape celebris est Ionæ ad Niniuitas legatio, cùm ea florente Assyriorum imperio accidisse colligatur. Hæc vrbs ab aliquo Assyriorū Regum restaurata, Regnique caput rursus effecta ad pristinam illam maiestatem rursus adscēderat, trium dierum iter ambitu suo, & ciuium 120000 comprehendens. In tanta incolarum multitudine, vt fit, nouos quotidie vitia gradus assumebant, queîs motus Deus Ionam Prophetam Sareptanæ filium

filium ex Iudæa ire præcipit, Vrbi excidium nunciaturus ni resipiscat. Verùm Propheta prædicationis istius munus detrectans, non contumacia, sed quòd Dominum populi pænitentia placandũ præuideret, nauim, quæ longè diuersa regione Tharsum petebat, conscendit. Vbi in altum processum est, nautæ sæuitia maris compulsi, quænam esset mali causa sorte explorant: qua Ionas designatus, tanquam tempestatis piaculum in mare præcipitatur, exceptusque à ceto deuoratus, post triduum Niniuitarum littoribus eiectus, præco mentis Diuinæ, vrbem ob peccata populi post 40 dies perituram nunciat. Non dissimulanter audita est Numinis per Vatem cõminatio; ac statim iussu & exemplo Regis vniuersus populus, etiam recens nati, & iumenta cibo abstinere iubẽtur, & cum hominibus luctus quandam speciem referre. Rex ipse scissis vestibus, posito luxu, sacco corpus, caput cinere operuit; si fortè clementem Deum exoraret. Quod factum est, & pœna remissa, vel potiùs dilata, frustra indignante Iona, quod fides verbis eius, & euentus non respondisset: nec enim vnquam verè & ex animo pænitẽtibus veniæ spes adempta, via præclusa est.

Sulpitius lib. 1.

Iona 2.
Augustinus de Symbolo ad catechumenos.
Iosephus eum ad Pontum vectum, indeq; in Niniuen pedibus contendisse.
Iona 3.

Ambrosius Sermone 40.

Iona 4.

Figura.
Ionas Christus, Niniue Hierosolyma, Deus pater, 40 dies anni, tempestas falsa crimina & opprobria, electus crucifixus, cetus sepulchrum.

Allegoricè.
Niniue appetitus, Ionas voluntas, Deus ratio, mare mundus, Tharsis delectatio, tempestas cura, cetus religio, 3 dies 3 vota, Populus sensus, ieiunant non vagantur.

Capvt VII.

Imperij translatio.

Bene cum Vrbe ciuibusque ageretur, nisi ad antiqua relaberentur; sed hæc parum virilis animi lasciuia Imperio & Vrbi exitio fuit. Ascrazapi Tonos-concoleros, qui Græcis *a* Sardanapalus est, successerat, in cuius libidine Regnum florentissimum defecit. Qualis hic fuerit nouarum voluptatum excogitatores dicent, quibus præmia publico decreto constituta: Symbolum eius testabitur, quod Satyricus exscripsit:

Ede, bibe, lude, post mortem nulla voluptas.

Suida Concoconcoleros.
Danielis 9. Asuerus.
Athenæus lib 12. ap. 12.
Plutarchus Sympos. decadu 1 problem. 4.

Dictus est & Tambras Græcis.
a Ob hoc nomen Auitus assumpsit.
Dio lib. 79.

inuenta

Histor. Scholast. cap. 64. Diodorus lib. 3. cap. 7. Suidas hoc recitat epitaphium paulo aliter in voce Anchiale. Cicero 5 Tuscul. ex Aristotele.

Sepulchro manibus in cælum plaudentibus eum superpositum ait Cælius lib. 9. cap. 11.

inuenta puluinaria, ſepulchri inſcriptio, quam talem eſſe voluit: Hæc habeo quæ comedi, quæque cum amore & voluptate percepi. Nec quicquam aliud ex bonis inſcribi debuit; cùm pecudis & hominis idem bonum putauerit, quod ſummum in, aut ſub ventre, & in ſolo cauſa viuendi palato con-

Idem 2. de finibus.

Tertul. de pallio. Diodorus.

Herodot. lib. 2.

Arrianus lib. 2. inſcriptũ hoc eius epitaphio. Suidas.

ſtituens, omnes voluptates ſecum perituras exiſtimabat. Sic inſignis libidinum Rex, vir an mulier neſcio, qui vtriuſque partes, nulla pudoris, aut ſexus ratione habita, obibat: ſi vir certè muliere corruptior, hoc geſtus, vox, veſtis, comites, vita omnis docebunt. Licuit quod libuit Regi & diuiti, vt qui vna die Tharſum & Anchialem vrbes ædificarit. Hæc tamen omnia Maieſtatis ſpecie, quia videndi ſui copiam nunquam faciebant Re-

Iuſtinus lib. 1. Suida Arbaces.

Diodorus.

Agathias lib. 2. Iornandes de Regnis.

ges, vulgò occultabantur. Ad eum tamen videndũ Arbactes Medorum Præfectus, cùm vix ægrè magna ambitione obtinuiſſet, phiala aurea vni ex Eunuchis admiſſionis pręmium data, inuenit Regem inter ſcortorum greges purpuram colo nentem, cumque mollitie corporis, & oculorum laſciuia omnes fæminas anteiret, penſa inter virgines partientem. Quibus viſis, indignatus tractanti lanam

Diodoro Beleſius vocatur.

Plutarchus de fortuna Alexandri.

Verderus lib. 4. cap. 25.

ferrum & arma parêre, Arabes ad conſilia, Medos ad Imperium, Perſas ad libertatem, Belochum Babyloniorum Præfectum ad ſocietatem inuitat. Breuique 400000 virorum in armis conſpiciebantur, Ninum quaſi in diſcedentium locum petentes. Sed obſeruauit defectionẽ Rex, coactoq; tumultuario milite tribus præliis caſtris hoſtium potitus, non in fugam tantùm, ſed & in deſperationem omnes conieciſſet; niſi Belochus aſtrorum inſpectione auxilia in procinctu eſſe confirmaſſet.

Diodorus in hoc bello prę caſtrum copia aquam in ſanguinem conuerſam.

Oraculo prædictum, tum capiendam vrbem cùm fluuium aduerſum habebit.

Ea fuere Bactriani, quibus ſeſe adiungentes Sardanapalum nihil hoſtile metuentem inter epulas offenderunt, commiſſoque prælio cum paucis in vrbem repulerunt. Vbi biennio obſeſſus cùm ad 20 ſtadia fluminis vehementia murorum partem

euertiſſet, rebus ſuis diffidens in Regiæ ſuæ penetralibus pyram erexit 400 pedum altitudine, 50 aureas menſas, totidemque lectos ei imponens, domum ſupponens 100 pedum, cum lectis ſibi, vxori, pellicibus, liberis, addidit veſtes, & 1000 auri myriades, 10000 myriades talentorum argenti, & quicquid precioſum ſupererat. In pyram ſecum cariſſima pignora ducens, ignem admoueri præcipit, qui per quindecim continuos dies nutrimenta reperiens perdurauit. Sic vnius luxuria florentiſſimum, & per tot ſecula, per tot gentes propagatum perdidit Imperium. Sic aureum illud caput proprio vitio in duo hemicrania ſectum; ſic leo iſte, qui aquilinis alis in hanc ſenectutem, & amplitudinem elatus fuerat, propriis vnguibus laniatur. Sic Regnum totius Aſię potens, vt ſic dicam, in cineres conuerſum.

Athenæus lib. 12. cap. 12. Duris vult Sardanapalū ab Arbace necatum.

Boterus quadragies millies numerat. lib. 7. cap. 2. Ouidius in Ibim.

Lucianus Necro. Sardanapalum Diogeni vicinū apud Inferos fingit.

Arrianus lib. 2.

Oroſius lib. 1. cap. 12. & 19.

Danielis 4.

Danielis 7.

Auguſtinus lib. 16. de ciuitate cap. 17.

* *
*

Chronicon diuiſæ Monarchiæ.

PhVL BabILona, MeDos ArbaCes SarDanapaLo
DepVLſo aCCepIt, sIC perIt AſſyrIVs.

APPEN-

APPENDIX
NINIVE.

DEBELLATIS, & non vno prælio Assyriis fusis Medorum virtute; nihilominus ei præfuit Procerum aliquis. Cuius generis ille est, qui specie venationis Mediam populatus, & Astyagis auspiciis Cyri & Cyaxaris virtute victus, nihil de magnifica Regni cogitatione remittens, Asiaticas gentes totumque Orientem in sui auxilium collegit, rem factam se habere credens, si Medos Persasq; debellasset. Sed aliter cecidit: victus enim à Cyro, necatusq; est. Quo tempore certè parti Assyriæ Gobrias imperans, ob interfectum à Regio iuuene filium suum ad Cyrum defecit. In Xerxis exercitu Assyriis Hotaspes Arrachei f. præfuit. Nec certè deinceps celebre Assyriorũ nomen, vt quod pro bona sui parte in Babylonis appellationem abierit. Hæc conditoris sui nomen gerens, Magnæ titulo passim insignitur, Assyriæ totius caput, & post eam magnorũ Regum sedes frequenter fuit. Quæ non multo pòst sui exstructionem à Medis diruta, postea à Perseo Danaës filio, ab aliis item pluribus: sed loci opportunitate ducti Reges, (Tygri enim imminet) restituerunt. 480 stadia ambitu suo complectebatur. Ad huius, quæ impendebat, ruinam euitandam, Deus Ionam Prophetam dimisit, cuius monitis territa dum ad antiquum redit, à *a* Medis & Chaldæis post translatum *b* ab Assyriis Imperium deleta est, *c* Beleso & Arbace authoribus. Reparatam tamen deinceps à *d* Merodach, vel *e* Nabugodonosore deletam esse: quod nonnulli *f* Cyaxari, aut *g* Astyagi Medis tribuunt non absimile vero est. Sic felix, vt fama, Ninos (cuius tamen etiam post multa secula celebris est apud Scriptores mentio) intercidit; sed an eadem sit, an alia, quæ vicino loco exstructa celebre hoc nomen induerit, coniecturæ res est.

Xenophon lib. 1. Cyropæd.
Zonaras tom. 1.
Fortè hæc sunt ad Babylonios trahenda.
Xenophon lib. 3. & 4.
Herodotus lib. 7.
Solinus cap. 40.
Herodotus & Diod. lib. 2.
Iona 3 Tobia.
Plinius lib. 3. cap. 13.
Assur putatur esse. Genes. 10.
Strabo lib. 16.
Cedrenus.
Diodorus contra omnes ad Euphratem eam collocat
Vide Tarsum.
60 milliaria Italica.
a *Ioseph. lib. 10. cap. 3.*
b *Strabo lib. 16.*
c *Diodorus lib. 3. cap. 7.*
d *Recentiores.*
e *Hieron. in Nahum.*
f *Herodotus lib. 1.*
g *Hieron. in Ionam.*
Anno eius primo, vel vt alij 23.
Lucanus lib. 3.
Tacit. lib. 12.

ANTIOCHENA.

Plinius lib. 6. cap. 16.
Hieronymus ad Dardanum.

LOCVS Syriæ, qui postea Antiochiæ nomen assumpsit, Emath in Sacris appellari, ad distinctionem magnã communiter tradunt. Eadem hæc *a* Ione credo ob *b* Iopolim vicinam nuncupata, *c* Epidaphne ob causam post dicendam, Chersonesus ob aquarum ambitum, Theopolis posteriori æuo ob fidei nostræ ibi principia. Hanc cum Antigonia vicina, vt sæpe fit, quidam confundũt, alij cum Reblatha loco in Sacris noto. Tetrapolis hæc olim fuit in quatuor partes diuisa, quarum primam Nicanor instruxit habitatoribus Antigonia deductis, alteram diuersa colluuies, tertiam Seleucus Callinicus, quartam Antiochus Epiphanes. Ita vt in immẽsam longitudinem situs extendatur, in alto angustior, quia prerupto montis à læua arctatur, vt extendi vlterius vrbis spacia non possint.

Epiphania Emath minor vocatur.

a Stephano. b Eustathio.
c Alia ab Antiochia Tacito videtur.
Nicephoro & aliis.

Plinius lib. 5. cap. 25. eandem cum Antiochia facit, alij negant.

Cedrenus.
Hieron. in Ezechielem.
Strabo lib. 16.
Ægesippus lib. 3. cap. 5.

CAPVT II.

REGIS Emath eò deuenit potentia, vt cum Adad-ezere Syro confligere non dubitârit; sed viribus impar non modò victus, sed & omni preciosa supellectili spoliatus retrocessit. Vnde cùm (Thou, hoc Regi nomen erat) intellexisset Dauidis de Syris victorias, Ioram filium triumphanti gratulatum misit, & amicitiæ leges accepturum. Horum Regum nomen & potentia inter tot bellorum fortunæque vicissitudines vsque ad Babylonicam captiuitatem mansit. Quo tempore communi Iudææ malo implicati, cui semper fa-

2. Samuelis cap. 8.
1. Paralip. cap. 18.
Iosephus lib. 7. cap. 6.
Esaia 37.
4. Regum cap. 18.

uerant,

uerant, sæpe subiecti fuerant; & fortassis cuius in religionem inclinabant. Dubia nihilominus sæpe inter Babylonis & Mediæ arma errauit; & vtrique prout fortuna Regni, aut Regum felicitas tulit, alternatim subiecta Vrbs fuit. Cùm victoria autem & Imperio ad Persas transiit ignobilis quidē, & cui caput erigere integrum non fuit, donec Alexandri aduentu & Principum gratia in summam, & toto mūdo spectabilem creuit ciuitatem.

Ex Iudith 1.
Diodorus.

CAPVT III.

IN suburbanis Antiochiæ locus fuit cyparissis intextus olim, Castalia aqua vaticiniis apta, grata arborum consitione, & aëris temperie ad delicias, & Venerem compositus: vbi antiquum nemus, & fanum Apollinis oraculo celebre, quod Babilæ Martyris præsentia obmutuit. Daphnes ibidem septem dierū festiuitate memoria colitur. Quam ab Antiocho celebritatem ad opum ostentationem adscribere libet: Cùm dies per Legatos indicta finitimis aduenisset, hoc ordine sacri apparatus pompa procedebat. Hamatis thoracibus Romano more armatorum iuuenum 5000 agmen ducebant, quos pone sequebantur Mysorum 5000, tum Cilices more velitum instructi aureas coronas gestantes ter mille. Post quos numero pari Thraces, inde Galatarum Macedonum viginti millia, ærea scuta gestantes his proximi numerum 5000 explebant. Procedebant deinde monamachorum paria 240, quibus à tergo assistebant Pisæi equites mille, phaleris argenteis conspicui, coronis redimiti, aureasque phialas portantes. Socij equites totidem, aureis phaleris micantes Vrbani triplo plures succedebant. Mox acies Sacia numero non inferior. Tum extraordinarij vsq; ad mille. Tot militum erat quæ illos trudebat Agema, id est validior exercitus pars. Vltimus omnium erat

Ægesippus lib. 4. cap. 1.
Sozomenus lib. 5. cap. 18.
Euagrius lib. 1. cap. 16.
Theodoritus lib. 3. cap. 9.
Athenaus lib. 5. cap. 4. ex Polybio. et Verderus lib. 3. cap. 13.
Hac facta vt T. Æmilij triumphum superaret.

Fabula ideo Apollinem à Cupidine ictū Daphnem amasse fingitur. Ouidius 1. Metamorph.

Philostr. lib. 1. ait laurum in eius honorem ibi coli.

ordo Cataphracti mille ſupra 500, tam ipſi, quàm eorum equi graues. Omnes hi præcedentes purpureis veſtiti, plærique etiam auro intextis & belluatis. Ex reliquo autem apparatu pręter elephantorum bigam & currum, alij ſex e uis currus protrahebantur 100, quadrigis 40 ſubſequentibus. Sigillatim verò 36 elephantes, & ſine ordine progrediebantur. Pompæ reliquum enumerare ſupra vires noſtras eſſet. Imberbes circiter octingenti coronis aureis fulgentes præcedebāt 1000 boum gregum cum 300 ſacrificulis. Dentes elephantorū pares numero oſtentabant, & imaginum congeries infinita. Quicquid Deorum & Heroum nouit antiquitas ſuam ibi ex auro, aut vt minus auro veſtitam videbat effigies, pegmatibus & fabularum relatione ſuis locis adiecta. Quæ omnia Noctis, Diei, Terræ, Cæli, Auroræ, & Meridiei imagines excipiebant. Mille pueri vnius amicorum Dioniſij vaſa argentea aſportabant, inter quæ nullum minoris ponderis, quàm mille drachmarum. Acceſſerunt 600 ex Regiis cum aureis vaſis, mulieresq; 200 peluibus aureis vnguenta ſpargentes. Agmen claudebant apparatu ſumptuoſiſſimo ornatæ 80, vectæ ſellis aureos, aliæque 500 argenteos pedes habentibus. Abſolutis certaminibus duellis, venationi 30 dierum ſpacio, quinq; ſequentibus in gymnaſio omnes aureis peluibus vnguento crocino pingebantur: quæ quidem erant 15 æquaque pars ex cynnamo & nardo, ſequentibus diebus alio atque alio odoriferi vnguenti genere imbuebantur. Sternebantur ſępe in conuiuium mille triclinia; quæ tamen ad mille ducentorumque numerum ornatu magnificentiſſimo aſcendebant.

Hæc ideo referre placuit, quòd ad opes Regis Syriæ, & feſti Daphnes celebritatem aliquid momenti habere putarem.

* *
*

CAP.

CAPVT IV.

Strabo lib. 16.
Alij conditoris sui nomen habere aiunt.

VRBEM de patris nomine Antiochiam ad Daphnem ędificauit Seleucus, ſicuti Laodicæam ad matris memoriam. Vbi deinceps fuit Regum Syrię domus & ſedes auguſtiſſima, quam Seleucus parricidiis fædauit; per Iradionem & Genneum Antiochiæ Principes Berenice nouerca cum paruulo filio contra datam fidem, & omne ius necata. Hæc eidem paulo pôſt pœnas parricidij pendenti amiſſis omnibus in bello Ægyptiaco fugæ fuit receptaculum. Hæc Antiocho aliisque diuerticulum à curis, & Veneris Hymenæique taberna. Hęc ab Antiochi Procuratore Philippo occupata, ab Eupatore recuperata, iterum Socio Olopherne rebus nouis illudens à Demetrio reprimitur, ad cuius filium prima omnium ab *a* Alexandro defecit: à Demetrio rurſus prima ad Alexandrũ; exoſa nimirum Regum crudelem ſuperbiam. Alexander autem ſuis ſacrilegiis irritatam fugere coactus eſt. Eadem hæc ab Antiocho Grypho redacta in poteſtatem vidit crudele Cleopatræ parricidium. Ab altera etiam Cleopatra frequentata, cui amatoris dono Syria tradita erat, qui ſpe Romanum præſumebat Imperium. Cæterum Antiochia ſedes fuit Didis, quem gladiatores Cyzici, ab Antonio reſeruati ad Ludos triumphales debellato Cæſare celebrandos, importunè vexârunt: dedentes ſe tamen cùm de Antonij morte fama retuliſſet; ea tamen lege, ne gladiatores deinceps ſint. His in Antiochiæ ſuburbanis habitare conceſſum eſt, donec Meſſalæ dolo diſtracti, & alij aliò in ſpeciem miſſi, omnes ad vnum ſublati ſunt è medio. Antiochia autem vrbium Orientis facilè prima, Præſidem Regionis plærumque excipiebat, & hinc totus Oriens iura petebat: vbi generale, vt ſic dicam, Prætorium erat, Catholici ſedes, Gentium plurimarum receptaculum: quæ vt capaciſ-

Nicator. *Callinicus.* *Iuſtinus lib. 27.* *Magno.* *Appian. Syria.* *Iuſtinus lib. 35.* *Illuſtri.* *Sotere.* *Demetrium.* *Iuſtinus lib. 39.* *a Epiphane.* *Zebennam.* *Plutarchus in Antonio.* *Dio lib. 51.*

DAMASCENA.

CAPVT I.

Iulianus epistolis.

DAMASCVM veram Iouis vrbem, Orientis oculum appellarunt Veteres: & nos primam hominum sedem, *a* Arabiæ decus, Syriæ caput, Iudææ terrorem, Asiæ ornamentū ante Antiochiam dicere possumus; cùm in eius agrum primi parentes eiecti, prima ætas mundi transacta sit, prima & celeberrima Syriæ vrbs à profanis Scriptoribus numeretur, quæ vicinis non parum molesta fuit. Abana & Pharfa fluuiis irrigatur, templo egregio exornata, Remnon Deo cuidam Sacro, in qua altare eo artificio & impendio, vt plurimos in sui pertraxerit admirationem. Celebris est Abrahæ habitatione, quem ideo eius Regem fuisse quidam tradiderunt. Post hunc & alij eius Reges & clari & qui rerum suarum laudatores inuenerunt; sed quorum volumina temporum iniuria ad nos non pervenerunt.

a Tertul. in Iudaeos.

Vide Genesim mundanā.

Trogo & Geographis.

4. Regum cap. 5.

4. Regum cap. 17.
Hist. Scholast. cap. 44.

Nicol. Damasc.

CAPVT II.

TEMPORE Dauidis Adadus quidam Damasci imperauit, qui Adeazero oppresso suppetias laturus à Dauide superatus est. Spolia de ipso opima templis affixa, vrbs Regio præsidio munita, ciues tributo astricti. Ab hoc omnes huius tractus Reges Adadi dicti, qui vsque ad decimam generationem Damascum tenuerunt. Horum tertius virtute & animo eximiis delere cupiens auitæ ignominiæ labem, vrbemq; tributo eximere, Iudæam cum exercitu ingressus & populatus est. Prænomē huius erat Bennadab, Tambremonis filius, Ezionis nepos. Occasio belli Rex duarum Tribuum

Adad-ezer in Sacris. 2. Regum cap. 8.

Iosephus lib. 7. cap. 6.
Ex Nicolai lib. 5.

Macrobio Adad vnum significat, et Dei nomen est.

3. Regum cap. 16.

Iosephus lib. 8. cap. 17.

Histor. Scholast. 3. Regum cap. 37.

Regi Syriæ.

Damascus sub Iudais.

2. Paralip. cap. 16.

3. Regum cap. 20.

Cedreno Adar vocatur.

Ioseph. lib. 8. cap. 21. Adadum Regem vocat.

Asa, à quo ex fœdere euocatus, Regem Israhel Baasa fudit, prædaque oneratus Damascum rediit. Hac via bellis & victoriæ vlteriori præbuit occasionem: nam paulo pòst collecta militum multitudine, & 32 Regum auxiliis, Bennadad Samariam recto itinere progressus, cum Achab loci Rex post trinam legationem Prophetæ dicto audiens persisteret, vrbem arcta obsidione cinxit, ipse epulis & genio operam dans. In quem 232 filij Principũ Prouinciarum dimissi, prosequente 7000 exercitu, totam hostium multitudinem fuderunt. Nec minùs feliciter anno proximè insequenti prælium resumentem Bennadad ad eam coëgerunt desperationem, vt supplex hostium fidem & misericordiam implorare debuerit: quam & impetrauit, Achab ipsum in Regnũ & Societatem recipiente. Ita triennij pax fuit. Quo elapso Iosaphat Rex Iuda Achabum in belli societatem pertraxit, quod Syris intentabat ob Ramoth Galaad vrbis maiorum suorum recuperationem. Cumque Michæ vatis verbo fidem derogans Achab falsorum Prophetarum assentationibus adderet, confirmantium prosperam fore in Syrios expeditionem, inter pugnandum sagitta vulneratus occubuit. Dum hæc aguntur, & Regum Damasci insolentia debito maior augeretur, Heliæ præcepit Deus, Azahel Regem Syriæ sacro vnctum oleo designare, qui & postea Regnum publicè consecutus est.

3. Regum cap. 22.
2. Paralip. cap. 18.

3. Regum cap. 19.
Iosephus lib. 8. cap. 20.

CAPVT III.

Hist. Scholast. 4. Regum cap. 8.

4. Regum cap. 5.

MEDIO autem tempore acciderunt non inuoluenda silentio. Erat Regi Syriæ Naaman quidam militiæ Princeps, incurabili lepræ malo infectus, ad quod curandum cùm Rex literas Regi Israhel cum muneribus misisset, sollicito Helisæus superuenit, asserens, ter Iordanis aqua ablutum sanitati restituendum. Quod cùm viro magno vile

 priùs,

priùs, & nihili videretur; famulorum tamen instinctu fecit, & curatus est. Propheta beneficij huius mercedem nullam exegit. Sed Giezi famulus auarus inscio & inuito Domino Syrum âbeuntem prosecutus, duo talenta & vestes insuper accepit, accepta Domino negauit: ideoque lepra infectus intempestiuæ auaritiæ infamem pœnam luit, cum omni posteritate. Plura sunt huius vatis miracula: cùm enim insidias Adezer Regi Israhel strueret, Prophetæ relatione omnia hostiũ machinamenta illudebãtur. Cùm ipse Propheta ad necem quæreretur, exploratores ipse incognitus è medio exercitu abduxit, non priùs ducẽ suum & viam agnoscẽtes, quàm Samariæ Regi assisterẽt. Graui inedia obsessi Samaritani affligebãtur, hic animos dabat, & prædicabat omnia felicia: postridie enim castra hostium vacua offendebant, omnibus imaginario curruum strepitu perculsis, & fuga dilapsis. Verùm enimuerò Bennadad morti vicinus, cognito quod Helizæus Damascũ venisset, Azahel seruum suum cum muneribus præmisit de valetudine rogaturum. Cui Propheta mortem nunciauit, seruo Regnum. Nec mora, hac spe & vnctione nupera erectus Azahel Regi laqueo mortem accelerauit, ipse Regno potitus, & plebeio fauore administrãs. Cui item in Regno Bennadad successit, more patris & auorum Iudæis hostis hæreditarius, qui præliis à Ioa victus, ciuitates tributarias sibi compulsas reliquit. Sed Rasin, qui post eum regnauit, iunctis cum Rege Israhel viribus Iudæos & Hierosolymam, quamuis irrito conatu, aggressus insignem cum præda retulit victoriam: donec à Teglat Assyriorum Rege victus est, Vrbe capta, incolis Cyrenem translatis; Regioque non multo pòst ab Olopherne depopulatur.

* * *

Figura curati à Christo leprosi, & baptismi.

Aliàs Adadus.

4. Regum cap. 6.

Iosephus lib. 9. cap. 5.

Histor. Scholast. cap. 19.

4. Regum cap 7.

Histor. Scholast. cap. 10.

Iosepho Adezer & Adadus vocatur lib. 9. cap. 6.

Hist. Scholast. cap. 12.

4. Regum cap. 8. prædictũ ab Helisæo

Addam Iosepho vocatur.

4. Regum cap. 13.

Iosephus lib. 9. cap. 11.

Prædictum ab Helisæo moribundo.

4. Regum cap. 16.

2. Paralip. cap. 28.

Ioseph. lib. 9. cap. 18. & seq.

Esaia 7.

Iudith. 2.

Caput IV.

Curtius lib. 3.

Reædificatam paulo pòst Damascum apparet ex eo, quòd Regum magnorum gaza ibi asseruata fuerit, in qua aliquando 2600 talenta, facti argenti pondus 500 æquauit. Et nescio an hac propter piam Damascum Poëtæ appellarunt. Alexander autem Macedo post commissam ad Issum pugnam proditione Præfecti hac potitus est, qui metu simulato omnem Regis gazam quasi exportaturus hosti prædam offerebat: sed non multo pòst, Diis vltoribus perfidiæ, caput ei præcisum & Dario oblatum est. Damasco autem Parmenio Præfectus datus est, adiuncta ei Cœlesyria. Post Alexandri mortem cùm pro se quisq; Regni sui fines studeret ꝓpagare, Ptolomæus hanc occupauit, Dinonem ei Præfectũ assignans. Quæ cùm remissiùs à putantibus hostem procul esse, & ab epulis vacante (quod in speciem & dolũ fiebat) nihil esse periculi, excubiæ agerentur, à superueniente Antiocho capitur ferè sine prælio. Hanc post aliquod tempus ex Gryphi filiis Antiochus obtinuit, curã eius Philippo Milesio relinquens. Qui Philippo Antiochi germano eam prodẽs, inter fratres belli sparsit incendia; vile tamen abs Rege proditionis præmium se accepisse reputans, Domino aduentanti portas aperuit, ꝓditione proditionem pensans. Ita Syrorum mansit sub Imperio Damascus, vsq; dum Arethæ & Arabibus pedem in Syria ponere integrũ fuit, à quibus missus huc Præfectus, qui fortè temporis lapsu Regis nomen assumpsit. Cùm Sigerannus ad Agrippam Rex venisse scribatur, fortè renascentem Iudæorum potentiam respiciens Romano fauore subnixam. A Romanis autem iam inde Metello & Lollio capta erat Damascus, & Præfectis Iudææ familiare receptaculũ, Pompei magnitudinem expertum.

Statius 1. Silua. — *Ob fidelitatem.*

Polyænus lib. 4.

Curtius lib. 4.

Polyænus lib. 4.

Seleuci filius. — *Dionysius.*

Iosephus lib. 13. cap. 21.

Ægesippus lib. 1. cap. 11.

Alterum.

Ioseph. lib. 19. cap. 10.

Ægesippus lib. 3. cap. 16. de Iudæis omnibus Damasci cæsis.

Idem lib. libelli Iu. cap. 5.

Florus lib. 3. cap. 5.

COMAGENÆ.

Hodie Azare.

Marcelinus.
b Procopius Augusto Fretensis, & Sebastica.
Strabo lib. 16.

HÆc illa est Syriæ pars, quæ posteriori æuo Euphratensis, aut *b* Euphratisia dicta, Samosata vrbe insignis, quam non referrem, nisi illustres aliquot Reges numerasset antiquis temporibus. Si eius ratio habita fuit distincta à reliqua Syria, exigua ea fuit.

Assyriorum & Persarum imminuta dominatione, Syria dissidiis, & Romana virtute oppressa, maximè integrum fuit Comagenæ de Regno, & libertate cogitare. Sed postquam Tigranes Armenius, aliiq; insuper Põpei magnitudine debilitati sunt, huius quoq; vices fuerũt. Imperabat eo tempore Antiochus, qui à Romanis oppugnatus, à Pompeio in gratiam receptus, & Seleucia Mesopotamię donat⁹. Vnde non immeritò eius in bello Ciuili partes sectatus, auxilia in Cęsarem suppeditauit. Et quia à Pacori Parthi, quem Labienus in Syriam attraxerat, partibus steterit, à Ventidio Samasatis obsidetur. Sed mox supplex 1000 talẽtûm pendere, & imperata facere promittebat. Negat Romanus, & Legatos ad Antonium mitti præcipit. Interim pacis desperatione versa in audaciam, obsessi nulla re fortiter gesta 300 talentis contentum abscedere, & pacem dare coëgerunt. Non multo pòst euocatus Romam ab Augusto, quòd fratris, cum quo ipsi simultas erat, Legatum dolo necasset, damnatus à Senatu capite luit. Huic Mithridates frater successit, qui partes Antonianas contra Augustum secutus est, cuius in locum alter eiusdem nominis ab Augusto substitutus est.

Dio lib. 35.
Agpian. Mithridat.
Cicero lib. 15. Epist. 1. et 3.
Dio lib. 49.
Plutarchus in Antonio.
Dio lib. 52.
Idem lib. 54.

Ioseph. lib. 8. Antiquitatũ cap. 4.
Tacitus lib. 2.
Dio lib. 59.
Tacitus.
Dio lib. 60.
Iosephus lib. 7. belli Iud. cap. 27.
Dio lib. 60.
Ægesippus lib. 5. cap. 19.
Iosephus lib. 7. belli Iud. cap. 20.
Ægesippus lib. 5. cap. 19.
Ioseph. lib. 19. cap. 18. Antiquitatum.
Suetonius cap. 8. in Vespasiano.

Mithridati successit Antiochus, quo mortuo sub Tiberio, scisso in duas partes Populo plebs aduersus nobilitatem insurgebat: his Regni, aliis Prouinciæ formam petentibus. Missi Romam Legati, missus Roma Germanicus, qui re decisa Syrię motus componeret. Sub Caligula alter Antiochus Regnum cum bona Ciliciæ parte recuperat; sed breui spoliatus vtroque à Caio, breui à Claudio restitutus Cilices Trosobero Duce tumultuantes in potestatem redegit. Vespasiani partes in Vitellium fouit, Iudæis capta Hierosólyma multum molestus. Postea à Cæsenino Peto accusatus, quasi Parthis faueret, Semosatis credens in Cilicia captus, liber quidem, sed Regni exsors Lacedæmone, tum Romæ consenuit. Huius filius eiusdem nominis, qui in Othoniano exercitu contra Vitellium, & Vespasiani Iudaico apparatu indolis suæ specimen dederat, audito patrem fugisse, ad Parthos cum fratre Callinico fugit; audito patrem Romæ in honore esse reuersus. Huic nupta Drusilla, Agrippæ Regis Iudæorum filia, quamuis minimè, prout conuenerat, postea circumciso. Ab eodem Vespasiano Comagenæ, quæ sub Rege hactenus fuerat, in Prouinciæ formam redacta traditur.

ÁDIA-

ADIABENE.

Batan hodie Castel.

Suidas. Ammianus. Stephanus. Strabo.

Suidas.

HÆc Syriæ Regiuncula à fluminibus nomen deduxit, quæ & Mesene dicta quod inter flumina sit, cuius incolæ etiam Saccopodes, Auerno lacu, & Niniue vrbe insignis est. Nec, licet olim distinctam habuerit in Syria appellationem, meretur historiam: nisi ex quo Rex eæ præfuit celebris Monobazus, cuius soror & vxor fuit Helena, quæ Iudæorum amplexa religionem, famis tempore Hirosolymæ prospiciens de iis quæ ad victus faciunt necessitatem, diuinos propè honores meruit. Hic Iazatem ex filiis vnicè dilexit, quem moriturus exosculans Carrorũ prouincia Amomi fertili donauit. Hunc puerum iniurię capacem ad Phasini castrum pater ablegauit Abennigero commissum loci Regulo, qui & adulto filiam coniugem dedit. Hic Leges Mosaicas diligenter est scrutatus, & circumcisus fuisset, nisi mater populi tumultum verita dissuaderet: & Ananias etiam sine illà instituta Iudæorum sectantem saluum fore assereret; à Meleazaro tandem persuaderi sibi passus est, & circumcisionem suscepit. Artabanum Parthum supplicem honorificè habet, & vt à suis habeatur impetrat. Ahiæ Arabis impulsu subditorum arma sibi inferenti occisis proditoribus, & prælio redintegrato vincit, & ad mortem propria manu impellit. Vologæsem se insectantem precibus ad Deum fusis à suorum arcet finium ingressu. Ossa eius materno ad Hierosolymam sepulchro illata, quod certo anni die occulta quadam machina aperitur, & paulo pòst clauditur, quod si aliàs tentes nulla vi confeceris.

Iosephus lib. 20. cap. 2.

Basaus fuit ei cognomen.

Aliàs Izatum.

Idem cap. 3.

Amacesei nomen.

Tacitus lib. 12.

Pausan. Arcadicis.

ANA-

ANALECTA ANTIQVITATVM ASSYRIÆ.

SECTIO I.

De sacris.

Herodot lib. 1. Pausanias in Atticu. ASSYRII Melittam Venerem vocant, cuius cultum ipsi Cypriis aliisque monstrarunt.

Sulpitius lib. 1. Baal Assyriorum Deus est, cuius templum Baalim.

4. Regum cap. 5. Remnon Damascenorum Deus.

Hebrai in Iudicum 17. Teraphim statua humana specie, Syrorum.

Suidas. Adonis & Bibl⁹ in Libano luctu solenni ploratur.

Tibullus lib. 1. Eleg. 7. Pisces & columbam Semiramidis causa Syri colunt: quanquam Hyginus Veneri id tribuat ex fabulis, cap. 197.

Diodorus lib. 3. cap. 2. Quæ fortassis Derceta est piscis effigie culta.

Plutarch. de ore Orbu. Ignem Barbarico ritu etiam Syri venerantur.

Euseb. de laude Constant. Laodiceæ quotannis Mineruæ virgo immolatur.

Alexander ab Alexandro lib. 4. cap. 8. Genialium. Carris qui Lunæ supplicat vxoris subiacet imperio: qui Luno Deo, vxori imperat.

Idem lib. 6. cap. 4. Syri Sacerdotes in quodam Iunonis fano digladiantur.

3. Regum cap. 19. Deos osculata manu Syri venerabantur.

Tertul. Apolog. cap 23. Astarthe Dea Syriæ vocatur etiam.

Herodotus lib. 1. & ex eo Polydorus lib. 3. cap. 17. Cogebantur puellę omnes semel vt minus in vita, nodis corollisque tempora reuinctæ, ad fanum Veneris sedere, donec hospes quispiam pecunia in sinum missa, dicens: *Tanti ego te Melitta facio.* illam abducat, & consuetudinem cum ea habeat.

Suidas. Gymnosophistas Assyrios & Babylonios Philosophos quidam vocant; fortè quia hinc originem duxerunt.

Tacitus lib. 20. Carmelum Deum Syri colunt.

Dercetæ

Dercetæ fanum eſt apud lacum piſcibus plenum, quod ſumma Syri colunt veneratione.

Aſſyrii Heliopoli ſolem colunt ſummo honore, & longa caſtimonia purificati, raſo capite proceres, certo tempore ſtatuam comitantur.

Adad, id eſt, vnus Aſſyr. Deus vocatur, Atargatis Dea, quorum ſimulachra radiis, fulgent, & leones adſunt.

Calius l. 13. c. 5

Macrobius l. 1. c. 21. hac omnia ad ſolem trahenda vult.

SECTIO II.

De Rege, Regno & publicis.

IN auro bibebant Reges & purpura ſedebant, quod aliis ſubinde permitteretur.

Tributa ab Regibus commeatus & miles imperatur.

Regis perſona ſpecie maieſtatis occulitur.

Quotannis nouus & alius etiam in pace exercitus conſcribebatur à Regibus per Satrapas.

Diadema, id eſt, pannum notis diſtinctum Rex geſtabat.

Rex curru in bellis vehitur ſuoſque hortatur.

Cognatis Regum aurea fibula dari ſolet.

Aſſyrii ad auaritiam maxime procliues.

Regnum Aſſyriæ primum tota Aſia bona Africæ pars fuit.

Quanquam alii anguſtiore id termino concludant.

Regni caput nunc Niniue, nunc Babylon.

Quorum in locum Seleucia poſtea venit.

Aſſyrii ob Soli vbertatem ſemper ludis literariis, (ſic conuiuiorum locum & tabernam vocant) indulgent.

Terra autem fœcunda non pluuia ſed fluminibus irrigatur.

Mercaturæ inprimis ſtudioſi Aſſyrii fuerunt.

Syrus vulgatum ſerui nomen.

Aſſyrii in bello ferreis barbarico more galeis, clipeo,

Ex ſacris. *[illegible] l. 3.* *[illegible] l. 1.* *[illegible] l. 3. c. 6.* *[illegible] ſer. 47.* *X[illegible]on 3. Cyrop.* *1. Machab. c. 10.* *[illegible] l. 1. c. 21.* *[illegible] l. 3. c. 2.* *A[illegible]anus in proœmio & H[illegible] naſſaus l. 1.* *4. [illegible].* *[illegible] 16.* *[illegible] l. c. 9* *[illegible].* *[illegible] 1.* *D[illegible] l. 63.* *[illegible] 7* *Herodotus l. 7.* *Terentio Plaut.*

peo, hasta, pugione, ligneis clauis, ferro inducto thorace lineo armantur & induuntur.

Diodorus. Curribus in bello vti docuerunt.

Xenophon 5. Cyropæ. Fossis ferè ob equitum vim castra sua muniunt.

Ammianus l. 23. Pacis indicium est bouem coronatum præ se agere.

Plinius l. 11. c. 29. Militari imperio coguntur locustas necare Syri.

3. Regum ca. 20. Sacco lumbos præcingere & funiculos in capite gestare victi supplicis mos est.

SECTIO III.

De re priuata.

Herodotus l. 1. *Hist. Schol. c. 36* ASSYRII duabus tunicis, lineæ vsque ad talas, laneæque pænulam iniiciunt, soleisq; vtuntur.

Braccarum vsus & inuentum à Semiramide.

Ioseph. l. 10. c. 2. Torquium & armillarum etiam ab Assyriis, qui & bene meritis eas distribuebant.

Plin. l. 11. c. 22. Fortassis & vestis bombycinæ vsus ab his.

Iustinus l. 1. *Diodorus l. 3. c. 2.* Thyaras capite gestant, crura & brachia velamentis obducunt, & vix veste sexus dinoscitur.

Dioscorides Manna Syris rorem significat.

Strabo l. 16. Nucleis carbonibus vtuntur fabri, qui aqua macerati brutis in cibum sunt.

Ammianus l. 24. Prima pueros castrauit Semiramis.

Diodorus l. 3. Aues Assyrii Semiramides vocant.

Curtius li. 4. Tygrim sagittam vocant, vnde fluuio nomen.

Herodotus l. 1. Cibus Assyrius & potus ex palma est.

Diodorus l. 3. c. 2. Piscibus ob Derceæ honorem abstinent.

Cicero 5. Verrina. *Polydorus l. 1.* Plures vxores habent sed quas publica auctione quotannis emunt, *Stobæus S. 44.*

Strabo l. 16. Pulchrarum pretio deformes locantes.

Herodotus l. 1. Annulo signatorio omnes vtuntur, nec nisi cum sceptro & insignibus gentis vllus prodit.

Heliodorus l. 4. Ad melos Assyrii aut fides tripudiare solent.

Ammianus l. 18. Supplices manus post terga nectunt.

Herodotus l. 1. Nauigiis vtuntur orbiculatis & Armeniacis.

Melle

Idem ibidem. Athenaus l. 12. Auctor de aquinoctu. Plutar. consol. ad Apollonium.

Melle condiunt mortuos reges palude ſepeliunt.
Epitaphia ſepulcris inſcribunt.
Columnas & ſaxa ingentia ſuperponentes.
Lugentes ob defunctum ſtrobum ſubeunt.

SECTIO IV.

De raris & inuentis Aſſyriæ.

Herodotus l. 1. Plinius l. 29. c. 3. Idem l. 33. c. 4. Idem l. 31. c. 3. Idem l. 1. c. 3. Idem l. 8. c. 59. Vettius genethl. Athenaus l. 2. c. 8. Propertius l. 3. c. 13. Tibullus l. 1. el. 3. Catullus c. 5. Statius Thebai. 2. Silius l. 11. Ouidius 2. amorum c. 5. Columella l. 12. c. 10. Plin. l. 5. c. 12. Idem l. 7. c. 56. Ibidem. Apuleius floridis. Nausea Platina Boethius. Ca[illegible] 18. c. 34. Boherme [illegible] 2. c. 3. Stobaus S. 99.

SESAMVM & mylium arboris inſtar & triticum trium digitorum latitudine in Aſſyria eſt,
Comagene ibidem ad perfrictiones laudatiſſima.
Ex auripigmento quod in ſumma terra naſcitur, in Syria aurum coquunt, in Meſopota. fons eſt ſuauiter olens.
Malus Aſſyria venenum fugat.
A ſerpentibus circa Euphratem ſoli Syri non læduntur.
Celebratur præ alio Aſſyrium amomum.
Damaſci pruna. Palladius in Nouembri.
Aſſyrii odores, ſeu munera,
Quorum in buſtis cadauerum vſus.
Syrium etiam oliuum.
Aſſyrii tapetes.
Venenum ad tincturas forte.
Aſſyrium etiam ebur.
Aſcaloniæ Cepæ.
Literæ aſſyriorum inter primas.
Vnde & vniuerſim eas reperiſſe dicuntur.
Catapulta quoque Syrorum inuentum eſt.
Proſam orationem Pherecydes Syrus docuit.
Acu pingere calluerunt eximie.
AſſyriorumSyrorumque mores generatim deſcripti ſunt a diuerſis.
Euphrantus Aſſyrius qui de Philoſophia querebatur, quod vxorem amare, & amiſſam non dolere volebat.

SYRIACA.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI IOSEPHO GRAMAYE ORDINIS MINORVM, INFERIORIS Germaniæ Prouinciali & ſuæ ſanctitatis Commiſſario, Affini meo Syriacam veterem offero.

ET hoc quia aliud ad manum non eſt magis me dignum, minus te indignum. Amœniores adoleſcentiæ meæ ludos verius, quam ſtudia, maturiorem prudentiæ tuæ calculum ſubituros affero, & offero eos qui me ſubinde otiatum honeſte teſtentur, ei quem proximæ affinitatis nomine exoſculor, religionis ſacerrimæ titulo veneror, prudentiæ & eruditionis iure ſuſpicio. Talem te ipſe & noſtri ſanguinis hominem à natali Pedemontio Ampliſſimo ornatum functione ab vrbe miſſum, ibi terrarum conſpici & noua inſuper dignitate augeri, mirum quam animo meo allubuerit, vbi ſedes fata quietas oſtenderunt animo meo, neſcio quo nobilium familiarum genio, peregrinanti. Et velut æui maturus Aceſtes veterum non immemor eſſe parentum apud Maronem gratatur reduces & gaza lætus agreſti, Excipit Aeneam; ſic ego te iuuenili hoc ſcripto. Erit fortè tibi rerum bene fortiterque geſtarum lectio à ſanctioribus curis reſpiranti, quod mihi in iuris legumque ſtudio alternanti, oblectamento.

Erit fortè volupe animi mei quem cum & in hoc munuſculo concluſi candorem internoſcere: In quo votorum meorum

meorum summam colloco, Deumque precor te nostræ familiæ decus, Ordini augustissimo, toti Reipublicæ Christianæ bonisque omnibus præseruet incolumem.

Louanio Grudiorum Calendis
Maiis. Anno 1604.

R. T. P. Obsequentissimus in Christo
Affinis & Minister
Ioannes Baptista Gramaye.

Cap. I. *Regio eiusque antiquus status.*

Flor. l. 2. c. 8. *a Genes. 10.* *Diodor. li. 3. c. 2.* *Idem cap. 4.* *Lucanus l. 7.* *c 3. Reg. c. 20.* *Herodotus l. 2.* *Berosus l. 5.* *Ægesippus l. 2. c. 5.*

Syria qua nihil opibus armis, virisque copiosius esse scriptores tradunt pro vt hoc loco eam accipimus, à Semi filio Aramo *a* primum habitata putatur. Cuius nomē nascente Assyriorum imperio haud vile fuit. Cum Menonem Præfectū habuerit virum inter suos primarium, & monarchis familiarem. Huius vxor *b* cum forma corporis elegans, animi virtute longe esset elegantior, nolentique à Rege extorqueretur amoris impatientia, maritus laqueo vitam finiuit. Et deinceps Syri quamuis Reges fortassis habuerint, ex illis haud dubie quos sub perpetuis tenuerunt fata tyrannis, Assyriorum fuerunt Parentes dominationi. Reges autem 32 *c* numero vsque ad maritima Arabiæ longe lateque imperarunt. Qui ante heroica tempora Assyriorum iugum excussisse videntur, cum Sparetus eosdem subegisse scribatur, & Ascatades successor vniuersim eosdem suæ fecisse ditionis. Regum interim vocabulo Rectores eius aut præsides vocatos, non dubitem, cum, præterquam quod in aliis gentibus illud familiare, etiam posteriore quo huius rei extent vestigia, cum Zeno Philadelphi rex appelletur, quæ vnica solum vrbs est.

Vide Assyriaca. *Anno mundi 1700. circiter.* *b Semiramis hæc est Regina postmodum.* *Syria sub Assyriis per Præfectum recta.* *Syria iterum sub Assyriis* *Anno mundi 2400.*

Capvt II.

2. Regum c. 8. *Iosephus l. 7. c. 6.* *Hunc Adrazarum vocat Regem Sophenes.* *2. Reg. c. 10.* *Iose. li. 7. c. 8.* *3. Regum c. 11.* *Iose. l. 8. c. 20.*

Inter celebres Syriæ Reges Adadezerus fuit, quem cęsis viginti duobus milibus, quamquam difficili pugna, & multorum opibus auxilioq; fretum, Dauid fregit. Cumque Amonitis nihilominus milites subministraret Ioab, & Abizai fratrum virtute duobus prælijs victus, pacem non sine ignominiæ nota componere ad arbitrium victoris compulsus est. Sub finem tamen imperii Salomonis in libertatem se vindicare integrum fuit, Deo Iudæi Regis importunas Veneres castigante. Nec

Syria sub Iudæis anno 2900. circiter. *Plura vide in Damascenis.* *Anno mundi 2960*

Iudæis

Iudæis tantum sed & Amazonibus Syros paruisse scriptores testantur, Myrinæ virtuti inferior, quæ irruptione facta primo impetu eam occupauit. Ex quo forte euenit quod Herculem Omphale in Syria seruiuisse, Regionemque pacasse legamus, præter id quod de Venere a & Syris b amoribus alibi referemus c. Hinc etiam quod celebres aliquot reginæ nominentur, in quibus Garis ita obsoniorũ studiosa vt per præconem edixerit; ne quis sine Garide vesceretur. Nec fœmineum modo sed & barbaricum imperium sustinuerunt Syri, cuius rei argumentum sit vna Schytopolis: nisi eam à Liberi patris nutrice nomen habere velimus, nouissime autem Babilonis & Ægypti Reges senserunt.

Psammetichus enim Ægypti Rex Azotum Syriæ vrbẽ vndetriginta annos obsessam obtinuerat, cuius filius Nerus paterni in Syros odii hæres, victos in Mageddo & Cadyti vrbe potitus, debilitauit. Quos item Assyrii debellarunt sub initia regni Persici, sed illis à Cyro victis hi facile cesserunt. In descriptione itaque tributi Syria à Persis finitimis adiuncta est, & Darii nothi tempore Megabiisum Satrapam habuit, sub quo & rebellauit, sed mox compositis rebus restituta prouincia, cui Belesis rector datus, quo tempore fraterno bello Persis concutiebatur, regia vrbeque direptis multa incommoda passus. Inde post varios motus ab Alexandro subiugata Parmenioni regenda datur, Parmenio Andromacho permisit. Cui Laomedon Mitylenæus à principibus postea præfectus est, quæ inter Ptolomæi & Antigoni arma hærens, tãdem Reges suos toti Asiæ terribiles immisit.

Diodor. l. 4. | Plut. in Theseo. | a Pausanias. | b Anacreon. | Athenæus l. 8. c. 6 | Solinus c. 39 | Herod. l. 2. Euterpe. Magnola alias. | Xeno. l. 2. Cyro l. 4. | Ctesias. | Xenophon l. 1. de expe. | Curtius l. 4. | Iustinus li. 13. | Pausa. Atticis.

Anno circiter 2600 Syria sub Amazonibus fuit. | c Vide Babilonica. | Item sub Ægyptiis. | Forte ij sunt in sacris Babilony. | Syria sub Assyriis. | Item sub Persis.

CAPVT III.

POST Alexandri mortem Seleucus Antiochi ex Oropo Macedonis filius, ex Elephantorum magistro sub Alexandro, tribuno à Perdicea, Satrapa

Iustinus l. 13. | Nicator dictus est.

trapa Babilonis ab Antipatro Rex factus Asiæ, nō vulgaribus initiis per honorum gradus imperii attigit Maiestatem. Præfecturam Babilonis Antigoni metu deserere compulsus, quod insolenter etiam prouentuū rationes ab eo exigeret, ad Ptolomæum se contulit. A quo humaniter exceptus & copiis insuper instructus Babilonem recuperat, Bactrianos expugnat, in Indiam vsque imperii sui fines propagans. Vbi Sandrocottum Gandaridarum & Præsiorum Regem, qui nuper rebellabat & fidem recipit, donatus ab eo sex militum millibus & 500. Elephantibus, quibus Indiam peragrans non ignauus Alexandri miles, nec infelix imitator, omnem suæ subiecit & adiecit potestati. Rebus in oriente compositis in Antigonum proficiscitur, adiunctis Ptolomæi Cassandri & Lysimachi copiis, quæ continebant 64000 peditum, 1[illegible]000. equitum, elephantes 500, currus 120. Commisso summo mane, tota enim nocte armati expectauerant, prælio, Antigonus occiditur. Demetrius cum desperatis rebus nocte prœliari vellet filius eius in fugam vertitur, ignes & clangorem videns quo in speciem imparatus Seleucus terrebat hostes. Victoria parta [illegible], & profligato hostili bello, in semetipsos arma conuertunt, & de præda non conuenientes in duas scinduntur factiones, Seleucusque Demetrio, Ptolomæus Lysimacho iungitur. Sed paulo post experti: quid vires concordiæ possint Seleucus, Ptolomæus, Lysimachus inita societate bellum in Demetrium contractis vndique exercitibus in Europam transferunt, vbi victores cum summa gloria redierunt. Demetrio Poliorcetæ Antigoni f. cui per connubium filium reconciliatus fuerat Seleucus, res nouas molienti, ipse abiecto ante aciem clipeo vt milites animaret occurrētes, viuum capit, & contra Lysimachi votū qui precio mortem eius mercari cupiebat honesta detinet custodia, liberum tamen agere non permittens.

Pausanias Atticis.
Plutarchus in Demetrio.
Polyb. l. 5.
Orosius l. 3. c. 21.
Iustinus l. 15.
Polyænus l. 4.
Iustinus l. 15.
Iustinus l. 16.
Plutar. in Demetrio.
Pausanias.
Elia. post.

Prædictum [illegible] [illegible] quam [illegible] tum [illegible]

Anno 3664.

Stratonices.

mittens. Alexandrum & Lysandram metu seuitiæ eius profugos, & suam fidem implorantes suscipit, Philetærum cum arce Pergami & thesauris se dedentem recipit in fidem. Cumque ad eum duces & proceres Asiæ deficientes, pronum alioquin cōpellerent cum Lysimacho prælium inire, fit apparatus.

Vltimum hoc commilitonum Alexandri, & quasi ad fortunæ ludibrium par reseruatum. Septuagenarii ambo, Seleucus etiam eò maior, ambitione tamen inexpleta in effęto corpore animus spirabat iuuenilis. Vt qui vitę finem non annorum spacio, sed imperii terminis metientes duobus orbem angustum faciebant. In bello Lysimachus nō instrenue moriens, postremus illustris domus ruinæ cumulus accessit.

Erat 77 annorum.

Iustinus li. 17.

Prædictum cum vrbs Lysimachia corrueret.

Lætus hac victoria Seleucus, & quod victoria maius putabat se solum ex cohorte Alexandri victorem victorum exstare, diuinum munus gloriabatur, ignarus seipsum haud multo post fragilitatis humanæ exemplum futurum. Interim quicquid à Tauro vsque Ioniam Lysimachi fuerat 7. mensium spacio suæ adiicit ditioni. 4 splendidissimis Syriam vrbibus illustrauit quarum maximam à patre Antiocho, à se *a* munitissimam, reliquas ab Apamia *b* vxore & *c* Laodice matre appellauit. Thyatiræ prętera ex filia neptis nomine exstat ciuitas, Berea quoque & Pella, in quas è Iudæis quos fauore prosequebatur duxit coloniam, ius eis & ordinem municipalem cum græcis communem largiens, ita vt vniuersim plusquam 43. vrbes hoc auctore glorientur.

Strabo l. 16.

a *Seleucia 5 ab hoc ædificata.*

c *5. eius nominis ab eo extructa.*

Stephanus.

Anno mundi 3665.

b *Tres eius nominis vrbes erexit.*

Hæ sorores dictæ ab concordiam.

Iose. li. 12. c. 3.

Boterus l. 1. c. 3.

Princeps fuit iustitia moderatione industria excellens, nec alienus à literis, Megasthene historico & Erasistrato medico vt plurimum vsus, quique Atheniénsium bibliothecam & statuas à Xerxe nuper in Persidem aduectas sine pretio remittens, non vulgari doctos omnes affecit beneficio. Labori-

Boterus l. 10. c. 3.

Pausa. Atticis.

A. Gellius l. 5. c. 17.

Idem l. 6. c. 17.

boribus quoad vixit functus eſt maximis, vt qui Boſphorum Cimmerium Caſpio mari iungere voluerit. Animo & fiducia maxima, qui non dubitaret abiecta galea hoſtis exercitum adire, & alta voce ad ſtipendia ſua inuitare quem regno non in ſpe poſito, ſed præſenti diuitem & affluentem dicebat. Cum regni ſui amplitudinem 72. prouinciis complexus Macedoniam & Thraciam occupare feſtinaret, poſt menſes ad modum ſeptem à victoria, in Lyſimachum, Ptolomæi fraude circumuentus Macedoniæ regnum, quod Lyſimacho eripuerat, pariter cum vita amittit.

Polyænus l. 4.

Demetrij.

Huius Dux fuit Damodamus apud Solinum cap. 52.

Anno 5684.

Reg. 31. ad Argos aram.

Cerauni videbitur in Ægyptiacis.

CAPVT IV.

CVI Antiochus filius ſucceſſit, qui patre magiſtro res maximas didicerat, præliis maximis interfuerit, non externo monitore regias virtutes adeptus, à patre in conſortem regni aſſumptus, non vili profectus argumento, ab eodem Stratonices nouercæ quam deperibat matrimonium impetrauit, per medicum Eraſiſtratum.

Pauſanias in Atticis.

Soter eſt dictus, id eſt, ſaluator.

Val. Max. l. 5. cap.

Vnde non immerito paternæ cædis vltionem, & prouinciarum quæ ab eo inuadebantur ſuſcipiens cauſam Ptolomæo bellum indicit, quod tamen haud multo poſt in Antigonum conuertit. Galatas Nicomedis impulſu ducibus Lutario & Lomnoro, ditionem ſuam percurrentes a Theodatæ hortatu, Elephantorum viribus ſuperauit, victoria ita moderatè vſus vt lachrymis etiam ſalutem exercitus ſui in beluis fuiſſe proſequeretur, quas gratus tropæo ſuo inſculpi curauit. Impulſus à Maga Cyrænarum R. contra fœdus in Ægyptum ſumit expeditionem: ſed fruſtatur ſucceſſu; nam re cognita Ptolomæus imbecilles ad reſiſtendum eius prouincias repente incurſabat. Interim Damaſcum, quæ Ptolomæi præſidio tenebatur, cum ſegnius cuſtodiam obirent ſecuri de hoſte, quem

Ceranno.

Gonnatham Bithyni.

a Rhodij.

Pauſanias Atticis.

Polyænus l. 4.

quem genio indulgere existimabant, capit. Margianam muro cinxit cuius ambitus erat 1500. stadiorum vrbeque sui nominis ædificata ornauit, aliaq; familiæ quæ Alexandri nuper auctoris nomen habuerat à Barbaris pridem deleta.

Strabo l. 11.

Solinus c. 51.

Obijt anno 3703. regna. 19

CAPVT V.

EIVSDEM cum patre nominis filius in regno successit, qui parum memor paternæ auitæq; in Iudæos pietatis Eleazarum Pontificem inimicum habuit. Bellis continuis vexatus in Thracia, Cypsela vrbem occupat, Mileto Timarchum tyrannum in exilium eiicit longum & difficile cum Ptolomæo bellum gessit, quod Berenices *a* filiæ eius priori coniugi superinductæ connubio sopitum est. Defunctus bellis sibi videbatur cum ecce nequiorem omni hoste domi reperit Laodicem vxorem: quæ indignata se ex coniuge amicam, & Regina pellicem factam maritum veneno tollit, populum hoc stratagemate fallens. Erat ex æqualibus Antiochi regiæ stirpis adolescēs marito perquam similis. Hunc dissimulandi sceleris gratia in lectulo quasi ęgrum Regem collocat. Admittitur populus & sermone consimili & vultu fallitur credens ab Antiocho moriente sibi Laodicem & filios commendari. Nec his contenta Seleucum filium hortatur regnum à paricidio auspicari, & Berenicem cum paruulo tollere. Quod vbi illa comperit Daphne loco munitissimo se cōcludens obsidetur. Asiæ ciuitates miseratione fortunæ & dignitatis memoria, & Ptolomæus sanguinis coniunctione moti cum auxiliis aduentabant, sed illa Aristarchi medici consilio, à ciuibus accepit stipatores: qui iuramento quasi stratagemate vsi adortam interemerunt, antequam auxilia aduentarent, Icadionis & Gennei Antiochiæ principum opera, & puero qui reliquus erat necato.

Philo.

Ios. l. 12. c. 3.

Polyænus l. 4.
Hieronymus in Danielem.

a Athena. l. 2. c. 2. huic patrem Nili aquam bibendam semper misisse.
Athenæus li. 12. ca. 24. ait ab Antiocho omnes philosophos Syria pulsos.

Athenæus l. 13. c. 23.

Solinus.
Polyænus l. 8. paulo aliter.
Plinius l. 7. c. 12.
Solinus c. 5.
Val. Max. l 9. c. 14.
Atque hic forte fuit, de quo idem lib. 7 ca. 2. & Stobæus ser. 47.

Iustinus l. 27.

Polyænus ait tam diu eius mortem populo celatam donec Ptolomæus adesset.

Lucianus Icaro Menippo.

Iusti no frater.
Polyæno pater.

Theos cognomen.

Philadelpho.

Artemon vocala ur.

Callinicus dictus est.

Interim aderat Ptolomæus cui se ciuitates territæ isto crudelitatis exemplo, simul & in vltionē eius quam defensuri venerant, tradunt: Ita multis Syriæ locis subiectis nisi domestica seditione domum reuocatus fuisset, totum Seleuci regnum occuparet.

Euergetes vt Iustinus.

Polyænus li. 8. ait eum à Tauro vsque Indiam totum eius regnum occupasse.

CAPVT VI.

POST eius autem recessum cum aduersus ciuitates quæ defecerant Syrus ingentem classem comparasset, repente quasi Diis scelerum vltoribus orta tempestas totam disiecit: ita vt vix nudū corpus & spiritum & paucos naufragii comites ex tanto apparatu ei reliquos fortuna fecerit.

Misera quidem sed optanda Seleuco res fuit. Siquidem vrbes quæ odio eius ad hostem transierant velut diis arbitris satisfactum esset, repentina animorum mutatione in naufragii miserationem versæ, imperio se eius restituunt. Lætus igitur malis suis & damnis factus ditior Ptolomæo bellum denuntiat. Sed quasi ad ludibrium fortunæ natus nō alia propter opes regni haberet quam vt amitteret, victus prælio non pluribus quam ante comitatior trepidus Antiochiam confugit. Ibi datis ad Antiochum fratrem literis opem implorat, Asia inter Taurum præmio promisso. Ille autem regni supra ætatē auidus, occasionem nō tam pio quam offerebatur animo arripit, totum fratri eripere cogitans. Quo audito Ptolomæus ne cum duobus eodem tempore pugnare cogeretur pacem cum Seleuco facit in decennium.

14. annorum erat.

Inde Hierax, id est, accipiter nominatus.

Sed pax ab hoste data interpellatur à fratre, qui conducto Galatarum milite pro auxilio bellum, pro fratre hostem se imploratus exhibet. In eo prælio gallorum virtute victor euadit Antiochus; capta inter cæteras Pystase à Rhodiis, qui ignotam plebeio habitu emerant, magnifice ornata & reddita.

Ad Ancyram est commissum in Galatia.

Athenæus l. 13. c. 23. & aliis Mista.

Polyænus li. 8.

Lau-

Plutarchus apophtegm.

Laudandus nihilominus est in fratrem quamuis inimicum affectus; quem cum mortuum audiuisset, posita purpura pullam induit, cum incolumem esse adhuc postea nunciaretur, Diis rem sacram faciens ciuitates vt serta gererent imperauit. Dum de Asiæ imperio fratres inter se funesto certamine concurrunt Eumeni, Ptolomæo, Bithynis, Gallis æqua contentione & ambitione eidem inhiantibus Syrio eripitur. Nec tamen sublato de quo certabatur inter se conuenire potuerunt, sed omisso externo hoste in mutuum spirabant exitium. Fortuna tamen vertente victor Seleucus, victus est Antiochus: qui multorum dierum fugam per Mesopotamiam Armeniamque, vix tandem elabitur in Cappadociam. Cum Achæus & Andromachus valida manu insequerentur: quorum tamen conatus egregio stratagemate elusit.

Iustinus l. 27.

Fratet fugatus & non leui vulnere. Cum enim Antiochus qui saucius mutata veste pugnæ se subtraxerat, mortuus nunciaretur: ipse interim latens quosdam misit qui corpus in speciem ad sepulturam redimerent se & sua offerentes. Quibus responsum est corpus necdum comparuisse, cæterũ venturos qui arma & militem excipiant. Veniunt postridie 4000: ad victoriam & prædam magis, quam ad bellum instructi. In quos è montis præcipitio ruentes cæteri obstupefactos cum Anthiochum viuentem & vincentem viderent certatim omnes cædunt.

Thilatenum & Dionysium.

Polyenus li. 4.

Abunde interim luisse dicet Seleucum parricidia, qui regno eius detractam Asiam, ereptam Ciliciam, Bactrianos deficientes, Parthos in totius Asiæ perniciem assurgere videt. Cum quibus belli fortunam ausus experiri vincitur, accedēte ad tot cladium patientiam captiuitatis ignominia. Victoris magnanimitati tamen adscribendum, quod Regem olim toti Asiæ imperantem regio more habuerit & non multo post etiam dimiserit.

Iustinus l. 41.

Vide Parthica.

Arsaces fuit.

Caput VII.

Iustinus lib. 27.

Qui equo præcipitatus non multo post fratrem interiit filio Seleuco regnum relinquens, qui auitam possessionem recuperare studens, Attalo bellum intulit. Sed valetudine & opibus destitutus, exercitum in officio continere non potens, ab Apaturio gallo & Nicanore perimitur.

Anno 3738 regnauit 20. *Ceraunus his dictus est.* *Polybius l. 4.* *Pergameno Regi.* *Anno 3741. reg. 3. annis.*

Frater Antiochus huius imperiũ excepit, annos natus 15. Quæ ætas cum tanto oneri impar esse videretur Moloni, Alexandro & Achæo regni permittitur administratio. Ex quibus Molon rebus nouis studens, cum perlegatus ad saniorem mentem non posset reuocari, ab Adolescente domino bello petitur, superatur, & suo manu necatus in crucem agitur. Territus his initiis Alexander defectionis socius & frater non expectato Rege manus sibi infert. Ariobazenes subiugatur, Achæus Sardibus obsessus, proditus, captusque purpuratorum sententia crudeli si hominem spectes, non tamẽ indigno, si proditorem, damnatur supplicio, manibus, pedibus, & capite post truncatus infelici arbore suspensus. Hæc sunt magnitudinis illius insignia, quam nomini induit, hæc Regis tyrocinia, hæ primitiæ. Epigenis, & post eius cædem Hermeæ & Zeuxidis consilio & authoritate tropæum constitutum.

Magnus. *Idem l. 5.* *Vide Media.* *Media præses.* *Polybius l. 8. hoc factum post bellum Ægyptiacum.* *Cambyli & Belidis proditione.*

Reuocatus deinde à Theodosio Ætolo in Cæsesyriam, ciuitates quæ prioribus bellis Ægyptius occupauerat, partim vi recipit, partim interpositis ad deditionem inuitat conditionibus. Inter has Seleucia, Ptolomais, Tyrus, iamque adeo Pelusium & Ægyptus petebatur. Hinc lacessitus Ptolomeus exercitu qui 70000 peditum 73 elephantis 5000 equitum constabat in Syriam progressus occurrentem cum 60 peditum, 6 equitum milibus, elephantis 102 ad Rapyam ingenti clade vincit,

Polybius l. 5. *Videbitur in Ægyptiaca.* *Philopator.*

cit, pace tamen per Antipatrum ex fratre nepotē legatum petita, & impetrata. Desiderati in hoc prælio ex militibus Antiochi vltra 10000 peditum, equites plusquam 300 viui ad 4000 in potestatem venerunt, & ciuitatum plurimæ, vt est populus ad motum facilis, & præsentis temporis gratiam ambire solitus, se Ptolomæo tradiderunt, cuius familiam semper suspexerant.

Anno 3746.

Cum Arsace a Partho & Enthydemo Bactriano vario Marte sæpius pugnatum, postquam Antiochus se collegit. In Hircania primo. Vbi Arsacis equites ad obstruendos missi fontium, quorū insignis est ea in prouincia raritas, meatus fugantur, sed locorum inexpectata difficultas res Antiochi non parum inflexit, & nuncius de Enthydemi profectione allatus. In quem subito se parans primo impetu sua magis quam suorum virtute victor, hostem ad Zariaspam fugere compulit. Enthydemo noua ex Nomadibus auxilia aduentabant, nihilo tamen secius de pace quam bello sollicitior erat, si sibi regium nomen non inuideretur. In quam rem mittitur ad Antiochum Telcas: qui allatis hinc inde rationibus impetrat cuius causa mittebatur. Arsaces quoque cum non rudibus initiis regnum ipsius turbaturus videretur, regno permissus, & pax secuta, quam insuper Artaxiæ & Zadriadi in Armenia de rebellione cogitantibus concessit præfecti nomine cęteros quidem recipiens in gratiam. His in oriente compositis cum Sophefeno renouatur fædus, & quæ restabant vrbes domantur. Interim fama mortui Philopatoris regnum Ægypti ad puerum Ptolomæum deuoluendum contempta Regis ætate spem fecit Antiocho. Itaque contra fæderis leges, bellum parat, nec infeliciter: Ætolum quippe ducem eius Iudææ quædam oppida inuadentem, nō procul à Iordane prælio superat, Samariam & vrbes à Scopa nuper occupatas recipit, Hierosolimā obsi-

a Secundo.

Polybius l. 10.

Vide Bactriana.

Idem L. 11.

Vide Armeniaca Parthica & Bactriana.

Polybius L. 11.

Vide Iudaica.

Indorum R.

Epiphanem.

obſidione cinglt, cumque Iudæis ſeptem dierum in ducias ad ſequẽtis feſti celebritatem orantibus, non hoc modo concederet, ſed & aromatum ingentem copiam & boues inauratis cornibus miſiſſet, allecti hac benignitate ciues Regem admiſſum intra mænia dataque pecunia placatum fœdere inito receperunt.

Plutarchus apophthegm.
Hac aliqui ex Ioſepho alteri Antiocho tribuunt.

Capvt VIII.

HIs ſuccedentibus Syriæque repoſito iugo, Cilicia petebatur, & reliqua Aſia. At cum Ptolomæo Romani patrocinarentur animus ipſi accreuit ſumendi in eos belli, quibus domitis rem factum ſe habere putabat, nec quicquam in Europa ſibi obfuturum. Inſtigabat præterea Regem Thoas, inhonoratam quærens ſuæ militiæ ſocietatem. Accedebat profugus Annibal, qui pacis impatiens hoſtem populo R. toto orbe quærebat, & à Rege Antiocho velut munus Deorum exceptus tantum ardorem iniecit, vt non tam de bello quã de belli præmiis cogitaretur. Sententia autem Annibalis vna eademque ſemper erat, in Italia bellum gerendum, hanc milites & commeatus præbituram, externo hoſti, ſi nihil ibi moueatur gentem nullam Romanis æqualem fore. Ad hanc rem naues 100, 16000 peditum, equites mille depoſcebat. Quod fuiſſet periculum ſi Aſiæ viribus vſus fuiſſet Annibal, ſi ſe totum & ſemper eius conſiliis rex tradidiſſet prouidebant Romani, qui miſſos ad Antiochum legatos familiarius cum Hannibal agere iuſſerunt, quo nihil quidem factum, ſecutum tamen ſua ſponte vt vilior Regi ſuſpectiorque haberetur. Iamque indies maior Antiocho animus & ſpes creſcebat. Ptolomæo ne eodem tempore pluribus implicetur bellis reconciliatus, Cleopatram f. addita in dotem Cæleſyria coniugem mittit, Antiochidem Ariarathi, Eumeni etiam reliquam offert ſed recuſanti, quod Romano bello

Florus l. 2. c. 8
Liuius l. 34.
Silius l. 13.
Oroſius l. 4. c. 19.
Iuſtinus l. 31.
Florus vbi ſupra.
Liuius li. 35.
Appianus Syriaco.
Ætolia princeps.
Publios Iulium & Sulpitium.
Syra ei cognomen.
Cappadocia Rex Pergameno.

bello se socium fore negaret. Asia ferè in societatem pertracta est, Thraciam Lysimachia nuper ab Antiocho reparata compescebat; nec aliquot legationibus monitus modum faciebat, quo veluti sydere Asiatici belli mota tempestas, & maximorum Regum conuentus, strepitu quàm virtute maiori per insulas & Græciæ littora, quasi victor otium & luxus agitabat. Eubœam insulam continenti adhærentem, tenui freto reciprocantibus aquis Euripus abscindit. Hic Rex positis aureis sericisque tentoreis, sub ipso freti murmure tibiis fidibusque concini, rosas quamuis per hyemem conferri iubens, delectus virginum puerorumque agebat. In Chalcide quinquagenario maior capt⁹ virginis amore nuptias, diesque festos agitabat. Interim decernitur à Senatu M. Attilius cum equitum 2000, peditum 20000, elephantis aliquot, qui nihil moratus, Regem in insula aggressus fugere coëgit; nactusque eum apud Thermopylas, luce prima, cùm Ætoli diuerso itinere petiti conclamarent, clades & fugæ initium sunt, cũ Rex ipse cum quingẽtis præerat, non quiescens donec Chalcidem permisisset. Desiderati Romanorum 200, hostium 10000, cum signis militaribus capta 5000. C Liuius deinde classis Romanæ Præfectus Polyxenidem Regiæ Præpositum nauali prælio vincit: cui saluti fuit nauium expeditarũ præ Romanis celeritas: quicquid autem mari reliquum erat ab Æmilio Rhegillo, Rhodiis adiuuantibus, est ademptum. Interim anno exacto Consul L. Scipio mittitur cum supplemento copiarum, cui frater ille modò victor Carthaginis voluntaria legatione aderat. Per hos debellari Regem placet, qui iam toto cesserat mari; quandam Asiæ partem per Legatos pacis pretium Scipioni offerebat; sed victoris erat pacis leges ponere. Itum vlteriùs, & Mæandrum ad amnem non procul à Magnesia, quæ ad Sypilũ est, castra ponit Rex duplici vallo,

Polybius lib. 27. *Florus.* *Eutropius lib. 4.* *Vide Gellium lib. 5. cap. 5.* *Liuius lib. 36.* *Macrobius lib. 2. cap. 2.* *Athenæus lib. 10. cap. 12.* *Appianus.* *Appi. Acinius Maurus, Orosio Atilius.* *Liuius lib. 36.* *Hæc secundum Appian. Liuius ait, Romanor. 150. cecidisse, & hostiũ 40000.* *Liuij successore.* *T. Liuius lib. 3. cap. 7.* *Strabo lib. 16.* *Pausanias Attic.*

Eubya Ptolemi filia. *Glabrio.* *Alius Polyzeles.* *Comparat Florus Antiochum Xerxi, Ephesum Salamini, Alcibiadi Aemilium Regillum.* *Cornelius Publius.* *Cornelius Scip.*

muroque & fossis munita, ne inuitus ad pugnam compelleretur, equitum falcatorumque curruum numerus non minor erat; elephantis ad hoc immensæ magnitudinis auro, purpura, & ebore suo fulgētibus aciem suam vallauerat. Sed hæc omnia præpedita magnitudine sua, & imbre, qui repentè decidens mira cum Romanis contentione Persicos arcus corruperat. Primùm trepidatio, mox fuga, dehinc triumphus fuit. Victo, & per Legatos supplici pacem & partem Regni dari placuit, eò libentiùs, quòd tam facilè cessisset. Europa tamen omni abstinere, Asia quæ cis Taurum est excedere, captiuos reddere, profugos non recipere, 15000 millia talentum pro impensis soluere, elephantes tradere, nec deinceps alere, naues præter duodecim ordinarias non habere, mercenarios in Rom. ditione non colligere iubetur, & viginti obsides cum filio mittere, triennio quoque mutandos. In has fœderis conditiones iuratum à Legatis Antiochi Manlio Valsoni, & ab Antiocho Thermo tribuno. Cæsa in hoc vltimo prælio 50000, capta 11000. Antiochus ad solatium fortunæ suæ hoc amicis referebat: Gratiam se habere Romanis, quo nimia liberatum sollicitudine modicis Regni terminis se inclusissent. Post tot infeliciter gestas res non potuit non suis esse despectui Rex. Cum autem luxum consuetum, ob exhausta tot bellis & impensis æraria & thesauros, census non permitteret, nouo quæstus genere rem facere excogitat; Beli nimirum templo in Syria opulentissimo expilato. Sed infausta fuit hæc in Deos expeditio: concursu enim multitudinis facto opprimitur miser, sacrilegùmque spiritum cum sanguine expuit.

6 alta, 12 lata cubitis.

Machab. lib. 1. cap. 8.

Causam dant alij, quod Scipioni filium remisisset. Liuius.

Iustinus lib. 31.

Calycadnum & Sarpedonium promontorium termini Regno eius dati.

500 præsentia, 2500 paulo pòst, mille per 12 annos.

Euboicorum.

Appianus hæc ait à Senatu addita.

Excepto filio.

Apamea.

Val. Max. lib. 4 cap. 1.

Anno 3777. Regni 36. vita 52.

CAP.

CAPVT IX.

Appianus in Syriac.
Liuius lib. 32.
Idem lib. 35.

FILIORVM Antiochus & Demetrius Romæ detinebantur, Mithridates & Ardys nuper à patre Sardis præmissi cum exercitu ignobiles deinceps vixerunt: Laodice sorori Alexander in coniugem datus patris iussu, eodemque in Syriam missus; ne Rege absente quicquam ibi moueretur: breui pòst eiusdem iussu, cuius senio ob indolem grauis futurus videbatur, è medio tollitur. Qui reliquus erat Seleucus in Regnum successit, paternæ olim militiæ socius: sub quo non contemnendos fecit progressus, Lysimachiæ in Thracia restaurationi, Æolidis tutelæ, Pergami obsidioni præpositus. Ad Regnum autem prouectus, cùm eodem quo pater morbo laboraret, inopia, ab Apollonio edoctus de Templi Hierosolymitani opibus, Heliodorum, qui ab intimis ei consiliis erat, mittit speculaturum; &, si fides dictis respondeat, auecturum quicquid ibi thesaurorum erat. Sed hic templi sui defensorem Deum inuenit, repressaque impuri hominis manus, de vita insuper homo periclitatus re infecta reuertitur. Nec multò post ipse Rex siue dolore imminutæ maiestatis, siue non otioso spectatore impij animi & sacrilegi Deo mortuus, fratri Regnum reliquit. Heliodorus, cuius insidiis res acta erat, Regnum occupare putabat, nisi virtute Successoris, Asiæ Regum auxilio fulti illud repeteretur.

Philopator et Soter dictus.

Vide Iudaica.

Qui ab Simone audierat.

Ab Angelo percussus Oniæ Sacerdotis precibus morti ereptus.

Machab. lib. 2. cap. 3.

Appianus.

Anno 3789, Regni 12.

CAPVT X.

Appianus Syriac.

Illustris, siue Epiphanes dictus, quod Regnum occupatũ extero eripuisset.

Liuius lib. 42.
Polybius libro 26 apud Athenæum.

ANTIOCHO nomen erat, qui à Seleuco fratre Roma euocatus, dum moras nectit frater mortuus locum fecit venienti. Regnum ita adeptus amentia tanta fuit, vt pro Epiphane Epimanes diceretur, qui cum scurris mimisque in certamen venire non erubescebat, postea ludionem

Athenaeus lib. 5. cap. 4.

Idem lib. 10. cap. 12.

Idem lib. 2. cap. 2. ait eum fontem vino miscuisse.

1. Machab. cap. 1.

2. Machab. cap. 6. & 7.

agere, & mensas obire familiare ei erat, cum plebe etiam infima nullo delectu habito versari ferè perpetuum. Intempestiua liberalitate ridiculus plerisque erat; cùm in publico epulo à Mimis tanquam funus cænaculo inferretur pudori omnib⁹, vini plurimi erat, & stultitiæ notam non effugit. Quemadmodum ipse in suos leuis, ita in Deum profanus erat, nil veritus Hierosolymis templum diripere; statuam Iouis omnibus colendam, & Bacchanalia tota vrbe celebrāda edicere; librosq; Legis vndique conquisitos flammis addici, & edicto huic reluctantes inaudito suppliciorum genere vita priuari imperat.

Iustinus lib. 34.

Appianus Syriaco.

Liuius lib. 45.

Suidas.

Liuius lib. 45.

Pergami Regum.

Cleopatra.

Ptolomæi.

Ipso statim Regni initio Eumenis & Attali ope Cœlesyriam Regno suo adiecit, possessam à maioribus, mox Ægyptum inuadit: spe quidem potiundi Regni, nomine verò tutorio, quo natura obligatus erat ex sorore nepotibus. Cùm autem Philometor & Physcon inter se dissiderent, illum quidem Cœlesyria ablata Memphi donat, hunc cum matre Alexandriæ obsidet, Pelusioque præsidium imponens in Iudæam regreditur, ingressusque Hierosolyma Iasoni Pontificatum ingenti pecunia vendit. Interim ex Ægypto Legatus in vrbem mittitur, questum de iniuriis, & Philometor auxilij Romani fiducia Syriacum præsidium expulerat, dolum auunculi præsentiscens. Hos motus repressurum Antiochum in Ægypto offendit Popilius, à Senatu missus, qui reiecta priuata cum illo consuetudine, circulo in puluere formato cunctantem includit, responsurum antequam inde pedem efferat, nisi hostis Romanus malit appellari. His perterrefactus Rex pacem promittit, & nulla interposita mora trepidus ex Ægypto profugit. Ira spe sua frustratus, & redactus ad inopiam, ad prædam se conuertit, opesque quo iure qua iniuria reparandas. Hierosolyma Menelai ope capitur, & sacrum gazophylacium diripitur, 80000 ciuium

Inde radix peccati dicitur, 1 Machab. cap. 1.

1. Machab. cap. 2.

ciuium interfectis. Cùm ad omne genus impietatis etiam inuitos cogeret, plurimosque terror suppliciorum à patriis legibus auocaret, earũ causam tandem suscipiunt Asmonæi, & collecta fidelium manu Appollonium occidunt, Seronem fugant, missos cum exercitu Antiochi Duces: qui in Persidem ad sumptus nouis exactionibus corradendos, quibus miles sustentaretur, digressus, Lysiam Syriæ præficit, à quo missum Gorgiam cum 40 peditum millibus, septem equitum, cæsis 3000 in fugam vertunt, castrisque exuunt; ipsum immo Lysiam, collecto 65 millium exercitu, sequenti anno prælium resumentem, cæsis 5000 in fugam vertunt. Interim Rex tentans in Elimaide Nannaæ augustissimum templum spoliare, à Sacerdotibus saxis petitus, sociis interfectis, vix saluus euasit in Babyloniam, vbi nuncio tam diræ cladis accepto, dolore pariter ac desperatione, nesciu an ad vindicandum properaret, è curru prolapsus inter maximos dolores & cruciatus vitam finiuit, non multo pòst partam de Attaxia victoriam: quę vnica fuit eo nomine appellãda; cùm reliqua eius gesta præter perfidiam, & impietatẽ nihil sapiant.

Marginal notes: *1. Machab. cap. 3.* — *Duce Iuda.* — *1. Machab. cap. 4.* — *Iosephus lib. 12. cap. 10.* — *1. Machab. cap. 1.* — *Alij Dianam, alij Venerẽ esse putant.* — *2. Machab. cap. 9.* — *1. Machab. cap. 6.* — *Iosephus lib. 12. cap. 16.* — *Anno 3801.* — *Appianus.* — *Anno 149 vt 1. Machab. 6 Imperij Græcorum à Seleuco: 188 à liberatione per Esther, vt 2. Machab. 10.*

CAPVT XI.

RELICTVS à patre Antiochus Lysiæ educandus, in Iudaicam expeditionem instigante eo, cuius curæ & fidei creditus erat, 100000 peditum, 20000 equitum, 32 elephantos instruit. Inito pugnæ quasi præludio Iudas 600 interfectis; impar tamen viribus illis, & tantæ moli, Hierosolyma se recipit, obsidetur, in gratiam tandem recipitur: eò quòd Philippus, cui traditis corona, pallio, & annulo Antiochus pater filium & Regnũ moriturus commiserat, Syriæ impendere nunciaretur. Hunc igitur armis debellatum prosternit, quæ ab ipso tenebantur recuperans. Tenebatur adhuc Romæ

Marginal notes: *1. Machab. cap. 6.* — *Eupator dictus.* — *1. Machab. cap. 13.* — *Machabæus.* — *Ioseph. lib. 12. cap. 14.* — *Illustris.* — *Liuij epitomen lib. 46.*

Demetrius Seleuci a Eupatoris filius, Illustris frater, Magni nepos, huius consobrinus pro quo obses factus erat. Hic cùm à Populo Senatuque frustra instaret in Regnum restitutionem, clàm nauigio se subduxit, à popularibus magnificè exceptus. Missus erat antea à Romanis Cn. Octauius legationis Princeps ad elephantos & naues, qui supra definitum nuper numerum Regi esse ferebantur, tollendum. Hic à Leptine quodam dum in gymnasio vngitur confossus, à Lysia sepultus, non mediocrem Syris metum incutiebat. Interim Demetrius collecta breui popularium manu bello superior Lysiam necat, & paulo pòst etiam puerum Regem. Leptinem violatorem iuris publici cum corona aurea Romam mittit; sed hac accepta Senatus, quasi commune omnium Syrorum scelus esset, illum remisit, Alcimi delatione & calumniis Rex permotus Nicanorem cum exercitu mittit in Iudæam, cuius integritate audita pacem & fœdus renouat. Qua iterum susurronum detractione turbata, idem Nicanor bello Iudaico præpositus cum 35000 occiditur: blasphemique caput & dextera præcisa, lingua execta, volucribus in prædam cessit. Certior de clade Demetrius, Alcimum & Bacchidem redintegratis viribus in Iudæam mittit, qui expugnato Maslot Hierosolymā profecti cum 2 equitum, 20 peditum millibus, inde Beream, prælio cum Iuda inito illum quidem trucidāt; cum Ionatha autem fratre pacem facere compelluntur. Rex interim accepta Olophernem pecunia, fratre eius putatiuo pulso, in Cappadociæ Regnū reponit: cuius fraude de proprio pene Regno periclitabatur. Antiochenses enim ab eo alieni rebus nouis studentes hoc capite & socio vtebantur: qui Seleuciæ captus, & custodiæ mandatus; ne huius morte Cappadox metu liberaretur vitam conseruauit. Demetrius autem otio & ebrietati, neglecta Regni cura se tradens, castro iuxta

a Philopatoris.
Appianus lib. Syriaco.
Soter ei cognomen.
Iosephus lib. 12. cap. 17.
Anno 3804.
1. Machab. cap. 7.
Machabæum.
2. Machab. cap. 8.
13. die Adar.
Iosephus lib. 13. cap. 1.
1. Machab. cap. 9.
In Arbela.
Appianus Syriaco.
1000 talentis.
Iustinus lib. 35.
Vide Cappadoc.

Iosephus lib. 12. cap. 15. iuxta Antiochiam se concludens, odia ciuium & militum in se armauit: & *b* Ptolomæi impulsu, *b Philometoris.* *Trompalum dictum ait Iustinus lib. 35. Alij ex Antiochide concubina eum aiunt natū Antiocho.* Attali & Ariarathis Regum ope, ab Alexandro *Anno 3813.* infimæ sortis homine, Antiochi autem suppositítio *Epiphanis.* victus, Regnum ad percussorem transmittit.

CAPVT XII.

Liuius lib. 52. QVI elatus ad tantæ Maiestatis fastigium pa- *Dictus est Balles, & Epiphanes.* cis studia, quàm belli habuit potiora. Stoicis *Athenæus lib. 1.* disceptationibus plurimùm oblectatus, in congressu facilis & iucundus, bonorumq; amans: qui *Ioseph. lib. 13. cap. 7.* Ionatham stola purpurea, coronaque aurea dona- *Iudæ fratrem.* *1. Machab. cap. 10.* tum, amicorum albo insertum, Pontificis ornat dignitate. Demetrij armis, Attaliq; bello pressus, *Philometoris.* *Iustinus lib. 35 ait in prælio cecidisse.* & soceri Ptolomæi ope destitutus vincitur; fugit ad Zielam, à Diele Dynasta opprimitur, truncoq; *Arabiæ Regem.* caput amputatum Ptolomæo mittitur. Dum hæc *1. Machab. cap. 13.* aguntur in Syria Tryphon qui se tutorē Antiochi, *Prius dictus Diodotus Apamensis.* *a Theos hic dictus.* *Liuius lib. 55.* Demetrij priuigno substitui à populo laborauerat, *1. Machab. cap. 13. & sequent. 4.* triennium eius nomine crudeliter administrato *Tribus annis.* *Iosephus lib. 13. cap. 10.* Regno, pupillum specie calculi incidendi necat. Regno autem aliquandiu potitus, exolescente *Triennio.* *Athenæus. lib. 8. cap. 2.* paulatim recentis Imperij fauore, ab Antiocho Demetrij fratre, qui à Cleopatra fratris vxore Rhodo accersitus erat in Dorum fugatur, obsidetur terra marique 120 peditum, 8 equitum millibus: euadens tamen in Ortasiam Apameæ sibi *Anno 3817.* *Iustinus lib. 36.* manus infert. Ita Antioch⁹ Regno redditus, Cleopatra in coniugem adscita: primùm quidem veræ *1. Machab. cap. 15.* religionis amator, Simonem fauore & amore pro- *Asmonæum.* sequitur; sed cùm per Athenobium petitas Gazam, Ioppen, Hierosolymas; aut pro iis ratione vrbium 300 talenta, tributum totidem, non im- *Id est, 600000 coronat.* petraret, excandescens grauiter Cendebæum ad *1. Machab. cap. 16.* Iudææ populationem ablegat, qui victus à Ioanne *Filius Simonis.* *Iosephus lib. 13. cap. 11.* & Iuda, hominem magis exacerbauit. Adeò vt *Huc aliqui trahunt quod supra in Antiocho Magno retuli.* confestim cum exercitu Hierosolymas propera-

ret,

ret, Iudæos internecione deleturus, nisi pecunia manus ipsi & iram abstulissent.

CAPVT XIII.

INTEREA Demetrius, quem in Hircaniam missum supra dixi, priuatam licet opulentam vitam pertæsus, hortatore Calimandro in Regnum reditum parabat. Sed Phraates equitum celeritate per compendia viarum occupatum retrahit, & coniugi arctiori custodia obseruandum remittit. Hac clementia nihilo melior effectus, eodem comite fugam repetit, eadem infelicitate deprehensus in Regis manus venit, talisque aureis ob puerilem inconstantiam donatus, coniugi & liberis secundò donatus, in pœnalem remittitur Hircaniam. Hæc autem Parthi clementia non affinitatis, aut miserationis gratia, Demetrio obueniebat; sed quod Syriæ inhians hoc aduersus Antiochum vsuros se putabat, prout res, tempus, aut fortuna belli exegisset. Quod sic euenit. Consilio enim Parthorũ non obscurè obseruato Antiochus, occupandum bellum ratus, induratum multis finitimorũ prœliis militem in aciem producit. Luxuriæ non minor, quàm militiæ apparatus erat: quippe 80000 armatorum, millia 300 lixarum cohors sequebatur: coquorum, pistorum, scenicorumq; numerus iniri vix poterat: auri argentiq; tantum, vt gregarij caligas auro materiamque auro fingerent, cuius amore populi ferro dimicant. Sperabat miser Arsacis Imperium magnis scyphis exhaurire. Quæ spes certa esse videbatur, cùm tribus prælijs superior Babylonem reuertens milites in hyberna distribuebat. Sed mittitur repetè in Syriam cum exercitu Demetrius, cui se ciuitates copiarũ præbitione & iniuriis militum grauatæ plurimæ tradunt. Accurrit ad nuncium defectionis Antiochus, & cum Phraate obuio fortiter pugnans, à suisque

Iustinus lib. 38. — *Parthorum Rex.*

Liuius lib. 59.

Orosius lib. 5. cap. 8.

Iustinus lib. 38.

Valerius Max. lib. 9. c. 1.

Liuius lib. 59.

Athenæus lib. 10. cap. 12. ait hoc Arsacem dixisse mortuo.

Iustinus ait eum in bello occidisse. Ælianus.

Anno 3838.

Iustinus li. 39.

Plutarchus apophthegm.

suisque desertus è rupe se dans præcipitem captiuitatis ignominiam filiam hoc prælio captam matrimonio sibi iungit, occisum patrem Parthus ob virtutis reuerentiam regio funere aureo loculo sepelit. Erat enim indolis bonæ & qui citra adulationem liberos alicuius æstimabat. Vnde cum in venatione à comitibus desertus ignoto habitu ad rusticanam domum diuertisset, & per cœnam regis mentio incideret vnus ex contubernalibus regem bonum esse aiebat, sed venationi plus æquo intentum res magnas sæpe posthabere. Postridie regio cultu ornatus stipatusque satellitio, eodem contendens, tantum abest vt succensuerit vt etiã laudatis tum primum se veros de se sermones audisse profiteretur.

Capvt IV.

Iustinus l. 39.

Hæc de quibus est in Liuij l. 68.

Physcon.

Iose. l. 13. c. 13.

Anno 3842. Regni secundi anno 4. Cleopatra.

Appianus Syriaco sagitta sua manu missa factum.

Zebenna ei cognomen

Iose. l. 13. c. 17.

Physconem.

VT ad historiam redeamus. Antiocho è vita sublato, Demetrius iterato diadema sumit. Qui infelicium bellorum notam eluere volens, in Ægyptum arma transfert, Cleopatra socru pretium auxilii regnum offerente. Sed dum aliena insectatur, propria Syriæ defectione amittit. Ptolomæus enim audita sororis in Syriam fuga, iuuenẽ quendam Protarchi negotiatoris filium submittit, qui se Antiochi adoptione in regiam familiam relatum iactet, auxiliisque Ægypti regnum quærat, Syriis iam quemlibet Regem præ Demetrii fastu laturis. Venitur ad manus, vincit Alexander (hoc enim nomen iuueni imposuerant) deseritur à suis, vxore, liberis, exercitu Demetrius, Tyrum religione templi se defensurum cogitans, nisi ipso nauis ingressu præfecti iussu occisus fuisset. Sequitur cædem patris filii parricidium, quem mater, quasi ipsa inconsulta diadema sumsisset, è medio tollit, Antiocho qui restabat ad regnum reseruato. Interim Alexander fœdere cum Iudæis renouato pacis & felicitatis impatiens, Ptolomæum ipsum à quo

regno ornatus erat, despiciebat. Qui indignatus Antiocho Athenis aduocato auxilia præbet, vt Gryphinam filiam coniugem mittit, populos in auxilium, belli non tam societate quam affinitate sollicitaturus. Nec frustra fuit. Nam instructum Ægyptiis viribus Gryphum plerique exceperunt, prælioque Alexander superatus Antiochiam fugit. Vbi pecuniæ inops cum stipendiis impar esset aureum victoriæ signum è templo aufert, ioco sacrilegium circumscribens. Sed cum vlterius Iouē ipsum rapere aggrederetur, deprehensus concursu multitudinis fugatus, vi tempestatis à suis desertus, à latronibus captus, à Grypho necatus est. Ita externo hoste Gryphus liberatus in domesticas incidit insidias. Mater dominandi libidine marito prodito, filiorum altero perempto, huic quoque ab excitatione venienti venenum miscuerat. Rex edoctus de insidiis quasi pietate cum matre certaret priorem ad potum inuitat, abnuentique instat mox & prolato indice eam arguit, solam superesse dictitās defensionem, si quod filio parauerat, ipsa hauriat. Sic victa scelere in se verso extinguitur, filioque quietum tantisper regnum relinquit, donec ipse fratrem Antiochum qui Cyzici educabatur arte materna perimere tentans, vt maturius de regno certet, quietum excitauit.

Gryphus ob nasi magnitud. dictus est.

Dicebat sibi à Ioue datam commodato victoriam.

Iustinus l. 39.

Anno 3844. regni 22.

Philometor hinc dictus per antiphrasim.

Hinc Cyzicenus dictus est

Capvt XV.

CVi cum Cleopatra ex Ægypto adueniens nedum vxoris nomen afferret, exercitum Cypri sollicitatum velut dotalem adduxisset, par viribus factus, prælium committit, vincitur, fugatur. Antiochia capta, capta simul & Cleopatra, & à sorore quod peregrinos exercitus in certamina fratrum aduexisset, accusata, ad cædem quæritur. Resistebat Gryphus, eam enim esse quā sexus periculis & sæuitiæ bellorum eripere, necessitudo san-

guinis

guinis etiam tueri, & templi quo confugerat religio debeat.

Sed hæc non misericordiæ, sed amoris verba interpretans Gryphina, percussores ad fanum mittit. Qui deæ simulacrum amplexanti manus præcidẽtes, execratione parricidarum violatis numinibus mandata decidẽtem obtruncant. Non multo post repetita prælii cõgressione victor Cyzicenus Gryphinæ captæ supplicio vxoris manibus parentauit. Nec ideo fractus Gryphus, nouis per Seleucem aduectis ex Ægypto copiis instructus, bellum reparat; quod non nisi vtriusque fratrum morte terminatum est. Grypho Heraclionis fraude sublato, Cyziceno post infelicem pro Samaritis in Aristobolum & Antigonem Iudæos pugnam, à Seleuco Gryphi filio victo necatoque. Nec verò Seleuco diu regni potestate frui integrũ fuit, qui à patruele Antiocho victus & in Ciliciam profugus cum à Mopseatis tributa exigeret acerbius, sine populi tumultu, siue insidiis Antiochi dissectus est, iuxta Gymnasium aut vt alii, in palatiò cum amicis igne consumtum periit. Antiochus Cyziceni filius antequam regno initiaretur, ab eiusdem nominis Gryphi filio profligatur. Interim à Ptolomæo salutatus Rex Demetrius filiorum Gryphi tertius, è Gnido accersitus. Qui Iudæis in Alexandrum rebellantibus auxilio fuit, victum tamen persequi non ausus, in Syriam reuertitur. Vbi fratrem Philippum temere irritans, ab eo, Arabibus, & Parthis oppugnatus dedere se cogitur, abductusque in Parthiam honorifice habitus est. Philippum fratrem Antiochus Regem videre non sustinens, Damasci proditæ causa bellum suscipit, qua reddita bello quidem finis impositus, sed Philippus à Gabinio captus regno excidit. Quod frater Antiochus arripuit, quam primum Roma, quo regni Ægyptiaci spe contenderat rediit. Et quidem in itinere à Verre in Cilicia spoliatus, in Arabiam mouens

Marginal notes (left): Iosep. l. 13. c. 19. — Appianus. — Iosep. l. 13. c. 19. — P. Io. Hircani. — Iosephus l. 13. c. 20. Ægesippus l. 1. c. 10 — Athenæus l. 13. c. 23. Myrinam vocat eius amicam. — Cicero in Verrem.

Marginal notes (right): Anno 3873. regni 29. ætatis 45. — Io. Hircani filios. — Quintus eius nominis. — Pio. — Anno 3875. — Pius est cognominatus per iocum. — Lathuro. — Dictus fuit ἄκαιρος. — Anno 3877. — Anno 3879. — Dionysius cognomine.

uens, Iudæam petit, frustra reluctante Alexandro Iudæorum Rege, positisque ad Alabium castris, cum Areta Rege pugnans occiditur, militibus qui ex fuga reliqui erant fame enecatis.

Ioseph. l. 13. c. 21. *Vide Arabica.* *Anno 3180.*

Capvt XVI.

Appianus Syriac.

ITA Syria, toto Mithridatici belli tempore, quod contagio multarum gentium annum excessit quadragesimum, varios sortita est dominos, verius quam Reges continuata quidem stirpis serie, sed vix nisi cædibus aditu ad imperium patefacto. Cum Demetrius vt supra diximus ab Alexandro oppugnaretur, rebus suis diffidens, apud hospitem Guidium duos ex filiis cum magno auri pondere demandauerat, vt belli periculo exemti, si ita sors tulisset, paternæ vltioni seruarentur. Ex his Demetrius audita Alexandri luxuria, quem priscarum sordium oblitum insperatæ opes & alienæ felicitatis ornamenta velut captiuum, inter Scortorum greges desidem in regia tenebant, auxilio Cretensium nihil hostile metuentem adoritur. Antiochenses veterem patris offensam nouis meritis correcturi, se tradunt, milites paterni olim prioris sacramenti religionem noui Regis superbiæ præferentes signa transferunt. Atque ita Alexander non minori impetu fortunæ desertus quã elatus pœnas dedit & Demetrio quem occiderat & Antiocho cuius originem mentiebatur.

Iustinus l. 35. *Soter.* *Nicator dictus.* *Anno 3818.*

Demetrius paterno regno redditus, per Apollonium præfectum Iudæis bellum indicit, cum quo Ionathas congressus Ioppem capit, hostem Azotum vsque persecutus 8000. ex iis cum vrbe temploque flammis & cæde necat. Placatus tandem à Ionatha ingenti gloria ornato, Iudæam cũ adiunctis Samaria & Galilæa immunem permittit, 300 talentis acceptis *a*. Hoc rerum successu corruptus vitiis adolescentiæ, in segnitiem labitur tantumque apud omnes odium ex contemptu iner-

Cælesyria. *1. Machab. c. 10.* *a Id est, 180000 coron.*

inertiæ quantum ex superbiæ pater contraxit. Adeo vt ad Triphonem eius pupillum Antiochum omnium animi inclinarent, qui sensim ad imperium viam sternebant. In Mesopotamiam inde fugiens à Græcis & Macedonibus reuocatus, ob Mithridatis incursiones, cui Persarum, Elimæorum, Bactrianorumq; subnixus viribus ad abolendam segnitiæ maculam bellum infert. Vario euentu nō infeliciter pugnatum. Donec pacis simulatione captus, deceptus, traductusque per ora ciuitatum populus qui desciuerat in ludibrium fauoris ostenditur.

1. Machab. c. 11.
1. Machab. c. 12.
Theon.
Parthi.
Iustino Arsacides.
Appiano Thraates.
1. Machab. c. 14.
Appianus Syriaco, alij in Bithyniam.

Postea à victore in Hircaniam missus, benignè & iuxta cultū prioris fortunæ habetur data in matrimonium Rodogone filia. Restabat ex Gryphi filiis Seleucus, qui non immerito sibi timens latuit donec in Ægyptū euocatus est. Dum hæc aguntur Antiochus Cyziceni f. post infelicem in Parthos expeditionem, rebus Syriæ tam perturbatis, ne sic quidem animo regnum præsumere cessabat. Sed popularium vota in Tigranem ferebantur, qui præter domesticas opes, Parthica societate, Mithridatis affinitate instructus esset. Hic igitur accersitus pulso Antiocho per multum tempus trāquillissimò regno potitus, nec alium bello lacessere, nec lacessitus inferre necesse habuit, donec à Lucullo pulsus est, qui Antiochum in Asia educatum, Antiochi superioris filium, Regem appellauit. Sed quod Lucullus dederat, Pompeius ademit, qui ne volenti quidem Syriæ nedum recusanti se daturum aiebat regem, qui 18 annos in aliquo Siciliæ angulo latuerit, victoque Tigrane alieni operis præmia postulet. Ita redacta in formam prouinciæ Syria cui ex sententia 10 legatorum, prætor quotannis ex vrbe mittebatur.

Strabo l. 17.
Cybiosac alii.
Dio li. 39.
Pius ei cognomen.
Iose. l. 13. c. 19.
Iustinus l. 40.
R. Ponti.
18 annos.
Appianus Syriaco.
Eius nominis duodecimus.

APPENDIX.

c Cæsar l. 3.

Plutarchus.

QVAMVIS constituta à Romanis Syria, manserunt tamen eorum permissu aliquot certæ partis tyranni *c* vt Calcidicæ, Emesæ, Trachonitidis, Bataneæ & Abellinæ.

Dio l. 39.

Appianus.

M. autem Scaurus à Pompeio regioni datus rector, cui Reges Iudææ & Comagenæ aut saltem procuratores aliquatenus subiacerent. Scauro L. Philippus Philippo Cn. Lentulus ex prætura successerunt. Ex consulatu autem A. Gabinius qui Ptolomæum reduxit, & in exilium pulsus à Cæsare restituitur. Missus post hunc M. Crassus qui à Parthis necatus, C. Cassio quæstori suo reliquit prouinciam. In quam M Bibulus multis post Cōsulatū annis missus est & post eum P. Scipio Pompeii socer.

Dio l. 47.
Liuius l. 114.
Sigonius lib. 1 c. 12. de iure prouinciarum.

g Marco Consuli.

Liuius li. 19.

Post ciuile Pompeii & Cæsaris bellum cum S. Iulius à victore prætor designatus à Cæcilio Basso Pompeianarum partium homine deletus esset, C. Antistius Cæsaris fautor imperium arripuit, vt se etiam à M. Crispo & L. Statio *g* passus sit obsideri. Mortuo Cæsare Senatus P. Dolabellæ ob interfectum Trebonium ad emtam prouinciam in Cassium transtulit, cui postea Antonius collegarum permissu Orienti præfectus, Decidium Saxam & eo necato P. Ventidium legatum imposuit. Post quem Sossius Cyrinus alii. Ex quo tempore Partho via facta fuit in Syriam, quæ nec vnquam ab eius metū libera fuit.

Plutar. Antonio Syriam Cleopatra ab eo datam.
Dio li. 48.
Dio lib. 49.

Dio l. 51.
Vide Cyzicum & Antiochiam.

Dio l. 53.

Idem lib. 54.

Post Actiacam victoriam Q. Didius Syriæ præfectus fuit qui in Arabum defectione impetrata & gladiatorum reductionem nō parum attulit momenti ad belli certitudinem. Ab Augusto etiam Agrip-

Suet. Tiberio c. 39 & 41

Agrippa huc missus, hinc reuocatus in vrbẽ tribunitia potestate honoratur. Substituto Germanico

Dio l. 59.

post cuius mortem aliquot annis Tiberii negligẽtia caruit consulari legato. Vitellius Syriæ impositus Artabanum ita terruit vt in colloquium veniens se statuis Caii & Tiberii, sacrificaturum promitteret.

Idem l. 62.

A Nerone Corbelo quo fidelior ei alter non erat inflammatæ Parthicis armis regioni curator aduenit, qui Parthos, Armeniosq; Romanis conciliauit. Iudaici belli tempore vicinum etiam Syria sensit discrimen quod pacato Oriente cessauit.

Xiphilinus ex Dionis l. 68

Traiani æuo Palma prouinciæ huius rector Arabiæ partem Romanis adiecit, post quem ab ipso illo Traiano P. Ælius Adrianus ibi relictus est.

Hanc Cassius præfectus à Faustina inuitatus ad

Theodosius & Xiphil. ex Dio. l. 72.

rebellandum M. Antonino impulsit sibi imperiũ somnians. Sed à decurione & vita & spe priuatus est.

Philosopho.

Ex Dionis l. 73.

Post Didium autem ex triumuiris Niger hanc

Ex eiusdem li. 74.

sortitus est quo victo & necato ad Seuerum deuoluta est eius dispositio ad quem etiam Osrœni &

Ex l. 75.

Adiabeni legatione missa qui nuper defecerant se tradiderunt.

Ex fragmentis Dionis l. 79.

Auitus ad imperium euectus scelerum suorum etiam in hac prouincia reliquit exempla vbi Nestorem & Fabium Agrippinum qui huic præerant cum primariis equitibus necauit.

Nec multo post assurgentis Persiæ gloria hanc offuscauit prouinciam.

BABY-

BABYLONICA.

CASPARO VLENBERGIO S. THEOLOGIÆ LICENTIATO D. GEREONIS COLONIENSIVM Canonico, Viro clarissimo, veteris Babiloniæ historiam dedicat hoc sæculari anno sexcentesimo supra millesimum à Christo nato.

IOAN. B. GRAMAYE.

BENE *dixit, qui dixit: ingrato homine terram nil peius tulisse, cuius notam ne incurram, aliquid meorum laborum tibi cõsecrare visum, quem tenerioris ætatis meæ moderatorem & studii formatorem appellare posse gaudeo, felicem nimirum me qui in ea tempora inciderim, quo tu communi senatus Amplissimi suffragio exoratus Laurentiani Gymnasii onus tuis imponi humeris passus es & senescentem temporis vitio disciplinam restituisti, maximo eorum quibus est sanior mens gaudio & Reipublicæ emolumento. Iam quod tuus Seneca alicubi ad Lucilium scribit, secesisti ab hominibus imo etiam à rebus primumq; à rebus tuis posterorum agens negotium. Semper aliquid literis mandas, velut medicamentorum vtiliũ compositiones animæ morbis curandis. In hoc studio stadio currentem ego si te intercipio excusabis, pro tua quam neminem latere pateris humanitate. Sufficit mihi hoc agere ne immemor tibi & ingratus videar aliis, qui infinitis me deuinctum tenes beneficiis. Insuper si quid otii & honoris meo volumini impendere dignaberis, vt iudicii tui calculũ intelligere possim, res erit quæ in gratissimis reputabitur, in quo concludo & Deo Opt. Max. conatus tuos in rem communem cum voto solenni committo. Nonis Februarij.*

CAPVT

CAPVT I.

QVAM alij Sinear, quidam à Moyse vocatam Babylonem, alij Tetrapolim ex Babel, Erach, Acad, Calne fuisse contendunt: ex neotericis nonnulli [illegible] Baldach confundunt, quòd locus [illegible] celebris à veteris Babyloniæ ruinis non procul absit, vbi Antichristum nasciturum Theologorum Senatus credit. Vt vt est, Chaldæorum Prouinciæ caput semper, Assyriorū Regia aliquando, Saracenorum sedes modo est clarissima. Antiquissima fuit in hac vrbe ignis religio à Nimrodo introducta, ob Chamum credo cælesti igne absumptum; & quòd igni omnia cedere viderent, & crederent, nisi quòd Sacerdotū Canopi astu semel decepti sint, qui vas fictile loco coronæ a statuæ suæ imposuerunt aqua plenum, foraminibus obturatis cera; quæ apposito igne liquescens eum extinxit, Chaldæis vltrò cedentibus, & aliquid Deo suo maius confessis.

Gene. 10. [illegible] Ca[illegible], & 2 [illegible]. [illegible] in Theatro. [illegible] Zacharia. [illegible] lib. 2. cap. 18. [illegible] cap. 4. [illegible] [illegible]. Suidas in voce Canopus. [illegible] cap. 17. [illegible] lib. 11. Hist. Ecclesiast. cap. 26. Epiphanius.

Hieronym. & Nic. Lyran. 25. art. Sesach à, pe. atâ, 1. & 12. 3 capite liter. in 1. & 12. à fine mutatis Babel vellare.

Strabo lib. 12. ait, Chaldeos olim & Caubei, & Bizares dictos asserit.

Vide ea quæ de Zoroastre in Bactrianis.

In Ægypto.

a Serapidi.

CAPVT II.

Primi coloni.

ETSI de loco quidam ambigant; nominis tamen identitate ducti turris portentosæ erectionem hîc inseremus. Post eluuionem mundanā annis 133 cum naturæ liberalitate numerus hominum magis magisque augeretur, aliasque, quòd Syria multitudinis capax non esset, terras petere cogitarent, placuit Nimrodo auctore ante separationem immensæ altitudinis turrim erigere, gloriæ futurum monumentum, & eluuionis, si qua inciderit, obstaculum. Cæptum opus perfici non tulit Deus; sed linguarum confusione immissa necessariam, & ideo faciliorem discessionem accelerauit. a Septuaginta duo huius operis Principes

Locum iuxta Euphratem esse ex lapidum congerie quidam conijciunt, alij aliter.

[illegible] [illegible]ianum, Goropium, & Ou[illegible] de Gygantomachia. [illegible] lib. 1. cap. 9. ex E[illegible] et Sibylla vaticiniis. [illegible] 11. T[illegible] de confusione.

Figura Luciferi è calo eiecti.

Huc trahenda de Gygantibus fabula 1. Metamor. qui cælum oppugnare volentes fulmine icti sunt.

a Vide Possevinum lib. 2. Bibliotheca cap. 5.

Augustinus lib.16.cap.4. lib.6.cap.11. de Ciuitate.
Mochus Estians ventu disiectam turrim vult.
Philo Antiquitatibus prelixe de hac re.
Berosus lib. 4. & 5. antiquitat.
Archilochus de temporibus.
Author de Æquinoctu.
Berosus lib.5.
Iustinus Nino id tribuit.
Ita Augustinus sentit.
Diodorus lib.3. cap.2.
Orosius lib.2. cap.3.
c Calius lib.8. cap.11.

extiterunt, qui paulo pòst distracti gentibus suis initia dederunt. Sola domus Heber expers huius consilij natiuum sermonem cõmunicato ipsi suo nomine reseruauit. Ita aliis alio se conferentibus Nimrod, & post eum filius Belus dominantes Babylone tenuerunt: post mortem, vt est gens ad omnem superstitionem facilis, in Deorum numerum relati; ita vt Saturni, Iouisque appellationem sortirentur, qualiter dicti quicunq, regionis primi incolæ, aut coloniarum Principes extiterunt. Cæterum Iouis Beli tempore oppidi magis, quàm vrbis Babylonicæ fundamenta iacta sunt. Cæptum etiam bellis fines Regni propagare, atq, adeo omnem ab Armenia vsque Sarmatiam occidentalem plagã imperio suo adiecit, progressusq; vlteriores, vt historici tradunt, morte præuentus Nino filio reliquit, & mandauit. Ego verò [illegible] venia conjecturæ [illegible] sacrorum codicum authoritate, Ninum Semo oriundum in pulsi ditionem Beli venisse puto; nec mihi persuadeo à Chamo ortum Regnum tanto tempore duraturum fuisse. Accedit quòd Babylonios à Nino victos etiam profani autores scriptum reliquerunt: imó ipsam Babylonem à *b* Nino conditam; nomen tamen à quodam *c* Medi filio accepisse.

D[illegible] [illegible] [illegible]
Beli [illegible] lib.16. [illegible] de quo [illegible]
Ex [illegible] capite 4. [illegible] lonem [illegible] tam a gigantibus [illegible] luuium [illegible]
Auctores vt [illegible] dicendum, [illegible] ve [illegible] cena torum [illegible] ture.

CAPVT III.

De Semiramide.

Strabo lib. 16.
Mela lib. 1. cap.11.
Berosus.
Martialis lib.9. epigr.87.
Theocritus Eyd.16.
Diod. 350 ponit.
b Herodotus lib.1.
Curtius 358.
Solin. c. 6. 6000 passuũ.
Diodorus lib. 3. cap.4.
Claud. 1. in Eutro.

DELETA à Medis Nino, Semiramis Nini vxor Babylonem delegit Regiam, quam situs loci, Euphratis alluuio, terræ bonitas commendabat. Hanc in vrbis formam redactam ita exornauit, vt condidisse credatur. Inprimis latere cocto eam cinxit, quem tenaci *a* bitumine vinxit, murorum ambitus *b* stadia 480 excessit qua quaue pari æquali proportione: ter decies centena hominum millia huic operi intendebant: centum portis adibatur: turri-

Vide Mela & [illegible] ca.
a De eius [illegible] vide Plinium, [illegible] Melam, [illegible] fessos plures, [illegible] Scaligerum, & [illegible] pores.
Nisi [illegible] merum [illegible]

turribus 250 muri ornabantur, quarum altitudo 200 cubitorum Regiorum, qui vulgares digitis 3 excedunt, crassitudo 50: domibus suis seriatim quasi in acie constitutis; ad hęc omnia mireris vno anno ad finē perducta. Præter hæc ponte vtramq; Euphratis ripam iunxit, e muros insuper vtrimque cætera mænibus pares duxit 360 stadiorum. Regias vtrimque duas [illegible] atibus suis & statuis miro artificio exornatas fundauit: Iouis Beli templum in medio statuis, vasis crateribus, mensa lecto, inæstimabilis pretij consecrauit. Vt taceam obeliscū ex Armeniæ montibus excisum, 150 pedum longitudine, latitudine & spissitudine 250: porticus, hortos, aquæductus ea arte & impensa, vt nescias quid magis mirari conueniat; an terræ eductionem in montium speciem; an aquæ ascensum; an fornices, cochleas, pilas; & demum illud quod totum terræ arborumque pondus (4 namque iugerum erat vnumquodque ex quatuor lateribus.) sustinebat. Quanti autem Babylonem fecerit Semiramis vno facto patuit: nam cùm ei circa cultū capitis sui occupatæ nunciatum esset, eam defecisse, altera parte crinium adhuc soluta ad expugnationem eius contendit; nec priùs decorem capillorum in ordinem, quàm vrbem in potestatem redegit. Quocirca statua eius Babylone posita eo habitu, quo ad vltionem exigendam celeritate præcipiti tetendit: & hoc meruit, vt Regum Persię annulis & sigillo tali potissimùm effigie conspiceretur. Deinceps autem Babilonij sub Assyriorū potestate quieti, quum dominos suos assiduè contemplarentur rebellionis mentem, & copiam non habuerunt.

* *
*

Diodorus 365 pedum ait fuisse ex Clitarcho & Ctesia.

Cu[illegible] lib. 5 altitudo 100 [illegible] latitud. 32 pedum [illegible] altissimo 10 [illegible] maiōr.

[illegible] lib. 1.

[illegible] hoc esse, de [illegible] superius.

[illegible] lib. 5. ait, 90 stadia nabitari eam, reliqua [illegible] seri.

Solino 52 pedes fuit.

Orosius lib. 2. cap. 4 pulcherrimè Babylonem Romæ confert, & opponit.

De hoc forte Strabo l. 16.

[illegible] bitur à Strabone libro 16.

A[illegible] hortum pensilem tribuit [illegible] regina, quæ gaudens montibus hoc fieri a marito petiit: vt Herodot.

Lactantius lib 3. cap. 14. de falsa sapientia, hortos Semiramidis inter Orbis miracula refert, alij autē eorum loco Babylonis muros referunt, alij amplitudinem.

Valerius Max. lib. 9. c. 3.

Polyænus lib. 8. Stratagematum.

Curtius lib. 7. hanc Alexandrum maximè admiratum esse.

CAPVT IV.

De Pyramo & Thysbe, Cyparisso, aliisq́; & Derceti Nympha.

Diodorus lib. 3. cap. 2.
Ouidius 4. Metamorph. fabula prima.
Hac aliquibus Dagon esse putatur in sacris.

DERCETA Nini filia fuit, quę apud Babylonios stuprum passa cùm aspectus popularium formidaret, antro ad flumen sese abdidit; & forsan doloris pudorisque impatiens in aquis vitam finiuit.

Hanc Venerem a[illegible] cant ob pub[illegible] inde in piscem versam fabulantur Poetæ.

Ouidius 4. Metamorph.

Huic annectendi Pyramus & Thysbe insigne amantium par: notitiam habitationis vicinia, amicitiam temporis progressu contraxerāt, quæ quòd matrimonio non fuerit consummata parentum obstabat morositas. Interim nutu, signis, & furtiuo ignes fouebāt alloquio. Tandem moræ impatiens amor, si non erumpendi, saltem erependi modum inuenit. Constitutum, vt custodes quisque suos fallens domo & vrbe excedat, & alter alterū loco designato præstoletur. Thysbe occasionem nacta maturius euadit ad dictum locum, vbi conspectu leænæ territa, amictu neglecto in syluam se abdit, quem fera ore cruentato laniat, laniatum relinquit. Pyramus paulo pòst ex condicto veniens, amatam à feris abreptam suspicatus gladio se conficit, ne doloris superstes esset: Thysbe palpitanti superueniens, ne amato superuiueret eodem gladio, & tantùm non eadem manu concidit.

Per rimam, quam in communi pariete notarant.

Ad busta Nini extra [illegible]bem.

Fabula: Eius sanguine morū b[illegible] colorem induisse, quem [illegible] nìo alba poma habu[illegible] fabulantur.

Sobnus cap. 18. ex Egesidemo.

Amoris exemplum aliud accipite. Apud Assium Babyloniæ vrbem puerum Delphinus adamauit, quem dum post assueta colludia discedentem impatientiùs sequitur arenis inuectus hæsit. Hunc affectum Alexander Macedo Numinis interpretatus puerum Neptuni sacerdotio præficit. Terræ huius felicitas facit, vt toties amoris ludum videre & audire cogamur.

Confer quæ de A[illegible] liisq; collegit P. M[illegible] Verderius, & al[illegible]

Philostratus lib. 1. de vita Apollinis.

Cyparissus Assyrius puer fuit forma præ cæteris eleganti, & sacris Apollinis præpositus, cuius defun-

Alij ex Cea eum fuisse, ideo ab ea amatus fingitur.

defuncti honorem testantur arboreta feralia, & nunquã semel excisa repullulans cupressus. Quanquam ad hominum stupiditatem respicere fabulam conijcere liceret ex Philostrato: cùm etiam Ouidius mortis puero causam assignet per ignorantiam contractæ sacri nemoris ceruæ facinus.

Ideo in funere eius vsus. In arborē sui nominis mutatum est in fabulis.

Metamorph. lib. 10. fabu. 3.

Diodorus lib. 2.

Alter Cælius paulo lib. 1. cap. 12.

Antiqua est Babyloniorum in Ægypto colonia, cuius ea fuit maiestas, vt priorem illã quoquo modo referret: cùm nihil vile habuerit, etsi à seruis ædificata, armis quæsita fuerit. In Cappadocia quoque Chaldæorum apparent vestigia, Asiaque & toto Oriente. Adeò vt Reges Magos habere visitatum esse cœperit, & perpetuum, qui disciplinę suæ fundamenta non nisi hinc petiuerunt, etiamsi de India Herodotus, de Scythia Berosus, de Ægypto Suidas loquatur, tanquam locis vnde Magiæ Magorumque petita sit disciplina.

Vide propria.

Tertullianus.

Hæc cùm de tempore vix constet, & Poëtarum fabulis obnoxia sint, in vnum caput conijcere malui, quàm hallucinando certum in historia locum emendicare.

Capvt V.

De initiis Babylonici Regni.

Inclinante Assyriorum imperio, & luxu eneruatis Regibus, primam defectionis mentem & Regni spem Arbaci iniecit Belesus, siue is Sacerdos, siue Præfectus Babyloniorum fuerit: qui vt, erat astrorum & cæli obseruator, præuiderat Medo Regnum portendi. Id Arbaci necessario suo, qui Medis præerat, intellectum, animum dedit; præsertim visa Sardanapali ignauia. Bello inito cùm superior Assyrius esset, fracti Medorum animi, arma proiecerant, & victoriæ spem; nisi idem ille qui bellum suggesserat, auxilia prom sisset. Quibus superuenientibus erecti in libertatem omnes, victoria & vrbe tandem potiti sunt: Rege

Anno 3145.

Phul-Belochus aliis dicitur.

Phul-Belochus.

Phul. id est, euertit. Belochus quia Beli Sacerdos dictus est.

Diodorus lib. 3. cap. 7.

potituri. nisi se ille maturius & sua omnia flammis credidisset. Hoc rerum successu Arbaces Belesum Satrapam Babylonis confirmat, eidem cineres incensæ Regiæ petenti deferendas permittit Belo aggerem erecturo. Sed ignarus cineribus istam ingentem auri massam abscondi: quod vbi per delatores comperit, Belesum, quamuis à Consilio capitis damnatum, non modò absoluit; sed & auro donato Præfecturam habere permisit. Maiora eius in se dicens beneficia, quàm quæ vllo nequiter admisso deleri possent; cogitans interim prima Regni initia humanitate magis, quàm sæuitia fundari.

Promiserat si vera retulisset.

Ita diuisa Monarchia, nunc Babyloniorū nunc Medorum res primæ fuerunt; prout hîc vel ibi bellicosi Reges extiterunt. Belesus certè non contentus Chaldæa Manahemum Israhelitarum Regem vectigalem sibi fecit talentis mille mulctatū, vicinosque Syriæ & Arabum Regulos si non subiugauit, certè adiunxit sibi. Beleso successit Tiglat-Phul-Assar, hæres vt Regni, ita in Iudæos odij. Peca Rege superato Tribus Zabulon & Nephthalim in Assyriam abduxit, Galilæa Regem omni mulctauit, Galaditem omnemque trans Iordanem regionem populatus. Achaz Regi Iuda thesauris sacris confœderatus, Damasci occupator & euersor. Salman Assar autem successor Olec Regem, in cuius impietate Israelitarum periit felicitas, tributo imperato subiecit. Qui cùm occultis consiliis rebellionem pararet, Ægypti Rege in auxilium vocato, perpetuis eum vinculis alligauit, vrbem Regiam post annorū trium obsidionem excidit, Populum vniuersum abduxit, Assyriis in hostili solo collocatis. Tobiam in honore habuit, fidumque expertus talentis decem donauit, Medos suo adiecit imperio, clarus pace belloque eximius, Tyrum obsedit Phœnicen cum exercitu ingressus.

Obiit anno 3191.
4. Regum cap. 15.
1. Paralip. cap. 5.
Id est, euersor Assyriæ.
Alii Thul Assur.
Vide Iudaica.
4. Regum cap. 15.
Iosephus lib. 9. cap. 16.
Vide Iudaica.
Vide Damascena.
Ptolemæo lib. 5. Nabonassar μεγάλ. συντάξεως. cap. 5.
Id est, pacificus Assyriæ.
Sua vocatur Iosepho lib. 9. cap. 20.
4. Regum cap. 17.
Sulpitius inde Samaritanos ait dictos, id est, custodes: vera forsan, non tamen prima nominis ratio.
Tobias.
Traditum Esaia 16.
Obiit anno 3206.

CAP,

Capvt VI.

Tobiæ gesta.

Tobia 1.
Hist. Scholast. cap. 1.

INTER abductos à Salaman-Assar Tobias quidam fuit ex Tribu Nephthalim, homo pius in Deum & proximos, legum patriarum custos ab ineunte ætate, quem nec Israëlitarum Regum exempla, nec Gentilium auertebat conuersatio. Sua egentibus impertiebatur, cæsos à Tyrannis sepulturæ mandabat, non obstante Regum metu, amicorum conuitiis, vxoris imprecatione: quæ insuper, cùm fortè lassus secundū parietem dormiens stercore hyrundinis incidente vsum oculorū amisisset, infortunium hoc superstitioni eius adscribebat. Ille contra nihil, tantùm hortari, inuitare, pacare, orare. Erat fortè in Media Tobiæ debitor Gabelus, cui egenti 10 argēti talenta mutuauerat. Ad hunc morti, vt putabat, vicinus pater filiū eiusdem secum nominis ablegat, comitemq; dat Azariam Ananiæ Magni filium, vt putabat, re autem vera Raphaëlem Angelum. Hoc comite iuuenis saluus & incolumis occurrentia euasit pericula. Lauanti fortè portentosæ magnitudinis piscis adnabat, terrori erat & periculo belluæ immanitas; sed voce Azariæ attracta in siccum oblectamento fuit & medicinæ: salitus enim in cibum fuit, cor, iecur assum, hepar dæmones, fel ab oculis albuginem remouit, singula in vsus opportunos. Nam cùm Raguëli ex contribulibus & cognatione Tobiæ vnica Sara filia esset, quæ septem maritis condicta omnibus superetat virgo ab Asmodeo dæmonio necatis. Hæc Tobiæ illac iter facienti, præmissa prece & ieiunio, in manum datur. Azarias deinde ad Gabelum profectus mutuum retulit. Tum simul domum reuertentes gaudium parentibus attulerunt; præsertim patri tellis beneficio restituto. Tot tantisque beneficiis effecti tandem vnum

Augustinus lib. 2. de Consol. cap. 13.

Tobia cap. 2.

Vallesius cap. 42. naturaliter ... vult factum ex hirundinis proprietate, alij ... calore aut spur...c.

Tobia 3.

Tobia 4.

Tobia 5.

Figura Christi, qui sumpto mortalitatis nostra chirographo iuit, & comite ignoto, diuinitate, liberauit animam à diabolo, eamq; sibi desponsauit.

Allegoria hominis in egenos benefici, qui mortuus suam animam Angelo comitatam mittit ad reposcendum, &c.

Tobia 6.

Augustinus 4. Sermone in festo Petri & Pauli.

Figura: Piscis Christus, cuius corpus passione tostum dæmones fugat.

... quibus putantur esse ..., de quibus Matth.

Græci dant causam dæmoni in Saram amorem, Latini matrimonij abusum ad solas voluptates.

Tobia 7.

Tobia 8.

Tobia 9.

Tobia 12. vnum illud omnium maximum cognouerunt, Raphaëlis Archangeli opera omnia hæc euenisse. *Tobia 14.* Quare gratias agentes summa felicitate, & senio vitam finiuerunt.

CAPVT VII.

4. Regum cap. 19. VT ad publica redeamus, patre sublato è viuis Babylonicũ Imperium administrauit Sennacherib homo crudelis & superbus, qui non contentus decem tribuũ abductione duabus reliquis inhiabat, Ezechiæ Regi bellum indicens, Hierosolymam obsidione vrgens portis assultabat: Ezechia frustra Deo confidere, victorem Gentium, euersorem Samariæ effugi non posse, ni matura deditione sibi consuluisset; Azotum expugnatũ, Lachin & Libnan vrbes obsessas. Tam arctis rebus Ezechias Deo fretus, Esaiæ vaticinio firmatus persistebat. Interim noui in Ægypto motus concitabantur, ad quos compescendos relicto Rapsace Duce profectus est Sennaherib. Cognito autem quod Thirac Æthiopum Rex Ægyptiis subsidio veniens Assyriam peteret, reuersus Rapsacis exercitum inuenit deletum: nam vna nocte Angelus 185000 virorum deleuit. Hac clade perculsus Rex cum ignominia ad suos redit, omnemque in captiuam Israëlem iram euomens innumeros quotidie neci dabat. Tandem ipse in æde Nisrochi filiorum manu interemptus, dignum se pependit supplicium. Huic [illegible] quare in Ægypto [illegible] mutem [illegible] sacra sit. Ex filiis autem Assar-Haddon successit, qui patre foris occupato domi [illegible] negotia administrauerat. Qui ob insignem in [illegible] Iudæos crudelitatem, Niniue delem, pulsus, regno [illegible] & vita spoliatus est à Merodaco, qui Babylonis Satrapa fuerat nuper. Hic auditis Iudæorum miraculis Regi Ezechiæ Legatos misit, quibus ille thesauros suos inspiciendos dedit. Hæc ostenta-

Marginal notes (left):
2. Paralip. cap. 32.
4. Regum cap. 19.
Iosephus lib. 9. cap. 19. ait Ezechiam pecuniam misisse, quibus acceptis Rapsacem ad obsidionem misit.
Esaia 20.
Histor. Schola. 4. Regum cap. 19.
Traditum Esaia 9. 20. 43.
Herodotus lib. 2. Sennacharibum vocat.
Esaia 36. & 37.
Iosephus ait peste eos consumptos.
4. Regum cap. 19.
Tobiæ 1.
2. Paralip. cap. 32.
Iosephus lib. 10. cap. 1.
Herodotus lib. 2.
Iosephus lib. 10. cap. 1.
Assaracoldas vocatur, alias Nabugo, [illegible] putatur in libris Iudith.
Sigonius in Sulpitium ex Suida et Glyca hunc A[illegible] rerum Regem vocat.
a Aun Baladan Beda 6, Ptolemæo Mardocem[illegible]
4. Regum cap. 20.

Marginal notes (right):
Niniue residens.
Id est, [illegible]
Sargon Esaia [illegible]
Princeps noctis.
Anno 3232.
Adra-Melech [illegible]
Obiit anno [illegible]
[illegible] Assyriorum [illegible] quæ 97 annos [illegible] 5 Regibus.
Praedictum à Naho [illegible] pheta.
Iosephus lib. 9. cap. [illegible]
a [illegible] amara [illegible]

ostentatio captiuitatis secuturæ causa fuit, quæ cõtigit filio eius quẽ BenMerodach Merddachi filius fœdo carceri per decennium addixit, vnde tamen male actorũ ductus pœnitudine in regnum remissus est. Post BenMerodach Nabugodonosor regno potitur, cum Phœnicibus diu luctatus, Phraortem Medorum Regem castris & vita exuit, Nechonem Ægypti regem per filiũ in Magdalo debellauit, hęc exempla cum virtute ad filium transmisit eiusdẽ secum nominis, cui præclare facta Magni nomen dederunt. Huic cum Iudæis bellum fuit. Cumque Ioacham à Nechao Rege Ægypti qui Asiæ inhiabat captus, Ioachim frater in locum eius suffectus esset, Nabuchodonosor hunc ad tributa consueta adegit, quæ ipsa dum spe Ægyptiaci belli detrectat, capiendæ vrbis & populi dedit occasionem. Sedechias autem à Babylonio constitutus Rex, dũ deficit, diruendæ & per Nabuzardam delendæ. Nec in Iudæos modo sed & Ægyptios nominis ipsius & virtutis fama penetrauit. Quorum regem non vno prælio victum sibi subiugauit, attriuit, necauit & Iudæos, qui in Ægyptum perfugerant, retraxit: Tyrum quoque per 13 annos obsessam fatigauit, Syriam omnem Nino deleta, quæ plærorumque est opinio, suæ ditionis fecit: plane vt nihil eius obstaret magnitudini, regnumque ab India vsque Æthiopiam propagauit.

Iose. l. 10. c. 3. *2. Paral. c. 33.* *Traditum Esaiæ 39.* *Obiit 3203.* *Id est, diuinus iudex vel tribulator.* *Anno 3318. obiit.* *Iosepho Nabulassar.* *Herodo. l. 1.* *4. Reg. c. 23.* *2. Paral. c. 25.* *Iose. l. 10. c. 11.* *Ptolem. Nabupolassar, Straboni Nanocodrosorus l. 15.* *Iosephus l. 10. c. 5.* *4. Regum paul. aliter cap 24.* *Vide Iudaica.* *Hieremia 46.* *2. Paral. c. 36.* *4. Regum c. 25.* *Ezechielis 29.* *Vide in Ægyptiacis.* *Ezech. 32.* *Iose. in Appi.* *Ezech. 26 & 27.* *Vide superius.* *Hist. Schol. c. 5 ex Megastene & Diocle.* *Tertul. in Iudaos.*

CAPVT VIII.

HÆC foris gesta, domi non minus clara fuit Regis fama, præsertim ex quo Danielis honoratur præsentia. Hic puer vias patrum suorum edoctus, quod esset forma præ cæteris liberali cum tribus aliis Anania, Azaria, Misael ab Asphane eunuchorum præposito ad regiæ mensæ ministeriũ cooptatus, quamuis profanas quibus coæui innutriebantur delicias contemneret, rudi tamen alimento ad omnium inuidiam formosus & fortis

Danielis libro. *Iosephus li. 10, c. 10.* *Nomina hi mutarunt dicti Balthasar, Sidrac, Misac, Abednago.*

euasit. Quod ipsum causante eunucho, fore vt dissimulatum Regis imperium macies secutura proderet, pollicitus erat. Ad corporis autem elegantiam animi pulchritudo accedebat, quæ iuuenem vt hostibus gratum, ita suis reddebat acceptissimũ. Vnum inter alia Susannæ iudicium prudentiam supra annos loquitur eximiam. Tot *a* somniorum interpretamenta sagacitatem arguunt plusquam humanam. Cum enim secundum quietem Nabugodonosor vidisset rem futuro mysterio suspiciẽdam, Chaldæos, qui magicis artibus occultam fatorum seriem discere videbantur, accersit. Sed veritus ne more vulgi non vera, sed regi placita coniectarent, visa supprimit, tum se eorum diuinationi subscripturum, si enunciato somnio artis periculum fecissent. Ariolis id humanæ opis esse negantibus indignatus Rex, quasi falsa augurandi professione hominibus illuderent, cum præsenti negotio astricti nihil se scire confiterentur, in singulos iubet animaduerti. Et periisset nisi Daniel superueniens somnii mentem ipsumque somnium recitasset. Erat autem eiusmodi. Viderat statuam *a* capite *b* aureo fulgentem, brachiis *c* argenteis, ventre *d* & femoribus æreis, cruribus *e* ferreis, quæ in *f* pedes partim ferreos, partim fictiles desinebat. Sed ferrum *g* & testum inter se confusa coire non poterant. Totam autem hanc molem lapis *h* sine *i* manibus abscissus à monte proterebat, omniaque in puluerem redacta vento credebantur. Hoc vbi retulisset Daniel mirantibus cunctis superiunxit explicationem. Quibus rebus cum aliquid supra humanum iuueni inesse suspicaretur Rex, Satrapam Babylonis loco à se proximo instituit. Cuius auspiciis res gessit præclarissimas, Lybiam Asiamque vsque ad Armenios suæ adiiciens ditioni. Vrbem quoque & hortos pensiles reparauit, ornauitque. Inque ea statuam sibi auream immensæ magnitudinis ponens vt sacram effi-

Vide Iudaica.
Danielis 21.
a *Inde Suidas eum vult dictum Balthasarum.*
Iose. l. 10. c. 11.
Danielis 4.
Hi. So. c. 21.
a *Mundus.*
b *Regnum Assyriorum.*
c *Persarum.*
d *Macedonum.*
e *Romanum.*
f *Ciuilia bella vel imperij diuisio.*
g *Christus.*
h *Sine viri opera natus.*

Allegoria.
a *Homo.*
b *Nobilitas.*
c *Diuitiæ.*
d *Fama & honor.*
e *Fortitudo.*
f *Humana fragilitas.*
g *Mors.*
h *Diuina iustitia.*
i *Ad nihilum redigit.*

Alphas teste.
Iose. lib. 10. c. 12. paulo aliter hæc facta distinguit & ascribit Nabugedonosoro patri & filio.
Hinc eum Herculi fortiorem aiunt Hebræi ex Megasthene 4 indiciorum.

Danielis c. 3.

Hist. schol. c. 3

Tertul. de resurr.

effigiem ab omnibus adorari præcepit. Quod cum certatim deprauati adulatione animi exequerentur, tres Danielis comites profano officio abstinentes, ex edicto rei constituuntur; propositaque conditio pœnarum ardens caminus, vt præsenti metu compulsi statuæ aduoluerentur. Verum illi ignibus deuorari quam piaculum cõmittere malentes, vincti in medias flammas cõiiciuntur, quæ intactis Hebræis ministros nefandi operis absumpserunt, intactis etiam Sarabis & Thyaris quamquam Iudæis alienis Cumq; pueris psalmum Deo concinnantibus quartus specie angeli conspiciebatur ambulans, cedente incendio, quem Rex propius intuitus filium Dei confitebatur. Quemque solum omisso statuæ cultu coli re promulgata imperauit. Ad exiguum durauit ista resipiscentis animi cura, vnde alio mali genere superbam maiestatem conterere visum fuit Deo, idque ipsum somnio præmisso iudicare. Fuit illud eiusmodi. Arborem *a* videbat vertice *b* cælos, ramis *c* vniuersam terram obnubentem, fructu *d* vario, foliis *e* viridibus, quam omne *f* volucrum genus nidis suis & cantu honorabat, sub qua omne *g* bestiarum genus pascebat. Tum vigil *h* & sanctus cælo descendens præcepit arborem salua *i* radice, foliis *k* & animalibus *l* abactis *m*, succidi *n* vinculoque ferreo *o* & æreo *p* astringi, rore & graminibus *q* pasci donec septem *r* tempora mutentur. Huius visi mentem, reliquis Chaldæorum obmutescẽtibus, Daniel edisserens hortabatur Regem luxu posito eleemosinis pœnam redimere, quo non impetrato, anno elapso, dum insolenter in palatio obambulans suam iactat felicitatem, Voce cælesti idem quod Daniel futurum prædixerat monitus, æger inter spem metumque à subditis eiicitur & 7 annorum squalore exomologesin operatus, vnguiũ leoninum in morem efferatione, & capitis incuria aquilinum horrorem referente, verbo dicam: cor-

Danielis 4.

Hist. schol. c. 4.

a Nabugodonosor.
b Maiestas.
c Regnum.
d Voluptas.
e Diuitia.
f Adulatores.
g Subditi.
h Deus Iudex.
i Vita.
k Opis.
l Subditi.
m Alienatis.
n Regno eyco.
o Vt Leo.
p Vt aquila.
q Vt bestia.
r 7 anni.

Suidas in horto pensili à se structo obambulantem ait se iactasse.

Allegorice hæc scribi aliqui sentiunt.
Tertullianus de corona.

Theodoretus ait eum furiosum factum edisse.

Daniel 7. leana, habenti alas aquila Nab. comparatur.

Vnde fabulantur eum fanasse leones, eique insedisse.

pore victu, conuersatione, bestiam imitante, postquam satisfecisse visus est restituitur.

Sulpitius eum pœnitentem hæc egisse.

Hinc Esaia 14 Lucifer & filius auroræ dicitur, nisi quis ad orientis regnum id trahat.

Totoque deinceps vitæ tempore serius DEI cultor extitit sui memor intra humanos se continens.

Obijt anno 3381

CAPVT IX.

SIMILE morum & vitæ institutum filio cum diademate träsmisit, qui Amilinus vocabatur, cognomine Enil-Merodach ob quietem credo, quam desidiam aliqui interpretantur, indito. Hic Ioachim post longos carceris squalores luci restitutum, mensæ suæ consortem, & consiliorum participem effecit. Huic vxor fuit nihilo Semiramide inferior, Nitocris, quæ videns res Medorum indies augeri, nec ex re Babyloniorum fore tam vicinam potentiam, omnia Medis vicina loca immenso opere communiuit, fluuiumq; Euphratem qui hactenus inoffenso itinere toto vndarum impetu Babylonem vehebatur, ita circumduxit, vt Attecicam pagum ter idem perfluat.

Iosepho vocatur Amilmatacapus & Abimatodocus.

Hierem. 52.

Obit 3411.

Id est, stultus Merodach.

Herodotus l. 1. ait eam 5. seculis post Semiramidem vixisse.

Vide Assyriaca & hæc superius confer.

Hæc quidam Semiramidi attribuunt.

In Assyria.

Eiusdem fluuii vrbem in duas partes secantis vtramque ripam ponte operosissimo iunxit, mira incolarum commoditate.

Cæterum Amilino breui è viuis sublato Reg-Assar successit, frater vxoris, vel vt alii sororis aut demum, vt plærique ipsiusmet filius.

Iosepho Neregalassar, & Egissarius.

Vt Iosephus.

Vt alij.

Vt Metasthenes.

Qui Lab-Assardach nactus est successorem, in quem Cyrus Asiæ dominationem affectans bellũ mouit. Cumque dubium an diffidentia, an securitate, mænibus se contineret, Cyrus exercitum promouit. Rursum cum in Gyndis fluuii deriuatione stultè Cyrus occuparetur, nihil hostile metuentes Babylonii, festos dies choræis & lætitia alioquin ipsis familiari agebant. Qua occasione Persarum lectissimi parte qua Euphrates superioris Reginæ opera vadosus erat, irrumpentes, nihil sentientibus, & qui alias obseratis quæ ad flumen tendunt

Iosepho filius est, frater Metasthenei.

Herodoto vocatur Labynitus.

Forte hoc est bellum quod Xenophon l. 1. Cyropædia & 2 vocat Assyriorum & describit.

Iustinus l. 1.

tendunt portulis, conscensoque septo pro ripis stantes pessimo exitio multassent, superuenerunt. Vrbem captam incolæ non prius quam hostes in foris conspicerent, aduerterunt, nec tamen ad omnes ob eius magnitudinem nisi triduo elapso fama captæ vrbis peruenit.

Id est, turbatio.

CAPVT X.

IN concursu autem Rex periit, cuius in locum Cyrus Bald-Assaré fratrem substituit, hominem nequam superstitionibus deditum & impietati. Hic cum publico principibus & præfectis epulo sacra templi Hierosolimitani vasa, quæ à Nabugodonosor ablata, thesauris Regiis recondita erant, proferri iussisset, hisque per luxum & licentiam regalis conuiuii omnes promiscue abuterentur: subito rex in pariete conspicit digitos scribentes, cernebanturque in versum ducti caracteres, sed qui legeret non reperiebatur. Magis accitis & nihil solidi respondentibus, in mentem venit Reginæ Danielem esse iam olim occulti mysterii interpretem. Hic aduocatus explicat Regi ob delictum quod sacra vasa temerasset mortem imminere. Nocte insequenti cum vix ex pridiana temulentia respirasset oppressus cum vita monarchiam transtulit in alium locum. Quæ occupata fuit à Dario Medo Danieli amicissimo, quem veste purpurea, torque aureo donatum, tertium regni principem constituit. Ita vt qui vna cum eo potentes erant inuidia exagitati quod sibi alienigena captiuæ gentis æquaretur, callide Regem induxerint, decernere per 30 dies proximos, vt sibi diuini honores impenderentur. Daniel huic edicto contrarius reus sistitur, &, quamuis multum reluctante Dario, principes eiicere, vt in lacum dimitteretur. Sed obiecto bestiis nullum periculum fuit. Quod cum Rex comperisset, delatores leonibus deputari mandat: qui non simili exemplo perfuncti conti-

Alias Nabonidus vocatur.
Danielis 5.
Zonaras tom. 1.
Suidas.
Scriptum erat Mane thecel Thares.
Hist. Schol. c. 7. & 8.
Joseph. l. 10. c. 13.
Sulpitius l. 2.
Jos. l. 10. c. 14.
Hist. S. c. 9.

Hic filius Nabugodonosor magni vocatur.
Danielis 5.
Alij hunc non Regem sed tantum Satrapam fuisse.
Allegoria.
Bathasar peccata,
Vasa templi Potentia naturales.
Manus morbus,
Magi medici,
Cyrus dæmon,
Nox ignorantia,
Regnum cælum.
Anno 3425.
Cyri affine.

continuo ferarum famem expleuerunt. Daniel clarus ante, clarior haberi cœpit, cuius Deum rex antiquato edicto coli publice præcepit. Et cultus est eo, quo præfuit Darius, tempore, Cyro Persarũ monarchæ quoquo modo subditus. Sub quo illustre accidit huc inferendum antequam Danielem missum faciamus. Simulacrum erat Beli quod antiqua religione popularium colebatur, antistitum dolo, qui effigiem vesci ac potare affirmabant, cũ ipsi diurnam pensitationem idolo apponi solitam clam absumerent. Igitur Cyrus qui Daniele familiariter vtebatur sciscitari, cur Deum non adoret viuentem & depascentem quæ inferuntur; Daniel ridere hominis errorem, negare æs illud & brutam materiam cibu potuvé capi. Tum Rex sacerdotibus qui 70 numerum excedebant, accersitis rogare, minari si aliter ac res habet fateantur. Illi dolo confisi obsignari templum optant, vt nisi postridie apposita absumta sint morte plectantur, dum eadem conditio Danielem maneret. Placet conuentio, templum obsignatur, cum prius ipsis inscîis Daniel cineres sparsisset, quibus impressa vestigia occultos introeuntium aditus proderent. Quod ita factum, ipsosque cum vxoribus & liberis suffosso foramine ingressos morti Rex addixit. Idolum non hoc modo, sed & draconis aliud ipsius potestati permittens. Vnde populus concursu ad Regiam facto interminati sunt in Danielem ipsis permittat necem, & in angustiis constituto Regi nolenti eum extorserunt, & in lacum 7 leonibus instructum demiserunt. Hic propheta vt viueret, Abacuc cuiusdam in Iudæa agentis & Angelo attrahente astantis pulmento refectus est, ne periret mansuefacta leonum feritas, lenita fames aut verius animata quiete feritas, reseruata amara fames vt expeditius & auidius eos absumerent, qui post 7 dierum spacium, cum Rex Danielem defleturus ad lacum se contulisset, viuumque præter spem

Sulpitius l. 2. Cyrum vocat Persarum Regem sub quo hac acciderint.
Danielis 14.

Allegoria.
Bel corpus,
Rex anima,
Vesci potare delitiis quas necessarias putat quodam modo. anima, qua tum demum ad saniorem mentem reuocatur, cum vestigia in cinere, i. est, in sepulchro viderit.

Hist. Schol. c. 14.

Draconem à Daniele offa picis necatum quidam volunt.

Histo. Schol. c. 15.

ſpem inter famentes feras videret, erant damnandi, delatores nempe & qui inuidiam viro bono & moleſtias pepererant.

CAPVT XI.

Sulpitius l. 2. Ioſephus Sulpitius. Dario Cyrum Perſam ſucceſsiſſe vnam affirmant.

HÆc Cyro Perſarum monarchæ plærique tribuunt; quid ſi poſſit ad alterum Cyrum trahi quem Medum alii vocant, qui Dario Medo in Babylonis regno aut ditione ſucceſſerit. Duos autem Cyros facere cogitur, quisquis grauiſſimos hiſtoricorum deſiderat conciliare. Dicamus ergo hunc eundem eſſe qui Artaxerxes *a* in ſacris vocatur ob virtutis bellicæ peritiam, qui mortuo forte Daniele cum deeſſet, reprehenſor Samaritanorũ legatione motus Iudæos à templi ędificatione per Cyrum conceſſa per Darium Medum approbata retardauit. Hic idem Cyri Perſæ caſtra ſecutus pro eo forſan Scythis bellum intulit proditione vt quidam volunt, Arbacis *g* nothi fratris à Tomyride Regina necatus eſt, & filio per dolum interfecto inferias miſſus.

Xenophontem & Herodotum.

Idem ſentit H. Henninges.

Id eſt, maximus bellator.

1. Eſdra c. 4. Ioſeph. l. 11. c. 2. Cambyſem hoc egiſſe vult vide Perſica.

Iuſtinus & Herodotus hæc de Cyro Perſa referunt contra Xenophontem.

g Hunc Arphaxat in libris Iudith, quidam eſſe volunt. vide Iudaica & Scythica.

Hunc aliqui trahunt hiſtoriam Iudith, quam nos loco vt puto commodiore inſeruimus in Iudaicis.

Non defuit tamen vltor, qui de factione Tomyrica & Arbace vltionem ſumeret. Is fuit Priſcus Artaxerxes, quem Aſſuerum in ſacris vocari quidam contendunt, cuius vxor Eſther fuerit, hæc cum quidam tradant aſſcripſi, cum tamē neſciam quomodo florente Perſarum imperio 127 prouinciis dicatur imperaſſe.

Hæc ex Megaſthene petita ſunt.

Hiſtoriam Eſther item hunc iidem deducunt quã nos ibidem Eſther 1.

CAPVT XII.

VT vt eſt ſiue reges Babyloniis demus ſiue non Satrapas certe ſuos habuiſſe concedendum. Cum Tritæchmus à Cyro conſtitutus legatur, qui diebus ſingulis ſingulas argenti artabas Regii nomine tributi accipiebat, admiſſarios equos 800. equas 16000 canum Indicorum tantam multitudinem, vt iis alendis integra 4 vicorum tributa vix ſuffice-

Herodo. l. 1.

Capacior eſt hæc menſurã medimno Attico.

ſufficerent, habens. Poſtea in Dariana tributorum deſcriptione Babylonii 1000 talentis argenti annuatim pendendis, & pueris caſtratis 500. obligantur: Quod tributi genus etſi tulerint, tamen iam inde à Cambyſis tempore rebellionem agitabant, familiare enim Babyloni deficere. Sub Dario ex profeſſo demum rem aggreſſi matres & reliquum imbelle genus vrbe iubent excedere, ne earum numero res frumentaria abſumeretur, nec vlli licitum quantumuis magno prçter vxorem vnã, vnam itidem famulam domi habere. Purgata hoc modo ciuitas obſidioni ferendæ erat, & tulit ad Perſarum deſperationem 7 annorum ſpacio. Nec vlla machinarum ope aut tentatis à Cyro mediis Darius quicquam profecit, niſi quod ſe hoſtibus ridendum propinaret, iactantibus inter choreas: Tum Babylonem capiendum cum mula peperiſſet. Factum eſt, & mula forte enixa ominis memoriam & ſpem fecit Zopyro Megabyſi filio. Qui naribus auribusque truncus ad hoſtes profugit, Darii crudelitatem, quaſi ab eo hçc indigna paſſus eſſet, mitis modis exaggerans. Monetur vulgus ad miſericordiam viri apud ſuos magni perſuaſum authoritate. Vltio ei mandatur, exercitus creditur quem cum feliciter duxiſſe aliquoties viſus eſſet, nec quicquam doli latere opinarentur, portarum ei delegant cuſtodiam, ita Perſis ex compoſito impreſſionem facientibus eas aperit, vrbem & exercitum prodit nec vitari potuit, licet Babylon Perſæa omne vetuſtarum ſoluat penetrale magorum. Darius captæ Babylonis muros partim diiecit, ne vlterioris rebellionis daretur occaſio. Et fæminas vicinis imperans, ne Babylon deſerta maneret 50000 congregauit, ex quibus in vrbem deductis inita ciuium matrimonia, Zopyro ad vitam immunis omni onere tributorum conceſſa eſt Babylonia. Quam ille obtinuit nullo reſiſtente toto quo Darius rerum ſummæ præfuit tempore.

Herod. l. 3.

Quintianus.

Quidam hunc qui Babyloniis præfuit Aephaxat fuiſſe. Iudith 1. Darium vero Nabugodonor vide Iudaica.

Herodotus paulo poſt dicit eos mulieres ſtrangulaſſe.

Herod. ſub finem Thaliæ.

Oroſius li. 2. c. 9.

Iuſtinus li. 1.

Plutarchus apophthegm. Polyænus lib 7. ait Zopyrum in hoc dolo Reſacem Saram imitatum.

Lucanus li. 6.

Poſt-

Poſtquam autem ad Xerxem filium imperium deuolutum eſt Babylonii nouo quodam ſpiritu cæſo Zopyro iugum excuſſerunt. Quod tamen ipſis per Megabyſum capta vrbe repoſitum eſt, ciuesque ad luxum & veſtes ſinus habentes damnati.

Cteſias. Hieronymus.

CAPVT XIII.

QVo tempore ſacrilegii tactus Xerxes cupiditate Beli ſepulchrum, cum oleo implere fruſtra conaretur, euertit, columnamque eruit fatalem, quæ fortunæ ipſius ludibria inſcripta quodammodo portendebant. Huius vxor Megabyſii, Xerxis filia adulterii rea patri maritoque non mediocris triſtitiæ fuit occaſio, quamuis facinus ipſa pernegaret. Huic enim vel ad expeditionem Ægyptiacam miſſo vel certe rebellanti Artatius Artoxerxis frater ſubſtitutus eſt, qui & in Megabyſum arma pro rege ſumſit, & eidem author fuit conciliationis. Deinceps autem videntur Reges Perſiæ ſedem Regni Babylonem elegiſſe: vbi Ochus mortuus eſt, vnde Xerxes & Secundianus in Perſidem translati, vbi Clearchus cæſus, vbi Paryſatis cædibus & ſanguine ſaturata luctus ſui & orbitatis ſedem elegit, quoque ſe Artaxerxes matre ſuperſtite venturum negauit. Vbi poſtea filio reconciliata Tiſſapherni mortem conciliauit. Inter Satrapas Himerus etiam Babyloni præfuit cui & 300 vna inuitatis Lyſimachus quidam Babylonius poculum argẽteum 4. minas pendens ſingulis dedit ebibendum & auferendum. Itemque Annarus cui muliebri cultu ornato 150 indies ſaltatriculæ cœnanti aſtabant.

Strabo l. 16. Ælianus varia l. 13. c. 1. Lucia. Necrom. Cteſias. Cteſias. Plutar. Artoxerxe. Athenæus li. 11. c. 4.

CAPVT XIV.

PRÆLIO ad Gangamela infeliciter commiſſo Maſæus huc confugiens Alexandro aduentanti ſe & vrbem tradidit, Bagaphates arcis & re-

Curtius l. 5.

giæ pecuniæ custos veritus ne à Mazæo vinceretur immenso apparatu obuiam processit. Videas floribus cõspersas plateas dispositis hinc inde argenteis altaribus. Inter dona pecorum greges, leones, pardales, canes, equi, præferebantur. Magi, Chaldæi, equites, artifices, & reliquum omne vulgus certatim videndi & officii gratia occurrebant. Alexander itaque vrbem & regiam ingressus Darii supellectilem & gazam recognoscens diu ibi hæsit templum Beli reparauit, Mazæo Satrapiam donans Agethonem cum præsidio 700. Macedone & 300 mercede conductis arci imponens regioni Menetum & Apollodorum prætores eligens. Mazæo autem non ita diu post vita functo Deditamenes surrogatur. Reuersus ex India Alexander quãuis fatum ipsi denunciantibus Magis Babylonem cedit, quo omnium gentium legatos conuenisse nunciabatur. Quos cum solenni epulo exciperet, Herculis scypho epoto, quasi telo confixus ingemuit; (venenum, vt plærorumque opinio est, Antipater ei miscuerat.) Circa idem tempus Calanus Indus Taxilis monito regem secutus tum 73. annos sanus vixisset, dolore alui correptus, ne morbi diuturnitate felicitas eius interciperetur, rogum exstruẽs se publice arundineis ornatus foliis tantum non præcipitauit. Cuius in honorem ludos funebres Alexander & potorum insigne certamen instituit. Ceci moriturus prædixit illum se breui visurum. Et vera dixisse exitus comprobauit. Quarto enim à die morbi milites ad Alexandri quem mortuum suspicabantur conspectum admissi lachrimis obortis animum magnum non parum cruciabant. Quibus dimissis amicos propius aduocans digito annulum extractum Perdiccæ donat, optimum regni sui hæredem appellans exspirauit. Vidit Babylon deplorati funeris exequias, fremẽtem exercitum, vlulantem turbam. Hæc Macedones concernunt, Babylonii autem toties domi-

Arrianus l. 3.

Athenæus l. 12. c. 13.

Curtius l. 8.

Aqua Nonacria ad factũ
V... mius li. 8.
Hep... elstionis morte conceptum dolorem ... causam. Ælianus l. 7.

Cicero 2. de Tusculana.

Ælianus l. 5.

Idem l. 2.
Athenæus l. 10. c. 10.
Cicero 1. de diuinatione.

Se...eca Suasoria. 4
C... ius li. 10.
... us li. 12.

O...sa li. 3 c. 19.

Idem ...

domiti, toties externo luxu, & familiari Venere hebetati, ad omnem demum lasciuiam nuper à Xerxe damnati Martem remiserunt. Nec honesti curam habuit purpurata illa meretrix. Quamuis post Alexandri mortem Satrapæ Peucestis sedes fuit, quæ Seleucum in regnum Syriæ misit, post quem deinceps luxu crescente dum pro se quisq; tentat monarchiam, omnes Regis capiunt appellationem.

Hierony. epistola. Iustinus l. 13.

Apocalyps. 14. per eam mundus intelligitur.

Vide Syriaca. Orosius l. 3. c. 23. Polybius l. 5.

Capvt XV.

Ita Babylon paulatim viluit cum partem mœnium Persæ, partem absumsisset & Macædonū post Alexandri mortem negligentia, maxime postquam Seleucus Nicator vrbē de suo nomine Tygri imposuit, cuius vicinia & Ctesiphontis item Parthorum Regiæ non parum vrbi derogauit, ita incolis pæne exhausta propior solitudini fieret, quam ciuitati. Quæ Adriani æuo præter exiguam muri partem nihil habebat, & ne restitutam opinemur Hieronymi æuo ea fuit Babylonis facies, vt intra eius mænia non nisi feræ ad Regum venationes continerentur. Atq; hæc sunt quæ toties eius superstitionibus & impietati minatur dominus, quæ nec Mars, nec frigida Saturni stella prænunciauit, quam nec horarū electione astrorum imagines poterant auertere, quin sacras antiquæ Babylonis opes tot vultures deprædarentur.

Strabo l. 16.

Pausanias Atticis Antigono id tribuit.

300 stadiis abest. Plinius l. 6. c. 26.

Pausanias Arcadi.

Hiero. in 13 Esaia.

Esaia 47.

Statius 3. Silua.

Antequam tamen ad hanc vastitatem deuenit, sub Syriacis Regibus & deinceps stetit eius imperium Regibus suis distinctum ex Satrapiis. Ex quibus fuit Bardanes ille, qui Apollonium suscepit, tertio post recuperatum regnum anno. Mithridates qui Parthia pulsus à fratre obsessus & post deditionem necatus est. Præter Reges etiam suos habuit prouincia præsides Syriacæ & mox Parthicæ ditionis primarios. Quales sub Antiocho Molon sub Euphrate Timarchus, Demetrius ab Ar-

Philostratus l. 1.

Iustinus l. 42.

Polybius l. 5. Appia. Syria. Orosius l. 5. c. 2

Magno.

face victus, Satrapas autem Syriaci Reges creabát florente ipsorum imperio, quorum triumphos nó semel aspexit Babylonia, vt Antiochi de Parthis Parthorum de Antiocho.

Iustinus l. 38. *Sederis Demetrij fratr.*

Postquam autem res eorum inclinare ceperunt spoliata est triumphis Ausoniis, quibus honos haberi cepit à Pompeii tempore, donec Parthi aliquid visi sunt audere & posse, qui prouinciæ peragratæ sui iuris Satrapam imponere ceperunt. Cuius generis fuit ille à fratribus Asianeo & Anuleo victus victoribusque coactus non inuito Artabano regionem permittere. Horum Anuleus contra patrias leges in Venerem proiectus, popularibus odio esse cepit, maxime post fratris necem, quem amice monentem veneno pellex sustulerat. Apud Parthos insuper male audire cepit, vt qui Mithridatem Artabani generum prædas reposcentem, dolo circumuenerit, ceperitque. Qui dimissus Iudæi hominis se captiuum fuisse indignatus, restituto bello delere statuit infamiam. Victus Anuleus & quamuis pessimorum collecta turba reparare vires cogitans à Babyloniis opprimitur. Qui adeo contemptum in Iudæos odium tandem expuentes omnes mutare solum compulerunt. Atque hic veteris historiæ finem facio.

Lucanus l. 1. *Anno 3736.* *Ios. l. 18. c. 18.* *Iudæi.* *Iose. l. 18. c. 19.* *5000 cæsi Iudæorum*

ANA-

ANALECTA ANTIQVITATVM BABYLONICARVM.

SECTIO I.

De Sacris.

Hiero. in Iouini. li. 2.

TRIA Magorum genera sunt, quorum primi farina & olere contẽti viuunt.

Catullus.

Nascuntur Magi ex matris cum filio incestu.

Lucianus in Necromantia.

Vbi obseruandum quam egregie simium Dei agat dæmon in superstitionibus suis.

Inaugurandi 29 diebus in Euphrate abluuntur, in quorum faciem mussitato ad orientem solem quodam carmine ter sufflant, neminem obuiũ salutantes.

Cibus eis glans, potus lac, mulsum, Choaspis lympha; lectus sub dio herbis adornatus.

Extremum Tigridis aqua abluti, face cum squilla purgati medica veste induuntur.

Alexander l. 6. c. 26.

Deos 2. Magi bonorum malorumque largitores volunt.

Vitruuius præfat. l. 8.
Ammianus l. 23.

Aquam & ignem rerum initia profitentur.

Ignemque cælitus lapsum fouent perpetuo.

Lucianus vbi supra.
Plutarchus proble.

Zoroastris arte sibi inferos patere profitentur.

Albis aduersus orcum & luce se muniunt.

Laërtius proœmio.
Plin. li. 24.

Omnia sacra eorum scitis subiiciebantur.

Thrangalide pota diuinantur.

Velleius l. 2.
Mirandula l. 5.

Ex signis corporis ariolabantur.

Imo Astrologiam iudiciariam inuenerunt.

Lucanus li. 6.
Ctesias.

Canentes arcanum ferale diis vim faciunt.

Leprosos sacris arcent, immundisque exequias faciunt adhuc viuis.

Tertul. apolo. 1.

Defunctorum animas & pueros eliciunt ad oraculum:

Val. Max. l. 1. c. 7.
Iuuenalis sa. 6.

Super prodigiis consulebantur, & quod dixerint; & credunt à fronte relatum Hammanis.

Philostratus in Protag.
Tantum Persæ in eorum numerum cooptabantur.

Tertul 3. ad Mart.
Magos Reges fere omnis habet oriens.

Philo de speci.
Forte q. eorum omnes disciplinam docebantur.

Strabo l. 1.
Quanquam principes & honoratos semper fuisse constat.

Claudianus 6. Honorij consulatu.
Stellas Babylonia cura salubres optima tum spondet mortalibus edere fata cęlicolæ cum summa tenentur summoque feruntur cardine.

Calius l. 8. c 12
Apollinis in templo arca est vnde pestis prodiit.

Alexander l. 6. c. 26.
Babylonii Cæpam diuino honore prosequuntur.

Seneca epist. 58.
Magi Platoni aliquando sacra fecerunt.

vide Analecta Persica.
Deos autem coluerunt eosdem quos Persæ,

vide Assyriaca.
Præ cæteris autem Belo rem sacram faciunt.

Arrianus l. 7.
Belo multum agri consecratum cuius fructus Magi & Chaldæi percipiunt, iuxta fanum habitantes.

Diodorus l. 3. c. 4.
Cuius in templo sidera obseruabant.

Clemens Alexand.
Quod ab ipsis primo factum aliqui contendunt.

Plinius li. 6.
Alii Ioui Belo, aut Phænicibus.

Vt Idem li. 5.

Seruius ad 6 Eclogum.
Sidonius Panegy Lmi.
Alii Prometheo, quod Philo Abrahamo, liberis Seth Iosephus tribuit.

Chaldæus in extis arcana peragit murmura.

Claudia. 1. in Ruffi.
De Magorum commentis & disciplina.
Chaldæa vocatis imperat arte Diis per incantationes.

Plinius l. 28. c 4. 13. 14. l. 30. c. 2. 10. l 32 c. 4 ?. l. 37. c. 9. & pluribus a...

Plinius l. 30. c. 1.
Magos disciplinæ causa multi adierunt.

Ammianus l. 23.
Plinius l. 30.
Quam ex India partim Hystaspes adduxit, partim Zoroastres reliquit vel clam.

Cicero li. 2. de diuinatione, & l de fato.
Vt Berosus l. 3.

Mirandula de praenotio.
Species eorum quoad studia & professionem 4.

Lucanus l. 6.
Necromantici qui circa cadauera occupantur.

Dionysius antiqui. 4.
Pyromantici quorum vaticinia ex igne sunt.

Plinius l. 2.
Aëromantici, qui in aere & ibi natis contemplantur.

Varro 7 diuinarum.
Hydromantici qui aqua ad suas superstitiones abutuntur.

vide Delrium de Magia.
Quibus Geomantici, & Chyromantici addi possunt.

Berosus l. 4.
Libros rituales olim Magi habuerunt, quibus omnis eorum continebatur disciplina.

Regi-

Dio Chrysost. ora. 49. Regibus à consiliis erant Magi.

Strabo l. 15. Eorum thyaræ bucculas habebant ad labra vsque demissas.

vite Persica. De ritu eorum sacrificandi.

Cicero 1. diuinatio. Eorum corpora nisi à feris laniata non humabantur:

Cætera collecta vide apud Cælium, Boëmum, Herodotum.

SECTIO II.

De Rege & publicis.

Berosus l. 5. *Philostratus li. 1. de vita Apollonii.* REx olim etiam sacris præerat.

In porta vrbis Regis statua erat, quam coacti ingredi volentes adorare, & qua causa veniunt quid mercium ferrent, quam artem profiterentur, dicere Rex in æternum viue, formula erat regem alloquentium aut ei respondentium. *Danielis libro passim.*

Danielis 14. Sigillum Regi erat quo secreta muniebat, quod Regis imaginem præferens violare nefas.

Philostratus l. 1. Apollo. Satrapis Rex mittit quotidie vini amphoras 10. porcinas caprinasque tostas, farinam & panes fermentatos.

Curtius l. 5. Vias per quas Rex incedit odoribus complent.

Philostratus vbi supra. Ex testudine Regiæ domus 4. aues quæ moticellæ dicuntur & Deorum linguæ pendunt, & Regem conditionis suæ commonefaciunt.

Calius l. 8. c. 17. *Idem l. 1.* Quotidie phaleratum equum certo ritu Rex immolat Soli Persico ritu.

Philostratus. *Idem l. 2.* Amicis Rex abituris camelos & viæ duces & comites largitur, camelorum autem primus auream laminam præ se fert iudicio.

Picus Mirandula de prænotione li. 4. c. 4. A Regum mortuorum cultu & veneratione prima ad omnes gentes profluxit idololatria.

Iosephus. Athenaeus l. 12. Monumenta Regum Babylone & Ecbatanis Babylone Parthi hyemare, Persæ bona anni parte Reges hærere consueuerunt.

Ieremia 51. Abacuc 2. Esaia 50.21. In monte Babylonis, qui Caliginosus & pestifer dictus

dictus ex deuictorum spoliis ædificata fuit arx Regia.

Strabo l. 16.

Tres emeritorum magistratus sunt, quorum primus virgines colloecat, de adulteriis iudicans, secundus de furto, tertius de vi.

Philostratus l. 2. Ctesias.

Satrapa tam sub Regibus propriis, quam sub externis constitutæ regioni præerat.

Xenophon 3. Cyropæ.

Babylonii in bello tragulas binas gerunt.

Lucanus li. 8.

Fœdera sunt eis per sacras astricta Magos.

Athenæus l. 14. c. 16.

Festum Sacarum est Babylone quo serui dominos agunt, & vnus quem Zoganem vocant, educitur domo stola insignis regia.

Suidas.

Venantes oua tamdiu agitant donec coquantur.

Herodo. l. 1. Io. Boemus l. 2. Polidorus. Ex Herod. l. 1.

Ante medicinam repertam qui aliquo morbo corripiebantur, in triuiis sedebant, & tenebatur qui simili morbo laborauerat, remedium quo vsus fuerat ei indicare.

SECTIO III.

De re priuata.

Ex Herodo. l. 1

PISCIBVS tres familiæ tantum victitarunt, Eunuchi apud Babylonios primi.

Donatus in Terentium. Plinius l. 24. c. 4. Seneca.

Spadones iidem Bagon vocantur, quos nõ ob formam tantum sed ob fidem seruant, & maiorem libidinis patientiam.

Curtius l. 5.

In conuiuiis sæpe se prostituunt fœminæ.

Strabo l. 16.

Cum vxore viri miscentur adhibito thymiamate assidue, quo peracto demum abluuntur.

Martial. 8. ep. 28.

Colores diuersis vestibus primi interuexerunt.

Pausanias Corin.

Hygæa Babyloniæ vestis cum laciniis fingitur.

Alexander.

Qui rem consumserat filias publicabant.

Curtius l. 5.

Filias hospiti stuprandas permittunt dummodo pretium flagitii detur.

Vide historias.

Atque adeo post Xerxem deliciarum inuentores Babilo.

Nota in Danic. 4.

Artaba mensuræ genus sextariorum 72.

Ampho-

Isidorus. Amphoræ Bābyloniis in vsu, vel vt alij metretæ.

Epiphanius. Sabita 22 sextariorum mensura est.

Macrobius. Diem inter duos Solis occasus spacium vocant.

Author de æquinoct. Anno menstruo in disciplinis Chaldæi, sed Solari aliàs vtuntur.

Cassiodorus lib. 3. Geometria & arithmetica à Chaldæis est.

Iustinus lib. 1. *Plinius lib. 35. cap. 15.* Bitumen in maxima ibi est copia, quod podagræ & lepræ medetur.

Idem lib. 12. cap. 14. Spina ibidem regia seritur, qua vina recondunt.

De Babylone, & quæ inter septem orbis miracula referri meruerunt, vide in historiis.

Not. Danielis vltimo. Ad sepulchra carorum certo tempore lugent.

Menses Babylonici, qui & Hebræi sunt.	*Menses Syriaci sunt hoc ordine.*
ADAR dierum 31.	NISAN.
NISAN 30.	IIAR.
IIAR 31.	SIVAN.
HAZIRAM 30.	TAMVZ.
TAMVZ 31.	AB.
AB 31.	ELVL.
ELVL 30.	TISRI.
TISRIN prior 31.	MARIHESVAN.
TISRIN posterior 30	KASLEV.
CANVM prior 31.	TEBETH.
CANVM posterior 31.	SIHEBETH.
SEHEBETH 28.	ADAR.
Intercalantur autem dies 29	ADADAR.

MEDICA.

M. RVMOLDO VERDONCKIO MEDICA HÆC, ET ALTERA IN MEDIA, ET NOVA HISTORIIS CONSECRAT I.B.G.

Et cur faciam non simplici moueor ratione. Si te priuatum intueor, amicissimum à multo tempore habeo; si publicè, virum bono communi natum, in illa vrbe, quæ partem ortus mei sibi vendicat. Verbo dicam: cùm alius sibi, alius paucis, alius pluribus vacet, eiusdem gradus tu omnibus viam monstras virtutis & æqui. Hoc qui videt, & experitur, Platonem laudabit, qui primam in ordinata Republica institutionis curam habendam putat; cùm tenaciores simus eorum quæ rudibus annis percepimus. Eoq; nomine tibi inprimis publico nomine agendæ gratiæ, qui 30 ampliùs annos continuam iuuentuti operam impendis in patria mea: vt non iniuria affirmem, lucis plurimùm è tua domo Occllum vrbium accepisse. Ego ad omnia illa quasi supernumerarius laudator pro tua mecum familiaritate hoc breue compendium tibi inscribo. Scio recreabit perlegere illa Medica, de quibus iucundissimè mecum aliquando, & doctissimè disseruisti. Qua spe & animo feci quod vides, reciprocum quem in me habes animum vt serues orans. Ex Musæo nostro Calend. Sextilibus anni 1602.

CAPVT I.

Herodot. lib. 1.
Plinius lib. 6. cap. 14. & 26.
Strabo lib. 11.
a Herodot. lib. 7.
Pausan. Corinth.

GENTES Medicæ sex numerantur, aliis in Maiorem & Atropatiam; aliis aliter Regionem partientibus. Nomen verò à *a* Medea, aut eius filio, quæ sicut & Iason his locis præfuerit, accepisse putant, qui sacris Annalibus operam non dederunt: qui aliter Madaiі legunt, filium Iaphet Noë nepotem, huc post terræ diuisionem commigrasse, vbique nomen & Regioni dedisse. Arios huius partem aliquando occupasse, communicata ipsi sua appellatione, indicio est communis populo & terræ vox Ariæ & Ariorum. Græci Laodicæa, Apamia, Rhaga; nouissimè etiam Parthi Arsacia coloniis, vt Armenij Medeam locupletarunt, Medi Thraces. Cui rei fidem faciunt Sygini, quorum vestis, & sermo nil nisi Medicum loquitur.

Hyginus cap. 27.
Ioseph. Madai dicti.
Genes. 10.
1. Paralip. cap. 1.
Isidorus.
Herodotus lib. 7.
Pausanias.
Herodotus.
Strabo lib. 11.
Herodotus lib. 5.

CAPVT II.

Diodorus lib. 3. cap. 1.
b Polybius lib. 10.

FARNVS Rex sub Nino Medis præfuit, *b* opibus & robore non contemnẽdis; adeò vt non dubitârit Nino spoliis Mediæ, Babylonis, Armeniæ, aucto armata manu occurrere. Sed fortuna Assyrios respiciebat, victus est: & quia se defenderat, mortem meruisse visus, à victore cum septem filiis & vxore in crucem actus. Ex eo tempore Præpositus regioni datus. Sub finem tamen Regni Niniani iugũ excussisse videntur, Ninumq; vrbem subuertisse; donec à Semiramide repressi, quæ ipsa tum in Bogistana monte, tum in Chaona ciuitate, tum verò maximè in Ecbatanis maiestatis suæ reliquit documenta. Quieti itaque fuerunt quoad Assyrij rerum potiti sunt. Medio tamen tempore tanta passerum copia semina absumentium repentè apparuit, vt frugum inopia omnes

Diodor. lib. 3. cap. 4.
Herodotus lib. 1. cap. 5.
Diodorus lib. 4. cap. 3.

aliò se conferre compulerit, Regione cultoribus vacua relicta. Tēporibus Iosue Sesostres Mediam totam suæ adiecit dominationi; quam tamen breui Præfectorum opera Assyrij recuperarunt. Crescente autem indies Assyriorum luxu eò potentiæ deuenerunt, vt iugum primi excutere ausi sint, imperiúmque, quod ampliùs mille annis toti Asiæ insultauerat, præsumere. Præerat eo tempore Medis Arbaces, vir ad magna natus, cuiusque virtus tam angustis terminis cōtineri non poterat. Aspirabat ad Regnum animus, & cùm finem non habeat ad Monarchiam ambitio: cui Sardanapali id temporis Assyriorum Monarchæ inertia vires faciebat, spem popularium fauor, Belesi Babyloniorum Sacerdotis responsa fiduciam.

Diodorus lib. 2.

Alij Arbactus.

Diodorus lib. 3. cap. 7.

Iustinus lib. 1.
Suidas laudat ab integritate Arbacem.
Orosius lib. 1. cap. 19. & lib. 2. cap. 2.

CAPVT III.

ITA comparato & instructo exercitu, quamuis aliquoties superatus, magno tamen animo pugnam repetens, tandem victor euasit, Regem ad mortem compulit, Niniuen occupauit, Regnum Ecbatana transtulit, vna omnium voce Rex appellatus non tantùm Mediæ, sed & Asiæ totius: quæcunq; enim Regiones Assyriis subfuerant variante fortuna ad Medos se contulerunt, aut conferre compulsæ sunt. Regnum autem *a* Arbaces ad *b* Mandanem filium transmisit, post quem *c* Sarsomones, cui *d* Artecarmis filius successor datus est, quem *e* Arbianes excepit, cuius filius fuit *f* Aristhæus, insignis ob illatam Medis cladem à Persode transfuga & Cadusiorum Duce, interfectis 50 virorum millibus. Vnde perpetua Medis Cadusiisque simultas & odium; quod non nisi vtrisque Persarum dominatu oppressis se remisit. Interim Aristhæum *g* Artines, Artinem *h* Artabanus in Imperio secutus est, qui Parthos deficientes ad Sacas post biennale prælium composuit, Scythas per sedi-

Vide Assyriaca & Babylonica.

Herodotus negat eum Regem fuisse, sed vult vsque ad Cyaxarem popularis status gubernatos, contra Ctesiam & Diodorum lib. 3. cap. 9. Diocl. autem primum ex Iudice Regem factum. Polyenus lib 7.
b Eusebio Medidus, sed Sosarmus ei praponitur.
c Eusebio Sosarmus, Iornandes et alij Cardiceam, vel Cardicam ponunt
f Hic fortè est Herodoti Deioces Cyaxaris auus, quo Polyano Diocles lib. 7.

Computatio Diod. à qua nos recedimus.

a Regnauit 28.
b Reg. 50:
c Reg. 30.
d Reg. 50.
e Reg. 22.
f Reg. 40.

g Hic fortè Herodoti Phraortes.
h Herodoto Cyaxares. Diodoro Astibaras.

Reg. 22.
Reg. 40.
Notant alij Regum hanc diuersitatem quoadnomi-

Eusebio 9. de Praeparat. Stybares. Pausania Messeniatu Aphraortes. Diodorus lib. 3. cap. 9.

na, quod Sosarmus, Medidus, Cardias liberu Medu in Media praefuerint: Deioces, Phraortes, Cyaxares, Astyages cum Imperio praefuerint: aliiq́, qui longè aliis nominibus recensentur, in Asia Medorũ nomine imperarint.

seditionem patria pulsos benignè excepit; sed parum benignè habuit, & feliciter: nam cùm fortè venatum missi inanes domum reuertissent, Rex probris eos insectari cœpit. Quæ non ferentes Barbari, inita conspiratione puerum ex iis, qui disciplinæ eorũ & institutioni credebantur, laniatum feræ modo condiunt, Regique & conuiuis apponunt, ipsi ad Alyattem Lydum se conferentes. Qui dum repetenti Medo reddere negat, graue inter vtramque gentem coortum est prælium, quod in sextum annum protractum hoc modo finitum est: pugnantibus vtrisq; sereno die subito lumen Solis defecit, diemque ambo noctescere videntes legibus æquis conuenerunt; & quoniam arcta necessitudine pactum vix stabile initur, Arienam filiam Cyaxari Alyattes dedit coniugem. Hoc defunctus bello in Assyrios Ninumque mouit Cyaxares; & confecisset nisi Scytharum in Mediam irruptione auocaretur. Quorum bonam partem non armis, sed vino superauit: hac via Imperium Asiæ, quod Barbarorum robori & furori cesserat restituens, filioq; Astyagi per manus tradidit. Qui secundum quietem vidit è filia, quam vnicam habebat, tantum vrinę manare, vt tota ciuitas, atque adeò Asia eius copia inundaretur.

Traditum à Thalete.

Herodotus lib. 2. Hunc à Nabugodonosore victum ponunt, qui huc historiam Iudith trahunt, & vocatum Arphaxat

Vrbem.

Assuerus vocatur Danielis 9. Hic Diodoro Apanda vocatur.

Mandana vocatur Herodoto.

Val. Max. lib. 4. cap. 7.

CAPVT IV.

HVIVS visi mentem edoctus per Magos filiam viro ignobili Persæ Cambysi collocat. Sed cùm iterato somnio vidisset è filia vitem nasci, cuius palmite tota Asia obumbraretur, Ariolique nepotis magnitudinem, Regniq; ipsi amissionem portendi respondissent, filiam aduocat partui vicinam, vt in aui potissimũm conspectu partus necaretur. Natus infans datur occidendus Harpago Regis conciliorum participi. Is veritus ne, si ad filiam olim Regnum deuolueretur, necati infantis

Iustinus lib. 1. tantùm meminit posterioris somnij. Valerius Max. lib. 1. c. 7. tantùm prioris. Herodotus lib. 1. vtriusq́.

Mithridates Herodoto vocatur.

vltio à se exigeretur, Regij pecoris pastori exponendum tradit. Cuius vxor tum fortè enixa, cùm Regius puer ad se deductus velut ad notam allusisset, tanta mulierem cupido inuasit, vt vltrò oraret, permitteret pro illo suum exponi, hunc sibi siue fortunæ, siue spei educari. Annuit importunæ bubulcus petitioni, permutataque paruulorum sorte suum in syluas detulit, Regium *a* Spaco nutrici tradidit alendum. Hic puer cùm fortè inter coæuos sorte Rex delectus contumaces flagris cæcidisset à parentibus ingenuorum Regi accusatus, nihil mutato vultu fecisse se vt Regem decet respondens, somnij memoriam auo reduxit. Cumq; vultus similitudo, expositionis tempus, pastoris confessio conuenirent, nepotem agnouit Astyages, defunctusque sibi somnio visus agitato inter pastores Regno, iram in puero fregit; sed in Harpagum vertit, cui filium, quem vnicum habebat, epulandum apposuit. Sed Harpagus dissimulato in vindictæ occasionem Regis odio, vbi Cyrus, (id puero nomen) adoleuisset, dolore orbitatis admonitus, cum eo conspirans hortatur pronum ad Regnum iter ingredi, Medos fauere, se quoq; in partibus futurum. Hæc per literas Cyro apud Persas tum agenti insinuauit, quę ipsæ ne paterent exenterato lepori inclusæ à seruo deferebantur. Ita secundo prælio victus Astyages in manus nepotis venit, qui nihil præter Regnum ei abstulit; potentissimę insuper Hircanorum genti eum pręposuit, translata ad Persas dominatione, qui postea Petisacæ dolo in desertis locis necatus est, Cyaxare filio relicto.

Herodot. mortuum fuisse vult fatum.

Id est, canis lingua Medica.

Hinc fabula, ipsum à cane nutritum.

Artembaris filium ab eo cæsum ait Herodotus.

Xenophon lib. 1. Cyropædia dissentit in omnibus his ab aliis Scriptoribus, quæ tamen magis ad instructionem, quàm ad veritatem scripta vult Cicero.

Prædictũ ab Angaro Musico in Ænigmate. Athenæus lib. 14. cap. 13.

Hoc est quod Zonaras Medicis Persicisq́ armis ait Cyrum occupasse Imperiũ.

Polyænus.

Vide Persica in plerisque ab his dissentientia.

Plutarch. Euagora ait, patrem à Lyro necatum.

Ctesias.

CAPVT V.

Ab hoc tempore Persarũ Imperio adiecta fuit Media, quamuis subinde Regem habuisse scribatur, cùm Satrapa fortè scribi debuisset: Darius enim

Sulpitius lib. 2.
Hic fortè est Xenophontis Cyaxares.
Iosephus lib. 10. cap. vlt.
Ctes. in.
Herodot. lib. 3.
Xenophon lib. 2. Historiarum.
Curtius lib. 6.
Idem lib. 8.
Arriano Atropates.

enim Medus hinc ad Babylonicum, alter Darius hinc ad Persicum euectus est Regnum. Danielem quoq; his locis egisse honoratum argumento est illud, quòd post multa secula conspicuum, nullamque sentiens vetustatem apparuit Mausoleum Ecbatanis ab eo exstructum condendis Medorũ Babyloniorumque Regibus. Smerdis quoque Cambysis frater, Cyri filius tum aliis gẽtibus, tum præcipuè Medis cum potestate præfuit. In tributi certi à Dario exactione 450 talenta Medis annuatim imperantur. In Xerxis expeditione Tigranes Achæmenides iisdem præfuit. Qui sub Dario notho ausi rebellare gemino prælio victi, redactique sunt in potestatem. Ab Alexandro eisdem Oxydates Satrapa datus, cui postea Arsaces surrogatur.

CAPVT VI.

10000 equitum, 30000 peditum submittens.
Curtius lib. 3.
Arrianus lib. 7.
Vide Amazonica.
Iustinus lib. 13.
Strabo lib. 11.
Alcetes Perdiccæ frater Mediæ minori præfuit, Atropates maiori, iuxta Iustinum.
Plutarchus in vita.
Appian. Mithridat.
Alii Artabazem.
Plutarchus in vita.

ALEXANDRI æuo Mediæ partem Atropatus gubernauit, qui Persis, vnde originem habebat, & Dario, cui parebat, egregiam in Macedones & fortem operã præstitit. Victo autem Dario Regionem tueri ampliùs non valens Alexandro se dedit, & 100 barbaricas mulieres, quas Amazones vocant. Quæ tamen ne quid probri paterentur ab exercitu dimissæ sunt, Reginæque nunciatum: Macedonem prolis generandæ causa ipsum breui affore. Sed è viuis sublato Alexandro Atropatus Regionem recepit, Regnum constituit, defendit, & à se dictam ad posteros transmisit. Ex quibus fuit Darius ille victus à Pompeio, quòd cum Antiocho Comageno societatem iniisset, vel Tigranem Armenium oppugnasset, pacem prece redimere cogitur. Huius filius fuit Artauasdes paterni in Armenos odij hæres, quibuscum graues & continuæ ipsi contentiones. Vnde ab Antonio bello petitus Parthorum opera restitit non infeliciter, Regiamq; qua vxor & liberi obsidebantur

liberat. Sed cùm iniquè diuisa sibi Romanorum spolia viderētur, à Parthis deficiens Antonij amicitiam sectatur, quam coniugio, medioque Regis Armenij capite firmauit. Deinceps Rom. auxilio hostes Armenios Parthosque facilè propulsauit, ipse viciſſim sua ope Antonium iuuans: donec prę ualente Barbarorū potentia Regno à Parthis exutus ad Augustum se contulit, à quo honorificè habitus, Armeniaque minore donatus est.

Plutarchus in vita.

Appianus in Parthico.

Dio lib. 49. & 51. loca pe Medorum R. etiam vocat.

Caput VII.

In Mediæ alia parte insuper sui Satrapæ fuerunt iam inde ab Alexandri æuo. Quorum vnum Antigonus Pythonem inclinantem ad res nouas simulata amicitia, & quod relatis fidem abnueret, ad se vocat, captumque digno afficit supplicio: quemadmodum & Artabazanem Antiochus circa Mediam imperantem subiugauit, Molonem à Seleuco ei Præpositum interfecit de rebellione cogitantem, & Prouinciæ Diogenem imposuit. Postea à Mithridate Rege occupata, Prouincia Parthici iuris effecta est, & Bachasum Præfectum accepit. Artabanus apud Daas educatus caput alteræ Arsacidarum familiæ etiam Mediæ præfuit; vnde ad Regnum contra Vononem accitus est. Hinc & alter Vonones ad Imperium euocatus est, quam Vologæses fratri Pacoro regendam dedit. Quod argumento est inter primas Parthici Imperij Prouincias eam fuisse, cui regendæ Regij sanguinis Satrapæ tantùm darentur.

* *
*

Polyenus lib. 4.

Vide Syriaca.

Polybius lib. 5.

Iustinus lib. 41.

Tacitus lib. 2.

Idem lib. 12.

Arsaces 5.

Anno 3810.

Arsacem 16.

ECBA-

ECBATANA.

Tauris hodie.

HANC quanquam aliqui *a* Syriæ, alij *b* Persidis vrbem faciant; tamẽ Mediæ est caput, Bacanae olim dicta, & *c* Amatha, Tauris modò, Parthorum sedes æstiua, Persarum hospitium, Medorum Regia, pulchris pegmatibus, & Mausoleo exornata à Daniele, Raguelis habitatione nobilitata, à Semiramide condita, à Deioce siue Arphaxat restaurata, ab Alexandro occupata sine prælio, à Seleuco collapsa restituta; adeò vt conditoris laudem pene retulerit. Inter Orientis decora censore ipso Alexandro referri meruit, ob eximiam pulchritudinem. Regiam habuit lignis cedrinis aureis argenteisq́; laminis obductis: quorum partem decortari contigit Alexandri aduentu, partem Antigoni, Seleucique; ex Ænæ autem templo Antiochus ad quatuor talentorum millia abstulit, non vili opum argumento.

a *Demetrius.*
b *Cherax apud Suidam.*
c *Danielis 6.*
Curtius lib. 5.
Tobia 3. Sed Rages vocatur.
Rudorus lib. 2.
Iudith 1.
Curtius lib. 5.
A *Plinio lib. 6. cap. 14.*
Curtius lib. 4.
Vide Hero. lib. 1.
Describuntur hæc prolixè lib. 10. fragmen. à Polybio.
Herodot. lib. 1.
Ambitu 7. stad.
Nicanoris.

Ss MESO-

MESOPOTAMIA.

Hodie Meletio, A[illegible] et Alapia. M[illegible]cat[illegible] arbecca, Posl[illegible]

CAPVT I.

Plinius lib. 6. cap. 26.
Stephanus.
Cicero 2. de natura.
Strabo lib. 1.
Inde dicta.
Not. Genes. 11.
Origen. hom. 13. in Num. 22.
Iudith 5.
Iosephus lib. 1. cap. 14.
Modo Heren iuxta [illegible]grum.
Genes. 12.
Iosephus lib. 1. cap. 24.
Genes. 4.
Iosephus cap. 27.
Genesis 31.

HANC Syrię partem cum Adiabene aliqui confundunt, quam Tygris & Euphrates suo fœcundant allapsu. Ex Syrorum, Armeniorum, Arabum migratione, & coloniis huius populum conflatum communis est opinio Veterum; nisi quod ex sacra pagina Aram ex Noë posteris primam in hanc coloniam duxisse convincatur, qui & Regioni nomen suum reliquit. Quam postmodū Balaam Propheta celeberrimus vaticiniis suis repleuit, & formauit. Hæc celebris fuit Patriarcharum hospitio, cùm Carris Abraham, cùm & sub patre Tara habitârit, ibidem sepulto. Qui etsi oraculo monitus aliò cōmigrauit; fratres nihilominus, nepotes, & familiam ibi habuit, & coluit. Vnde Isaac filio suo, quem peregrino matrimonio coinquinari nolebat, sui generis Rebeccam adduci hinc voluit. Ibidem Isaaci filius Iacob peregrinatus, paterno exemplo Lyam & Rachel vxores accepit.

CAPVT II.

Mesopotamia sub Assyriis.

Diodorus lib. 3.
Sub Assyriis.
Iudicum 3.

HANC etsi Reges suos habuisse vix ambigam, præualente tamen Assyriorum potentia cum aliis cesserunt. Vnde Præfectos tantùm vsque ad diuisam Monarchiam fuisse putem, qui passim augustiore vocabulo Reges nuncupantur: cuiusmodi fuit Chusanrasathaim ille qui Israëlitarū initiis obfuit,

Iosephus lib. 5. capite 12. Regem Assyriorũ vocat.

obfuit, cuiusq; in manus populum octo annorum ſpacio peccata, & peccatis offenſus Deus permiſit; tandem Othonielis virtute ereptum. Eius generis etiam fuit Adadezer, qui Ammonitis Syris cum Sebach militiæ præfecto auxilia ſubmiſit; ſed cæſis à Dauide ſuis, fuga coactus eſt ſe eripere ſeruituti. Ita Meſopotamia omnis in Iudæorum poteſtatem venit, Regibus poſt Dauid tributo alligata. Olophernis opera in Babyloniorum tandem ducta poteſtatem. Antiqua in hanc Regionem eſt Gordys Triptolemo nati expeditio, qui ſui nominis coloniam reliquit Gordynam. Præter hunc Scenitæ Arabes loca ad Meridiem occuparunt, & Eretrienſes Græci ad 1780 captiui, præter alios aliò miſſos à Perſis tranſlati, hæc loca tenuerunt, qui libertatem Apollonij interceſſione meruerunt à Babylonio Rege.

2. Regum cap. 10. Hic a Ioſepho Rex Sophenes appellatur lib. 7. c. 6. Vide Syriaca. Ioſephus cap. 8.

Sub Iudæis.

Iudith 2.

Strabo lib. 16.

Sub Babylonib.

Pauſanias.

Philoſtratus lib. 6.

CAPVT III.

Strabo lib. 16.

VNICA autem Perſarum tempore & deinceps huius Regionis fuit Satrapia, in quam mortuo Alexandro, ad quem Perſarum deuolutum eſt Imperium, miſſus eſt à Proceribus Arceſilaus. Meſopotamia autem Regum Syriæ ditioni ferè paruit, & Imperio vſq; ad Demetrij ſecundi tempora: quando à Parthis, qui iam antè Syrorum iugum excuſſerant, occupata, Regno Syriaco auulſa, Parthico adhæſit. Armeniæ tamen Regum bella & victorias ſubinde ſenſit, à quibus frequenter ex Arabibus percurſa, quòd inſula ſe tutos fore arbitrabantur. Tigranes quippe ex 10 Græcis vrbibus in Cappadocia & alibi à ſe domitis colonos abducens, vrbem de ſuo nomine Tigranocertam victæ à ſe Meſopotamiæ caput futuram fundauit. Quæ paulo pòſt à Lucullo ſuperueniente occupata, ad ſua remiſſis Græcis, in Romanorum manus deuenit, & eorum facta colonia Nibiſis, quæ Armenij

Nicatoris.

Appianus Syriaco.

Strabo lib. 11.

Armenia Rex.

Idem lib. 12.

Dio lib. 35.

Reg. fuerat gazophylacium. Senſim autem Meſopotamia inter Parthica & Armeniaca arma quodammodo media Romanas vidit Aquilas. Sub Pompeio primùm, tum ſub Craſſo, qui initio infamis illius expeditionis, iuncta ponte Euphratis vtraque ripa, vrbes complures primo impetu occupatas præſidio inſtruxit: quod non multò poſt hoſtium virtute pulſum vacuam reliquit Prouinciam. Inter captas à Craſſo vrbes Zenodotia fuit, quam Apollonij tyranni parentem Imperio expugnans diripiendam dederat, ciuibus ſub haſta venditis: Carræ quoque, vbi fatale illud nomini Romano dedecus inuſtū eſt Craſſi & tot Legionum cæde. Et ex eo tempore vſque ad Alexandri imperium & Artaxaris, inter Parthorum & Romanorū arma hærens, alterutris ſemper paruit, ſubinde etiam vtriſque; cùm hinc Barbari inde Romanus æquali vrgeret contentione. Carris cæſus Caracalla fraude ſuorum: nec multò poſt Flauius Heraclion ei præpoſitus, renaſcente Perſarū Imperio necatus eſt; in quo finem facio veteris Hiſtoriæ potiſſima quæ rem Chriſtianam concernunt, mirabili incremento hîc propagatam Mediæ Hiſtoriæ reſeruans.

Appianus in Parthicis.
Plutarchus in Craſſo.
Oroſius lib. 7. cap. 9.
Ex Dionis 78.
Fragmento Dionis lib. 80.

EDES-

EDESSA.

Rhoas modo.

Plinius lib. 5. cap. 24.

Histor. Ecclesiast. Euseb. lib. 11. lib. 2. cap. 11.

Eusebius Hist. Ecclesiast. lib. 1. cap. 15.

Epiphanius.

HÆc Antiochiæ nomen à cultore Callirhoë à fonte ibidem vocata, Edessa vrbium Mesopotamiæ clarissima. Diui Thomæ reliquiis decorata, & Martyrum fertilis. Cui Abgarus in ipso nascentis fidei nostrę exordio pręfuit Rex, ad quam extat Seruatoris nostri epistola, respondens ei, quam Abgarus fama nominis eius motus nuper scripserat. Post ascensionem autem Dominicam Taddæus à Iuda huc ad disseminandam fidem missus est. Sacris Iudęorum literis inter primas Syriæ numeratur, quæ nec posteriori æuo omni excidet dignitate, Comitis Præfęctura & Comitatus titulo insignis. In hanc, vt alias circumiacentes ciuitates magna Iudęorum copia à Babyloniis traducta, cuius posteritas, aut certè reliquiæ vsque ad extrema tempora ibi hæserũt, quo Apostoli, & fidei nostræ præcones eò aduentarunt. Cùm reliquę Mesopotamiæ fortunam secuta Parthorũ subiaceret Edessa Imperio, Pacorus ingenti pecunia eius Regnum Abgaro vendidit. In Parthos autem insolescentes Traiano Edessam profecto Angar⁹ Rex loci munera obtulit 250 equos cataphractos cum thoracibus totidem, & telorũ 60000. Traianus autem ex his thoraces solos accipiens, reliqua eum sibi habere iussit. Mirè autem gratum Romano accidit, quòd Regnum, quamuis raiò à Pacoro redemptum, tam promptè obtulisset. Post mortem autem Traiani Cosdroës ab Antonino tum alia, tum Mesopotamiam etiam recipit, quam Vologæsi secundo Antoninus capta Nisibi ademit, à filio eiusdem nominis recuperatam.

Arsaces 24.

Suidas in vocibus Angaru, & Edessa, et αὐτῷ.

Alii Abgarus.

Dio lib. 68.

Xiphilinus.

Pacori frater.

Regi 27.

ANALECTA ANTIQVITATVM MEDICARVM.

SECTIO PRIOR.

De re publica.

Plutarchus de ore orbis lunæ.

Strabo lib. 11.

IGNEM Medi timent, eique barbaricos honores impendunt.

Persis præter aurum 3000 equorum, 4000 mulorum, 100000 ouium pendebant.

Probatum Brissonio lib. de Persar. Repub.
Herodotus lib. 5.

Nisæorum equorum præ omnibus commendatur præstantia, qui ex Media toto Oriente disperguntur magnitudine & velocitate eximia.

Alexander lib. 4. cap. 23.
Polyænus lib. 7.

Rex olim nisi robore præcipuus nemo legebatur. Idemque sacra pecunia nutritus, nec nisi ex Iudicum collegio assumebatur.

Herodotus lib. 1. Coram Rege nec ridere, nec exspuere licitum.

Seneca de benef. lib. 3. c. 6. Apud Medos erat in ingratos actio.

Xenophon lib. 1. Cyropædiæ. Reges autem postea in luxum prolapsi, armillis, monilibus, stola purpurea & candida vsi.

Athenæus lib. 14. cap. 13. Musicos apud se assiduè habebant.

Herodotus lib. 1. Ne vilescerent ratò sui copiam faciebant. Atque adeò plæraque Assyriorum exempla secuti paulatim, per internuncios loqui, comere se, epulari, scortari ceperunt.

Not. Esdra 6. Ecbatanæ Regum bibliotheca fuit, vbi rescripta priorum cum cura asseruabantur.

Claudianus 2. in Eutropium. Rarus apud Medos Regum cruor, vnaque cuncto pœna manet generi.

Herodotus lib. 1. Militiam in certos ordines digessit primus Cyaxares Rex.

Curtius lib. 3. Vxores & liberos in bellum secum ducunt.

Athenæus lib. 12. cap. 3. Maliferorum militum à Medis vsus.

Xenophon lib. 1. Cyropæd. Equitandi plurimùm peritia Medi valuerunt.

Claudianus de Stilicone. Fucata Medus tentoria figit.

Gladios

Tertul. de habitu mulierum cap. 7. Gladios, & gladiorum vaginas gemmis exornant.

Horatius lib. 1. Ode 26. Proprij autem eis gladij Acinaces vocantur.

Lucanus lib. 8. Medos prælia prima exarmāt, vacuæq; iubent remeare pharetræ, nisi pro persis ibi poni malim*.

SECTIO ALTERA.

De re priuata.

Strabo lib. 11. Ex malis siccis & tritis massam conficiebant esui, ex amygdalis etiam tostis & radicibus quibusdam vinum.

Virgil. 2. Georg. Media fert tristes succos, crassumque saporem, felices mali, quod non nisi translatu prodesse contendunt;

Plinius lib. 12. cap. 3. Malus Medica venenis medetur. *Solinus cap. 49.*

Ex Xenophontis lib. 1. Cyropadia. Diuersa mensis fercula apposuisse, & cætera ferè Persico more in mensa habuisse colligitur.

Tertul. de habitu cap. 8. Tapetibus Tyriis & hyacinthinis vtebantur.

Xenophon lib. 1. Faciem pigmentis fucare solebant, & docuerunt:

Plutarch. in Crasso. Etiam comas adscitas capiti accommodantes.

Tertul. vbi supra. Vestium de coloribus honorē etiam serui ferebāt.

Ioseph. lib. 10. cap. 2. Armillis & torquibus aureis vtebantur.

Xenophon lib. 8. Cyroped. Medica quæ propriè dicitur vestis stola serica est, fluxa ad pedes vsque demissa, ideoque magis muliebris, animantium specie variegata, sæpe auro gemmisque intextis pellucida, lumine colorum fulgens vario; & licet sinus lateraque diffuta sint, nihil tamen relinquit intectum. Hæc Medorum sunt postquam defecerunt ad luxum: olim longè alij erant, cùm ab eis schola Persica profluxerit.

Seruius ad 8. Æneid.
Philostr. lib. 11. mag.
Iustinus lib. 12.
Ammianus lib. 23.
Strabo lib. 12.

Herodot. lib. 1. Risum immoderatum lege coërcebant.

Xenophon lib. 11. Osculo salutari consuetudo non sinebat.

Strabo vbi supra. Vxores multas habere pulchrum, pauciores quinque probrosum,

Polydorus lib. 3. cap. 4. In matrimoniis autem nulla affinitatis habebatur ratio.

Spacon canem Medi vocabant.

PER-

PERSICA.

ILLVSTRISSIMO
HERMANNO
COMITI VANDE BERGE,
MARCHIONI MONTIVM AD ZOMAM,
Comiti in Valhain, Baroni in Boxmheer,
Wylant, & Banterſſem, Burchgrauio in
Sebourch, &c. Equiti velleris aurei, Capitaneo generali, & Principum noſtrorum
in Geldriæ Ducatu, & Zutphanienſi Comitatu Vicario,
Domino meo,
VETEREM PERSARVM
HISTORIAM CONSECRO.

E*T quidni conſecrem illuſtrem Illuſtri, eam in qua magnos legere eſt Duces*
Non indecoro puluere ſordidos:
Et cuncta terrarum ſubacta.
ei, qui inter media arma natus inſignem militaris prudentiæ gloriam cum generis ſplendore, & ampliſsima coniungit dignitate. Quæ cùm Belgio maximè neceſſaria vniuerſo; tum verò magnopere in illa tua fidei credita Geldria, cui inimicorum vis & inſolentia toti inhiat, penè toti inſultat: cuius quod reliquum eſt Dei & Principum partes fouetis. Tuis, liberè dicam, debetur vigiliis, qui Regis Homerici, aut Maronei exemplo
Scopulum interea conſcendis & alto
Proſpectum latè petis.
Illa illa quæ me nutriuit, patrem prima dignitate ornatum vidit, ſed orbatum ob fidem Regi & Deo inuiolatam,
fratrum

fratrum alterum eodem cum patre fato Annonæ militari aliisq; grauioribus curis non semel præfectum elegit, modo tamen glorioso exilij voluntarij genere contentum, alterum quæstoris dignitate auctum etiamnum detinet. Illa inquam Geldria tuis gubernata auspiciis nec inuitauit aliquid honori tuo consecrare. Obsequor volens, & vt spero te non inuito, qui licet perpetua curarum mole premaris, tamen non cessas virorum fortium gesta animo percurrere. Quæ bis perficis aliquot inuenies, plura tamen prudentiæ exempla, quam tu præcipuam colis & rebus gerendis adhibes summa cum humanitate coniunctam illa omnibus, hac singulis consulens placensque. Quibus fretus audaciam à me ipso impetraui, nil veritus chartaceum hoc munusculum nec dignum amplitudine tua concinnare, rogans obtestansque eo erga hoc sis animo quo erga familiæ nostræ homines consueuisti. Quo nomine gratias habere nunquam satis possem, agere certe publice occipio, Deumque quæso te afflicto Belgio & animam prope agenti Geldriæ diu conferunt. Louanio propr. Cal. Martias anni 1604.

Illustrissimæ tuæ Reuerentiæ

Obsequentissimus Cliens

Ioannes Baptista Gramaie.

Capvt I.

Regio diuisa, origo eius, & populi nomina.

Ptolomaeus l. 6. c. 3.
Haythonus.

Avgvstissima hæc Orientis prouincia, quæ etiamnum priſcam loquitur maieſtatem, à recentioribus Euphrate medio bipartita ſcribitur, regni magis, quam regionis inita ratione, quam melius in Cyropolin qua maris caput, & Elyneaida qua Mediam tangit diſtinxit antiquitas; vel etiam in maritimam, cuius ſinu mare comprehenſum ſola palma fæcundam ventis perſtringit planitiem, & campeſtrem fluminibus rerumque omnium prouentu nobilem, & demum montanam verſus hyemes & aquilonem. Regionis huius nomen, prout imperium ab illis ad alios, varie translatum eſt, ita vt frequenter Parthi ſic appellentur, nonnunquam alii orientis populi, atque adeo ipſe oriens.

Persia diuiſa.
Plinius l. 6. c. 26.
Mel. l. 3. c. 8. ſinus perſicum & Arabicum ſummam capitis facere.
Solinus ca. 58.
Strabo li. 15.
Idem in Media & Aſſyria vſuuenit.

Cæterum 3. Perſarum tribus quarum vnicuiq; ſuæ gentes ſunt, numerantur: pecuarii, aratores, vrbani, vniuerſimque parens Perſæ regio Epirus *b* aliquibus dicta eſt Locum quem primum habitatum, & ſemper putem, is eſt verſus mare.

b Iſocrati teſte Suida.
Plinius li. 6. c. 26.
Antiqua Perſia locus.

Populus qui incoluit *c* Chorſori Scythis vocatur, Caribus *d* galli, Cephenes *e* græcis à Perſei Betero, Artæi *f* incolis quo nomine ipſi Heroes ſignificari volunt, ab aliquo haud dubie principum cui tantum tribuunt, vt præcipuis Regum nominibus præfigatur maieſtatis cauſa eius nomen, Elamitæ Hebræis à Semi filio, vt apparet primo huius incola.

c Solinus c. 52
d Plutar. Artaxer.
e Solinus.
f Herodo. l. 7.
Ob criſtas galearum.
Eſaia 21. Ierem. 49. & 25.
Plinius l. 7. c. 26.
Elami. ad mare ponit.
Vt Artaxerxes, Artabanus, &c.

Vnde autem in hunc terræ locum deuenerint, variant ſcriptores, aliis hos *a* Scythas originales eſſe, & e Scythia *b* aduentaſſe confirmantibus, indeque *c* Maguſæos dictos à Magog *g* Scytharum patre, vnde & Magiæ *l* nomen deductum, bene quidem, ſi nomen Scythiæ ampliore termino circumſcri-

a Ammia. li. 31.
b Tertul. de pallio.
c Suidas. g Cedrenus.
l Aliter Ioſeph. vide Scythicas.
Vnde Perſæ.

m Genesis 10.

cumscribatur, alias Elam *m* vt dixi primum hæc loca insedisse, communis est omnium opinio, qui cum iaculandi peritia plurimum valuerit cum Saba *n* & Chaldæis antiqua simultate belligerant.

m Id est, Adolescens.

n Not. Esaia 52.

CAP. II. *Veterrimi Persiæ Reges.*

POST quem alios atque alios aduenas concurrisse non negem, qui regionem regnumque dilatarunt. Elamitis ab originibus subiecti, quorũ tribus *a* certæ fuerunt, & Reges à Persicis distincti, & regio *a* olim.

Zonara Elymai vocantur

a Zonaras tom. 1.
c Plutar. Pompeio.
a Strabo l. 16.

Circa annum mundi 1850

Elamita & Elymai.

Elamo autem Chodorloamor successit, Assyriorum haud dubie subiectus dominationi, quibuscum Asiæ Sodomitarumque fines ingressus, ab Abrahamo victus necatus est. Et Persarum regio Assyriacæ dispositioni iam inde à Nino subiecta mansit. Quam legibus & institutis formauit quidam Zoroastres gentilis, alius haud dubie ab illo Bactriano. Quem iccirco gentis auctorem quidam faciunt. Cuius cælesti igne consumti cineres perpetuis Persæ seruant excubiis. Sybillarum quoque vna quæ de Baptismate cecinit, hinc ortũ habet. Zoroastri autem successerunt Ostranæ & Astrampsychi religiosa apud Magos nomina. Medio tempore Perseus *c* Danaes *d* incerto *e* patre filius expeditionem in Elamitas sumsit, & quamuis Liberum *f* patrem haberet aduersarium, victor gentem extructa vrbe Persepole *g*, quam regni caput constituit, à se nuncupauit. Quod tamen aliqui ad Medææ *h* filium transferunt, alii ad Perseũ Andromedes *i* filium, qui Cepheo cum virilis sexus sobolem non haberet successit.

Vide Iudaica, & Pentapolim.
Diodo. l. 3. c. 1.

Plinius li. 30. c. 1.

Clemens lib. 4. Recognitionum.

Lactantius ex Nicanore,

Suidas.

c Orosius l. 1. c. 11.
d Videbitur in Argiuis.

f Natalis comes l. 7. c. 18.
Herodot. li. 7. huc trahit Perses & Andromedæ fabulam.
g Orosius l. 1. c. 11.
h Stephanus.
i Hero. Poly. imman.

Circa annum 2000.

Alij eundem cũ Bactriano alij eundem cum Mizraim faciunt.

Vult Suidas hanc Sambetham vocari & Hebraam.

e Ideo Iouis dicitur.

Fabula:
Suas Perseus aureas stellas habet. Seneca Herc. fu. Act. 1.

Videbitur in Africanis.

CAP. III. *Memnonis res.*

HEROICIS temporibus Tithonus Laomedontis ex strymone, peregrinationis, vt puto, causa; orientem percurrens, à Regis forte Per-

Strabo l. 15. vocat. Lisiam matrem & Æthiopia Regem Memnonem fuisse.

ſarum filia amatus, in thori regnique ſocietatem admiſſus, filios Memnona & Emathionem genuit, quorum ille omnium cis Choaſpem gentium domitor, & Æthiopum poſtea ductor, vrbem Suſam à patre in Regni finibus conditam exornauit, vt etiam ab eo cognominetur. Cumque à Thentamo *l* Aſſyriorum monarcha Priamus Troianorum Rex auxilia peteret, miſſus cum 10000 Æthiopũ totidem Suſianis, curribusque 200 aduolauit. Intremuit *a* Simois Phrygiæ cum montibus Idæ nigra *q* coloratus produceret agmina Memnon, qui multa *k* hoſtium ſtrage edita ſingulari certamine *a* occidit à forti, ſic dii voluiſtis Achille. Cuius corpus in *e* Palto Syriæ ſepultum, aut vt alii iuxta Æſapi *d* oſtia. Cuius cęſi dolorem mater forte auium domeſtica ſuauitate fallens locum fabulæ dedit. Extat Memnonis haſta *k* enſiſque æreus Nicomediæ in Æſculapii fano conſecratus, ſtatua Thebis *l* Ægyptiis in Serapidis templo, nigri lapidis vſque ad miraculum *g* affabre facta, cuius os radiis ſolaribus tactum, ſuauem edit ſonum, & neſcio quid lachrimabile ſub ſolis occaſum. Tithonus autem filio ſuperſtes vixit, cuius famoſa eſt ſenectus *e* & ſenectuti iuncta garrulitas *r*, vt quæ moroſa *a* præſentiaque faſtidiens, præteriti temporis capitur recordatione.

Poſt hæc nominatur Perſicæ regionis rex Anacyndaraxis, qui forte ex præfecto Perſidis ad 5 Nini imperium deuenit, & Arbelus Athmonei f. qui vrbe egregia Perſiam ornauit; & Darius antiquior vnde nummis eſt appellatio.

Celebris etiam Perſarum virtus in bellis Amazonum, quarum reginam Marſepiam cum 40 ſociarum milibus obtruncarunt, & in Armenias bellum, quod non regis morte ſopitum eſt.

Natalis l. 6. c. 2.
Heſiodus Theog.
Suidas.
Vid. Suſiana.
l Diodorus l. 3. c. 6
Cælius l. 22. c. 5.
a Claudianus 1. de laudibus Stiliconis.
k Dares.
a Ouidius 13. Meta.
e Simonides.
d Strabo l. 13.
k Pauſanias Laconicis.
l Lucianus philopſeudo.
g Suidas deſcribit.
Corn. Tacit.
a Homerus de Neſtore.
Suidas.
Idem cum Sardanapalo putatur.
Suidas.
Singuli ſunt 20. drachmarum.
Iornander in geticis.
Plutarchus de fluminib. c. 23.

Ideo fingunt eum ab aurora in cælum ſublatum: Propertius li. 2. el. 18.
Memnonnia nomen.
Anno 2780.
q Iuxta eos qui eum in Æthiopia natum volunt Diodorus.
Eum Thebanum fuiſſe velit Dioni. de ſitu orbis. Diodorus ab Æthiopibus in Æthio. vult ſepultum.
Fabulatur eum in auem mutatum Ouid.
Theocr epita Bionis.
Tzetzes chil. 6. hiſt. 64. vult cippum eſſe rubri variique lapidis, qui Memnon vocetur de quo hæc dicantur.
e A parcis eam impetraſſe fingitur.
r In cicadam eum verſum ideo fabulantur. Ouidius.
Daricorum origo.
Vide propri.

Ca-

CAP. IV. *Achæmenidarum regnum.*

INclinante vt puto Assyriorum monarchia aurea illa & Deo digna Respublica *f* viguit, quam tot encomiis vniuersa scriptorum cõmendat multitudo. Atqui eo tempore populus sacris initiatũ ad Reipublicæ clauum admouebant, aut virtus & spectata inter populares moderatio aliquem cui subessent commendabat, subinde etiam tenuiores vt fit oppressi patronum sibi ex potentioribus, sibi aliisque arbitrum quærebant. Hi Reges erant, his parebatur officiosissime. Ex quorum numero fuit Achæmenes vir generosissimus, diuesque *i* & primæ apud suos authoritatis, qui Arbacis Medi comes se & suos in libertatem vindicauit.

Eius Persidis parti primum prefuit, quæ ab ipso nomen retinuit, ita imperauit, vt publico decreto regnum ipsius posteris confirmarent, nescio an meritorum ipsius gratia, an spe, futurum, vt virtus paterna auitaque in liberos transfundatur. Ita deinceps apud Achæmenidas summa potestas fuit, quorum res gestas Scriptorũ defectu aut affectu, tacitus, aut certe vicina nobilioris imperii luce offuscatus iure doleamus, cum illustrium temporũ inueteratæ consuetudines, quæ iam in naturam abierant, insignis politiæ speciem præfuerant, arguentes quam inconsulto victarum gentium mores & luxum cum totius imperii iactura adsciuerint, quo in plana deducti illam sterilis terræ fructum, & scabrosarum rupium dotem, fortitudinem natura indignante fastidierunt.

Zonaras to. 1.
Xenophon li. 1. Cyro ped.
Diodorus.
Iustinus li. 1.
Cicero 2. officio.
Brisardus li. 1. Persica vetera omnia cõplexus est.
i Horat. l. 2. o. 21.
Silius l. 15. arcus Achæmenius.
Stephanus.
Stobæus ser. 86.
Herod. li. 1.
Persas ait à Deioce subactos primum.
Xenophon & ex eo Zonaras hanc sigillatim explicant.
Cyrus apud Plut. rogatus de solo sterili mutando respondit.

f Plurimi hanc Rempublicam imaginariam tantum fuisse aiunt nec talem vnquam fuisse qualis describitur.
Ideo ab aquila nutritum aiunt.
Ælianus li. 12. c. 21.
Regnum apud Achæmenidas.
Causa cur tot præclare gesta lateant.
Vide nostra Analecta.

CAP. V. *Regni medici inclinatio.*

IAM vt historiam persequamur, Astyagis Medorum Regis æuo, Cambyses ex Achæmenidis *c* per ordinem successionis regnum adeptus est. Cui peregrino filiam Mandanam *d* Medus vxorem despondit, ne paterna maternaque nobilitas eadem,

Plato Alcibi.
c Xenophon ex Persidarum genere fuisse.
d Herod. l. 1.

Iustinus eum ignobilem facit.
Hinc mulus dictus est oraculo q. ex Persa & Meda natus Cyrus.

nepotem in aui perniciem animaret & armaret. Quod futurum somniis oraculoque monitus timebat. Nec vero contentus ista filiæ amotione & exilio cum partus dies appeteret euocatam ad se, conclusit in Regia, vt in aui potissimum conspe-ctu infans tolleretur. Sed frustra reluctantibus fatis: natus enim Harpago, qui Regi ab arcanis erat, traditur necandus, Harpagus eundem pastori regio tradit exponendum matris memor olim post patrem regnaturæ. Pastor vxori, permittit, pro suo alendum vxor impetrat, à fera *a* lactente vinci, & à puero ita blandum ridente nō vinci æque inhumanum rata. Puero diis volentibus adolescenti, primum Agradat, nomen inditum, postea *a* Cyri cognomen: vel quod inter coæuos ludentes Κύ-ρος lectus sit, vel ab amne qui circa Pasagardas per cauam Persiam fluit, apud quem forte adolevit, vel ab humanitate, vel demum à sole cuius sacris operantur regii iuuenes. In aui notitiam venit loquaci supra ætatem, & morem audacia, conciliatus eidem quod se somnio defunctum existimabat puero inter pueros Rege appellato. Iram tamen à filio in Harpagum, quod iussa parum fideliter executioni mandasset, conuertit. Eique filium, quem obsequii specie ante accersierat epulandum apponit.

Vide Medica.

Iustinus li. 1.

Inguinis expauit diffusam rite racemam vt Sidonius Panegyrici.

Mithridates pastori nomen.

a Bisardus li. 1. negat à cane Cyrum nutritum. Contra Iustinum li. 44. aliosque.

a Ideo hoc ei affictum quidam volunt quod fidus fuerit aut more rabidi canis omnia percurrens

Strabo l. 15.

Suidas.

Prima Regis futuri nota, indoles & interritus animus.

Strabo l. 15. & Mela l. 3. ca. 5.

Pausa. Arcadi.

Plut. Artaxer.

vide Medica.

Plato 3. de legibus educationem causam ponit magnitudinis Cyri.

Magorum monito.

Altera Regis nota educatio & consuetudo cum magnis.

Seneca filios ponit 3. de ira c. 15.

Subinde etiam quærens placeret ne condimentum. Deinde vbi plenum malis suis vidit, ne quid infelicissimæ orbitati felix subtraheret ignoratio, capita cum manibus afferri præcipit, vt quomodo acceptus esset sciret, & quærenti responsum nosset. Non defuerunt misero verba, quibus factum execraretur, suam vicem deploraret. Simulata tamen hoc rerum statu, æquabilitate, omnem apud Regem iucundam cœnam esse dixit, dictoque effecit ne ad reliquias inuitaretur, aut sceleris inulta fieret accessio. Dimissus à cœna dissimulata crudelitate, dilato dolore, animum vlciscendi in occasionem

Orosius l. 1. c. 19.

Xenophon & ex eo Zonaras hæc omnia tacent nil præter summam cum auo amicitiam Cyri referente.

Polyanus l. 7.

fionem referuauit. Ea fuit: Cyro apud Perfas agẽte, qui per literas exinterato lepori inclufas aui infidias edocetur, additis quæ animum irritare confueuerunt, promiffaque Medorum defectione, armatur, fpe fpecieque libertatis fuos armaturus.

CAP. VI. *Cyri prima tyrocinia.*

Iuftinus li. 1.

Somnii monitus accipere primo occurrentem.

Polyanus l. 7. ait eum locum incultum & fpinofum iuffiffe excoli.

FEcit autem hac ratione. Antelucano tempore egreffus, Sybarim ex ergaftulo feruum cæptis focium affumit, iterque Perfepolim capiens, populum iubet præfto cum fecuribus effe, filuamq; viæ circumdatam incidere. Quo gnauiter præftito eofdem poftridie apparatis epuliis inuitat. Quos conuiuio hilariores percontatur, vtrius vitæ forte malint pridiani laboris an epularum præfentium. Omnibus præfentia laudantibus excipit Cyrus, laborem illos perpetuum manere fub Medis feruientes, delitias fe fecutos. Quibus incitati ad bellũ fe comparant, ducem Cyrum, Medos hoftes pronunciantes. Animusque accreuit Harpagi, quem Rex demeriti in illum fui oblitus, Imperatorem exercitui dederat, & Medorum defectione. Quo cognito Aftyages contractis vndique auxiliis ipfe, vt qui aliorum fidem fufpectam haberet, in Perfas proficifcitur. Commiffo prælio Cyrus vincitur, qui vt plurimis fuorum recedentibus, in rem confuleret, iuffis militibus bono animo effe, fimulat 10000 poftridie auxilio vẽtura. Qua re per tranffugas nunciata Medi cum ignes procul confpicarentur maximos ex fafcibus, quos finguli fingulos iuffu Cyri afportauerant, auxilia aduenifle, agmenque promoueri putantes in fugam vertuntur. Nec fegnis Aftyages repetito certamine, pugnantibus fuis partem exercitus à tergo collocat, iuffum in tergiuerfantes æquè ac hoftes ferro agere, nunciato prioribus nõ minus fortes etiam in fuga reperturos, videant, proinde pugnantibus ne hæc, an illa

Tertia Regis futuri nota populi fauorem aucupandi ars.

Xenophon hæc tacet, quia ei propofitum tantum Cyri laudes perfequi quibus duces formentur.

Polyanus li. 7.

Quarta Regis nota fimulatio præfertim in aduerfis ne mobile vulgus rebus nouis ftudeat.

Iuftinus.

Orofius li. 1. c. 19.

illa cedentibus acies maiori gloria rupenda sit. Ingens post necessitatem pugnandi viris animus accreuit; Pulsi Persæ & victi; nisi matres sublata veste an in vterum recurrere niterentur rogantes, pudore & verecundia victos in prælium repulissent. Qui ardentibus animis concurrentes eos, quos fugerant fugere compellunt. Huius victoriæ ergo decretum vt fœminis quoties quoties rex per sepolim *b* ingreditur aureus muneri detur. Profugus ab hac pugna Astyages Ecbatana contendit, ibi latebras quærens, sed Cyro prosequente cum Amytin filiam, Spitacem, Megabernem, ex ea filios quæstionibus subiiciendos audiret, seipsum prodit, qui humanum in modum à nepote deinceps habitus est, & Hircanis præpositus. Larissa vrbs à Cyro deinde inexpugnabilis solis beneficio vacuata, Mespila ciuibus attonitis etiam in potestatem venit, quo Mediæ Regis vxor confugerat.

Strabo l. 15. hac Pasagardis accidisse. Curtius l. 5. eas à Cyro conditas.
Plutarchus de virtutibus mulierum.
Polyænus 3. prælia ait cõmissa, & vxores liberos fugientibus obtulisse.
Plutarchus in Artaxerxe.
Iustinus in pugna captũ vult.
Ctesias.
Aliter ab Herodoto.
Plutar. Euagora ait Cyrum auum necasse.
Xenophon l. 4. de expeditione Cyri.

b *Hæc est caput regni, vt Plinius l. 6. c. 26.*
Quinta Regis futuri nota est clementia.

CAPVT VII. *Coniuges Cyri.*

VXORES Cyro fuerunt diuersæ: Meroe vna ex qua Cambysem natum quidam volunt, quidam matrẽ ei dant Nitetin filiam Apryæ regis. Cum enim ab Amasi Cyrus vxorum filiam poposcisset, ille Nitetin incognitam submisit: quæ diu Amasi nata credita est, donec multa prole fœcunda visaque abunde regium fauorem meruisse, quæ sit declarat, opem etiam mariti petens, ad patris regno pulsi vindicandam iniuriam. Fuit & Amytis vidua Spitamæ ob mendaciũ interfecti Cyri vxor. Quæ ad vltionem paternæ necis Petisacæ oculos eruit, detractaque pelle in crucem egit, Oibaræ tantum terrorem iniecit, vt decem dierum inedia mortem sibi consciuerit: & quia Speudadatem Magum à Cambyse impetrare non potuit, hausto veneno se ipsam confecit. Fuit insuper Cassandane Achemenidæ soror Otanis, quam impense à marito

Herodotus l. 3.
Diodorus l. 1.
Hanc alij Cambysis vxorem volunt.
Herod. l. 3.
Polyænus li. 8.
Athen. li. 13. ca. 4.
Ctesias.
Herod. l. 2.

Cuius nomen Insula habet.
Ægyptiorum Rege.
Filiam Apryæ.
Eunucho.
Pharnaspa nata.

marito amatam testatur luctus in morte eius toti populo cum Rege communis. Fuit ad extremum Bardane Cyaxaris filia, quæ coniugem ob belli Lydici denunciationem turbatum, ad Danielis prophetæ consuetudinem perduxit, cuius vaticiniis confirmatus quæuis grauia bella suscepit. Post quæ etiam vatis sui memor qui tam fausta, tam vera portenderat, alterius etiam, qui multis annis prior bene ei ominatus; Iudæos patriæ suæ & Iudæis vasa sacra per Nabugodonosor sublata restituit, cum aliis donis, & Mithridate thesaurario, qui regiis edictis contradicentes bonis & vita exuant. Tanta Cyrus valuit memoria vt singulorum militum nomina exacte teneret, tanto fuit felicitate, vt à nullo nisi victor redierit.

Xenophon l. 8. Cyrop.
Iose. l. 10. c. 14.
Idem l. 10. c. 8.
Esaia ante 200 annos.
Vide Iudaica.
Iose. l. 11. c. 8.
Val. Max. l. 8. c. 7.

CAPVT VIII. *Cyri bella.*

PRIMA Cyri expeditio in Assyrios Babylonemque fuit, exercitum ducentis 30000 ex stipendiariis, præter Homotimorum robur, comitati Cyaxare Astyagis filio. Quibus Armenios venationis specie occupatos ad consueta tributa reduxit, Rege singulari prudentia in iudicium vocato, sua ipsius sententia damnato, & nihilominus in regnum captiuis sine pretio dimissis remisso.

Posthæc occupatis Chaldæorũ montibus gentem vniuersam antequam se collegisset, subiecit. Assyriosq; populatus Reges inito certamine fundit, fugientium etiam terga Hircanorum opera cædens. Mox Gobria & Gadata ducibus Babylonem contendit. Cumque in Lydiam res quasque pulcherrimas auexisse Assyrium rumor esset, simulat defectionem Araspes Cyri à puero comes & contubernalis, cuius opera rei perficæ multum accessit. Missi quoque alii, qui Indorum legatos venisse hosti nunciarent, vicissim quid ille ageret, quid sentiat relaturi.

Xenophon li. 2. Cyrop.
Darius Medus hic est.
Xenophon li. 3.
Zonaras to. 1.
Xenop. l. 4.
Idem l. 5.
Idem l. 6.

Regis compositis dicionis suæ populis, prima vicinorum potentium cura sit oportet.

Anno 3431. regni 21.
Constituit Cyrus monarchiam. quod capiendum de secunda in Babylonem expeditione vide propria.

Vide Babylonica.
Polyænus l. 7.

Interim Babylon in poteſtatem venerat ſupererato Labynitho materna arte, id eſt, deriuato Euphratis alueo, per quem miles aditum parabat.

Tibullus l. 4. e. 8.
Oroſius l. 2. c. 7.

Vbi miranda Cyri dementia. Quod Gyndim fluuium qui regii currus equum cum equite tranſmeandi fiducia perſuaſo, qua per rapacem alueum offenſi vada gurgitis attollebantur, abreptum, præcipitatumque merſiſſet, 180. cuniculis diuiſum in 360 riuos ita diſperſit, vt quod facturum ſe iurauerit, à fœminis tranſiri calcarique poſſet.

Lucan ibid. gangem vocat.
Seneca li. 3. de Ira c. 21.

Et pulcherrimam de Babylone victoriam oſtentationis ad nihil profuturæ exemplum parum, ſi libet fateri, infamauit. Babilonem Cræſus excepit, an ipſe Aſſyriis ſubueniens & præfectus, an Aſtyagis fortunam miseratus, an Perſarum incrementa ſuſpecta habens, an demum à Cyro Aſiæ toti inhiante laceſſitus incertum. Vt vt eſt Aſiæ totius viribus innixus in Cyrum ſe comparauit.

Vt Xenophon.
Vt Iuſtinus.
Vt Polyænus.

Anno 3417.
Cauſa belli Lydici.

Cumque hoſtes prope abeſſet promoto agmine acriter pugnatum, donec Ægyptii deſciuerunt, & Cyrus à tergo cepit inſtare. Tum vero Cræſus terga dare, Sardes petere, vrbem communire. Inter hæc filius quem obſidem Cyro dederat, patris perfidiam ferre iuſſus in conſpectu vrbis trucidatur. Cuius cædis impatiés mater, præcipitem ſe dedit ex muro, caſuique ſuperuiuens, vrbe capta in Apollinis fanum confugiens fato functa eſt. Cræſus poſt varias elabendi technas captus, liber, Barena vrbe donatus Cyri amicitiam meruit & fauorem.

Xenophon l. 7.
Cteſias.

Poſt Cræſum nihil reſtabat, quin virtuti Perſicæ ceſſurum. Ita Cares compoſiti per Aduſium, Phryges per Hiſtaſpem ſuperati. Iones, Cappadoces & quicquid populorum Aſiam Europæ obuerſam habitat, vno quaſi belli impetu ſubiugatum. Lydi ſecundo rebellantes ad delitias damnati, Babylonii inſuper. Ex altera vero parte Sacas oppugnauit Cyrus, Regem Amorgem cepit, captus ipſe paulo poſt à Sparethra vxore, ita inuicem permuta-

Herod. l. 1.
Xeno. l. 7.

Vide Sacas.
Cteſias l. 10.

mutatis captiuis, amicitia deinceps iuncti fuerunt. Vnde cum Cyrus Derbicum Regem Amoræum oppugnaret, exercitusque eius inferior esset ipso præsertim ex vulnere collapso, superueniens Amorges prælium non tantum restituit, sed & cæso hoste victor euasit, vrbemqne Cyropolim his locis ædificauit victoriæ monumentum. Interim ingrauescente morbo quem ex vulnere contraxerat cum moriendi tempus adesse præsentisceret. Iamque 30 annorum tempus quod Magi ex tribus solibus secundum quietem visis, ei præfixerant, effluxisset, aduocatis quibus regni administrationem communicauerat, & filiis postquam de sepulcro, & iustis sibi faciendis mandauit, filiorumque Smerdim, Medis, Armeniis, Chorasimis Bactriis, Cadusiis, Parthis, Carmanis Regem dedit, Cambysem alias successorem, salute præsentibus dicta mortuus est. Cuius sepulchrum Pasargardis aliquot post secula repertum, speciem fortis quam delicati Regis magis præferens, hoc scripto: Asiæ Regem fuisse qui Persicum imperium constituit, aut vt alii Regem Regum qui hic cubet, quique vsque ad mare arma circumtulit sirasque in continente vrbes victricibus armis subegit, armis, prudentia, humanitate, & cum equalibus semper certare in iis, quibus inferior erat, cupiuit.

Alij ferè omnes Cyrum à T[o]myri necatum volunt, nominis similitudine ducti, cum posset fieri alium Cyrum fuisse si fidem Xenophonti damus.

Curtius li. 7.

Cicero l. 1. de diuinatione ex Dinone.

Sueto. Iulio c. 87. Ctesia Tanyaxarces. Xenop. Tanaoxares.

Anno 3434. vitæ 100. regni 30. ineunte monarchia 3.

Clypeus patris 2. acinaces sepulchro inerant

Curtius l. 9 & 10. Zonaras to. 1. Strabo li. 15. ex Onesicrito.

[illegible] l. 1.

Stobæus ser. 44. Plutar. de curiositate.

CAPVT IX. *Cambysis impie facta.*

PATRI Cambyses successit, in imperio, monstro quam homini similior, audax, libidinosus, crudelis, impius, furibundus. Sed qui impetu celeriter vteretur. Sororis Atossæ & alterius Meroes nuptias extorsit, parum hoc esse Persæ, nisi ad incestũ crimen accederet parricidii. Cum enim Smerdim post se regnaturum somnio cognouisset eiusdem nominis fratrem sibi insidiari machinatur; quod cũ Spendadatis eunuchi falsa relatione

Apud Melan. l. 3. c. 5. fluuius est huius nominis.

Dio l. 37.

Plato 3 legum educationẽ tot malis causam dat.

Seneca ep. 86.

Tertul. apol. c. 9. Persas etiam cum matre coire.

Hero. l. 3. ante Cambysem non licuisse cum sorore.

Iustinus l. 1.

Mergides & Ctesia Tanyoxarces vocatur.

Ctesias l. 12.

Herod. addit quod arcum a Macrobiis missum ad 2. digitos tetenderit solus.

Hic fuit Persis dominus appellatus Her. l. 3.

Qui etiam cum matre ineunt nuptias.

Ægyptii aiũt hæc omnia eum insanum fecisse q. Apym necauerat.

Plinius li. 36. c. 9. Arsinoen vocat.
Herod. l. 3.
Alij dicunt quod viso catulorum vnum alteri opem ferre in certamine: quod fraterna mortis vltor nemo fit.
Et Cælius l. 16. c. 3 ... morbo sacro elabo...

confirmaretur, clam interficiendum curauit. Meroem sororem&coniugem, eodem funere sepelit, qua deliquisse & mortis rea esse insano videbatur, quod fratrem nullo suo demerito sublatum lamẽtaretur, fratremque Cyri domum denudasse diceret.

Iustino hic Comares vocatur.

Omni scelere maiora sunt quæ dixi: addam tamen quasdam non vltimæ notæ insanias, quibus amicos impetiuit. Praxaspes ex familiaribus eius, & cuius opera in fratre necando abusus fuerat, cũ rogatus quid de Rege vulgus sentiret, respondisset, cætera quidem bene audire, vini autem quod æque ac insidias fugiendum sit studiosiorem haberi; vt ostenderet post pocula etiam oculos, etiã manus in officio esse, aduocatum hominis amicissimi filium iaculo per cor immisso quasi ludes interemit. Alias duodecim ex prima Persarum nobilitate indicta causa neci addicit: Eadem tũ fortuna Cræsum mansisset, nisi à famulis animo sanioris seruaretur. Nec vero in Deos minus, quam in homines grassatus, Iudæos quod Ægypto fauere, putarentur vel Samaritarum obtrectationibus aures accommodans, à cœpta templi ædificatione reuocans, pii patris edictum antiquauit. Nec Iudæi tantum, sed & misera hoc domino Ægyptus, cuius superstitionum impatiens, fana obeliscosque igne & ferro vastauit. Memnonis statuam reserauit, Apim in femore vulnerauit. Alias Deorum operas locabat in Pelusii oppugnatione, vbi cum viros adesse experiretur, præ se statuas portabant Persæ, quarum reuerentia incolæ ab armis recedebant. Vt in Deos ita & vita functos impius, sepulchris effossis cadauera flagellabat, vt Amasis, quod per summum scelus cremauit, cum & Ægyptia & Persica religione ignis cadauere non profanetur.

Xeno. Hierone.
Seneca l. 3. de ira c. 14.
Proper. l. 2. c. 26.
Suidas in voce πραξάσπης.
Iose. li. 11. c. 3.
Ασσουήρης hic vocatus id est, dominus.
Strabo l. 17.
Comment. Iuuen. sa. 15.
Vide Susana bona in specie Deus est.
Polyænus l. 7.
Regis Ægyptii cau... à Cyro dictam.
Herodot. li. 3. Thalia.

C A-

CAPVT X.

Confer hac cum iis quæ in Cyro habes de Nitete.

et annorum.

PRIMA Cambysis expeditio in Ægyptum fuit. Causa belli dolus Amasis, qui Niteten Apryæ filiam pro sua vxorem miserat, vel conceptum à puero odium, cum mater se ab Ægyptia loco moueri quereretur. Dux & impulsor Phanes quidam ab Ægypto transfuga, socius Arabum Rex. Sub initia huius belli Lybies, Cyrænæi, Barcæi, sine prælio se subiecerunt. Memphis postquam caduceatores ad se missos violato gentium iure laniasset, expugnata, Pelusium captum, Psammenitus victus, & vt fortunæ suæ spectator loco collocatus, qua filiique filiæque totaque nobilitas ad seruitutem & supplicium ductabatur. Ad quæ omnia immobilis, quopiam ex compotoribus transeunte so effudit in lachrymas, alliso ad parietem capite, rogatus que causam domestica mala lachrymis maiora esse aiebat. Hac verborum elegãtia Cambyses Psammenitum deterso puluere in regnum reposuit, sed præfecti titulo, felicem si dono vti nosset. Sed postquam dolosa ambage ad defectionem se comparat, captus est & carceri mancipatus, vbi tauri sanguine hausto exspirauit. Ex Ægypto autem abducti operarii quorum opera in vrbibus ornandis vsi Persæ.

P. Mela li. 2. ca. 11. ait Cambysem in Syria pecuniam suam reliquisse vnde locus postea gazæ nomen seruat.
Polyænus.

Amasi natus.

Ctesias eum cum 6000. Susam missum & Amyrtæum vocat.

Diodo. l. 2. c. 1.

Post hæc in Carthaginenses qui &, quia in Africa vincendi restabant, in Ammonios quod penes ipsos esset tot Regum donariis & totius pæne orbis pia liberalitate ditatum Iouis templum, in Æthiopas à longo æuo vocatos, quod supinis manibus non excepissent seruitutem, sed irrito in omnes conatu. Phænices enim à quibus res naualis pendebat coloniam suam inuadere impium dicebant, Iuppiter exercitu arenarum mole obruto fanum suum præseruabat, Macrobii risis Persarum muneribus & dolis, arcum remittebant eis patriũ, quo cum vti poterunt Aethiopes aggredi cogirét.

Lucanus l. 10.

Herodo. l 3.

Seneca Natura. quæst. l. 2. c. 30.
Diodorus li. 4.
Strabo l. 17. in Æthiopia apud Percnusium Cambysis exercitum esse obrutum.

Indignatus hoc responso Cambyses non prouiso commeatu iter arripit in solitudines, vbi cum omnium rerum inopia premeretur, famesque deficiente herba ad homines absumendos compelleret, istaque decimatione multum exercitui subtraheretur, defectus, epulis & pastus cæde suorum ignoto, Nili cuius tenebatur sciēdi desiderio, fonte, in Ægyptum reuertitur. Vnum hoc commendatione dignum ei adscribitur, quod Sesamnis iniusti iudicis pellem viuo detractam tribunali intendens filiumque in eo collocans effecit, ne quis deinceps iudex corrumperetur. Cæterorum nihil nisi quod mortuus fuerit, vltionem reposcentibus fatis, etsi non dignam parricidæ, sacrilego, insano pœnam, saltem eam qua non euasisse cognoscatur expendit.

Seneca de ira l. 3. c. 20.

Lucanus l. 10.

Val. Max. li. 6. c. 3.
Herodo. li. 3.

Otanem.

Capvt XI. *Magorum dominatio.*

Cvm Magos fratres quibus summam rei perficæ crediderat tumultuari accepisset, Smerdemque ex iis vnum se pro Smerde Cyri filio habere, insontis germani necem plorans siue gladio sponte euaginato, siue cultello lignum temporis fallendi gratia poliens, in femoris musculo vulneratur. Nec multo post in Ecbatana Syriæ, minori illa & insperata mortuus oraculis somnio, portentisque fidem fecit, quibus præscitum Ecbatanæ eum moriturum, nec prolem sibi successuram, Smerdimque pòst se regnaturum. Vt taceam visas per noctem matris minas, & alia tum in sacris tum alibi portenta. Sepultus autem est in Persia ab Ixabate. Homo iuris & legum contemptor & quem immerito quinque dierum iustitium & æthereo igne focus venerabilis luxerunt.

vt Iustinus l. 1.
vt Ctesias li. 12.

Herod. li. 3.

Buti in Ægypto.

Anno 3441. regni 3.

Herodotus.

Cambyse sublato rem factam habebant Magi, quorum alter dissimulante Cambyse integrum quinquennium Smerdis habitu & authoritate assumpta Bactros & Persiam obtinerat. Iamque ante

Iustino Oropastes.
Ctesia hic Spendadates vocatur.
Frater vero Parizites.

famam

Orosius l. 2. c. 9.

Apuleius ex Aristotele de mundo.

Valer. Max.

b vt Herodotus. Sed Ctesias vult eum Smerdis nomen assumpsisse.

Herodotus l. 3.

famam necati Regis publice fratris Regii titulo imperabatur. Animum fecerat huic facinori occulta Smerdis cædes, spem persona Regis specie maiestatis raro sui copiam faciens. Trita enim cõsuetudine carere debere, quo venerabilius sit opinantur, quod in excelso positum est. Accedebat ad hæc lineamentorum & nominis *b* cum Smerde similitudo, quæ omnem suspicionem exemptura videbatur. Hac occasione regnum aut verius tyrannidem Magi inuadunt, quam remissis in triennium exactionibus, mitigato tributo, cõcessa militiæ vacatione, & aliis quibuscunque plebeios animos tangi sperabant studebant confirmare.

Capvt XII. *Magorum cædes.*

Iustinus l. 1.

Zonaras to. 1.

Ex Achæmenidarum stirpe erat cuius seruus diduxit M. Hierony. Henninges in thesauro.

SED suspecta erat plærisque hæc munificentia, & repentinæ liberalitati causam subesse nemo non sentiebat. Primus Otanes vir primarius & cõiuncta Regibus familia dignus, Pharnaspoque parente regis personam in dubium vocare ausus est, tacitus ipse secum, donec rem comperit Phædimæ filiæ, quæ ex pellicum regiarum numero erat relatione, quam iusserat per noctem aures Magi pertractare, (nam iis à Cyro non leui de causa priuatus erat;) exsequitur filia postridie quod senserat refert, auribus eum carere. Qua re expensa vir generosus patriam pudenda dominatione liberaturus, sex præclari facinoris comites deligit Intaphernem, Gobryam, Megabysum, Asphatinem, Hydarnum, & Hystaspe natum Darium. Hi iurata inuicem fide & silentio; Ctesias, Artysara & Bagapita quibus claues regiæ credebantur in societatem acceptis, re discussa & ordinata diem sibi condicunt.

Ctesiæ vocantur Onophas, Idernes, Norondabates, Mardonius, Barisses, Artaphernes, Darius, qui vltimus. Straboni l. 16. etiam Daruaces vocatur.

Quæ cum illuxisset & 7. accipitrum duos vultures vellicantium auguriam hæsitantes impelleret, cum armis palatio succedunt, resistentes ad-

missionum magistros, & qui à responsis & mandatis regiis in vestibulo excubant, iniussosque & inuocatos arcent, ferro inuadunt. Cumque ad tumultum Magi vel *b* inter se vel *c* cum pellice negotiantes accurrissent, alter eorum cum arcus in tenebris non prodesset, hastaque, quæ sola & vna reliqua erat, frater armaretur, sedilis aurei pede procedit. Acriter vtrimque pugnatum, his pro gloria, illis pro salute certantibus. Oculo Intaphernes, femore Asphatines vulneratur, ex sociis vnus impacta in caput sedilis parte cadit.

b vt Herodotus.
c vt Ctesias.
Ctesias ait Bagapatem omnia arma ante sustulisse clam Magis.

Conspiratoribus hoc in tenebris notitiæ signũ erat, quod postea mansit gloriæ, nodus nimirum vinculi thyaræ in frontem reductus. Hoc iudicio Gobryas dum vnum ex Magis in conclaue fugientem discernit, compræhensumque corporis pondere vrget, gloriosæ conspirationis socio plagam inferre dubitanti, Tu vero, ait, ne timueris, stringe ferrum, idque vel per me agas licet, dummodo hic quam celerrime pereat, non cunctatur alter, sed fortuna dextram gubernante saluo Gobrya Magus confoditur, altero etiam multitudine oppresso. Quorum capita quinque reliqui duobus vulneratis in Regia relictus populo ostendunt, cui iam ante fraus tyrannorum innotuerat per Praxaspem. Hunc Magi blanda cohortatione induxerant, vt populo per præconem conuocato de Smerde Mago tanquam Cyri filio loqueretur: ille turri conscensa longe aliter ab Archemenidarum nobilitate exorsus, per Cyri beneficia & Cambysis vitam excurrens tandem cædem à se patratam & Magorum dolos detegit, finemq; dicendi faciens se dat præcipitem. Hac re per vrbem diuulgata magna populi multitudo ad regiam procurrerat, quæ visis Magorum capitibus in furorem acta, eductis gladiis obuios quosque ex Magis trucidat, omnes ad vnum necatura nisi procerum authoritatem vereretur.

Ctesias.
Herodoto negante vllum casum.
Polyænus li. 7.
Concessum enim ... hoc modo thyaratis ... gredi in publicum.
Plutarchus politicis.
Darius is fuit.
Val. Max. l. 3. c. 2.
Plutarchus de discrimine amici & adulatoris.
Herodotus l. 3. Thalia.
Hic erat qui ... Cambysi Smerdem ... cauerat.

Ad

Agathias l. 2.

Ad huius victoriæ memoriam quotannis Magophoniæ festum celebratur, quo nemini Magorum pedem domo efferre licet.

CAPVT XIII.

Reipublicæ per septem viros ordinatio.

Aristoteles l. 1. Rhetoric.
Dio l. 52.
Plutar. de monarchia.
Orationes extant ex Herodoto, Aristotele & Platone apud Pontanum aliosque Neotericos.

HIs ita perpetratis septem illi Heroës, de statu regni consilium ineunt, cumque Otanes iuris æquabilitatem, Megabysus Aristocratiam, Darius vnius dominationem oratione laudasset, in huius verba à 4. reliquis itum, & tandem inter omnes conuenit Regem habendum, cuius electio ob virtutis & generis paritatem, difficilem cum faceret sententiam, ad Deos relata deliberatio, & decretum vt præfinita die in suburbiis ante Regiã compareant in equis, à quorum primo hinnitu ad syderis exortum regnum dependeret. Nam Persia placat equo radiis Hiperiona cinctum, ne detur celeri victima tarda Deo. Conuenit etiam inter summæ potestatis candidatos, vt quisquis ex eorũ numero Rex futurus, concedat omnibus sociis quidem thyaram ex anteriore capitis parte gestare, itemque indicta causa regiam ingredi, excepto quo rex liberis operam daret tempore, cuius clausulæ immemor Intaphernes post aliquod tempus Regiamque, resistente qui ad fores excubabat satellite, ingressus, procerum sentẽtia damnatus est: Cumque & hoc placuisset neminem ex iis septem ferro, veneno, aut vlla vi necandum, aliud excogitatum. Septum altis parietibus locum cinere complent, suppositoque tigno prominente, benigne cibo & potione refectum, in eo collocabant, è quo somno sopitus in illam insidiosam congeriem decidebat. Præter hæc omnium suffragiis decreta Otani medica quotannis Regumque propria vestis, & vt liber esset concessum, eo quod permissa aliis electione sponte sibi regnum aut saltẽ regni

Ouidius l. 1. fastorum.
Plutarchus in politicis.
Causam vide supra.
Herodotus l. 3.
Vxor eius cum optione facta vnum morte liberare posset, fratrem elegit, filios & maritum reliquit q. ille alius haberi non posset
Vale. Max. l. 9. c. 2.
Plures hoc modo necatos dicere videtur.
Ouidius in Ibim.
Herodotus li. 3.

ſpem præcidiſſet, in certamen hinnitus non veniens. Medio tempore Darius communicato cum equizone conſilio, an fortuna regni quæ ex primo hinnitu equi pendeat, arte iuuari poſſit ſciſcitatur. Ille annuens, rem facilem fore pollicitus, pridie diei auſpicalis ſub auroram ad locum deſignatum adducit equum, equæ eundem committens, non dubitans pridianæ voluptatis memoria euentum quod euenit. Cum enim primo mane ſequentis diei conueniſſent primus Darii equus hinnitum edidit. Nec mora omnes equis dilapſi regem pronrvenerantes, plebe vitam & æternitatem acclamante in regiam proſequuntur. Fuit hic Darius ex Achæmenidarum tribu, Achæmenis quippe filius Cambyſes, Cambyſis Cyrus, cuius Teiſpeus, ex quo Ariaramnes, cui ex Arſace nepos fuit Hiſtaſpes Darii pater, vir prudentiſſimus qui præter Indicam expeditionem, vtrique Cyri bellorum ſocius fuit. Ipſe Darius in Cyro exercitu pharetropū egiſſe ponitur, & quidni Magnus fuerit qui ſub tali magiſtro tyrocinii ſui experimenta fecerit.

Oebates vocatur.

Val. Max. li. 7 c. 3. ait Oebatem manum equæ ad notam equo adhibuiſſe.

Polyænus li. 7.

Ioſe. l. 11. c. 3. Sapientes 7. vocat. Ad memoriam huius lapideam equitis ſtatuam erexit Darius. Val. Max. l. 9. c. 2 eum Ochum primo dictum.

Κιλας dictus D[illegible] quia equo d[illegible] vſus ad regnum.

L.

Traditum li. 1. Herod. Cyro in ſomnis, quarta Maſſagethis [illegible] fuerat eum qua[illegible] ſubijcere quem [illegible] dias ſtruere putab[illegible] quod eſt ſe re[illegible] vidiſſet.

Marcellinus l. 23.

Ælianus l. 12.

Caput XIV. *Darii virtutes pacis.*

Iuſtinus l. 1.

HIc ſub ipſa principia regalibus nuptiis regnum firmaturus &c. tam in extraneū translatum, quam in Cyri familiam reuerſum putaretur eius filias Atoſſam Cambyſis & Magi nuptias expertam, & Artyſtonam virginem, prętereque has Parmyn Smerdis, Pantaptem Cambyſis filias Cyri neptes, & aliam Otanis filiam Phædimam matrimonio ſibi iungit. Addidit his Phratagina Artanis fratris filiam quacum oēm paternam hęreditatem in dotem accepit, Præter has & Apame ex ſecundariis vxoribus maxime celebratur Bartaci filia. Fuerat & antequam regno potiretur priuato Amytis Gobriæ filia, ex qua Artabazanem, Achæmenem, Artaſoſtram liberos ſuſtulerat, ex aliis Xer-

Ioſe. l. 11. c. 4. Eſdra l. 3. c. 4.

Hanc Hero. li. 7 [illegible] Atoſſa natum.

Plutarcho Sandanens. XerxemMasistem, Histaspem, Ariabignem, Mondanem ex prima, Gobryam & Arsamem ex altera, Ariomandem ex tertia, ex Phædima Arsamenem & Anutin fœminis longe omnibus vt forma ita incontinentia superiorem. Habrocomes & Hyperanthes ex nepti sublati sunt plærique omnes alii præfecturis & honoribus bellicis noti. *Id est, bell. rer. Herod. l. 6.* *Athenæus l. 13. c. 32.*

Cæterum Darius statuam equestrem sibi & sepulchrum altitudinis portentosæ exstrui curauit. Ad quod videndum cum ipso prohibito à Magis parentes machinæ beneficio funibus immissis attractæ venissent, laxatis ministrorum opera funibus cōciderunt. Ex hoc casu conceptum dolorem etsi 40 Magorum capitibus parentasset, nullo passus est leuari solatio. Homo fuit amicis amicus, beneficis beneficus. Illud docuit, cum prægrandi malo punico aperto nullum rei æqualē granis numerum eque se optare sciscitanti respondit ac Zopyrorum. Hoc, cum Silozonti ob datam aliquando priuato sibi chlamidem Sami regnum, quod Polycrate tyranno ab Oronte in crucē acto vacabat, rependit. Vini fuit non modici atq; hoc inter laudes suas referri voluit, equis p̄terea, sagittarius, venator optimus & qui omnia se facere posse gloriabatur. Vt diuitias suas nosset, Persis æstimatum cuiusque regionis tributum à Satrapis exigendum ad mitigandam inuidiam in tabulas redegit. Democedem medicum ob pedis curationē 2. aureis compedibus, & curiosa supellectili donauit, præter honores & alia fœminarum munera. Zorababelem Iudæum tanti fecit vt eius gratia inchoatam sub Cyro templi ædificationem, & reditum Iudæis permiserit vlteriorem.

Herod. T. 3. *Ctesias.* *Strabo l. 15.* *Val. Max. l. 5. c. 2.* *Plutarchus apophthegm.* *Ælianus l. 4.* *Tzetzes chil. 3.* *Cicero 5. de finibus.* *Athenæus l. 10. c. 11. refert hoc eius monumento inscriptum.* *Strabo li. 15. hoc.* *Polyænus li. 7.* *Suidas.* *Herodotus l. 3. Thalia.* *Ioseph. li. 11. c. 3.* *Herod. lib. 4. Megabyzorum habet.* *Hinc institor dictus.* *Prad. ab Aggeo & Zacharia.*

Prudentiæ autem eius existimationem apud regem promouit de rerum fortissimo mota quęstio. quam cum veritatem, ille dixisset, esse, cydari byssina, aureo strato aliisque insuper à Rege donatus est. Non minor Mardochæi Iudæi honor, & Amani

e. 4. *Hæc sequentia sunt ex mente eorum qui Darium Assuerum vocant & Vasthi Atossam, vide Iudæi.* *Figura Gentium pro Iudæis eleuatorum.*

 ni

Esther 7.

ni qui tamen viluit, postquam de eruenda stirpitus Iudæorum gente rogationem fecit. Ab Esther enim impeditus crucem quam Mardochæo iniuste parauerat coactus est ascendere.

Caput XV. *Darii bellicæ virtutes.*

Herod. l. 3.

Ctesias.

Polyænus l. 7.

Orosius l. 2. c. 9.

Plutarchus.

Darius græcis exercitus fecit Herod. l. 6.

Cælius l. 22. ait Darium Persis prudentem Phrygibus Hectorem dictum esse.

Alii exactorem.

NEC pace minus quam bello clarus Orætem præfectum Asiæ primum, Bagæi opera & dolo sustulit è medio, Scytarchem Scythiæ Regem Cappadocis virtute debellauit, & Sacis, Risacis, fraude victus quos ante vicerat. Samiorum tumultus Orane misso compescuit. Babylonum egregio Risacem imitantis, Zopyri stratagemate, post septennii obsidionem occupauit, occupatamque Zopyro dedit immunem, quem vnum se quam 100 Babylones malle dicere solebat.

Herodotus l. 4.

Iustinus l. 2.
Orosius l. 2. c. 9.

Ctesias

Iustinus 700000 ponit. Hero. addit 600 naues. Suidas 8000. præter equitem & naues.

Res in Scythia.

Seneca l. 3. de ira c. 18.

Post hæc rebus compositis incessit animum cupido, Scythas qui ab Arctoa regione irruentes, agminatim prædas tota Asia egerant, vlciscendi. Stimulabat non mediocriter negatæ affinitatis contemtus, & Cyri infelix in Scythiam expeditio. Itaque imperato Satrapis milite probrosas etiam Scitarcis literas ad se datas vindicaturus. Bosphoro Istroque pontem iniicit, 800000 hominum in Europam transmittit. Vbi hoc regiæ austeritatis exemplum accidit. Oeobazus vir primarius pro sua cum Dario familiaritate ausus est, ex 3. filiis vni vacationem militiæ rogare. Rex tres se ipsi seruaturum spondens, necatos patri remisit.

Herodotus l. 4.

Ctesia hic Scitarces dicitur.
Suidas.

Promouens interim Susis exercitum, Ionibus nauigio præire iussis Hellespontum traiicit, Getas resistentes domat, Cippos & lapides itineris sui monumenta statuēs. Scythiam ingressus cum hostis copiam pugnæ non faceret, 8. vrbes ædificat, Indathyrso Regi & Scythis interminatur per literas. Sed frustra: Ille enim plorare Persam iubebat, Scythæ cum vrbes domosque certas non habeant vitæ discrimen se adituros negabant, nisi sepulcra

malo-

maiorum quis profanasset. Quod si Dario facere in animum veniat, experturum quid possint Scythæ. Nec sane vnquam rem fecerunt Persæ, nisi asinorum beneficio quorũ inusitatus clamor Scythicum aliquoties obstupefecit equitatum. Tandem cum rerum omnium penuria Darius laboraret missa ei per legatos munera, auis, rana, mus, & sagittæ duæ. Quod cum palpones benigne interpretarentur, Gobryas vere explicuit, nisi rex in aerem, aut aquam recedat, aut cauernis se abdat, fore vt breui his sagittis conficiatur. Quo laudato, cum forte inter medias vtrorumq; acies lepus discurrens à Scythis relicto ordine agitaretur, Rex id in contemtum sui factum ratus, fugæ consiliũ init, castra relinquit, & in iis vulneratos, & iumenta, ne hostis sentiret. Inde in Asiam 90000 varia fortuna amissis traiecit, relicto Magabyzo in Europa. Post Barcæi qui Archesilaum obtruncauerant, aliquot mensium obsidione in potestatem recepti, & dolo necati, authoribus cædis nouo mortis genere affectis. Barcen Carthago excepit, quam ipsam effosso vsque ad forum cuniculo siue prælio obtinuit. Cyrenem quoque in gratiam volens recepit. Hæc in Lybia; in Europa per Megabysum Perinthus capta, domiti Pæones, & in Asiam partim translati Macedones ad parendum per legatos inuitanti, qui Persicarum opum metu & libertatis amore in diuersa trahentibus, legatos tamen cœna honorant. Vbi dum bene saturi, bene madidi, cum virginibus præter morem patrium intromissis liberius insolescunt, Alexander Amyntæ regis filius virgines quasi splendidius redituras paulatim nihil sentientibus euocat, adolescentes habitu simili substituit. Qui ferro quod sub veste latebat temulentos & nescios an viuerent vita priuant. Ignarus huius rei Megabysus Oebarem cum exercitus parte submittit, qui Gygææ regiæ virginis captus amore, positis armis & dissimulato scelere:

Alios fuisse hos Homeri, putat Stobaus, alij aliter.

Ctesias arcus sibi mutuo misisse, cumque Scythici validiores essent fugisse.

Athenaus li. 8. c. 2. emittat vanam.

Quasi ei aqua & terra, quæ petere solebant bellum gesturi offerrent.

Polyænus l. 7.

Iustinus l. 2. Ctesia 80000. ponit.

Res in Africa gesta.

Herod. l. 4. in fine.

Sudibus transfixi traduntur.

Polyænus.

Hero.

Res in Europa geri cœpta.

Iustinus l. 7.

Herod. l. 5.

lere in affinitatis iura concedit. In Asia Iones rebellantes lilæi & Aristagoræ auspiciis, varia fortuna debellati sunt, Milesiis Susas deportatis. Calcedonensium templa quia pontes soluere conati & Iouis diabaterii structam à Dario aram euertere conati fuerant, euersa, domusque exustæ.

Res in Asia gestæ.

Hero. l. 6.

Ctesias.

Sub hoc Rege certior, totius Asiæ cognitio tradita est, qui tum ipse bonam eius partem peragrauit, tum alios ad peregrinationes dimisit. Scylacē Caryandeum ad inquirendos Indi fontes, cui conterminat, regionem insuper domuit. Alios item in Siciliam & insulas diuersas ablegauit. In Ægyptū profectus ipse, cum Oryandri Satrapæ crudelitatem non ferentes incolæ parum à defectione abessent, præmio ei proposito qui Apym reperisset, qui tum forte quærebatur, religione hac simulata omnium animos sibi conciliauit. Sed non multo post Oryandrum quod cusa argenti moneta magis quam talem deceret moliri videretur, necauit. Ariabazum cum quibusdam nō obscuræ famæ persis sibi in venatione insidias struentem iussis, arma corripere intrepidus. Cumque cunctaretur. Quin inquit, exequimini cuius gratia venistis. Quo dicto exanimati omnes arma proiecerunt nullo alio malo affecti quam quod longe à patria honores eis contulerit.

Res in alio orbe acta.

Ægyptus compos.

Tolianus l. 7

Herod. li. 4. Sed Ariades vocatur.

Ælianus l. 6.

Capvt XVI. *Expeditio græcanica.*

SVbacta Asia Regem incessit cupido vincendæ Atticæ, quam vxor nuper excitauerat Atticarum mulierum capta desiderio. promouerat Mænandri Samii cum Atheniensibus dissidium. Nec exciderat animo eorum ope exustæ Sardes, Iones ad defectionem sollicitatos, vnde sagitta in celum missa Iouem vindictam orans, Darius Mardoniū mittit, tam Gobrya patre, quam Artosostræ coniugio nobilem. Quem tempestas ab Atho naufragum in Thraciam, Bryges nisi postea domiti essent inglo-

Herod. li. 9.

Ælianus l. 12

Causa belli.

Herodo. l. 5.

Nota ritum.

Filia Darij.

Mons est Asia.

Ælianus l. 1. tum albas ibi columbas visas.

inglorium in Persas remisissent. Nihil tamen hoc fortunæ ludibrio territus, Mardonio abdicato Datym Medum classi 6000. nauium præficit, Artaphernem fratris filium tricies centenis hominum milibus. Naues videas quasi iam vicisset vinculis & cathenis instructas, lapidibus ad erigenda tropæa onustas, quæ tamen à nulla re longius quam à victoria aberant.

Herod. l. 6.
Plutar. paral. 17.
Plut. de vsura.

Hæ primo motu Eretriam delatæ, capta post 6. dierum continuam oppugnationem vrbe, ciues Susas deportarunt. Inde in Atticam excurrentes Hippiæ hortatu campos Marathonias milite exponendo locum deligunt, vbi Cynegyrus, Polyzelus, Callimachus, Miltiades græcorum duces occurrerunt. Quorum hic Orientis domitor, Persarum vindex Græciæ seruator merito audit. Qui periculum moræ intelligens author fuit suis non expactandi auxilii, & sola Plataentium ope decuplicem hostium numerum, mirum qua alacritate profligauit. Hinc viros inde pecudes putares. Persæ victi in naues confugiunt, è quibus multæ suppressæ, plures captæ, quarum vnam Cynegirus soluentem manu appræhendens, nec tot cædibus fatigatus, ambabus manibus præcisis, dimisit, sed instar rabidæ feræ dentibus appræhensam etiam in ipsa morte oppugnabat. Ducenta Persarum milia hoc prælio sine naufigio periere. Inter eos Hippias concitator tanti belli Diis patriæ pœnas repetentibus, itemque Datys, cuius corpus parentibus Persis negatum, alterius belli dedit occasionem. Plurimi insuper quibus ad naues fugere integrum non erat, errore in paludes deducti cœno obruti sunt. Hoc vulnere accepto & per nuncios intellecto Darius magis exasperatus, toti Asiæ & gentibus Persico imperio subiectis nouum imperat militem, & longe maiorem; præsertim ex quo Ægypti rebellionem percepit. In hac autem exactione triennio insumpto, cum triginta dierum morbo deten-

Herod. li. 6.
Æmilius in Miltiade.
Plutarchus
Senec. l. 9. controuersia 1.
Ausonius c. 20.
Pausan. Atticis.
Iustinus l. 2.
Thucydides li. 1. & 6.
Orosius li. 2. c. 10.
Stobaus se. 6.
Her. 6300. Persarum. 192. Græcorum.
Iustinus l. 2.
Ctesias.
Pausanias Atticis
Herod. l. 7.
Ctesias

Exulis Atheniensium tyranni.

Traditum ab Hippia cū ex tussi dens ei excussus non reperiretur.
Ælianus l. 2. factum id vult 3. February.

Iustinus l. 1.

Æmilius probus in Tileomone.

Anno 3478. regni 36. ut Ctesias.

detentus fuisset, in ipso apparatu supremum diem clausit, vltionem de rebellibus & græcis filio relinquit senio iam & turbante primam maiestatem belli iniuria afflictus.

Capvt XVII.

Xerxis impie & crudeliter acta.

Herodot. viuo Dario hæc ait accidisse & ab ipso decisa.

Artemenes hic Iustino vocatur, Ariamenes alius.

Herodot. lib 7.

Anaphernes Iustino.

Plutarchus de frat. amore & in apopht. & Artaxerxe.

Pulchrum fratrum certamen.

POstquam Darius inter viuos desiit numerari, orta est inter filios de regno quæstio magis, quam dissidium. Dum Artobazanes iure naturæ, & ætatis priuilegio, Xerxes non ordine sed felicitate nascendi sibi deberi contendit. Adhibitus in consilium Demarathus, in arbitrum Artaphernes qui patruus domi cognita causa Xerxem, quia patri Regi matre Regina, auo regni non hærede sed conditore primus natus esset, Artobazani qui priuato adhuc Dario, auo & matre priuatis obtigisset, præponit. Hic quid magis suspicias, fratrem à fratre in solium regium proiici, aut fratrem à rege secundo loco donari, an vero vtrumque vtrique medio, dum cõtrouersia deciditur, tempore munera missitare, cœnam instruere, tanta moderatione quasi exigui fundi res ageretur.

Ab huius regno incipit Bisardi li. 12.

Strabo l. 16.

Herodo. l. 8.

Val. Max. l. 1. c. 1.

Herod. in fine.

Idem l. 7.

Idem l. 4.

Postquam imperio potitus Xerxes luxui assueuit, & desidiæ multa in Deum impie, in suos crudeliter designare non dubitauit. Beli sepulchrum euertit, ad spoliandum Delphin Apollinis templum 4000 armatorum milit, qui tamen omnes imbribus & fulmine deleti traduntur. Pelo irreligiosas potius quam capaces manus intulit. Omnia græcorum fana compilauit, euertit, combussit. Leonidis cadauer ablato capite cruci affixit. Ad 9 Edonoram vias totidem pueros & virgines indigenas viuos defodit. Sataspem Theaspis f. consanguineum ob vitiatam Zopyri filiam cruci addictum & matris interuentu ad peregrinationes damnatum, post tot labores, tot discrimina, & emen-

emensam pæne Africam redeuntem, quasi imperio minus satisfecisset arbore infelici suspēdit. Pythis Lydi filium quod vacationem militiæ orasset ingratus occidit. Quid de externis querar? cum ne fratri quidem propriè parcere nouerit. Masistem enim cum ob vxorem ignominiose mutilatam res nouas moliri opinaretur, cum liberis & familia immissis percussoribus necauit. Nec dissimilis marito vxor Amastris, Otanis filia; quæ inaudito supplicii genere vxorē Masistæ affecit, vberibus præcisis, canibusque obiectis, naribus insuper, auribus, labris, linguam mutilam ad maritum remitit. Horret animus ad istud Zelotypiæ muliebris cōmentum. Causa enim nulla subfuit, nisi quod scelesta bonam illam à marito æquis oculis aspici indignaretur. Præter hæc 14 illustrium Persarum liberos viuos defodit. Causa pia est, Deo quem sub terra degere credebat gratiam referendam putabat. Apollonidem Coum medicum qui licentius cum Amyti filia consueuerat post biennii multifarios cruciatus terra obruit Alcidem Camium cruci affixit, itemque Inarum 50. græcis capite truncatis.

Plutar. de virtut. mulierum Her. *Herodotus l. 9.* *Alii Onapha.* *Herodotus l. 7.* *Ctesias.* *Val. Max. l. 9. c. 1.*

Hæc crudelia sunt, sunt & alia alterius notæ. Nouarum voluptatum repertoribus præmia proposuit Xerxes. Libidini deditus ne fratris quidem vxori parcere nouerat. In fœmina naturale est, Platanum etiam amauit, nouo delirii genere & exemplo.

Herod. l. 9. *Ælianus l. 9 & 2*

CAPVT XVIII.

Laudabilia in Xerxe.

PAVCA fuerunt in hoc Rege vera laude, & quæ erant situ desidiæ obruta vix agnoscuntur. Bonis subinde honorē exhibuit. Megabyzo post restitutam Babylonem molam auream largitus est, Demaratum quod solus sibi vera dixisset, curru

Ctesias. *Seneca de beneficiis li. 4. cap. 21.* *Honoris summo v.*

Herod. l. 7. & recta thyara donauit. Artachæem regio funere efferri mortuum curauit, Sandacē iudicem mortis reum ob maiora eius demeritis merita absoluit. *Seneca de breuitate vitæ.* *Val. Max. l. 9. c. 13.* *Stobæus ser. 98.* Cum exercitum non numero sed mensura cōpræhensum per magna camporum spacia exporrectum videret, fleuisse dicitur, cogitans post 100 annos eorum neminem superfuturum. *Pluta. apophteg. Laco.* *Here. l. 7.* Burin & Spertem Lacedæmonios violatum legatorum ius expiare venientes, cruciatibusque se pro patria offerentes absoluit, virtuti pœnam ignoscens. *Idem paral. 3.* *Stobæus ser. 7.* Agesilaum qui missus ad interficiendum Regem per errorem Mardonium ex purpuratis vnum necauerat, admotusque aræ solis manum foco immiserat, tales Athenienses esse iurantem, dimisit. *Themistoclis fratrem.*

CAPVT XIX.

Xerxis belli gesta.

XERXES à Magis initiatus nihil prius habuit quam aditi regni possessionem terminorum productione auspicari. *Id est, bellatorem.* *Ctesias.* Babylonii Megabysi opera reducti in potestatem, Ægyptii in arctiorem retracti seruitutem Achæmeni cōmittuntur. *Herod. l. 7.* Cymmerii impelluntur, sed nulla pugnandi facta potestate turpiter discessum. *Orosius li. 2. c. 10.* Tum contra Artabanum suadente Mardonio græcos inuadere Persa præsumit. *Rex somnio monitus contra suspicit bellum.* *Iustinus causam vult leones fuisse, Hero. Darium, Ctesias Datys corpus non redditum.* Eam in rem Carthaginenses inuitati, qui codē tempore Græcos in Sicilia adorientur. Nunquam similem apparatum vidit oriens imo orbis in quo 1700000. peditum, equitum 80000. *Æmilius probus & Plut. in Themistocle.* *Iustinus l. 2.* *Ctesias* *In tanto hominum numero nec procerior nec pulchrior erat Xerxe Herod. refert.* præter Arabes qui Camelos agitabant, Pœnos qui currus, quorum numerus ad 2000 adscendit, ex Thracum auxiliis 300000, præter seruos fere totidem, classi 1000 nauium, præter Epibatarum 24. Myriades Asiaticarum 1207, aliarum 3000. *Diodorus in hoc numero copiarum variat.* *Æschylus in persis.* *Herod. addit 1081.* Equitarui præerant Harmamithres & Tithaus Datys filii, nam Pharnuces tertius Sardibus decumbebant, classi suus quisq; præfectus erat, prætores

autem

autem hos 4. Artabignes, Prexaſpes, Megabazus, Achemenes, peditibus autem præerant Mardonius Gobryæ, Trimtatechmes Artabani Smerdones Oranis f. Xerxis patrueles, Maſiſtes frater, Gergis Arſaci, Megabyſus Zopyri filius. Hydarnes immortales ducebat.

Herod. l. 7.

Ne autem de numero ambigamus, Lyſus amnis Chidoruu fluuius, Pyſſirus lacus 30. ſtadiorum. Defecere amnes epotaque flumina Medo prandente, toto orbe ſecutas narrantur rapuiſſe vagas amnes, & telis vmbraſſe diem, cũ claſſibus iret per ſcopulos, tectumque pedes contemneret æquor, planius dicam: Helleſponto iuncto, Athone perfoſſo, terram nauigans, mare ambulauit. Mæſtum pelagus trementis Helles 300 nauibus compactis 2. pontibus coercens, Europamque Aſiæ Seſtumque adiunxit Abydo. Hoc vnum eſt. Alterum hoc. Athus mons eſt cuius per medium vela ratesque detulit irrupitque nouum mare. Hæc autem ea fini tantum machinatus eſt homo in cuius nomine ſuperbia & impotentia habitant, vt hominibus metum, naturæ leges, mundo iura impoſuiſſe diceretur.

Herodotus. Scamandrum fluuium potat. Iuuen. ſat. 10. Claudianus l. 2. in Rufinum. Plutarchus. Statius 4. ſiluarum. Lucanus l. 2. & 6. Catullus c. 67. Val. Max. l. 9. c. 5.

Fabula, cum 300 verberibus mare flagellaſſe 2. compedibus vinxiſſe. Aiunt eum ep. Athum cohibuiſſe.

Hoc apparatu in tantam elatus eſt ſuperbiam, vt præ ſe & hoſtes, & ipſos Perſas vili penderet. In conſilium admiſſos monebat ſententiam quidem dicere, ſed memores parcendum ſibi magis quam conſulendum. Arroganter, ſi victor reuertiſſet, tam deformiter victi neſcias an inſolentius dictũ ſit an impudentius. Naues in Græciam frumentũ aduehentes tantum abeſt, vt intercipere voluerit, vt liberas etiam ſibi viam ſternant hortatus ſit. Exploratores hoſtium per exercitum ductos dimiſit, cum mandatis, hæc Græcis nuncient, hæc ipſis parari & inſtrui.

Suidas. Val. Max. li. 9. c. 5. Polyænus li. 7. Herod. li. 7.

Quid Græci ad hæc? efferati magis Athenis quidem legatos vrbe excludunt, iidem qui poſtea pro Xerxe loquẽtem lapidarunt Lacedæmone in ſylua-

Cic. 3. offici.

cam abiiciunt, communi gentium iuri derogātes. Etiam ante prælia in ipso Græciæ aditu græca virtus admirationi fuit, cum è 3. nauibus in Sciatho deprehensis, vnus Æginetica præfectus Pythius discerpi se prius quam depelli passus sit.

[illegible] Persas primo [illegible] vnde [illegible] eduxisse [illegible] [illegible].

Græci autem vniuersim præter eos, qui sine metu, sine leuitate Persis adhæserant, Cretensibus Corcyreis & Gelone Syracusano imploratis classem 300. nauium ad fauces occupandas præmittunt Eurybide duce. Prima ad Artemisium pugna æquali fere manu, quam nox diremit, & hæc potissimum Athenarum auspiciis. Spartani nihilo inferiores, vbi per Thessaliam hostem iter in Græciam affectare didicerunt, Leonida Duce cum Termopylas præsidio muniissent, aliquoties feliciter hostes repulerunt non sine cæde & pudore verbis & verberibus. Sed cum hosti anxio tramitem alium innotuisse constaret, Epialtis proditione. Leonides sociis ad meliora patriæ reseruatis ipse cum 300. Laconibus intempesta nocte castra hostium ingreditur. Rege non inuento cæde totis castris grassatur. Audaces faciebat oraculi promissum, & in virtutem versa desperatio, donec tertio demum die pugnando fatigati pro sanctis patriæ legibus occubuerunt. Hi illi sunt, qui ante pransi erant quasi apud inferos cœnaturi. Hic Leonides, qui verbo ad pugnam, re ad moriendum pro tota gratia proficisci se gloriabatur. Hoc illud hirsutū cor, Xerxis errorem condemnauit, qui pro militibus homines se conscripsisse, pro exercitu turbam pro viribus pondus habere paulatim obseruabit. Cæsi in hac pugna innumeri, quorum clades ne animos sociorum & oculos offenderet, clam Xerxes sepeliendos curauit. Inter alios Abrocomes & Hyperanthis Xerxis fratres, A Leonidis cadaueri immortui sunt.

Moniti oraculo eas fecerant.

Plutar. paral. 3. myriades [illegible].
Herodot. l. 8.

Cum 300. myriadibus [illegible].
Iustinus l. 2. ait eos iussos pugnare primos quorum amici in Marathone occubuerant à Persis.
Seneca 6 de beneficiis c. 21.
Pausanias sæpe.
Ælianus l. 3.
Val. Max. l. 3. c. 2.
Seneca suasoria 2 pulchre disputat.
Plutar. paral. 7. ait eos Regi coronam abstulisse.
Herodotus.
Cicero 1. Tuscu.
Simonides eorum epitaphio.
Seneca ep. 83.
Plutarchus apophthegm. Laconicis.
A. Gellius l. 3. c. 2.

Prædictum à Megistia aruspice.

2000 cæsi.
Iustinus à principio belli vsque ad multam diem ait pugnatum.
Ctesias ait 2. tantum vel 3. ex Laconibus hic cæsos sed secunda vice Laconas circumuentos ad vnum perisse.

Seneca l. 6. de benefi. c. 21.

Polyænus li. 7.
Herodotus li. 8.

Interim via per angustias multo sanguine redemta, tandem hostis pedestri itinere in Græciam

Strabo l. 17.

penetrauit. Qua rabie sæuitum sit exusta fana, deiectæ statuæ, vrbes direptæ testantur quam tamen impietatem religionis specie quæ Deos tectis includi vetat, Magarum tuetur consuetudo Athenæ hominibus vacuæ (nam omnes ligneis muris se crediderant, domos exilio multantes ne sibi dominarent vxoribus & inutili turba in insulas deportatis) crematæ, arx post obsidionem capta, præsidiariis vario mortis genere se fluctibus, ferro, flammis obiicientibus. Restabant homines, & bona virorum pars, quā vincere Xerxe maioris erat. Hic si vnquam alias ducis prudentia profuit. Qui Ionibus ad defectionem sollicitatis ad salaminiū fretum cum 39 onauibus excubabat. Optabat hoc etiam Xerxes exaggerare ni pugna superuenisset. Themistocles autem quem diu Miltiadis tropæa excitauerant, dissentientibus inter se græcis cum separationē haud dubie secuturam timeret, Xerxem monet, quantocius occurrat, faciliorem fore de iunctis quam in diuersa dilapsis græcis victoriā. Quo intellecto Rex aciem instruit & nauali prælio concurrit. Inter confligendum autem tum se Iones paulatim pugnæ subtraherent fracti omnium animi de fuga cogitarunt.

Val. Max. li. 2. c. 10. de statua Harmody & Aristogitonis.
Cicero 2. legum.
Iustinus l. 2.
Ægesippus l. 2. c. 9
Herod. l. 8.
Plutarchus & Æmilius in Themistocle.
Pausa. Messe. Plytaniam insulam vocat.
Strabo li. 9.
Vale. Max. l. 8. c. 14.
Polyænus l. 1.
Cicero 1. officiorum & in Lælio.
Vide Ionica.
Oraculi moniti quod refert Suidas in voce αἰτιῶλεν.
Prædictum à Demarato ex nube qua Eleusini Salaminem visa ferri.

CAPVT XX.

Xerxis extrema fortuna.

GRÆCI cognita hostium fuga, de interrumpendo ponte quo Hellespontum Rex contabulauerat consulentes cum Themistocles dissuadenti sibi, quod hostes versa virtutem desperatione viam quā aliter non possent ferro aperturos dux vereretur, non acquiescerent, eodem nuncio Xerxi persuadet, iam præuenire, græcos in armis esse, de rescindendo ponte agi. Rex perculsus hoc nuncio, militem ducibus tradit ipse cum paucis Abydum contendens. Vbi cum pontem hybernis

Pluta. consol. ad Apollonium.
Iustinus l. 2.
Polyænus ait eum Sicinnum fuisse filiorum eius pædagogum.
Herodo. ait hoc Mardonij suasu consilium factum timentis ne ob res male gesta, plecteretur in primis.

tempestatibus solutum offendisset, in Phœniciam Myaparonem descendens transportauit. Res pulchra spectatu Regem qui terris vndas, iter æquoris vndæ immiserat, in piscatoria Scapha cum ventis luctari, & nisi regis miseratione aliquot ex nautis quasi victimas se fluctibus immisissent, nunquã Neptuni iram placasset.

Manili 93 astro.

Herod. lib. 8. aliis aliter referentibus.

Val. Max. ca. 6. prædictum cum equa lepo em enixa est. t- ... cum se Rex vidit coronatum, mox olea euane, cente destitui.

Relictus erat in Græcia Mardonius 300000. reparato exercitu, cum frustra per Amyntæ filium Athenienses inuitasset, nullo pretio libertatem venalem prostituentibus prędas toto campo agit. Ciues vt dixi vrbem carinis vehentes; secum arturas Athenas Persis subduxerãt. Mardonius, si quid à nupera clade superérat, si quid restauratum erat flammis depascitur. Athenis succedunt aliæ vrbes & inter alias Megara, impar quidem ipsa sed Dianæ beneficio hostes vlta. Cum enim Thebas redeuntibus tenebræ obortæ in montana eos deduxissent, oblata agminis species. Illi sagittas emittunt, ad quarum ictus proxima saxa quasi gemitũ reddebant. Nec cessatum ab ictu donec tela superfuerunt. Exorto autem sole, & ipsi se deceptos & inermes exhaustosq; à græcis vinci obseruarunt clade non contemnenda.

Cte. sunt 120000.
Pausan. Eliacis prioribus.
Herodo. l. 8.

Claudianus Consu. Mally Theodosii.

Pausa. in Atticis.

Vltima ad Platæas pugna cæsus Mardonius, fugati Persæ Pausania duce cum 200000 peditum, & eodem quo infeliciter hic tempore pugnabatur victoriæ fama ad Asiaticos delata animos his dedit, illis abstulit. Ita duobus vna die prælijs attritæ Persarum vires, consumtæque portentosi exercitus reliquiæ. Rex qui interea Sardibus agebat nũcio tantæ cladis accepto ocyus in Persidem se proripit. Nec tamen cogitationem Græciæ deposuit, præsertim postquam Pausaniæ proditione ea potiturum se speraret, quo cũ Artabazo & per Artabazum sibi non obfutura creuit familiaritas, donec ad Eurybiadem amnem duobus vna die prælijs fusus à Cimone Atheniense, leges pacis accipere coactus

Hero. l. 9.
Plutarch. Aristid. 20000 equitum addit Probus.

Iustinus l. 2.
Æmilius probus in vita eius.

Plutarchus.

Thucydides li. 1.
Polyanus l. 1.

Plutarchus in Cimone.

Cte. Mardonium in spoliatione templi Apollinis oppressum.

Ad Myralem.

In Pamphilia.

coactus est, ne extra Cyaneas, Chelidonias & Phaselidem vrbem classis persica ritu belli conspiciatur, neque intra spatium quantum vno die equus conficere posset rex ad mare descendat, Græci insuper Asiani liberi vt sint. Nec Pausanias tantum, sed & Themistocles. Sed causa meliore ingratam patriam expertus victi à se hostis genua complecti coactus est, & non debitam sibi misericordiam implorare. A quo tamen benigne habitus aliquot vrbibus donatus est. Cæterum Xerxis rebus tam sinistris paulatim viluit authoritas. Adeo vt quidã in spem regni erecti de eius nece cogitarent. Inter eos fuit Artabanus qui minime esse debebat, patruus. Qui deficiente indies Regis maiestate cum 7. robustissimis filiis vespere regiam ingressus, quæ iure affinitatis ei semper patebat, trucidato Rege voto suo obsistentes filios dolo aggreditur. Semrior de Artoxerxe, fingit patrem ab altero Dario, quo maturius regno potiatur necatum, hortaturque parricidium parricidio vindicare. Cum ventũ esset ad domum Darii dormiens inuentus quasi somnum fingeret, interficitur.

Suidas. *Val. Max. l. 5. c. 3.* *Alij aliter.* *Alij ad Artoxerxem cum venisse aiunt.* *Strabo li. 14.* *Orosius l. 2. c. 11.* *Iustinus l. 3.* *Ctesias.* *Anno 3495. regni 21.* *Ctesia Darius vocatur.*

Capvt XXI. *Longimani acta.*

Ita Darius-Artoxerxes regno potitus est, cui Longimani nomen fuit, vel quod manuum alteram altera longiorem haberet, vel quod vtrasq; ita longas vt stans eis genua contingeret. Prisci Artoxerxis Assueri & Estheris filius fuisse aliquibus, aliis ipse priscus ad alterius distinctionem dici putatur. Ex Damaspia cõiuge legitima Xerxem progenuit ex Babyloniis pellicibus Alogunẽ Sogdianum Casmartidenem Arsitem & Ochum Andia Parysatidem & Bagapæum, & alios vsque ad 17. Homo fuit perhumanus qui amplissimam pulcherrimam corporis formam virtute exornauit, qui Themistoclem literas ad se dantem, & post linguæ persicæ perfectam anno elapso cognitionem

Megasthen. Assueri 2. filios ponit quorum Darius Longimanus cum Cyro Artabase 7 men, es de regno contenderint. *Strabo l. 15.* *Probus in Timoleone.* *Æmilius probus ex Thucydide.*

nem ſibi ſupplicem, non modo recepit virtutis veuerentia, ſed & ciuitatibus aliquot donatur. Magneſia in panem, Lambſaco in vinum, Minthoin obſonia, Percotto & Parepſcepſi in ſtratum & veſtem. Cumq; patriam iuſſus oppugnare, aut non poſſet aut non vellet, tauri ſanguine hauſto aut ſaltem veneno mortem ſibi conciliauit.

Plutarchus in vita.

Interim Artabanus Regem opinione ſua maiorem ſupereſſe videns, de eius nece inſuper deliberat. Sed à Baccabaſſo, qui conſilii ſocietaté receptus præſenti ſtatu contentus proditur. Rex porro metuens numerum filiorum, in ſequentem dié, quaſi recogniturus eos eſſet, cum armis omnes adeſſe iubet. Cumque aſſiſteret inter alios Artabanus, Rex ſimulans breuiorem ſe eo loricam habere, iubet exuere ſe & permutare. Nudatum vero enſe transfigit, filios corripi iubet patris fratrisque necem inuſitato ſtratagemate vindicans. Aſpamitrum quoque cædis regiæ conſcium adhibitis per Scapham tormētis acerbiſſimo mortis genere excruciat. Ita compoſitis domeſticis inſidiis externa aggreditur. Bactriani domiti, Ægyptii Inaro quodam authore rebellantes per Achæmenidem Regis fratrem 400000 peditum, 80 nauibus petuntur, qui ab iis vulnere accepto mortuus fratri remiſſus eſt victus. Nec mirum: Gręcos enim iam cōſuetudine vincendi exercitatos auxiliares Ægyptus impetrauerat. Megabyzoque opus erat, qui militares ritus nullo externo magiſtro à teneris didicerat. Hic præter eum qui reliquus erat exercitum alium ex 200000 hominum nauibus, 300 ducens, poſt aliquot horarum pugnam Inarum vulnerat, vulnus ſecuta trepidatio, trepidationem fuga. Ita totam Ægyptum Biblo, quæ hoſtibus fugæ receptaculum erat, excepta recuperat victor exercitus, cui præficitur Soſarmon, Inarus in fidé recipitur & quamuis indignante ob fratrem cæſum Artoxerxe ſeruatur.

Cteſias hunc Megabyſum vocat.

Cteſias ait filios Artapani prælio poſt patris necem vulneratos.

Cteſias.

Præua-

Præualuit tamen post quinquennii preces Regis mater impetratumque suæ potestatis Inarum cruci suffixit græcis 50 capite truncatis. Frustra datam fidem tuente Megabyso. Quæ perfidia rebellandi ei occasionem dedit, præter equitatum 150000 collegenti exercitum. Vsire autem & post eum Medostene in se missis, post alternas clades & mutua vulnera tamen inferioribus, cum Rege paciscitur, publicaque fide interposita reuocatus est. Sed cum forte in venatione belluam in pedes erectam iaculo feriret, antequam rex vllum emisisset, capitis periculum incurrit. Exorato tamen Rege exilio mitigata est eius pœna, in quo cautè ne vicino dolo pateret leprosum se simulauit. Post tot fortunæ varietates hoc in prosperis Megabysi reponendum est, quod vxoris interuentu demum restitutus in regia mensa consenuerit. Ita in omnes clemens fuit Rex, cum reo pro homine vestes mutare, pro capitis abscissione thyaræ fila abrodere solebat.

Pisaga dicuntur Persis.

Plutarchus apophthegm. Ammianus l. 30.

CAPVT XXII.

Xerxes iunior, Sogdianus Parcus.

ARTOXERXES cum plures ex pellicibus liberi essent, Xerxes solus legitimus successit, sed luxui deditus intra quadragesimum ab inauguratione diem fraude domestica oppressus nihil dignum Rege gessit, & quo posset nomen suum ab interitu vindicare. Xerxi inter epulas obruto Sogdianus frater idem & interfector successit. Quo tempore hoc accidit mirabile: quod cum parcus vterque eodem die occubuisset, mulæ cadauera in Persidem allaturæ constiterint immobiles, donec 45 die filii necari cadauer vna acceperunt. Hoc vi plusquam humana factum, tamen Bagorazi, cum quo antiquam rex simultatem habebat cædis prætextus fuit, quasi dolo hoc attentasset.

Mortuus est anno 3543. regni 44.

Hic ab aliis omittitur.

Xerxes & Sogdianus quia tam paruo regnarant tẽpore à plerisque omittuntur.

Ctesia Secundianus Ogdianus aliis Isagogaus Pausania.

nem sibi supplicem, non modo recepit virtutis reuerentia, sed & ciuitatibus aliquot donatur, Magnesia in panem, Lambsaco in vinum, Mintho in obsonia, Percotto & Parepscepsi in stratum & vestem. Cumq; patriam iussus oppugnare, aut non posset aut non vellet, tauri sanguine hausto aut saltem veneno mortem sibi conciliauit.

Plutarchus in vita.

Interim Artabanus Regem opinione sua maiorem superesse videns, de eius nece insuper deliberat. Sed à Baccabasso, qui consilii societatẽ receptus præsenti statu contentus proditur. Rex porro metuens numerum filiorum, in sequentem diẽ, quasi recogniturus eos esset, cum armis omnes adesse iubet. Cumque assisteret inter alios Artabanus, Rex simulans breuiorem se eo loricam habere, iubet exuere se & permutare. Nudatum vero ense transfigit, filios corripi iubet patris fratrisque necem inusitato stratagemate vindicans. Aspamitrum quoque cædis regiæ conscium adhibitis per Scapham tormẽtis acerbissimo mortis genere excruciat. Ita compositis domesticis insidiis externa aggreditur. Bactriani domiti, Ægyptii Inaro quodam authore rebellantes per Achæmenidem Regis fratrem 400000 peditum, 80 nauibus petuntur, qui ab iis vulnere accepto mortuus fratri remissus est victus. Nec mirum: Grçcos enim iam cõsuetudine vincendi exercitatos auxiliares Ægyptus impetrauerat. Megabyzoque opus erat, qui militares ritus nullo externo magistro à teneris didicerat. Hic præter eum qui reliquus erat exercitum alium ex 200000 hominum nauibus, 300 ducens, post aliquot horarum pugnam In. rum vulnerat, vulnus secuta trepidatio, trepidationem fuga. Ita totam Ægyptum Biblo, quæ hostibus fugæ receptaculum erat, excepta recuperat victor exercitus, cui præficitur Sosarmon, Inarus in fidẽ recipitur & quamuis indignante ob fratrem cæsum Artoxerxe seruatur.

Ctesias hunc Megabysum vocat.

Ctesias ait filios Artapani prælio post patris necem vulneratos.

Ctesias.

Præua-

Præualuit tamen post quinquennii preces Regis mater impetratumque suæ potestatis Inarum cruci suffixit græcis 50 capite truncatis. Frustra datam fidem tuente Megabyso. Quæ perfidia rebellandi ei occasionem dedit, præter equitatum 150000 collegenti exercitum. Vsire autem & post eum Medostene in se missis, post alternas clades & mutua vulnera tamen inferioribus, cum Rege pacifcitur, publicaque fide interposita reuocatus est. Sed cum forte in venatione belluam in pedes erectam iaculo feriret, antequam rex vllum emisisset, capitis periculum incurrit. Exorato tamen Rege exilio mitigata est eius pœna, in quo caute ne vicino dolo pateret leprosum se simulauit. Post tot fortunæ varietates hoc in prosperis Megabysi reponendum est, quod vxoris interuentu demum restitutus in regia mensa consenuerit. Ita in omnes clemens fuit Rex, cum reo pro homine vestes mutare, pro capitis abscissione thyaræ fila abrodere solebat.

Pisaga dicuntur Persis.

Plutarchus apophthegm. Ammianus l. 30.

CAPVT XXII.

Xerxes iunior, Sogdianus Parcus.

ARTOXERXES cum plures ex pellicibus liberi essent, Xerxes solus legitimus successit, sed luxui deditus intra quadragesimum ab inaugutatione diem fraude domestica oppressus nihil dignum Rege gessit, & quo posset nomen suum ab interitu vindicare. Xerxi inter epulas obruto Sogdianus frater idem & interfector successit. Quo tempore hoc accidit mirabile: quod cum parcus vterque eodem die occubuisset, mulæ cadauera in Persidem allaturæ constiterint immobiles, donec 45 die filii necati cadauer vna acceperunt. Hoc vi plusquam humana factum, tamen Bagorazi, cum quo antiquam rex simultatem habebat cædis prætextus fuit, quasi dolo hoc attentasset.

Mortuus est anno 3543. regni 44.

Hic ab aliis omittitur.

Xerxes & Sogdianus quia tam paruo regnarant tẽpore à plerisque omittuntur.

Ctesia Secundianus Ogdianus aliis Isagogam Pausania.

Hic etiam omittitur.

taſſet. Parum eſt in eunucho niſi & fratri Ocho inſidias ſtrueret, quæ carè ei ſteterunt: Nam exoſi crudelitatem eius proceres Ochum præferebant, à quo per dolum itidem captus cinerum ſupplicio afficitur, quibus ad oſſa vſque miſer conſumebatur. Obſiſtebant Ocho regnum ineunti tum alii, tum Arſites frater germanus Artyphio Megabyſi filio comite in quos Artyſaras miſſus. Qui hunc duobus præliis ſuperat, tertio inferior, donec tandem vterq; dolo accitus interimitur. Pharnacyas etiam qui Xerxianæ cædis nuper author fuerat etiam luit, Piſuthnes Lyconis Athenienſis auxilio rebellans eiusdem receſſu deſtitutus Tiſſaphernis opera plectitur. Artoxares eunuchus regnum affectum Paryſatidi datur puniendus. Amorges tumultuans opprimitur. Vrbes quæ maiores in Aſia obtinuerant, recuperant Perſæ, Medos defectionem cogitantes gemina expeditione compeſcunt Polydamantē Scotuſæum incredibili robore præditum Rex præmiis ſibi conciliat. Triteuchmes Amyſtris regiæ virginis ſponſus, Roxanes propriæ ſororis procus, huius amore ita in illam cōcitatus eſt, vt 300 viris illam opprimendi curam & copiā fecerit. Quo metu anxius Rex per Vdiaſtem eum aggreditur. Qui poſt 36. propria manu necatus, hoc certe effecit ne inultus moreretur. Huic Vdiaſtis victoriæ Mithridates filius aduerſatus Zarin occupat, occupatam patri diras imprecatus Tiriteuchmis filio tradit. Anrobæſacem & Mitræum ſororis Darii filios Cyrus, quod regium honorem ipſi non impendiſſent, compræhenſos necauerat.

Ideo Darius inſenſus filium punire concipiebat ſpecie morbi ad ſe euocatum.

Sed aliter cecidit Cyro maioribus reſeruato.

* *
*

Pauſa. Eliacis poſterioribus ait Ochum Iſagao legitime præpoſitum fauore plebis.

Ouidius in Ibim Darium ſecundum vocat.

Cteſias ait eum poſtea Darīzum vocatum, & alias Darius nothus dicitur.

Alias Darius nothus vocatur.

Xeno. l. 2. hiſtoriarum.

Cteſias.

Xenop. l. 2. hiſtoriarum.

CAPUT XXIII.

Artoxerxis & Cyri bellum.

Hanc Ctesias ponit.]

Oxendras Ctesia, Luciano Gosithres.
Xenophon tantum duos fuisse ait posteriores.

Obijt anno 3562. reg. 19.

Xeno. l. 1. de expeditione Cyri.
Æmilius in Themistocle.
Arsacas Ctesia, Dinoni Carses, alijs Artoxerxes dictus est, id est, maximus bellator.
Memnon, id est, memor ad differentiam alterius.

De hoc forte Stobaus f 29 quod nunquã nisi sudasset, pranderet, sed Regis ex fratre vocat nepotem.

Xenophon.

Plutarchus de hoc diuersas refert opiniones.
Ctesias vult Cyrum fratri non vere insidiatum.

Vide Lydica.

Xenophon lib. 3. historiarum.
Suidas in voce Xenophon.

Cunax locus Plutarcho vocatur.

Cicero 1. diuina.

DARIO cum ex Parysatide plures præter Amyntem essent liberi, Ostanes quidẽ & Oxatres iuniores, Cyrus & Arsacas ætatis magis prouectæ, veritus euenturum quod euenit, ne se mortuo inter fratres de regno nasceretur cõtrouersia, antequam diem suum clauderet, vtrique ad se vocato prospexit: ita vt Arsacas ætatis priuilegio regno potiretur, Cyrus Lydiæ Ioniæ omnique Asiæ prætoris titulo imperitaret. Diuisa hæreditate Cyrus ad sua rediit, pacem continebat patris reuerentia, murmur regis authoritas. Quo mortuo, frater diademate, insignitus, magis iuuenis animum inflammabat. Maxime postquam à Tissapherne accusatus hoc nomine, quod Regi inaugurando in Deæ bellicæ templo insidias struxisset, à fratre vinculis & morti addictus, à matre exoratus pluris carceris ignominiam, quam veniæ munus facere potuit & fecit. Re tamen simulata Cyrus omnia gerebat, militem colligebat specie in Tissaphernem, quod vt fratri persuaderetur tributa victarum à se vrbium promte mittebat. Tissaphernes tamẽ videns apparatum opinione maiorem, Cyrumque totius Græciæ vires sibi conciliasse, regem securum monet 11000 grauis armaturæ, cetratorum fere duo in armis esse, & propediem affore. Rex itaque suos instruit. Cyrus interim, insciis donec ad Euphratem ventum est auxiliaribus græcis, in fratrem ferebatur. Prorsus quasi regnaturi cederet sicco pæne vestigio Euphrates transitur nemine vsque ad pectus madente. Iuxta Tygrim ad Mediæ castellum, cum regium militẽ aduentare fama & puluis nunciasset, ex tessera quam Xenophon nunciabat, *Iupiter seruator & victoria* omen arripiens aciem instruit, Græci iussi silen-

silentibus hostibus acclamare, clamantibus silere, in pugnam prodeunt, acriter vtrimque pugnatum & nescio an Clearchi ignauiæ, an Cyri temeritati adscribendum, quod victi sint. Clearchus certe cum suis cornu sibi oppositum fregerunt, dumque victos insequuntur Cyrus pernicissimo equo longius à suis oberrans contra Clearchi præceptum, in hostem incidit, Artoxerxem Cadusiũ, primo conuitiantem iaculo qua collo est confine caput transfigitur. Dumque aquilam hastæ infixam insigne regium eminus obseruat.

Plutar. praec. connubia.
Plut. Artox.
Xenophon de magisterio equitum.
Polyanus li. 2.
Orosius li. 2. c. 16.

Video, inquiens, hominem, cursu in eum citato fertur, nec vno concursu præcipitem dat vulneratum non leuiter. Tum Mithradates quidam à Camiis adductus ministerii gratia castrorum assecla agnitum Cyrum ex puniceo sagulo, (regii enim albis prodibant) iaculo à tergo ferit, mox à Care tempus vtrumq; vulneratur, quo dolore ad saxum caput allidens exspirauit. Quamuis autem hi duo de Cyri cæde gloriari possent, tamen Rex silentio imperato sibi eam voluit adscribi victoriã. Ceciderunt in eo prælio 9000. ex hostibus, ex Persis 20000 nec percussorum Cyri vllus diu superfuit sanguinem regium vindicantibus fatis. Dumque hæc Cyro parum prudenter parum feliciter fortiter tamen obueniunt, græci omnium ignari castra repetunt. Quibus direptis perculsi, accedente etiam de Cyri morte nuncio, victores quidem sed victis non dissimiles, ducibus Tissaphernis perfidia necatis, vix pauci in patriam euaserunt. Ita fratris metu liberatus Artoxerxes pacate cepit regni negotia administrare.

Dinon à Rege Ctesias à Metrodote alij à Care Cyrum volunt necatum.
Coborte regia oppressum vult.
Iustinus l. 5.
Plutarchus.
Xenop. l. 3. & seq.

CAPVT XXIV.

Artoxerxis & vxoris acta in pace.

FVERVNT huic vxores vtriusque ordinis plures, Statyra quidem Idernis F. Vnde Darius, Aria-

Iustino Ariarathes.

Ariaſpes, Ochus nati, Ameſtris & Atoſſa filiæ inceſto coniugio adſcitæ, & merito infæcundæ, tertia demum Ochæ ſororis filia. Secundarias vxores 300. habuiſſe dicitur ex quibus Aſpaſia illa Hermothimi Phocenſis filia, Cyro nuper modo Artoxerxi ęque grata, quæ cum hulcus haberet in mento deforme, roſis Veneris capiti detractis ſanata perhibetur. Ex his autem 112 filios ſuſcepit. Cæterum Artoxerxi inerat quædam naturalis moroſitas quam leuitatem animi & clementiam quidam interpretabantur. Gratus erat & beneficus, Cteſiam Guidium medicum ob nauatam ſibi in curando vulnere operam in regiam abduxit ſummo honore affectum. Pauperculum inſigni magnitudine malum punicum offerentem, quod rus bene curaſſet vrbi præficiendum putauit. Alter Synetæ cum nihil aliud ad manus eſſet, aquam ex Cyro flumine galea hauſtam offerenti, quod eam optimam & optimi nominis eſſe diceret, ſtolam Perſicam, auream phialam cum 1000 Daricis donauit. Pelopidam virtutis merito & Antalcidam honore proſecutus non vulgari. In pœnis irrogandis clemens, nam Arbacem rebellem ſimultatis reum hoc tantum malo affecit, quod ſcortum nudum cornicibus impoſitum tota die per forum circumferre cogeretur. Alterius deficientis & mendacis linguam 3 clauis cõfigi iuſſit. Rhaconem Mardum de filio quærẽtem, & iudicantem intrepide, quod lactucarũ ſurculos amaros defringi radicem maiore augeat dulcedine, regiorum iudicum collegio adſcripſit, filiumque Cartomen abſoluit crudelia ſi iterum delinquat interminatus. Diſſimilis fuit homini tam modeſto mater, quæ vt Cyro cauſa rebellionis, ita Regi incontinentiæ cædem Secundiani nuper, & Arſitis filii & Artybii poſtea procurauit. Artoxarxem eunuchum ſuſtulit, Tiriteuchneis fratres ſororeſque viuos terra obruit. Roxanem viuam ſecari curauit, vt vix ſtatyra tum ſimi-

Vitam & mores eius deſcribit Ælianus l. 12. c. 1.

Iuſtinus l. 10. Plutarchus.

Alij 115.

Vita Cteſiæ.

Xenophon l. 1. expeditionis Cyri.

Ælianus l. 1. Plutarch. ait num manibus hauſtam obtuliſſe, nec ſola meminit.

Mos Regi tranſeunti aliquod munus offerre.

Plutarchus in vita.

Idem in vita eius.

Ælianus vti li. 1. c. vlt.

Cteſias.

simile euaserit periculum. Cyro filio suo interfe-
cto de necis authoribus ina- ditum sumsit suppli-
cium. Carem oculorum effossione & in aures æris
liquefacti infusione 10 dierum tormentis crucia-
tum non simplici morte affecit. M trodores irri-
tatus inter pocula sua manu Cyrum occubuisse
vere iactans eius opera grauiter luit. Scaphis 2 ex-
ædificatis sibi congruentibus, in altera hominem
resupinant, alteram desuper applicantes, ita vt ca-
put manus & pedes foris appareant. Oculi semper
aduerso soli oppositi stimulis confodiuntur, ori
cibus mellitumque lac ingeritur, donec exterius
muscatum impudentia exagitatus, intus sordibus
& vermium copia putrescat. Restabat vnus Ma-
niesaras, qui Cyro exanimi manus & caput præ-
sciderat. Hunc quia captandi non erat occasio,
modestum & Regi carum, aleæ lusu superato Re-
gi extorquet, ignaro quorsum hic desideraretur,
captumque pelle nudari & 3 palis corpus affixum
diuaricari iussit. Nil mirum si quæ in consuetudi-
nem cædium venit, ad parricidia gradum fecerit.
Statyra Regis vxor ipsam offenderet ob Clearchi
cædem, quo tamen dissimulato, in mensæ com-
munionem recepta, cultri partem alteram vene-
no infecit. Erat inter apposita Rintaces auis, qua
per Melantem diuisa, infectæ pars Statyræ porre-
cta mortem conciliauit cum maximis doloribus.
Pro his tamen omnibus filium se magis, quam re-
gem gessit Artoxerxes, illam Babylonem dimit-
tens nullo malo affectam. Nec plus dolori indul-
sit quam quantum pietas posset superare, & pati
modestia.

Zonaras to. 1.

Plutarchus.
*Ctesias talorum lusu vi-
cisse.*

Trebus in Timoleone.

Capvt XXV.

Artoxerxis bella.

HÆc priuata sunt, publica bella non ita mul-
ta. Nisi quod Græci quos supra euasisse dixi-

mus

Plutar. in Artoxerxe & Agesilao.
Æmilius in Agesilao & Conon.
Pausan. Laonicis.
Orosius li. 3. c. 2.

mus Lacedæmonios maxime irritarint, populares Asiæ ciuitates in libertatem vindicare. Et cum antea per Tribonem & Dercyllidum nullius nominis bella gessissent. Agesilaus is videbatur esse, cui tutus credi posset exercitus & sperari victoria, persicum aurum præ suo ferro contemnenti. Hic in Asiam delatus Tissapherni & reliquis Asiæ Satrapis armatus occurrit, antequam venire nunciaretur. Ita Tissaphernis terrestri prælio superatur itemque altero.

Plutar. apophthegm. Laconicis.
Hinc ait se 100 sagittariis Asia pulsum q. ea est nummi Persici nota.
Polybius li. 7.
Ælianus l. 14.
Xeno. li. 4. historiarum.
Plut. in Euagora.
Plutarchus.

Rex ducis ignauiæ fortunam adscribens abdicato Tithrantē substituit, Timorratem cū 30000 Sagittariorum in Græciam reliquam misit, quibus corrupti principes Agesilaum reuocarunt ad patriam, quæ vicinorum conspiratione petebatur tuendum. Donec tandem famosum illam Antalcida authore aut verius proditore pacem inire cogitarunt Græci, qua ciuitates Asiæ & Insulæ regi tributum pendere permissæ libertatem perdiderunt. In Cyprum Euagoræ conatus timens 50000 talentorum consumptis retrocessit. In Cadusios postea mouit, à quibus aut verius ab inopia circūuentus perisset, nisi Theribazi affuisset prudentia. Qui ad alterum ex Regibus Cadusiorum profectus filium ad alterum eodē tempore mittit, ambobus ambo persuadent initum ab altero fædus cum Persis. Quo perculsi vterque pacem ineunt, metu perfidiæ aut inuidiæ socialis. Postea Ægyptus Nectanebo Rege appellato per Iphicratem & Pharnabazum tentatur, sed non ex sententia.

Polyænus l. 7. Teribazum vocat Ægypti Satrapam quem Orontes fraude captum regi tradit.
Quos 115 habuit.
Iustinus l. 10.

Ob res ita male gestas, & libidinis etiam domesticæ sibi conscius rex, qui filias matrimonio sibi adiungere non erubuit, parum reueritus castas naturæ leges, & regiam maiestatem, quæ filiæ venerationis honorem impendere promittebat. Ob hæc inquam Ariobazani, Mausolo, Datami, Asiæ Satrapis rebellionis dedit occasionem, filiis etiam quod grauius est parricidii. Cum enim ex iis maiorem

iorem per indulgentiam regem creasset sincerum gaudium ex procreatione se capturum sperans, si insignia dignitatis suæ viuus in filio cõspiceret, filius die auspicali Aspasiam à patre petit, pellicum pulcherrimam. Concedit ille, cum negare illa die sit nefas, sed eandem paulo post repetit, & Dianæ sacerdotem consecrat. Qua re commotus adolescens de patris nece consilium init. Sceleratus esset si solus, tanto sceleratior quod fratribus 50 in facinoris societatem receptis fecit parricidas. Neminem tot filiorum Regis maiestas, senis veneratio, patris indulgentia à tanta immanitate reuocauit. Sed rem per Tribazum præcipue executioni mandandam eunuchus regi aperit. Qui insidias non vitare dementis, nulla alio argumento certũ filiis obiicere imprudentis existimãs, effracto pariete & aditu aulæis tecto nocte expectat, donec coniuratos omnes cum gladiis adesse cõspicatur. Tum sublato clamore se subducens cum suis eos persequitur Tiribazus in concursu obruitur, Darius & fratres Persarum sententiis condemnati capite plectuntur.

Ælianus l. 12. Verderus l. 5. c. 2.
Plutar. hic. Iustinus solis.
Plutarchus.

CAPVT XXV. *Ochus.*

ITA Rex quam pater felicior dolore & senio confectus vsque ad definitum vitæ terminum tamen peruenire nequiuit Oxastris fratris manu interemtus. Cui Ochus successit iunior quidem, sed qui cædibus & sanguine viam quæsiuerat, quã Atossæ sororis & nouercæ consuetudine sibi non patere videbat. Ariaspem fratrem submissis quotidie, qui eum neci crudelissimæ à patre seruari nunciarẽt, ad desperationem & venenum adegit, Arsamen alterum per Arpatum Teribazi filium tollit. Ocham sororem eandemq; socrum viuam capite defodit, patruum 100 ante filiis nepotibusque vacua area destitutum iaculis confixit: 80 insuper fratrum funeribus vna diẹ patrium cadauer adie-

Lucianus.
Anno 3558. regni 36. ætatu 94.
Id est, magnum.
Calius li. 10. c. 39.
Pluta. in Artoxerxe. Ælianus l. 9.
Val. Max. l. 9. c. 2. Et Artoxerxem cognominatum ait.
Curtius l. 10.

adiecit. Merito itaque male sibi conscius patre è viuis sublato mortem suppressit, & cum eunuchis & catacomistis & chiliarchis paciscẽs, literas patris nomen & sigillum præferentes ad omnes dimittebat quibus Ochus Rex declararetur, donec anno fere exacto Persas consuetudinem parendi habere putans, detexit fraudem & iusta patri faciens iustitium toti regno indixit.

Polyænus l. 7.

Huius vita nihil nisi scelerum catalagus est, victoriæ si quæ sint, cæde iniuriis refertæ sunt, nec eius virtuti adscribẽdæ. Cadusios per Codomannum lacessitos fregit, Iudæis per Vagosem affligit, cum Iohanna sacerdos fratrem in templo necasset. Templo itaque pensionibus spoliato, genti tributa auget, Deo per parricidam parricidium, per ambitiosum ambitionem vindicate, plurimis ad mare Caspium abductis. Nec Iudæi modo, sed & misera hoc victore Ægyptus, quæ Persicum iugum Nectanebo in Æthiopiam fugato recipere compulsa est. Cuius tamen Rex ab Ocho ad cœnã vocatur luxum Persicum egregie contempsit. In Ægypto autem bouem asinus (sic enim Persa appellabatur ab hostibus) Deum gentis immolat, asinumque coli præcepit. Templa omnia diripiebat, religionem pessundabat nihil pensi ducens, quid qualiter acquiri possit aut debeat. Græcos interim auxiliares auro liberalissime donauit. Cyprũ Protagora pulso recuperat. Euagoram Asiæ præpositum rebus nouis studentẽ tollit è medio Phœniciam aggressus, Sidonem Mentoris proditione capit, per Tennem Rhodium ducẽ & patriæ hostem ciues supplices interimit. Quo conspecto cæteri vrbe incensa flammis se iniiciunt, perieruntq; vniuersim ad 40000. Philippi Macedonis fama noti initia suspecta habens Perinthios opibus & auxilio iuuit, Artabazum exulem reuocatum pristino honori restituens. Persepolim vrbem nunquam ingressus est veritus ne aurei singulis mulie-

Prædicta huius crudelitas à Magis q. post inaugurationem primo cultrum attigit. Ælia. l. 2.

Sic Plutarchus. Iustinus l. 10. Armenios eos vocat.

Iosé. l. 11. c. 7.

Diodorus 16. Philippi.

Orosius l. 3. c. 7.

Athenæus li. 4. c. 10.

Ælianus li. 4. Idem li. 6.

Plut. de Iside & Osyride.

vide Cypriam.

vide Phœniciam. Diodorus vbi supra.

Plut. de claris mulierib.

ribus inuitamenta sobolis dari soliti inexhaustos Regis thesauros imminuerent.

Caput XXVI.

Darij gesta.

Diodorus anno primo Alexandri.
Suidas.

Anno 3624. regni 26.

DIVTIVS tulerunt huius rabiem Persæ, quam Ægyptii. Quorum vnus Bagoas eunuchus venenum ei miscuit aut saltem in vindictam diastri sui mactauit, carnibus absumtis, aut quod fædius est filium laniatibus obiectis, ossibus ad ludibrium cultorum capulo mutatis. Nec ipsum modo sed & filios quotquot erant eadem manu confecit, vno Arsame excepto, quem ætatis innocentia protexit. In quem quod in se non poterat Bagoas imperium transtulit. Sed cum quietum non fineret eunuchum conscientia, & patrem vindicatura olim timeretur Regis adolescentia, eodem veneno & Regem cum sobole & regiæ stirpis plærosque tollit. Vnus erat Sisygambris filius Ochi ex sorore nepos in quem omnium oculi & vota ferebantur. Is assumpto ne quid plebeium redoleat Darii nomine in regem assumitur communi suffragio.

Ælianus l. 6.

Aliis vocatur Narses, Arses & Arses.
Iustinus l. 10. hos 2. omittit.

Anno 3628. regni 4.

Diodorus l. 17.
Ælianus l. 12. ait serua natum.

Prius vocatus Codomannus.

Iustinus l. 10.

Bagoas cui consuetudo leuia fecerat parricidia, & hunc vix initiatum veneno tentauit, sed re cognita comiter inuitatus poculũ quod Regi miscuerat, à Rege coactus est exhaurire. Ita Darius metu solutus ad regni negotia animum applicuit, Asiam inprimis contra Macedonum incursiones munit, per Memnonem insulas & Græciam tentans, postea etiam per Pharnabazum & Agedem Spartanum. Sed omnia irrito conatu. Grauis enim in Persas Deus, & contemptus olim Philippi adolescentulus in Darii perniciem crescebat. Monebãt hunc tot Græciæ clades olim acceptæ, pętitum à patre tributum, in suum patrisque caput empta coniuratio, & quod instar omnium est dominandi libi-

Ælianus.

Curtius li. 4.

Theocritus eid. 17.

Sic eum Darius vocabat.

Curtius li. 4. in literis Alexandri.

libido. Itaque collecto exercitu 32000 peditum, 5000 equitum, 180 nauium classe, hac tam parua manu orbem aggressus peruicit, dubium an audacia an virtute maiore. In Asiam delatus prohibitis à populatione militibus, Sardes & Miletum capit. Ad Granicum amnem primo occursum est à Persis viginti milibus peditum parique equitum numero. Et quamuis Macedo cum eminentiorem ripam occupantibus impari pugna se cōflicturum videret, fortunæ tamen & virtuti confidens vicit. Prostrata hostium 20000 prӕter equites 250 cum ex Macedonibus tantum 34 desiderarentur quos omnes ad solatium cæterorum Imperator equestribus statuis donauit, non paruo ad virtutem & audentiam incitamento. Inter cadauera 7 Satrapæ reperti, & eorum vnus Spirobates Lydiæ Ioniæq; cum fratre Rosace. Phrygiæ qui præerat se subducens propria manu perit, alii Persis relictis ad græcos inclinant. Verbo dicam.

Curtius l. 2.

Iustinus li. 11. qui in prima pugna 600000 ponit.

Orosius li. 3. c. 15.

In campis Adrastiis.

Prædictum à Minerua in Phrygia sacerd. cum statuas ante præfecti Phrygiæ ædes cadere obseruasset.

Iustinus 120 equites ponit alios nouem.

Diodorus l. 17.

Arrianus l. 1.

Huius pugnæ euentus tantum animi Grӕcis dedit Persis abstulit, vt bona Asiæ pars se Macedoni permiserit, atque adeo ipse Darii filius Ariobazanes de patris nece cogitarit hostis virtuti quā patris fortunæ addictior. Sed re animaduersa nihil segnior Darius, nihil his territus collecto ingenti exercitu, audita Memnonis morte non parū consternatus, numerum copiarum init, qui ex diuersis gentibus conflatus ad sexcenta milia adscendebat ex quibus Persarum erant 100000 & in his eques 30000 implebat. Purpura fulgebant omnes magis quam armis, quod ipsum cum sciscitanti de exercitu Regi Eudemus exul Atheniensis confessus esset, libere magis quam prudenter, veritatis dictæ pœnas dedit laqueo. Exercitum itaque promouit Darius maxime postquam de Alexandri in Cilicia morbo nuncius allatus est.

Idem ibid.

Plutar. Paralel. 23. & in Alexandro.

Curtius l. 3.

Orosius l. 3. c. 16.

Interimque Myndii & Canyndii in Macedonum potestatem venerunt, ciuitates mediæ Issum

Orosius li. 3. c. 16.

vsque ad Amanum domitæ, vbi hostem expectare tutius visum Parmenioni, quod loci capacitas multitudinem Barbaricam parem paucitati suæ facturam videretur. Nec detrectant Persæ, oppositaq; Phalangi acies, nouo militum robore (mercenarii enim ex Græcis aduenerant) aucta; fortiter vtrumque pugnatum, Alexandro non tam ducis quam militis agente vires, leuiter in femore vulnerato, Dario, qui curru sublimis eminebat suis ad tuendum, hostibus ad lacessendum ingens incitamentum fuga, inhonesta elabéte, abiectis regiæ maiestatis insignibus & conscenso equo. Nobilissimi quique circa currum vt ante oculos Regis oppetierunt inter quos Aticies, Troontes, & Sabaces Ægypti prætor.

Polyænus l. 4. ait Darium deceptu eo quod Macedones qui ante procubuerãt repente se erexissent.

Spectata inprimis Oxiatris fratris Darii virtus & pietas, cui adscribenda Regis salus, quem Macedonum impetu represso seruauit. Cæsorum numerus peditum 100000, equitum 10000 ex Macedonibus 504 Saucii, 32 pedites, 150 equites desiderati. Tantalo tam ingens victoria stetit impẽdio! Sisygambis Darii mater non maiestate solum sed & ætate venerabilis, Statyra quoque eiusdem soror & vxor, Ochus eiusdem sexennis filius, Statyra & Drypetis adultæ virgines duæ, hoc prælio capti, & ab Alexandro humaniter habiti, nec vt reginæ modo sed vt mater & sanguine iũcti. Quorum vxor Darii dolore *a*, fatigatione *b* & partus *c* abiecti collisi-ne mortua magnifice sepulta.

Plutarcho Exartes.

Iustinus numerat 61000. peditum. 000 equitum, captos 40000 ex Græcis 130 ped. 150 equitum.

Val. Max. l. 4. c. 7.
Arrianus l. 2.

Athenæus li. 13 c. 27.

a *Curtius 4.*
b *Plutarchus.*
c *Iustinus l. 11.*

Posthæc occupata Damascus quo tanquam tutissima arce & thesauros suos & nobilissimorum coniuges & filias Darius connexerat. Quos frustra superbè datis ad Alexandrum literis idem repetebat, Tyrus & Sydon occupatæ, Gaza itidem, Ægyptus peruagata, dum Darius nullum paci locum superesse videns nouum militem imperat. Qui ex omni gentium numero colligebatur, equitum 45000, peditum 200000.

Curtius l. 4.

Alexan-

Alexander autem Phrasaortem Lyci bubulci ductu circumueniens Susidas portas penetrauit. Gangamela 500. ab Arbela stadiis distans pugnæ locus delectus est, vbi fortiter manus conserentes Darium in fugam verterunt Macedones, captum nisi Masæi, qui Parmenionem premebat conatui se oppositurus à persequendo reuocaretur. Persarum 40000 Macedonum minores trecentis ceciderunt. Procedenteque cum ipso situ terræ, victoriarum ordine post Babylonem, Susasque Persiæ quamuis non citra difficultatem angustias superauit Alexander. Persepolis capta, Pasargardæ Globaro prodente occupatæ, & ebrii scorti impulsu pulcherrima Cyri regia flammis addicta, cuius vix facti sera Macedonum subiit, pœnitentia adeo vt reparare cogitaret, & cæperit, quanquam pristinæ impatem maiestati.

Polyænus li. 4. Herodianus li. 9. ad Issicum sinum pugnam hanc ait commissam. Polyænus l. 4. Polybius l. 12.

Solinus c. 48. Arbelitem regionem facit.

Curtius l. 5.

Arrianus l. 3.

Tais vocatur.

Capvt XXVII.

Darii mors.

EX exercitu collecto nuper 30000. inclinata in scelus Bessi, & Maburzanis partes sequebantur, qui viam ad res magnas nonnisi regis nece sternendam indicabant. Et quamuis Patronis Græcorum ducis delatione insidiæ paterent, euitare tamen facultas non fuit. Ita à famulis captus Darius nouum ludibrii genus excogitante fortuna aureis compedibus vincitur. Plus enim gratiæ sibi ex viuo quam occiso accessurum si res ita ferat opinabantur.

Alexander interim citato cursu fugientes insequens, vbi in conspectum venit, qui tecto Regis currui aut verius carcere assistebant, cum suo scelere perire, nec parricidas comitari vellet, multis vulneribus confossum relinquunt fugæ se mandantes. Iumenta quæ vehiculum trahebant nullo regente semiuiua militari via discesserant ad fon-

Bactriorum præfecti.

Orosius l. 3. c. 17.

Prædictum ex defectu lunæ ante Solis ortum Cicero 1. diuinat.

tem remotum. Ad quem Polystratus Macedo siti maceratus accedens, spirantem adhuc inuenit & hoc ingeminantem, se nullis in Alexandrum officiis, meritorum debitorem maximorum mori, precantem denique, non sua sed exempli omnium Regum causa vindictam perpetrati in se sceleris sumat. Cumque poscenti aquam Macedo porrexisset, hoc aiebat sibi accedere calamitatis genus maximum, quod dignas ei gratias referre nequeat, quas relaturum Alexandrum spondebat, cui dextram fidei pignus dare iubet, in qua voce deficiens animam efflabat. Cuius imperium iure belli ad Alexandrum translatum est. Cuius subditos amore sibi deuincire student Rex amorisq; nec rectius, nec certius vinculum esse coniugali praeuidens, verso in hymenaeum triumpho nobilissimos Macedonum Persarumque inter se coniungit. Hic exitus fuit viri illius qui mortuus fuit quam viuus beatior. Fertur enim Alexāder famulis manibus doluisse peremtum ingenti solatus fata sepulchro, & insignem de percussoribus vindictam sumpsisse, pallioque suo opertum, matri patrio ritu sepeliendum donasse, feliciores patre filii. Quorum Ochus liberaliter educatus Susis, Statyra Alexandri, Drypetis Hephaestionis matrimonio clara vixit, donec vtraque Roxanae insidiis appetita interiit.

* * *

Pronunciatum cum initio regni Darius Persicè acinaci vaginam graecam aptauerat.

Anno 3634.

Praeuisum à Dario somniante se Alexan. Persica veste inductum vsiere. Curtius l. 3.

Traditum Memphis legatu Milesiorum. Strabo l. 17.

Aelianus lib. 8. describit nuptias & Athenaeus li. 12. c. 18.

Durasse regnum Persarum vult Curtius lib. 4. annos 230. Strabo l. 15. & Clemens 235. Augustinus li. 12. de ciuitate 233. Sulpitius l. 2. 250. Agathias l. 2. 218.

Claudia. epist. ad Hadria.

Curtius l. 5. in fine.

Idem li. 8.

A P-

APPENDIX.

NVLLIVS nominis Persia post Alexandrum fuit, & mansit vsque ad Alexandri alterius tempora. Cui Neoptolemus à principibus rector datus, nec præualente Syrorum vicina potentia erigere se potenti. Voluit quidem Alexander à Callinico ei præpositus, sed Antiocho inferior, voluissent & alii sed Parthorum superueniens dominatus omnem spem præscidit.

Mammaa.

Iustinus l. 39.

Polybius l. 5.

* * *

ANALE-

ANALECTA ANTIQVITATVM, ET CONSVETVDINVM PERSICARVM.

SECTIO PRIOR.

De Sacris.

Agathi. li. 2.

OLIM Deos Græcorum habuerunt Iouemque Belum.

Alexander ab Alexandro.

Herculem, Sandem, Venerē, Anaitidem vocantes.

Plut. l. 2. de fortuna Alexandri.

Iouem inuocabant, eique ſacer currus aureo iugo coronatus.

Xenop. & Curtius.

Regiæ Pompæ annectebatur ſimiliter & 4. tauri totidemq; albi equi curules Regem ſacrificantem quotidie præcedebant.

Macrobius l. 1. c. 8.

Solem autem maxime venerabantur, nomine Mithræ.

Iſido. l. 14. originum c. 3.

Quanquam eundem etiam Eldictum ſcribatur.

Tertull. apologe. 16.

Eius imaginem in linteo depictam aliquando adorarunt.

Sozomenus li. 2. c. 8.

Eum orientem adorabant, & alios ad idem cogebant.

Iuſt. l. 1.

Equus ei ſacer.

Philoſtr. Apollo. l. 1.

Isque albus ei offerebatur.

Curtius.

Et eius currus albis equis aureo iugo coronatus Regi ſacrificaturo præmittebatur.

Iulius firmi. l. 1. c. 5. de errore.

Colebatur in locis ſubterraneis.

Curtius l. 3.

Imago eius cryſtallo incenſa ſupra tabernaculum Regis fulgebat.

Hieroni. ep. ad letam. Nonus in Nazianzenum.

Miles, qui in ſpē Mithræ myſteriis initiabatur per 80 ſuppliciorum genera probatus, ſi perduraſſet coronam interpoſito gladio capiti imponens tingebatur.

Tertul. de corona militari.

Iuſtinus l. 10.

Virgines caſtæ in perpetuum ad Solis ſacerdotia lectæ.

Oroma-

Plut. de Hi. & Osiri. Oromazum bonum & Arimenem Auerruncum malorum colebant.

Alexand. l. 6. c. 4. Curtius l. 3. Amanum & Amandatum gentilitios Deos etiam habebant atque hi patrii Persarum Dii appellati & inuocati.

Strabo l. 15. Lunam, Venerem, Dianam stellasque inter numina sua habebant. *Aliter Laertius li. 1.*

Sa ad 2. Machab. Diodorus l. 6. Dianam Persica voce Nanneam vocabant & certis mysteriis colebant.

Max. Tirius ser. 38. Curtius, Xeno. Herodo. Strabo l. 15. G. Cedrenus de Perseo. Eustatius in Dionis. de pyropo. Ignem præcipue colebant, quem in focis sacratisque æternum Regi exercituique præferebant quemque in sacris primo inuocabant, quem è cælis lapsum asseruari opinio erat, inque eius gratiam, quicunque ignem referebant, in pretio erant & honore.

Arnobius l. 6. Aqua etiam in honore, quam sputo, lotio, sordibus contaminari nefas.

Herodo. l. 1. Vnde manus viuo flumine abluere religio erat.

Xeno. l. 8. Cyrop. Tellurem etiam venerabantur, eique immolabant.

Idem l. 3. Heroïbus etiam sacra faciebant.

Athenæus ex Doridis hist. l. 6. Inter festa Persarum præcipuum erat Mithræ, quo Regi permissum vino se onerare & saltare vni concessum.

Agathias l. 2. Aliud etiam festum vitiorum interitus vocabatur quo venenata interficientes Magi offerebant.

Plato in Alcibiade. Herodo. li. 9. Regum quoque natales in festis habebant, quo epulum fieri solitum, quod lingua patria Lycta vocatur.

Iustinus. Quo tempore nefas Regem quicquam petenti negare.

Herodo. l. 3. Iustinus li. 1. Magophonia etiam inter festa ob memoriam libertatis restitutæ, repressa Magorum dominatione.

Dio Chrysosto. orat. 4. de regno. Strabo l. 11. Sacarum etiam festum erat ob memoriam victoriæ Cyri, quo serui cum dominis vestem & officium permutabant, & fœminæ vsque ad stuporem inebriabantur.

Cic. 2. de legibus.

Diis suis per se nec templa nec aras nec statuas erigebant.

Alexan. l. 6. c. 26. genialium dierum.

In locis autem editis sacrificabant Diis, quos habebant omnibus.

Et quicquid quernis arboribus innascitur cælo missum putabant.

Theodo. l. 5. c. 38.

Interim pyræa templa Persarum vocata lego.

Stobæus ser. 44.

Antequam sacrificarent Reges de pietate disserebant.

Athenæus l. 9.

Qui quotidie centum boues, asinos, ceruos, mactabant.

Xeno. l. 3. Cyropadia.

Fiebat autem hoc modo.

Iohannes Bohemus de Persis.

Myrtho coronati victimam in loco puro mactantes lignis aridis dempto cortice imponebant.

Herod. l. 1.

Tum carnes à Mago astante & incantante profectas & substracto trifolio aut gramine molli elixas, repositas auferebant animam Deo relinquentes *omenti a* parte in ignem proiecta cum oleo ignemque ventulo excitantes aiebant, Ede ignis Domine.

Strabo l. 15.

a Catullus.

Eustathius in 1. Iliadem.

Herodotus.

Omnes vota nuncupabant pro Regis & populi salute semper & tantum.

Athenæus l. 11.

Patera aut phiala Diis vinum libabant quæ *Condy* dicta.

Diogenes Laertius in procem.

Ammianus l. 23.

Omnia sacra Magorum scitis subiiciebantur nec fas aras attingere antequam conceptis precationibus, libamenta diffunderent præcursoria.

SECTIO ALTERA.

De Rege & Regno.

E[illegible] c. 1.
[illegible] Serarius in sacram scripturam.
a Plato 3. legum.
b Herod. l. 3.
c Da[illegible] 6.
d E[illegible] c. 1.
e Ioseph. l. 10. c. 14.

REGNVM Persarum ab India vsque ad Æthiopiam diuisum in Satrapias, quæ sub diuersis nunc minus, nunc plus terrarum complectebantur. Ideoque aliis 7 *a*, aliis 20 *b*, aliis 120 *c*, aliis 127 *d*, aliis 360 *e*, numerantur.

Regnum autem non nisi morte in alium transibat nisi

Plutar. b. in Artoxerxe. Hero..o. li. 2.

nisi quod indulgentia parentum filii aliquando adsciti, & longum iter ineuntes successorem futurum designarent.

Constan. Manass. annal. Iustinus l. 2.

Regnum lege maiorum liberorum Regionum obueniebat maiori natu ex patre Rege.

Plato de legibus.

Persarum Rex magnus & Rex Regum appellabatur.

Strabo l. 15. Plut. in Artoxer.

Pasagardis inaugurabatur in Palladis fano priuataque Cyri veste indutus terebinthum & Oxigalam sumebat.

Item apophthegmatibus. Idem de fraterno amore.

Diademate Surenæ manibus imposito in Regiam sellam collocati diademati festum celebrabant.

Frontinus l. 4.

Regiæ autem sellæ insidere priuato capitale.

Strategematum c. 6.

In inauguratione nomẽ subinde mutabant reges.

Iustinus l. 10.

Itemque tributa remittebant.

Herod. l. 6. Ester l. 2.

Vxores Regibus multæ erant.

Plato in Alcibiade.

Quæ diademate item ornabantur.

Curtius l. 3.

Et prouincias suo ornatu dicatas habebant.

Max. Tyrius ser. 33.

Pellices Rex habebat 365, quæ Ionia fere accersebantur.

Iosephus, & liber Ester.

Quæ 6 menses vnctæ, & 6 odore imbutæ ad regis thalamum parabantur.

Ius. l. 1.

In Gynæconitide autem singulis singula erant cubicula.

Herod l. 3. Herodo. computat. Xenophon & Curtius.

Regi ex tributo quotannis obueniebant, quater decies, ita vt Persia immunis esset, millena, quingena sexagena talenta Euboica, quæ liquefacta in fictiles fidelias recondebantur.

Dio. l. 17.

Ante Reges in curru Auriga sedebat, ei enim frenum contingere non licebat.

Athenæus li. 12.

E curru descensuri pedibus aurea sella subiiciebatur.

Arrianus l. 30.

Regis thyara, id est, pileus recta erat infulis sine filis appendentibus, aliorum in frontem vergentes, quanquam & rectam priuatis aliquando concesserunt.

Senec. l. 6. de beneficiis c. 3

Cydarim etiam habebant capitis insigne & cæru-

Curtius l. 3. Athenæus l. 12. c. 3.

lea fascia albo distincta circuibat, myrrha & labyso delibuta.

Pollux. lib. 7. onomastici c. 13. Xeno. li. 1. expod.

Candys Regia tunica erat purpurea & manicata, proprios autem purpuræ tinctores Rex habebat.

Ester c. 6. Philost. l. 2. de imagi.

Sceptro aureo rex vtebatur quod submittere clementiæ signum.

Philost. Herod. Aristot. & Apulei. de mundo.

Aureis, lecto, tabernaculo & domo vtebantur, & regia pulchra.

Curtius l. 3.

Currus regis, Belialiorumque simulachris ornabatur.

Xenophon.

Rex solus exertis manibus procedit.

Proco. l. 1.

Vnionem Reges ferre solent.

Philostratus li. 1. de vita Apollo.

Regis statua in portis proposita aliquando intrantibus adoranda.

Laertius l. 2. in Aristippo.

Vnguentis perpetuo, reges delibuti erant.

Plinius li 13. c. 1.

Scrinium item cum vnguento circumferebant.

Ælianus l. 4. animaliũ c. 41.

Venenum item quo si opus foret facile perirent.

Sueto. Vespasiani c. 23.

Vt aliis, ita & regibus capillus erat profusior.

Plut. de doct. Princ.

Regi è somnis excitaro acclamabatur memor esset sui officii.

Iose. l. 11. c. 6.

Erant qui Regi horas nunciarent vestemque eius exciperent.

Heraclides apud Athenæum l. 4.

Rex vel eodem cœnaculo vel altero velo interiecto conuiuas excipiebat, qui ad summum 12. mense Regiæ accumbebant vultu demisso taciti.

Xenoph. l. 8. Cyropædiæ.

Honoratiores infra regem sinistrorsum, alii dextrorsum accumbebant.

Stobæus ser. 44.

Rex antequam bibat de temperantia disserit.

Athenæus l. 2.

Sale tantum Ammoniaco pane triticeo, oleo ex Garamaniæ spinis, vino tantum Chalibonio Reges vtebantur.

Strabo l. 15. Athenæus l. 1. c. 26.

Herodo. l. 1. Solinus c. 36. Athenæus l. 2.

Sola choaspis aqua soli Reges vtuntur ad potum & Eulei quam decoctam argenteisque vrceis conditam circumferebant.

Hester c. 1. Iose. l. 11. c. 5.

Cantatriculæ, pocillatores pueri & septem eunuchi mensæ astabant, & pinscerna phialam tribus,

Xenophon.

bus digitis apprehenſam porrigebat, hauſtumque ex ea in ſiniſtram fundens abſorbebat.

Æmilius Probus in Datame.

Dextra Regis fidem ſola faciebat.

Plutarchus.

Maximum Regis iuramentum per Mithram.

Polyanus l. 8.

Regis ſigillo inſculpta erat ſemiramis paſſis capillis.

Ariſto. de mundo.

Specie maieſtatis raro Rex ſui copiam facit.

Ælianus l. 1. c. 1.

Eumque ſine numero nemo adit.

Idem l. 1. c. 32.

Iterque facienti omnes etiam vilia offerunt munera.

Apud Herod. l. 7.

Pompa Regis egredientis pulchre deſcribitur.

Herod. li. 3.

Reges legibus plane ſoluti erant.

Briſſonius li. 1. Perſicorum.

Omnes ſubditos etiam fratres ſeruos appellantes.

A Rege puniti gratias habebant, quod eorum memoriam rex haberet.

Cicero 1. de diuinat.

Rex à Magis docebatur res ſacras.

Stobæus ſer. 44.

Rege mortuo per quinque dies iuſtitium erat.

Diodorus l. 17.

Et ignis externus tum ſolum extinguebatur.

Strabo l. 15.

Ioſephus lib. 10. cap. 14.

Sepulti Reges in arce Perſepoli, aut vt alii Ecbatanæ.

CHRONICON INCHOATÆ
sub Cyro Monarchiæ Persicæ.

BALTASARVM AſtYageM CræſVM VIClt CYrVs VLtor. 3 4 3 1.

Chronicon alterius Regum familiæ inchoatæ.

CLaDe MagVM CeLebrIs reX DarIVs VſqVe VoCatVr. 3 4 4 2.

Chronicon expeditionis Xerxis.

Merget GræCa Cohors fera CaLCanteM æqVora XerXeM. 3 4 8 0.

Chronicon translati ad Macedonem imperij.

SoLVs ALeXanDer Vt rex AsIæ IMMInet oMnI.

SECTIO

SECTIO TERTIA.

De muneribus publicis & priuatis ætatum singularum officiis.

Herod. li. 3.

REGVM filiis summi à rege honores dabantur fere & prouinciæ maiores.

Plato in Alcibiade. *Clement. Alexandri. l. 1. pæd. ag. l. 7.*

Pædagogi quatuor his vbi infantiam excessissent dabantur, qui prudentiam, æquitatem fortitudinem moderationem eos docerent.

Plutar. in Crasso. Idem apophthegm.

Surenas secundæ post regem dignitatis erat.

Hero. l. 7.

Cui hospitum cura incumbebat.

Prætores in singulis prouinciis erant, qui & Præfecti *a*, Persisque Satrapæ *b* appellabantur.

a Iustinus. b Nouella. 31. c. 2.

Daniel l. 6.

Omnium autem tres primarii erant.

Hero. li. 1.

Singulis scriba Regius aderat.

Xenophon l. 8. Cyrop.

Tribunus præerat militum hinc inde stationibus idque tum ad subitos motus, tum ad coercendam Satrapæ potestatem.

Ammianus li. 23.

Ex senum numero Iudices legebantur controuersiis decidendis.

Xenophon l. 8.

Iudicum quidam selecti, & regii non nisi morte mutabantur.

Arrianus l. 7.

Satrapæ repetundarum postulari poterant, conuictique officio remouebantur.

Xenophon in œconomico, & l. 8. Cyrop.

Arcibus præfectus suus erat, & præsidio suus, vbique, illis incumbebat à vi & iniuria agricolas & opifices propulsare, huic plebem ad opus & agros compellere.

Procop. l. 1.

Thanarges dignitatis quoque nomen erat.

Xeno. in œconomico.

Legati erant, qui quotannis in prouincias mittebantur ad quas Regi excurrere non vacabat.

Apuleius de mundo.

Erant qui regis oculi & aures dicebantur, certi exploratores.

Pomponius mela l. 1. c. 11 Idem l. 10. c. 14.

Ærariis prouincialibus quæ vbique erant & gazæ dicebantur præerat custos quidam singularis.

Curtius l. 5.

Chiliarchæ erant, qui legatos ad Regem introducebant.

Æmil. Probus in conone.

Erant scriniorum bibliothecæ gynæsæ.

Sce-

Sceptrigeri erant, qui Regum equites antecedebant. *Xenophon l. 8.*

Regii corporis custodibus, id est, 10000 spiculatorum præfectus erat. *Iosep. l. 10. antiqui. c. 11.*

Ii omnes æs non merebant vt alii, sed à rege annonas capiebant. *Athenæus l. 4.*

Mastygophori erant, qui rege egrediente ordinem turbantes submouebant. *Curtius.*

Erant & ostiarii regis, excubitores, internuncii & cætera. *Herod. l. 3.*

Omni die omnes cælibes in foro comparebant, pernoctabantur sæpe. *Xeno. l. 1. Cyro.*

Infantes vsque ad septimum annum parentes non aspiciebant. *Val. Max. l. 2. c. 6.*

Pueri vsque ad 17 annum, discunt primum vera dicere. *Herodo. l. 1.*

Iustitiæ iurisque rationes discebant, audiebant, exercebant. *Xeno. l. 1. Cyro.*

Pane & nasturtio solum, idque cum magister monuisset, cum aspiceret vescebantur. *Cic. 5. Tuscul.*

Herbarum vires eis monstrabantur. *Xenophon l. 8. Cyro.*

Fabularum inuolucris fortiter gesta exponebantur. *Strabo l. 15.*

Carmina quoque patria facientes quale est illlud 360 palmæ commoda continens. *Idem l. 16.*

Arcum quoque torquere, equitare, currere studebant. *Clemens Alex. lib. 1. pædag. c. 8.*

Ephebi vsque ad 27 annum noctes diesque in archys erant in conspectu rectorum repetentes, quæ pueri didicerant. *Zonaras to. 1.*

Venationibus assidue occupabantur, nec nisi venatu captum & venatione peracta comedebant. *Xeno. l. 8. Cyro.* *Iustinus l. 41.*

Inedia sæpius diei & amplius destinebantur. *Philostr. li. 1.*

Ad cursum premio proposito tubæ sono mane excitabantur. *Strabo lib. 15.*

Duces ex Regiis Principumque liberis designantes. *Zonaras to. 1.*

Salta-

Athenæus lib 10. Saltationibus, & tripudiis operam dabant.

Stobæus ser. 42. Procul tamen ab omni rerum & verborum turpitudine.

Hero. l. 2. in Ionia. Polenta, Cardamo, sale & pane cibario vesci solitos legitur.

Ælianus l. 16. de animalibus c. 25. Natatu se exercebant & equis quos ne in acie strepitu aut clamore terreantur assuefaciunt.

Strabo lib. 15. Adulti vsque ad 50 annum magistratibus apparebant & deinceps inter seniores habebantur & regibus à consiliis erant, sed consulentes aliter quam regi videbatur si bene cedebat, aureo latere cui insistebant donabantur, sin aliter flagris cædebantur.

Ælianus l. 12. vari. historiarum.

Senes & Parentes summo apud Persas loco erant.

Stobæus ser. 44. Cum parricidam nullum nisi forte spurium iactêt apud se repertum.

Xenophon de Cyro. Veredariorum vsum Persæ repererunt quos Abaros & Astandas vocant.

Suidas.

Dio. Chrysost. Familiare Persis erat feras viuariis clausas agitare.

Plutarch. in Apophteg. In feram tamen ante Regem telum emittere nefas erat.

Adolescentes ad prætoria semper hærere licebat.

Stobæus serm. 44. Vxoratos non nisi vocarentur.

SECTIO QVARTA.

De Militia.

Liuius annali 35. ANTE bellum legati mittebantur potituri terram & aquam.

Strabo l. 15. A vigesimo anno stipendia faciebant.

Seneca 3. de ira c. 17. Detractare militiam nefas.

Herods. l 5. de auo suo. Mercenarius miles & statiua castra nulla.

Herodotus lib. 3. Per Satrapam tumultuarie exercitus cogebatur.

Seneca li. 3. de ira c. 20. Per curatores aut tabernaculi seniorem de commeatu prospiciebatur.

Ælianus l. 17. c. 36. Ad quem conuehendum cameli erant.

Curtius li. 63. Iidem etiam ad thesaurum regium.

Socrates l. 3. hist. eccles. c. 2 Hyeme rarò enter bellabant aut in expeditione erāt vere educebant suos.

Herodotus lib. 7. Præerant exercitui exarchæ, decani, centuriones, millenarii Hipparchæ.

Procop. l. 1. Exploratores, & speculatores habebant.

Ammianus lib. 17. Cæterum doli fugientes.

Xenophon lib. 1. hist. & expedit. Nautis stipendium erat vnus Daricus, vel 3. oboli in mense, Cyrus auxit vno.

Collecta ex Curt. Ariano, Herod. Procop. Amiano, & Ctesia. Militum alii immortales 10000 dicti, quia semper eodem erant numero, semper & in mortuorum aut fontico laborantium locum, mox noui surrogabantur: alii Doriphori, & mala aurea hastis præfixa ferentes: alii cataphracti, alii cognati, iique ad osculum mittebantur.

Iosephus antiq. lib. 20. Arma ad nocendum Acinaces, gladius breuis vaginæ insertus ex Baltheo appensus, incumbens

Herodotus lib. 7. in dextrum femur.

Curtius l. 8. *Xenop. l. 2. Cyrop.* Copis, gladius leniter falcatus, quam alii cum Sagari & Mechera confundunt.

Aristoga. ap. Herod. l. 5. Arcus breuis pharetra cum telis ex coruo tragula.

Xeno. l. 7. Cyro. *Suidas.* Paltum iaculi genus erat.

Xeno. l. 7. Cy. Cyro. Funda & in ea lapis magnus, quæ viliorum erant

Strabaus serm. 44. arma ante pugnam reges de fortitudine differebant.

Hero. l. 9. de Masiste. *Xeno. l. 7.* *Amma. l. 25.* Arma ad tegendum militem lorica squamis aspera, niueis limbis quam ex ferro, & ære pro lineo primi cuderunt, thorax ferreus & coruscus.

Eustat. ad 22 Odyss. *Plut. Artax. de Cyro.* Gerra texta ex viminibus quadrilatera vice scuti, galea non vtebantur sed thyara etiam in bello Xenophorus tamen Cyro dat galeā æream cri-

Herodot. lib 7. stis albis.

Quanquā Ænea & ferrea tegumēta capitis aliqua.

Hero. l. 9 de Masiste. Tunicas suas armis superinducbant.

Xeno. l. 6. Cyria Cyro. Ad tegendum equum frontalia & pectoralia.

Singulares equi feminalia, curules lateraria.

Curtius l. 4. Tegumenta ex ferreis laminis serie inter se connexis.

Ammianus l. 24. Vel etiam operimenta scortea habebant.

Taber-

Xeno. l. 2. Cyrop. Tabernacula singulis cohortibus, id est, 100 militibus tendebantur.

Xeno. Hipparchito. Equites magistros à queis in equos tollerentur habebant.

Hero. l. 6. Nisæi equi iis laudatissimi, & Medi equites.

Xeno. l. 8. Cyro. Etiam stragula insternebant posteriori æuo.

Dionysius de situ orbis. Frenis aureis & talariis item vtebantur.

Xenop. Anabasi l. 3. Equos vinciebant, peditisque impediebant ne ruptis capistris effugerent.

Alexander l. 4. c. 7. Quadrato agmine plurimum vsi.

Xeno. l. 6. Cyr. Currus adhibebantur biiugi, quadriiugi, falcati, id est, ex summo temone hastæ præfixæ ferro

Curtius l. 4. eminebant.

Diodo. lib. 17. Vtrimque à iugo ternos dirigunt gladios inter radios.

Xeno. l. Cyro. Rotarum spiculæ eminent in aduersum, aliæ summis rotarum orbibus falces hærent, aliæ in terram dimissæ.

Xeno. l. 6. Curribus etiam octi iugis ligneæ turres, in iis milites erant, elephantibus etiam vsi sunt.

Amm. l. 24.

Vegetius l. 3. c. 10. Castra fossis ductis constituebant arenam saccis collectam aggerentes.

Xeno. l. 8 Cyro. Singulis sua tabernacula designabant, signaque singuli sua in fastigio locabant.

Aristides Panathen. Milites annue & subinde extra ordinem recensebant.

Stobæus serm. 42. Rex in media acie ante pugnam de fortitudine

Hero. l. 7. differebat, ex Regis tabernaculo aut naui signũ aquilæ aureæ.

Herod. l. 4. In Vrbium oppugnatione cuniculis vtebantur.

Xeno. l 8. Cyro. Machinas & scalas muris applicabant.

B. Brissonius ca. 3. Balistis scorpionib. malleolis facibus vsos legimus.

Ælianus l. 5. ani. c. 3. Naptham oleum ex verme Indico fictilibus vasis

Plin. l. 2. c. 105. impositã iaculabantur in portas quæ inde mox succẽdebantur.

Herod. l. 6. Cæterum vrbes sagena circumuallabant Persæ.

Curtius lib. 4. de Dario. Murices ferreos à se defossos signo posito ipsi vitabant.

Xerxes. Pontes fluminibus iniiciebant etiam rapidissimis.

Alexander l. 6. Terni oboli nantis stipendium decretum. quod ne quidem vniuersale fuit.

Sene. l. 3. de ira c. 21. Flumina deriuabant, vt Cyrum, Gyndim.

Herod. l. 7. *Plutarchus.* Montes aquis peruios fecerunt, vt Xerxes Atim. Flumina epotarunt vt Xerxes Chydorum

Hero. l. 6. *Tributariis prouinciis imperabantur.* Naues habebant longas, Actuarias, onerarias, alias ad equos, & impedimenta, alias ad milites. alias 30 alias 50 & amplius remorum.

Xeno. l. 2. Cyro. Fœdera data acceptaque dextera Leges feriebant.

Lampridius in Alexandro Seuero. bello captos suos seruire moleste ferebant Reges, eosq; magno redimebant.

Strabo lib. 15. Quinquagesimus annus honesta missionem vtriusque militiæ dabat.

Cyrus victis Lydis Predæ decimas dijs subinde dicarunt.

Xeno. li. 3. Cyro. Tesseris in bello vtebantur, vt in Cyri contrà Assyrios erat:

Iupiter auxiliaris & Dux.

Polyænus. Ignes noctu extruebant

Xenophon. Ante pugnam Pœana Dux Castoribus exordiebatur exercitu prosequente.

Diod. l. 17. Ad buccinæ sonum pugna monebatur.

Xen. l. 7. Cyro. Ad signum aquilæ aureę sequebantur ex tabernaculo Regio.

Losimus l. 3 *Herodia* *Suidas ex Xeno.* Excubitores cantu Regis laudes continente tempus fallebant, bello peracto domum se quisque recipiebat, præmio nullo, nisi quod prædæ superfuerit Dijs sacra peragunt, vulneratorum curam habebant.

Ctesias. Medicique in castris ipsis etiam concurrebant.

SECTIO QVINTA.

De Præmijs & pœnis.

Herodo. l. 7. PRÆMIA aliquando annua dabantur. Genti benemeritæ data triremis aurea. *Vt Mascani ab Artaxerxe quod solus hosti restiterit vt à Xerxe Crotomatus.*

Idem l. 8. *Iustinus lib. 1.* Toti orbi communia dabantur, vt fluuius Persepolitanis aureus.

Toti

Xenoph. l. 2. Cyropadia. Strabo l. 15. Toti cohorti præmia decreta aliquando, toti sexui communia; vt viros qui plurimos liberos procreassent.

Iosep. l. 11. aut 16. Bene meritos omnes quos orisangas vocat pugillaribus inscribebāt, *Herodo. l. 3. epist. Hippocratis.* Artifices præcipue medicos & mensa & alijs honoribus dignati sunt, vt Hipocratem, Chesem, Democidem.

Plut. a pop. Secundus à Rege locus datus, honoratissimo vt *Hester c. 3.* heredari, adoratio & per vrbem vectio maximi honores.

Tit. a l. 3. c. 3. Ad osculum Regis admitti honos erat. Darius Zorobabel admisit. *Ab Assuero Amandati.*

Val. Max. l. 5. c. 2. Vrbes & Insulas ad sustentationem Reges dabāt.

Herod. li. 3. Vt Pytarcho Cyrus, Darius Silozonti samum donabātur medicā veste, vt Othanes cū posteris. *Artaxerxes Mithridati.*

Plut. Artax. Torquē, armillas, acinacem aurea Rex dabat.

Herod. l. 3. Phialas stateribus id est aureis nummis plenas dederunt vt Demodici dedit Darii Vxor.

Athenæus l. 1. Corona vnguentes delibuta donari magnum. *Artaxerxes Antalcrde dedit.*

Herodo l. 9. Exercitu donari eximij doni loco. *Xerxes Artaxinta dedit.*

Ctesias. Maximum duorum mola aurea. *Xerxes Megabysa dedit.*

Senec. lib. 6. de beneficiis. cap. 31. Interdum libertatem petendi faciebant. Xerxes de Maratho.

Cælius l. 16. c. 13. Gallum in hasta ferre inter prima dona erat.

Ælianus l. 1. vari. c. 22. Legatis exteratum gentium munera decernebantur.

Procopius l. 1. Euagrius l. 5. c. 15. Xenophon l. 2. Cyro. Milites per gradus ad honores adscendebant Facti ex gregariis quinarii, decuriones manipularii, præfecti, cohortis tribuni.

Herod. li. 8. Ex Regibus sociis primæ sedis à Rege honos Sidonio & Tyrio dabatur.

Diod. l. Ex gentibus post Persas Arim aspi maxime placebtā, qui Energetæ dicti & à Tributo immunes.

Ex Legatis confæderatarum gentium Thebario primus honos erat.

Iose. l. 11. c. 5. Rex de capitalibus subinde cognoscebat.

Plut. in Artaxer. Heliodo. li. 8. Suamque interdum sententiam ad Iudices referebat, indicta causa nemo puniebatur.

Epiph. l. 2. de manich. Rei in carcerem detrudebantur.
Diodo. lib. 17. Vinciendi zona apprehendebantur.
Epiph. vbi supra. Diuque in carcere detinebantur donec exacte de iis cognosceretur.
Procop. lib. 2. Carcer fuit lethe nominatus, capitali supplicio destinatus.
Tzetzes thi. 3. c. 58. Ingrati actio est pœnaq; seuerissima
Iustinus li. 41. Nihil adulterio furtoque grauius puniebatur.
Ammianus li. 33. Legibus pœnæ desertorii irrogabantur.
Arrianus l. 7. Satrapæ repetundarum conuicti officii remonebantur.
Herodotus. Ob vnam culpam etsi male acta bonis præponderassent, plectebatur integra sæpe familia.
Iust. l. 10.
Plut. Artax. Capite supplicium nobiliorum erat
Xeno. li. 3. anabas. Nouacula autem non gladio caput præscindebant.
Dexteram etiam plerumque abscindebant cruci affigendam
Esther c. 7. Crucis autem supplicium proximum dignitate erat.
Ex Plut. Artax. De scapharum crudelissimo supplicio vide historiam.
Venefici caput Petræ impositum, petra atterebatur vsque ad mortem.
Ctes. Heliod. l. 8. Viui etiam facinorosi subinde vrebantur.
Val. Max. l. 6. c. 4. Pellem viuis etiam detrahebant particulatim vel solidam eamque in vtris modum palea impletã ad portas suspendebant.
Cyrillus catbec. 7. Viuos defodiebant capite demisso pronos.
Herod. l. 8. Lapidibus etiam obruebantur noxii.
Ctesias. Leprosi finibus regni arcebantur si peregrini, si indigenæ Ciuitatis; quia hũc morbum soli inimicum credebant.
Herod. l. 1.
Ctesias.
Alexand. l. 3. c. 20. Seruos sponte reuertentes post fugam flagellabant, retractos vincebant.
Sene. l. 3. c. 20. Naribus & oculis sæpe priuabantur oculisq; oleum infusum liquefactum.
Procop. l. 1.
Alex. l. 6. c. 14. Damnatorum corpora feris obiecta.

Bona

Ios. l. 12 antiq. c. 1. Soz. hist. eccles. l. 7. c. 8. Bona reluctantium rescripto Regio fisco addicta multos qui offenderant decimabant.

Herod. l. 3. Aliquem Muliere ignauiorem vocare opprobrium erat.

Plutarchus apophthegm. Pro capite thyaras, pro auribus fila ex thyaris.

Dependentia amputabant aliquando quod dementiæ erat.

Herod. l. 3. In exilium mittebant reos idq; certo ad mare rubrum loco.

SECTIO SEXTA.

De re priuata.

Xen. l. 1. Cyro. POPVLVS in 12 tribus partitus ex quaque vnus singulis fori archys præerat. *Lucianus nauigio.* Proni manibus post terga reuinctis Reges venerabantur.

Curtius l. 3. Annulo epistolas muniebant.

Festus. Tharus li. 6. c. 26. Parasangis 30 stadiis vias metiebantur, secundum quas tributa pendebant Scænis quoque.

Hesych. Suidas. Quæ mensura constabant Achanis admetiebantur.

Ammianus l. 23. Promiscue etiam inter epulas gladiis accingebantur. *Herod. l. 7.* Floribus vias sternere & odoribus lætitiæ signum.

Curtius l. 3. Mulieres lanæ manū admouere probro ducebāt.

Herodi. li. 5. Equis plerumque inhærebant nec pharetra humeris suspensa.

Diodorus l. 17. Nummi eorum Darii nota signari & sagittarii.

Plut. apophr. Arrianus lib. 6. nuptias des. Verno æquinoctio contrahebant & sponsus sumpto malo, vel cameli medulla lectū genialem inibat.

Tertul. apolog. Etiam cum matribus & sororibus iungebantur.

Herod. l. 1. Vxores pellices prohibitu & facultatibus multæ.

Max. Tyrius ser. 14. Vxores secum & liberos etiam ad bellum educebant.

Max. Tyrius ser. 34 Mulieris lecticis & carruchis quas Harmaniagas vocant vehebantur.

Diodo. l. 16. Harmaniaxæ autem opertæ erant.

Eunu-

Petroni. Satyri. Eunuchos ad munia habebant & faciebant.
Plin. l. 14. c. 4. (Hos Bagon vocant.)
Dio orat. 21. Non ad formam tantum,
Senc. l. 10. c. 14. Sed ad longiorem patientiam impudicitiæ.
Pollux. ono. l. 8. c. 13. Capite thyaram gestabant belli domique quæ & pilo dicta.
Sidonius Panegy.
Manil. 4. Astrom. Flectebāt aute Achementius Lunatam Persa thyaram honoratiori. Stola serica laxa & fluenti vtebantur.
Hesychius. Candys interior vestis purpurea proceribus scortea reliquis.
Aristo in vestis.
Athenæus li. 12. c. 3. & Pollux. Candacys & Capucis chyrodota vestis nominabatur.

Chirothecas aduersus frigora, anaxaridas, id est, crurum velamenta, calceosis habebant.
Nonius in verbo ficcam. Persæ non spuebant nec emūgebantur nec erant sulcato corpore. Debere alicui intra probra erat.
Appianus lib. bel. Cumei.
Troco. li. 1. belli Persici. Cultellum digiti longitudine circumferebāt quo vngues accidunt.
Schol. Æschyli in persis. Mulieres zonas fimbriis seu villis prætextas habebant.
Xeno. l. 1. Torques, armillas, inaures.
Idem l. 1. Faciem pigmentis fucabant & Comis adscitiis.
Herod. l. 1. Cachinnari vesicam leuare, aluum soluere, vomitu cibum egerere indecus & illicitū.
Scholiastis Thucy. l. 2. Beneficium dare quam accipere honestius ducebant.
Xenop. li. 4. histo. Hospes hospiti munera dabat eaque habebatur amicitia summa, natalem quisq; suum pompa
Herod. li. 1. & lætitia summa recolebat.
Idem l. 1. Salutem osculo dabant eoque in os genas genua,
Xenophon l. 1. Cyro. pro salutantium qualitate pauperes alios adorabant.
Xenophon l. 4. hist. Aulæis non parietes modo sed & pauimenta instruebant.
Plin. l. 13. c. 1. Vnguenta in vsu.
Xenophon l. 8. Veredariorum vsum hospitiis equis ea fini dispositis excogitarunt.

In

Plut. Alexan. In balneis ſe fricabant.

Plut. Artaxer. Seruos ad lotionem & ad lecticam habebant.

Herod. l. 1. Vicinos honorabant & quo remotior ab iis hoc deterior erat.

Zoſimus l. 3. Hortos & Paradiſos ſuos diligenter curabant etiam Principes.

Max. Tyr. ſer. 44. Vmbracula ſua & vineas colebant.

Curtius l. 3. Gerulorum opera vſi quos Gangabas vocabant.

Xeno. œconomi. Homines adunco naſo amabant propter Cyrum.

Plut. politic. Perſis in 365 dies deſcriptus annus.

Curtius l. 3. Salutando etiam thyaram capiti detrahebant.

Heliod. l. 7. Ex lapidibus præcioſis maximi faciebant Ceranniam quia fulminatis locis tantum inuenitur.

Plinius l. 37. c. 9.

Xeno. l. 2. hiſt. Manicis manus inſerebant Regem adeuntes.

Herod. l. 9. In luctum ſe & iumenta tondebant.

Diod. l. 17. Veſtes ſcindebant crineſque lacerabant.

Luci. de luctu. Corpora inhumabant non vrebant.

Xeno. l. 8. Cyrop. Sed ad diuturnitatem cera ea oblinunt.

Cic. Tuſcul. 1. Galli gallinacei è Perſide primum allati, vnde Perſicæ aues dicuntur, & gallum Perſis imperaſſe fingitur.

Athenæus l. 14.

Idem l. 2. c. 6. Strata purpurea Perſæ repererunt, vnde inſtratores dicti.

Macrob. l. 3. c. 18 Ex Perſia nux eſt quæ Molluſca vocatur.

Simeon Antiochenus in ſyntag. Culinę Perſarum allio oppletæ erant quod aduerſus ſerpentes, & venenata valere putabant.

Polyænus l. 7. Ante cibum Perſas ſe abluiſſe lego, ſed non viuo flumine.

Xeno. l. 1. Cyro. Panis & caro olim cibus iis erat nec ambage ſed, ſimplici via ibant ad ſatiem.

Macrob. l. 7. c. 1. Vxores menſæ non adhibebant vt pellices.

Plutar. an philoſopho ſit ducenda vxor. Ad ebrietatem quoque & tripudia ſcorta inuitãt coniuges miſſas faciunt.

Suidas. Naſturtii plurimus apud Perſas vſus, eo quod lotium cohibeat.

Cælius l. 26. c. 24. Quod idem de Cardamo refertur.

Plato 3. de legibus. Parce olim victitabant donec peregrinos luxus admiſerunt.

Max. Tyrius orat. 12. de lege cã. 1. In menſa de ſeriis conſultabant, eadem ſobrii retractantes, & contra, cumq; bis placuiſſent eadem decernebant.

Ioſ. l. 11. c. 6. In menſa propinare inuicem mos erat.

Plut. in apophtegm. Peregrino cibo vix veſcebantur, vnde Darius Caricas reſpuit.

Herodo. l. 7. Cibis paucis bellariis multis idque ſemel per diẽ vtebantur.

Idem l. 11. Pane triticeo Rex veſcebatur.

Athenæus l. 2. Lectos triclinares ſumptuoſe adornabant.

Ammianus l. 23. Ad menſam pueri miniſtrabant taciti aſtantes.

Curtius l. 5. Cantatriculas etiam ad menſam adhibebant.

Athenæus l. 11. ex Cteſia. Fictilibus vſi quos Reges ignominia notabant.

Idem l. 10. c. 10. Farinas in vinum iacientes, bibebant.

Xenop. li. 1. Mantili manus extergere cum quid attigiſſent ſolebant,

Alciatus l. 1. emble. 30. Perſica arbor in patria noxia tranſlata fit optima.

Athenæus l. 4. Cęna peracta reliquias circumſtantibus diſtribuebant.

Plut. Sympo. decade 7. Panes eſcatios Reges nõ amicis tantum ſed & ſeruis diſtribuebant.

Plinius l. 24. c. 17. Theombroton contra inſaniam Reges edere ſolebant.

Apud Athen. l. 4. c. 6. Perſica communia eleganter deſcripta ſunt.

CHRO-

*CHRONICON PRIMI AN-
ni quo à Seleuco assumtum diadema.*

FERT DIaDeMa SYrIs BabILone NICanor aDeMpta. 3 6 5 4.

Chronicon victi à Romanis Antiochi.

AntIoChuM DeLet RoManVs SCIpIo VIsVM. 3 7 7 4.

*Chronicon redactæ à Pompeio in formam
prouinciæ Syriæ.*

ReCtoreM Magno CeDens SYre aCCIpe RoMa. 3 9 0 5.

Chronicon assumpti in regnum Armenii Regis.

ArMenVM aCCIpIVnt SYrII Vt GryphIos DVCe MVLtent. 3 8 8 4.

AMPLISSIMO ARNOLDO AB AMEYDEN PRINCIPI A CONSILIIS RES PARTHORVM DOMI forisque gestas beneuoli animi testimonium offert. Calendis Ianuariis anni 1604.

SVNT *etiam Musis sua Xenia, & nos literarum amantes literatorum mores sectari haud dedecet. Amant illi lucubrationum suarum participes & testes fieri, eos potissimũ qui auctoritate & doctrina polleãt, illa potentes, hac volentes futuri studio & menti liberalibus. Ego quoq; meis hisce Parthicis patronũ quæsiturus te potissimum adsciui, non eo tantum quod sanguine mihi iunctus studiis meis promouẽdos semper studuerus, sed multo magis quod prudentia & eruditione eximius inter familia nostra primos luces, quo nomine viris magnis acceptus Principibus gratus exstitisti qui te ad sanctiores curas adhibitum domestica honorant necessitudine. Qua in functione iam diu versatus summa cum laude, probatissimis quibusq; probari non vili integritatis argumento &* vt quam diutissime facias, *precor, vnaque vt hoc vile in speciem munusculum ex animi quantitate æstimatum suscipias, meque vt soles, ames.*

Tuum totumque tuum

Ioannes Baptista Gramaye.

CAPVT

CAPVT I.

Plinius l. 6. c. 21. *Eustathius.* *Chorasam modo.*

HANC Asiæ nobilem virtute suarum magis quam sua, Arach quidam vocant, & populum Parthyæos. Scythas esse, præter quam quod mores & instituta loquuntur, ipsum nomen indicat, quod persicum est persisq; schythas sonat, scythis exules: A Sesostre primum putatur in hanc regionem victis Assiriis ducta Colonia, cui forte accessit illa à Scythis exulibus & Caspii maris accolis fundata. Quanquam sint qui vsque ad Arsatidarum tempora sine nominibus vulgus seruisse putent, nihilominus olim Reges suos habuisse videntur, qui ex duplici affinium & sapientum collegio cooptabantur; quorũ Regia fuit Hecatompylos. Vt taceam celebres aliquot eorum defectiones, vt grauia eapropter cõcitata bella. Viros insuper illustres, qui his præfecti dati saltem extremam nõ arguunt vilitatem. Inclinante Medorum imperio, hi deficientes seque suamque vrbem Sacis prodentes graue inter vtramq; gentem bellum cõcitarunt, quod biennio magnis hinc inde cladibus gestum est, donec in eas leges conuenit, vt Parthi Medis subiicerentur. Cum imperio autem Medorum haud dubie ad Persas transeuntes, Smerdem Cambysis fratrẽ Regem acceperunt. Quanquam & ante Parthia nec cultu nec ambitu magna, cum Hircanis Persice vixisse perhibeatur. Quæ res forte occasionẽ dedit interiorem Persidis regionem appellandi. Persis autem definiente Dario cum Sogdes & Ariis 300 talentorum tributa penderunt. Iidem in Xersiano exercitu iuncti Pharnace natũ Artabazum ducem habuerunt. Iisdem post Alexãdri mortẽ Nicanor præfectus est electusq; à Principibus post Amynapum, cui Saragenes, cui Andragoras successit, post quem Satrapę nomen in regũ

Iustinus l. 41. *Suidas.* *Iustinus.* *Iustinus l. 42.* *Strabo l. 11.* *Diodorus l. 3. c. 9.* *Xenop. l. 8.* *Orosius.* *Strabo l. 11.* *Cedreno.* *Herodo. l. 3.* *Idem l. 7.* *Iustinus li. 13. sed li. 41.*

commutatum sub Seleuco iugum excusserunt primum impunitatem promittēte fratrum de regno discordia.

Callinico.
Seleuci & Antiochi.

CAPVT II.

AVTHOR nouarum rerum Arsaces homo incertæ *a* apud *b* Scythas originis, primum rapto viuere assuetus, mox collecta prædonum manu ex Parnis gente Dais oriunda, cui aliquandiu imperitauerat, dum Seleucus gallicis ciuilibusque bellis occupatur, Parthos aggressus, Andragorā præfectum obtruncat, & regium cum regione nomen assumit. Nec multo post Hircanorum imperio potitus, grandem ex seruitiis conflauit exercitum, pártim Theodati, partim Seleuci metu. Sed illius morte non parum de timore remittens cum filio & ipso Theodato pacem cōponens cum Seleuco congressus victor euadit. Reuocatoque nouis motibus in Asiam Rege, dato laxamento imperii, iacit fundamenta, militem legit, castella munit, ciuitates format, vrbem, quoque Daram in monte *o* ædificat qua nec munitius nec amænius quicquam potest excogitari. Ita enim præruptis vndique cingitur rupibus vt tutela loci nullo egeat defensore, tantaque est soli vbertas, vt propriis opibus expleatur. Interim Seleucus aliquantulum otii nactus Bactrianos vlcisci & repetere parauerat. Sed inclinante ad Parthum fortuna vincitur, capitur & regio more habitus in regnum remittitur. Hac quam in omnibus eius actis contēplari licet clementia, & animo ad corporis speciē accedente regio plane, vicinarum gentium fauorem meruit, ita vt Babylonij, & vicini aliquot neglecto Syriacorum Regum imperio Parthis accesserint. Huic Reges maximī, bellatores peritissimi, vilis si virum spectas mors obtigit. In eo enim quod ad Araxem commissum est cum Cappadocibus prælio, vna plaga cum equo à Thracensī scutato

a Iustinus l. 41.
b Strabo l. 11.
Iustinus l 12. ex Andragora præfecti sub Alexandro genere Reges fuisse. Vide Syriaca.
Iustin. l. 41.

Alij ex Amminapis genere alii Bactru regio genere eum ortum contendunt.
Callinicus.
Anno 3718.
Anno 2. Olymp. 133.
Bactri. Regis.
Hinc diem festum quotannis celebrant quasi initio libertatis.

Solinus c. 40.
Ad Babylonis imitationem erectam à Parthis Ctesiphontem.

Thaborreno.
Traditum Arsacis regnum q. Darius in Tenca vero Parthorum vinctus fuit.
Iustinus l. 11.

Athenæus li. 4. c. 14.

Reinerus Reineccius res Parthicas scripsit sed eum non legi.

Anno 3740.

tato confossus interiit tanto sui relicto desiderio, vt posteri & in regno successores non nisi eius nomine insigniantur.

CAPVT III.

QVI huic successit eiusdem cum patre nominis, haud quaquam degener, Syria arma egregie repulit, inq; Antiochum educens 100 peditum milia, 20 equitum mira virtute decertauit. In Hircania aliquoties de summa rei dimicatum varia fortuna, nunc in hanc nunc illam partem reclinante victoria. Sed is totius belli exitus fuit, vt regni regisque iure Seruato in Societatem receptus sit Arsaces. Qui filium reliquit Pampatium, cui ex filiis tribus more gentis ætate prouectior Pharnaces successit. Mardos gentem validam domuit, nec multo post decedens, præteritis quotquot erant filiis fratri potissimum insignis virtutis viro reliquit imperium, plus regno quam patrio deberi nomini, priusque patriæ quam liberis existimans consulendum. Fratri Mithradates nomen erat quo duce ad summũ imperii fastigiũ Parthorum deuenit potentia. Nihil florentissima Bactrianorum vicinitas Eueratidis magnitudine fulcita, nihil Medorum conatus, Elimæorum potentia. fortuna enim in partibus erat, & quamuis in speciem subinde retrocedens, ludos tamen seria cōpensabat, quanuis opinione hominum sera, victoria. Monstrabunt producti fines imperii à Caucaso vsque ad Euphratem. Demetrius Syriæ Rex hos progressus intercipere velle & posse videbatur. Sed eum quoq; cuius aliquot tulerat victorias dolo circumuentum amisso exercitu capit, filięq; nuptiis & Regio comitatu honoratum tantum non in regnum restituit. Atque ita aduersa correptus valetudine non minor Arsace proauo extrema senectute decessit.

Iunior dictus cognomine.

Iustinus l. 41.

Magnum.

Polybius l. 10. & 11. exacte singula bella edisserit.

Obijt anno 3760 reg. 20.

Obijt anno 3772. reg. 12.

Alii Phraates, alii Priapatius.

Iustin. 2. sunt tantum.

Arsaces 4.

Iustinus l. 41.

Anno 3780. regni 8.

1. Machab. c. 14. vocatur Rex Persarum & Medorum forte ob Elymaeos & Medos victos.

Arsaces 5.

Iustinus l. 41.

Orosius li. 5. c. 8.

Vide Syriaca vbi hæc fusius.

Nicanor.

Iustinus l. 38.

Rodogunes.

In Hircaniam misit.

Anno 3827. regni 49.

CA-

CAPVT IV.

1. Machab. c. 15. *Arsaces.*

PHRAATE filio relicto, qui illum ipsum Demetrium ter à fuga retractum pœnali restituit Hircaniæ: donec eius opera se pericula depulsurũ sperauit. Hoc autem fuit Antiocho Parthiam victricibus armis ingresso, cui cum resistendo vix esset, Demetrium euocat fratri opponendum. Qui Parthorum viribus superior auitum regnum recuperat, & frustra tentante Partho tuetur. Antiochum quarta pugna à se victum necatumque regio funere præcipit tumulari. Victoriam quo minus prosecutus sit, motibus Scytharum adscribendum. Quos calumnia, tardius lati auxilii, mercede fraudatos, à Parthiæ vastatione prohibiturus occurrebat. Interim dum Hymeras flore pueritiæ regi conciliatus, ad curam regni relictus, immemor & vitæ prioris & vicarii muneris tyrannica crudelitate Babylonias aliosque vexat, Rex eodem modo græcos nuper captos, immemor, nec hostiles animos captiuitate minui, & iniuriatum insuper indignitate exacerbari, ille quidem defectionis multorum author existit, hic milites irritat. Qui cum inclinatam videt aciem arma ad hostem transferunt, & diu cupitam captiuitatis ignominiam exercitus, Regisque cruenta cæde exequuntur. In cuius locum Artabanus patruus substituitur. Qui Scythis populata Parthia ad sua dilapsis Colchatarios bello petit, in quo vulneratus in brachio, breui diem obiit extremum. Regnum iure ad Pacorum filium deuoluitur, quo tempore Mithridaticis armis occupata Asia, & Sillæ Luculliq; auspiciis Romanis in mutuum spirabant exitium. Cum vtroque Romanorum Imperatore Pacoro intercessit societas, quam tamen posteriori non plane candidè seruauit submissis Tigrani auxiliis, quo nomine etiam per epistolã monitus est, & iussus modum facere importunæ isti amicitiæ.

Marginal notes: *Liuij epitome l. 59.* — *Demetrij frater.* — *Iustinus l. 39. Athen. l. 10. c. 12. Iose. l. 13. c. 16.* — *Sideteni.* — *Iustinus l. 42.* — *Anno 3855. regni 28. Arsaces 7.* — *Tampacij filius.* — *Tramittitur hic à Iustino l. 42.* — *Anno 3857. Arsaces 8.* — *Florus l. 3. c. 1.* — *Liuius l. 70.* — *Xiphilinus ex 35 Dionis.*

CAPVT V.

Diod. l. 36.

LONGE aliter Phraates filius & successor perpetuum cum Tigrane dissidium aluit, Corduenæ regionis causa, adeo vt non dubitauerit filium Tigranem data in coniugem filia, sibi adiunctum, in patrem armare. A quo aduocatus in Armeniam Pompeius, in patrem aliquandiu concitatur, cuius territus felicitate Phraates (iam aduentare fama nunciabat) de fœdere iam ante inito cum Romanis confirmando legatos misit, sed irrito conatu, iam enim victor Euphratem transierat; & Corduenem per Afranium occupatam sui iuris faciebat, quietem itaque tantisper egit. Sequenti anno ob Satiastrem alium Tigranis filium, alium suum generum bellum repetit victoq; parcit. Nec tamen nisi Pompeio medio sopiri poterant, quæ iam in vtriusque animo radices egerant inimicitiæ. Mittuntur itaque ab illo triumuiri qui inter Reges de finibus pronuncient.

Arsaces 9. eius nominis 2.

Vide Armeniaca.

Plutarchus.

Lucanus l. 8.

Plut. apoph. ait Pompeium dixisse se iustitia termino vsurum ac Tygri.

Diodorus l. 37.

Hæc Orodi alij tribuunt huius filio.

Zonaras to. 2.

Tandem filiorum manu peremptus, ex filiis Orodem habuit successorem. Maior enim natu Mithridates, qui ob rerum gestarum claritatem magni nomen assumsit, post Artuasdem lacessitum, Scythas non semel fusos, plurimasque gentes Parthis adiunctas à senatu Parthico ob crudelitatis opinionem regno prohibitus, à fratre etiam pulsus est. Quem post desperatam Gabinii Atabumque opem fiducia cognationis se dedēs hostem magis quam fratrem expertus est. Ita Orodes regno per parricidium potitus, non diu quietus fuit, Romanis armis & Crassi cōsulis auaritia excitat⁹. Qui nō obstante Metelli tribuni deuotione, & quod raptā subitis turbinibus signa hauserat Euphrates, & legati percussorum fœderum memoriam renouaturi occurrerant, bello vult contendere, spe ipsam Indiam & vltimos terræ angulos præsumens fastu nullius consilio se permittit, quæ res tot legionū fuit exitium.

Dio l. 39.

Alii Herodes.

Arsaces 10.

Iustinus l. 42 prioribus 2 omissis hunc Artabano subiungit.

R. Armeniæ.

Anno 3903.

Seneca li. 5. c. 18. naturæ quæstio. Ateius Appiano.

Arsaces 11.

Val. Max. l. 1. c. 2.

Florus l. 3. c. 11.

Apud Zeugma.

Apud Nicephorum.

Appianus Syriaco.

CAPVT VI.

Sic Flo: ar.' Appianus autem vocăt Abgarum & Arabem. Plutar. Arimanem. Proni Angarus.

OSTENDEBAT Artabazes instructum per Armeniam iter copias & commeatum addicens, negat Crassus & Mazaræ Syro versipelli fidē adhibet, qui exercitum in medium camporum planitiem deductum hosti exponit. Interim Orodes Armeniam populabatur, siue ad Artabazis vltionem, siue quod euentum expectare ibi constituisset. Relicti erāt cum copiis Surenas & Sylaces, qui Consulem nacti cum coria sua & sordidum vestis genus quo armorum splendorem hactenus texerat, proiecissent signa aureis sericis vexillis vibrantia & inusitatus armorum splendor omniū oculos perstringere, clamor inconditus auribus terrorem immittere, densa in modum grandinis & nimborum tela virtutem hostium in stuporem vertere, nihilominus belli fortunam placet tentare. Prælio commisso Publii Crassi filius adolescens vel ipsis hostibus laudatus cecidit, vulneratus quidem in acie armigero autem latus feriendum dedit. Ad cuius exemplum Censorinus & Megebachus propriis vulneribus cōcidentes captiuitatis se subduxerunt infamiæ, ita vt sint 500 solum hac pugna capti, reliqui contis transfixi. Crassus circumferri caput filii ad sui Romanique nominis ignominiam contemplatus, militem iterū educit consternatū pari infelicitate. Victus enim, fugatus, permissusque est ab hoste vna nocte filium lugere. Postridie hostes potiti castris, necatis quotquot ægros repererunt, Carras contendunt vbi callide audientes Crassum, Cassiumque & alios non infirmæ sortis delitescere, animum ad oppugnationē & insidias conuertunt. Viæ & fugæ ducem elegerat Crassus Andromachum, qui communicato cum Surena cōsilio Romanos in discrimen adduxit.

R. Armeniorum.

Tradita Crassi clades, cum transeunti pontem tonitrua & fulgura in faciem caderēt, locus designatus castris bis tactus è cælo, ventus pontis partē abrupit, equus imperatorum mersus, aquila sponte se vertit, pultes & lenticula militi primum apposita, vltra flumē vox Crasso deficiens ex manibus Crassi lapsa.

Ioss. l. 14. c. 4.

Eutropius l. 6.

Praedictum cum pater supra filium in limine fani cecidisset.

Liuij epitome li. 106.

Eutropius l. 6. c. 6.

6 Idus Iunias.

Ouidius lib. 6. fastorum.

Orosius li. 11. c. 6.

Plut. in Crasso.

Epitome Liuij l 10. 6.

Defendebatur interim Crassus à militū cohor-

Prudentius li. 2. in Symmachum.
Polyænus li. 7.
Lucanus l. 8.

te, nec spes eius potiundi erat ante noctem. Itaq; præmissa à Surena qui cessantibus à pugna non alienum à pace Partham persuaderent. Credunt Romani non tamen Imperator, quidum se nullo vitę desiderio teneri profitetur descendirè tumulo, & in equum coniectus, dum diuersa parte hostes sociique trahunt orto ex verbis prælio, à Maxarthe quodam gladio transfigitur Ad Romanos qui reliqui erant fama delata omnes pene dissipauit paucis exceptis, cæsa in vniuersum 20000. capta 10000, quorum plærosque Arsaces humaniter habuit, datis in matrimonium Parthicis virginibus. Abscissum cùm dextera nuper caput Crassi à Surena in Armeniam missum ad Regē, qui tum forte in concubinatum medio epulabatur, ludibrio fuit. Aurum enim liquidum in oris rictum infusum est, vt cuius animus arserat eius cupidine, mortuum quoque & exangue corpus eo vteretur, His prosperè succedentibus Orodes triumpho Surenæ inuidens, & gloriæ, victorem tot legionū tolli iubet è medio, reliquiasque Romani exercitus Pacoro filio tradit persequendas. Cui ob ætatis infirmitatem Osacem ducem addebat; vt victoriæ, quidem laus per filium ad se redundaret, periculo autem belli per Osacem prospiceretur. Per hos Antiohiam vsque progressum. Antigonia obsessa. Sed reuocato Pacoro, Cassii insidias effugere non potentes cum ducibus Parthi internecione delētur. Qui nec pedem in Syria retulerunt, Bibulo ornodapontis opera illos in semet concitante.

Orosius ca. 13. Horat. l. 3. Macrobius l. 7.
Cic. 3. de finib.
Iustinus l. 42.
Ægesippus l. c. 29
Ioseph. l. 14. c. 13. belli l. 1. c. 13. Dio lib. 48. Cicero ad Atticum lib. 5. epist. 18. Dio lib. 40. Liuius l. 108.
Cic. 15. famil. epi. 1. & alibi.
Barsaphanes addit.
Crassi legati aut quæstor.

CAPVT VII.

Liuij epitome l. 100

TEMPORE ciuilium bellorum. Parthi Pompeio ad hæserunt, siue ob initam nuper cum eo Societatem, siue Crassi odio, cuius filium aduersas partes tueri didicerat, patris necem haud dubie, si victoria aspiret vindicaturum timentes.

Nec Pompeio filiisque superatis alia mente Cassio & Bruto auxilia aduersus Augustum & Antonium misere. Post cuius belli finem in regni consortem electus ab Orode Pacorus insita cum Labieno societate Syriam repetit, Iudæam inuadit, Phaselo & Hircano captis Antigonum in regnū reducit, nec contentus Syria in Asiā insuper progreditur, castraque Vētidii qui ab Antonio reduce ad reprimendos Barbarorum impetus post Saxam in Syriam dimissus erat nec vno prælio Parthos absente Pacoro fuderat, magna mole aggreditur. Romanus simulato timore insultare tantisper hostem passus, ad postremum in securos partem legionum emittit, quarum impetu fusi hostes in diuersa abiere inermes. Adeò enim eos castris succedere Ventidius permiserat, vt absumpto iactus spacio adimeret vsum sagittarum. Pacorus fugientes suos abduxisse legiones totas existimās, castra quæ præsidio vacua credebat inuadit. In quem emissa quę restabat legionum pars, omnem equitatum hostilem cum ipso Pacoro fortiter pugnante toto inter Euphratem & Orotem sinum late recedit. Ita denuo Syria eiecti Parthi, vt ferè quæ defecerant vrbes viso Regii iuuenis capite sine prælio receptæ. Sic paulatim assuescunt Latio Partha tuo paca Ioui, & pænas repetūt Signa Barbaricas male passa manus. Dum hæc in Syria agitur Orodes victorem Asiæ filium paulo ante gloriatus clade hac nunciata in furorē vertitur. Multis diebus ad cibum sumere, non vocem mittere, vbi autem dolor loqui permisit, nihil præter Pacorum sonare, ille audiri, ille videri videbatur. Accedebat ad luctum alia solicitudo hæsitanti, quem ex 30 filiorū numero eligeret, pro suis enim quæque pellices sollicitæ animum senis obsidebant. Sed fatum regionis erat non nisi parricidās Reges habere. Tandem diadema impositum sceleratissimo omnium Phraati. Qui mox oblitus paternæ indul-

De hoc Martialis lib. 9. e. 36.
Iose. l. 1. belli c. 26.
Plut. Antigo.
Liuij epitome l. 127.
Orosius l. 6. c. 16.
Iose. l. 1. belli c. 15.
Florus lib. 4. c. 9.
Liuij epitome l. 128.
Dio l. 49.
Propertius l. 3. ele. 4.
De arte poëtica Horat.
Iustinus l. 42.

Cæsaris percussoribus.
Arsaces 11. à Bruto & Cassio missi.
Aristoboli filium regnum inuenem.
20000 Floro numerantur.
Die eadem, qua casus est Crassus.
Anno 3927.

Dio lib. 49. causam dat reliquorum fratrum cædem à patre reprehensam

Plutarchus in Crasso.

indulgentiæ & pietatis, quasi inuideret cum hydrope colluctantem mori, tempore à natura definito, venenum ei miscet, quod morbi vi expulsum cum eius paricidium moraretur, manu abreptum præfocat ad fratrum omnium cædem auctarii locum futurum.

CAPVT VIII.

Arsaces 15. qui Augustū Cæsarem tantum vocans in literis se Regū Regum titulo notabat.

Dio li. 55.

His artibus regno potitus cum optimates infestos haberet ne quis se dignior regno nominari posset, adultum filium, in quem iam popularium vota inclinabatur interfecit. Territi his exemplis non infimę sortis viri spontaneum proficiscuntur exilium. In quibus Monæses quidam Antonium alioquin pronum etiā in Parthos excitat. Qui nihil moratus fœdera dū Araxem & Euphratē sub imaginibus suis legi cupit, relicta Suria ad prælium se comparat. Monæsemq;, ei parū fidens, cum quo de pace Parthum egisse audierat, ad Regem specie eiusdem pacis dimittit, sperans imparato se super venturū. Sed dolo proprio circumuentus est ad Praxaspa: vbi cum legati ab ipso ad Barbaros missi spē pacis imperarent magis quā impetrarent, Antonii, relictis quæ ad vrbis oppugnationem parauerat, opera hostis intendit & Romani desperata pacis æqua lege de fuga magis quā prælio cogitabant. Quorum legiones duas telis operuerunt primo, postridie delendi omnes, nisi vrgētibus in morem grandinis telis procubuissent in genua elatis super capita scutis cæsorum speciem referentes, donec Parthus propior arcus cohibuit. Tum se extollentes adeo miraculo fuerūt, singuli proximos à fronte adorti inopinantes parati, armati inermes, stationarios legionarii; vt hostibus valere iussis fugam omnes circumspicerent, de persequendo parum solliciti. Hæc vna victoria magno stetit Romanis, Oppio statiano victo, Polemone Socio capto ipsius Antonii fuga, deside-

Plut. in vita Antonij.

Liuij epitome L. 130.

Media vrbem.

Dio l. 49.

Iustinus l. 41. exercitum ait Parthis fuisse 50000. in quo tantum 400. liberi.

Florus l. 4. c. 9.

Dio lib. 49.

Rege Ponti.

ratis 20000 quæ partim tempestate partim diuersis cladibus occubuerunt. Elatus autem hoc rerũ successu Phraates calcar sibi additum existimans ad insolentiam multa crudeliter designabat: ita vt à subditis regno pullus Scytharum opem implorare cogeretur. A quibus restitutus est, pulso quẽ eiecto ipso assumpserant Parthi Tiridate. Qui breui à suis desertus metum Scytharum, vt fere hominum fauor eodem quo fortuna se transfert, ad Augustũ se confert, abducto secum Phraatis filiorum vno negligentius forte custodito. Quos dũ per legatos redditus Cyri repetit, singulari prudẽtia canit Romanus, nec alterutrius ex pertinacia odium, aut etiam ex facilitate nimia contemptũ incurrat. Partho filius remittitur, Teridates negatur, cui sumptum cumulatissimè iubet suppeditari, quo ad libitum fuerit Romanis militanti. Rebus autem in Hispania pacatis, ad Orientis negotia profectus tantum Phraati iniecit terrorem, & collectos quotquot ex Crassi Antoniique clade superant, cũ signis Augusto remiserit, additis obsidibus Saraspade & Ceraspade filiis cũ vxoribus & liberis quatuor, quorum forte insidias expauescebat, quos Romæ liberaliter habuerũt imperatores, & pax hæc confirmata Caio in Armeniá misso, qua cedere coactus Parthus. Vnũ quod sciam huius Barbari beneficium est quo Hircanũ sibi deuinxit quem carcere eductum primum Babilonem mox etiam Hierosolimas remisit.

Iustinus l. 42.
Tacitus l. 5.
Horat. li. 2. Carminum oda 2.
Horat. 2. epist. 1.
Dio l. 54.
Orosius li. 6. c. 20.
Suetonius c. 21
Strabo l. 16.
Dio l. 55.
Iost. l. 14. c. 8.
Aurelius Victor & alii addunt Augusto Regis creandi arbitrium permissum.
Anno 3948.
Iudæorum Regem.

CAPVT IX.

CÆTERA tyrannidem sapiunt quæ à paricidiis originem & vires sumpserat. Sed tandem quasi cum semine ad filiũ paricidialis animi transfudisset virus à Phraatace filio ex Italici generis ancilla, quam ab Augusto missam vxorum secundario ginæceo adscripserat, suscepto, matris ope necatus, pœnam talionis luit. Nec parricida parri-

Iosephus l. 18. c. 3.
Strabo l. 6.
Thermusa vocabatur.
Arsaces 14.

paricidæ vltor diu lætatus est, qui cum matre incestam habens consuetudinem exosus omnibus per tumultum opprimitur, filio Orode relicto, si mores efferos spectes crudelitatem & iracundiā patri plane simili, cuius exemplo nō territus exemplum ipse fieri maluit inter epulas à coniuratis trucidatus. Nec dignantibus vllum ex eo natum ad regni gubernacula collocare Vonon euocatur Praathis filius, huius patruus, homo ad fortunæ ludibrium natus. Cuius vitam priuati si spectes dignum forte imperio, si Regis, indignū tali nece iudicabis, qui tot casibus par imo superior euaserit. Primum suorum perfidia destitutus omni ope, ab Artabano victus acie, in Armeniam fugit; inde in Syriam ad Romanos; à quibus honorifice exceptus, dum se in portis nauigare credit à Germanico Cilicia prohibetur, & capitur, Sed euadit deceptis custodibus in Armeniam: inde ad Albanos Heniochosque, & consanguineum Scytarū Regem fugisset, nisi ad Pyrami ripam qui ponte ab incolis interrupto transiri vado non poterat, à Vibio occupatus in Reminii Euocati prioris custodis manus incidisset, qui ob fugam eius excandescens gladio incautum transuerberat.

Arsaces 15.
Tacyti Vanones alijs Bonones.
Arsacem 16.
Iosep. l. 18. c. 7
Ab Armeniis Rex vocatus erat sed Artabanum metuebat.
Cæsar q. Germanicus cū Artabano fœdus inierat.
Tacitus l. 2.
Fluuius est.
Frontone.
Sueto. Tyberij c. 49.

CAPVT X.

DVM hoc modo Vonon cum fortuna luctatur, interea Artabanus vt dixi secundo prælio superior regnum pulso obtinet aduersario. Cūque Germanico Cæsare fœdus sanciens, eius metu in suos æquabilis, in Romanos fidus exstitit, tantisper, donec fretus bellis, quæ secunda aduersus circumiectas nationes gesserat, sæuitiam in populares sumpsit, in confœderatos superbiam. Nec contra inerme Tiberii senium, crescens ambitio hominem quiescere sinebat, inhiantē nunc Armeniæ, cui mortuo Artaxa Rege filiorum veterrimum imposuerat, nunc gazam à Vonone relictam

Iosep. l. 18. c. 3
Sueto. Caligula c. 5
Arsaces 17 huius nominis secundus familia primus qua tamen ad Arsacem refertur ob matrem huius.
Tacitus l. 5.
Imperatoris.

lictam repetentem, nunc possessa Cyro & veteres Persarum terminos numerantem. Ægrè ferebat hanc vanitatem & vanitati permixtam ferociam nobilitas, Adeoque Sinnace & Abdo concitatoribus mittuntur in vrbem legati, qui Phraatem aduocent solum fere ex Arsacidis superstitem. Nomine tantum & auctore opus vt sponte Cæsaris genus Arsacis apud Eufratem cerneretur. Cupitum id Tiberio, ornat accingitq; iuuenē, paternū ad fastigium, Qui apud Syriam posito cultu Romano, instituta Parthorum insumit, patriisque impar moribus morbo absumptus est. Interim cognitis insidiis Artabano Abdum specie amicitiæ ad epulas vocatū lento veneno illigare, Sinnacem dissimulatione ac donis simul per negotia, morari suasit vtilitas. Sed aduocabat bellorum subita moles. A Tiberio enim alter eiusdem sanguinis Terridares & Vitellius mittebatur, Pharasmanes & Mithridates Iberi fratres in Armenia filiū aggrediebātur. Quo necato domestica fraude vltorem mittit Parthus Orodem filium, quo etiā saucio mortui fama Pharasmani concessit victoriam.

In Syria.

Phraatis f.

Anno 3999.

Zonaras.

Totam Partheorum historiam l. 3. prosequitur Bisardus historia Persica.

Arsacem.

Vide Armeniam & Iberiam.

CAPVT XI.

TVM res Artabani maxime inclinari ceperunt, Sinnacisq; & Vitellii qui Mesopotamiam petiturus videbatur impulsu; vulgus ad defectionem sollicitatur. Artabano reliqui manebant aliquot sedibus suis extorres, qui mercede ad corporis custodiam alebantur. Cum his fugam init, in contermina Scythiæ, inde sibi promittens auxilia, cuius Regibus per affinitatem cōnexus erat, Hircāniis Carmaniis. Atque interea posse Parthos absentium æquos, præsentibus mobiles ad pænitentiam mutari. At Vitellius profugo Artabano Tyridatem, in quem iam omnium vota ferebantur in Parthiam adducens, retrocedit in Syriam. Come

Arsaces 18. alterius stirpis 17.

Dio l. 58.

Comi Teridatis ingenium multi recipiunt, Artabani crudelitatẽ deteſtantes. Sed Phraates & Hieron ex potentioribus præfectis, aut more humani ingenii cui præſentia faſtidio eſſe ſolẽt, amiſſa deſiderio, aut certe quod noui Regis ætas deſpectui, mores Barbaris adeo eſſent, ſeceſſionem parant, & Regem anxie indagantes in Hircanis reperiunt, illuuie obſitum, & alimenta arcu expedientem. Qui ad primos conſpectus dubius, vbi fides data, & aduentus cauſa, ſenſit vetus regnandi falſos in amore odia non fingere; nec vltra moratus, quã dum Scytharum contrahat auxilia, pergit properus, præueniunt inimicorum aſtus amicorum pænitentiam? neque exuerat pudorem, vt vulgus miſeratione aduerteret. Nuncio aduentus accepto Teridates Abdageſis conſilio in Meſopotamiam recedit, vbi Arabum & aliorum ſenſim ſe ſubducentium auxilio deſtitutus, vix tandem in Syriam euadit: Artabanus regnum recuperat, Armeniamque adeo tentabat, verum obſtaculo fuit Vitellius, qui adeo hominem terruit, vt ſe obſides miſſurum promitteret, nihil ambigens ad Caii Tiberiique ſtatuas ſe abiicere & pacis leges quodammodo exorare. Hac forte cauſa viluit apud ciues Artabani nomen: adeo vt à ſatraparum coniuratione ſibi metuẽs, fuga præueniret inſidias, ad Izatem ſummi nominis in Syria Regẽ Adiabenorum, à quo reſtitutus eſt ſpontanea Ciunami ceſſione, quem illi dilapſo Parthi ſurrogarant. Et memor accepti muneris Izatem Nibiſis regione donat, mox quaſi naturæ hac gratitudine ſatisfeciſſet è vita ſublatus. Homo qui vtriusque ſortis vires expertus, parem ſemper animum geſſerat, nec felicibus tantum elatus vt aduerſis ſuccumberet, nec aduerſis tantum abiectus quin ad lętiora ſperare ſemper & reſpicere potuerit.

* * *

Zonaras to. 3.

Eutropius l. 7.

Dio lib. 59.

Idem de Caligula refert Suetonius c. 14. cum eo Artabanum pacem iniiſſe.

Io[illegible] l. 20. c. 3.

Zonaras to. 1.

Cynamomi alii.

CAPUT XII.

[?] ubi supra.

EX filiis patre annitente Bardanes regnũ consequitur. Qui non patiens otii tacite secum Romanum bellum agitabat, cuius in societatem paternum amicum Iazatem pertrahere nitebatur. Dum non impetrat, bello pœnas de Rege sumere cogitat impio plane animo. Cuius ne ipsi quidem Barbari patientes, Romana arma irritare nec dum deliberati Bardanem obtrũcant. Gozarem fratrẽ substituũt. Sed nec eius diuturna fuit dominatio. Dum cædibus nullo discrimine in omnes agi vident, socordemq; domi bellis infaustum ignauiã sæuitia tegere, mittũtur legati Romã qui Vonone natum Meherdatẽ senatui extorqueant. Permittit Cæsar, Cassius adducit monitum non ruditer officii sui, frustrato tamen euentu; Arabes enim & Adiabeni se subducebant pugnæ. Cumq; non imminuto per defectionẽ animo belli fortunã Meherdates experiretur, concursum magna cæde & ambiguo euentu, donec Carrhenẽ profligatis obuersis longius prouectũ integer à tergo globus circumueniret. Tum spe proiecta, secutus promissa Parthacis paterni olim clientis vincitur, regi traditur, & quasi alienigena increpatus precisis aurib. viuere iubetur ostentui clementiæ Gotarzis, & in Romanos dehonestamenti. Nec multo post morbo consumptus vitam cum morte commutauit, accitusq; in regnum Vonones ex Media qui breui & inglorio functus imperio Vologæsem filium reliquit hæredem. Hic incitatus à proceribus Adiabenorum Iazati bellum intulit, sine successu, Daarum & Sacarum populationibus ad propria tuenda reuocatus. Interim nouis motibus repleta Armenia Parthum etiam implicat, qui Radamisti legiones duas à Cæsennio Pæto ita obsessas, vt spes euadendi non esset, dimittit incolumes. Nec leuis bellorũ materies fuit, cũ Teriditatem fratrem quẽ regno

Huius familiæ secundus, Regum 19.

Tacitus l. 11.

Familia 3. Regum 20. Obijt anno Christi 51.

Idem li. 12.

Syria præ.

Bib. 20. c. 3. Cotardum vocat Iosephus, & insidiis necatum vult contra Tacitum li. 12.

Iose. Vonone omisso Vologa em subiungit Cotardo fratremque vult fuisse.

Familia 4. Regum 21. Familia 5. Regum 22.

Hylistes Tacito vocatur.

Vide Armeniaca & Iberica.

Tacitus l. 13. 14. & 15.

regno Armeniæ imposuerat, muneris sui expertē esse aut alienæ potentiæ in donum haberi paterertur. Et nisi Hircanorum defectione occupato fratre, Corbeloni vnquam integrum fuisset Teridatem tota Armenia depellere. Quē tamen aliquoties Parthicis opibus reducere paratum, semper Romani quanquam alterius sæpe cladibus repulerunt, donec ipse Teridates ad Nerome contendit. Cum quo medio Corbelone & fratre fœdus percussit Vologæses, quemq; eo semper loco habuit vt mortui memoriam coli postularit monumento erecto. Idem fuit eius in Vespasianum affectus cui contra Vitellium ad imperium euecto, 40000 equitum auxiliarium promisit, in Alanos proficiscēti filium ducem misit. Vnde mirū quod eidem opem in Alanos finitimos vicissim petenti hoc responsi dederit, aliena ad se non pertinere, præsertim cum Domitianus illud munus summa contentione ambiret.

Dio l. 62.
Aurelius Victor in Nerone.
Suetonius c. 8. sagittarios vocat.
Dio lib. 66.
Sueton. Titi c. 2.
Seleuciam prope vrbem ædificauit.

CAPVT XIII.

Ex celeberrimi hui⁹ filiis Vardanis patris æmulus fuit, Artabanus successor, Qui Pseudo-Neronem adolescentē Ascanū in honore habuit, adeoque eum Romam reducere quam Romanis petētibus reddere maluit. Neroni parum profuerit obsequii hoc genus, Nerone agenti haud multo amplius sub Othone interfecto. Artabanū interim Pacorus excepit patrem filiorum natu provectior, qui Edessæ regnum ingenti pecunia Abgaro vendidit, sordido beneficii genere. Ab Alanis media priuatus vxore & pellicibus captis à popularibus exilio multatus, cū diu priuatus oberrasset, nec quenquam ad sui auxilium posset inducere, Antonini tandem munere Lazorum donatus regione, in regno consenuit, pariter & exilio. Medio tempore Cosdroes Pacori frater nō si-

Tacitus l. 23.
Zonaras.
Xiphilinus.
Aegesippus l. 3. c. 51.
Ex Dionis l. 68.

Familia 6. Regum 23. Nominis 5.
Familia 7. Regum 24. Nominis 3.
Talentis 100. redempti.
Familia 8. Regum 25. Hosroes hic Dioni vocatur alij Cosroes.

bi tantum sed & Parthamasiri Armeniæ Regi diadema imponit. Ob quod insolens factum á Traiano bello petitus Nibisin amittit, regno priuatur, quod tamen opera & studio suorum recepit, iunctaque cum Adriano amicitia non modo firmat, sed & Assyriam Mesopotamiam, Armeniam filiam insuper quam Traianus nuper abduxerat sibi restitui impetrat. De sella autem Regia, quod promissum erat, restituẽda Antonius detrectauit. Reliquit autem fratrem Parthanaspatem, qui á Traiano Cosdrois regnum exorauerat, illo per Cosdroem exutus, ab Antonino vicinas Parthiæ gentes cessionis solatium regẽdas accepit. In Cosdrois autem locum Vologeses suffectus est. Quo tempore ductos æterni martis Alanos Mediæ impendentes non vi sed muneribus á populatione auertit. Bellum illaturus Antonino, vertit in eius sessorem Philosophum, & Romanorum legiones ad Elegiam Armeniæ collocatas á Seueriano, telis confixit. Adeoque animus Barbaro creauit, vt Armeniam, Cappadoces, Syros prædaretur assidue, sed Antonius Cassiũ ei opponẽs, castris à militib⁹ desertũ exuit, Artaxata recipit, Ctesiphontẽ obtinet, Seleuciam cum 4000 hominũ capit, materia ad triumphum sufficienti. Tandem occiso Cassio inter vtrumque pax firmatur. Quæ per filiũ eiusdem nominis violata est Seuero bellis ciuilibus occupato, vnoque impetu Mesopotamia debellatur. Adest mox vltor Seuerus Tridatis impulsu ad vindictam promptior, cuius auspiciis victus & Ctesiphonte præter opinionẽ occupatus, thesauris amissis vix incolumis euasit. Nec multo post fratri Tridates reconciliatur, cũ Antiocho Cynico Philosopho. Quos velut transfugas repetẽs Caracalla, remissos vinculis astringit. Vnius fratris metu solutus erat Vologæses, sed alter supererat Artabanus, cũ quo contendens non nisi morte ipsius translato ad fratrem imperio liber & immu-

Xiphilinus & Theodosius ex Dione.

Inde Parthum cognomen ei.

Familia 9. Regum 26.

Spartiano & Tsamotro-sorio.

Anno Christi 118.

Anno 118. Familia 10. Regum 27. Nominis 2.

Lucanus.

Ex Dionis l. 71.

Dio.

Orosius l. 7. c. 15.

Familia 11. Regum 28. Nominis 3.

Ex Dionis l. 75.

Fratris Vologensis.

immunis fuit. Qui altissima pace aliquãdiu eo felicitatis deuenirer, vt Romana arma vicinamq; potentiam contemneret. Angebatur animi Caracalla Parthici nomen & domiti orientis gloriam affectans, & cum aperto Marte rẽ aggredi temerarium videretur tale quippiam machinatur. Petit per legatos filiæ nuptias, pulchrum fore, si per affinitatem iunctis potentissimis regibus sub vno quasi diademate orbis terrarum cõspiciatur, liceatque huc illuc tuto commeare. Artabanus primo negare Barbaræ cum Romano quicquã posse esse commune, causam non exstare cur alterutrũ genus adulteretur, & Romæ patricios, & in Parthia Arsacidas superesse, quibus cũ æqua iniri possint matrimonia. Instat denuo Antonius donis & iureiurando fidem studii sui & charitatis vxoriæ facit, donec persuasum Barbaro generum appellare. Gentes circum circa æternæ pacis spem præsumẽtes exultabant, seseque permittentes, Antonium nullo reluctante flumen transire & Parthiam peragrare sinunt. Vbi ad regiam ventum, occurrit Artabanus generũ salutaturus. prosequente populariũ turba, coronati omnes fluxaque veste, relictis equo & arcu ad numeros ferrebantur. Tum signo dato Romani incompositos adoriuntur, cæsisque plurimis reliquos in fugam vertunt, ipso Artabano vix cladi aut captiuitati subtracto. Qui rei indignitate cõmotus resumptis viribus in Mesopotamiam contendit. Vbi cũ sublato Caracallæ Macrinus succedens fortiter aliquot diebus restitisset, tandem causæ iniquitati aliquid dandum ratus, per legatos pacem offert, captiuos & prædam expeditione nupera captam. Artabanus cognito violatorem humani diuinique iuris pœnas dedisse, remissior ad vindictam, acceptis bis mille sestertium in pacem consensit, Romanusq; Mesopotamia excessit. Attrita Roman. perfidia & bellis aliquot Parthorũ potẽtia, Artaxares quidã

Familia 12. Regum 29. Nominis 4. Arsacidarum vltimus.

Ex Dionis 77.

Herodianus l. 4.

Ex Dionis 78.

Id est, viciis nonies aureorum.

Alias Artaxerxes.

Videbitur in media Persarum siue Partho-Persicis.

nouo ambitionis genere maximas spes cõcepit recuperandi quę maiores olim suos possedisse acceperat Nec defuit Persis animus, nec vires, quippe qui mutato cum Parthis viuendi genere antiquos ritus aliquatenus resumpserant. Horum primos motus Parthia excepit, quæ sola posse aliquid & audere in propinquo videbatur. Aspirat oppressis fortuna victusque duobus præliis Artabanus, tertio opprimitur. Nec post huius necem integrũ fuit Parthis de regno cogitare.

Xiphilinus ex Dione 80.

Herodia. l. 6.

Anno 4190. Christi 228. ab Arsace primo 4?2.

CHRONICON INCHOATI Parthorum imperij.

3 7 3 8. SPeM faCIt ArsaCI SYrIæ VeCorDIa Partho Et 1Ceptra AntIoCho DIssIMVLante LoCat.

Chronicon inchoati in altera Arsacidarum familia regni.

3 9 8 6. CeDe LoCVM Vonon ArtabanVM eXCIta SCeptra resVMVnt.

Chronicon translati ad Persas imperii.

4 1 9 0. AD VetereM Vt reDeat aVthore ArtaXare PersIs,
Ita eXstInCta est ParthIa In Artabano.

ANA-

ANALECTA ANTIQVITATVM PARTHICARVM.

SECTIO PRIMA.

De Rege & regno.

Plin. l. 6. c. 24. IMPERIVM inter 2 maria Hircanum & Rubrum.

Idem l. 6. c. 13. ex Luciano. In 22 regna Satraparum loco diuiserunt, quorum 7 superiora, reliqua inferiora dicebantur.

Parthorum insigne draco.

Dio l. 49. Regium autem arcus.

Idem lib. 55. Reges Regum & Magni Persarum imitatione *Tacitus l. 5.* dicti.

Herodianus l. 6 Qui à Surena inaugurabantur.

Tacitus 6. annali. Duplici diademate caput vinciebant.

Capitolinus Antonino. Diadema autem sinuatum erat in orbem.

Iose. l. 20. c. 3. Aurea Regi sella Persico more.

Athenaeus l. 4. c. 14. Aureumque stratum ipsi proprium.

Plinius l. 13. c. 2. Altumque solum caenae tempore.

Vnguento Regali nemo priuatus vtitur.

Quod ex certis speciebus Regi soli temperaba-*Idem l. 31. c. 3.* tur.

Seneca ep. 17. Aqua Choaspis & Eulaei solus item bibit.

Alexander lib. 4. c. 22. genialium. Sine munere eum adire nefas vt Persas olim.

Olim duos Reges Parthi habuerunt alterum ex *Lucano li. 18.* cognatorum ex Magorum familia alterum.

Vnde Parthorum dominus sanguine misto nasci *Athenaeus l. 14. c. 14. ex Posidonio.* dictus est & incesto.

Inuitatos Rex mensa non dignatur sed humi pro-*Alexander.* stratis cibum proiicit.

Qui saepe leui causa triclinio abducti laris caedun-*Suetonius in Caligula c. 5* tur.

Venatu & Megistarum consortio abstinet Rex iu-*Dio l. 78.* stitii & luctus tempore.

Regum sepulchra Arbelae.

Gazai

Idem l. 35. Gaza Regia Nibisi asseruabatur.
Curtius li. 5. Ecbatanæ in Media æstatem agunt Reges.
Strabo l. 11. Hyeme Seleuciæ iuxta Babilonem.
Athen. li. 11. c. 3. Imo & Babilone.
Strabo l. 16. Cum autem Seleuciæ minus tutum Ctesiphõtem,
Tacitus l. 6. quæ Parthiæ caput est, eligunt,
Strabo l. 11. Cum olim Hecatompylos fuerit.
Plin. l. 21. c. 11. Chenonycho herba Reges ad vota concipienda vtuntur.
Iose. l. 18. Fidem dextera datam Sancte custodiunt.
Lucanus l. 8. Fædera sunt per Magos astricta.
Iustinus l. 42. Quorum authoritas sicut & procerũ in Rege creando spectabatur.
Plut. in Demetrio. Reges telorum cuspidibus acuẽdis delectari & gloriari maxime solent.

SECTIO SECNDA

De Sacris Legibus & Muneribus publicis.

Tacitus l. 12. HERCVLIS Parthici summa religio, qui certo tempore Sacerdotes monet equos telis
Alexander. oneratos iuxta templũ sistere, qui vacui reperiuntur post multæ cõfixæ feræ in sacro nemore.
Alexan. l. 1. c. 17. Aqua diuerso gramine coronata odores incendunt.

Sacrorum autem Persico & Scythico ritu multa, multa etiã atheismum referentia Parthis sunt.
Iustinus l. 41. Nihil adulterio grauius punitur.
Plut. Crasso. Caput cum dextera reis præscindunt hostibus.
Iose. l. 18. Asino nudo aliquẽ imponere summo probro est.
Iustinus l. 41. Seruum equitem esse nefas & liberum non esse.
Alexan. l. 3. c. 20. Seruus libertate nunquam donatur.
Plutar. Crasso. Proxima à Rege dignitas Surenæ qui Gydarim, ei imponit.
Appia. Parthico. Et summæ rei foris domique præficitur.
Esdra l. 3. c. 3. Megistani proceres sunt & Regis Comites.
Procop. l. 1. belli Persici. Chanabanges, Andrastadaran Salanes,

Myrrha-

Myrrhanes, Onarizes dignitatum primarum nomina sunt.

Iustinus l. 41. Olim bello & pace Rectores è plebe erant Scythico more & Barbaro.

SECTIO TERTIA.

De Militia.

Idem ibid. EXERCITVS ex seruis fere constat qui non minore quam liberi cura aluntur.

Describit Suidas. Thorace muniuntur ferreo affabre facto.

Claudi. 2. de raptu. Variantur cingula gemmis.

Idem de Phænices. Sectis apicem regalibus ornant.

Iustinus l. 41. Auri & argenti nisi in armis nullus vsus.

Suidas. Plærique clauas habent ferreas aut ferro munitas.

Iustinus. Equitibus etiam sua munimenta & equis loricæ.

Strabo l. 3. Qui velocitate cæteris præstant.

Ouidius 2. fasto. Equitibus suspensæ ab humero sagittæ.

Dionys. de situ. Quibus iaciundis à puero assuefiunt.

Lucanus l. 8. Illita eorum tela dolis.

Catullus c. 11. Ob quorum perpetuum vsum sagittiferi dicuntur.

Auctor libelli de rebus bellicis. Curroderpani vsum monstrarunt id est vehiculi quod 2 armatos sustinet, cuius pars posterior cultris extātibus in ordinem communitur, falces axibus aptantur, quarum ansulis innexi funes pro arbitrio regestium laxati explicant, repressi coigunt falces.

Plut. Crasso. Nocte pugnandi copiam non faciunt,

Appia. Parthico. Nec tempore pluuio ob arcus.

Lucretius l. 2. Leones in prælium præmittunt.

Zosimus lib. 1. Tympanorum sonitum pugna moderantur, id est annulis cauis corio inducto.

Plut. Appia.

Lucanus lib. 8. Non vbi terra tumebit Aspera conscendit iuga.
Non fossas implent, non aries non vlla est machina.

Proper. l. 4. c. 3. Multa sine aquis Parthus milia currit equus.

Virgil. l. 10. Armatum sæui felle veneni telum immedicabile torquent.

Seneca Oedipo. Virgil. 3. Georg. Florus l. 3. c. 11. Terga cōuersi metuenda Parthi, nam stare locò æque accedere doctus & plus damni fugiendo quam pugnando facit.

Marcel. l. 23. Beatissimos credunt qui in prælio ceciderunt.

Lucanus l. 8. Non tota in pugna perfusus sanguine membra.

Exigit æstiuum calido sub puluere solem.

Alexander l. 4. c. 10. Victoriæ magnum festum celebrant.

Appia. Parth. Ludos triumphales etiam.

Præmia victoribus decerni solita & honores dati vel aucti.

Iose. l. 20. c. 3. Inter quos maximum Aurei lecti vsus.

SECTIO QVARTA.

De victu vestitu cultuque & re priuata.

Iustinus l. 41. IN cibum parci sunt.

Carne non nisi venatu quæsita vescuntur.

Athen. lib. 4. Mensas aureis fulcris habuerunt principes.

Iose. l. 18. c. 3. Gladiis autem semper etiam in cæna accincti.

Plin. l. 11. c. 29. Gratæ ipsorum in cibo locustæ.

Idem l. 12. c. 3. Grana mali Assyrii incoquunt cibis commendandi halitus gratia.

Propertius l. 4 Murrhea in Parthis pocula cocta focis in pretio.

Iustinus l. 41. & l. 12. Vestis olim propria vbi accessere opes, fluxa Medorum exemplo.

Turnebus l. 14. c. 20. Zantha vestis Parthica Tertulliano de pallio.

Martialis l. 10. c. 25. Pileati erant vel quod idem thyarati.

Seneca ep. 123. Crinem effundunt.

Tertulli. de cultu mulierum. Scrupulosa auribus vulnera indunt, & pendent corpore ad ferrum nato bullarum vice grana non vni membro inserta.

Plin. l. 13. c. 1. Vnguenta vestibus adhibent.

Tertul. de habitu. Tapetes Tyrios & hyacinthinos habent.

Plin. l. 13. c. 11. Vestibus literas intexunt, proque chartis membrana vtuntur.

Men-

Horat. l. 2. epist. Mendacior Parthis ex more natum prouerbium.

Idem Epodi ode 1. Perfidia etiam mendacia affinis in eis notata.

Iustinus l. 41. Pellitum greges habent & circumducunt.

Idem l. 26. Vxorum quoque pro opibus & libitu copiam.

Macrobius l. 7. c. 8. Quibus & conuiuia & conspectum virorum interdicunt.

Claudianus l. 1. in Eutropium. Parthica ferro luxuries vetat nasci lanuginis vmbram.

Herodianus lib. 4. Saltatione & choreis oblectantur.

Idem l. 6. Venatione etiam & armis cui se omissa agrorum cura dant pueri.

Athen. l. 4. c. 14. Sambuca in frequenti vsu.

SVSIANA.

CAPVT I.

Ptolemaus.

Pausan. Phanicis.

Ammianus l. 23.
Ælianus li. 13. c. 18. & 19.
Cassiod. l. 7. c. 15.
Athenaus l. 12. c. 3.

Strabo l. 15.

Herodo. l. 5.

Plinio lib. 6. c. 27.

Iosc. l. 11. c. 5.

Tibullus li. 4. c. 1.

Solinus c. 30.
Plinius.
Strabo lib. 11.

Hodie Sustra.

Hoc Susa significat.

Athen. l. 12. c. 3. 90. etiam fontes regios ait vnde haurire priuato capitale.

Memnoncion Straboni vocatum.

HÆc ob vicinitatem Persico nomine includi consueuit, quæ tamen nō immerito regioni & Cissiæ nomen fecit. Hic cantatissima Medorum Regis domus, quam Memnō Æthiopum Rex, aut Persarum Satrapa, vt alii, illigatis auro lapidibus arte prodiga construxit, vt inter 7. terris attributa miracula referatur. Vt nemini mirum esse debeat lilii huius pulchritudinē ita Magnos Reges attraxisse, vt Cyrus (licet oportunitatem securus credi posset, quod victis à se gentibus immineat) hyberna posteris ibi monstrauerit. Darius ita restituerit, collapsam forte vt cōdidisse dicatur, alii ita frequētarint, vt Persiæ Metropolis habenda scriptoribus non vltimi ordinis iudicetur. Accedit autem ad loci oportunitatem regia Choaspis lympha quæ sua leuitate tantum placet, vt solis sibi ex hoc pocula Reges vendicent, & Dianæ Persicæ augustissimum iis locis templum.

CAPVT ALTERVM.

In Persica.

Xeno. l. 5. Cyrop.

Zonaras to. 1.

Plutar. de curiositate ait Cyrum ob formam ea noluisse adspicere.

VT bella & veteres taceam Reges qui partim á scriptoribus tacentur, partim á nobis alio ingesti sunt. Sub extrema Medici regni Abradates Susiorum Rex fuit, Panthea vxore celebris, quam legatus ad Bactrianos missus Araspi Medo credidit. Huius Araspis Cyrus familiaris erat, qui Pantheam

Idem l. 6.

Idem l. 7.

theam sibi nullo negotio adiunxit, Panthea cõiugem. Qui socius bellorũ factus in Lydica expeditione occubuit, tanto vxoris dolore, vt nullius cõsolationis patiẽs, sibi ipsi manus intulerit, & idem vt facerẽt 3 eunuchis viam monstrauerit. Quibus rerum potitus Cyrus dignum tali fide & constantia erigi curauit monumentum. Ita Susa Persis accessit in tributi æstimatione 300. talentis inscriptæ. Vidit hęc tum alia multa, tum cantatissimum illud Assueri conuiuium, quod 180 diebus, proceribus & plebi commune erat, opum ostentatione eximia. Inclinante Persarum imperio Abulites Satrapa Susis præerat & Persidi gazæ.

Herodo. lib. 3.

Libro Ester.

70. interpretes 6. addunt Iosephus 5.

Qui rebus suis diffidens filium ad Alexandrum præmisit, vrbemque ingresso 50000 auri non signati offert, & quasi fortunam Darii ad victorem transferret mensam pedibus eius subiicit, vnde Persa epulari consueuerat. Rebus autem compositis Alexander Abuliti quidem Satrapiam confirmat, Xenophilo autem arcem, Archelao cũ 3000 præsidio vrbs traditur, vbi aliquãdiu captæ Regis vxor & mater asseruabantur. Post mortem Alexandri Syno obuenit Susiana & mox Syriorũ perdurauit in fide, quam Molon ab iis deficiens inter primas occupauit victus ab Antiocho, à quo Apollodorus electus, qui Diogenis qui ante Molonem fuerat in locum surrogaretur. Præter hos Reges etiam aliquot vocantur sed non magni nominis quos prætereo hoc tantum addens videri Pompeii virtute & victoria Susianam Romani iuris factam, quanquam Tigranes Parthi, Syrique aliquando tentauerint.

Statius 1. silua.
Curtius lib. 5.
Diodorus.
Arrianus.

Iustinus l. 13.

Polybius li. 5.

Magno.

PERSEPOLIS.

Plin. l. 6. c. 26.

Athenaeus li. 12. c. 3.

Curtius lib. 5.

HOc caput Persici imperii, regionis Metropolis, Regum autumnalis Regia, in quam totius orientis opes congestæ, vestis ingens modus, supellex non ad vsum, sed ad ostentationem luxus comparata. In hac vt Persei conditoris memoria, ita Regibus incolis & amatoribus illustris arx fuit, multa cedro ædificata, vt amplitudine, ita triplici murorum ambitu. Quorum primus cubitorum 16 altitudine, pinnis suis nescio quid minabatur, secundus primo, itemq; tertius secundo duplo altior, forma quadra, lapide duro. portæ singulis lateribus non tam suo quã vallorũ quæ 20 cubitorũ altitudine prominebant ære aspiciẽtium oculos perstringebant. Hic Sanctius erat Augustiusque Regis ætararium. Hic cũ thesauris suis sepeliri Reges volebant. Mons erat 4 iugeribus ab arce distans, vbi Regum Mausolęa titulis suis & carminibus exornata à Magis custodiebantur. Quanta autem fuerit Regum Gaza ex eo licet æstimare quod prima illa rudique exactione ex solo tributo, vnde Persia immunis erat confiterentur quotannis quater decies millena quingena sexagena talenta Euboica, præter Regis puluinar, sub quo 5000 talentorum auri puri, & subsellium vbi 3000 argenti affetuabatur, præterque ea quæ in Regios sumptus prouincia omnis pẽdebat, & munera quæ indies largiebatur, & exactiones quas pendebat. Persepole autem prætorio totius orientis vnde tot gentes in ea petebant. Alexander admonente ebrio Scorto faces admouit, vnde flammam corripiens ingens Regia in cineres abiit quã tamen postridie facti pænitentiam ductus reparare cæpit. Nunquam tamẽ pristinum decus recuperatur.

Aristoteles de mundo, ex quo Apuleius hanc Regiam describit.

Strabo l. 15.
Calius li. 17. c. 9.
Ctesias.

Curtius li. 3.

Herod. l. 3.

Diodorus.

Xenop. l. 4.

Thaide.

Curtius l. 5.

Diodorus l. 17.

INDI-

AD NOBILIS BARO-RONIS BORNHMEN-SIS TRES FILIOS.

I mea Calliope notas Bornhmensis ad ædes
Candida more tuo, candida more meo
I Nymphis comitata tribus, Schaldique minantes
Cum procul adspicies splendida certa domus
Exere quicquid habes Phœbei musa coloris
Verbaque florenti byssina plecte metro
Namque salutabis notos tibi iussa Colonias
Nomine quemque tuo, nomine quemque meo
Grata eris & prima scio te venerabitur aula
Horum vir prima nobilitate Parens
Qui dotes titulis nostratibus auxit Iberas
Flandria quo populos pulchra barone regit
Huic ex me quantumque potes quantumq; meretur
Dic aue & aduentus quæ tibi causa refer.
Nempe vt Alexandro Petro Ianoque salutem
At veteres ludos me cupiente feras
Quo primæ documenta scholæ retulere Magistro
Admissi ad sacras alti Heliconis opes
Si roget vlterius Genitor quid mouerit ista.
Dignari proles quod velim honore suas
Non honor est dices sed vult ostendere scripto
Quo sit in absentes alter amore Pater
Vult dare quo queat ire per ocia tempus honesta
Voluendo antiquos fortia gesta duces
Vult dare quo studiis animus grauioribus adsit
Ornatam variis gentibus historiam
Cumque sinant grauiora legant quæ sæpe docentem
Dicentemque auido sustinuere libro
Hæc referet multos felicem hac prole parentem
Rite valere annos meque monente iube.

INDICÆ REGIONES.

CAPVT I. *De earum diuisione.*

Onesicritus.
A Plinio l. 6. ab Apollonio apud Philost. l. 2.
Turneb. l. 21. c. 9.

Non minorem Asia reliqua, Ctesias 4. mensium iter campo habere regressus ait. Toleratu amnis deuectus ab Indu, id est, Æthiopibus.

INDIAM tertiam orbis partem etiam alterum mũdi cornu olim vocitatam nemo mirabitur, qui amplissimos eius fines pnouerit, quibus non modo ea quę longe lateq; patẽs proprie hic dicitur complexa sed & Æthiopes Mauri *a* Parthi, *b* Egyptus *c* Arabia. Plane vt veteribus accidisse putem quod nobis hodie qui fabas, triticum, gallos, & si quid transmarinum confuse Indica appellamus. Indiam autẽ proprie dictã Ganges fluuiorum Paradisi vnus, terræ maximus qui toto solus in orbe, ostia nascenti contraria soluere Phœbo audet, & aduersum fluctus se pellit in Eurum, Mediam secat duplicemque facit intra & extra flumen, quarum hãc in sacris terram Euilam appellari, sunt qui putant. Alias etiam in superiorem Mediam & inferiorem vel quod fere eodem recidit, Maiorẽ Mediam Minorem diuisam cõstat, Indo, Bario, Chaberi & Gange fluminibus distinctam & clausam. Indicæ Regiones ab Hanila filio Aram nepote Sem primo cultas traditur. Quanquam Gangem Coloniæ authorem quidam prodant. Quæ nec alio Coloniæ Duces misisse nec aliunde recepisse putatur, tantæ interim fecunditatis, vt quosdam vrbium præcipua capacitate 5000 populorum 9000 habuisse scribatur Megasthenis & Dionisii inspectorum testimonio.

a 4. Georg.
Strabo l. 17.
b Hymnus l. 27.
c Niceph. l. 8. c. 35.
Mela l. 3. c. 7.
Luc. l. 3.
Arias montanus.
Niger sic diuidi vult veteribus ex Ægypto.
Hic Venetus.
Monta l. Paleg.
Beroh. l. 5.
Strabo l. 15.
Soli. c. 55.

Indo flare modo.
Magyn hodie.
Hodie Sandus olim Sythus.
Hodie Caiferat, Minibar, Moabar vocantur.
A Philadelpho missi.

CAPVT II.

Iust. l. 1.

TEMPORIBVS Nini ignoti aut intacti Semiramidem viderunt mulierem, quæ virum virtute vincere studebat. Apparatum itaque belli instructo, imperato omnibus regni prouinciis milite &

te & Nauibus Indiam petiit. Et quia Elephantorũ copiæ impar videbatur ingenioso commento hostem eludens victoriam reportauit. Occisis quippe trecentis boum millibus corio insui curauit Elephantorum instar quæ fœno referta verorũ speciem referrent homine & Camelo qui belluæ formam regerent & ferrent inclusis. His biennio absolutis militem educit. Is erat terdecies centena millia peditum, equitum millia quingenta. Curruum millia centum, totidem qui ex belluis pugnabant, nauium duo millia. Et primum nihil morata Stantobalis Regis legatione qua eius notabatur ambitio nauali prælio victrix, mille nauibus hostium submersis flumen ponte iunxit, præsidioque ripis imposito vrbes finitimas occupauit 100000 hominum in seruitutẽ redactis. Victoria penes Assyrios erat, qui in prima acie collocati equis odorem coriorum non ferentibus donec per trãsfugam dolus patuit, quo cognito Rex animosior factus Elephantes equis substituit, fugientem cum 20 Reginam duobus vulneribus affligẽs, quæ ipsa capta esset nisi persequendi modum fluuius ponti reciso voluntatem oracula abstulissent. Hactenus animis Indi & Babylonii dissidebant vsque ad Balei secundi tẽpora cuius, vt opinor, fama moti sua Babyloniis obtulerunt. Suo Mancaleo Assyriorũ Rege Æthiopes ex India missi loca Ægypto finitima occuparunt. Orõtes etiam inusitatæ magnitudinis Indus circa Assyriam cuius corporis à Romanis receptum cum eiusdem nominis flumẽ deriuassent.

Diod. l. 2. c. 5.

Ctesias apud Diodorum.

Strabo l. 15.

Beros. l. 5.

CAPVT III.

INTEREA Dionysius quidam noua accensus cupiditate composito ex Arabia exercitu Euphratem vbi postea Tengina ædificatum ponte iungens inoffenso itinere Indiam petit. Incolas non tam aperto marte & armis micantibus quam

Ouidius 3. fasto. Pausan. in Phocicis.

Ælianus li. 3. Toyd. l. 2.

Megasthenes hæc de Baltho vera putat, Eratosthenes fabulosa, vt Strabo l. 15.

vino & epulis victos ad mitiorem viuendi regulam traducens, vini olei, sacrorum vsus edocuit. Patriæ suæ cognominem Nysam ad Gangem fluuium ædificauit, duasque columnas posteris & æternitati consecrauit, quasi orbis terminum in oriēte designasset. Vnde in Deorum numerum referri meruit successu dum victor ouans lasciuit & aurum captiuę gentis remittens spoliisque superbus diffluit in luxā cum fluminiro comitatu. Hic in Patriam remeans ex sociis Spartibum Regem reliquit qui Badyam habuit successorem Badyas autem Cradenum. A Baccho autem vsque ad Alexandrum N. 3 Reges Indiæ præfuisse narrantur, sed falsa temporum supputatione 6402. Annis.

Tibull. l. 1. Curt. lib. 8. Dionys. de situ orbis. Seneca de vita beata c. 25. Pruden. l. 17. Summarum. Arria in Indicis. Plin. lib. 6.

Cæterum hæc à Chronicis expeditio in tempora Iosue reijcitur.

Primus de Indis Bacchus triumphasse elephante refertur.

Reg. 52. an.

Solinus addit 49.

CAPVT IV.

FVIT Brachmanii olim Rex qui Regioni nomē leges & rempublicam dedit Cacus item & Indus qui auri argentiq; repertores laudantur à quibus forsan Chrysę & Argyræ habitate Insulæ quarum à re nomen est aut à nomine facta fabula, fuit etiam inter primos Indiæ Reges Hydaspes qui Indo fluuio suum nomen reliquit. In Cuius amorē cum Chrysippe filia incidisset nec præter naturā coortos affectus posset compescere, nutricis opera per tenebras cum Patre ignaro rē habuit vbi primum resciuit Anum defodit, filiam Cruci affixit se quoque ipsum qui dolori aut pænitētiæ impar esset in fluuiū præcipitauit Simile fere cōmētū de Gange Calaniæ filio refertur qui fluuiū ante Chialum dictum a se nominauit fuit etiam Exialcus Rex priscis temporibus Cuius filiam Damasalcidam dum forte Bacchi sacra peragūtur, Indus adolescens compressit & vt suo supplicio subtraheret in Mausolum flumen relicto ipsi suo nomine se præcipitauit. Hercules etiā hæc loca peragrās Pandamen filiam Indiæ parte quæ est ad meridiē donauit in 360 pagos distributa, quorum vnusquis-

Suidas. Cassio. l. 4. c. 34. Pomponius mela l. 3. c. 7. Solinus c. 55. Pluta c. 1. de fluuiorum nominibus. Plut. l. 4. de fluminib. Idem c. 25. Polya. lib. 4.

Arrianus eam Pandæam vocat & vult reperisse margaritas.

quiſque vno tantum anni die tributa pendat. Aurum diu fruſtra oppugnauit, Alybos & Geſſomas & Sybas ſuam progeniem clauo inſignitam ibi reliquit. Nec Herculis tantum ſed & Oſyridis quicam ſua peregrinatione illuſtrauit,& Seſoſtris qui cum exercitu petens omnia media ſuæ adiecit ditioni celebre eſt in India.

Curtius l. 8
Iuſtin. l. 12.
Strabo lib. 16.
Diodo. l. 1. in eius epitaphio.

CAPVT V.

CVM Aſſyrii cum Perſis de ſumma rei contenderent Indorum Rex legatos vtriſque miſit de cauſa belli quęſituros qui ad Cyaxarē Cyrumq; veniẽtes nihil reſpōſi retulerūt quā Aſſyrios à Perſis, nulla affici iniuria, quod ſi ſecus illi dixerint, arbitrum ſe Indiæ Regē non dedignari. Ad eundē Indorum Regem egens pecunia Cyrus poſt Armeniacum bellum legatos miſit, Qui nō ita multo poſt reuerſi præter munera & petitam pecuniā, ſummam Regis Indorū retulerunt humanitatem. Per eadem tempora Hyſtaſpus magni illius Darii pater ſuperioris Indiæ ſecreta fidentius penetrans ad nemoroſam venit ſolitudinem, cuius tranquillo ſilentio, præcelſa Bactrianorum ingenia potiūtur, eorumque monitu rationes mundani motus & ſiderum puroſque ſacrorum ritus edoctus, eadem ipſa ſenſibus Magorum infudit quæ illi cum diſciplinis preſentiyndi futura per ſuam quiſque progeniem poſteris ætatibus tradūt, Paulo poſterior eſt altera Indorum ad Perſas legatio eo potiſſimum nomine accepta quod Dicæris aniculę excrementa obtulerit magno Regi,quæ aqua diluta & epota facile, breuem, & ſine doloris ſenſu præbeat mortē. Aliquam Indiæ portionem Regi Perſarum paruiſſe ex tributo conuincitur quod 7 ſingulos annos à Dario ſoluere ceperunt 160 talenta aureorum ramentorum Qui idem Darius Scyarchū ad perluſtrandam ignotæ Indię partem di-

Xenop. li. 2. Cyro.
Zonaras to. 1.
Xenop. li. 3.
Idem li. 6.
Ammia. Marcell. li. 23.
Ælianus lib. 4. de animalium c. 41.
Herod. l. 3.
Item lib. 4.

misit quam & postea domuit. Vnde in Xerxis expeditione sub Pharnazate Artabatis filio militasse leguntur, quod iustam Persarum causam putarent alioquin nec corporibus nec pecuniis affuturi. In Darii vltimi præliis posterioribus etiā recensentur, ad quos Nabarlanes vnus ex interfectoribus Darii vltimi suis rebus diffidens perfugit.

Herod. l. 7.
Suidas.
Curt. l. 5.
Idem li. 7.

CAPVT VI.

QVO tempore Indiæ pars veteribus cognita certiori modo esse cepit Macedonū opera. Et quidem apud Mazagas Assacano demortuo Cleopes mater in regno successerat, quæ non muliebriter 30 peditum millibus vrbem tuebatur, non situ tantum sed & opere munitam. Addo vt Alexander hic vulnere accepto se Iouis filium falso dici primū confessus sit. Regina autem vbi admotis machinis muros quati sensit nihil spei reliquum habens, Macedonis genibus aduoluitur, á quo dubiū an forma, an miseratione moto regnū & reginę nomen recuperat. Post hęc Aorū magna suorum clade suo periculo cepit desertam ab incolis ob pertinaciam Macedonū. Deinceps quod Indum Omphes regnabat, qui Alexandro occurrens amicitiā & fidem dedit, additis insuper 56 Elephātis 3000 tauris, Cui an vicissim Alexāder regnū & Regiū nomen restituit q; erat Taxiles. Hoc exemplo alii quoque populi & Reges accesserūt inter quos Abiasares ad Hydaspem longe lateq;. imperans. Porus vero longe aliter non nisi armatus occurrit 85 Elephātes flumini obiecerat, curtus 300 peditum 30000 Iese Rex sublimi belluæ conspicuus inhærebat. Inter Macedones duo nobilissimi iuuenes dum sępe leuibus præliis contenditur Symmachus & Nicanor perpetua partiū felicitate ad spernendum omne periculum accēsi. Cum his promptissimi Adolescentes lanceis quidem sed nulla re magis quam audacia armati in

Idem li. 8.
Iust. l. 12.
Arria. l. 5.
Philo lib. 2.

Philostratus ait eum post Troiana tempora procerissimum fuisse.

Insu-

Insulam tranantes magnam stragem edunt. Abire cum gloria poterant, si modum nosset felix temeritas, sed dum contemptim superuenientes expectant à multitudine obruuntur. Alexander dubius consilii & inops hoc tantum excogitauit vt hostium oculos à custodia insulę cuiusdā nemorosæ, & insidiis apte auerteret, longe abducit equitatū longe castra metatur, procul suum figit tabernaculum. Die dicta lux hostem quem ne suspicabatur quidem Poro ostendit, qui nihil territus currus & æquitatum obiicit sed inferior hostium virtuti beluas admoueri iubet quarum pondere attritis pluribus acies hostium inclinare cępit, quam Alexander superueniens restituit. Iamque vulnera hinc inde nouem Porus exceperat, nec tamen cedere paratus, adeo vt Taxilis ad se missum fratrē & vt sibi consular amice monentem telo quod ei vnum supererat confoderit. Alexander interim magis instare, & fugientes persequi. Cumq; Porus telis grauatus ex bellua laberetur, Rector eū descendere ratus Elephantum iubet procumbere in genua ad cuius exemplum cum cæteri quoque procidcrent hostis qui aderat cepit vniuersos. Porus exanimis ad Alexandrum ductus cum se regie haberi velle post multa rogatus respondisset curatus Alexandri amicorum numero aggregatus. & ampliore regno donatus est. Nec tota nigri cecidit regia Pori. Quem tanti Alexander fecisse dicitur vt morte eius audita grauiter indoluerit. Ex aliis autem Indiæ populis Exidrachos sacrorū reuerentia & fulminū vis præseruauit. Ambyrani illita venenis tela seruare non potuerunt, monstrata enim secundum quietem herba sauciis Macedonibus succurrebat. Petram Alexāder vini & niuiū tectarum beneficio occupauit aliisque alias artibus Mardos & sub agros cū 80 peditum millibus occurrētes fregit, vrbem solus, vt ita dicam, expugnauit. Vrbem enim vacuam ratus insiliebat,

Curt. 100. sunt quadrigæ & 40000. equitum.
Tolyd. lib. 4. addit quo modo Tittacum nepotem Flori circumuenit.
Plut. in apophth.
Claud. ep. ad Hadrianū.
Clau. Cons. Mallei Thibilt. l. 2.
Idem.
Oros. l. 3. c. 18.
Curtius.
Philostratus in India ait Alexandrum Orgia celebrasse.
Vide Athenæum l. 3. c. 28.

cumq; ab infecta multitudine subito obrueretur muri obice posteriora tutatus, tam diu repulit donec ad clamorem exercitus effracto muro omnis erumperet. Addam vnũ & concludam erat equus Alexandro re & nomine Bucephalus, qui sessoré Rege nullũ agnoscebat, in quem cum infinita circum circa telorum vis conyceretur, saucius licet & pene exanguis pertinacissimo cursu herum periculo subducere festinabat, quo facto iam superstitis securus quodã quasi humani sensus solatio exspirauit in cuius memoriam Alexãder vrbem ædificauit. Ita vnius in dustria domuit latospaciosum flumine Gangem, Et quascunque bibat decolor Indus aquas. Atque Pellæus post Tethyos æquora victor cõstitit & magno vinci sepassus ab orbe est.

Alexander in canis memoriam ciuitatem terra Peruam ædificauit aliãque Niciam vide Plut.

Aulus Gell. li. 5. c. 2.

Soli. l. 47.

Sic dictus ab vrbe Alexander.

Ouid. 5. fast. el. 3.

Luc. l. 3.

CAPVT VII.

POST Alexandri mortem Pilon Agenoris filius in Colonias in Indiis conditas mittitur in aliis regionibus relictis qui ab Alexandri tempore præfuerant. Quos tamen Sandricottus erecta in spem libertatis India interfici curauit qui contractis hincinde latronibus factus est Indorum Rex Seleuco munera misit herbam inter cætera quæ sub pedibus posita venerẽ prouocet & extinguat Elephantes, & pretærea 500 & hominum 6000 quibus India tota subacta rursus iugũ accepit. Vnde ad Antiochũ legantur Sophesenі P. fædere renouato munera. Indi tamen inclinantibus Syrię rebus eam depredati sunt. Ad Octauianum autẽ de pace legatos miserunt, & credita est India Augustęo colla triumpho dedisse Romanumq; vltra Garamanthas & Indos imperium protulisse. Quibus tum præfuit Frartes cuius nepos in regnũ vnde exciderat reuocatus Apollonium excepit. Traianus si iunior fuisset Indiæ petẽdæ arripuisset occasionem Sed ætate & otio deficientibus nequiuit. Antonium autem post eum pietas meruit nouo obsequii genere legatos ex India videre.

Iustinus li. 13.

Prædictum cum ob procacitatem iusso necari ab Alexandro in fuga dormienti Leo sudorem detersit & in bellum euntem elephas excepit.

Iustinus li. 15.
Or. l. 2. c. 21.

Athen. l. 1. c. 12. ex Thilarcho.

Magnum.

Iust.

Poly. lib. 11. ex Iust. 40.

Dio l. 54.

Prop. l. 2. c. 10.

Virg. li. 6.

Philost. l. 2.

Dio li. 68.

Aurel. Victor in vita.

ANALECTA ANTIQVITATVM INDICARVM.

SECTIO PRIMA.

De Sacris.

Strabo l. 15. DVO Philoſophorum Indis genera Bracmanæ & Germani quorum illi præcipuæ apud eos religionis & famæ.

Picus Mirand. lib. 7. de prae. c. 9.

Hiero. in Iovi. Hic budda viuendi ritum præſcripſit.

Strabo vbi ſupra. Germani ſin vino veſtes ex corticibus, victum ex fructu ſibi quærebant.

Tertul.apolo. c. 42. Syluicolæ exules vitæ & nudi vt alii.

Cic. 5. Tuſc. Frigus & æſtum tolerabant ad flammas ſine gemitu ſe applicabant.

Strabo. Comam nutriebant initiati.

Idem l. 16. Cum Rege incipiente anno venabantur.

Alex. h. 4. c. 19. Alii carnibus abſtinebant lineis amicti ſubdio agentes, humi cubantes.

Philoſt. l. 3. 37 Annos dicti admittebantur ad lectiones.

Nob. l. 44. Gercetæ ſacris interdicebant criminales.

Philoſt. Sternutans, ſpuens, excreans eo die cœtu prohibebatur.

Alex. l. 6. c. 26. Draconem Singeum ſapientem aliqui colebant.

Idem l. 6. c. 4. Ionem plunialem patrio carmine reuerebantur

Philoſt. Gangem quoq; & Bacchum Herculemque gigãtis ſpecie.

Tertul. in marci lib. 1. Mundum æternum credebant.

Pauſa. Meſſe. Primi animos immortales dixerunt.

Solinus c. 55. Solem intuebantur indeque rimabantur ſecreta.

Helio. l. 2. Animam ſemel ingreſſam corpus deſpuere aut deſerere nefas.

Philo de Abrahamo. Antequam ſenectus aut morbus incurabilis creſcat rogo ſe iniiciebant.

Græcus

Græcus ſermo eis in vſu & honore.

Helio. li. 9. Alex. l. 4. Negat Strabo eos coronati. Philo.

Diis terreſtribus in Cauernis & ſoli edito loco rẽ ſacram faciebant fronde coronati.

Annulum & baculum geſtabant.

Immolare media die ora manum ſaltandoque.

Ordine totum ſacrum vide apud Philoſtratum.

Victimã præcluſo ſpiritu necabant ne quid mancum Diis offerrent.

Suidas vocat Brachmanis.

Brachuones menſibus Iulio & Auguſto ad fœminas ſeparatim habitantes traiiciebant proles 2. enixa abſtinebant, ſterili etiam ad quinquennium & poſt 40 dies remeabant, viuebant ad 150 auicum.

Herod. Euter. *Euripi Baccho.*

Bacchus Ægyptiis Oſyris, Græcis Dionyſius vocabatur.

Clientes barbatum colebant. Ouid. 4. me. Virg. 6. Æneid.

Pingebatur imberbis ryrſum gerens.

Curru vehi quem tigres trahant comi tentur Pantheræ cicures,

Strabo l. 10. Xenophon in hal. Plut. prol. ſym.

Comites habens Bacchos Silenos Tityros, ſatyros, Lenas.

Hedera quercus, abies ſimilax ei ſacra.

Itemque pica & draco, templum eius ex hedera habebat.

Nat. l. 5. c. 13.

Gamaritæ in eius ſacris cingula & hinnulorũ pelles.

Virg. in 4. Æneid.

Fœminæ funalibus, paſſis capillis, Enoe paſſim clamabant.

Ouid. 6. Met.

Vite caput tegitur, lateri ceruina ſiniſtro.

Vellera dependent, humero leuis incubat haſta.

Hæc generatim de Baccho, cætera ſuis locis addemus.

SECTIO SECVNDA

De publicis.

Strabo l. 16. Idem ib.

INDI neminem præter Deos adorabant.

Rex in Cãdade pulcherrimus tãtũ eligebatur.

Calius li. 8. c. 8. ex Arria. & Curtio.

Cum prodit, miniſtri thuribulis onuſti iter muniebant.

Rex

Rex aurea lectica margaritis pendentibus deferebatur.

Satellites ramos in quibus cantillantes aues circum ferebant.

Regia patens semper aureis fulciebatur Columnis.

Negat Athene. l. 10. c. 11. tamen inebriari. Cum venaretur Rex aut ebrius cubaret pellices cantum ciebant, & pedes perungebant.

Ph..o. l. 3. Ex albo verme Regi soli oleū fiebat qui solus cornu Asini silvestris bibebat.

Idem l. 2. Vltra 3 dies hospes Regi non aderat.

Ante cœnam cum suis balneo, disco, iaculo exercebatur lectoque è stramentis vtebatur.

Athena l. 10. c. 11. ex Onesicrito. Mensa Regi in modum altaris ad genua vsque vbi lancibus cum integris sæpe Leonibus erant.

Conuiuæ partes serio auferebant.

Strabo l. 15. Rex interdiu non dormiebat, nocte mutabat in horas cubile ob insidias.

Philost. l. 35. Rex nigros equos taurosque immolabat & aureum modium in Gange mergebat quotannis.

Anganges crescebat.

Æli. l. 8. c. 10. Rex cum Capitis curæ incumbebat legationes admittebat.

Alexan. l. 4. c. 10. Vltra triduum hospiti diuersari vno loco non licebat.

Philostr. l. 2. Hominum genera Indis Philosophi, agricolæ pastores, milites consiliarii.

Litteras ignorabant omnes consuetudinum tenacissimi.

Alexan. l. 6. c. 70. Filiis patre mortuo tutores duo dabantur peregrini.

Nec vsura nec Syngrapha Indis erat nec depositum.

Si quis mutuo depositumq; fraudetur non veniebat in iudicium.

Stoba. Ser. 44. Sed seipsos accusabant qui credidit & Rex Maximi reum tonderi solum iubebant.

Qui aliquem truncabât talione & manû mulctabâtur. — *Onesicritus apud Strab.*

Opificem lædere capitale.

Nautæ qui aberrauerat in faciem singuli spuebant. — *Stob. l. 44*

Mulier Regem ebrium necans merebatur filii successoris matrimonium. — *Onesicritus.*

Ter mendaci silentium semper, veraci immunitas dabatur. — *Strabo l. 15.*

Periurio cõuictus manuum pedumque extremis digitis decurtabatur. — *Alex. l. 6. c. 10.*

Qui Clientem deceperat perpetuo silentio mulctabatur nullius honoris aut Magistratus capax

Furtum grauiter plectebatur, vectigalis furtum capite.

Qui perniciosum quid inuenit, pœna, qui ei remedium, præmio afficiebatur.

Arundineis telis ferro præfixis vtebantur Bellantes Indi. — *Herod. l. 7.*

Mille militibus vexillum erat draco, in pertica argenteo capite, dentibus exertis, corpore sericis texto quod ad ventum qui concitato equo fiebat veri speciem referebat. — *Suidas.*

Gemmata Indi tentoria figunt. — *Claud. 1. Stil.*

Elephantis vtebantur. — *Diodo. l. 3. c. 5.*

Iaculabãtur perite ita vt pueri in mensa vltra sagittas saltarent. — *Thilo l. 2.*

Loco tubæ in abietis stipitem cauam volas consertas quatiebant.

Os vasis tintinnabulis pleni corio tauri tympanũ erat.

SECTIO TERTIA.

De re Priuata.

GANGES his erat aurifer. — *Plin. 33. c. 4.*

Decolor Indus tempora pennatis redimitus nigra sagittis. — *Pruden. Hamartig.*

Indus

Boeti.l. 2. carm. 1. Indus candidis miſcet virides lapillos.

Val. Max. l. 8. c. 13. Indi maxime longæui.

Vir. 2 Geor. Sola India nigrum fert Hebenum.

Mar. l. 1. epiſt. 108. Laudabantur Indi Sardoniches, Simiæ piper legebant.

Philoſt. l. 21. *Prop. l. 3. e. 2.* Inda canis aurum mittit, formica metallis, quod vecti Camelis legunt & niſi curſum anticipent ab eis lanientur.

Herod. l. 3. Quidam Indorum herba viuentes, neminem afficiebant ſupplicio.

Mela. l. 3. c. 7. Apud Cathæos ſponſa ſponſum eligebat.

Strabo l. 16. Cum maritis vrebantur q. aliquæ ſuos necabant vt alios haberent.

Matrimonia miſcebantur, in ſua quiſque pelle quieſcebat.

Infans 2 menſium Regi ſiſtebatur an dignus vita ſit cuius mentum coloribus inungebatur.

Gel. l. 19. Nutriebantur olim arbore tala.

Alexan. l. 4. c. Nemo iſtis locis ſeruus, libertas maxime amabatur.

Suidas de ritibus gentiliũ Pueri cibum ſumpturi apud gymnoſophiſtas magiſtros referebant quid ea boni egerint, qui nihil, impranſus ad opus remittebatur.

Gel. l. 13. Carmani in cæna ſanguinem eliciebant amicitiæ ſigno.

Strabo. Sibæ gens pellita & clauo Leones notans ob Herculem.

Arrianus. Paſtores comam à Bacho alere edocti, initiati erant.

Alii capillum raro tundebant, barbam nunquam.

Carbaſinis veſtibus, talaribus ſoleis ſe cõmuniebant.

Caput linteis globatis tegebant.

Potus oriza, cibus ex hordeo, vini niſi in ſacris nullus vſus.

Scaliger in Tardanes exerc. 103. Adamantes in monte Biſingar paludibus venenoſis cincto gignebãtur in quẽ Indi carnes ia-

 culaban-

bantur quibus hærẽs Adamas ab aquilis in nidos portatus decidit præ pondere.

Cassio.l. 5. c. 34. l. 1. l. 30.

Chamelæontis natura explicatur.

Itemq; Elephanti à Strabo. l. 15. Lipsi in epist. Philostr.

Plinius l. 2. c. 96.

Montes 2 sunt iuxta Indum quorum vnus ferrum respuebat, alter admittebat.

Cassiod. l. 9. epist. 3.

Grues aurum effodiebant eius inspectione gaudentes quod sic aptatur. Minuta grauiora descendentibus aquis à genetrice terra separant quæ fictilibus recõdita vasta fornace decoquebat donec vtiliter soluantur in liquorem, riuos quoq; de flamma venientes tanto igne depurgabant, quousque pulchritudinem sui prodat quam ne cuperetur, terra abscondit.

Herod. l. 3.

Vestem Indi habebant ex segete, quam vbi inciderint & messuerint plectentes induebant.

Curtius. l. 8.

Capita linteis obtegebant mento intonsi.

Calcei ipsis erant ex corticibus.

Philost. l. 2.

Nobilium vestes ex bysso.

Strabo. l. 15.

Strigilibus Hebeni corpora expoliebant.

Elia. l. 8 Val. Max. l. 2. c. 6.

Indi circulatores erant eximii & longæui.

Mela. l. 3. c. 7.

Mel frõdibus & lanas silua ferebat.

Philost. l. 2.

Clunes tigridis tantum edebant quia nascens pedes ad Solem leuabat.

Dio. l. 3.

Arundinibus ad esum & naues vtebantur.

Athenæus. 4. c. 16.

Singulis sua est mensa in qua ante omnia cathinus aureus cum oriza.

Alexander. l. 4. c. 8.

Pari bouiũ sponsas mercabantur eiusdem tribus

Strabo. l. 15

Aliqui præmium virgines dabant pugnis vincenti.

Taxilæ deficientibus mediis.

Et classico filias in foro productas proclamabant.

Cic. 2. de natura.

Indus conferebat agros magnam vim seminũ frumento similium deportans.

Diod. l. 3.

Bis autem per annum terra omnem fructum producebat.

Plutar. de ore Orbis Lunae

Indica radix fumigata quidam ore canentes nutriebantur.

Georg.

Indica tosta dicta vbi torret sitientes Sirius agros.

Catullus. c. 46.

Quidam ægros in nemus deducebāt ibique relinquebant.

Sol. c. 56.
Lucia. de luctu.

Adipe suilla quidam cadauera oblinebant alii epulabantur senes & ægros.

Stob. 15. 123.

Carissimam vxorum secum cremabant Indi.

Strabo ex Hero.

Mulieres cum vir obierit in certamen veniebāt, quam earum maxime vir amarit victrix prosequentibus suis rogū inibat.

SCYTHICA.

ILLVSTRISSIMO CAROLO DE LONQVEval Comiti de Busquoii Baroni de Vaux &c. Equiti ordinis de Calatraue, generali tormentorum bellicorum &c.

ETSI Musis quietem amantibus cũ Bellona nihil commune videatur, est tamen aliquid Palladi cum bello; quæ nõ magis Tritonia est quam hastifrema. Quid Romanis cum Ennio, Cæsari cum pugillaribus, Bizantino illi cũ Tacito & alteri cũ Suetonio: Otiandũ erat subinde, quiescẽdum nonnũquam; nec otium honestius, nec quies liberalior ea quæ est cum & in literis. Nolo tetricas subtilitates animum magnis occupatum pulsare, alterius nota sunt, quas voco bellatorum litteras: oculis nimirum & animo perlegere maiorum gesta, ibi si quid fortiter, si quid prudenter æmulari, nec tam nudo vocum tinnitu, quam viuo ad res præclaras exemplo oblectari. Hanc cum sciam Comes Illustrissime, esse mentem, hæc mea Scythica sub nominis tui vmbra delitescere potissimum volui vt quæ maxime bellica sint maxime barbara, tibi autem cum bello, tibi cum barbaris res est. Qui fide & Rege eiurato libidini suæ verius quam libertati militant. Horum pertinaciæ tua cõstantia, perfidiæ fides, tumori tua se sistit magnitudo. Et aspirabat Deus exercituum penes quẽ temporũ sunt momenta Interim, Princeps inclyte, parua hæc quibus vires & pondus addet tua humanitas, gratanti animo accipe ab eo qui se tibi tuuque lubens fatetur deuinctum

ctum non tam suo quam sororis nomine, quæ in Illustriss.mæ Matris tuæ ante annos aliquot adscita familiam supra quam morborum vis continua & obsequio non vndequaque apta mereatur, habetur curiosissime, cuius causam ego sumere non erubescam Illustrissime Comes.

Æternùm tuus

Ioan. Bap. Gramaije.

Scythi-

CAPVT I.

Iust. l. 2. ex Catone.

SCYTHIAM primo post diluuium habitatam multis argumentis conātur probare auctores, ad quos sacrarum litterarum non peruenit cognitio. Cuius infinitæ gentes Regiones ob temporum vicissitudines & hominum migrationes incertæ scriptorum qui tam incultam barbariam attingere operæ pretium duxerunt inter se diuersissimi. Mox carptim ex omnibus quantū fieri per auctores licet quædā seligemus, quæ Scythiam Regionum Asiæ maximam præclare factis minimam non fuisse conuincant.

Gentes Scythicæ numerātur à Plinio l. 6. c. 16.

Ptolemae l. 6. a c. 14. Tollioni Claudio Textea c. 8. numero 224. Strab. l. 11. Herod. l. 4. Mela l. 3. c. 5.

Quæ hic desiderantur in Scythia Europæa latius prosequemur. Asia.

Magog Noachi nepos plerisque putatur huius gentis Saturnus Aliis Assenez aliis *o* Sacam nominantibus. Vnde fortassis Sacarū apud Persas nomen pro iisdem qui Homero Cimmerii, aliis Nomades, nobis Scythæ vocantur. Qui legibus primum communibus vsi delitiis vacabāt omnium iniuriis expositi, inertes stupidi. Et quamuis loci natura ad virtutem faceret, ea ipsa tamen ad furorem abutebantur. Donec Hercules intrauit Scythiæ multiuagas domos, calcauitq; freti terga rigentia, & gentes patrii cædibus hospitas cōposuit meliore modo. Filia Regis *c* ibidem formæ elegantia omnium oculos in se conuertens, cum tamen omnium votis satisfacere æque nec posset nec vellet procique magis magisque instarēt, ab Hercule liberata est cui sedis occasionem præbuit & vindictæ immuniti furto gregis iniuria, inuitabat Regiæ Virginis promissa consuetudo. Ex qua deinceps 3 sustulit filios Gelonum *o* Agathyrsum & Scythem; quorum hic Iunior quod re bellica Patri similior rex pecuniario & Agricolatione fratribus superior esset, regno dignus est creditus.

Ie. h. l. 1. c. 11. Esaya 51.

° Cato in originibus.

Athenæus. l. 12. c. 9

Herod. l. 4. ait eius in saxo ibidem esse memoriam

Sene. Herculis furentis actu 2.

d. Hic forte Cargitans est Bor sthenis & iouis filius notāto. Herod. in Melpomene.

In Hylea c. Ideo facte virginis & cauda viperina fuisse fingitur quæ forte Venus Apaturia est.

Strabo. l. 11.

Hunc fabulantur Herculē ei regnum dedisse quod solus patrium arcum posset tendere.

Hi forte sunt qui Lipax. au: Arpaxu & Colaxau. aliis vocantur.

Suidas à Thyrsis Agathyrsos decima. 4. vide Seruium in 4 Æneide.

Fabulantur cælitus demissa. aratrum, iugum, securim, phialam aureā quæ aliis accedentibus ardere visa minor natu attigit & abstulit.

CA-

CAPUT II.

Bactriana.

ETIAMSI Scythiæ terminis hic populus non comprehendatur, tamen quia moribus non absimilis fuit & ab iis originem traxit hic interſeram. Fuerunt Bactriani Iouis Beli tempore, Babylonici *a* imperii pars. Qui Cameſeno humani generis hoſti regnum permiſerunt. Fuit hic Magiæ *b* primus inuentor & poſt mortem Zoroaſtris *c* nomen adeptus præſtigiis ſuis ignaros *d* induxit in *e* dracorem. Vicies centena millia verſuum ſcripſiſſe memoriæ proditum eſt, arteſque liberales inueniſſe proditum eſt, 20 autem annis in deſerto vixiſſe caſeo ita temperato vt nō ſentiret vetuſtatem. Cùm hoc graue Nino bellum fuit, qui decies ſepties centena millia peditum, equitum millia ducenta, currus falcatos 10600 educens Bactrianum agrum populabatur cui Zoroaſtres comparato 400000. valido exercitu occurrens, pugna commiſſa ſuperior euadit, cæſiſque 100000 vſq; ad montes proximos proſequitur fugiẽtes, donec ferente ſuis auxilium Nino repulſi vrbi quiſq; ſuæ ſubſidio fugerunt. Bactria regni caput obſeſſa & Semiramidis plebeiæ tum adhuc arte capta, quæ arcem loci genio munitam præſidio vacuam contemplata, illic victoriæ viam inuenit, vbi aditum nemini patere ſecuri hoſtes opinarentur. Ita arce capta, vrbs dedita, rex victus, regno præfectus datus, in quo non multò poſt exercitum in Indos eductura collegit Semiramis, rebellionem autem cogitantes Arius Niniæ filius perdomuit. Ita in fide manſerunt donec variante fortuna cum imperio Medis ad potius quam ſubiecti ſint. Et ſane his accepta ferenda Arbacis victoria, cum enim aliquot prœliis á Sardanapalo victus numeruſq; militum cum animo continuis cladibus creſceret fuga in Medos reuertiſſet, niſi Belochi ex aſtris monito

Hodie Zartarea Zagatua vocatur.

Tolonus & alij eundem hunc eſſe voluit, cum in Miſraim Chami ſiu.

a [illegible] *l. 5.*
b [illegible] *l. 10. c. 1.*

A[illegible]*. de li. Dei.*

T[illegible]*nius ex Ariſtot.*

c Id eſt, viuum ſidus qui a igne caieſti con[illegible] *vnde quidam eum, ub igneo ſpecie.*

d Poſteris cultum affirmant.

e Pranunciatum hoc volunt cum recens natus rideret cerebrumq; tantum palpitaret vt manus impoſita reiiceretur.

P[illegible] *l. 11. c. 42. & in*[illegible] *forſan Agronem dictũ* [illegible]

C[illegible] *l. 23. c. 5.*

Diodo. l. 3. c. 2. ex Cteſia.

Solinus c. 4.

Cteſias vult audito Aſtyagem victum eos mox ſe d[illegible]*iſſe.*

Statius 3. ſilvarum.

[illegible] *l. 5. has à Ninia g*[illegible] *ponit.*

Iuſti. l. 1.

Diodo. l. 3. c. 5.

Idem l. 3. c. 7.

Vide Aſſyriaca.

Græcus ſermo eis in vſu & honore.

Helio. li. 9. Alex. l. 4.

Diis terreſtribus in Cauernis & ſoli edito loco rē ſacram faciebant fronde coronati.

Negat Strabo eos coronari. Philo.

Annulum & baculum geſtabant.

Immolare media die ora manum ſaltandoque.

Ordine totum ſacrum vide apud Philoſtratum.

Victimā præcluſo ſpiritu necabant ne quid mancum Diis offerrent.

Brachuones menſibus Iulio & Auguſto ad fœminas ſeparatim habitantes traiiciebant proles 2. enixa abſtinebant, ſterili etiam ad quinquennium & poſt 40 dies remeabant, viuebant ad 150 annum.

Suidas vocat, Brachmanes.

Bacchus Ægyptiis Oſyris, Græcis Dionyſius vocabatur.

Herod. Euter. *Euripe Bacchis.*

Pingebatur imberbis tyrſum gerens.

Clientes barbatum colebant.

Curru vehi quem tigres trahant comitentur Pantheræ cicures,

Ouid. 4. me. Virg. 6. Æneid.

Comites habens Bacchos Silenos Tityros, ſatyros, Lenas.

Strabo l. 10. Xenophon in hal. Plut. prol. ſym.

Hedera quercus, abies ſimilax ei ſacra.

Itemque pica & draco, templum eius ex hedera habebat.

Nat. l. 5. c. 13.

Gamaritæ in eius ſacris cingula & hinnulorū pelles.

Virg. in 4. Æneid.

Fœminæ funalibus, paſſis capillis, Enoe paſſim clamabant.

Ouid. 6. Met.

Vite caput tegitur, lateri ceruina ſiniſtro.

Vellera dependent, humero leuis incubat haſta.

Hæc generatim de Baccho, cætera ſuis locis addemus.

SECTIO SECVNDA

De publicis.

Strabo l. 15. Idem ib.

INDI neminem præter Deos adorabant.

Rex in Cādade pulcherrimus tātū eligebatur.

Cum prodit, miniſtri thuribulis onuſti iter muniebant.

Cælius li. 8. c. 1. ex Arria. & Curtio.

Rex

Rex aurea lectica margaritis pendentibus deferebatur.

Satellites ramos in quibus cantillantes aues circum ferebant.

Regia patens semper aureis fulciebatur Columnis.

Negat Athene. l. 10. c. 11. eum inebriare. Cum venaretur Rex aut ebrius cubaret pellices cantum ciebant, & pedes perungebant.

Philo. l. 3. Ex albo verme Regi soli oleũ fiebat qui solus cornu Asini siluestris bibebat.

Idem l. 2. Vltra 3 dies hospes Regi non aderat.

Ante cœnam cum suis balneo, disco, iaculo exercebatur lectoque è stramentis vtebatur.

Athena. l. 10. c. 11. ex Onesicrito. Mensa Regi in modum altaris ad genua vsque vbi lancibus cum integris sæpe Leonibus erant.

Conuiuæ partes serio auferebant.

Strabo l. 15. Rex interdiu non dormiebat, nocte mutabat in horas cubile ob insidias.

Philost. l. 15. Rex nigros equos taurosque immolabat & aureum modium in Gange mergebat quotannis.

Anganges crescebat.

Æli. l. 8. c. 10. Rex cum Capitis curæ incumbebat legationes admittebat.

Alexan. l. 4. c. 10. Vltra triduum hospiti diuersari vno loco non licebat.

Philostr. l. 2. Hominum genera Indis Philosophi, agricolæ pastores, milites consiliarii.

Litteras ignorabant omnes consuetudinum tenacissimi.

Alexan. l. 6. c. 10. Filiis patre mortuo tutores duo dabantur peregrini.

Nec vsura nec Syngrapha Indis erat nec depositum.

Si quis mutuo depositumq; fraudetur non veniebat in iudicium.

Stoba. Ser. 44. Sed seipsos accusabant qui credidit & Rex Maximi reum tonderi solum iubebant.

B.eti.l. 2. num. 10 Indus candidis miſcet virides lapillos.

Val. Max. l. 8. c. 13. Indi maxime longæui.

Vir. 2. Geor. Sola India nigrum fert Hebenum.

Mar. l. 1. epiſt. 108. Laudabantur Indi Sardoniches, Simiæ piper legebant.

Philoſt. l. 81. *Prop. l. 3. c. 2.* Inda canis aurum mittit, formica metallis, quod vecti Camelis legunt & niſi curſum anticipent ab eis lanientur.

Herod. l. 3. Quidam Indorum herba viuentes, neminem afficiebant ſupplicio.

Mela. l. 3. c. 7. Apud Cathæos ſponſa ſponſum eligebat.

Strabo l. 16. Cum maritis vrebantur q. aliquæ ſuos necabant vt alios haberent.

Matrimonia miſcebantur, in ſua quiſque pelle quieſcebat.

Infans 2 menſium Regi ſiſtebatur an dignus vita ſit cuius mentum coloribus inungebatur.

Gel. l. 29. Nutriebantur olim arbore tala.

Alexan. l. 4. c. Nemo iſtis locis ſeruus, libertas maxime amabatur.

Suidas de ritibus gentiliũ Pueri cibum ſumpturi apud gymnoſophiſtas magiſtros referebant quid ea boni egerint, qui nihil, impranſus ad opus remittebatur.

Gel. l. 91. Carmani in cæna ſanguinem eliciebant amicitiæ ſigno.

Strabo. Sibæ gens pellita & clauo Leones notans ob Herculem.

Arrianus. Paſtores comam à Bacho alere edocti, initiati erant.

Alii capillum raro tundebant, barbam nunquam.

Carbaſinis veſtibus, talaribus ſoleis ſe cõmuniebant.

Caput linteis globatis tegebant.

Potus oriza, cibus ex hordeo, vini niſi in ſacris nullus vſus.

Scaliger in Tardanes exerc. 103. Adamantes in monte Biſingar paludibus venenoſis cincto gignebãtur in quẽ Indi carnes ia-

bantur quibus hæres Adamas ab aquilis in nidos portatus decidit præ pondere.

Cassio. l. 5. c. 34. l. 1. l. 30. Chamelæontis natura explicatur.

Itemq; Elephanti à Strabo. l. 15. Lipsi in epist. Philostr.

Plinius l. 2. c. 96. Montes 2 sunt iuxta Indum quorum vnus ferrum respuebat, alter admittebat.

Cassiod. l. 9. epist. 3. Grues aurum effodiebant eius inspectione gaudentes quod sic apratur. Minuta grauiora descendentibus aquis à genetrice terra separant quæ fictilibus recōdita vasta fornace decoquebat donec vtiliter soluantur in liquorem, riuos quoq; de flamma venientes tanto igne depurgabant, quousque pulchritudinem sui prodat quam ne cuperetur, terra abscondit.

Herod. l. 3. Vestem Indi habebant ex segete, quam vbi inciderint & messuerint plectentes induebant.

Curtius. l. 8 Capita linteis obtegebant mento intonsi.

Calcei ipsis erant ex corticibus.

Philost. l. 2. Nobilium vestes ex bysso.

Strabo. l. 15. Strigilibus Hebeni corpora expoliebant.

Elia. l. 8 Val. Max. l. 8. c. 6. Indi circulatores erant eximii & longæui.

Mel frōdibus & lanas silua ferebat.

Mela. l. 3. c. 7. Clunes tigridis tantum edebant quia nascens pedes ad Solem leuabat.

Philost. l. 2.

Dio. l. 3. Arundinibus ad esum & naues vtebantur.

Athenaus. 4. c. 16. Singulis sua est mensa in qua ante omnia cathinus aureus cum oriza.

Alexander. l. 4. c. 8. Pari boum sponsas mercabantur eiusdem tribus

Strabo. l. 15 Aliqui præmium virgines dabant pugnis vincenti.

Taxilæ deficientibus mediis.

Et classico filias in foro productas proclamabant.

Cic. 2. de natura. Indus conserebat agros magnam vim seminū frumento similium deportans.

Diod. l. 3. Bis autem per annum terra omnem fructum producebat.

Indica

Plutar. de ore Orbe Lunæ Indica radix fumigata quidam ore canentes nutriebantur.

Georg. Indica tosta dicta vbi torret sitientes Sirius agros.

Catullus. c. 46. Quidam ægros in nemus deducebāt ibique relinquebant.

Sil. c. 56. *Lucia. de luctu.* Adipe suilla quidam cadauera oblinebant aliĩ epulabantur senes & ægros.

Strab. 15. 123. Carissimam vxorum secum cremabant Indi.

Strabo ex Hero. Mulieres cum vir obierit in certamen veniebāt, quam earum maxime vir amarit victrix prosequentibus suis rogū inibat.

SCYTHICA.

ILLVSTRISSIMO CAROLO DE LONQVEval Comiti de Busquoii Baroni de Vaux &c. Equiti ordinis de Calatraue, generali tormentorum bellicorum &c.

ETSI Musis quietem amantibus cũ Bellona nihil commune videatur, est tamen aliquid Palladi cum bello; quæ nõ magis Tritonia est quam hastifrema. Quid Romanis cum Ennio, Cæsari cum pugillaribus, Bizantino illi cũ Tacito & alteri cũ Suetonio: Otiandũ erat subinde, quiescẽdum nonnũquam; nec otium honestius, nec quies liberalior ea quæ est cum & in literis. Nolo tetricas subtilitates animum magnis occupatum pulsare, alterius nota sunt, quas voco bellatorum litteras: oculis nimirum & animo perlegere maiorum gesta, ibi si quid fortiter, si quid prudenter æmulari, nec tam nudo vocum tinnitu, quam viuo ad res præclaras exemplo oblectari. Hanc cum tuam Comes Illustrissime, esse mentem, hæc mea Scythica sub nominis tui vmbra delitescere potissimum volui vt quæ maxime bellica sint maxime barbara, tibi autem cum bello, tibi cum barbaris res est. Qui fide & Rege eiurato libidini suæ verius quam libertati militant. Horum pertinaciæ tua cõstantia, perfidiæ fides, tumori tua se sistit magnitudo. Et aspirabat Deus exercituum penes quẽ temporũ sunt momenta. Interim, Princeps inclyte, parua hæc quibus vires & pondus addet tua humanitas, gratanti animo accipe ab eo qui se tibi tuisque lubens fatetur deuin-

ctum

ctum non tam suo quam sororis nomine, quæ in Illustriss.mæ Matris tuæ ante annos aliquot adscita familiam supra quam morborum vis continua & obsequio non vndequaque apta mereatur, habetur curiosissime, cuius causam ego sumere non erubescam Illustrissime Comes.

Æternùm tuus

Ioan. Bap. Gramaiye.

Scythi-

CAPUT I.

Iust. l.2. ex Catone.

SCYTHIAM primo post diluuium habitatam multis argumentis conātur probare auctores, ad quos sacrarum litterarum non peruenit cognitio. Cuius infinitæ gentes Regiones ob temporum vicissitudines & hominum migrationes incertæ scriptorum qui tam incultam barbariam attingere operæ pretium duxerunt inter se diuersissimi. Mox carptim ex omnibus quantū fieri per auctores licet quædā seligemus, quæ Scythiam Regionum Asiæ maximam præclare factis minimam non fuisse conuincant.

Gentes Scythicæ numerātur à Plinio l. 6. c. 16.

Ptolemæo l. 6. a c. 14. Tolsione Claudio T. 2 st 2 a c. 8. numero 224. Strab. l. 11. Herod. l. 4. Mela l. 3. c. 5.

Quæ hic desiderantur in Scythia Europæa latius prosequemur. Asia.

Magog Noachi nepos plerisque putatur huius gentis Saturnus Aliis Assenez aliis *o* Sacam nominantibus. Vnde fortassis Sacarū apud Persas nomen pro iisdem qui Homero Cimmerii, aliis Nomades, nobis Scythæ vocantur. Qui legibus primum communibus vsi delitiis vacabāt omnium iniuriis expositi, inertes stupidi. Et quamuis loci natura ad virtutem faceret, ea ipsa tamen ad furorem abutebantur. Donec Hercules intrauit Scythiæ multiuagas domos, calcauitq; freti terga rigentia, & gentes patrii cædibus hospitas cōposuit meliore modo. Filia Regis *c* ibidem formæ elegantia omnium oculos in se conuertens, cum tamen omnium votis satisfacere æque nec posset nec vellet procique magis magisque instarēt, ab Hercule liberata est cui sedis occasionem præbuit & vindictæ immuniti furto gregis iniuria, inuitabat Regiæ Virginis promissa consuetudo. Ex qua deinceps ; sustulit filios Gelonum *o* Agathyrsum & Scythem; quorum hic Iunior quod re bellica Patri similior rex pecuniario & Agricolatione fratribus superior esset, regno dignus est creditus.

Ioseph. l. 1. c. 11.
Esaya 51.
o Cato in originibus.

Athenæus. l. 12. c. 9.

Herod. l. 4. ait eius in saxo ibidem esse memoriam

Sene. Herculis furentis actu 2.

d. Hic forte Cargitane est Borysthenis & ionis filius notāte. Herod. in Melpomene.

In Hylæa c. Ideo facie virginis & cauda viperina fuisse fingitur quæ forte Venus Apaturia est.

Strabo. l. 11.

Huic fabulantur Herculē ei regnum dedisse quod solus patrium arcum posset tendere.

Hi forte sunt qui Lipox. au: Arpaxu & Colaxau, aliis vocantur.

Suidas à Thyrsis Agathyrsos decimæ. 4. vide Seruium in 4 Æneide.

Fabulantur cælitus demissa. aratrum, iugum, securim, phialam aureā quæ aliis accedentibus ardere visa minor natu attigit & abstulit.

CA-

CAPVT II.

Bactriana.

Hodie Zartarea Zagatea vocatur.

ETIAMSI Scythiæ terminis hic populus non comprehendatur, tamen quia moribus non absimilis fuit & ab iis originem traxit hic interscram, Fuerunt Bactriani Iouis Beli tempore, Babylonici *a* imperii pars. Qui Cameseno humani generis hosti regnum permiserunt. Fuit hic Magiæ *b* primus inuentor & post mortem Zoroastris *c* nomen adeptus præstigiis suis ignaros *d* induxit in *e* dracorem. Vicies centena millia versuum scripsisse memoriæ proditum est, artesque liberales inuenisse proditum est, 20 autem annis in deserto vixisse caseo ita temperato vt nō sentiret vetustatem. Cum hoc graue Nino bellum fuit, qui decies septies centena millia peditum, equitum millia ducenta, currus falcatos 10600 educens Bactrianum agrum populabatur cui Zoroastres comparato 400000. valido exercitu occurrens, pugna commissa superior euadit, cæsisque 100000 vsq; ad montes proximos prosequitur fugiētes, donec ferente suis auxilium Nino repulsi vrbi quisq; suæ subsidio fugerunt. Bactria regni caput obsessa & Semiramidis plebeiæ tum adhuc arte capta, quæ arcem loci genio munitam præsidio vacuam contemplata, illic victoriæ viam inuenit, vbi aditum nemini patere securi hostes opinarentur. Ita arce capta, vrbs dedita, rex victus, regno præfectus datus, in quo non multò post exercitum in Indos eductura collegit Semiramis, rebellionem autem cogitantes Arius Niniæ filius perdomuit. Ita in fide manserunt donec variante fortuna cum imperio Medis ad potius quam subiecti sint. Et sane his accepta ferenda Arbacis victoria, cum enim aliquot prælijs á Sardanapalo victus numerusq; militum cum animo continuis cladibus cresceret fuga in Medos reuertisset, nisi Belochi ex astris monito

Marginal notes (left): a Berosus l. 5: b [illegible] l. 30. c. 1. — August. de ci. Dei. — T[illegible] ex Aristot. — P[illegible] l. 18. c. 42. & in [illegible] Agronem dictū [illegible]. — [illegible] l. 23. c. 5. Diodo. l. 3. c. 2. ex Ctesia. — Ctesias vult au[illegible] Astyagem [illegible] eos mox se [illegible]. — Statius 3. filuarum. — [illegible] l. 5. has à Ninia [illegible] ponit. — Iusti. l. 1. — Diodo. l. 3. c. 5. — Idem l. 3. c. 7. — Vide Assyriaca.

Marginal notes (right): Tolonus & alij eundem hunc esse volunt, cum in Misraim Chami filio. — c Id est, viuum sidus quia igne cælesti cen[illegible], vnde quidam eum, sub igneis specie. — d Posteris cultum affirmant. — e Praenunciatum hoc volunt cum recens natus rideret cerebrumq; tantum palpitaret vt manus imposita reijceretur. Solinus c. 4.

nito auxilium expectaret Bactrianorum quorum viribus auctus secundo prælio victor euasit. Medio tempore Bacchus Indis comitatus in Bactros profectus fæminas præmittebat, quarum contemtu montibus relictis in plana deductos facile debellat. Ægyptiis paruisse Simandii tempore Bactrianos apparet ex nobili illa in filios à se descíscentes huic genti præpositos Regis bellum, cuius victoria Leoni domestico quem rex dudum aluerat adscribenda validissime pro nutricio suo donec hostem in fugam verteret decertans.

Polyænus l. 2.

Diodorus l. 2.

Depictum in aula Ægyptia.

CAPVT III.

Sarmatica.

VT Bactriani, & Parthi Scythicæ originis sine vlla putantur controuersia ita & Sauromatæ. Quorum Reges antiqua bellorum fama notissimi celebrantur.

Alias Sarmatæ.

Iustinus lib. 2.

Diodorus l. 5.

Polyænus.

Occasio autem huius Coloniæ talis fuit, cum Amazones Græcis in mari cæsis nauigandi imperitæ, nauticorum instrumentorum inopes in Scythiæ oram ventis delatæ essent, primum in palantes equorum greges impetum facientes, plurimos abegerunt. Quibus vectæ obuios quosque petebant, Scythæ quid hominū genus esset ignari tam diu restiterūt donec earum aliquibus captis compertum est fæminas esse, tum mutato pugnæ genere pugnam detrectantes castra castris apposuerunt. Et quidem obseruato circa medium die earum ad aluum leuandum egressu, vnus palantem vnam offendens familiarius agere cœpit, sociis idem agendi relinquens exemplum. Tandem illectis fæminea arte viraginum animis de matrimoniis agi cœptum. Iam enim illæ Scythico sermoni se assuefecerant. Cumque difficilis fore videretur harum cum Scythicis mulieribus communio ob morum & naturæ disparitatem, placuit alias

Herod. l. 4.

Melpomene.

Traie-

traiecto flumine sedes petere. Hoc factum; & exinde Sarmatæ suam trahant originem, qui ideo Græcis solœzisare dicuntur, quod fœminæ linguæ Scythicæ exactam notitiam habere non potuerint.

CAPVT IV.

Antiqua quædam alicuius nominis in Scythia.

SCYTHIS summæ gloriæ detur necesse est, quod nunquam vniuersim domiti sint. Quanquam enim à Vegone Ægyptio lacessiti sint, ab Assyriis tentati à Manachena Israhelita subiugati scribantur, à Sesostre Ægyptio populationibus crebris infestati. Hæc tamen omnia exiguam populi partem & littorales duntaxat concernunt. Ipsi vero quanquam falsa supputatione 1500 annis ante Ninum Asiam sibi vectigalem vidisse scribātur, sed priusquam ad bella procedamus quæ ordine suo & tempore circumscribi possunt, præmittemus quæda hinc inde collecta. Herculi quē supra progenitorem Scythis dedimus summa intercessit necessitudo cum Prometheo quodam a Caucasi habitatore, qui cæli contemplator b assiduis in montibus c frequens astrorum rationem docuit & obseruauit bouemque primus immolauit, vir vt prudentiæ ita pietatis eximiæ. Antiqua est Abaridis Scythæ memoria Senthæ filii qui desiderio sciendi tactus in Græciam abiit legatione ibidem functus cum pestis totum orbem depasceretur, responsumque esset oportere Athenienses vota facere pro omnibus.

Inter Reges autem antiquos Scythiæ, Agaëtes legitur Cyrnesque maritus alter sed nomine suppresso quorum ille Ætæ Panticapei condendi fecit potestatem, hic Phryxum cum arte pædagogo captiuum liberauit, Dardanus quoq; cuius filiam Idæam duxit Phineus, & Lyncus homo ad insidias com-

Iustinus li. 1. & 2. *Suidas.* *Diod. li. 2.* *Iust. l. 2.* *Herod. l. 2.* *Macrob. l. 1. in somnium Scipionis.* *b Cic. 5. Tuscu.* *c Alciatus l. 3. emblemate 28.* *Plin. l. 7. c. 56.* *3. Olympiade.* *Suidas.* *Stephanus.* *Diod. l. 4.* *Idem li. 4.*

a Hinc in ea religatus fingitur, vt Mart. amphitheatri epigra. 7.

Hinc ab aquila depasci eius iecur fabu. Vir. 6. Æneî.

Hinc fabula Apollinis sagittam è Græcia ad Scythas euolasse.

Hæc eadem ob scelus in priuignos à marito necata refertur.

Græcus ſermo eis in vſu & honore.

Helio. li. 9. Alex. l. 4. Negat Strabo eos coronati. Philo.

Diis terreſtribus in Cauernis & ſoli edito loco rē ſacram faciebant fronde coronati.

Annulum & baculum geſtabant.

Immolare media die ora manum ſaltandoque.

Ordine totum ſacrum vide apud Philoſtratum.

Victimā præcluſo ſpiritu necabant ne quid mancum Diis offerrent.

Suidas vocat Brachmanes.

Brachuones menſibus Iulio & Auguſto ad fœminas ſeparatim habitantes traiiciebant proles 2. enixa abſtinebant, ſterili etiam ad quinquennium & poſt 40 dies remeabant, viuebant ad 150 auicum.

Herod. Euter. *Euripi Bacch.*

Bacchus Ægyptiis Oſyris, Græcis Dionyſius vocabatur.

Clientes barbatum colebant.

Pingebatur imberbis tyrſum gerens.

Ouid. 4. me. Virg. 6. Æneid.

Curru vehi quem tigres trahant comi tentur Pantheræ cicures,

Strabo l. 10. Xenophon in hal. Plut. prol. ſym.

Comites habens Bacchos Silenos Tityros, ſatyros, Lenas.

Hedera quercus, abies ſimilax ei ſacra.

Itemque pica & draco, templum eius ex hedera habebat.

Nat. l. 5. c. 13.

Gamaritæ in eius ſacris cingula & hinnulorū pelles.

Virg. in 4. Æneid.

Fæminæ funalibus, paſſis capillis, Enoe paſſim clamabant.

Ouid. 6. Met.

Vite caput tegitur, lateri ceruina ſiniſtro.

Vellera dependent, humero leuis incubat haſta.

Hæc generatim de Baccho, cætera ſuis locis addemus.

SECTIO SECVNDA

De publicis.

Strabo l. 16. Idem ib.

INDI neminem præter Deos adorabant.

Rex in Cādade pulcherrimus tātū eligebatur.

Celius li. 8. c. 1. ex Arria. & Curtio.

Cum prodit, miniſtri thuribulis onuſti iter muniebant.

Rex

Rex aurea lectica margaritis pendentibus deferebatur.

Satellites ramos in quibus cantillantes aues circum ferebant.

Regia patens semper aureis fulciebatur Columnis.

N[illegible]at Athene. l. 10. c. 11. tum inebriari.

Cum venaretur Rex aut ebrius cubaret pellices cantum ciebant, & pedes perungebant.

Ph[illegible]. l. 3.

Ex albo verme Regi soli oleũ fiebat qui solus cornu Asini siluestris bibebat.

Idem l. 2.

Vltra 3 dies hospes Regi non aderat.

Ante cœnam cum suis balneo, disco, iaculo exercebatur lectoque è stramentis vtebatur.

Athena l. 10. c. 11. ex Onesicrito.

Mensa Regi in modum altaris ad genua vsque vbi lancibus cum integris sæpe Leonibus erant.

Conuiuæ partes serio auferebant.

Strabo l. 15.

Rex interdiu non dormiebat, nocte mutabat in horas cubile ob insidias.

Philost. l. 35.

Rex nigros equos taurosque immolabat & aureum modium in Gange mergebat quotannis.

Anganges crescebat.

Æ i. l. 8. c. 10.

Rex cum Capitis curæ incumbebat legationes admittebat.

Alexan. l. 4. c. 10.

Vltra triduum hospiti diuersari vno loco non licebat.

Philostr. l. 2.

Hominum genera Indis Philosophi, agricolæ pastores, milites consiliarii.

Litteras ignorabant omnes consuetudinum tenacissimi.

Alexan. l. 6. c. 7.

Filiis patre mortuo tutores duo dabantur peregrini.

Nec vsura nec Syngrapha Indis erat nec depositum.

Si quis mutuo depositumq; fraudetur non veniebat in iudicium.

Stoba. Ser. 44.

Sed seipsos accusabant qui credidit & Rex Maximi reum tonderi solum iubebant.

Boeti.l. 2. metr. 1. Indus candidis miſcet virides lapillos.

Val. Max.l. 8.c. 13. Indi maxime longæui.

Vir. 2. Geor. Sola India nigrum fert Hebenum.

Mar. l. 1.epiſt.108. Laudabantur Indi Sardoniches, Simiæ piper legebant.

Philoſt. l. 21. Inda canis aurum mittit, formica metallis, quod

Prop. l. 3. e. 2. vecti Camelis legunt & niſi curſum anticipent ab eis laniențur.

Herod. l. 3. Quidam Indorum herba viuentes, neminem afficiebant ſupplicio.

Mela.l. 3. c.7. Apud Cathæos ſponſa ſponſum eligebat.

Strabo l.16. Cum maritis vrebantur q. aliquæ ſuos necabant vt alios haberent.

Matrimonia miſcebantur, in ſua quiſque pelle quieſcebat.

Infans 2 menſium Regi ſiſtebatur an dignus vita ſit cuius mentum coloribus inungebatur.

Gel. l. 29. Nutriebantur olim arbore tala.

Alexan.l. 4. c. Nemo iſtis locis ſeruus, libertas maxime amabatur.

Suidas de ritibus gentiliū Pueri cibum ſumpturi apud gymnoſophiſtas magiſtros referebant quid ea boni egerint, qui nihil, impranſus ad opus remittebatur.

Gel.l.13. Carmani in cæna ſanguinem eliciebant amicitiæ ſigno.

Strabo. Sibæ gens pellita & clauo Leones notans ob Herculem.

Arrianus. Paſtores comam à Bacho alere edocti, initiati erant.

Alii capillum raro tundebant, barbam nunquam.

Carbaſinis veſtibus, talaribus ſoleis ſe cōmuniebant.

Caput linteis globatis tegebant.

Potus oriza, cibus ex hordeo, vini niſi in ſacris nullus vſus.

Scaliger in Tardanes exercit. 103. Adamantes in monte Biſingar paludibus venenoſis cincto gignebātur in quē Indi carnes ia-

 culaban-

Plutar. de ore Orbe Lunae Indica radix fumigata quidam ore canentes nutriebantur.

Georg. Indica tosta dicta vbi torret sitientes Sirius agros.

Catullus. c. 46. Quidam ægros in nemus deducebāt ibique relinquebant.

Sil. c. 56. *Lucia. de luctu.* Adipe suilla quidam cadauera oblinebant alii epulabantur senes & ægros.

Stob. 15. 123. Carissimam vxorum secum cremabant Indi.

Strabo ex Hero. Mulieres cum vir obierit in certamen veniebāt, quam earum maxime vir amarit victrix prosequentibus suis rogū inibat.

SCYTHICA.

ILLVSTRISSIMO CAROLO DE LONQVEval Comiti de Busquoii Baroni de Vaux &c. Equiti ordinis de Calatraue, generali tormentorum bellicorum &c.

ETSI Musis quietem amantibus cũ Bellona nihil commune videatur, est tamen aliquid Palladi cum bello; quæ nõ magis Tritonia est quam hastifrena. Quid Romanis cum Ennio, Cæsari cum pugillaribus, Bizantino illi cũ Tacito & alteri cũ Suetonio: Otiandũ erat subinde, quiescẽdum nonnũquam; nec otium honestius, nec quies liberalior ea quæ est cum & in literis. Nolo tetricas subtilitates animum magnis occupatum pulsare: alterius nota sunt, quas voco bellatorum litteras: oculis nimirum & animo perlegere maiorum gesta, ibi si quid fortiter, si quid prudenter æmulari, nec tam nudo vocum tinnitu, quam viuo ad res præclaras exemplo oblectari. Hanc cum sciam Comes Illustrissime, esse mentem, hæc mea Scythica sub nominis tui vmbra delitescere potissimum volui vt quæ maxime bellica sint maxime barbara, tibi autem cum bello, tibi cum barbaris res est. Qui fide & Rege eiurato libidini suæ verius quam libertati militant. Horum pertinaciæ tua cõstantia, perfidiæ fides, tumori tua se sistit magnitudo. Et aspirabat Deus exercituum penes quẽ temporũ sunt momenta. Interim, Princeps inclyte, parua hæc quibus vires & pondus addet tua humanitas, gratanti animo accipe ab eo qui se tibi tuisque lubens fatetur deuin-

ctum

ctum non tam suo quam sororis nomine, quæ in Illustriss mæ Matris tuæ ante annos aliquot adscita familiam supra quam morborum vis continua & obsequio non vndequaque apta mereatur, habetur curiosissime, cuius causam ego sumere non erubescam Illustrissime Comes.

Æternùm tuus

Ioan. Bap. Gramaije.

Scythi-

CAPVT II.

Bactriana.

ETIAMSI Scythiæ terminis hic populus non comprehendatur, tamen quia moribus non absimilis fuit & ab iis originem traxit hic interseram. Fuerunt Bactriani Iouis Beli tempore, Babylonici *a* imperii pars. Qui Cameseno humani generis hosti regnum permiserunt. Fuit hic Magiæ *b* primus inuentor & post mortem Zoroastris nomen adeptus præstigiis suis ignaros *d* induxit in *e* dracorem. Vicies centena millia versuum scripsisse memoriæ proditum est, artesque liberales inuenisse proditum est, 20 autem annis in deserto vixisse casco ita temperato vt nō sentiret vetustatem. Cum hoc graue Nino bellum fuit, qui decies septies centena millia peditum, equitum millia ducenta, currus falcatos 10600 educens Bactrianum agrum populabatur cui Zoroastres comparato 400000. valido exercitu occurrens, pugna commissa superior euadit, cæsisque 100000 vsq; ad montes proximos prosequitur fugiētes, donec ferente suis auxilium Nino repulsi vrbi quisq: suæ subsidio fugiunt. Bactria regni caput obsessa & Semiramidis plebeiæ tum adhuc arte capta, quæ arcem loci genio munitam præsidiis vacuam contemplata, illic victoriæ viam inuenit, vbi aditum nemini patere securi hostes opinarentur. Ita arce capta, vrbs dedita, rex victus, regno præfectus datus, in quo non multò post exercitum in Indos eductura collegit Semiramis, rebellionem autem cogitantes Arius Niniæ filius perdomuit. Ita in fide manserunt donec variante fortuna cum imperio Medis ad potius quam subiecti sint. Et sane his accepta ferenda Arbacis victoria, cum enim aliquot prælitis á Sardanapalo victus numerusq; militum cum animo continuis cladibus cresceret fuga in Medos reuertisset, nisi Belochi ex astris mo-

Hodie Zartarea Zagatea vocatur.

Tolonus & alij eundem hunc esse volunt, cum in Misraim Chami filio.

a Berosus l. 5.

b [illegible] l. 10. c. 1.

c Id est, viuum sidus quia igne cælesti consumtus, [illegible] vnde quidam eum sub ignis specie.

Aug. l. de ci. Dei.

d Posteris cultum affirmant.

[illegible] ex Aristot.

e Pronunciatum hoc volunt cum recens natus rideret cerebrumq; tanquam palpitaret vt manus imposita reijceretur.

Solinus c. 4.

[illegible] l. 11 c. 42. & inde forsan Agronem dictum [illegible].

[illegible] l. 23. c. 5.

Diodo. l. 3. c. 2. ex Ctesia.

[illegible] vult an 'ito Assyriam [illegible] eos mox se [illegible].

[illegible] 3. [illegible].

[illegible] bas á Ninia [illegible].

Iust. l. 1.

Diodo. l. 3. c. 5.

[illegible] l. 3. c. 7.

Vide Assyriaca.

Polyænus l. 1.

nito auxilium expectaret Bactrianorum quorum viribus auctus secundo prælio victor euasit. Medio tempore Bacchus Indis comitatus in Bactros profectus fæminas premittebat, quarum contemtu montibus relictis in plana deductos facile debellat. Ægyptiis paruisse Simandii tempore Bactrianos apparet ex nobili illa in filios à se descicentes huic genti præpositos Regis bellum, cuius victoria Leoni domestico quem rex dudum aluerat adscribenda validissime pro nutricio suo donec hostem in fugam verteret decertans.

Diodorus l. 2.

Depictum in aula Ægyptia.

CAPVT III.

Sarmatica.

Iustinus lib. 2.

Diodorus l. 5.

Polyænus.

Alias Sarmata.

VT Bactriani, & Parthi Scythicæ originis sine vlla putantur controuersia ita & Sauromatæ. Quorum Reges antiqua bellorum fama notissimi celebrantur.

Occasio autem huius Coloniæ talis fuit, cum Amazones Græcis in mari cæsis nauigandi imperitæ, nauticorum instrumentorum inopes in Scythiæ oram ventis delatæ essent, primum in palantes equorum greges impetum facientes, plurimos abegerunt. Quibus vectæ obuios quosque petebant, Scythæ quid hominū genus esset ignari tam diu restiterūt donec earum aliquibus captis compertum est fæminas esse, tum mutato pugnæ genere pugnam detrectantes castra castris apposuerunt. Et quidem obseruato circa medium die earum ad aluum leuandum egressū, vnus palantem vnam offendens familiarius agere cœpit, sociis idem agendi relinquens exemplum. Tandem illectis fæminea arte viraginum animis de matrimoniis agi cœptum. Iam enim illæ Scythico sermoni se assuefecerant. Cumque difficilis fore videretur harum cum Scythicis mulieribus communio ob morum & naturæ disparitatem, placuit alias

Herod. l. 4.

Melpomene.

Traie-

traiecto flumine sedes petere. Hoc factum; & exinde Sarmatæ suam trahant originem, qui ideo Græcis solœzisare dicuntur, quod fœminæ linguæ Scythicæ exactam notitiam habere non potuerint.

CAPVT IV.

Antiqua quædam alicuius nominis in Scythia.

SCYTHIS summæ gloriæ detur necesse est, quod nunquam vniuersim domiti sint. Quanquam enim à Vegone Ægyptio lacessiti sint, ab Assyriis tentati à Manachena Israhelita subiugati scribantur, à Sesostre Ægyptio populationibus crebris infestati. Hæc tamen omnia exiguam populi partem & littorales duntaxat concernunt. Ipsi vero quanquam falsa supputatione 1500 annis ante Ninum Asiam sibi vectigalem vidisse scribãtur, sed priusquam ad bella procedamus quæ ordine suo & tempore circumscribi possunt, præmittemus quæda hinc inde collecta. Herculi quẽ supra progenitorem Scythis dedimus summa intercessit necessitudo cum Prometheo quodam *a* Caucasi habitatore, qui cæli contemplator *b* assiduis in montibus *c* frequens astrorum rationem docuit & obseruauit bouemque primus immolauit, vir vt prudentiæ ita pietatis eximiæ. Antiqua est Abaridis Scythæ memoria Senthæ filii qui desiderio sciendi tactus in Græciam abiit legatione ibidem functus cum pestis totum orbem depasceretur, responsumque esset oportere Athenienses vota facere pro omnibus.

Inter Reges autem antiquos Scythiæ, Agaëtes legitur Cyrnesque maritus alter sed nomine suppresso quorum ille Ætæ Panticapei condendi fecit potestatem, hic Phryxum cum arte pædagogo captiuum liberauit, Dardanus quoq; cuius filiam Idæam duxit Phineus, & Lyncus homo ad insidias

Iustinus li. 1. & 2.
Suidas.
Diod. li. 2.
Iust. l. 2.
Herod. l. 2.
Macrob. l. 1. in somnium Scipionis.
b Cic. 5. Tuscu.
c Alciatus l. 1. emblemate 18
Plin. l. 7. c. 56.
3. Olympiade.
Suidas.
Stephanus.
Diod. l. 4.
Idem li. 4.

a Hinc in ea religatus fingitur, vt Mart. amphitheatri epigra. 7.
Hinc ab aquila depasci eius iecur fabu.
Vir. 6. Æneid.
Hinc fabula Apollinis sagittam è Græcia ad Scythas euolasse.
Hæc eadem ob scelus in priuignos à marito necata refertur.

 com-

compositus & prudens, qui Triptolem hospitem è Græcia d[illegible] voluit præuenire celebrantur ihtet Reges. Quemadmodum [illegible] Scilurus qui morti vicinus 80 filiis ad se vocatis, fasciculum hastilium singulis confringendum obtulit, & non valentibus vllis fasce dissoluto singula porrexit singulis. Quibus facile effractis egregio ænigmate & nihil minus quam Scythicam barbaricam referente filios ad concordiam hortabatur. De alio quopiam huius tractus Rege scriptum inuenio quem cum singulari certamine interemptum aduersarius victor vellet spoliare, ab equo eius calcibus morsuque laniatus est. Tempore quo Amazones, nouo bellandi genere Asiam petebant Medon Scytharum Rex fuit, qui communi gentis gloria motus Orythyæ auxilia misit Penelagora filio duce ad vindicandam sororum ignominiam, sed ante prælium dissensione exorta totus ille apparatus etiam Herculi terribilis hostium præda fuit, cum autem plures Scytharum populi Parthenia illa castra sequerentur soli Abii a ad prædas se conuertere recusarunt, vnde iustissimi mortalium audire ab Homero meruerunt. Sypili præterea memoria & nomen Amazonico generi terribile scriptores suos inuenit, qui Mopso Thraciæ Regi bellorum socius fuit & Myrinam Amazonum Reginam spoliis Asiæ diuitem & gloria pæne domiti orbis nobilem aggredi ausus est, & vincere potuit, & profligare. Atq; adeo huic vni non modo restitutum regnum Mopsus, sed & servatum Orientem Asia referre non erubescat. Inter victorias porro Scytharum non vltima fuit illa de tribolis Agricolarum & fastorum ingenio parta, qui iussi pugnæ tempore se conspicuos præbere auxilii aduentantis speciem hosti faciebant, fugæque occasionem.

* *
*

Ouid. 5. Met.

Idem fabulantur eum in lyncem mutatum.

Fuit hic Neapolis Tauricæ conditor.

Plut. in apotegm.

Solinus c. 47.

Sicaltus hic vocatur Iustino.

Diodorus.

Suidas.

a Æschylus in Prometheo Sabios vocat.

Curt. albios. quid hactenus liberos suos Alexandro obtulisse tradit. l. 7.

Diod. li. 4.

Sunt hæ Africanæ & altertius Geli Amazones.

Polyænus l. 7. stratagem.

CAPVT V.

Quæ circa heroica tempora apud Scythas.

NON Argonautarum tantum expeditione, sed & multo magis Piladis & Orestis amicitia *a* condecoratus est Septentrio qui nil veriti fabulas *b* quæ de Scythia feruntur, & nomen inhospitæ intactam Græcis viam nauibus inuenerant quæ cum scopulis hesillenta superueniente turba naufragio erepti morti seruantur Dianæ *c* Tauricæ immolandi quæ sanguinis effusione gaudebat. Erat id temporis Iphigenia *d* Orestes Soror ab Vlysse abiecta à Thoante loci Rege consecrata & hominum *e* sitientibus aris præposita. Hæc vbi fratrem agnouit inita conspiratione regem tollit è medio, simulachrum lignorum fasce obtectum aufert, ipsa fugæ comes, non prius sentientibus Scythis, quam extra conspectum ipsorum aut saltem vires in mari proueherentur. Huic amicorum pari quipiam aberant quin victimæ fierent, victimæ ab ipsis Scythis offerantur qui templo receptos liberis suis proponunt fortitudinis, & audaciæ exempla, & ante omnia amicitiæ. In bello Troiano non simplex Regis Scytharum incidit mentio, cui ab Achille commissam Iphigeniam, de qua dixi, traditur, & cum quandam fuisse præterque eam Ceneus ducis titulo insigniatur, sub quo militauit, qui frigidum septena *h* Tanaim ora pandentem bibit.

a Cic. 5. de finibus.
b Lucianus in Toxari.
Strobæus ser. 63. ex Dione.
Cassiodorus variarum l. 5 epist. 42.
c Lucanus l. 3. vocat Scythica regna Dianæ.
d De hoc sacro Ouid. 3. de ponto elegia. 2. & Euripides in Iphigenia.
e Claudianus l. 2. de raptu Proserpina.
H[illegible]. in Melpomene ait [illegible] non Dianæ sed Iphigeniæ hospites Græcos immolari solitos.
Lucianus in Toxade.
Dictys l. 1.
Idem l. 2.
Idem l. 3.
h Seneca Troa. ac. 1.

CAPVT VI.

Duo Sarmatica exempla.

QVAM seriò sibi amicitiam inculcent Scythæ, aliquoties docuerunt qui Dandamidam & Amizocam amicitiæ [illegible] exosculatos publicis impendiis & honore aluerunt. Accidit autem hoc modo, Sauromatæ prædas in Scythia agentes

Amizocam inter alios abduxerant. Quo animaduerſo Dandamidas traiecto Tanai cum redemtionis pretium omnibus ſublatis non haberet, ſe hoſtibus in locum amici offerebat, & illis oculos ipſius poſcentibus eruendos prębens, amici humeris innixus ad ſuos tranauit. Vt autem amico reſponderet Amizotas, ſibimet lumina præripiens maluit calamitatis ſocius, quã imparitatis exemplum haberi. Amoges etiam Reginæ Medo ſacci Regis Sarmatarum, vxoris fama olim fuit vulgatiſſima. Quæ Mariti ſocordiam pertæſa conſcenſo tribunali ius ipſa dicebat. Ad quam cum Boryſtenitæ fugerent Scytharum finitimorum incurſionibus oppreſſi, cauſæ ſubſcribens iuſſit illos cedere. Quibus recuſantibus mulier cum viro quaſi ſexum mutaſſet centum viginti equitibus aſſumtis 1200 vna die conficiens affuit Boryſtenitis priusquam vllus ſentiret, incompoſitosque aggreſſa facile ſuperat Regia occupata Rege & complicibus necatis filium in regnum reſtituit cum adhortatione caueat alienis inhianda Parẽtis exemplum velle & pœnam debere imitari.

Capvt VII.

Alia fidelitatis exempla.

Ad dam aliud non minus obſeruandum Arſacomas quidam primarię virtutis legatus ad Boſphoranum Leucatorem miſſus cum Mazæam eius filius deperiret. Rogatus quibus opibus abundaret amicis ſe duobus rabilem reſpondens riſu accumbentium excipiebatur. Domum reuerſus in Lonchare, & Macenta neceſſariis re cõmunicata viſum fuit, illum ad delendam Leucanoris capite ignominiam, hunc ad Machlyenſes quorũ duci Adrimacho copulata erat Virgo proficiſci illam adducturum tertio ad militem cogẽdum domi relicto. Ita Lonchares quaſi Arſaconiæ infenſus

Boſpha-

Bosphoranum de collecto milite certiorem reddit suam in omnibus operam pollicitus, cui assertioni fidem facturus in martis æde solus cum solo vt cōscius omnis absit progressus incautum transfigit caput ad amicum deferens macentas non minore industria de cæde Regis certior Adrymachū adit quasi puellæ sanguine inuectus hortatur Bosphorum petat illum peti illi regnum patere. Credulus dux orat, comitem se præbeat, aut cum vxore quæ heres aspecta plebis tumultum sedare posset sequatur. Macentas longe diuerso itinere sibi creditum pignus in Scythiam deportauit. Quæ omnia postquam patuerunt iunctis viribus in Scythiam duces tendebant, ad 9,0 0 0 0 0 armati sequebantur, quorum impetu cum Lanchares & Macentas saucii premerentur, Arsocanias succurrens non tantum restituit aciem, sed & hostes terga vertentes pacem orare coegit. Taceo Achandam Borystensem, qui Guidanem amicum relicta vxore & liberis humeris sublatum incendio eripuit liberos se recuperasse aut etiam recuperandos incertæ indolis futuros amicum certum vix amissum recuperari dictitans, vt amicis ita Regibus fidi & audientes fuerunt. Quorum vnus generalē suorum iniēs delectum iussit vnumquemque sagittæ suæ aculeum conferre. Quibus collectis ad rei memoriam ahenum confecit, crassitudine digitorū sex, capax 600 amphorarum quod in Exampæo diu remansit.

CAPVT VIII.

ALIO tempore Scyles Rex fuit Aripithis filius, qui regno & vxore patris defuncti obtentis Græcos ritus quibus innutritus fuerat præ Scythicis sectabatur. Et in Borystenitarum vrbem frequenter mensem totum exercitu portis excluso atq; adeo omni Scytharum satellitio, sola græca stola Diis litabat. Affectanti Dionysiū Bacchalem

Herod. l. 4. Melpomene.

nalem initiari, & hostiam initiationis, nam iam a-ćturo in manus oblatum est ostentum Regiæ nimirum fulminatio, qua non obstante sacrum peragit, sed postquam id exercitui innotuit ab eo deficiens fratrem Octamasdum Regem pronunciauit. Scyles se ad Thraces confert sed eorum primũ proditione destitutus, mox à fratre captus capite pœnas dedit, tam pertinax est cõsuetudinum suarum Scythia vt aliis vel latum recedere nefas, & patriæ discrimen putat. Eandem causam Anacharsis cum matri Deûm concepta vota persolueret græco ritu sacris operans à Scytha quodam delatus, à Rege Iudatyrso vel vt alii à fratre Caduida Scytharum Rege arcu necatus est. Erat hic regio ortus genere Gamri filius nouoque more exemplo nullo exteris innotescere se & exteros sibi desiderans. Homo sapientiæ studiosus quique ob innatam sibi morum facilitatem & iustitiam vocibus meruit omnium prædicari. Ingenium eius testantur inuenta, anchora nimirum, folles & rota figularis, prudentiam dicta, quorũ illud celebre quod lingua ventre & pudendis abstinendum diceret, legesque araneorum telis conferret.

Herodotus.
A Cic. 5. Tusc.
Laertius l. 2.
Ælianus l. 5.
Athen. l. 14. c. 8.
Strabo l. 7.
Suidas.
Plinius.

Suida vocatur Caduias.
Suida Cairius vocatur.
Seneca antiquiorem facit rotam figularem.

CAPVT IX.

Quæ paulo ante Persarum tempora à Scythis gesta.

NOBILES aliquot Scytharum in Asiam expeditiones interque primas illa in Cymmerios Bosphoro imperantes, qua populi virtus non parum enituit. Quippe qui indigenas nobiles non modo sedibus propriis expulerint, sed & Ioniam vsque progressi bonam Asiæ partem suo adiecerint imperio. Parte in Ægyptum, parte in Mediam profecta donec illa à Panticapei habitatoribus Græcis hæc à Cyaxare repressa est. Interea dum vxorum flagitatione non semel reuocati minantium

Strabo l. 11.

Rege Media filio Prothotya quanquam alii Scythas Europaeos fuisse contendant.

tium ni redeant, sobolem se ex finitimis quæsituras nihilominus cunctarentur, post annos 28. redeuntes, & seruili bello domi excipiuntur. Vxores quippe tædio affectæ viros iam delectos esse, aut saltem diutino bello teneri ratæ seruis, qui ad gregis custodiam domi relicti erant inibunt. Qui reuersos cum victoria Dominos, velut aduenas finibus suis interdicunt. Cum varia esset victoria mutato pugnæ genere domini memores cum seruis rem esse, nec armorum sed dominorum iure opus esse pro gladiis flagella cæteraq; seruilis metus instrumenta adducunt. Quibus instructi cum prodeuntibus in pugnã verbera intentarent adeo perturbarunt inopinantes, vt fugam repente capesserent. Qui capi potuerunt crucibus suffixi sunt, vxores quoque male sibi confisæ, partim ferro, partim laqueo vitam finierunt, maritorum non expectantes aspectum.

Alij 15.

CAPVT X.

Quædam Massagetarum acta.

SCYTHIAM, præter communem ab ipsa natura & monte Imao factam diuisionem, aliqui secant qui in Eupini Istri, Adriæ accolas quos Hyperboreos Sauromatas & Arismaspos vocant, & eos qui trans mare Hircanum Sacæ & Massagetæ cis appellati. Horum nos quædam facta hic adiiciemus. Sub initia Persici imperii Massagetarum Regina fuit Thomyris, quæ missum aut saltem relictum à Persarum monarcha Cyrum, Mediam ad se subiugandam non muliebriter aduentu hostiũ territa cum aditu prohibere posset Araxem transire permittit, feliciorem sibi pugnam rata intra regni sui terminos, & hostibus obiectu fluminis fugam difficiliorem. Cyrus cum aliquantulum processisset, metu simulato castra deseruit, vinum affatim & ea quæ sunt ad epulas relinquens cum im-

Strabo l. 1. & 11.

Strabo li. 11. Sacas ponit pro Massagetis.

Herod. l. 1. negatum matrimonium causam belli assignat.
Plin. l. 6. c. 16.
Iust. l. 1.
Val. Max l. 9. c. 10.
Arrianus l. 6.
Polyanus l. 8.
Iose. l. 11. c. 8.

Mela l. 3. c. 5. Scythas omnes Sacas vocari volt. Arrianus l. 3. Sacas Scytharum colonos esse putat Ioseph. à Mes & Geter hoc nomen deriuat.

Hunc aliqui eundem esse putant cum eo, qui Monarcha Persarũ fuit quod tamẽ si Herodotum & Xenophontem conciliare velimus negandum est.

Oros. l. 2. c. 8.

bellibus puer regius ad persequendos hostes cum tertia copiarum parte præmissus his illectus milites insuper vino se onerare permisit. Quo victi à Cyro noctu superueniente facile vincũtur, & trucidantur. Regina amisso exercitu & quod grauius est vnico filio orbitatis dolorem nõ in lachrymas effudit, sed in vltionis solatia reseruauit, simulataque diffidentia exultantes victoria recenti vsq; ad angustias protraxit, vbi compositis insidiis ducentis Persarum millibus ipsoque Cyri capite filio parentauit, quod in vtrem sanguine repletum cũ insigni crudelitatis exprobratione demersit. Ita Massagetæ liberi quidem à Persarum iugo vniuersim extiterunt, donec Alexander Magnus eos victoriæ suæ partem fecit.

Herodo. paulo aliter pugnam hanc aliter describit.

Liuius l. 9. nihil nisi longam vitam ait Cyrũ prebuisse vertenti fortuna.

Iustinus addit ne vnum quidem, qui nuncius tantæ cladis esset, superfuisse.

Curt. l. 8.

Capvt XI.

Quædam Sacarum gesta.

Vide Parthica.

Vide Medica.

Diodo. l. 3. c. 9.

SVB finem imperii Medici Tarina Sacis præfuit fæmina nulli virorum cessura, quæ ob Parthos in fidem receptos biennale cũ Astybara Rege bellum gessit, prudentia, fortitudine, & quæ ambobus gratiam augebat pulchritudine eximia. Gentes vicinas subegit feras mitiori vitę restituit vrbes plurimas ædificauit.

His omnibus posteritati fidem faciunt heroici honores vitæ functæ impensi, statua aurea pyramis triangula stadii altitudine, 9 ambitu. Postquã Sparethra præfuit, quæ marito Amorge à Persis capto 300000 virorum, fæminarum 200000 in aciem producens, Cyrum Regem cum plurimis viuum cepit, cuius permutatione maritum recuperauit. Cyro deinceps tum contra Lydos tum contra Derbices fuit subsidio, 20000 Sacarum educens ad prælium. Quorum etiam potentia & virtus militaris in Massagetarum puluere & Armeniæ solo tropæa erexit, & posteritati consecrauit.

Ctesias l. 11.

Strabo l. 11. vide propria.

uit. Paulò post Darii æuo Sacephoras, Aomarges, Tamyris Sacarum Reges numerantur, qui cum tripartito agmine Persas adorirentur, Darius impetu in vnam partem facto cæsorum & captorum vestibus suos induit, qui missi ad eos, qui restabãt, cum pro sociis habiti remissius obseruarentur, opportunitatem nacti ex composito partim omnes necatos partim fugatos superat. Sed non ideo animo abiecto Sacæ simili arte Persas deluserunt, ita vt si non victores saltem nec victi existerent. Risaces quidam ex iis inhoneste mutilato corpore ad Persarum castra se confert, & quasi à suis tam indigna passus, ducem se compendiosi vt aiebat itineris offerebat. Darius non difficilis in loca arida cum suis sequitur. Vbi de exercitu sollicitus de fraude cœpit dubitare, rogat Sacam, ille fatetur, ingenue patriæ causa se Persas in hoc discrimẽ adduxisse. Ita capite luit, & nisi imbre inopinato languidi fuissent Persæ recreati, actum fuisset de toto exercitu. In tributi Dariani descriptione Sacæ cum aliquot vicinis 250 talentis damnati sunt, quod argumento est eos Persis paruisse. Sacæ autem vniuersi Persis & Dario confœderati Mabazem cum equitum & sagittariorum miserunt manu in vltima illa pugna eius partes tuiti, sed cum cæteris prælio superati ad Macedones transierunt.

Polyænus li. 7.

CAPVT XII.

Quædam de Hircania.

HÆc inter maximas Asiæ regiones Hadoram putatur esse Hebræorum, quam Parthorum potissimũ opera & bellis in notitiam venisse scribi. Cum ante heroica tempora prodantur in has terræ oras, migrationes. Qualis illa Fecæ & Amphistrati qui Gastorum Aurigæ fuerunt, & Heniochorum auctores. Cæterum hoc facile dixerim, historiarum luce ante Persarum tempora vix or-

Arias montanus in apparatu biblia.

A Strabone li. 1.

Idem l. 11.

Hodie Diargumeni dicitur.

natam fuisse Hircaniam. Potiti autẽ sunt ea quos dixi Persæ, fontium aliquot subito nascentium beneficio, quibus militum siti consulebatur. A Cyro deinceps potentissimæ huic genti præpositus narratur Astyages, quo defuncto vel eiecto fortasse Assyrii regionem sui iuris fecerunt. Quibus victis & ad extrema redactis Hircani consulto rebus suis ad Cyrum deficiunt eoq; magis socios se præbentes ad persequendum hostilis reliquias exercitus.

s. fontes fuerunt.

Polyb. l. 10.

Iust. l. 1.

Xeno. l. 1. Cyro.

Idem l. 3.

Hinc est quod Caspii, Pausicæ, Pantimachi, Daritæ huius tractus homines 200 talenta pendere in Dariano catalogo iubeantur. Hircanisque in Xerxis exercitu Artaphernes præfuisset, & Caspiis Ariomardes legatur, nec vilem sub Persis fuisse Hircaniam argumento sit Ochus huic à patre prępositus, huius haud dubie opera regno potitus & fratre. Quæ vna in Macedonem Alexandrum sex equitum millia & vicies quadraginta millia peditum adornauit, præter octo millia peditũ & equites ducentos qui à Caspio mari aduenerant. Huc Dario interfecto Nabuzarnes confugiens datis ad Alexandrum supplicibus cum excusatione litteris veniam meruit. Hircanis autem Menapis Satrapa missus est qui exul sub Ocho ad Philippum nuper confugerat post quem Phrataphernes & demum Alexandro mortuo Philippus cum potestate huic præfuit. Quæ Syriacis Regibus tentata Parthorum armis subiecta Seleucidarum esse desiit. Quo ab Arsacide Demetrius missus, & post secundam fugam retractus indicio esse posset inter munitiora istius regni & tutiora fuisse Hircaniam.

Herod. l. 7.

Otanis filius.

Idem l. 7.

Vide Persica.

Ctesias.

Cur. l. 3.

Diodorus l. 17.

Curt. l. 5.

Idem l. 6.

Idem l. 8.

Nicator de quo vide Syriaca, & Parthica.

Iustinus li. 13.
Polyb. l. 10 & 11.

Iustinus li. 38.

CAPVT XIII.

Bactriana quædam.

PERSIS Bactrianos paruisse inter primos colligo ex eo qui scribit, Smerdem Cambysis fratrem,

Ctesias. trem Regem eis datum esse Persici Regis arbitro. Iidem Dario definiente 360 talenta pendere magnis Regibus ceperunt. Herod. l. 5. Fidem in Xerxis exercitu Histaspe regium iuuenem ducem habuerunt, post reditum Masistẽ regium fratrem habituri nisi patricidio tolleretur. Idem li. 7. Sub Artoxerxe nihilominus rebellarunt, sed vento pugnantibus aduerso & cedere coactis iugum repositum est. Idem l. 8. Ctesias. Vnde in Darii vltimi exercitu ex his duo equitum, peditum lectissimorum decem millia numerantur. In pugna ad Gramaim. Curt. l. 3. Idem l. 5. Bessusq; eis præpositus huc post necatum Darium dilapsus. Strabo l. 11. Subsecutus Alexander vrbibus aliquot victos à se Bactros, & Sogdios ornauit, Roxsanemque à Darii vxore totius Asiæ pulcherrimam adamauit, sed casto amore, quique in principem cadere potest. Erat hæc Oxiarte Regis filia. Suidas. Bessum autem qui diademate, & Artoxerxis nomine assumtis venienti se opponebat, Satibarzame Ariorum Satrapa succurrente aggressus est. Curt. l. 6. Idem li. 7. Cumque turres vrbi admouerentur obstupefacti barbari Græcis se dedebant. Bessus autem fidum expertus militem quamdiu Alexander aberat, eo appropinquante clientum manu destitutus aliũm cogebat exercitum. Arria. l. 3. Spitames ei erat in primis carus si vllis meritis posset perfidia mitigari. Curt. l. 7. His adiunctis Datapherne, & Catena, aliisque Eunuchis vinctum & equo impositum Alexandro qui Oxũ iam transierat adducit. In speciem scelus re vera fortunam Bessi exosus. Arria. l. 4. Quem Alexander pro tot demeritis Ochiatri Regis fratri permittit mutilato corpore cruci affigendum, telisque configendum. Curt. li. 9. Hic Ochiatres Bactris præerat, & præesse permittebatur donec Scytharum fiducia illi defecerunt, quos nihil cunctatus Alexander repressit, Ochiatri ignoscens, non satis erat semel tentasse fortunam, placuit iterata defectio Græcis rebellibus arce occupata Atenodorum regem appellantibus, qui tamen non diu lætatus inani hac regii nominis vmbra à Bitone inter epulas trucidatus

 fa-

factionis vires debilitauit deinceps autem Amyntas impositus prouinciam sub Macedonum tutela regendam suscepit.

Iusti. l. 13.

Capvt XIV.

Scythica quædam eiusdem æui.

QVi Persarum Macedonumque temporibus Scytharum nomine Reges insigniuntur ferè ad Europam spectant, ideoque hic tangendi magis quam referendi cuius generis Scytardes à Cappadocum præfecto victus, à Dario petitus, cui non contemnendam stragem dedit cæsis 800000. Talis etiam Areas ille, qui hinnitum equi suauissimo Ismeniæ tibicinis cantui prætulit, quique impetratis Triballorum auxiliis, cum contra fidem ageret, nonagenario Maio victus occubuit cuius filius Carchasis à fratre rege ad diluendam Alexandriam missus filia in matrimonium oblata Alexádri se permisit Clementiæ. Cæterum etiam Scythæ qui Cyrum & Darium egregia clade affectos inglorios abire coactos meminerát, Alexandrum etiam Asiæ victorem collecto exercitu aggredi nõ dubitarunt. Et prælio commisso ad ripam fluminis actum fuisset nisi magnanimitas Græcorum impetus barbaricos arte quadam sustinuisset. Ex his Satraces fuit quem ad pugnam contumeliose Macedones irritantem Alexander superato pellibus ad id præparatis flumine castris vitaque exuit, 1000 cæsis, captis 150. Hæc pugna tantum fuit, quæ dispersit Scythas non repressit: nec enim vnquam Scythiam totam videre nedum vincere exteris permissum fuit, & fere male multati luerunt quibus periculum facere in mentem venit, Sopyrionem certe materiam laudis & victoriæ in his locis quærẽtem cum exercitu deleuerunt, Romanis autem quod ad laudem facit Augusto imperante legatos miserunt amicitiæ incundæ causa & fæde-

Ctesias. Hero. l. 4.

Lanthinus est Iustino l. 2.

Iusti. l. 9. Plut. in apoph. Strabo l. 7. Frontinus l. 2. c. 4. Lucianus in Macrobiis.

Luciano Antheas. Iustino Marteus. Orosio Ephea appellatur l. 3. c. 13.

Arria. l. 4. Cur. l. 8.

Iust. l. 2.

Cur. l. 7.

Arria. l. 4.

Ponti præfectus his erat.

Iust. l. 12.

Sueton. l. 21.

fæderis. Nec enim vnquam, quod ſemel dixi, vllius tantum arma gentis valuerunt, vt Scythiam penetrare nedum concutere potuerint. Ideoque nemo miretur, ſi ita parce, ita ſaltuatim hiſtoriã Scythicam percurramus cum populus ſui notitiam vix vnquam fecerit, & quę illuſtriora credi poſſent & contagio quodam in exteros annales irrepſerunt ad Europam ſpectant. Sufficiat modo hæc digeſſiſſe quæ hoc ſaltem facient ne Aſiæ Septentrionalia tacuiſſe omnino videamur.

CAPVT XV.

Bactriana quædam ſub Syriacis Regibus.

ALEXANDRO mortuo Theodatus 1000. vrbium Bactrianarum Dominus à Macedonibus qui Alexandri hæreditatem ferro laniabant deficiens Regnum ſe appellant. Poſt Theodorus filius & ſucceſſor Bactrianes iam à Seleuco ſeiunctis cum Arſace pacem iniit. Huius frater Euthydemus ab Antiocho temeritate magis ſuorum quã hoſtium industria victus cui regnum ſe regnum ſe recipere compulſus eſt, Regis tamen titulo ſeruato. Horum frater Menander, qui tutor nepotis Hypanim Indiæ tranſcendit Pattalenum Teſarioſti oram. Sigertidesque regnum occupauit in ipſo victoriarũ curſu morte & morbo præuentus obit magno ſui relicto deſiderio. Quæ fuerit gentis huius in reges ſuos obſeruantia vnus hic Menander homo mitiſſimus & frugi ſenſit. Cui in caſtris defuncto omnes ciuitates communi ſuffragio inferias ſoluerunt. Tum de reliquiis eius decertatum cui commendaretur.

Iuſti. l. 41.

Vide Syriaca.

Magna

Polyb. l. 10.

Plut. in politicis.

Vix tandem conuenit, vt æque ſingulis ſingulæ partes diſtribuerentur, quo eius apud omnes ęque maneret monumentum, Demetrius mortui in locum patrui Euthydemi filius ſibi debitum regnũ inuaſit & nouis acceſſionibus amplificat. Qui poſt hunc

Strabo.

hunc regno potitus est filius Eucratides vrbem sui nominis reliquit vrbium in India 500 possessor, Imprudens obsessus in bello Indico eruptione facta 300 suorum militibus 60000 hostium profligauit, & generosa audacia soluit obsidionem. Demetrium Indorum Regem imperata facere coegit, Indiæque portionem bene magnam suæ adiecit ditioni. Regnum post tot victorias repetenti triumphatori obfuit indulgentia qua filium eiusdem secum nominis, socium regni assumpserat. Huius enim scelere in itinere circumuentus periit qui veluti in hostem id facinus admisisset, non dubitauit per patrium sanguinem equos & quadrigam agere, & cadaueri inuidere sepulturam. His dignum patricida tulit exitium. A Scythis, Parthisque oppressus velut exanguis vitam cum regno amisit familiamque scelere & interitu suo finiuit.

Idem li. 15.

Iustinus l. 41.

ANA-

ANALECTA ANTIQVITATVM SCYTICARVM SECTIO PRIMA.

De Sacris.

[illegible] l. 18. c. 28.

MARTI quē præcipuo cultu & ſolum in templis venerantur Scythæ equos immolabant.
Maſſagetæ ſolem itidē equo placabant.

Alexander. l. 6. c. 4.

Venerem Scythæ Arganipaſam vocant.

Herod. l. 4.
Mel. l. 3. c. 5.

Et Apollinem Octoſchyrum, Veſtam Tabitin, Iouem Papeum, tellurem Apiam, Neptunū Tamin, Herculem Sandem.

Apollini delum primitias mittere ſolebant.

Lucia in toxari.

Dianæ erat Tauricæ crudelis religio.

Idem ibidem

Piladi & Oreſti ſacra facere conſueuerunt.

Alexander lib. 4. c. 17 genialium dierum.

Victimam primis pedibus ligatam ad aram ſiſtūt, quam laqueo iniecto & baculo circumducto ſtrangulāt carnes oſſibus adurentes.

Alexan. l. 4. c. 17.

Quibus coctis ſacrificulus partem libamentorum porricit.

Herod. l. 4.
Idem.

Super Sarmentorum faſcibus collecto Acmati litabant quotannis.

Plinius l. 7. c. 56.

Bouem immolare ignemque in ferula ſeruare docuit Promethens.

Herodo vbi ſupra

Centeſimum captiuorum immolare & cæſorum capitibus libare familiare erat.

M. l. l. 2.

Arymphæi gens ſacra erat nudo capite incedens quam nemo lędebat.

Herodotus.

150 plauſtra Sarmentorum quotannis Marthi offerebant

Alex. l. 6. c. 26.

Homine immolato diuinant Maſſagetæ.

SECTIO SECVNDA

De Rege & Lege.

Seneca. 2. de ira c. 15.

SCYTHÆ libertatis amantissimi sunt, & qui ob iram nec seruire, nec regnare apti.

Iustinus l. 2.

Olim vagi sine ordine Rege legeque viuebant,

Herod. l. 4.

Postea Acargitoa Regibus origo fuit, nomẽ Scolurius.

Strabo l. 11.

Phanuguria autem regni in Bosphoro caput erat.

Mosynæci Regẽ publicè lectum vinctũ tenebãt praueq; imperantem diei inedia puniebant.

Herodo. l. 4.

Per Regis solum iuramentum erat sacerrimum.

Per ventum etiam & acinacem quia vitæ & mortis authores ab iis putabantur.

Nihil furto grauius apud Scythas puniebatur.

Iusti. l. 2.
Herod. l. 4.

Quamquam rapinis aliqui vitam sustentarint.

Lucianus.
Calius l. 10. c. 26.

Hospites pleriq; accessa prohibebant.

Præter ensem & Scyphum omnia communia.

Derbices pro re nihili suos iugulabant.

Strabo l. 11.

Alii quidam neminem morte, exilio omnes reos multabant.

Lucianus in toxari

In fœdere vinũ sanguine ex summo digiti expresso miscebant in calice, quo cum sagittas, securim, iaculum tinxissent hausto iniri putabãt & ratũ habebãt.

Bohemus. l. 2.

Primi à se cæsi hostis caput Regi offerebant,

Tauri cum Regibus carissimos necabant & si Regi amicus interiisset. Rex pro eius dignitate & merito auriculam amputabat aut eius partem.

SECTIO TERTIA.

Lucianus in toxari

LÆSVS ab aliquo bonis immolati carnes cõcisas torrebat, ipse humi corio insidẽs reductis in tergũ manib⁹. Accedẽtes cũcti Carnibus gustatis dextrũ pedẽ corio imponunt promittẽtes.

Herodatus l. 4.

Quotannis homicidis crater miscebatur maiorq; bis bibebat.

Tia-

Luc. l.3. Tingebant ſagittas errantes Scythæ.

Claudianus de laud. Saltem valebant Geloni picti.

Idem 3 honors Conſul. Cinguliſq; longis vtebantur.

Plin. l. 7. c. 56. Arcum & ſagittas reperit Scythes Herculis.

Alexan. l. 4. c. 7. Cuneo qui mediam aciem vrget frequenter vſi.

Herod. l. 7. Arundineis ſagittis, haſtis & arcubus vtebantur.

Lucanus vxori Archi plani Duces eorum vocabantur.

Claudi. 1 de laude Tilicoru Zirim vox eſt quam pronunciâti hoſtis parcebat.

Sarmatæ plurimum conto valent.

Senec. Oetai act. 1. Tela gerit Sarmata frigidus.

Ouid 1. de ponto. Contendit & arcu.

Val. Flac. l. 1. argonau. Ita equitabant turmatim vt haſtis vmbram facerent.

Scythæ hoſtis à ſe cæſi ſanguinem potabant.

Bohemus ex Herodo lib. 4. Cutemque detractam equis inſternebant.

Horat. l. 7. Pharetris circumdabant, habenis appendebant.

Bactriani criſtatas galeas in bello habebant, Sacæ femoralia.

Herod l. 7.
Idem l. 1. Arma Maſaggetarum erant, thorax cum ſecuri ænea, arcus, gladius, & Sagaris.

Strabo. l. 11. Diademata autem in gladiis circumferebant.

Ælianus l. 12. Sacarum equi ſi ſeſſorem deiecerint expectant dũ rurſus aſcendat.

Mela l. 2. c. 21. Iaxamathę feminæ equites, viri pedites bellũ inibant, hi Sagittis, illæ laquæis inſtructæ.

SECTIO QVARTA

De re Priuata.

Plinius l. 12. c. 19. BDELLII apud Bactrianos lachryma celebris eſt in vſu.

Herod. Maſſagetis veſtis eſt ex libris, potus ex pomis iiſdẽ

Cælius l. 18. ex Plinio. ſingulis ſua ſunt coniugia, ſed in propatulo ſuſpẽſa ad plauſtrum Pharetra, eis vtebantur.

Cum virginibus autem certant, victorque imperat.

Strabo. l. 11. Tapyri vxorem nõ ducunt niſi ex qua tres liberos ſuſcepiſſent.

Plato de republica. Ex aliis populis quidam pro opum qualitate plures ducebant, alii vna contenti erant.

Alius Mosinesa appellatur

Helicar. l. 1. Mosyni frumentum suum çqualiter distribuebãt, parte hospitibus separata, sic dicti quod turres ligneas inhabitent.

Athen. l. 10. c. 10. Vinosi sunt Scythæ vt Plato ait.

Ælianus l. 2. Atque adeo vinum vestibus perfundentes.

Plinius l. 7. c. 2. Pleriq; Scytharũ carnibus humanis nutriebãtur.

Auro ligatas substringit Arimaspus comas.

Luca. l. 3. Ceruleo colore tingunt easdem Agatyrsæ.

Seruius ad 4. Æneidem Feminæ vestem fibula nectebant, coloribus variatam, crinesque radebant & sparsæ veneno in

Athenaus l. 12. c. 9. *Ouid.. Metam* aues mutari credebantur.

In amicitiam Scythæ tres tantum recipiebant.

Lucia in toxari. Æs conflare & temperare Scythes docuit.

Plin. l. 7. c. 56. Tibarenis in risu & luxu summum bonum erat.

Mela l. 2. c. 21. Seruis Scythæ lactis gratia oculos eximebant.

Plutar. de docenda virtute Aliquibus nares præscindebant.

Athenaus. l. 12. Aliis capillos cum cute abradebant.

Suidas. Inospitales & vagi passim erant Scythæ.

Sene. Tyest actu 4. Quorum plaustra vagas trahũt domos.

Horat. l. 3. od. 24. Qui plaustro carebat infamis erat.

Suidas. Vbi vespera ante se pecora agentes obruebat, ibi

Iustinus l. 2. pernoctabant.

Horatius l. 4 o. d. 13. Ideoque campestres & profugi vocantur.

Sarmatæ Virginem nisi hostem necauerit nubere non permitttunt.

Stob. ser 44. ex Nicolao. Limyrni vxores & liberos vsque ad sextum annũ communes habent, tum omnibus conuocatis pueris vnumquemque ei dant quem maxime refert.

Mart. l. 1. exig 109. Laudantur Scythi smaragdi.

Laertius in vita. Anacharsis orbem figulis dedit & folles.

Appia in Mithri. Agsari gens erat medicinæ perita.

Stob. Ser. 5. Prope Caucasum gens nascentes lugebat, mortuis gratulabatur.

Galactophagi ædibus carentes equino lacte pascuntur.

De

Mela.l. 3.c.6. De Hircanis & eorum Tigridis celeritate.

Pagi fortunati ſunt in Hircania frumento ſponte naſcente, arbore melli flua, & Anthedone aue mellifica. *Diodo. arms Alexandri. Senec. Hierac 2.*

Elia.l 3. Senec. Hippolito act.1. Sarmatæ intonſi erant.

Luc. l.3. Milium edebant.

Flac.l. Sargo. Vacuis vagi campis.

Athene.l.10.c.14. Sænis affinis Sarmata Moſchis.

Luc. l. 8. Braccatus eſt, & niſi qua videntur ora veſtitus.

Tapyri ita vinoſi erant, vt vnguento alio non vtebantur.

Feræ Tygres nunquam poſuere furorem, quos nemore Hircano matrum, dum luſtra ſequuntur, altus cæſorum pauit cruor armentorum.

Plutar. precep. cony. Tympanis in tantum aguntur tygres furorem vt ſe lanient.

Ouid. 3.triſt.& 10. Ducunt Sarmatici barbara plauſtra boues.

Mela.l. 3.c.7. Scytharum aliqui vbi ſaties aut tædium vitæ cepit ſe è rupe deiiciebant.

Luc.de luctu. Alii cadauera deuorabant ſuoſque comedebant proximi.

Occiſos pulchrum iurare parentes.

Claud in Ruffinum. Strabo.l.11. Alii fæminas ſtrangulatas ſepeliebant, viros edebant.

Calius l. 10 c.18. Parentes ſenes necabant & edebant Maſſagetæ.

Polydorus l.3.c.10. Pulchrum fruſtratim diſſecari & condi ouina carne permixta, morbo perire probrum.

Calius.l.10.c.12.Oneſicrito. Bactriani Parentes ſenio confectos canibus obiiciebant quos ea fini alebant omnes.

AMAZONICA.

CAPVT I.

Amazonum Origo.

HAs Scythicæ Origenis fæminas Græci Æopatas, quasi dicas viricidas, alii o Sauromatidas, Sauropatidas à vescendis lacertis, vulgo nos Amazones à mammarũ altera, quã ne clypeo ferendo obsit, puellis adurunt, appellamus. Harum virtute assecuti hoc sunt Scythæ, ne segniores viris fæminas habere videantur. Quãquam Sarmatis & Europæ hoc fæminarum genus Scriptorũ aliquot adscribãt, nõ vna orbis parte se continuit, sed per Africam dispersum per Europã etiã nostrasque adeo Gallias virtutis suæ reliquit vestigia. Nos hoc loco eas duntaxat inferemus quę ad Asiam vnde ortæ, vbi educatæ, qua dominantes fuerunt, spectant. Quo tempore Scythæ orientem obtinebant, duo Regii immunes Plitos & Scholpytus per factionem Optimatũ domo pulsi attracta secum non parua iuuentute circa Cappadociam consederunt, non procul à Termodoonte & Thenisirios campos occupantes vbi postea Amazonum Regia. Cum prædas assiduo agerent finitimorum oppressione trucidantur. Horum vxores exilio additam orbitatem non muliebriter ferentes arma corripiunt tædasque iugales quasi seruitutem exosæ finitimos primo submouẽt, postea non dubitantes etiam armis aggredi singulari omnium sæculorum exemplo. Gargatensibus qui ex Themyscyra Regione harum comites fuerant

Iust. l. 2.
Herod. l. 3.
Suidas.
o Mela li. 3. c. 5.
Iustinus orat Orithya ad Scythas.
Mela l, 3. c. 4
Diodo. l. 4. tamen non
Iust. l, 2.
Mela. l. 2. c. 21.
Strabo. l. 21.
Oros. l. 1. c. 15.
Statius l. 1. Achill. 10.
Mela l. 3 c. 4.

Palephatus non credulus fabulis, Amazones feminas non fuisse vult, sed femineo habitu pugnasse viros.

ideo sanguinis genus à Val Flac. l. Largon. dicta, ideo Marti nata putatur qua nominatim ab Hygino l. 163 vsque ad Pentesileam recitantur.

Scholopytus aliis. Stobeus f. 5. ex Abiorum gente Amardum fuisse vult.

rant, orta autem seditione Thracibus & Euboys adhærentes bellum indixerunt. Donec conuenit vt separatim vtrique viuentes, sobolis tamen gratia annuatim communicarent. Ita rempublicam augentes sine viris vltionem cæsorum coniugum à finitimis expetūt. Primum Mæotide ripa Scythicas rapuere domos, & capta Gelonum mænia. Audias Scytiam feruere tumultu, cum Lunatum agmen descendit, & pugnas indulget Pater & sævi monet ostia belli. Tum niualis per iuga Caucasi proiectæ Asiam pæne totam Europæ portionem non contemnendam suo adiiciunt imperio. Duas sibi Reginas præficiebant que prudentia & virtute reliquas antecellere credebantur. Harum Asiæ imperium Marpesia tutandum cæpit, cautique ad Caucasum munitissime, vbi deuersari solebat nomen suum reliquit. Otalemque fluuiū trásgressa finitima quæque occupauit. Tantumque breui tempore noua indies accessione Amazones creuerunt, vt ducētarum milliū numerū implesse scribantur. Domi ad compescendos motus relicta. Lāpedo superioris Comes fuit, & alternatim succedens, qua fatigata Marpesia rursum foras profecta res bellicas administrabat. Armenia ab his Syria, Cilicia, Galatia, Pisidia, domitæ; Ioniā Æoliamque deditas sibi Prouincias habuere vbi diutius commoratæ. Ciuitates Castraque suis nominibus insignita reliquerunt.

Iustinus l. 2.
T Messias l. 1. c. 10.
Statius Achille 2.
Idem Thebaide 5.
Claudia. fcenn. ode 1.
Mela l. 2. c. 10.
Orosius l. 1. c. 21.
Iustinus l. 2.
Seruius in Virgilium l. 4
Orosius l. 1. c. 15.
Iustinus huic adscribit qua Iormandes alteri.

Sinope vrbem à se nominauit, Smyrna altera Epheso occupata eius locum à se vocauit, Sisyrba item ibidem generis sui reliquit vestigia. Quin & ipsa Ephesus ab vna harum mulierum suam traxit appellationem. Nina, Cyme, Pytanæ Prynea, Chirma, Myrina, Pathe quid aliud quam Heroinarum istarum gloriam loquuntur. In Insulis quoque Mytilene Conditricis suæ refert vocabulum. Samothracia etiā à voto Amazonis nomen mutauit, quæ quamuis non huius gentis tamen huius gene-

Athenæus. l. 8. c. 11.
Mela. l. 2. c. 18.
Heraclides de. politiis
Diodo l. 4.
Hastiaboni nominantur.
A Myrina hac ædificata & nomine sororis vocata.
Diodorus.

Templum ibi in victoria monumentum ab eis erectum.
Mel. l. 2. c. 17. vult quod ubi cunctis Asia populis attribuunt.
in Lesbo
id est sacra Insula.

Appian in Mithri.

generis fuisse scribitur ipsa imo, Themyscyra Regionis caput Amazonis nomen referre putatur.

CAPVT II.

Reginæ aliquot illustres & bella Troianis temporibus priora.

Iust. l. 2.

Iornades de rebus geticis

Iustino Ortera vocatur

Martial. l. 9. epig. 104

Iustinus l. 2.

Plutar. in Thes.

Diodorus l. 5. Claudi ode 1. Festenni.

MARPESIA autem, vt tandem ad historiam reuertamur, cum victoribus armis per Asiæ populos grassaretur concursu barbarorum facto circumuēta Persarum potissimũ, cũ 40000 Amazonum interfecta est. Cuius morte intellecta cũ forte Lampedo etiã fatis concessisset, vel ob matris merita vel quod parentum indolem in filios plerumque transfundi nossent, Marpesiæ filias ad Reipublicæ gubernacula admouerunt. Ex duabus autem Orythiæ cui præter eximiam belli industriam etiam seruatæ in omne æuum virginitatis fuit admiratio, virtute tãtum gloriæ & famæ accreuit Amazonibus vt Herculi Eurstheus quasi impossibile imperarit Peltatã Scythico discingere Amazona nodo armaque eius afferre. Itaq; profectus lõgis nouem nauibus per ostia Termodoontis ingressus apud Themisyram castra posuit. Orythia foris occupata cum lectissima manu Antiope soror domi erat & cum ea infrequens multitudo nihil hostile metuens. Hercules vbi Reginæ arma quorum causa venerat non impetrauit, armis petenda ratus prælio cum non tergiversantibus cõtendit. Deciderunt ex Amazonibus multæ Æella inter primas velocitate superata, Philippis vnico vulnere, Parthisquæ septies prouocata palmam retulerat, Tribia suarum virium præsumptione vana decepta interierunt. Præter has Celeno Turybia, Phœbe, Artemis, Deiamra, Asteria, Marpe, Cermessa, Adippe non infimi apud populares nominis cum ignobilis vulgi parte non contemnenda victæ cæsæque sunt. Tres Regiæ virgines captæ in

præ-

prædam victoribus cesserunt. Antiope Theseo etiam sororibus contra eum mouentibus adhæsit, & fortiter pro marito pugnans à Malpadia telo icta interiit. Iam dudum visi Thesei amore flagrabat Amazon nec sane nisi hoc veneris interuentu in expugnatione Themyscyræ Regiæ Mars Herculi felix aspirasset. Præter Antiopem Theseo insuper sorte obuenit alia soror cuius bipennum Hercules sibi sumpsit. Ipsaque regina gentis vidua Thermodontiæ aurato religans ilia baltheo detraxit spolium nobile corpori & peltam & niuei vincula corporis victorem posito suspiciens genu, & hoc vt sororem hostium manibus eriperet. Ita Menalippe reuersa est, itemque Hippolite pretio á sorore redempta, quæ captiuitatis ignominiam insigni facinore expiatura post Asiam emensam Bosphorum transmissum in Atticam exercitium exposuit. Sed Herculis arcu concidit, altera victa à Theseo vix cum paucis salua Megaram euasit, vbi dolore negati in patriam reditus mortua monumento publico clypei Amazonici formam referente honorata est. Restabat Orithya quæ bellum sororibus illatum ægrè ferens raptorem Atheniésem bello petere statuit. Frustra enim ponti sinum Asiamque domitam si Græcorum rapinis magis quam bellis pateant. Auxilio venit domestica motus gloria Penaxagoras, à Sagilla patre & Scytharum rege missus cum ingenti equitatu. Cuius vires Herculi metum iniicientes in Græciam redire compulerunt. Rei gerendæ tam præclaram occasionem superueniens ante prælium in castris dissensio excepit. Quare desertam à sociis Theseus facile superat & in fugam vertit. Saluti fuerunt castra Sociarum, quæ in propinquo erant quorum auxilio intactæ ab aliis gentibus saltem in regnum reuerterunt. Templum est Amazonicæ Dianæ dicatum quod Amazonicarum terminus victoriarum retrocedere eas deinde cópulerit. Huius filia

Iustinus contra Diodorum & Pausaniam de Hippolite hac refert.

Iustinus Antiopem captã non esse insinuare videtur l. 2. contra Diodorum.

Pausa. Atticis ex Hegia.

Plut. problem.

Senec. Herculis furentis actu 2. Xenidrus epist. Heroid. Cydippes.

Diodorus hac à Menalippe. Iustinus ab Orithia ait factum.

Iust. l. 2.

Claudi. in Eutropium.

Pausa. in Atticis.

Iust. l. 2.

Sagillus alii.

Pausanias Laconicis.

hunc regno potitus est filius Eucratides vrbem sui nominis reliquit vrbium in India 500 possessor, Imprudens obsessus in bello Indico eruptione facta 300 suorum militibus 60000 hostium profligauit, & generosa audacia soluit obsidionem. Demetrium Indorum Regem imperata facere coegit, Indiæque portionem bene magnam suæ adiecit ditioni. Regnum post tot victorias repetenti triumphatori obfuit indulgentia qua filium eiusdem secum nominis, socium regni assumpserat. Huius enim scelere in itinere circumuentus periit qui veluti in hostem id facinus admisisset, non dubitauit per patrium sanguinem equos & quadrigam agere, & cadaueri inuidere sepulturam. His dignum parricida tulit exitium. A Scythis, Parthisque oppressus velut exanguis vitam cum regno amisit familiamque scelere & interitu suo finiuit.

Idem li. 15.

Iustinus l. 41.

ANA-

ANALECTA ANTIQVITATVM SCYTICARVM SECTIO PRIMA.

De Sacris.

[illegible] l. 18. c. 28.

MARTI quę præcipuo cultu & solum in templis venerantur Scythæ equos immolabant.

Massagetæ solem itidẽ equo placabant.

[illegible]ander. l. 6. c. 4.

Venerem Scythæ Arganipasam vocant.

Herod. l. 4.
Mel. l 3. c. 5.

Et Apollinem Octoschyrum, Vestam Tabitin, Iouem Papeum, tellurem Apiam, Neptunũ Tamin, Herculem Sandem.

Apollini delum primitias mittere solebant.

Lucia in toxari.

Dianæ erat Tauricæ crudelis religio.

Idem ibidem

Piladi & Oresti sacra facere consueuerunt.

Alexander lib. 4. c. 17 genialium dierum.

Victimam primis pedibus ligatam ad aram sistũt, quam laqueo iniecto & baculo circumducto strangulat carnes ossibus adurentes.

Alexan. l. 4. c. 17.

Quibus coctis sacrificulus partem libamentorum porricit.

Herod. l. 4.
Idem.

Super Sarmentorum fascibus collecto Acmati litabant quotannis.

Plinius l. 7. c. 56.

Bouem immolare ignemque in ferula seruare docuit Prometheus.

Herodo vbi supra

Centesimum captiuorum immolare & cæsorum capitibus libare familiare erat.

M. l. l. 2.

Arymphæi gens sacra erat nudo capite incedens quam nemo lędebat.

Herodotus.

150 plaustra Sarmentorum quotannis Marthi offerebant

Alex. l. 6. c. 26.

Homine immolato diuinant Massagetæ.

Lat. l.3. Tingebant sagittas errantes Scythæ.
Claudianus de laud. Saltem valebant Geloni picti.
Idem 3 honors Consul. Cingulisq; longis vtebantur.
Plin. l. 7. c. 56. Arcum & sagittas reperit Scythes Herculis.
Alexan. l. 4. c. 7. Cuneo qui mediam aciem vrget frequenter vsi.
Herod. l. 7. Arundineis sagittis, hastis & arcubus vtebantur.
Lucanus vxori Archi plani Duces eorum vocabantur.
Claudi. de laude Tiliconis Zirim vox est quam pronunciâti hostis parcebat.
Sarmatæ plurimum conto valent.
Senec. Oetai act. 1. Tela gerit Sarmata frigidus.
Ouid 1. de ponto. Contendit & arcu.
Val. Flac. l. 1. argonau. Ita equitabant turmatim vt hastis vmbram facerent.
Scythæ hostis à se cæsi sanguinem potabant.
Behemus ex Herodo lib. 4. Cutemque detractam equis insternebant.
Horat. l. 7. Pharetris circumdabant, habenis appendebant.
Bactriani cristatas galeas in bello habebant, Sacæ femoralia.
Herod. l. 7. *Idem l. 1.* Arma Massagetarum erant, thorax cum securi ænea, arcus, gladius, & Sagaris.
Strabo. l. 11. Diademata autem in gladiis circumferebant.
Ælianus l. 12. Sacarum equi si sessorem deiecerint expectant dū rursus ascendat.
Mela l. 2. c. 21. Iaxamathę feminæ equites, viri pedites bellū inibant, hi Sagittis, illæ laquæis instructæ.

SECTIO QVARTA

De re Priuata.

Plinius l. 12. c. 19. BDELLII apud Bactrianos lachryma celebris est in vsu.
Herod. Massagetis vestis est ex libris, potus ex pomis iisdē
Calius l. 18. ex Plinio. singulis sua sunt coniugia, sed in propatulo suspēsa ad plaustrum Pharetra, eis vtebantur.
Strabo. l. 11. Cum virginibus autem certant, victorque imperat.
Tapyri vxorem nō ducunt nisi ex qua tres liberos suscepissent.

Plato de republica. Ex aliis populis quidam pro opum qualitate plures ducebant, alii vna contenti erant.
Alij Mosinesa appellatur

Helicar. l. 1. Mosyni frumentum suum ęqualiter distribuebāt, parte hospitibus separata, sic dicti quod turres ligneas inhabitent.

Athen. l. 10. c. 10. Vinosi sunt Scythæ vt Plato ait.

Ælianus l. 2. Atque adeo vinum vestibus perfundentes.

Plinius l. 7. c. 2. Pleriq; Scytharū carnibus humanis nutriebātur.

Auro ligatas substringit Arimaspus comas.

Luca. l. 3. Ceruleo colore tingunt easdem Agatyrsæ.

Seruius ad 4. Æneidem Feminæ vestem fibula nectebant, coloribus variatam, crinesque radebant & sparsæ veneno in aues mutari credebantur.
Athenaus l. 12. c. 9.
Ouid.. Metam

In amicitiam Scythæ tres tantum recipiebant.

Lucia in toxari. Æs conflare & temperare Scythes docuit.

Plin. l. 7. c. 56. Tibarenis in risu & luxu summum bonum erat.

Mela l. 2. c. 21. Seruis Scythæ lactis gratia oculos eximebant.

Plutar. de docenda virtute Aliquibus nares præscindebant.

Athenaus. l. 12. Aliis capillos cum cute abradebant.

Suidas. Inospitales & vagi passim erant Scythæ.

Sene. Tyest actu 4. Quorum plaustra vagas trahūt domos.

Horat. l. 3. od. 14. Qui plaustro carebat infamis erat.

Suidas. Vbi vespera ante se pecora agentes obruebat, ibi pernoctabant.
Iustinus l. 2.

Horatius. l. 4. od. 13. Ideoque campestres & profugi vocantur.

Sarmatæ Virginem nisi hostem necauerit nubere non permitttunt.

Stob. ser 44. ex Nicolao. Limyrni vxores & liberos vsque ad sextum annū communes habent, tum omnibus conuocatis pueris vnumquemque ei dant quem maxime refert.

Mart. l. 1. epig 109. Laudantur Scythi smaragdi.

Laertius in vita. Anacharsis orbem figulis dedit & folles.

Appia in Mithri. Agsari gens erat medicinæ perita.

Stob. Ser. 5. Prope Caucasum gens nascentes lugebat, mortuis gratulabatur.

Galactophagi ædibus carentes equino lacte pascuntur.

Mela. l. 3. c. 5. De Hircanis & eorum Tigridis celeritate.

Pagi fortunati ſunt in Hircania frumento ſponte naſcente, arbore melli flua, & Anthedone aue mellifica. *Diodo. armo Alexandri. Senec. Hierac 2.*

Elia. l 3. *Senec. Hippolito act. 2.* Sarmatæ intonſi erant.

Luc. l. 3. Milium edebant.

Flac. l. Sarg. Vacuis vagi campis.

Athene. l. 10. c. 14. Sænis affinis Sarmata Moſchis.

Luc. l. 2. Braccatus eſt, & niſi qua videntur ora veſtitus.

Tapyri ita vinoſi erant, vt vnguento alio non vtebantur.

Feræ Tygres nunquam poſuere furorem, quos nemore Hircano matrum, dum luſtra ſequuntur, altus cæſorum pauit cruor armentorum.

Plutar. præcep. conj. Tympanis in tantum aguntur tygres furorem vt ſe lanient.

Ouid. 3. triſt. & 10. Ducunt Sarmatici barbara plauſtra boues.

Mela. l. 3. c. 7. Scytharum aliqui vbi ſaties aut tædium vitæ cepit ſe è rupe deiiciebant.

Luc. de luctu. Alii cadauera deuorabant ſuosque comedebant proximi.

Occiſos pulchrum iurare parentes.

Claud in Ruffinum. Strabo. l. 11. Alii fæminas ſtrangulatas ſepeliebant, viros edebant.

Celius l. 10 c. 18. Parentes ſenes necabant & edebant Maſſagetæ.

Polydorus l. 3. c. 10. Pulchrum fruſtratim diſſecari & condi ouina carne permixta, morbo perire probrum.

Celinus. L. 10. c. 12. Oneſicrito. Bactriani Parentes ſenio confectos canibus obiiciebant quos ea fini alebant omnes.

AMAZONICA.

CAPVT I.

Amazonum Origo.

HAs Scythicæ Originis fæminas Græci Æopatas, quaſi dicas viricidas, alii o Sauromatidas, Sauropatidas à veſcendis lacertis, vulgo nos Amazones à mammarũ altera, quã ne clypeo ferendo obſit, puellis adurunt, appellamus. Harum virtute aſſecuti hoc ſunt Scythæ, ne ſegniores viris fæminas habere videantur. Quãquam Sarmatis & Europæ hoc fæminarum genus Scriptorũ aliquot adſcribãt, nõ vna orbis parte ſe continuit, ſed per Africam diſperſum per Europã etiã noſtraſque adeo Gallias virtutis ſuæ reliquit veſtigia. Nos hoc loco eas duntaxat inferemus quę ad Aſiam vnde ortæ, vbi educatæ, qua dominantes fuerunt, ſpectant. Quo tempore Scythæ orientem obtinebant, duo Regii immunes Plitos & Scholpytus per factionem Optimatũ domo pulſi attracta ſecum non parua iuuentute circa Cappadociam conſederunt, non procul à Termodoonte & Theniſirios campos occupantes vbi poſtea Amazonum Regia. Cum prædas aſſiduo agerent finitimorum oppreſſione trucidantur. Horum vxores exilio additam orbitatem non muliebriter ferentes arma corripiunt tædaſque iugales quaſi ſeruitutem exoſæ finitimos primo ſubmouẽt, poſtea non dubitantes etiam armis aggredi ſingulari o omnium ſæculorum exemplo. Gargarenſibus qui ex Themyſcyra Regione harum comites fuerant

Iuſt. l. 2.
Herod. l. 3.
Suidas.
o Mela li. 3. c. 3.
Iuſtinus orat Orithya ad Scythas.
Mela l. 3. c. 4
Diodo. l. 4. tamen non
Iuſt. l. 2.
Mela. l. 2. c. 21.
Strabo. l. 21.
Oroſ. l. 1. c. 15.
Statius l. 1. Achille. 10.
Mela l. 3 c. 4.

Palephatus non credulus fabulis, Amazones fæminas non fuiſſe vult, ſed fœmineo habitu pugnaſſe viros.

ideo ſanguinis genus à Val. Flac. l. Largum. dicitur ideo Marti nata putatur quæ nominatim ab Hygino l. 163 vſque ad Penteſileam recitantur.

Scholopytus aliis. Stobeus ſ. 3. ex Abiorum gente Amardum fuiſſe vult.

rant, otia autem seditione Thracibus & Euboys adhærentes bellum indixerunt. Donec conuenit vt separatim vtrique viuentes, sobolis tamen gratia annuatim communicarent. Ita rempublicam augentes sine viris vltionem cæsorum coniugum à finitimis expetũt. Primum Mæotide ripa Scythicas rapuere domos, & capta Gelonum mœnia. Audias Scytiam feruere tumultu, cum Lunatum agmen descendit, & pugnas indulget Pater & sævi monet ostia belli. Tum niualis per iuga Caucasi proiectæ Asiam pæne totam Europæ portionem non contemnendam suo adiiciunt imperio. Duas sibi Reginas præficiebant que prudentia & virtute reliquas antecellere credebantur. Harum Asiæ imperium Marpesia tutandum cæpit, cautique ad Caucasum munitissimę, vbi deuersari solebat nomen suum reliquit. Otalemque fluuiũ trãsgressa finitima quæque occupauit. Tantumque breui tempore noua indies accessione Amazones creuerunt, vt ducẽtarum milliũ numerũ implesse scribantur. Domi ad compescendos motus relicta. Lãpedo superioris Comes fuit, & alternatim succedens, qua fatigata Marpesia rursum foras profecta res bellicas administrabat. Armenia ab his Syria, Cilicia, Galatia, Pisidia, domitæ; Ioniã Æoliamque deditas sibi Prouincias habuere vbi diutius commoratæ. Ciuitates Castraque suis nominibus insignita reliquerunt.

Iustinus l. 2.

T Messias l. 1. c. 10.

Statius Achille 2.

Idem Thebaide 5.

Claudia. fescenn. ode 1.
Mela l. 2. c. 10.

Orosius l. 1. c. 21.
Iustinus l. 2.

Seruius in Virgilium l. 4

Orosius l. 1. c. 15.

Iustinus huic adscribit qua Iornandes alteri.

Sinope vrbem à se nominauit, Smyrna altera Epheso occupata eius locum à se vocauit, Sisyrba item ibidem generis sui reliquit vestigia. Quin & ipsa Ephesus ab vna harum mulierum suam traxit appellationem. Nina, Cyme, Pytanæ Prynea, Chirma, Myrina, Pathe quid aliud quam Heroinarum istarum gloriam loquuntur. In Insulis quoque Mytilene Conditricis suæ refert vocabulum. Samothracia etiã à voto Amazonis nomen mutauit, quæ quamuis non huius gentis tamen huius gene-

Athenæus. l. 8. c. 11.
Mela. l. 2. c. 18.
Heraclides de. politiis

Diodo l. 4.

Hastiaboni nominantur. A Myrina hac ædificata & nomine sororis vocata. Diodorus.

Templum ibi in victoria monumentum ab eis erectum.

Mel. l. 1. c. 17. vult quod alii cunctis Asiæ populis attribuunt.

in Lesbo

id est sacra Insula.

generis fuiſſe ſcribitur ipſa imo, Themyſcyra Regionis caput Amazonis nomen referre putatur.

Appian in. Mithri.

Capvt II.

Reginæ aliquot illuſtres & bella Troianis temporibus priora.

Iuſt. l. 2.
Iornades de rebus geticis

MARPESIA autem, vt tandem ad hiſtoriam reuertamur, cum victoribus armis per Aſiæ populos graſſaretur concurſu barbarorum facto circumuẽta Perſarum potiſſimũ, cũ 40000 Amazonum interfecta eſt. Cuius morte intellecta cũ forte Lampedo etiã ſatis conceſſiſſet, vel ob matris merita vel quod parentum indolem in filios plerumque transfundi noſſent, Marpeſiæ filias ad Reipublicæ gubernacula admouerunt. Ex duabus autem Orythiæ cui præter eximiam belli induſtriam etiam ſeruatæ in omne æuum virginitatis fuit admiratio, virtute tãtum gloriæ & famæ accreuit Amazonibus vt Herculi Turſtheus quaſi impoſſibile imperarit Peltatã Scythico diſcingere Amazona nodo armaque eius afferre. Itaq; profectus lõgis nouem nauibus per oſtia Termodoontis ingreſſus apud Themiſyram caſtra poſuit. Orythia foris occupata cum lectiſſima manu Antiope ſoror domi erat & cum ea infrequens multitudo nihil hoſtile metuens. Hercules vbi Reginæ arma quorum cauſa venerat non impetrauit, armis petenda ratus prælio cum non tergiverſantibus cõtendit. Deciderunt ex Amazonibus multæ Æella inter primas velocitate ſuperata, Philippis vnico vulnere, Parthisquæ ſepties prouocata palmam retulerat, Tribia ſuarum vitium prẹſumptione vana decepta interierunt. Præter has Celeno Turybia, Phẹbe, Artemis, Deiamra, Aſteria, Marpe, Cermeſſa, Adippe non infimi apud populares nominis cum ignobilis vulgi parte non contemnenda victæ cæſæque ſunt. Tres Regiæ virgines captæ in

Iuſtine Ortera vocatur
Martial. l. 9. epiſt. 104
Iuſtinus l. 2.
Plutar. in Theſe.
Diodorus l. 5. Claudi ode 1. Feſlenni.

præ-

prædam victoribus cesserunt. Antiope Theseo etiam sororibus contra eum monentibus adhæsit, & fortiter pro marito pugnans à Malpadia telo icta interiit. Iam dudum visi Thesei amore flagrabat Amazon nec sane nisi hoc veneris interuentu in expugnatione Themyscyræ Regiæ Mars Herculi felix aspirasset. Præter Antiopem Theseo insuper sorte obuenit alia soror cuius bipennum Hercules sibi sumpsit. Ipsaque regina gentis vidua Thermodontiæ aurato religans ilia baltheo detraxit spolium nobile corpori & peltam & niuei vincula corporis victorem posito suspiciens genu, & hoc vt sororem hostium manibus eriperet. Ita Menalippe reuersa est, itemque Hippolite pretio á sorore redempta, quæ captiuitatis ignominiam insigni facinore expiatura post Asiam emensam Bosphorum transmissum in Atticam exercitium exposuit. Sed Herculis arcu concidit, altera victa à Theseo vix cum paucis salua Megaram euasit, vbi dolore negari in patriam reditus mortua monumento publico clypei Amazonici formam referente honorata est. Restabat Orithya quæ bellum sororibus illatum ægrè ferens raptorem Atheniẽsem bello petere statuit. Frustra enim ponti sinum Asiamque domitam si Græcorum rapinis magis quam bellis pateant. Auxilio venit domestica motus gloria Penaxagoras, à Sagilla patre & Scytharum rege missus cum ingenti equitatu. Cuius vires Herculi metum inicientes in Græciam redire compulerunt. Rei gerendæ tam præclaram occasionem superueniens ante prælium in castris dissensio excepit. Quare desertam à sociis Theseus facile superat & in fugam vertit. Saluti fuerunt castra Sociarum, quæ in propinquo erant quorum auxilio intactæ ab aliis gentibus saltem in regnum reuerterunt. Templum est Amazonicæ Dianæ dicatum quod Amazonicarum terminus victoriarum retrocedere eas deinde cõpulerit. Huius filia

Iustinus contra Diodorum & Pausaniam de Hippolite hæc refert.

Iustinus Antiopem captã non esse insinuare videtur l. 2. contra Diodorum.

Pausa. Atticis ex Hegia.

Plut. problem.

Sene. Herculis furentis actu 2. Xenidrus epist. Heroid. Cydippes.

Diodorus hæc à Menalippe. Iustinus ab Orithya ait factum.

Iust. l. 2.

Claudi. in Eutropium.

Pausa. in Atticis.

Iust. l. 2.

Sigislus alius.

Pausanias Laconicis.

Pauſa. in Attick. Dictys li. 3.

Penthesilæa fuit, quæ illuſtri heroum æuo claruit. Hæc cum domi omnia pacata eſſent, animusque armis innutritus quieſcere non poſſet nouam in dies belli aleam tentare cogitabat maioribus ſe nō indignam probatura. Certabatur eo tempore ad Troiam.

CAPVT III.

Quæ bello Troiano & poſt acciderunt.

Ouid. epiſt. Heroi. Cydippe.

ITAQVE ſiue à Priamo inuitata, ſiue virtutis & famæ ſtudio, ſiue demum Hectoris gratia ſumta peltata ſecuri cuius dexteritate tantum valuit, vt

Plin. l. 7. c. 56.

eam inueniſſe credatur, conſtitit Iliaco ſolo cum

Proper. l. 3. elegia. 10.

ſeptuaginta armatarū millibus, auſa ferox ab equo

Claud. 2. in Eutropium.

oppugnare ſagittis Danaum rates: Nec ſemel tantum Danai fugere bipennem Penthesilæa tuam.

Dictys l. 4.

Hectore autem defuncto diſceſſum paraſſet niſi Alexandri auro ineſcaretur. Ita ſeorſim diſpoſito ſuorum agmine plus æquo ſuis rebus fidens cum dextrum cornu ſagittarii, ſiniſtrum pedes, mediū eques & ipſa obtineret, oppoſitus dextro Menelaus, Vlyſſes, & cum Leucro Meriones, ſiniſtro Ayaces ambo, Diomedes, Agamemnon, Tlepolemus, reliquis cum Achille equitatui obiectis. Qui eam ſublimem conſpicatus haſta petit, pro-

Virg. li. 2.

Dares Phrygius vult ipſam à Neoptolemo interfectam mortuo Achille.

piusque accedens coma apprehenſam equo deturbat. Mox Amazonidum lunatis agmina peltis quaſi fulmine icta diſſoluuntur. Regina humo alliſa non vno vulnere petitur concurrente ad videndum turba. Miraculi enim res videbatur fœminam eo temeritatis aſcendere vt cum viris con-

Virg 1. Ænei.

tendere audeat, eo virtutis vt viros ſuperare poſſit. Adeoque exacerbati in mulierem omnium animi vt ſemi-animem canibus obiicere conſtituerint. Æquior in hoſtem Achilles vltimum funeris obſequium & paululum terræ viragini non inuidebat. Sed Diomedis obſtitit pertinacia, qui mediū quoddam eligens rogata circumſtantiū ſententia

in

in Scamandrum iussit præcipitari. Hoc indigno tanta virtute supplicio multata est. Cuius nutrix Cleta reddita certior in diuersa loca nauigauit corpus quæsitura. Quæ vento impellente in Italiam delata tædio longi itineris vrbem de suo nomine ædificauit, in qua & regnum obtinuit, donec à Croconiatis occisa est. Præter has superiores nominantur, & Amazonum vna Thalestris quæ eiusdem Troiani belli tempore cum Paride componens Græcos desiit infestare. Clite insuper Amazon celebris.

Isacius in Lycophronis Cassandram.

Sui. loc.

Vltima autem omnium, quanquam aliqui vsq; ad Cæsarem tempora eorum protrahant imperiũ, fuit Thalestria quæ Magni Alexandri nomine inuitata 300 stipata sodalitio in Hircania occurrens prolis gratia tredecim dies in obsequium desiderii sui impetrauit à Rege, à quo non sine magnis muneribus dimissa est. Nec quicquam memoria dignum à fæminis istis gestum, plane vt atrum desinat in piscem mulier formosa superne, Venusque Martem & virtutem voluptas debellasse videatur.

Curt. l. 6
Iust. l. 12. dies ponit 14.

ANALECTA.

Cælius l. 9. c. 13. AMAZONVM nomen pro pauperibus vsurpatũ, qui ne Mazam quidem habeant.

Eustathio. Vel quod lacertis vel testudinibus vesci solitæ.

Sauropatides dictæ; vel quod lacte equino & roris fauis qui fluuialibus calamis innascuntur.

Arcus, pharetra, sagari in bello vtebantur.

Xeno. l. 4. ana. Securim inuénerunt qua & armabantur.

Plin. l. 7. c. 56. Galeas & subligacula è pellibus faciebant.

Strabo l. 11. Longis vtebantur hastis.

Mantuanus. Pausan. Atticu. Amazonica peltazatum inuentum.

Hederæ folio similis.

Cælius l. 10. c. 4. Pectis bellabantur armis.

Virg. l. 11. Equis strenuæ erant.

Pinda. o. 8. olympi. Æreos arcus habebant.

Idem ode 3. Nemeorum. Venatu plurimum exercebantur.

Herod. l. 4. Arcus tendere, equitare, puellæ pensa erant.

Hostem ferire adultorum stipendium.

Mela l. 3. c. 4. Connubia vitabat genus Amazonium, sed ne genus intereat mẽsibus duobus verius prolis gra-

Sene. Octa. tia, post sacra cum viris versabantur Gargaren-

Strabo l. 11. Oros. l. 1. c. 15. Strabo l. 11. sibus præcipue.

Cum viris bellicosis congredi in votis erat.

Curt. l. 6. Virginitas pœna ei quæ hostem non percutiebat.

Mel. l. 3. c. 4. Iustinus. Quanquam virginitatis nomine laudatæ legãtur.

Iust. l. 2. Natos ex se tollendos curabant.

Natarum dextras mammas exurebant.

Higynus c. 163. Duæ Reginæ alternatim domi & foris præerant.

Statius Thebaid. 5. Martem summa colebant religione, eoque se natas mentiebantur.

Pluta. de fluminibus. In Tanai lauari solebant Amazones.

Herod. l. 4. Sub meridiem binæ aut singulæ castris egredi solebant ad naturæ requisita.

COLCHIS.

ILLVSTRES IVVENES CAROLE, ALEXANDER, ANTHONI, AB ARENBERCH.

Vobis antiquo celebrata poemate Colchis
Mittitur, ô iuuenes, Albania Iberiaq; ab illo
Quem vos orantem, quem vos perſæpe docentem
Audiſtis, tacite dociles Muſæ primordia veſtræ.
Mittitur autem, vt ſit vobis audiiſſe ſubinde
Quæ legitis, & lecta ſemel repetiiſſe voluptas.
Mittitur hæc vobis, quia Auunculus & pater inter
Belgarum primos, virtutis munere vellus
Imperiale gerunt, Phryxæo pulchrius auro.
Vellere iam Colchis caret, & iam Phaſidis ora
Orbata eſt auibus, ſiluaque & littore muto,
Viles plebæis aſpirant frondibus auræ.
Tranſiit in Belgas, Sequanos & Iberica ſceptra
Virtutis calcar, veræ virtutis alumna.
Et vos in patrum poſito veſtigia greſſui
Nunc iuuenes curæ bona fundamenta virilis
Ponitis in ſtudiis, ſpesque eſt placitura ſtudenti
Quæ damus Heroum memores illuſtria facta.
Et quod, neſcio quis, gnato moriturus adulto.
Aiebat, veſtrum mente vnusquisque recondat
Tu quæ mox imitere legas nec deſinat vnquam
Tecum Graia loqui, tecum Romana vetuſtas.

Veſter Illuſtres iuuenes quantusq; eſt, quantumque poteſt
Io. B. Gramaye, quem noſtis.

CAPVT I.

Regionis Coloni & Phryxus.

Ptolemaeus l. 5. c. 10. tabula 3. Asiae.
Plin. l. 6. c. 5.
a *Niger ex Appiano.*
b *Stepha. ex Lycophrone.*
c *Procop. & Ayath.*
d *Ptolemaeus.*
e *Diodo. l. 1.*
f *Herod. li. 2.*
g *Strabo l. 1.*

Mengreliani & Lazzari iunctim vocantur.
Maiore.
h *Linum Sardonicum vocatur quod ex Colchide.*

QVÆ in duas hodie diuisa regiones, vno cum Albania, Iberiaque Comaniæ nomine, olim Atimana *a*, itemque Lybustica *b* fuit appellata, cuius incolas Lazas *c* esse pæne inter omnes conuenit, qui in Armenia de patriæ nomine vrbem *d* posuerunt. Primos huius Regionis colonos Ægypto *e* venisse, & ex Psammetichi exercitu esse, qui vel fatigatus, vel alioquin iussus ibi resederit, ritusq; *f* vtrique genti communes, vt circumcisio Lini *g h* operæ aliaque loquuntur, vita & lingua simili cogunt fateri.

Heraclides de politiis.
Strabo l. 11.
Mela l. 2. c. 11.
a *Natalis l. 6. c. 9. itemque Bocatius.*
b *Apollodorus l. 1.*
c *Hyginus c. 29*
d *Pausa. baeticis.*
Lucia. de Astrob.
Pindarus Pythiorum ode 4.
Ouid. ep. Hypsi.
Flaccus li. 1. car. orphei.
Diodo. li. 5.
Hellanicus.

Pindaro dicitur Demotica, Hippsa Gorgopira, Sophocli Nephele, Pherecidi Themisto.
Hinc fabu. eum ab ariete in cælum eleuatum, à Ioue misso.
Cuius velo formam arietis in⁀stam aut prora, vt Diodorus hac quia grace sonat arietem fabulæ locum dedit.

Quanquam Phasianos Heniochorum coloniam quidam scribãt eorum qui Antropophagi vocantur, quam postea Milesii occupantes, ita hospitales reddiderunt, vt hospitibus cibi affatim, & abitum parantibus 3 minas largirẽtur. Reges suos Colchidem habuisse, ante heroica tempora certum est, sed ignotos: nisi ex quo Phryxus qui Leucothoæ fanum erexit eo peruenit. Erat hic Athamantis *a* & Nepheles filius, Helles frater, cuius forma, cum Inus nouercæ animum occuparet, nec tamen sui copiam faceret, tale quippiam improba libido excogitauit. Semina *b* frumenti aliorumq; leguminum ne nascerentur corruit, vatesque largitionibus corruptos, iussit sterilitatis remedium enunciare filiorum Nepheles *c* immolationem. Quo comperto Phryxus *d* vt erat Astrologiæ peritissimus naui conscensa quam opibus non contemnendis instruxerat, sorore etiam ne sacrificio superesset & Crio Pædagogo adductis abnauigauit. Hæc autem est aurato vellere diues ouis. Cumque inter Sigæum & Chersonnesum inter freti æstuantis angustias veherentur, siue casu è naui incautius prospectans, siue itineris tædio confecta,

siue

Herod. polyhimnia.

Ouid. epist. Leandri.

Manilius l. 4. astronomicorum.

t Suidas l. 2. rerũ Thessalicarum.

Vt Pausanias in atticis. vt Apollodo l. 2. argonauticam.

Val. Flac. l. 1.

Dyonis. in Argo.

videbitur in Scythicis.

Pausanias.

Dionys. Mitilenus.

siue aliter incommodo viæ mortua Helle in mare proiecta & secus littus *r* sepulta nomen suum freto reliquit. Frater ad longi itineris molestias accedente Sororis facto in *v* Brixaba promontorio aliquandiu conquieuit: Donec finitimorum armis, & 8 Pædagogi monitu in Pontũ iter direxit. Hospitioq; exceptus à Dypsato Phyllidis filio, forsan 7 arietis immolandi rationem monstrauit, cum deinceps *b* generi honos habitus sit, & quotannis Ioui *t* Phryxio id est fugæ fauenti, vel *d* Laphystio vnus mactetur. Phryxum autem alii e hospita viua inter & attonitæ solennia mensæ, mactatum *f* scribunt, Æetæ Colchorum Regis manu aut opera, quæ Argonautis fuerit belli occasio. Alii contra ab Æta captum & Tigroni *g* Scytharũ Regi genero donatum; à quo benigne habitus ipse, & in regni spe educatus est. Crius vero quod forsan Regum voluntati reluctaretur, vel 4 timeretur alias, Scythico more aris admotus est. Cumque oraculo didicisset Rex fore vt non ante regno pellatur quam *h* Arietis vellus aduenæ rapuerint, illud inauratum in Martis fano è quercu suspensum dedicauit fortissimis quibusq; ad eius custodiam lectis.

Aurei fabulam velleris ad Chymica artis inuenta trahit Calius l. 7. c. 2. ex Suida quam tamen Strabo l. 11. ad torrentes auriferos quod Barbari tabulis perforatis & lanosis pellibus excipiunt, alii autem ad capras magni precii qua translapsi Plinio dicũtur, referunt.

8 Hinc est in fabulis Arietem humana voce cum hortatum.

7 Non consentiunt Poeta aliis arietem Phryxeum Marti, aliis Mercurio immolatum canentibus

5 Gãbrus hic Diodoro vocatur.

4 Hinc fabulantur arietem immolatum & ad eius custodiam pellis tauros ignivomos & dracone adhibitum.

CAPVT II.

Æetas.

Diodo. l. 5.

o Eumelus Poeta

q Natalis l. 6. c. 7.

q Cic. 3. de nat. Deo.

s Sosibius & Cimenax in Scythis.

SED quoniam in Aetæ mentionem incidimus, operæ pretium est paulo altius eius originem repetere. Ex *o* Oriente vir quidã non obscuri nominis Græciæ locis quondam imperauit filiisque. Perseo, & Aetæ regnum reliquit. Quorum *q* hic non contentus, acquisitis à parente terminis in Cytæa Colchorum vrbe *p* Idyam vxorem accepit principis *s* maritimi filiam paulatim ad totius regionis aditu facto dominationem. Ex hac nati Medæa, & Absyrthus: hic ob formæ elegantiam Phae-

t alii Aretas vocatur, alii Aatas scribitur,

s Ideo sol vocatur Hesiodo Theogonia.

p Ideo Oceanus appellari consueuit.

Phaetontis nactus appellationem à popularibus, illa ob mitius ingenium, & paternæ inhospitalitati contrarium solis sacrificiis præfecta patrique inuisa fuit. Cæterum vel terra ipsa venenorũ x fertili, vel Circes amytæ doctrina magicis rebus imprimis studuit; adeo vt sola z reddidisse dicatur fæminas dirum genus. Cuius malæ y herbæ & manus faciunt ad omne scelus quæ reluctantem cursu deducere Lunam nitatur & tenebris abdere solis equos, Lemniadum fœminarum. a Zelotypia capta composito pharmaci 6 genere graueolentiã eis procurauit, quod & demum seruarunt certo anni tempore aut seruare videntur. Hæc 7 Ephemerium poculum occulti ignis virtute immedicabile inuenit. Præter alia infinita quæ satius est ignorare, quam scriptis committere. Interea b Peliæ fratris 6 pauenti progeniem Diuumq; minas in metum venit. Æsone natũ Iasona periclis obiectare. Iuuenem itaq; propior iubenti hortatur Phryxi q iniuriam vindicare & auratũ vellus Graio redderet solo. Qui nec moratus 8 Peliaco prognatas vertice pinas mercenariorum opera comportari iuber loco viginti à Iolco 9 stadiis qui Pegasis inde dictus est. Malum 3 autem ex nemoris Dodonæi oraculis inclyti quercu exscidi curauit, totum autem 4 vehiculum trireme fuit remorum qui hinc inde 50 erant numerum prodens regentium 2 facie diligenter abscondita, quod tum primo inuentum auctoris sui nomen h Argo assumpsit. Hæc nauis 1 prima miscuit a ignotas temerato littore gentes per non tentatas (nisi myoparonibus b forsan quæ littus tantum legebant) c prima cucurrit aquas, prima d terrentum ignotas hominem proiecit in vndas. Fama tam insolitæ molis 2 delectos totius Greciæ e Heroes exciuit, ex quibus gloriæ, & laborum in partem 54 Iason assumpsit quorum præcipui 3 Hercules, Telamõ, duo pignora Lædæ Castor & Pollux, Typhys, Ata-

lanta

x Plinius.

z Seneca Hippo. actu. 2.
y Tibullus l. 1. eleg. 2
d Ouid epist. Lypsipiles & de medicamine faciei.

6 Myrtilus l. 1 Lesbicarũ.

7 Nicander in Alexipharmacis.

6 Val. Flac. l. 1.

Pares Phrygius.
8 Catul. Nuptiis Pelyei.

9 Strabo l. 9.

3 Claudianus de virtutibus Oliconis.

4. C 2. de nat.
5. Theocritus in Hylam.
Eid. 13. epist. 7.
Cas iod. l. 5. variarum epistolarum epist 17.
a Luc. l. 9.

b Diodo.
c Ouid 3. tristium.
d Luca l. 6.

e Virg. in genethliaco
Ouid.

o Val. l. 1.

9 Epimeni. ait Absyrti seniorum matrẽ fuisse Caucasiam Asterodiã Oceani & Thetios filiam Cic. autem 3. de nati Absyrtũ ait Egialeum à Pacumo vocari, Medea autem matrem vocat Andrum Tem Hecatem. Heraclides Nearam Dionis. Eurylitẽ, Ouid epistola Helena Ixeam.

7 de Magorum viribus in elementa vide post alios Delrium.

a Homerus, Stesichorus id tribuit veneris nata ex contemptu ira.

b Regis Thessaliæ.

q Hercateus regni à Pelia oblationẽ, Dio. orus causam præcipuam ponit gloria cupiditate.

f Hinc Flaccus nauem fatidicam vocat & Licophrõ garrulam picam. Lucianus in gallo loquacem.

h Suidas Aliiq; à celeritate nomen deriuant.
1 Eius nimirum generis ob cuius artificium & sumptus Palladis & Iunonis ope vsi dicuntur Argonauta.

2 Extant horum nomina. prater Argonautiõ scriptores apud Sophoclẽ in Lemniadibus Eschylum & Ciberu.

lanta; nèc carmine defuit Orphæus, nec *f* sæpius in dubiis auditus Iasone Mopsus. Plane Pelia mittente profectus comites habuerit *l* primos telluris Achiuæ *m*, primæ Dominus leuis carinæ. *n* Intacti cum claustra freti coeuntibus Argo armatum scopulis audax irrumperet æquor 4. Primo *o* Lemnum adiit inde præteritis Athamanditos vndis Cyzicō *p* appulit, tum *q* Mysorum scopulis ferunt applicuisse ratem: vbi ob Hylæ infortunium amisso Hercule, coacti sunt postea Minyæ Mulieris ductu, & veneficiis salutem quærere, & velleris Phryxi gloriam furari magis quam acquirere. Cęterum ex Mysia per Bebrycum fines delati, *b* Tyaneas cautes vix euaserunt. Tiphi *c* ancipitē montis vitante ruinam.

f Statius Thebaide 5.
o Vall l. 1.
l Ouid l. 1 de ponto eleg. 5.
m Martialis l. 11.
n Claud de bello getico
o Flac. l. 2.
p Idem l. 3.
q Propertius l. 1. eleg. 20. & latius Missam.
a Plutar in politicis.
Flac. l. 4.
b Luca. l. 2.
c Claud. de getico.

3 Hercules est ille qui Græcus vocatur ab historicis

4 fabulantur ... Deū maris biduo nauem comitatum.

1 fabu. tellurem iratam cautes has in mare proiecisse.

Capvt III.

Iason in Colchide.

VBI autem contigerunt *q* rapidas limosi Phasidos oras, à Phryxi liberis hospitio honorati Argonautæ & ab Æta etiam donec causa aduētus patuit. Multa superanda erant. Robore & furore armati custodes, qui perpetua statione ad luci locique vbi aureum vellus dedicatum erat, aditus excubabant. Præ omnibus *d* autem immanis latrocinii executor Sacerdos, cui speciosum religionis nomen prætexebat, hospitum capita nescio cui Deo suspendens 4 armatorum stipatus satellitio. Hic draco est quem ferunt Poetæ custodem Scythici fuisse luci, illi tauri spirantes *g* naribus ignem quos coegit insuetos ferro proscindere campos, dracone Lęthęi gramine succi sopito idem hospitum insidiarumq; ignaro. Hęc omnia Iason Medæę *l* beneficio superauit, quæ Argonautas præter omnes ipsum mirata est, & validos nec *m* ratione superandos concepit ignes *n* Ignota tauris illigaturum iuga perunxit amoris pharma-

q Ouid l. 7. meta.
d Diodorus l. 5.
Vale. l. 5.
Flac. l. 7. omnes pugnas in Colchide commissas describit.
d Lucianus.
f Mart. l. 12. epigrām. 53
g Vir. 2. georgicon.
Ouid. ibi supra.
l Medea apud Euripidē & Senecam.
m Ouid. & Flac. l. 7.
n Horatius. Epod. ode. 3.

3 Variant hic scriptores aliis humaniter exceptū primo & postea insidiis petitum, aliis hostiliter repulsum asserentibus.

4 Hi dentes sunt quos Draconi tribuunt fabulæ quibus satu galeis densisque virum seges horruit hastis.

1 prædictum id à Mopso & Idmone vatibus vt Val. l. 1.

co; ita vt omnes eius proditione adamantina ſubiuga miſerit, & inſomni dente creati terrigenæ miſſa magicis è cantibus ira cognato tátos implerint ſanguine ſulcos, ipſa vt inexpertis quod primum fecerat herbis expauerit Medææ nefas. Cui viciſſim omnia *a* fallax promiſit Iaſon, & impoſitam *b* celeri puppi cum præda *c* auexit. Ad quæ reputanda cum fruſtra miſſis caduceatoribus *d* captam *e* de littore prolem non ferens ætas inſequeretur, illa vltorem *f* metuens regnique fugæ enſe ſuo fratriſque *g h* Abſyrthi quem ſecum abduxerat ceruice parata expectauit, & tandem vt inſequenté moraretur, fratris eiuſdem diſſecti *i* membra ſparſit, quibus colligendis occupato patre integrum ei ſit ſe ſubducere, huius *k* munere de Polia Iaſon triumphauit. Et poſtquam Veneris *l* non potuit furta tacere ſuæ, venitque *d* in Æſonios altera nupta ſinus; coniugis *b* admiſſum temerataque iura mariti per *e* natos ſuos vlta crudum animo facinus filios *a b* coram populo trucidans concepit, & delibutis *r* vltą donis *l* pellicum ſerpente fugit alite. Quorundam tamen alia eſt opinio credentium ipſam Iaſoni reconciliatam, paterno regno vnde Perſis opera Ætas pulſus erat, reſtitutam. Vt vt eſt in Aſiam reuertiſſe fere omnes conſentiunt, & Mediæ nomen perſuadere videretur, & Ariæ monuméta & illud extremum quod ſcribitur. Iaſon reuerſus Ætæ inanem Regiam videns, & Colchos & vicina loca nouis cultoribus inſtruxiſſe.

Procop. l. 1. el. 20.
Luc. l. 2.
a Ouid. ep. Helena.
b Idem ep. Herm.
d Herod. l. 1.
e Statius Achilleide.
f Ouid. 3. triſt. eleg. 9.
g Luc. l. 10.
i Cic. pro lege Manilia.
k C. Tedonius mercenatis obitu.
l Ouid. 2. triſtium.
d Idem 3. de arte.
h Idem 2. de arte.
e Auſoni. epigram. 121. Martialis. 3. epig. 20. & 25.
a Hor. de arte poe.
r Hor. epod. ode 3.
Tacitus l. 3.

Timonax l. 1. Sicularum ait deſponſatam ab Æta Medæam Iaſoni in Colchide cuius monumentum ſint horti Iaſonij. Timæus l. 2. Italicarum in Corcyra vult factum cuius memoria ſit Apollinis ſacellũ vbi primo nupta ſacrificarent quod exinde quotannis fieri ſolet.

c *Antimachus 3. Argonauticon ait Iaſonem cum Medæa noctu vellus aureum furatos, Diony. Mileſius eam vellus ad naues detuliſſe.*

h *Iuxta Abſyrtides Inſulas illud factum vult Strabo l. 7.*

Archelaus autem ait abductum à ſorore iuxta tomos laniatum & Apollonius lib. 3. in regia necatum.

Pherecides li. 7. in pugna ad littus Colchicum captũ ab Argonautis.

b *Ælianus l. 5. negat necaſſe liberos, dicẽs: Corynthios Euripidem ad id fingendum induxiſſe.*

l *Apollodo. lib. 1. peplum fuiſſe, Dasilochus ſcriniũ, alij coronam & veſtem fuiſſe volunt naphta perunctas, vt Plin. l. 2.*

CAPVT IV.

Status Regionis poſt Iaſonem.

POST hæc Reges varij in certas prouincias diſtinctam Colchidem occuparunt.

Perſis *a* quamuis ſubiecta tributi tamen immunis quinto recurrente anno 100 pueros, totidemque

Strabo l. 11.
a Herod. lib. 3.
Colchis ſub proprijs Regib.

que

que virgines magno regi offerebat muneris loco. Commiſſo inter duos fratres *b* prælio Græci, qui Cyro opem tulerunt in Colchorum fines delati ab aliis hoſtiliter, ab aliis amice excipiuntur. Poſt Alexandrum Colchia Ponticis Regibus inuaduntur, à quorum Rege Mithridate deſciuerunt,& tũ ſe imperata facturos promittentes ſi regis filius eis rex detur. Mithridati *c* autem hæc regio ſubiecta à quopiam amicorum eius gubernata fuit, vnde ei non exigua naualis rei acceſſio. Inter Præfectos autem qui huc ſunt miſſi Mirophernes fuit matris Strabonis *d* patruus. Pompeius victo Mithridate Ariſtarchum regulum Colchorum appellauit, Oltace eiecto capto & in triumphum ducto, mortuo Mithridate Polemon Rex Ponti Colchidem obtinuit & poſt eum vxor Pythodoris, permittentibus forte aut diſſimulantibus Romanis qui Pompei virtute *e* huc peruenerant.

Xeno. li. 4. de expeditione Cyri.

Appia. in Mithridatico.

d *[illegible] teſte l. 11. Appia. & ſcriptores geſtorum Pompei.*

e Florus l. 3. c. 5.

b Nempe Artoxerxem & Cyrum.

Colchis ſub Perſis.

Eadem ſub Ponti Regibus.

c Eupatori.

Eadem ſub Præfectis.

Eadem ſub Romanis à quibus proprium Regem accepit.

Eadem à Regibus Ponti recepta.

ALBANIA.

Plin. l. 6. c. 10.
Ptolomaeus l. 5. c.12. tab. Asia 3.
Solinus c. 20.

Alphonso Guiria: Casta la do Chiphire: Nigro lstracha appellatur.

HÆC ex re nomen habens regio, quod albis capillis homines nascā-tur 26. diuersilingues cōplexa populos Galatarum gens quibusdam scribitur, ipsis ad Iasonem se ducentibus. Pastoraliores olim & Nomadico generi proximi, nec ad bella inepti fuerūt, vt qui 60000 virorum, 2000. equitum educere potuerint, vt quotidianis vicinorum impressionibus vrgeantur. Canibus autem quos regio fert eximios vtuntur in bellis, quorum duos Alexandro Magno miserunt, qui nec Leoni quidem cederent. Oræte c Mithradatici belli tempore huic præfuit à Pompeio in triumphum ductus, quanquam idem Albanis ignouisse scribatur, & Orodem remuneratum esse ab Albania sua aureum lectulum aliaque dona mittentem & Zobærem præter hos superiores à Canidio Crasso domitum, & in belli societatem assumptum scriptorum confirmat auctoritas.

Suidas.
Solinus.
Strabo l. 11.
In Pompeium.
Solinus.
c. Orases aliis vocatur.
Appianus Mithridatico.
Dio l. 37. & 36. Flo. l.
Dio lib. 49.

IBE-

IBERIA.

Ptol. l. 5. c. 11. tab. Asiæ 3.
Strabo li. 11.
a Genesis 10.
b Vide Plin. l. 6. c. 10.
c Tzetza.
d Mela.
Auctor de fluminibus ex Sosthene.
e Ortelius in thesauro.
Hodie Georgiani vocantur.

HÆc Thubal *a* Hebræis dici putatur à primo huius tractus Saturno prouincia cuius gentes *b* complures, inter quas Abasci *c* Alani, Georgi maxime celebres, & ipsi qui nomen suũ vulgo offerunt primo Colchi *d*. In hanc regionem antiquo tempore delatus Dionysius victoriæ suæ adiecit, Præfectum ei relinquens Panam quendã vnde regionis pars nomen Spaniæ accepit, quod communius reseruauit, hinc in Europæ *e* occidentalem *f* tractum ducta colonia. In hanc etiam Iason *g* secunda expeditione consedit, quæ posteriori æuo demum innotuit & Rex Artoces Iberiæ cũ à Pompeio totus in triumphum traheretur oriens, etiam cessit maiestati Romanæ, & in silua quadam obsessus liberis obsidibus pacem componere coactus est cum eo, quem opprimere dolo non semel cogitarat. Post hunc Pharnabazus imperauit, qui à P. Canidio Crasso victus & compulsus est ad Antonii amicitiam & bellorum Albanici Parthicique societatem.

f Priscianus ait ex Hispania in Asiam ducta colonia.
g Tacitus l. 5.
Eutropius l. 6.
Dio l. 37.
Appianus in Mithradatico.
Flo. l. 3. c. 5.
Artoce: aliis Arsaset, Arthocus, & Arthoces.
Dio lib. 49.
Dio l. 58.
Tacitus l. 6.
Dio l. 60.
Tacitus l. 12.

Huic Mithradates filius successit 2. filiorum vnum eiusdem secum nominis, alterum Pharasmenem relinquens, quorum ille pulso fratre regnum solus inuasit. Cui tamen per Tiberium reconciliatus in obtinenda Armenia socius fuit: Postquam à Caligula in vincula coniecti, à Claudio humaniter habiti, & dimissi sunt. Tandem Mithridates post euitatas Parthorum insidias, Romanorum iram, fratris odium in nepotis perfidiam incidit. A Radamisto enim Pharasmanis filio, eodemque suo genero post obsidionem deditítius factus cõ-

tra datam fidem non ferro, aut veneno sed cum vxore & liberis humi deiectus multa grauique veste coopertus intercluso spiritu necatur. Ita ab eo occupata Armenia, vnde tamen breui Vologæsis virtute, & subditorum impatiētia pulsus fuga difficili in Iberiam elapsus, à patre hactenus conniuente donec Romanos timuit trucidatur.

Vide Parthica & Armenica.

Vxor huius Zenobia maritum fugientem comitata, cum se hostibus ludibrio fore vereretur honestam mortem maritum orat. Ille acinace vulneratam & vt putabat mortuam Araxi iniicit, quæ à pastoribus inuenta vulnere obligato curata, à Teridate honeste habita consenuit. Pharasmenes interim bellum Alanorum mouens, Mediæ Cappadociæ, Armeniæ finitima vexabat. Sed Alani Vologæsis muneribus corrupti, & Flaui Ariani, qui Cappadociæ præerat, metu quieuerunt. Pharasmenes cum coniuge accusatus á Vologæse Romam venit, vbi nouo modo auctum ei regnum, erecta equestris statua, sacrificare in Capitolio permissum. Reuersus Arsacem Parthum per ministros proprios trucidauit. Orodem eius fratrem vulneratum prælio fudit, & tandem bellicæ rei gloria clarus fatis concessit: in quo veterem Iberiæ historiam termino.

Dio l. 69.

ANA-

ANALECTA ANTIQVITATVM ET CONSVETVDInum: Colchidis, Albaniæ, Iberiæ.

Ex Strabone l. 11. *Cælius l. 18. c. 27.*

Albani { SOLEM, Lunam, Iouem præcipue colebant, Lunæque ſacerdos à rege ſecundus erat, à quo ſerui quidam, vates errabundi, ſacra cathena capti, annum alebantur, tum ſacra haſta per latus in cor adacta Deæ mactabantur; ex quo futura ſe præuidere putabant. Sacerdotes etiam Iberi 2. poſt regem ordine curam finitimorum habebāt.

Strabo l. 11. *Vide hiſtoriam.*

Leucotheæ fanum celebre erat à Phryxo conditum, Ioui Laphyſtio vel Phryxo quotannis aries mactabatur.

Idem ib. *Agathias l. 3.* *Plin. l. 33. c. 3.* *Stobæus ſer. 5.*

Rex Iberis eligebatur vnus ſanguine propinquior, alter qui iuri & exercitui præeſſet, qui primus ordo erat recentiores Colchidis Reges rubris calceis, mitra, corona aurea, veſte deaurata oblonga, ab Imperatore donabantur, chlamidem autem porphyriam ei geſtare non licebat, ſed albam dumtaxat. Reges Colchidis triumphantes quotannis ex ſubditis aliquos currus iungebant. Iberæ fæminæ quotannis telas ſuas oſtēdebant. Iberis tertius ordo militum erat & agricolarum. Quartus vulgi cui ſenior per familias præerat.

Hora. Epod. od. 3. *A Cælio l. 18. c. 30.* *Lucanus l. 3.* *Plin. l. 7. c. 2.* *Cælius l. 27. c. 24.*

Senes etiam Albani inprimis venerabantur. Phaſianum linum vt tenuiſſimum ita præſtantiſſimum. Venenorum ferox eſt Iberia. Iberi anno quadrimeſtri vtebantur. Gens aſpera belli Heniochi. Homines à puero ſano, glaucis oculis, & nocte cernentes ęque ac interdiu erant in Albania.

Iber:

Iberi auaritiæ cauſa ſemel per diem cibum ſumebant.

Marcellinus l. 23. Caſpiis ventre monente, quod inciderit edebatur.

Stobaeus ſer. 5. Iberi zona ventrem metiebantur.

Alex. l. 3. c. 10. *Stobaeus ſer. 33.* *Ælianus l. 4.* Iidem mortuos vulturibus exponebant obeliſcos tumulo imponentes tot, quot hoſtes defuncti manu ceciderant.

Strabo l. 11. Colchi defunctos arboribus ſuſpendebant pellibus inſutos.

Albani. Mortuorum curam, aut omnino memoriam habere nefas. *Strabo l. 11.* Quibuscum omnes theſauros recondebant.

Cælius l. 10. c. 21. Caſpii ſeptuagenarios fame necabant, lecto in ſolitudine expoſitos, qui ſicito rapiebantur, felicitatis argumentum id iudicabant.

* *
*

ANALE-

ARMENIA.

GENEROSO AMPLISSIMOQVE DOMINO DOMINO DVOPIE DE VIGNIſe, ſou Maigoie S. Halen, literarum Mœcenati vnico.

Vir Ampliſſime Vir generoſe.

M*ERITA in litteras tua, & quam non ſolus noui humanitas, ſæpius aurẽ mihi vellicant: gratiæ agendæ erant, aguntur cum referendo non ſint. Excuſabit ſcio innata tibi facilitas vile tenuitatis noſtræ officium, & animi non immemoris chartam indicem patrocinio ſuo dignabitur. Fortunæ vitium eſt quod opes ætatis, quod deſit, quæ honorari poſſis à me, authoritas. Eſto, tamen aliquid prodire tenus, Dignare veris mei fructus, ideſt, flores tuis oculis, dabit autumnus aliquid ſolidius, quod æſtatem tulerit ætatem ferre poſſet. Vnaq; me in gratorum numero pone, ſiquidẽ bene putat qui beneficii meminiſſe bonã gratiæ partẽ eſſe putat. Hæc pauca: Nolo enim tu⁹ tuorumq; laudator modo exiſtere, cui ſufficiat & abũde ſit bona tua pace Ampliſſimi nominis tui titulo Armeniacorũ meorũ frontem poſſe inſignire. Dicãt qui cum fortuna luctãtur tuo vincentes beneficio, dicant qui mũdo exules huic, alteri militant, tua viuẽtes in clariſſima vrbis Leodicenſis luce munificentia, dicant litterarũ literatorũque cohortes tua vigentes liberalitate. Ipſa ſi linguæ vſum haberent compita, templa, ſcholæ, grata conſpiratione in tuas ſe laudes effunderent. Pori (quod tui nominis ſcriptor ait) ab Alexandro capti votum erat vt regiè haberetur, tui à fortuna vt generoſe, ideſt liberis nepotibusque felix, qui virtutem ſuam inter primas cu-*

ras habeant, cuius semitas eruditi per doctiorum inuestigant monumenta. Ea fini adolescentiam ex te natorum studiis consecrandam voluisti, vt esset quo ante annos imbiberent maturitatem, fortunam ferant sapienter, verbo dicam, quo omnibus humanioribus & libero homine dignis artibus parenti sint simillimi. Hinc alios hortor, te laudo, petoque, vt erga hoc vile munusculũ eo sis animo quo soles erga amanioris Musæ delitias tua præsentia & fauore toties honoratas. Cui te diu bonisq; omnibus superstitem esse precor, quod velit Deus.

Ex Musæo nostro Louaniensi Idibus Maij Anno 1603.

Tuus totus

Ioan. Bap. Gramaye

ARME-

CAPVT I.

Ptolemeus l. 5.c. 7. tab. Asiæ 1.
a Plinius l. 6.c. 9.
b Apdia 2. Conilium

Turcomannia Mercatori

ARMENIÆ nomen late patuiſſe, omiſſa vulgari in *a* maiorem & minorem diuiſione nemo diffitebitur, *b* qui cis Euphratanos, & trans Euphratanos ſcribi videt, & ſi vacat recentioribus manum & mentem adiicere nota eſt Iuſtiniani amplitudinis teſtis quadripartita *c* ſectio. Syriæ tamen adſcriptam conuincere videtur *d* Leuco Syriæ appellatio, Arabiæ adhæſiſſe communis vtrique *f* affinitas. Ex duabus autem *n* interior maior alterius collatione, ſecunda Europæorum reſpectu Perſarmenia *o* quia Perſis obuerſa, magna iure dicitur, non ad alteram tantum ſed & omnes Aſiæ Europæque Regiones comparata, eo quod orbe aquis merſo huius montes primi diluuium excuſſerint, reliquiaſq; infelicis mũdi nauemque quæ commune naufragium euaſerat iugo ſuo exceperint. Glorietur quantumlibet Cyprus *oo* Troode ſuo & ſaxo quod pluuiæ eliciendæ colitur & circumfertur ob arcæ quam in eo quieuiſſe volunt memoriam, Armenia veteris inſtrumenti & antiquorum fide teſtimonio potior eſt, cum in montibus Ararath hæſiſſe arcam vno ore fateantur. Et ſi incolæ audiendi ſunt, à maioribus ſibi traditum referunt in montis inacceſſi quẽ deſignant, iugo, Arcæ reliquias eſſe immo videri etiamnum. Vt vt eſt in huius planitiem Noachus cum ſuis deſcendit, hinc colonias in omnem terram dimiſit, ipſe quoque peregre abiturus, Scytham hic cum Araxa Matre Regem conſtituit Sabatium *o* Sagam ſacris præfecit, Indeq; factũ quod Scythæ, Saci, Saſaceni dicti fuerint. Sabatiũ porro regni & opum amplitudine nemini inferiorem Babilonici Reges Monarchiæ aditum facientes in fugam, inde etiam in exilium coniecerunt. Vltimiſque Nini annis Armenia quamuis Aſſyriorũ impe-

Regionis diuiſio & nomina

c Euſtatius.

d Proco. l. 1.
f Strabo l. 1.
n Eunapius
i liber notitiarum
o Euagrius l. 5. c. 7.

Item antiquitas.

oo ſcriptores hiſtoriarum libri nominatim Lucianus c. 3

Beroſus l. 3. Gordieum montem vocat. Ptolemeus Gordios quem alii Armeniæ alii Phrygiæ attribuũt

Geneſ. 8.
Hayrtõius de Tartaris c. 9
Venetus l. 1. c. 19.

o Hecpatria lingua Sacerdotem ſonat.

Beroſus l. 4.
Euſtathius.

Armenia ſub propriis Regibus Aſſyriis ſubiecta.

Ppp 2

6. Herodo l. 5.

imperio subiecta Reges nihilominus suos habuit qui populum rei 6 pecuariæ ab antiquo studentē gubernarunt. 8 Batzanes Sabatii filius enim cum se viribus imparem sentiret, cum muneribus Nino occurrens, regnum meruit retinere, ita tamen vt Commeatus & militem ei teneretur suppeditare.

Diodorus. l. 5. c. 1.

CAPVT II.

Lucianus l. 8. *Strabo. l. 11.* *Herod. l. 7.* *Iuuenal. satyr.*

ARMENIAM deinceps variarum gentiū Coloniis auctam, & mores, & nomina & scriptorum docet authoritas. Arcus geticis neruis intendere Scythicum quid loquitur, vt taceam Sucarum in eius medio nomen. Armorum forma & tympanorū Asiam refert & Phryges, quorum Coloni aliquibus putātur. Auspiciorum celebritas vicinos Chaldæos loquitur. Nomen ipsum Armeniæ vt cætera prætereamus si Antipatro fides est, ex Europa & Rhodo nauiganit, vnde Armenus Coloniæ Dux oriūdus putatur. vulgo tamē ex Thessaliæ eiusdem nominis vrbe venisse creditum qui Iasoni militauit. Cuius comites Acilesinam quæ sub Sophinis erat habitatunt. Nec citra fundamētum, cum Iasonia his locis conspiciantur monumenta & Parmænionis templum & Araxi eius opera in Hircanū pelagū viam factam historiarum fide consequitur. Fluuius quem dixi à Rege huius Prouinciæ nomen assumptum reseruat, cum prius Halmus diceretur. Mutationis causa talis redditur: Regi cum Persis graue bellum erat & diuturnum, Interque moras iubetur duas ex pulcherrimis filias immolare oraculo, si quidē rem velit ex voto succedere. Ille suis parcens alterius viri nobilis et primarii aris admouet. Miesalcus occisarū Pater grauiter ferens iniuriam ex insidiis Tyranni filias adortus vtramque interemit. Quo dolore Rex sibi insuper metuens in flumen se præcipitem dans hoc saltem effecit ne taceretur. Bachi tēpore Armenia-

Saracena vocatur Armenia pars quod quidam in Saracena abythe contendunt.

Apud Stepha. *Strabo l. 11.*

Plutar. de fluminibus c. 23

Hic Armenia fluuius ex Aban monte profluēs Lucano l. 7. Armenius, Horatio l. 1. Carmedus Claudiano Scythicus, Seneca Nineus, Statio lib. 5. fil Ferus, Lucano l. 1. Barbarus vocatur.

dam Plut. de fluminibus l. 24. ex Tiecophile l. de pisu. & l. 3. Asi flomui

Armenia etiam celebris fuit, in qua Alphæsibæam ille amauit iter in Indiam parans. Cumque inter amantem & amatam flumen Medium conatus eius eluderet, vt quod ob rapacitatem nec ponté ferret nec natatorem, Tigridis (animal est Hircanis Armeniisque familiare) opera ad hanc rem vsus perhibetur. Et ne res ea silentio inuoluatur Sollax fluuii nomé in Tygridis transiit quod hodieque manet. Temporibus Troianis Armeniæ nomen tacitum fuit, nisi Erembos toties à veteribus appellatos eosdé esse velimus. Armeniæ Rex nominatur, sed de regni tempore nihil compertú habeo, Sanatruces, corpore quidem mediocri animo autem ad omnia magna nato, ad res bellicas præcipue, frugalitatis nomine nulli Romanorum aut Græcorum postponendus.

Phyllus.

Vide Strabo. lib. 1.

Hinc fabulant eum in Tygride ver,um transisse

Suidas.

i. Seagrone fluens aly a sagitta id nomen esse aiunt qua hoc nomine appellata

---

CAPVT III.

TRANSLATA Assyriorum ad Medos dominatione Armenii si paruerint, Medis paruisse magis videntur, cum Nabugodonosor magnus ille huc vsque imperasse legatur, & Senna Cheribi peréptores à filii huc potissimum cófugeriut, fratri Assar. Haddo bellum indicentes. 7 Tributum autem Medo in singulos annos pendi consultum Tyaxari primú negarunt. Cuius nepos Cyrus futuræ magnitudinis iaciens fundamenta cum copiis mittitur, iugú rebelli prouinciæ reposturus. Timebatur hostis præsertim in sua patria, militú munere & opibus valens satiusq; visum nihil cogitantem aggredi, & si res postulet profligare. Collectus erat à Medo exercitus hostis nomine suppresso. Armenia petebatur venationis titulo ab equitatu, & ne de apparatu certiores reddi possent incolæ dimittantur in omnem partem latronum specie qui obuios capiant, aut fugét donec Chrysanta duce pedites aduenissent, tum audentior

Armenia sub medo

Megastenes 4 Indiciorum apud Iosepum l. 10. c. 10

Adramelech & Sar Assar vocantur.

7 50 talentorum erat

Xenopho l. 3. de institutione Cyri.

Zonaras 10.

Cyru s caduceatores ablegat ad Regem qui Medi co nom ine tributa exigat & exercitum imperet

Xenophon l. 3. Cyropedia

Nuncio accepto Rex cum se non vno modo offendisse sciret, vt qui Regiam insuper ad hostium vim repulsandam extruere cepisset, dimissis celeriter nunciis ad resistendum se comparat. Sabatiū ex filiis natu minimum cum Vxore & filiabus ad montium præsidia cumque thesauris permittit, qui Cyri aduētum nunciante fama destituti à suis in hostium manus peruenerūt Rex tot malis pressus in collem se confert, vbi cum ad dicēdam causam descendere, nisi maluisset cum fame aut hoste confligere, iuberetur, diffidens suis rebus Tyro se permisit. Qui conuictum ingenioso dilemmate, & suam et dampnatum sententia liberum dimisit,

premissum cum aquila in monte ceruum laniasset.

Et Armeniaca ope Tigranisque, qui Regis filius erat Cyri quondam Congerro, Chaldæos Cyrus debellauit pace inter vtramque gentem certis conditionibus firmata. Ita manserunt in Persarum fide deinceps Armenii, quibus Dario definiēte annui tributi nomine, cum vicinis aliquo 400 talēta exsoluere iubebantur. Sola autem ex Mitracina Satrapas Armeniæ (siue is Rex fuerit, siue præter Regem alius Persico nomine Regioni impositus) quorannis 20000 pullorum equi mittere Magno Regi tenebatur. Rebellasse Persis Ochi tempore apparet Armeniam cū Godomanni virtute & industria reducta legatur, & eidem in Regem iam lecto 40000 peditum in Macedones & equitum 7000 submisisse. Sed victis Persis nec Armeniæ integrum fuit resistere Alexandro. Itaque in victoris partes transiens eius arbitrio Mithrenem accepit præfectum vt mortuo Alexandro Principum votis impositus eidem est Phutaphernes. Crescente autem deinceps Syrorum imperio compulsa est eorum partem fouere & ab iis gubernatorem accipere. Ex quo genere fuit Ardoatas alibi Regis Armeniorum titulo insignitus, qui Aria-

ab hoc descendit familiare Regibus Tigranis nomen Alex ab Alexandro.

Herod. l. 3. *Strabo l. 11.* — *Armenia sub Persis*

Iustinus l. 10. *Curtius l. 3.* — *qui post Darius dictus*

Plutar. Antonio ait ab Alexandri auo Armenos alios mores accepisse

Curtius l. 5. *Iust l. 13.* *Strabo. l. 11.*

Diodorus. — *Armenia sub Regibus Syriæ.*

Ariarathen profugum suis opibus in regnum Cappadociæ reduxit. Vltimus autem omnium Orontes fuit, qui vicario nomine prouinciam administrabat genere nobili à 7. Persis oriundus, ex Hydarne nimirum, quod argumento est non infimo loco, prouinciæ huius rem æstimatam.

Secundum eius nominis.

CAPVT IV.

Polybius.

Armenia sub Rege.

Anno 3790.

EX Ducibus Antiochi Magni Artaxias, & Zadriades Regis ætate contempta sibi creditas Armeniæ partes inuaserunt, ita vt duorum alter Sophenæ Amisenæ Odomatidi, alter circa Artaxata imperaret, frustra bella mouente Antiocho. Aditi autem regni possessionem à Romanorum amicitia, & finium productione auspicati Medis Caspianam & Phanuitem & Basoropedam abstulerunt. Iberibus Pæadri circum montanam, Chorzenam, Gogarenum trans Cyrum, Chalybibus, & Mosinæsis Parænetam & Xersenem, Caraonibus Anisinam, & Regionem ad Antitaurum, Syris Tamonitam. Ne miremur Antiochum tantæ virtuti parem non fuisse, & regis nomen permittere coactum eis, qui ne Romanam quidem societatem in magnis habuerint. Cum Artaxias non dubitarit iuratum Romani nominis hostem Hannibalem hospitio excipere, qui ne ipse quidem ingratus duabus Armeniam vrbibus ornauit, vrbes Regis Artaxæ nomine. Interim in Syriæ regno alter Antiochus successerat, nominiq; non studens respondere Armenos aggreditur.

Strabo l. 11.

Hieron. in Danielis 11.

Plut. Lucullo.

Stephanus.

Artaxata, & Artax ista.

Illustris nimirum vocabatur.

Vide Syriaca.

Nec alienus à pugna Artaxias collecto milite occurrit. Iusto autem prælio temere magis præcedentis fortunæ memoria, quam prudēter cedunt Armeni, retractus è fuga Artaxias in custodia detinetur. Hac victoria, siquidem Syro aliquid ex Armenia accessit, ad exiguum tempus fuit, nec enim tulit Posterorum Artaxiæ magnanimitas Syros imbelles imperare non quietura donec in imagini-

Interrupta Regum Armenia series & continui in prouincia motus.

Polybius.

nibus suis victrix Syria victa legatur. Quo tempore toti Asiæ Parthus inhiauit, sensit & vicinum malum Armenia cui assidua fuit cum barbaris contentio. Quam nec Romanorum authoritas dirimere, nec potentia superare, nec tueri potuit felicitas. Alcyonia sæpe fuerunt & inani fæderum nomine adumbratæ legationes, sed his innata feritas moræ illis gloria pacis erat impatiens.

CAPVT V.

Strabo li. 11.

Resumta Regum familia & regnum vindicatum.

PARTHI igitur, quibus omnia obstare videbantur facta irruptione in Armeniam Tigranem Regii sanguinis obsidem abduxerunt. Qui 7 vallibus in prætium datis liberatus maiore spiritu data repetere, regni fines propagare, & hostem nō contemnenda clade afficere cœpit. Nec contentus hostem propulsasse animum quoque ad maiora erexit. Armeniam minorem sui iuris faciens, Artame, qui postremus ex Zadriadis stirpe supererat cæso. Hoc rerum successu Mithridatis affinitate, cuius filiam Cleopatram coniugem habebat illustrem Syri dignum iudicarunt, quem suo regno præficerent. Venit Tigranes exstirpataque omni Seleucidarum stirpe, pulso Antiocho, Cleopatra quæ res nouas moliri videbatur Seleuciæ capta, & non multo post interfecta Syriæ regnum per multos annos possedit. Syriam excepit Phœnicia & Cilices quæ vno quasi bellorum impetu redactæ sunt in potestatem.

Aliis Artane.

Eupatoris Ponti Regiæ.

Strabo.

Vide Syriaca.

Vide Medica.

Atropatensis.

Ariobarzanes insuper Mydiæ Rex Mithridatis impulsu eiectus, verbo dicam, quotquot erant circumcirca Reges imperata facere cogebantur, & ne de victoria ambigamus ex 12 à se deletis vibibus colonos in vnam Tigranocertam à se exstructam, à se nominatam deduxit. Iudæa restabat, quam trecentis armatorum millibus aggressus, repulsus est non vi sed pecunia, Alexandræ muneribus

In Cappadocia.

Ægesippus l. 1. c. 12. ait Cleopatra Ptolemaide obsessa muneribus eum victum. Iosep. l. 13. c. 24.

Vidua tamen.

bus placatus, & retrocedens, quibus non parum momenti addebat Luculli, qui nunciabatur aduentus. Quo tamen ita exasperatus est, vt eius nuncium mox præceperit trucidari. Omniaque ducens suæ inferiora potentiæ Regem Regum se appellabat. Ex victis à se regibus Zarbienum cum vxore & liberis necauit, alios ad vile obsequii genus, contemto regiæ maiestatis fastigio, ministros elegit quatuor stipatorũ loco habuit ita vt equiti pedites assisterent tumẽti, sedenti & responsa danti consertis inter se manibus astarent. Hæc summa fuit felicitatis eius, quam in opprobrium fortunæ conuertebat. Post hæc variis cladibus affectus nõ nisi bona regni parte multatus euasit. Cum enim Ariobarzanem contra Romanos tueri conaretur adductis peditum 250000, equitũ 50000 in conflictum à Lucullo vix vigesimam Tigranici exercitus partem, adducente duobus præliis fusus fugatusque est. Parthorum auxilia Armeno non erant cum quo vetus erat de Corduenne regiuncula cõtentio, & causis ex populatione hinc inde se offerentibus, crescebant inimicitiæ. Quæ causa est cur Parthus Luculli legationẽ præ Armeniaca lubens susceperit, exorto inter vtrumque bello vicinam Tigranis magnitudinem quam Romanorum fidẽ magis suspectam habens. Hac occasione Lucullus de Partho securior, audentior erat, & primo quidem ad Tigranocertam commisso prælio inferior cedit Armenus vrbe Cilicum dissidiis hosti patefacta & diademate in Ro. potestatem redacto. Nec contentus imperator in Armeniam repulsum altero prælio debellat non obstante nefestæ diei religione, quam se candidam redditurum aiebat. Cæsa ex Tigranis exercitu 100000, & ipse Rex superioribus cedens prouinciis Armenia se continere satis habebat. Interim in Luculli locũ Pompeius successerat, cui arma in Tigranem sumendi non simplex fuit occasio. Cum ipse & Mithridatem

Plut. in Lucullo. — *Gordyanorum.* — *Fastus insolentis exemplum.* — *Causam belli Romani absq́ rei in Syria gestae assignant.* — *Dio frag. l. 35.* — *Idem l. 36.* — *Plut. in vita.* — *In Mesopotamia.* — *Dio li. 35.* — *Liuius l. 98.* — *Ad Artaxata.* — *Plutar. apopht.* — *Pri. Nonas Octob. ob caesum Scipionis exercitum.* — *Athen. l. 12. c. 11.* — *Lucullum Tigranis opibus in luxum prolapsum ait.* — *Plut. in vita.* — *Appia. Mithrid.*

Iberi auaritiæ cauſa ſemel per diem cibum ſumebant.

Marcellinus l. 23. Caſpiis ventre monente, quod inciderit edebatur.

Stobæus ſer. 5. Iberi zona ventrem metiebantur.

Alex. l. 3. c. 10. *Stobæus ſer. 13.* *Ælianus l. 4.* Iidem mortuos vulturibus exponebant obeliſcos tumulo imponentes tot, quot hoſtes defuncti manu ceciderant.

Strabo l. 11. Colchi defunctos arboribus ſuſpendebant pellibus inſutos.

Albani. *Strabo l. 11.* Mortuorum curam, aut omnino memoriam habere nefas. Quibuscum omnes theſauros recondebant.

Cælius l. 10. c. 21. Caſpii ſeptuagenarios fame necabant, lecto in ſolitudine expoſitos, qui ſicito rapiebantur, felicitatis argumentum id iudicabant.

* *
*

ANALE-

ARMENIA.

GENEROSO AMPLISSIMOQVE DOMINO DOMINO DVOPIE DE VIGNISE, SOU MAIGOIE S. HALEN, LITERARUM MÆCENATI VNICO.

Vir Amplissime Vir generose.

*M*ERITA *in litteras tua, & quam non solus noui humanitas, sæpius aurē mihi vellicant: gratiæ agendæ erant, aguntur cum referendo non sint. Excusabit scio innata tibi facilitas vile tenuitatis nostræ officium, & animi non immemoris chartam indicem patrocinio suo dignabitur. Fortunæ vitium est quod opes ætatis, quod desit, qua honorari possis à me, authoritas. Esto, tamen aliquid prodire tenus, Dignare veris mei fructus, idest, flores tuis oculis, dabit autumnus aliquid solidius, quod æstatem tulerit ætatem ferre posset. Vnaq; me in gratorum numero pone, siquidē bene putat qui beneficii meminisse bonā gratiæ partē esse putat. Hæc pauca: Nolo enim tu⁹ tuorumq; laudator modo existere, cui sufficiat & abūde sit bona tua pace Amplissimi nominis tui titulo Armeniacorū meorū frontem posse insignire. Dicāt qui cum fortuna luctātur tuo vincentes beneficio, dicant qui mūdo exules huic, alteri militant, tua viuētes in clarissima vrbis Leodicensis luce munificentia, dicant litterarū literatorū- que cohortes tua vigentes liberalitate. Ipsa si linguæ vsum haberent compita, templa, scholæ, grata conspiratione in tuas se laudes effunderent. Pori (quod tui nominis scriptor ait) ab Alexandro capti votum erat vt regiè haberetur, tui à fortuna vt generose, idest liberis nepotibusque felix, qui virtutem suam inter primas cu-*

CAPVT I.

Ptolomeus l. 5. c. 7. tab. Asiæ 1.
a *Plinius l. 6. c. 9.*
b *Apdia 2. Ciuilium*

ARMENIÆ nomen late patuisse, omissa vulgari in *a* maiorem & minorem diuisione nemo diffitebitur, *b* qui cis Euphiatanos, & trans Euphratanos scribi videt, & si vacat recentioribus manum & mentem adiicere nota est Iustiniani amplitudinis testis quadripartita *c* sectio. Syriæ tamen adscriptam conuincere videtur *d* Lenco Syriæ appellatio, Arabiæ adhæsisse communis vtrique *f* affinitas. Ex duabus autem *n* interior maior alterius collatione, secunda Europæorum respectu Per sarmenia *o* quia Persis obuersa, magna iure dicitur, non ad alteram tantum sed & omnes Asiæ Europæque Regiones comparata, eo quod orbe aquis merso huius montes primi diluuium excusserint, reliquiasq; infelicis mũdi nauemque quæ commune naufragium euaserat iugo suo exceperint. Glorietur quantumlibet Cyprus *oo* Troode suo & saxo quod pluuiæ eliciendæ colitur & circumfertur ob arcæ quam in eo quieuisse volunt memoriam, Armenia veteris instrumenti & antiquorum fide testimonio potior est, cum in montibus Ararath hæsisse arcam vno ore fateantur. Et si incolæ audiendi sunt, à maioribus sibi traditum referunt in montis inaccessi quē designant, iugo, Arcæ reliquias esse immo videri etiamnum. Vt vt est in huius planitiem Noachus cum suis descendit, hinc colonias in omnem terram dimisit, ipse quoque peregre abiturus, Scytham hic cum Araxa Matre Regem constituit Sabatium *o* Sagam sacris præfecit, Indeq; factũ quod Scythæ, Saci, Safaceni dicti fuerint. Sabatiũ porro regni & opum amplitudine nemini inferiorem Babilonici Reges Monarchiæ aditum facientes in fugam, inde etiam in exilium coniecerunt. Vltimisque Nini annis Armenia quamuis Assyriorũ impe-

Turcomannia Mercatori

Regionis diuisio & nomina

c *Eustatius.*

d *Proco. l. 1.*
f *Strabo l. 1.*
n *Eunapius 1 liber notitiarum*
o *Euagrius l. 3. c. 7.*

Item antiquitas.

oo *scriptores historiarum libri nominatim Lucianus c. 3*

Berosus l. 3. Gordieum montem vocat. Ptolomeus Gordios quem alii Armenia alii Phrygia attribuũt

Genes. 8.
Hayrtõius de Tartaris c. 9
Venetus l. 1. c. 19.

o *Hocpatria lingua Sacerdotem sonat.*

Berosus l. 4.
Eustathius.

Armenia sub propriis Regibus Assyriis subiecta.

impe-

6. Herod. l. 5.

Diodorus. l. 5. c. 1.

imperio subiecta Reges nihilominus suos habuit, qui populum rei 6 pecuariæ ab antiquo studenté gubernarunt. 8 Barzanes Sabatii filius enim cum se viribus imparem sentiret, cum muneribus Nino occurrens, regnum meruit retinere, ita tamen vt Commeatus & militem ei teneretur suppeditare.

CAPVT II.

Lucianus l. 8.
Strabo. l. 11.
Herod. l. 7.
Iuuenal. satyr.

Saracena vocatur Armenia pars quod quidam in Saracena abythe contendunt.

ARMENIAM deinceps variarum gentiũ Coloniis auctam, & mores, & nomina & scriptorum docet authoritas. Arcus geticis neruis intendere Scythicum quid loquitur, vt taceam Sucarum in eius medio nomen. Armorum forma & tympanorũ Asiam refert & Phryges, quorum Coloni aliquibus putãtur. Auspiciorum celebritas vicinos Chaldæos loquitur. Nomen ipsum Armeniæ vt cætera prætereamus si Antipatro fides est, ex Europa & Rhodo nauigauit, vnde Armenus Coloniæ Dux oriũdus putatur. vulgo tamẽ ex Thessaliæ eiusdem nominis vrbe venisse creditum qui Iasoni militauit. Cuius comites Acilesinam quæ sub Sophinis erat habitarunt. Nec citra fundamẽtum, cum Iasonia his locis conspiciantur monumenta & Parmænionis templum & Araxi eius opera in Hircanũ pelagũ viam factam historiarum fide consequitur. Fluuius quem dixi à Rege huius Prouinciæ nomen assumptum reseruat, cum prius Halmus diceretur. Mutationis causa talis redditur: Regi cum Persis graue bellum erat & diuturnum, Interque moras iubetur duas ex pulcherrimis filias immolare oraculo, si quidẽ rem velit ex voto succedere. Ille suis parcens alterius viri nobilis et primarii aris admouet. Miesalcus occisarũ Pater grauiter ferens iniuriam ex insidiis Tyranni filias adortus vtramque interemit. Quo dolore Rex sibi insuper metuens in flumen se præcipitem dans hoc saltem effecit ne taceretur. Bachi tẽpore

Apud Stepha.

Strabo l. 11.

Plutar. de fluminibus c. 23

Hic Armenia fluuius ex Aban monte profluẽs Lucano l. 7. Armenius, Horatio l. 1. Carmedus Claudiano Scythicus, Seneca Nineus, Statio lib. 5. sil Ferus, Lucano l. 1. Barbarus vocatur.

dans Plut. de fluminibus l. 24. ex Tiecophile l. de pill. & l. 3. Ani flomui

Armenia-

Armenia etiam celebris fuit, in qua Alphæsibæam ille amauit iter in Indiam parans. Cumque inter amantem & amatam flumen Medium conatus eius eluderet, vt quod ob rapacitatem nec x pontē ferret nec natatorem, Tigridis (animal est Hircanis Armeniisque familiare) opera ad hanc rem vsus perhibetur. Et ne res ea silentio inuoluatur Sollax fluuii nomē in Tygridis transiit quod hodieque manet. Temporibus Troianis Armeniæ nomen tacitum fuit, nisi Erembos toties à veteribus appellatos eosdē esse velimus. Armeniæ Rex nominatur, sed de regni tempore nihil compertū habeo, Sanatruces, corpore quidem mediocri animo autem ad omnia magna nato, ad res bellicas præcipue, frugalitatis nomine nulli Romanorum aut Græcorum postponendus.

Phrygian. *Vide Strabo. lib. 1.* *Suidas.*

Hinc fabulant eum in Tygride versum transisse

Idest prone fluens alij a sagitta id nomen esse aiunt qua hoc nomine appellate

---

CAPVT III.

TRANSLATA Assyriorum ad Medos dominatione Armenii si paruerint, Medis paruisse magis videntur, cum Nabugodonosor magnus ille huc vsque imperasse legatur, & Senna Cheribi peréptores à filii huc potissimum cōfugerint, fratri Assar. Haddo bellum indicentes. 7 Tributum autem Medo in singulos annos pendi consultum Tyaxari primū negarunt. Cuius nepos Cyrus futuræ magnitudinis iaciens fundamenta cum copiis mittitur, iugū rebelli prouinciæ repositurus. Timebatur hostis præsertim in sua patria, militū munere & opibus valens satiusq; visum nihil cogitantem aggredi, & si res postulet profligare. Collectus erat à Medo exercitus hostis nomine suppresso. Armenia petebatur venationis titulo ab equitatu, & ne de apparatu certiores reddi possent incolæ dimittantur in omnem partem latronum specie qui obuios capiant, aut fugēt donec Chrysanta duce pedites aduenissent, tum audentior

Armenia sub meda

Megasthenes 4 Indiciorum apud Iosepum l. 10. c. 10

Adramelech & Sar A... sarvocantur.

7 50 talentorum erat

Xenopho l. 3. de institutione Cyri.

Zonaras 10. 4

Ariarathen profugum ſuis opibus in regnum Cappadociæ reduxit. Vltimus autem omnium Orontes fuit, qui vicario nomine prouinciam adminiſtrabat genere nobili à 7. Perſis oriundus, ex Hydarne nimirum, quod argumento eſt non infimo loco, prouinciæ huius rem æſtimatam.

Secundum eius nominis.

CAPVT IV.

Polybius.

Armenia ſub Rege. Anno 3790.

EX Ducibus Antiochi Magni Artaxias, & Zadriades Regis ætate contempta ſibi creditas Armeniæ partes inuaſerunt, ita vt duorum alter Sophenæ Amiſenæ Odomatidi, alter circa Artaxata imperaret, fruſtra bella mouente Antiocho. Aditi autem regni poſſeſſionem à Romanorum amicitia, & finium productione auſpicati Medis Caſpianam & Phanuitem & Baſoropedam abſtulerunt. Iberibus Pæadri circum montanam, Chorzenam, Gogarenum trans Cyrum, Chalybibus, & Moſinæſis Paræenetam & Xerſenem, Cataonibus Aniſinam, & Regionem ad Antitaurum, Syris Tamonitam. Ne miremur Antiochum tantæ virtuti parem non fuiſſe, & regis nomen permittere coactum eis, qui ne Romanam quidem ſocietatem in magnis habuerint. Cum Artaxias non dubitarit iuratum Romani nominis hoſtem Hannibalem hoſpitio excipere, qui ne ipſe quidem ingratus duabus Armeniam vrbibus ornauit, vrbes Regis Artaxæ nomine. Interim in Syriæ regno alter Antiochus ſucceſſerat, nominiq; non ſtudens reſpondere Armenos aggreditur.

Strabo l. 11.

Hieron. in Danielis 11.

Plut. Lucullo.

Stephanus.

Artaxata, & Artaxiſata.

Illuſtris nimirum vocabatur.

Nec alienus à pugna Artaxias collecto milite occurrit. Iuſto autem prælio temere magis præcedentis fortunæ memoria, quam prudẽter cedunt Armeni, retractus è fuga Artaxias in cuſtodia detinetur. Hac victoria, ſiquidem Syro aliquid ex Armenia acceſſit, ad exiguum tempus fuit, nec enim tulit Poſterorum Artaxiæ magnanimitas Syros imbelles imperare non quietura donec in imagini-

Vide Syriaca.

Interrupta Regum Armenia ſeries & continui in prouincia motus.

Polybius

nibus ſuis victrix Syria victa legatur. Quo tempore toti Aſiæ Parthus inhiauit, ſenſit & vicinum malum Armenia cui aſſidua fuit cum barbaris contentio. Quam nec Romanorum authoritas dirimere, nec potentia ſuperare, nec tueri potuit felicitas. Alcyonia ſæpe fuerunt & inani fœderum nomine adumbratæ legationes, ſed his innata feritas moræ illis gloria pacis erat impatiens.

CAPVT V.

Strabo li. 11.

Reſumta Regum familia & regnum vindicatum.

PARTHI igitur, quibus omnia obſtare videbantur facta irruptione in Armeniam Tigranem Regii ſanguinis obſidem abduxerunt. Qui 7 vallibus in prætium datis liberatus maiore ſpiritu data repetere, regni fines propagare, & hoſtem nō contemnenda clade afficere cæpit. Nec contentus hoſtem propulſaſſe animum quoque ad maiora erexit. Armeniam minorem ſui iuris faciens, Artame, qui poſtremus ex Zadriadis ſtirpe ſupererat cæſo. Hoc rerum ſucceſſu Mithridatis affinitate, cuius filiam Cleopatram coniugem habebat illuſtrem Syri dignum iudicarunt, quem ſuo regno præficerent. Venit Tigranes exſtirpataque omni Seleucidarum ſtirpe, pulſo Antiocho, Cleopatra quæ res nouas moliri videbatur Seleuciæ capta, & non multo poſt interfecta Syriæ regnum per multos annos poſſedit. Syriam excepit Phœnicia & Cilices quæ vno quaſi bellorum impetu redactæ ſunt in poteſtatem.

Alii Artane.

Eupatoris Ponti Regiæ.

Strabo.

Vide Syriaca.

Vide Medica.

Atropatenſis.

Ariobarzanes inſuper Mydiæ Rex Mithridatis impulſu eiectus, verbo dicam, quotquot erant circumcirca Reges imperata facere cogebantur, & ne de victoria ambigamus ex 12 à ſe deletis vrbibus colonos in vnam Tigranocertam à ſe exſtructam, à ſe nominatam deduxit. Iudæa reſtabat, quam trecentis armatorum millibus aggreſſus, repulſus eſt non vi ſed pecunia, Alexandræ muneribus

In Cappadocia.

Ægeſippus l. 1. c. 12. ait Cleopatra Ptolemaide obſeſſa muneribus eum victum. Ioſep. l. 13. c. 24.

Vidua tamen.

bus placatus, & retrocedens, quibus non parum
Plut. in Lucull.
momenti addebat Luculli, qui nunciabatur ad-
uentus. Quo tamen ita exasperatus est, vt eius
nuncium mox præceperit trucidari. Omniaque
Gordyanorum.
ducens suæ inferiora potentiæ Regem Regum se
appellabat. Ex victis à se regibus Zarbienum cum
Fastus insolentis exemplum.
vxore & liberis necauit, alios ad vile obsequii ge-
nus, contemto regiæ maiestatis fastigio, ministros
elegit quatuor stipatorũ loco habuit ita vt equiti
pedites assisterent tumẽti, sedenti & responsa dan-
ti consertis inter se manibus astarent. Hæc summa
fuit felicitatis eius, quam in opprobrium fortunæ
Causam belli Romani ab his res in Syria gestas assignant.
conuertebat. Post hæc variis cladibus affectus nõ
nisi bona regni parte multatus euasit. Cum enim
Ariobarzanem contra Romanos tueri conaretur
adductis peditum 250000, equitũ 50000 incon-
flictum à Lucullo vix vigesimam Tigranici exerci-
tus partem, adducente duobus præliis fusus fuga-
tusque est. Parthorum auxilia Armeno non erant
Dio frag. l. 35.
cum quo vetus erat de Corduenne regiuncula cõ-
tentio, & causis ex populatione hincinde se offe-
rentibus, crescebant inimicitiæ. Quæ causa est cur
Parthus Luculli legationẽ præ Armeniaca lubens
Idem l. 36.
susceperit, exorto inter vtrumque bello vicinam
Tigranis magnitudinem quam Romanorum fidẽ
magis suspectam habens. Hac occasione Lucullus
Plut. in vita.
de Partho securior, audentior erat, & primo qui-
In Mesopotamia.
dem ad Tigranocertam commisso prælio inferior
Dio li. 35.
cedit Armenus vrbe Cilicum dissidiis hosti pate-
Liuius l. 98.
Ad Artaxata.
facta & diademate in Ro. potestatem redacto. Nec
contentus imperator in Armeniam repulsum al
Plutar. apopht.
Pri. Nonas Octob. ob casum Scipionis exercitum.
tero prælio debellat non obstante nefestæ diei re-
ligione, quam se candidam redditurum aiebat.
Athen. l. 12. c. 12.
Lucullum Tigranis opibus in luxum prolapsum ait.
Cæsa ex Tigranis exercitu 100000, & ipse Rex
Plut. in vita.
superioribus cedens prouinciis Armenia se conti-
nere satis habebat. Interim in Luculli locũ Pom-
Appia. Mithrid.
peius successerat, cui arma in Tigranem sumendi
non simplex fuit occasio. Cum ipse & Mithrida-

Dio l. 36.

nice Lucullus recuperauerat exceptis. Filius Tigranes qui nulla comitate patrem supplicem dignatus fuerat à Pompeio ad cœnam cum patre vocatus cum cunctaretur, grauiter offendit: grauius tamen cum Sophenes regionis in finibus Armeniæ quam ei Pompeius adiudicauerat pecuniam erogare recusaret. Vnde in liberam custodiam primum, postea etiam cum incolæ nisi à Tigrane libero iuberentur, se daturos negarent, in arctiorẽ missus occasionem dedit, vt patri sua ditio adderetur, ipse in triumphum ductus, & L. Flauii custodiæ traditus moreretur.

Fines regni Armeniæ imminuti.

Strabo li. 11. refert Pompeium Tigranis imperasse 6000. talenta argenti quæ statim viritim distribuit militi quinquagenas drachmas, centurioni millenas, tribunis talentum.

CAPVT VI.

HOc modo Tigranes nouo more à Romanis restitutus, sociorum numero aggregatus, rex appellatus, inter Pompei etiam priuatim amicos habitus est, qui ei Corduenam Regionem de qua vetus fuerat cum Parthis Armenio controuersia, deuictam à se contra fædus dedit, quæ deinceps bellorum materia fuit, his Pompei munificentia possessionem, illis belli regniq; iure terminos suos vindicare studentibus, commisso prælio alterna victoria fuit, Pompeio neutris opitulante, donec 3 viros misit qui de finibus inter Reges litem deciderent, quibus arbitris res compositæ sunt, neutra partium refragante.

Armenia sub Romanorum clientela.

Plut. in Pompeio.

Tigranem enim stimulabant, non impetrata auxilia, Parthus Tigranem saluum esse volebat, cuius olim si res ita ferret auxilio in Romanos vteretur. Vtrique satis constabat vter alterum superasset, quod is & Romanos sibi infensos habiturus, & ad resistendum imbecillior esset futurus. Ita rex quam pater felicior, cum Tigranes filiorum maior rebellionis impietatem Romæ luat, alter ab & cũ illo in prælio occubuerit, tertius cum inter venandum lapsum forte patris Cydarim suo capiti imposuisset mortem meruisse visus est, Sariasten cũ

Tacitus.

Appianus.

Lucanus,

Val. Max. l. 9. c. 11.

amicis in patrem ita consenserit vt omnes dextris sanguinem mitterent, eumq; inuicem sorberent, pater his malis defunctus octuagenario maior quiete tantisper imperauit.

CAPVT VII.

Iosepho Artabazes vocabatur, l. 15. c. 4. & l. 1. belli c. 3.

Plut. in Crasso.

Artimirides Floro abbreuiatori Liuij, Straboni Artuasdes.

QVI postquam inter viuos numerari desiit Armenis præfuit Artanasdes filius eius solus ex omnibus patri fidus, nec ineruditus, cum eius nomine Tragœdiæ circumferantur, cui Parthus bellum indixit quod euenit veritus ne Crasso, qui Parthicam expeditionem tum meditabatur, suppetias ferret. Ita inter Romana Parthicaque arma medius hærebat Armenius. Nec cum Parthis modo sed & cum Medorum rege eiusdem secum nominis publicas fouit inimicitias, vnde & M. Antonium in Syria tum & in Parthos se parantem, veteris amicitiæ merito impulit Medum bello persequi, fecit Antonius sed Armeniacis viribus præter opinionem destitutus, Artanasdes enim se subduxerat repetita diuersis itineribus Armenia. Vnde offensus Romanus compositis in Media rebus, odio dissimulato regem perfidum, animo vindictæ prosequebatur. Aperto Marte rem aggredi motus maioris videbatur, quam vt inter tot aduersa impendentia Imperator sustinendo esset, ad dolositum regem in Ægyptum inuitabat, suspecta erat causæ ignoratio, dubium procul à patria iter. Regem Nicopolim euocabat, desponsandæ filio suo eius filiæ prætextu: anteactorum conscientia metum, præsentia ita repentini fauoris dubitationem iniiciebat, saltem in castra loco Artaxatis vicino congrediatur imperat, pertinacis fuisset negare, tumidi diffidere. Venit ergo sed reditu ad suos interdicto, liberum enim Cæsareo filio in eius locū Rege appellato Antonius secum retinuit, parum esset retinere nisi paulatim etiam aureis vinculis eum mancipasset, parum & hoc fuisset spiranti & sperantι:

Liuij epitome 130.
Plut. in vita.

Dio l. 49.

Strabo l. 11. Artanasdem ait M. Antonio 6000 equestrium cataphractorum ostendisse comitatum in mediam futurum.

Oros. l. 6. c. 19.

Liuij epito. 131.

Plut. Antonii.

Ex Cleopatra.

Orosio argenteis.

Tacitus l. 2. *Dio l. 49 & 50.* *Artaxias alias.* *Iosẽ. l. 15. c. 4.*

ſperâti niſi poſt actiacam victoriam profugus imperator non contentus in triumphum Ægypti abduxiſſe. Medio tanti regis capite Medi regis fauorem venaretur. Ita Armenia ad Romanos rediit Artaxa Artanaſdis filio ad Parthos confugiente, quorum ope regnum facile recuperauit Romanis ob memoriam paternæ cædis infenſus. Auguſto quia fratres in bello captos repetenti negauerat, Arſacidis acceptus quorum ope ſe regnumque tutabatur.

Dio Artabazem vocat quo necato Tigranes à Tiberio ſubſtitutus fuit.

Anno V. C. 734.

CAPVT VIII.

Armenia ſub tyrannis & inter Parthica & Romana arma hærens.

Sueto. c. 9. *Dio l. 54.* *Tacitus li. 2.* *Idem l. 3.*

SED ad exiguum fuit iſta maieſtas, nam propinquorum ſcelere ſublatus locum fecit ſucceſſori antequam Tiberius Tigranem fratrem Roma adducens præ foribus eſſet. Ita exigui meriti fuit Tigrani pro concione diadema impoſuiſſe, quamuis rem magnam ſe feciſſe Tiberius gloriaretur. Sed nec Tigrani nec liberis eius diuturna fuit poſſeſſio. Cum ille procerum malignitate deturbatus, ad extremum etiã reus à Tiberio capitis ſupplicium expenderit, illi breuem & ingloriam dominationem adepti, ne nomine quidẽ tenus noſcantur.

Eadem ſub Parthis iterum.

Dio l. 55. *Tacitus vbi ſupra.* *Ioſe. l. 18.* *Suet. Caligula c. 1.*

Adeo vt Phraati via facta ſit iterum Armeniam reducendi, Artanaſde quem Auguſtus regem ſubmiſerat non ſine clade Romano: deiecto. Quem Caius cum legionibus Roma miſſus coegit Armeniam miſſam facere de propriis ſollcitum. Idem compoſitis rebus Ariobarzanem ex Medorum genere prouinciæ imponit quo morte fortuita abſumto ſtirpem eius Armeni non tolerauere, tentaque fœminæ imperio, cui nomen Erato, eaque breui pulſa incerti ſolutique & magis ſine dominis, quam in libertate, profugum Vononem recipiunt. Qui tandem à Germanico reiectus tandem fraude oppreſſus periit.

Artaxa 2. filio.

Hæc de alia minori Armenia quidam capiunt: cum Dio Artaxere Arſacem ſubſtituunt.

pus & Occasionem indulgens deperdita recuperádi. Recuperauerat felix nisi victoria insolenter vsus suos in se armasset, defectionis memoriam deditioni spontaneæ anteponens, & seuere magis quã prudenter in eos animaduertens. Quod ægre ferentes Armenii tumultu ad Regiam facto, interficiendum quærebantr equorum qui ad manum erant pernicitas saluti fuit, quibus ereptus ad Iberos incolumis euasit. Zenobia huic vxor erat, fugæ comes patiens, donec vterus (grauida enim erat) & viscera agitatione insolita concuti cepta vires aduenerunt. Quid agat? maritum deserere amor, sequi dolor prohibebat, mortem orat; honestius futurum marito teste perire, quam alienæ libidini reseruari. Rhadamystus cum amore & fama diu luctatus, tandem destringit Acinacẽ vxorem vulnerat, morte gloriosa, captiuitatis ignominiæ eam exemturus, & ne corpore quis potiatur Araxi fluuio semianimem iniicit, quam placida illuuie spirantem, & vitæ manifestam Pastores aduertunt, & dignitate formæ haud degenerem reputantes vulnus obligant, cognitoque nomine & casu Artaxata deducunt, vnde publica ad Teridatem (is erat Vologæsi frater Armeniæ præfectus) cura à quo regio more habita permansit.

Ab Iberis recuperata.

Tacitus l. 12.

Exemplum indolis generosa in fœmina.

Armenia sub Parthis.

CAPVT X.

INTEREA harum rerum fama Romam delata ad Neronem peruenit, visumque est de imperii maiestate Ducibus electis, Rhadamysti causam tueri: placuit præ cæteris Domitius Corbulo, in quem præter generis claritudinem singulari prudentia fortitudine reique militaris gloria florentem militum studia ferebantur. Et sane dignum se probauit, nec obstante, quod Parthus nuper obsides dedisset, certoque constaret eum Teridatem fratrem regni à se dati expertem esse non passurũ, aut alienæ potentiæ id donum habere, suitamẽ

Idem l. 13.

4. belli Romani initia.

Roma-

Romanique nominis dignitati consultum sciens si parta olim Lucullo Pompeioque recipiat. Primum mollibus initiis mox aperto agmine Armeniam inuehitur. Teridates per litteras Corbulonem alloquutus, vbi blanditiis minacique Arsacidarum nomine nihil profecit & Volandum arcẽ regionis facile immitissimam nullo milite omisso à Corculone occupatam à Cornelio Flacco legato & Isteo Capitone castrorũ præfecto 3. vna die expugnatas, ita vt cæteræ metu & sponte incolarum se dedere, quam extrema pati mallent, cum videret, nec prælii quod disposita acie simulabat minas sibi succedere, procul in Mados se recepit, nec difficulter Corbelo Artaxatis potitis ciuibus deditionem facientibus quod saluti fuit, vrbi tamen ignis immissus, eo quod sine valido teneri nõ posset ob mænium magnitudinem: nec id virium ei tempore Romanis esset, quod firmando præsidio & capessendo bello diuideretur. At si integra incustoditaq; relinquatur, nulla ex eo gloria aut vtilitas quod capta esset sequeretur, Artaxatis Tigranocerta petitur: qua deleta metum hosti intẽderet, si parceret clementiæ, famam adipisceretur, hoc vsu venit: Legati enim ex vrbe in castra missi nunciatum portas patere, intentos populares ad iussa simul hospitale munus auream coronam offerebant. Nihil itaque ciuitati detractum quod promptius obsequium integri retenturi crederẽtur, fortiter se habuit Imperator præsidio regio illic loci expugnando, seuero iis, qui latebras insederant tanquam diffidentes, ora exitus specuũ sermentis virgultisque completos igni exurens. Generose Verulano legato cum auxiliis præmisso cũ Teridati spem omnem ademit. Dum hæc aguntur Tigranes ex Cappadocum nobilitate Archelai nepos, à Nerone ad capessendum Armeniæ imperium delectus superuenit, quod obses diu fuerat Romæ, vsque ad seruilem patientiam demissus.

Bisardus l. 3.

Restituta Romanis Armenia.

C A-

CAPVT XI.

9. qua Armeniam vidit Regum familia è Cappadocibus.

Theodosius & Xiphilinus ex Dione l. 62.

CVIVS aduentu non parum commotus Teridates,& ob Teridatem Vologæses qui priuatæ domus sua tueri de alienis certare regiã laudẽ dictitans,& quamuis æquitate quã armis,causã quã sanguine parta maioribus retinere malit, negante tamen Romanorum ambitione,quod cunctatione deliquit corrigendum. Præsertim cum Ro. imperio suo modum facere ignorent, etiam Tigranes non contentus Armenia Adiabenorum ditionem vicinam subiugarit, in quem Moneses vir nobilis missus est. Qui occupato in tuenda Syria Corbelone, Tigranocertæ Tigranem obsidet sed frustra.iam enim ante proni si commeatus,militum robur præsidio, Nicephorius amnis partem murorum ambiens,& qua fluuio diffidebatur ducta ingens fossa,obsidionem tolerare & expugnationem impedire poterant. Ad pacem itaque ventum est quæ per Caspium centurionem & Regem transacta, ita vt prius legatos ea de re Romã mitti placeret, missi sunt, & dum Nero callide moram facit Lu. Cesennium Pætum in Asiam mittit, qui collatis cum Vologæse signis data acceptaque clade insigni retrocessit, legionibusque in Armenia per Vasacem equitatus præfectum Pætus fœdus impetrauit, magis quam iniit, certis formulis quibus & Nero annuit. Harum præcipuæ erant vt Ro. legiones obsidio liberarentur, miles Armenia cedat, castra & commeatus Parthorum maneant.

Tacitus li. 15.

Traditum cum equus consularia gestans insignia in transgressu pontis Euphratis sponte retrocessisset, hostiaque fugisset & pila militum arsisset.

Suetonius Nerone ca. 39. at in Armenia sub iugũ mi[illegible] legiones quod alii vu[illegible]o iactatum reuera [illegible]e se non habuisse aiunt.

CAPVT XII.

VIX ad respirandum fuit illa quies: vere enim appetente Vologæses dubium quo animo legatos cum mandatis Romam mittit,qui nunciant Partum totius iactata super possessionem Armeniæ omittere,& quamuis Dii potentium populorum Arbitri non sine ignominia Romani nominis

Parthis eam tradidissent non subterfugere tamē Teridatem, nisi sacerdotii religione teneretur à Romanis Romæ diadema assumere, facturum idem si velint in Syria coram legionibus. Rideri sibi videbatur Nero quod peterent hostes, cuius Domini essent, itaque re in Senatū agitata placuit bello ignominiam delere. Cui hostium gnarus Corbelo præficitur ne cuius alterius inscitia iterum peccaretur. Aduenientem legati excepe- runt pacis studia belli malis præferentes. Satius quippe videbatur Teridati intactū vastationibus regnum dona accipere, & Vologesi societate quā armis Romanos agnoscerē. Die præfinita datis vtrimque obsidibus Teridates in castra Corbelonis cū paucis progressus cæsis victimis de more imagini subiicit, magnis apud cūctos animorum motibus, reputantes illo ipso quo hæc agebantur loco, paulo ante debellatas Romanorum legiones. At nunc Teridatem ostentui gentibus quanto minus quam captiuum. His itaque peractis non contentus Teridates in vrbis conspectu sui obsequii progreditur relictur⁹ monumentū. Et fecit Neroni ad genua accidēs ab ei⁹ manu diadema resumpsit.

Zonaras to. 2.

Armenia Regum 4. familia Parthica Romanvolatibus.

Xiphil. l. 63.
Sueto. Nerone c. 13.

Cum Vologase & Monobazo liberis quos & obsides.

Nunquam similem triumphum vidit post Augustum Roma; ita vt aurea dies dicta sit quo hæc Teridati obuenerunt, Reuersus ex vrbe Rex fabris adductis Artaxata reficiens Neroniam appellauit. Non multo post Alani. gens diu ignota, post populatam Mediam Armenos quoque attentarunt occurrentique Teridatem laqueis pæne suis viuum abduxerant, qui ipse satis habens euasisse regnum suum depopulandū reliquit, Barbaris tamen retro cedentibus integrum fuit Teridati Armeniam repetere sed gloriæ & famæ expertē, quē tamen breui & quasi per otium recuperauit.

Plinius l. 33. c. 3. de aureo theatro tūc structo.
Ægesi l. 5. c. 51.

CAPVT XIII.

ITA aliquantisper sub tutela Romani Armenia nominis delituit, vsq; ad Exedatem, qui se po-

te cum

te cum abdicasset periculi imminentis metu, aut abdicare coactus esset Parthorũ imperio Losdroes inaugurationis ius in se transferens Parthamisirem fratris filium diademate ornat. Insolentius id Traiano visum & vindicta dignum, ita vt nulla legatorum ratione habita recta in Syriam Armeniãque contẽderet. Samosatis potitur, Satam & Elegiam vbi peruenit Parthamisire copiam sui fecit. Qui dum auulsum capiti diadema ad pedes proiicit, dum reponere iubeatur expectans, quidam miles, quod in prœliis fieri solet, constanti voce Imperatorem salutat. Quem clamorem contumeliã interpretatus supplex fugam circumspiciebat, quam in tentorium admissus cum à Traiano nihil pacatum responderetur prę ira exiliens imbat Sed retractus tantisper, ne rerum quæ priuatim inter ipsos acta erant, ignari diuersa confictis fabellis adiicerent, donec eadem publice pro Tribunali Traianus repetiit. Armeniam nempe iuris Romani esse & præsidem deinceps habituram. Tum comitatũ abire liberum permisit, Armeniis sibi reseruatis. Qui tamẽ à Cosroe nõ multo post Antonio Traianæ gloriæ inuidente, retracti sunt in potestatẽ. Et ꝓgressus ad maiora Cosrois successor Vologeses relictas ad Elegiã à Seueriano Romanorũ legiones telis confixit. Plura patraturus nisi Cassiũ quẽ Verus ei opposuerat inuenisset & à quo fugatus præter alia Artaxatis cessit. Seuerius autẽ non nisi parte Armeniæ media pacem à Vologese redimere potuit. Inter hos motus Reges suos nihilominus habuit Armenia, quorũ vnũ Caracalla cũ liberis dissentientẽ amice ad se vocatũ fraudulẽter sustulit vxore & regno p summũ nefas in se translatis, quæ successor Macrinus Teridati cũ diademate restituit. Ita inter Romanorũ Parthorumq; arma ꝙ subinde dixi media hærens Armenia permansit vsq; dum resuscitatũ est per Artaxarẽ Persarũ nomẽ, in quo veterẽ historiæ termino sequentia Mediæ reseruaturus.

Xiphilinus & Theodosius ex Dione 68.

Vltimus Rex Armeniæ ex 4 familia.

Pacori.

inde optimi cognomẽ Traiano.

Eutrop. l. 8.

Armenia in Prouinciã formã.

Oros. l. 7. c. 15.

Dio. l. 75.

Idem l. 77.

SECTIO ALTERA.

De re priuata.

Strabo l. 11.
Herod. l. 7.
Statius 1. silu.
Lucanus li. 8.
Vide historiam.
Claud. 2. belli stil.

VEstis Armeniis est Thessalica.
Armati sunt Phrygum fere modo.
Arcu horrenda fugaci Armenia.
Quæ geticis neruis suos arcus intendebat.
Consertis manibus astare seruitutis signum.
Crine decoro Armenius.

Hero. l. 1. in Clio.
Io. Bohemus l. 2.
Calius Rhodius.

Naues orbiculatas pellibus, tectas stramentis, stipatas doliis. Palmularum vino onustas, in quibus vnus ad minus Asinus qui in portum prouectis merces asportet, duo nauarchi, quorum alter introrsum pallium trahit, alter exterius pellit, in Assyriam mittebantur, vbi distractis mercibus, & lignis nauigii, nec enim aduerso flumine nauigari potest, cum Asinis reuertebantur.

Plin. l. 36. c. 7

Marmoreis signis poliendis cotes optimas fert Armenia.

Idem l. 33. c. 5.

Chrysocolla Armeniæ laudatissima.

Scaliger in Cardanum.

Lapis Armeniæ pallidus quem alii terram rubram vocant.

Plin. l. 31. c. 2.

Fons est in Armenia nigros lætiferosque alens pisces.

CHRONICON INCHOATI tertii & illustrioris in Armenia regni.

Anno 3780.

PRÆPOSITI ArMenIIs ArtaXIa ZaDrIaDesqVe
SCeptra noVI AntIoChoDIssIMVLante gerVnt.

Chronicon Florentissimi Armeniorum regni sub Tigrane.

Anno 38[illegible].

PhænIX & CILICes SYrIa & MInor ArtaMe Cæso
VnI TIgramI sVbDItVr ArMenIa.

Chronicon inchoati in Armenia pacifici regni per Parthos.

Anno 4013.

ArMenIæ eX ParthIs RegeM Nero Dat TerIDateM.

Chronicon redactæ in prouinciæ formam.

Anno 4068

VLpIVs ArMenIaM RoMæ sVbMIttere tentat.

Chronicon recuperatæ à Parthis.

Anno 4089.

QVaM MoX haVD MVLto sIbI ParthI aDIVngere pergVnt.

PHÆ-

CLARISSIMIS D. D. I. B. FERDINANDO DE BERTHY D. IN BERTHEM, BRABANTIÆ A SVMmis consiliis, & Theodoro Consilio Principum à sanctioribus secretis, fratribus germanis, & cognatis meis mihi merito obseruandis, Punica mea & Arabica cum amicissima salute mittit Louanio Nonis Quintilibus Anni 1602.

I. B. Gramaye.

TEMPORIS *non male collocati rationem verius quam ingenii specimen apud vos profiteri in parte desideraui, idque natura & ratione duce, quarum illa sanguinis communione, hac studiorum quali quali Sympathia, mutuum quiddam nobis indidit. Vos ij estis quibus nos & nostra aliquando curæ fuisse summa animi gratitudine memini. Vos iidem iustitiæ atque adeo mundi vestri ne pereat seruatores. Quo omnia iuris studia, quibus me iam aliquot annis dedi, primario collimantur. Vos Reipublicæ Ecclesiæque cuius ego membrum sum, Mæcenates, literas & qui eas amant, amatis, in his forte an ego censebor. Cui etiamsi facultates summa tantum caucæ, animus certe Orchestra est. Dabitque aliquid insuper ætas & studium. Interea libum hoc nostris Themistlæis extra ordinem & secundario labore vobis oblatum, vbi per curas licebit, attrectate. Nolim enim quasi stomacho vestro dignum triclinio inferatur.*

CAPVT I.

HVIC regioni à Palmularum copia nomen quidam faciunt, alii à rubedine quia ex mari rubro hęc profecta sit colonia, quamuis aliqui eorum è Syria aduentasse legātur qui templum Veneris apnd Cithæra condiderūt, alii ex Ægypto. Si vtrosque libet conciliare, dicamus, Phænices ob terræ motū egressos primo Assyrium stagnum, tum in continente Sidonem condidisse vrbem à piscium copia sic dictam. Inde ab Ascalonitarum & vicinis regibus vexatos Tyrum muniuisse loco qui ante Sarra à piscis quodam genere dictus est. Has autem migrationes ita vetustas aliqui imaginantur, vt à Phænicibus primum prelii & regni vsum descendisse scribere non dubitent. Assyriis tamen subfuisse, si quidem fuerint, fuisse non dubitem asserere, quanquam rei naualis fiducia qua præ cæteris omnibus excelluerunt, iugum excussit, vltimumque à Sparete Assyriorum Rege iterum domitos non negatem.

Diodorus l. 4.
Strabo. l. n.
Herod. l. 7
Idem l. 1.
rum Iustino l. 18.
Plin. l. 5. c. 12. & 19.
nisi à Sidone primo genito Canaan sic dictum velemus.
sessus.
T. Mela l. 2, c. 12.
Berosus l. 5.

Stephano ante dicta Rabbothe colpite Chna.
50 die Sais.
50 die Suri forte dicta à Thur quod Phanicia variam significat vt Plutar & Sylla.

CAPVT II.

EX Ægypto oriundi Phæniciam qui occuparunt Lybia Epaphi filia gemelli ex Neptuno nati Belus fuit Agenor, quorum hic ducta in Syriam colonia Sidonem Tyrumque occupauit verius quam ° condidit. Huic Damno Belis. & Argiope vxores fuerunt, proles Isea & Melia patrue libus Danao & Ægypto nuptæ, Europa à Cretensium Rege nauigio tauri specie insignito aut Tauro duce classi rapta, quæ nomē suum tertiæ orbis parti communicauit, & Astartæ deæque Syriæ nomine apud Sidonios colitur. Huius frater Cadmus à patre ad inquirendam sororem missus ducta in insulam Theristam colonia, Thebis r-

° Vt Curtius lib. 4. & græcu vt alii
Cedrenus hanc Tyrum vocat. Fulgēt. lib. 1.
Martialis l. 11. c. 1.
Diodorus & Herodo. l. 1.
Appollodorus l. 2.
Palaphatus.
Theocritus ey. 20. describit raptum.
Seneca Her. fu. act. 2.
auctor de æquinocis plures Cadmos numerat.

Anno 500
fabula. hanc Ioue 10 specie tauri mutato raptam Ouid. 2. Met.
Asteroth in sacris
Ouidius 3. Metam.

reditu desperato consedit græciamque 16 litteris punicis donauit. Tantali frater Phænix patrio in regno permansit & à se nominauit, qui Bithiniam condidisse putatur. Huic Phænici Hercules primam obtulit purpuram quam ex cruentata canis sui maxilla primus obseruauit & allectus pulcherrimi coloris têperamento & gratiruboris aulici permixtione ad inuestigandum animum adiecit, conchamque reperit, cuius sanguine crines lacte i bis terue ebrii formam induunt & colorem, quæ regnantem discernit à populo. Antiquissimus apud Tyrios habetur hic Hercules iam inde à condita Tyro, alius à Thasio quem insuper templo & Sacris dignantur, quod forte is dux Phænicum fuerit qui ad Europam perlustrandū missi Thasum condiderunt. Iidē Ioniæ partem à se nominatam possederunt, variasq; in Iberiam, Siciliā, Sardiniam colonias miserunt, Hispaniæ insuper longe lateq; o Gadibus conditis imperauerunt. Et coloniis certe Tyrii Sidonios vicerunt, quamuis Sidon antiquitate sua glorietur. Licet tamen vtrāque Phænicum metropolim pari honore insigniamus.

Plinius l. 7. c. 56. — hinc reperisse putatur. — Suidas in voce Hercules — Cassiodorus variarum l. 1. epist. 2. — sub Minoe eum fuisse vult Suidas. — Herodotus l. 2. Euterpe. — Paul. ad Eliar. Tyrium ait à Thasiis coli. — Strabo. l. 16. — Herod. l. 6. — c Solinus c. 8 Nolam à Tyriis esse. — castra Tyriorum vocatur Inde forsan Tyrus instabilis Lucano l. 3. huius Homerus, non Tyri meminit. — Thucydides l. 6. — Diodorus l. 6. — Strabo l. 1. — o Curtius l. 4. — Marti. l. 4. c. 19. Tyria Sidon. — Strabo l. 16.

CAPVT III.

VT Historiam prosequamur Phænicis superioris filius fuit Cepheus qui amplum in Æthiopia regnum obtinuit, filia Astypalæa, quæ amplo Coorum oppido vniq; ex Cycladibus insulæ nomen suū reliquit, ex qua nati insulas diuersas pulcherrimis instruxerunt coloniis. Domi Belus præfuit qui res præclarissimas gessit virtutemq; suam cum regno in Cyprum extendit, de quo paulo infra cum de Tyriorū regibus speciatim, in Heroicis Troianorum temporibus etiam Phænicia innotuit, cum Alexander eo se contulerit ante captam vrbem, Menelaus vero eo profugerit postea. Ille [illegible]m cum retulit magnis Helenam natalibus ortam

Strabo l. 14. — Plinius l. 4. c. 12. — Seruius ait eum Methrē cognominatum ex veritate necesse est 2. Belos ponere. — Hom Odissea 4. ora. Vlyss ad Tele. — [illegible] l. 2. — Homerus

ortam, Sidona appulit, indeque picturata & Xenii loco mulierũ arte elaborata retulit pallia. Sed ingratus post omne humanitatis & officii genus Regem, qui haud dubie ex Phænicis filiis aut posteris fuit, interemit, thesauris omnique gaza ablata. Vt nemo miretur Phalim qui post hunc Sidoniis præfuit in Priamum græcis & Menalo hospiti auxilia misisse & Phalam alterum Sidoniorum ducem, cum Troiæ opem ferre cogitaret, ciuiũ manibus interfectum. In Sacris autem Asor repræhensus quod habitatores Sidonis non sustulerit. Et propter Iudææ vicinitatem donorum eius expers omnino non fuit Phænicia. Nota sunt Christi in finibus Tyri & Sidonis conuersatio, Helisæ in Sarepta & alibi miracula.

Dictys l. 2.
Homerus odysseam 4.
Dictys l. 4.
Iudicum 1.
Iosephus l. 8. c. 18.
1. Regum c. 16.
Virgilius Teucrum ait ad Belum venisse Sidonem, sed tẽpora nõ conueniunt.

CAPVT IV

TYRIORVM plurimi Reges exstiterunt, nec scriptoribus rerum suarum carentes, nisi temporũ iniuria periissent, ex nominatis autẽ primus, vt puto, est Abibalus Tyri Rex, (Aliis Abeimalus) qui Samuelẽ Palestinorũ auxilio oppugnauit, quibus victis credo postmodùm amicitiã coluisse cum Iudæis Phænices. Cum Hyramus Dauidi scribatur amicissimus cui ad exstruendam regiam in mõte Sion ligna cedrina, fabros, cementarios, artifices subministrauit. Nec Dauidi modo sed & Salomoni familiaris permansit, cum quo inuicẽ positis Ænigmatibus certabat, ipse autem Abdemoni Tyrii iuuenis in soluendis difficilioribus opera & ingenio vtebatur. Cum Salomon pulcherrimum toto orbe templum moliretur per hunc ligna, artifices, operarii & 120 talenta oblata sunt. Nec inferior Salomon 20 oppida Galilææ oppignorat ei quæ vbi lutosa & deserta Hyramus obseruauit vltro postea restituit. Recepit autem præter hæc annuatim 20000 coros tritici, 20 coros olei. Classi

Iosephus l. 1. in Appionẽ.
2. Samuelis c. 5.
1. paral. c. 15.
alii Iromus, Hieromus, Hieromenus. Zonara Chiramus dicitur.
Suidas.
Iosephus l. 8. c. 7. ex Menandro, Dione
Historia schola.
3. Regum c. 24.
3. Regum c. 9.
Regum c. 5.
72000 coron.
inde hac pars Galilaa gẽtium dicta, & oppida Cabul, id est, displicere.

quæ à Iudæis in Ophyr quoque triennio mitteba-
tur Tyro classiarii, nautæ, gubernatores mittebã-
tur. Huic vicini tributa pendebant quæ Euchei
negantes domiti sunt. Hæc externa. Domi non
minus clarus fuit Hyramus qui Tyrũ ampliorem
fecit muniuitque, templum Iouis Olympii destru-
xit, Herculis condidit. Huius filia Salamoni in ma-
trimonium cessit, filius Baleazarus in regno succes-
sit quod per manus ad Abdastartum ex 2 filiis na-
tu maiorem trãsmisit qui à 4 nutricis suæ filiis do-
lo sublatus præmatura morte occubuit. Ex 4 quos
dixi percussoribus maior regnum obtinuit, donec
Deleastarti filius Astartus patrui regnum, noua
virtute recuperauit, quod Astathymo fratri reli-
quit, qui ipse à tertio fratre Phelyto necatus est. Sed
non diu lætatus paricida à nepote Inthobalo pa-
tris necẽ vindicante trucidatur. Qui ex Sacerdote
Astartę vindex patrię necis factus regnum auitum
reducit & in se transfert. Nouoque Israhelitas fœ-
dere sibi iungens Achabo filiam Iezabel despõ-
det. Post hunc Badezotus regno potitur cui Me-
trinus successit & dein Tyro siue Belus cantatissi-
mus ille poëtarũ operibus, qui maris imperio po-
titus opimam vastauit Cyprum & imperata facere
coëgit. Hic pulcherrimas in mare dimisit & terrã
colonias, inter quas Vtica nobilis portu nobili in-
ter Africæ primas. Huic filius Barcha illustris fami-
lię vnde Hanibales orti propagator, filia Anna diui-
nos in Latio nacta honores, itemque altera Di-
do cui maritus fuit Sichæus ditissimus auri Phæ-
nicum & Herculis Sacerdos. Huius thesauris inhia-
bat Pygmalion, Rex Didonis frater ad venationẽ
inuitatum venabulo traiecit vel vt alii fugientem
ad aras cõfodit. Quo cognito Dido assumptis Bar-
ca & Anna iuuenibus & thesauris clam se subdu-
cit fratris tyrannidi, Assumptisque ex Cypro 80
virginibus in Africam delata, mercata solum facti
de nomine Byrsam taurino quantum posset circũ-
dare

3. Regum. c. 9.
alias Tyricci.
Iosephus.
aliis Baleastartus aliis Bazorus
Iosephus l. 1. in Appionẽ.
aliis Aserimo aliis phellus
aliis Eiobathes Ethbaal in S S.
3. Regum. c. 16.
aliis Bazotus aliis Margenus.
Omittitur hic à Iosepho.
Virgilius 1 Æneid.
Ouidius 3. fast.
Silius l. 4.
Virg. 1. Æneid.
vt Cedrenus. vel Iustinus l. 18.
Appianus Lybico. Suetonius Nerone. c. 31.
Silius l. 1.
Virgilius.

vixit 43. reg. 7.
Anno 2962. obiit.
vixit 20. reg. 9.
reg. 12.
vixit 54. reg. 12.
Anno 2993 obit.
vixit 54. reg. 9.
8 menses reg. vixit 50. annos.
vixit 68 reg. 32, obiit Anno 3037
vixit 45 reg. 6.
vixit 32. reg. 9.
regnauit 1. anno
vixit 56 reg. 40. obiit Anno 3117.

Orisius l. 4. c. 6.
Strabo l. 17.
Suidas.

dare tergo Chartaginem condidit à Charta Phæniciæ oppido nuncupatam. Vbi procorum vi cōpulsa prioris mariti curam gerens maluit se rogo impositam ferro transuerberare quam ad secundas nuptias transire. Pygmalion interim sceptra Tyri obtinens regni terminos auxit & descendit, Carpasiam in Cypro condidit aureamque oliuam in templo Iouis Gaditani consecrauit.

Stephanus Philostratus l. 5. de vita Appollonii

Capvt V.

Ouidius l. 4. Meta.
vide Babilonica

QVIs huic in regno successerit, hactenus non legi, nisi ꝙ Orchamus qui Achemenias vrbes rexit septimus à Belo numeretur. Elulæus Gittæos deficiētes domuisse, quo tempore Salmanasar rex Assyriorum Phæniciæ imminebat, cum quo amicè transactum primo. Sed cum Sidon, Aice, Palætyros à Tyriis deficientes classe 60 nauium à 12 Tyriorum victæ esset, quinquennali obsidione Tyrii pressi sunt ab Assyrio, cumque aquatione priuarētur puteis effosis obsidionem facile tolerarunt. Sub hoc bonā Phæniciæ partem Olophernes deuicit, Elulęo Ithobolus successit quē Nabugodonosor 13 annorum spacio obsedit. Quo tempore Tyrii assumptis thesauris & suppellectili Chartaginem & alias Ægæi Ioniique maris insulas petierunt, vrbemque vacuam Babilonicus Imperator deleuit funditus. Restitutam tamen non multo post Tyrum suspicari licet cum Baal Rex Ithobali subiungatur. post quem Enibalus, Cheldis, Abbarus pontifex Mittonus & Gerastus Iudicum titulo præfuerunt. Dignitatem & nomen regium Balatorus restituit. Interiecto deinde tempore euocati Babilone leguntur Metbalus & post eum Iromus qui imperio potiti sunt. Sed Tyrii paulatim attritis & imminutis viribus à seruis oppressi sunt qui conspiratione facta omnem liberum populum cum dominis tollentes, lares eorum occu-

Anno 3207.
Iosephus l. 5. antiq. c. 14.
Iudith. 2.
Iosephus l. c. 11.
Ieremia. 25. 27. 47.
prædictum Ezechiel. 28.
Anno 3345.
Iosephus in Appionem l. 1. c. 4. ex Dione, Menandro, Ephesio, Beroso & aliis
reg. 10. annos
annos 7. mem 3.
reg anno.
Anno 3362.
reg. 4. annu reg. annis 20
Anno 3406.

Iustinus l. 18.

pant, rempub. inuadunt, vxores ducunt, & quod ipsi non erát, liberos procreát. Vnus è tot millibus erat qui miti ingenio senis domini paruulique infantis fortuna moueretur. Occisos interim simulans, cumde re communi cõsulentibus placuisset, eum ex suo corpore Regem eligi qui solem oriẽtem primus vidisset, super hac re latentem Stratonem, id Domino nomẽ erat, seruus consulit. Aquo doctus in occidentem respicere, reliquis ad ortum spectantibus, primus editissimis tectorum culminibus fulgorem vidit & ostendit. Non seruilis ingenii ratio visa: requirentibusque authorẽ de domino confitetur. Tunc intellectum ingenua seruilibus ingenia pręstare, malitiaque seruos nõ prudentia præstare. Igitur venia seni filioque data velut numine seruatum illum Regem deligunt, qui imperium ad filium & tum ad nepotes transmisit.

Mart l. 10.c.16. Tyrõ improbam vocat vel ob seruos hos vel ob fucum purpura.

Arrianus l. 2.

CAPVT VI.

Dio.l.2.c.2. hic Hephra esse putatur Ierem. 44.

Herodo. l. 3.

Idem l. 8.

PAVLO ante Persarum tempora Adryes Ægypti Rex classe comparata Phænices subiugauit Sidonem euertit. Succedente autem Cyri dominatu se ipsos dediderũt. Qui táti semper apud Persas fuerunt vt inter omnes Reges primus Sidonio locus decerneretur, secundus Tyrio; subiecti tamen fuerant Phænicum, id est, Tyri & Sidonis Reges, ante Persas Assyriis, tum Medis, nouissime & Babiloniis, cum ad vtrumque Regem Hieremias lignea vincula mittere iussus sit, indicio nimirum captiuitatis & desolationis futuræ ob impietatem merito ipsi impendentis, quod se profano idolorũ cultui mancipans Hebræos sannis & ludibrio exciperet. Frequenter in Phænicia diuersari solitos magnos Reges indicio est Paradisus Sidone, & opibus tum floruisse, quod in descriptione tributi Cypro & Palestina adiunctis ad 700 talenta annuatim damnati sunt præter frumenti & piscatium

Anno, 3356.

Hieremia 27.

Diodo.l. 16.

Herod. l. 3.

tium

Herodo. l. 5. & 6.

Herodo. l. 7.

vide Persica.

Plutar. & Isocrates in vita

rium prouentum & quidẽ in re nauali non contemnendã ſemper operam Magnis Regibus impenderunt. Dario totam Helleſponti oram, Iones, Cypriosque ſubiecerunt, Miltiadis filium in Perſide ei ſiſtentes. Iidem in cantatiſſima Xerſis expeditione præclare ſe habuerunt. Sidonii nauali certamine apud Abydum inſtituto palmã retulerũt. Phœnices cum Paleſtinis trecentas naues ſubminiſtrarunt. Interq; duces præſtantiſſimos recenſentur Tetramneſtus, Sidonius, Mopen, Tyrius. In aliis certaminibus in recuperatione Ioniæ, Helleſponti inſularum primas ſemper obtinuerunt, donec ab Euagora Cyprio oppreſſi ſunt, expugnata Tyro, ſpoliata Sidone, quo cedente rurſus in Perſarum poteſtatem relapſi.

CAPVT VII.

Anno 3614.

Dio. l 15. Anno Philippi 10

Trogus l. 3. c. 7.

Curtius l 3.

Athenæus l. 11. c. 24.

Diodoro Rex Tyri vocatur Anno 3633.

Hieronimus l. 1. contra Iouianum.

Curtius l. 4.

Curtio Abdolominus, Abdolomius Iuſtino, Plutarcho Alonymus.

PAVLO poſt Mentor Sidonis Rex ab Ocho Perſarum rege defecit, Tyriorum Aradiorumque viribus fultus Satrapas Syriæ & Ciliciæ in fugam vertit. Immutatus vero per Tennem Rhodium patriam Perſis prodidit: vbi incendio 40000 interierunt vrbe delet vile tamen conſecutus eſt proditor præmium Ochi iuſſu interemptus. Ipſe vero poſt res in Ægypto præclare geſtas Aſiæ maritimæ præſes factus eſt. Alexandro paulo poſt rerum potiente. Strato Sidoni præfuit homo luxui & temulentiæ deditus, regno priuatus ob Darii familiaritatem, qui cũ pauidus hoſtium aduentum expectaret ab vxore ne viuus in poteſtatem veniret necatus eſt, quæ ne marito ſuperſtes eſſet eodem ſe mox gladio transfodit. Hephæſtioni permiſſum vt quem eo faſtigio dignum iudicaret eum regẽ appellaret. Cum multi regiæ ſtirpis iuuenes magna ambitione illud expeterent, quidam etiam faſtidirent, electus communi ſuffragio Ballonymus veteris nomine hoſpitii notus Hephæſtioni,

Diodo. l. 17.

ſtioni, longa quidem cognatione regiæ ſtirpi annexus, ſed ob inopiã exigua ſtipe ſuburbanum colens. Hic igitur oblatis regni inſignibus diademate cingitur, ab Alexandro poſtea confirmatus hominis prudentiam ſuſpiciente.

Iuſtinus l. 11.

Iam Phænice tota Macedonum erat, Tyro excepta, quæ Regis ſocietatem facilius quam imperium latura videbatur. Cui aureã per legatos coronam mittit. Sed cum ille Herculi ſe ſacrificare velle dicens vrbem ingredi pararet, prohibitus eſt, nec iram tenuit cuius alioquin impotens erat. Ita Tyrii ad obſidionẽ ſe comparantes diſpoſitis per mænia tormentis, diuiſis per officinas artificibus. Adeo nihil hoſtium minis territi vt non erubuerint caduceatores ad ſe miſſos contra gentium ius præcipites dare. Tum Macedones ad obſidionem ſe conferentes arbores & ſaxa freto iniiciũt, quod inter Tyrum & Phæniciam eſt, vrbem continenti committere ſtudentes, quod alia via adiri & capi non poſſe videretur. Vaſto mari moles ingeritur, vidẽt Tyrii paruis nauigiis opus, vt putabant, irritum ſpeculantes. Cum aqua emineret congeries illa, obſeſſi longius circumlatis Myaparonibus in littus expoſiti onera vectantes obtruncabant. Aggeris latitudo cum vrbi propinquaret, telis ciues operas impediebant. Aduerſus quæ cum 2 turres in capite molis erectę eſſent coriis hinc inde diſtẽtis. Illi nauem ſaxis arenaque onuſtam, pice & bitumine illitam, vẽto exponunt, qua machinis ſuccedens flammam corripiens omnia diſiecit nocteque inſequenti ventus vehementior totum à profundo maris illiſit in molem crebriſque fluctibus compages opes verberatæ ſe laxauerunt & aqua medium interfluens rupit. Alexander mox aliud opus inchoat nihil exẽplo territus, integris arboribus freto immiſſis quorũ plurimas falcibus ſuccidentes Tyrii vrinatores opus tardabant, acceſſit tamen Alexandro animus ex claſſe & auxiliis quæ

Curtius l. 4.

Plutarchus Alexandro.

Polyænus l. 4 ait Alexãdrum primo corbem portaſſe quem omnes ſecuti

Arrianus l. 2.

quæ ex Asia & Græcia aduentabant vnde iunctis nauibus Tyrum cingebat vna parte. Iamque adeo mænia subibat, sed incolæ coruos & clypeos æneos igne tostos & arena plenos deiicientes nihil intentatum relinquebant. Apollinem quoq; ne vrbem desereret aurea cathena vinxerant, somnio cuiusdam territi. Forte Rex in diuersam partem classem deduxerat relictis in littore aliquot nauigiis minoribus quarum 2. Tyrii cœperunt, donec ad clamorem reliquis aduolantibus prælium committitur, in quo Tyrii nauibus penè omnibus destituti sunt & cum ariete mænia pulsarentur, portumque hostis teneret, ciues in diuersa diuisa aliis templorum asyla petentibus, aliis liberum mortis arbitrium foribus occlusis, domi, aliis nôn inultā mortem foris quærentibus, omnes, exceptis qui ad templa confugerant & Sidoniorum furto ad 15000 subtracti sunt sæuitiæ, necati sunt, sex armatorum millia intra vrbes munimenta iacebāt, 2000 in quibus occidendi defecerat rabies crucibus affixi peringens littoris spacium pepēderunt. Legitur ex posteris Stratonis Azelmicus qui cum Antophradate Persa nauigauit ad aram Herculis confugiens vita donatus est, & regno restitutus, quod ex posteris Stratonis esset. Ita seruile germine exstirpato & rebellibus domitis genus ciuitatis nouum, nauamque vrbis faciem quodammodo introduxit. Philotas interim regioni quæ circa Tyrum est præsidere iussus est.

Oros. l. 4. c. 6.

Iusti. l. 11. proditione.

Polyænus lib. 4. captam vult cum ciues Alexandrum abiisse rati vrbem reliquissent.

7 obsidionis mense

Vt famine.

Iustinus li. 11. per proditionem ait Tyrum captam.

Omen huius cum sanguinis riui fornacib. & cruor in pane appareret.

Iusti. eos ait seruos fuisse natos ex iis, qui dominos necauerant.

Arria. l. 2.

Iust. l. 18.

Curt. l. 4.

CAPVT VIII.

ALEXANDRO mortuo Ptolomæus partem tenuit Phænicidos oræ, imo ipsam totam ab Antigono, dum in Africa occupatur, subiectam, victo Demetrio qui à patre ei datus erat rector recuperat.

Theocr. eij. 17.

Iust. l. 15.

Pausa. Atticis.

A Ptolomæis autem desciscens Theodotus

præfectus Syriæ opera Panetoli captam Tyrum cum vicinis vrbibus Antiocho tradit. Sidonem nec ipse, nec Antiochus aggrediendam putarunt ob commeatus & præsidii copiam. Bellis Syriacis in Regum Syriæ potestatem & post Armeniæ subinde venisse vix ambigo Phæniciam, reliquã quorum occasione ad Romanos transierit. Quam Cleopatræ Antonius dedit, vbi Cæcilius Bassus mercaturæ titulo latuit, & vnde in Syriæ præfecturam euasit Sexto fugato.

Polybius l. 5. *Magno.* *Ex Appiano.* *Plut. in vita.* *Dio l. 47.* *Pompei miles.*

Tantam autem fortitudinem Tyrus exiguo tempore recuperauit, vt Labienus Syriæ domitor hic victoriarum suarum metam ponere debuerit, quanquam omnibus tentatis quæ ad oppugnationem facere existimabat. Hæc Hannibalem nuper profugum exceperat, hinc Cleophas ad Punicum bellum nepotum excitus prece socia arma ferebat Eoa tumidus pharetrati militis ala. Hæc cum socia Sidone seditiones ausa est excitare Augusto triumphante, qui ea propter superior vtrique pœnas irrogauit.

Idem l 48. *Liuius annali 35.* *Silius li. 7.* *Dio l. 54.* *Plutar. Demost.* *Archius Tyrius tragicus.*

ANALE-

ANALECTA ANTIQVITATVM PVNICARVM.

SECTIO PRIMA.

Sacra.

Eusēb. orat. Constant.
SATVRNO olim humana victima Phænices litarunt.

Strabo l. 16.
Herculis antiquissima & Tyriis religio.

Herod. li. 3.
Deos quosdam, quos Palaicas vocāt in prioris nauium pigmæi circumferunt.

Cic. 1. de diuin.
Tyrii Iouem insuper venerantur.

Herodia. l. 5.
Sol Phænicibus Heliogabalus vocatur.

4. Reg. c. 11. Sigonius in Sulpitium.
Astarthes Sidoniorum Dea est, quam cum Asteroth aliqui confundunt.

Suidas.
Beli etiam apud Phænices Dei nomen.

Eusēb. li. 10. de prepara. Euange.
Mysteria & solennitates sacrorum ex Phænicia per Cadmum in Græciam venerunt.

Proper. l. 2. c. 27. Herod. l. 5.
Quæ si stella homini commoda quæ ne mala Phęnices primi obseruarunt.

Macrob. l. 1. c. 21.
Suibus ideo abstinent impuras reputantes.
Adonim solenni luctu Phænices prosequuntur.
Veneremque quorum sacra ad solem referunt.

Heliod. l. 4.
Herculi Tyrio Phænices epulationem faciunt solemnem parta victoria, aut præmio reportato.

Polidorus l. 1. c. 16.
Phænicibus sapientiæ leges Ochus tradidit.

Alexan. l. 2. c. 8.
Solis sacerdos veste auro, purpura varia, manulcata, ad pedes fluxa, corona aurea incedit.
Alii veste purpurea Regibus propria ornantur.

SECTIO SECVNDA.

Publica & quæ ad militiam.

Idem l. 4. c. 13
NISI Regiæ stirpes nemo Sidoni imperat.

Laertius in Thalete. Thelidarum à Cadmo familia nobilissima.

Sozomenus l.2.c.3. Ad Terebintum Mambre locus est vbi annuæ omnibus gentibus nundinæ frequentantur.

Diodorus in Alexandro. Sidon, Tyrus, Aradus, quæ Tripolim constituerunt vrbes celeberrimæ fuerunt.

Philo legati. Caij. In quarum vna præses morari sæpe solebat.

Plinius l.5. Bellicas artes reperisse putantur Phœnices.

Tibullus li.1.c.7. Prima ratem ventis credere docta Tyrus.

Herodo. l.7. Galeis, thorace lineo, scutis vmbone carentibus in bello vtuntur Phœnices.

Alexan. l.4.c.11. Qui cum telo concioni interest capite luit Tyri.

Euseb.1.præpar. Venandi piscandique modum Phœnices repererunt.

Plin.l.7.c.56. Lapidicinas Cadmus primus iis monstrauit.

Aliter Vegetius. Funda etiam & balista horum inuentum est.

Plin. l.7.c.56. Onerarias naues Hyppias Tyrius excogitauit.

Cymbas Phœnices de quibus legendus Tibullus.

Strabo li.1. Vrsam ad nauigationes primi obseruarunt.

Idem l.16. Imo Astronomiam totam & Arithmeticam iis tribuunt.

Athen. l.6.c.8 Vnde etiam totam rem nauticam à Phœnicibus profluxisse traditur.

Cælius l.18.c.34. Phœnicum mores generatim percurrit.

Lucianus Icarome. Phœnix scortator est.

Laertius in Thalete. Quod forsan creditum quia ea semper solent nauigare.

Plato 4. de Republ. *Nonius ex Cicerone.* Phœnices natura facti ad cogendam pecuniam q. primo mercibus auaritiam suam exportarunt.

SECTIO TERTIA.

Priuata & inuenta.

De purpura Seneca Natural. li.1.c.4. *Cassiod. variarum c.1.* *Plin. l.5.c.36.* *Solinus, Mela, Ælianus.* *Critias Athenæo. l.1.c.29* *Lucanus l.3.c.25.*

PHÆNICVM est littera verbiloqua, qui primum ausi mansuram rudibus vocem signare figuris.

Ceterum cum literas inuenisse Cadmum aut Phœnices dicimus, de 16. duntaxat capimus, quas non inuenit, sed potius Græcis tradidit.

Pur-

Pancirolus l. 1.

Purpuram vulgo vendere vetitum lege.

Murex vere colligitur, mutuoque attritu quendam lentorem velut ceræ emittit. Cuius color in succo est.

Vitruuius l. 7. de architectura c. 13.

Color austerus in glauco & irascenti similis mari.

Conchilia cum sunt lecta, ferramentis circa scinduntur: è quibus plagis purpurea sanies excussa in mortariis terendo comparatur, & quod ex concharum integumentis, quæ aliis testacea operimenta dicuntur, eximitur, ostrum est.

Plinius l. 9. c. 11.
Idem lib. 11. c. 37.

Strabo l. 6.
Athen. lib. 3. c. 7.

Lingua purpuræ digitali longitudine, qua omnes testas perforare potest, voracitas autem capturæ eius causa est.

Lucanus l. 10.

Celebratur præterea Sidonium filum.

Martialis li. 8. c. 48.
Statius 3. syluarum.
Seneca Octa.
Horat. Arcus l. 4. ode 9.

Catullus c. 62.
Seneca Oedipi Actu 2.
Tibullus l. 4. c. 2.

Abolla, Thorus.
Acanthus, Mitra.
Ahenum, Vellera.

Athen. l. 4. c. 24.

Sambucam Phænices repererunt stridulo sono, quam ab Adoni Gingri vocant.

Nablium etiam vel vt alii Hydraulis horum inuētum est.

Plinius l. 36. c. 26.

Vitrum ex nitri effusione in Phænice primo ortum.

Eutropius l. 1.

Sidonius mensuras & pondera inuenit.

Plinius l. 7. c. 56.

Auri metalla & conflaturam ad pangæum Cadmus.

Homerus Iliade. ζ

Mulierum opera Sidone laudatissima.

Calius l. 16. c. 3

Phænices cadauera ad occasum vertunt.

Pierius lib. 28. Hieroglyphicum esse ait gulosi & maledici.

Piscatores siquidem magnum concharum numerum nassis colligunt, & fune alligato in mare demittunt.

Atque vbi lingua per iuncos protenta conchas inuadit purpura, illæ se contrahentes mordicus comprimunt.

Plinius l. 9. c. 36.

Ita maiores capiuntur, minores vero captæ vno ictu ad saxum alliduntur, quo si exanimentur, sanguis nigricans ille rosę similis in candida ve-

Cassiodorus.
L. Sacri affatus 6.

na reperitur in faucibus, quo in vasis plumbeis coẞto, modico vapore & longinquæ fornacis cuniculo panni inficiuntur semel aut sæpe.

C. de diuers. rescrip.
Calius lib. 7. c. 31.
Libarium hoc atramentum dictum docet.

Si autem Conchylio purpuræ trito adiicias nonnihil de cocto colore, ita vt simul liquetur, reducta inde materia liquida Encaustum dicebatur quo soli Imperatores ad scribendum vsi.

Virg. 1. Æneid.

Virginibus Tyriis mos est gestare pharetram
Purpureoque alte suras vestire cothurno.

ARABI-

ARABICA.

CAPVT I.

Plin l.5.c.11. & l.6.c.28. *Diodorus l.6.c 10.* *Plinio beata. Hodie Aimav. Saracenis autem vt Pineto placet Mamertam.*

ARABIA late patens in tres partes vulgo diuiditur, quarũ quæ vbertate præstat ex re felix appellatur. Quanquam olim talis non fuisse perhibeatur à scenicis & qui in tabernaculis agebant habitata, nullo frequens exterorum commercio. Hanc alii cum Panchaia alii cum Sabæis confundunt aut saltem confusam fuisse asserunt. Altera ex re deserta vocatur inferior, *a* caua *b*, aspera *c* quam Scænitarum *d* esse nõnulli, & Cedar toties in sacris repetitam volunt. Tertia à Metropoli Petræa, Nabatæa *e* aliquibus esse poetarum, Throsim *f* Hebræorum, putatur, aliquibus secundæ *g* Arabiæ, & Tertiæ *h* Palestinæ titulo depingitur. Sub his tribus partibus & præter has etiam plurimæ gentes habitãt. Erembos vocatam vniuersam gentem & Syris armeniisque affinitate quadam iunctam, ex Homero & veterum libris nõ infeliciter quidam augurantur.

Seruius in Virgilium. *Plinius.* *a Ptolomæo.* *b Aristids in Ægyptiacis.* *c Seruio.* *d Eustatio.* *e Strabone.* *f B. Aria in apparatu.* *g Tyrio l. 18. c.26.* *h Procopio.* *Strabo l. 1.* *Hodie Beriara vt Villanouanus.* *Hodie Barraab vt Ziglerus.*

CAPVT II.

Gene. 10. *Iose. l.1.c.12.* *Berosus l.4.* *lib. 5.* *Noan & Ianeas eas dicta volunt.* *Diod. l 3.c.1.*

INTER primas colonias fuit Arabia quo se Chusi progenies recepit Sabes, Arabus, Petræus, à quibus & nomina & diuisionem regio mutuauit. Sabo autem Gogus filius successit, cum nouis à Noa coloniis felix patria augebatur. Ariœus Arabum Rex victoriarum Nini pars magna fuit, eius in omnibus bellis socius & director. Testantur munera quibus abeuntem á se dimittens totius Asiæ victorias huic adscripsit. Ita Assyriorum rebus

bus studuit magis quam subfuit externis enim armis inuicta semper fuit, quod ad laudem facit Arabia.

Alii Thracia.
Natalis l. 5. c. 13.
Lucianus dialogis.
Alii est India, sed vt de loco, ita de nutricibus variant.
Diodorus l. 4.
Ouidius 3. fasto.

Antimachus.
Fabula: Hinc matrem fuisse fulminatam. Fabulantur Meri montis, & Iouis cui mons Meros sacer, consutum femori Bacchum.
P. Mela l. 3. 7.

Tempore Lycurgi Arabum Regis Bacchus matri perituræ aut pereunti subtractus in Nysa huius regionis vrbe natus, clam educatus est in specu nymphis, ibidē adultus imperauit vini & olei vsu monstrato: quare omnibus acceptus diuinos honores consecutus, qui Deorum sacra & cultus rudes edocuit. Nec Baccho tantum sed & Hercule celebris est Arabia, qui Antæum gygantem istis in locis superauit, in quibus postea Typhone fratre superato Isis Ægypti regnum adiit. Ex Ægypto autem non semel rentata Arabia sed irrito fere cōnatu. Menanis regis tempore Guefactus Vecchoridis sapientis pater cum exercitu in hæc loca delatus, fame & siti enectus fuisset nisi vili cibo ab idiotis emendicato occurrisset, quem ipsum accedente famis condimento omni regum luxui præponendum asserebat. Melius Sesostris, qui cum coæuis huc excurrens parte eius subactæ indolis suæ & virtutis tyrocinia posuit. Melius Amasis qui virtutis & animi Arabici memor, exercitum promaturus Deos à tergo locabat, ratus, quod erat, animos maiores futuros reputantibus se Diis fore fortes spectaculo.

Diodorus l. 1.
Idem l. 2.
Polyanus l. 4.

CAPVT III.

Strabo l. 16.
Suidas.
Diodo. l. 7.
Hiero. in finibus Idumææ & Arabiæ ait habi.
Suidas.

MEMORATVR quorundam Chaldæorum in Arabiam excursio, qui profugi Gerrham ibi vrbem ædificarunt, domibus murisque ex sale pluuiis macerato confectis. Ammani quoque Lothi filiæ inualuit his locis nomen & imperium vtraque in Nabatæorum præmio confirmata & ad posteros transmissa. Myrinę insuper Amazonū reginæ quæ bellis suis & victoriis etiā Arabes implicuisse memoratur. Iob in Arabia vixisse putatur etiam insigne illud patiētiæ exemplar, qui primus ape-

Eum non extitisse Talmud ait c. 4. t. 3.

apeꝛuit ingens illud, & totum terrarum orbem includens ſtadium, legem naturæ, agnitionem Dei & omnem iuſtitiam complexus prædiues opibus: atque eo illuſtrior, quod his neque integris corrumpi, neque amiſſis potuit deprauari. Nam per exutus bonis, filiis orbatus ad extremum diris vlceribus affectus adduci non potuit vt doloris impatiētia aliquatenus delinqueret. Mercedem denique diuini teſtimonii conſecutus ſanitati redditus omnia quæ amiſerat in duplum recepit. Arabiæ cum Iudæis frequentia bella memorantur & vix vnquam alterutra quieta fuit & ſecura prouincia. Ex Patriarchis Abraham, Ducibus *a* Moyſes, Iudicibus *b* Gedeon, Regibus *c* Oſias & ipſe Saul virtutem ſuam per Arabes ſparſerunt aliqua parte ſubiecta. Salomonis autem æuo alta pax fuit, cuius fama commota Regina Saba Arabiæ haud dubie cum muneribus eius ſapientiam admirata venit. Munera autem erant 20 talenta auri, radix balſami & immenſa aromatum copia. Sed hæc exigui temporis res fuit, nec totam tangens Arabiam, cuius aliquam partem omnino intactam, aliquam Iudæis etiam vſque ad extrema tempora infenſam obſeruo.

Ambroſius de interpellatione l. 1. c. 2. & 4.

Auguſt. lib. 18. de ciuit. cap. 47.

Ioſephus.
a Philo in vita.
b Suidas.
c Sulpitius.

Caſſidorus l. 10. c. 4.
3. Regum c. 10.
Ioſe. l. 8. vult eam Æthiopia fuiſſe.
Contra Auguſtini Chidimenſis epiſt. annota. geneſeos.

Figura Magorum qui Chriſtum natum adorarunt.

CAPVT IV.

BABYLONIIS Arabes ſubditos fuiſſe partim, argumento eſt Sennacherib Arabum regis titulo donatus. Poſt quos regem eorum Aſſyrii ſub initia Perſarum imperii debellarunt. Vnde & contra Cyrum & Medos Maragdus Arabum 10000 equitum miſit, currus 100, præter funditorum infinitam copiam. Sed victus cum Aſſyriis in fuga ab Hircanis cæſus eſt, in Arabiam Megabyſus miſſus. Cambyſi poſtea in Ægyptum cogitanti Phanes Halicarnaſſæus transfuga auctor fuit Arabum ſocietatem tentandi, per quos ſolos ſtet tuta in Ægyptum expeditio. Quod ipſum ar-

Herodo. l. 2.

Xeno. l. 1. Cyro.

Idem li. 2.

Idem li. 4.
Idem l. 8.

Herod. l. 3. Thalia.

gumento eſt Arabes vniuerſim non paruiſſe Peilis, cæterum ſubinde fauiſſe, vt modo, cum aquã locis arentibus, proſpexerint. Hi ſoli Dario reſtiterunt, vt qui ſubacti à Cyro & Cambyſe in ſeruitutem redacti nunquam fuiſſent, ideoque tributi immunes vixerint, muneris tantum loco quotannis 1000 thuris talenta magno Regi offerentes. In Xerxis exercitu dux eis datus eſt Arſames qui ex hac prouincia auxilio veniebant. Cum victor Aſiæ Regionibus inſultaret Alexander Macedo, ſiue quod 30 ex operariis ante Tyrum trucidaſſent, ſiue quod legatos ſoli ex omnibus ad ſe non miſiſſent, ſiue quod victa quæ hactenus victorem non viderat Arabia, diuinos honores ſibi promitteret, animum & militem ad eam ſubigendam adiecit, obſtructoque lacus cuiusdam orificio aditum ſperabat faciliorem, ſed ſperabat tantum: nec enim vnquam tota potiri imo ne adſpicere quidem tãtum vnquam potuit, partem tamen ſibi adiunxit, quæ poſt eius mortẽ Ptolomæo ſorte obuenit. Cũ ad vrbem Rabatamuſſalam in Antiochum colligeretur exercitus, occaſio Syris oblata eſt agrum Arabicum vaſtandi & vrbem petendi quæ ob defenſorum multitudinem inexpugnabilis, impedito vbi aquatum veniebant riuo, ſe dedere coacta Nearchum cum præſidio accepit. Exindeque Syris adhæſerunt ad quorum Regem Ziclam victus Alexander confugiens à Diele dynaſta occiditur caputque trunco auulſum Ptolomæo mittitur.

Hoſpites tantum fuerunt dicti.

Herod. li. 7.

Curtius l. 4.

Strabo l. 16. ex Eratoſthene.

Iuſtinus li 13. Polyb. li. 5.

A Ptolomæo. Plutar. in Demetrio eum aſt fruſtra Nabalæos bello tentaſſe.

Philometon.

Epiphanes.

CAPVT V.

Iuſtinus l. 39 in fine.

SYRIA autem & Ægypto parricidialibus bellis implicita, animus Arabibus accreuit. Quorum rex Hierotimus fiducia 600 filiorum quos ex pellicibus ſuſtulerat, diuiſis exercitibus nunc Ægyptũ nunc Syriam infeſtabat, magnumque Arabum nomen, gentis antea imbellis, finitimorum viribus exanguibus, fuit. Horum opera non ſemel ad mutua:

tua vulnera tum alii tum Gryphi filii abusi sunt. Quorum princeps Zisus Philippo ad fratris obsidionem tulit suppetias. Frequentes insuper fuerunt Iudæorum in Arabiam &contra excursiones ita vt tempore Regum Syriæ opportunum fuerit subinde aliquam eius partem obire. Zabadæi à Ionatha domiti, ab Aristobolo Galaaditæ &complures Arabiæ vrbes, quem Obedeas Rex egregie circumuenit. Antipatro Idumæo confæderati Arabes fuerunt, qui & Arethæ regis auxilio Hircanum induxit ad regni sperare fastigium, ad quod vincente Scauri auaritiam Pompeii æquitate tandem deuenit, quamuis Aretha ab ipso debellato & in triumphum ducto, quem domitus cognouit Arabs. Cum eodem Aretha graue fuit Antiocho Seleucidarum vltimo bellum, in quo & ipse Rex & exercitus omnis partim ferro partim inedia periit. Qua victoria auctæ Arabum opes Cælesyria & Damasco, qua tamē cedere coactus, Scauro aduentante quem pecunia à suis finibus auertit. Vt non immerito Romanum nomen extimuerint & euertere cogitarint.

1. Machab. c. 12.
Ægesi.l.1.c.9.
Iose. l. 14 c.1.
Idem l. 1. belli c. 5.
Dio l. 37.
Lucanus lib. 2.
Ægesi. l.1. c.21.
Iose.l.13. c. 21.
Idem l. 1. c.18.
Dionysius.
Idem.
Anno 3880.

Exemplo erit Abgarus Rex, qui Crasso exitii causa fuit, cum ignarum viam in planitie arida hosti exposuisset Parthorum rebus nouo doli genere studens, in quorum gratiam & Herodem recipere recusauit, quod tamen egregie Herodes vindicauit. Quanquam varia fuerit eius in Iudæos mens & Arabum similiter, quorum procurator Sillæus, quod latrones Iudæam populatos remittere cunctaretur, ab Herode bello petitus est &coram Cæsare accusatus sed præualente Syllæi gratia.

Appianus Syriaco Plut.
Alius Philarchus.
Bocchus hic Ægesippo vocatur lib. 1.c.29.
Iose.l.14.c.13.
Idem l. 15. c. 7.
Idem l.16. c.8.
Ægesip. l.1. c.40.
Strabo l. 2.

CAPVT VI.

ONadus eo tēp ore rex erat Romanis volentibus, quo mortuo Dineas regnū inuasit eo nomine ira m Cæsaris meritus quo incosulto regnare

Post Aretha dictus.

Vuu 2 præ-

præsumsisset, sed hanc missa plurium talentorum corona frangere conabatur, Syllæum multis nominibus accusans, quasi Onadum veneno sustulisset, ingenuas stupro cognouisset, alia indigna patrasset Quibus nihil minus quam fidem Cæsar adiecit muneribus repudiatis bellum parans. Sillæo tamen parum constans fauor fuit, à Nicolao insuper Herodis legato male audienti, cuius oratione persuasus Cęsar Sillæum damnat, Aretham Herode commutasset nisi senem & de liberis suis male sentientem munere indignum exsistimaret. Ita confirmatum Arethæ regnum Arabiæ, qui ad maiora animum adiiciens Sillæum noua criminatione inuisum reddere non desiit.

Iose.l.16.c.9. *L.1. belli c.21.* *Dioni Obcidas.* *Idem c. 11.* *Idem l. 17. c.3.*

Cum altero quoque Herode fœdus iniit filia in matrimonium data. Quæ cum incestis nuptiis thorum suum dehonestari & exteras in eius partem recipi indignaretur, Macheronta, qui regni paterni Iudaicique limes erat secedendi petit licentiam, & facile impetrat. Ibi patris copias, & quæ ad iter necessaria videbantur paratas habebat. Initoque cum Herodis exercitu certamine Arabes victores euadunt. Mox querelæ ad Tiberium deferuntur & Vitellius ad vindictam Arabico bello præficitur cuius conatum Tiberii mors intercepit.

Ægesi.l.1.c.21. *Idem l.18. c.9.*

Præter hos autem supra dictos alii insuper Arabiæ Reguli leguntur, vt Alchandonius quo Lucullus sibi adiuncto omnium, quæ à Tigrane gerebantur, certior fiebat, qui postea in Crassiana expeditione recitatur. Antonius etiam post Crassum Nabatæos nuper Romanis subiectos Cleopatræ donauit, Lysaniæque commissam, Ituræam Cleopatræ liberis. Iamblichum Regulum in tormentis necauit, cui tamen persuasi à Didio Reges post auxilia negarunt. Ab Augusto post Antonium Ælius fuit gallus, quem vt supra tetigi miserat, Sabus Nomadum rex excepit, & alii Reges ita fuga-

Dio li. 35. *Idem l. 47.* *Plut. in Antonio.* *Dio l. 47.* *Opera Gabinii vt ait Appi. & Iose.1.belli.c.18.* *Idem lib. 50.* *Idem l. 51.* *Strabo li. 2.* *Dio li.53.*

runt, vt amiſſo penè exercitu primus & vltimus, quem intima Arabia vidit Romanorum ſcribatur, qui nec totam quidem vidit ad Athulorum duntaxat progreſſus.

Exercitus Ælij galli oris & crurum vitiis conſumptus eſt.

Dio l. 54.
Propertius l. 2. c. 10.
Dio l. 59.

Ab Auguſto autem Iamblichus ſuperioris necati filius patris recepit principatum, quem domus intactæ tremit Arabiæ. Caius Soëmo Ituræorum regnum dedit. Eam autem Arabiæ partem quæ ad Petram eſt Palma Romano adiecit imperio. Quæ poſt aliquod tempus Seueri opem implorauit, cuius præfectus Picam & Reanum quod ſibi mox non occurriſſent Anitus interemit.

Dio l. 68.
Ex eiusdem 75.
Ex 79.
Eutrop. l. 8.

Aliam autem Arabiæ partem in prouinciæ formam Traianus redegiſſe videtur, qui Agarenos ſubiugare non potuit.

Dio li. 68.

ANALECTA ANTIQVITATVM & RARORVM ARABIÆ.

SECTIO PRIMA.

De Sacris.

Arria. l. 7. ARABES cælum & Dionyſum colunt tantum.

Alex. l. 6. c. 4. Venerem Alyttæ nomine venerantur.

Euſeb. de laudibus Conſtantini. Eidem puerum quotannis immolant. Quem demum ſub ara ſepeliunt.

Diodo. l. 10. de inſulis. Panchæi Tryphillium Iouem colunt, cuius templum ibi auguſtiſſimum, & circum domus ſacerdotum, qui ſtolis lineis, mitra auro cõtexta, ſandaliis ornati, delitiis vacant, ſummo apud omnes loco.

Philoſt. l. 1. Augurantur Arabes quia corde & hepate draconis veſcuntur.

T. Meſſius l. 1. c. 3. Cutem inter ſua hyeroglyphica habent.

Vide hiſtoriam. Bacchi cultum primi Arabes monſtrarunt.

Boemus l. 2. c. 1. ex Diodoro. Eorum quæ ab Arabibus leguntur pars certa ſoli cedit, cuius radiis accendenda permittitur.

Pars autem ea ſacra ad eos vſus haſta ſecernitur.

Apud Panchaeos. Sacerdotes autem Rempublicam gubernant, & vectigal percipiunt, extra locum ſacrum non eunt.

Ex albo lapide. Templum eſt 2. iugerum capacitate, & circum illud ager ſacer 200 ſtadiorum.

Cyprianus. Magos & Aſtrologos Arabes habent.

Tertullianus. Arabes de reſurrectione ſecuri ſunt.

Cypria. de circumciſ. Circumcidi ſolent.

Tertull. apolog. 23. Diaſarem colunt, Adoneum exiſtimant.

Lucanus li. 9. Arabũ beatis gentibus vnus eſt Iuppiter Hãmon.

Scaliger in Cardanum c. 195. Magia vetus Arabum aduerſus Crocodilos eſt.

SE-

SECTIO SECVNDA

De publicis & bellis.

Alexander l. 4. c. 23.

NOBILIOR ad regnum Sabæorum adſpirat, qui ſi extra ſeptum conſpiciatur lapidibus obruitur.

Plin. l. 12. c. 14. *Dio. l. 53.*

Sabara Sabæorum regni caput eſt, Panara Panthæorum, Petra Petræ.

Strabo. l. 16.

Apud quoſdam non filius, ſed qui primus alicui nobilium naſcitur Rege inaugurato ſuccedit in regno.

Diodorus c. 10. de inſulis

Panchæi 3. habent ordines, artificum, agricolarũ militum, quibus cum ſumma poteſtate Sacerdotes præſunt.

Heliodorus l. 10.

Legati, Arabum Regibus vel tributi vel muneris loco offerre ſolent aromatum copiam.

Cælius l. 15. c. 8.

Arabes impexi intonſi ſunt & ſqualidi.

Ægeſippus l. 5. c. 25.

Ad auaritiam propendentes.

Athen. l. 6. c. 6.

Rege vulnerato ſe quoque ſimili vulnere afficiunt.

Io. Boemus.

In fœdere Dionyſum & Vraniam inuocant.

Herod. l. 3.

Plerique eorum tondentur in rotundum tempora ſubradentes.

Idem ibidem. *Polydorus Virgi. l. 2. c. 15.* *I. Boemus l. 2. c. 1.*

Et in fœdere tertius quiſpiam acuto lapide volam vtriuſque contrahentis ferit, & flocco ex vtriusque veſtimentis ſumpto, ſanguine 7 lapides tingit, tum ſequeſter pro alterutro vadatur.

Virgilius 2. georgicon

Ithuræos taxi torquentur in arcus.

Suidas.

Arcum pedibus neruo inſiſtentes tendunt.

I. Bohemus l. 2. c. 1.

Sagittaque eſt viri longitudine, iaculatores fere ſerui.

Polydorus l. 1. c. 4.

Equorum, qui non ſunt ibi, deſiderium, camelorũ copia aufert.

Plinius l. 7. c. 56.

Adulter apud Arabes capite plectitur.

Alexander. l. 6. c. 10. genialium.

Medicinam primus Arabs reperit.

Fratres in hæreditate filiis præferuntur, quia natu grandiores.

Regum

Boemus l. 2. c. 1. Regum cadauera in ſtercu liniis ſepeliunt.

Diodorus. Strabo. l. 16. Nabatæi eum qui rem familiarem minuit, multant, qui aliter, honore afficiũt.

Athenæus l. 12. c. 4. In thurifera regione Rex voluptatibus vacans, quotidie 15 talenta Babilonica conſumit, Indicum ſi quis male iudicet, reus cathena ferreã feneſtram quæ in ſummo Regiæ eſt attrahit & Rex alterutrum re inſpecta morte addicit.

SECTIO TERTIA.

De priuatis

Solinus c. 36. SCENITÆ in Caſſio monte tentoriis ſuccedũt cilicinis, ſuilla abſtinentes.

Alexander l. 2. c. 21. Sus autem ibi ne degere quidem poteſt.

Cælius l. 18. c. 36. Nabatæi filios ſeruorum more educant.

Hiero: quæſti. Nabatæorum generatim mores collegit.

Plinius l. 31. c. 7. Theriſtrum Arabicum muliebris plu genus.

Strabo l. 17. Maſſis ſalis aqua ferruminantes domos Carrhis faciunt.

Christoph. Verga.

Strabo l. 16. Sunt autem iſtis locis foſſiles Sales.

Polydorus l. 1. c. 4 & Boemus l. 12. c. 1. ex Herodoto. Arabes bis tantum quoque triduo edunt.

Pauci ſunt ſerui ibi, conuiuæ 13 muſici 2 fere ſunt, pocula vltra 11. nemo bibit.

Publica auctione vxores quidam emunt.

Vxor toti familiæ vna, ad quã qui adit, poſito præforibus baculo, quem omnes habent, reliquos arcet.

Nox autem maiori natu ſeruatur:

Cæterum nulla affinitatis ratione habita omnes admittunt.

Artes in familia quaque perſeuerant ſemper.

Strabo l. 16. Virgil. 2. georg. Solis eſt thurea virga Sabæis.

Plinius l. 12. c. 14. Solinus c. 36.. Quam apud Minæos 3000 familiarum tantum incidunt,

Herodotus l. 3. Sacræ ideo dictæ, quod meſſis tempore nec funeribus polluntur, nec fœminis miſcentur.

Thus

Thus autem legentes ſtoracis ſuffitu colubros arcent.

Caſiam vero, quam aliqui cum Nardo confundunt, pellibus præter oculos ſe obligãtes, alatos quaſi veſpertiliones paludibus innaſcentes vitant.

Plinius l. 12. c. 19.
Solinus c. 36.
paulo ab Herodoto. variat

Cynnama vero, qualia hodie non reperiuntur, cũ aues in nidos locis editioribus conuehant, Arabes carnẽ loco propinquo proponunt, qua per Cynnamulgum in nidum qui latẽs eſt, deportata, ille cadit & cum eo collecta ſarmenta.

Myrrhæ Sarmentis ignem exſternunt, fumo cæteroquin noxio ſtoracis cremati odore occurrẽtes, Myrrha etiam comæ tinctæ.

Io. Boemus l. 2. c. 1. ex Herodoto Diodoro, Plinio.

Stracte autem myrrhæ gutta eſt præcioſior.

Debæ gens paſtoritia quæ frequenter inter glebas temere iacentes auri pilas reperit, quibus lapillis affabre interiectis monilia conficiunt.

Hirci barba & bituminis ſuffitu leuant Sabæi fragrantiam, quæ alioquin ſtuporẽ ſenſibus ingereret.

Diodorus l. 35.

Garræorum omnis fere ex auro ſuppellex eſt.

Strabo. Dio.

Spelta, palmulis & butyro olei vice vtuntur.

Subligacula, Sandalia, tunicas Nabathæi gerunt.

Dolor qui ex capite in crura deſcendit frequens iſtis locis, cui oleo vino mixto medentur.

Xenophon. l. 1. de exped.

Terra eſt diues & fere omnium ferax.

Ouidio 10. metam.

Palmiferi Arabes vocantur.

Catullo c. 11.

Tibullus l. 3. c. 2.

Molles etiam, aut, quod idem, teneri.

Claudi. 1. de ſtilic.

Eſt mitra velatus Arabs.

Idem 4. Honorii conſu-

Dociles vocantur Sabæi.

Propertius. l. 3. c. 12.

Multi paſtor odoris Arabs eſt.

Tibullus l. 4. c. 2.

Cultor odoratæ diues Arabs ſegetis.

Propertius l. 2. c. 29.

Quia è gramine odores ſunt.

Seneca furentis c. 4.

Quanquam & alios arboribus legant.

Silius l. 3.

Superbæ Arabum telæ vocantur.

Plutarchus dradio.

Arabes mures necant, quod animal diis putant eſſe inimicum.

Tertullianus de velandis virginibus

Mulieres faciem totam ita tegunt, vt vno oculo liberato contentæ ſint, dimidia lucem frui malentes, quam totam faciem proſtituere.

Iſidorus li.6. c. 4.

Obſidianus lapis niger precioſiſſimus olim hic naſcitur.

Scaliger ad Cardanum exercitatione 104.

Mumia ſepulchrorum ex Mirrha & aloë conſtans Arabibus in vſu ad condienda corpora.

CYPRIA.

IDONIGRAMA-
YO A PRINCIPVM NOSTRO-
RVM CONSILIIS ET GENERA-
LI EORVNDEM PER GELDRIAS ET
Zutphaniam Quæſtori fratri ſuo ſalutem et vniuerſam Cypri hiſtoriam auſpicalis Doni loco mittit Calendis nouis Anni hoc Decimo ſeptimo ſæculo incunte te primi.

QVI Iunonium aliquid aut Mercuriale aut certe Thalaßicum mittere debuiſſet, niſi Samus, Arcadia, atque adeo ipſa Italia, Europæ deberentur. In Aſia autem præter Cyprum Venetam, nihil tibi conuenientius, qui eam ſemper coluiſti, cui olim Nephalia fiebant, quemque Cæleſtrem Plato diuinus appellat. Accedit Cyprii æris & opimi, quæ & ipſam Romam ceperunt, fama; quã forte præcurrere haud iniucũdum eſt tibi ſub cuius manibus & fide Gaza principum conquieſcit. Vt taceam veræ pietatis exempla quæ ſi non in hac veteri certe in Media & noua hiſtoriis abunde inuenies. Oblectabunt autẽ ſpero nõ ſua ſuo ſed magis meo nomine, in quo contemplaberis ſollicitudinis tuæ, quã iuuentuti meæ impendiſti fructum aliquem & memoriã cum gratia nimi ſignificatione. Quæ eſt et erit, dum ſpiritus hos reget artus maxima. Ita crede, & Vale, & me ama.

Caput I.

Plinius li.2.c.88.

CYPRUM olim continenti adhæsisse auulsamque magni maris violẽtia, quod toto vndarum impetu cilitus, Phænicamque perstrinxit, scriptorum persuadet authoritas; præsertim non semel prædæ similis legantur vestigia. Quibus inductus Cyprũ Insulis subtrahens, in hunc Asiæ locum reposui cui Amathus Athamantis, Paphos, Salamis, Citheræa oppida temporibus quæque suis illustria nomẽ dederunt. Aspeliæ, etiam Specbiæ, Mionum vel quod coincidit, Meionum appellationem in Cypro inueni, cuius causa hactenus mihi non lecta, macariæ vel, si interpretari libet, beatæ, epitheton cæli soli temperies causauit. Cryptæ quod adnauigantibus instar aliarum eminus non appareat, Cerastis vel ob Arboris serpentisque ibi nororum frequentiã vel ob duos illic primæ magnitudinis montes, qui procul intuẽtibus cornuum speciem referunt, vel tertio ob tumores quos in capite habeant incolæ, qui & ipsi aliquid cornibus simile repræsentant. Ipsum vero Cypri vocabulum, vt græcas a nec sine ingenio, nec abs ratione confictis prætercam notationes, vel à Veneris cognomẽto vel à Cerines vrbe, vel demum ab arbore huic Insulæ cum sola Ægypto cõmuni, sterili illa quidẽ sed cuius folia aqua ad ignẽ decocta pulcherrimũ inducãt colorẽ, deducere licebit. Quod vbi semel assumpsit post tot barbarorũ incursiones, qui Asiæ non statũ modo sed & nomina inuerterunt, in hæc vsque tempora retinet. Diuisa est à Geographis in 3 quasi regiones quarũ duæ Moitanæ, tertia plana, à græcis in regna nouem quę in vnam tandem coaluerunt, à Venetis in prouincias duodecim.

nimirum Syria.

De Sicilia Iusti: l. 4. Beotia Herodo. Tyro Ouidi l. 15.

à populis nimirũ Specbiis & Mionibus, qui ante venerem in Cypro fuerunt vt Philo Steph.

Suidas.

Hesichius.

vnde fortassis est quod Ophiusa vocatur.

Stephanus.

Horatius 3. Car.

Plinius.

Xenagoras li.2. de Insulis

hinc fabula est apud Ouid 10 meta Cyprio in iuuĩcos mutatos esse.

Calius l 30.c.1.

Venus enim Cypri, diua & Cypru & Cipria vocatur

Plinius l. 12 c. 23 aliter

Stephanus Lusynanus cap. 2.33. historia.

Strabo l.14.

CA-

CAPVT II.

Iosephus li.1. capite 11.

Esaie.cap. 23. Hieromi. 2

7. Hunc aliqui etiam Cyprũ nominant qua Lite à geographis vocatur.

ANNO à diuisione linguarum & gentium altero, 7 Cethin ex 72 vnus cum familia hanc insulam occupauit vrbeque ædificata ei nomen suum posteris regnum decedens reliquit. Quibus Ninus, qui Cerinem vrbem exstruxisse, & Semiramis, quæ o Amathuntem præualuerunt. In quarũ posteriore Assyriorum prætor diuersari & ius dicere solebat, donec Ægyptius Pharao tẽpore sextennis illius, & notæ ex sacris inediæ, Assyriis insulam eripuit, Ægyptiorum autem dominatui Argus eam subtraxit, Actæ Argiuorum Curiæ, & epidauri ædificatore Argiuis Pigmalion, Sycionius, qui Galga in sedem regni exstructa, non linguam tantũ ex 72 principibns vnã cum græca aut Semigræca mutauit. Sed fabularũ inanitati insuper initium statuit. Quas incolis arrisisse nemo mirabitur, qui Cyprum à Græcis semel habitatam, sæpius subactam, semper frequentatam fuisse, & lõge facilius esse istis aurium laqueis animorũ delinimentis capi quam peregrinis moribus patrios posthabere prænouerit, vno autem hoc egregiam græci operam nauarunt, quod Barbaros immanes (quales fuisse Ionis illa hospitis ara ad quam Aduenæ mactabantur, & toties à poetis inclamata inhospita Cypri saxa testantur) ad initiorem viuendi regulam reuocarint. Iam ordo nos vocat ad fabulas aut verius ad veritatem illarum inuolucris abditã, Pigmalion quem supra dixi Phœnicum ope, insulæ nactus imperium Syris veteribus Argiuisque pulsis, vxorem habuit formæ præstantia & candore nulli facile cessuram quam amore cõingali & fortassis paterno. Siquidem filiam eandẽ eius fuisse cõiectari licet prosecutus filio ex ea suscepto Papho de quo tenet Insula nomen, regnum reliquit. Paphus Cynaræ (vnde Cynaresa appellatur) à quo aut cuius tempore ad eiusdem nomi-

o Cui nomen inditum est à calidis fontibus.

vide Iudaeos ex Genesi & Iosepho.

Stephanus.

Ouidius l. 10 metamor. fab. 6,

Claudianus bello Getico.

Ouidius l. 10. metã. fab 8

fabulantur eum statuam eburneam à se factam deperisse. ex qua veneris beneficio animata prolẽ suscitauit. Veneris beneficio animataquod alii ad incubos dæmones trahunt.

Martialis li.8.
Plinius l. 7. cap.56.

Cinyra alii

nis

nis alter æris venas Cyprus cognouit. Quemadmodũ à Seleuneo & Baũnio ferri, vt nemo miretur cum fæcundã Amathunta metallis Temesem aliasque vulgo vrbes æris aurique venis diuites legerit, Cyprum ærosum appellari. Cynarę porro à Amatusa nata (vt in viam redeamus) filius fuit Amaracus medicæ artis peritus, qui ob vas vnguẽtarium manibus forte lapsum dolore se cõfecisse, aut verius peregre profectus non comparuisse deinceps dicitur. Filia Mirrha impudico & illicito patris amore correpta, quem vt expleret nutricis opera per noctem ei permiscetur, Donec pellicis suæ vidẽdi desiderio pater faces inferri iuberet, cõpertoque filiam tanto facinori superesse gladio animaduertisset in nimis impie piam, nisi illa repente cursu in Arabiam præcipiti iræ quidem se patris sed non suo dolori subtraxisset, pater autem annis obsitus, 100 enim & 60 numerabat, filium ex incestu filiæ reliquit Adonidem non tam auito regno quam Veneris fœminarum pulcherrimæ cõnubio notissimum. Huius leguntur horti pensiles lactuca & fœniculo constantes quæ in testis seruabantur, hic cura deæ quia pulcher, filuis aptus quia venator & oues ad flumina pascens. Murice pictus, quia Cynareius & regni hæres; Cytnereius quia niueus, mollis, pulcher: verbo, quia veneris maritus, quem quia, truxaper fulua mori bundum strauit arena, Suem Veneris sacrificio adhiberi cõstat, nisi dicere malimus quod sue Cyprios abstinere boue substituto domerit. Venerem autem Cyprus & Cyprum Venus suam appellat eo quod eius nominis planeta in Tauro vt propria sibi Domo Insulæ dominetur, voluptati delitiis conueniẽtissimæ Iouis filia dicitur, vel quod pater nescitur, vel si scitur hoc solo scitur quod Rex fuerit, Apud Hephyrium promontoriũ habitauit, primo & exiguis iuxta littus terminis imperauit postea totius Insulę consecuta Tirannidem verius quam

Eusebius Chron.
Statius 1 silua
Festus
a Suidas.
Ouidius l. 10.
Fulgentius l. 3. fabula 8.
Plutar. paralel 44
Stobaeus f. 64. ex Theodoro
Ouidius l. 10. fab. 9 & 1.
Plinius l. 7 c. 48
Suidas.
Ouidi de arte
o Virgilius Gallo
Antonius
Strozius pater.
Propertius l. rer. &c.
Ouidius 10, Meta.
Strabo. Theocr tus epitaphium et scripsit
Athenaus l. 4.
Cic. 3. de natura Veneres tres facit.
Verg. primo Æneid.

Agrippa filio.
vngentum rubrum cuius forte inuentor. vnde Cythera periphersa dicta fabula & eum in sui nominis arborem mutatam, alias Smyrna vocatur
fabula eam in mirrham vnde fe guttæ cadunt versam à Venere
de Cynara spina Athena b 2. c. 33.
In feria ei quotannis celebrantur.
fabula à Zephiro eam delata Home. in hym
Virg. 4. geor.

Regnumq́ defuncto marito, vulgiuaga pluribus sui copia faciés, idemque vt aliæ facerent monstrauit, lege insuper lata rebellionem compescens popularium qua cogebantur, quotquot erant virgines ad littus maris, hospitibus se permittere, dum cõquisita dote ad castas nuptias admittantur, vnde Amathuntææ propetides primæ forsan huic edicto parẽtes verecundiam cum veste posuisse scribũtur, Ab hac eadem Androgynes & Euarues docti virgis Salignis o vaticinari, Absargenus illud adulatricum sumpsit exordium quæ Regiũ vxoribus currum ascẽsuris inclinatæ seu gradus præbebant, quo mollius vestigia ponerẽt, & hoc viri sustinebant quibus vita carere, quam ita delicate seruire satius fuisset, Veneris Seruus cupido narratur, ei ad nutum obsequens, quo nomine carus Dominę reliquis odio esse cepit, infimę sortis fore regię haberi indignantibus, præter Veneris autẽ & Bachi memoriã & Herculis habet Cyprus à cui⁹ filio amatus, vocata Thias. Rex etiã cuius filius Cynarus musicæ peritia exellens & opibus, antiquis temporibus hic regnasse perhibetur, & Aerias quẽ templi Paphii exstructorẽ quidam faciunt & Tamiras Cilix qui ex hispiria Cypriis tradidit, cuius longo tempore posteritas Sacerdotiæ gentis tum Cynardis administrauit.

Lucretius l. 4 Fulgẽtius l. 2. fabula 10.
Athenaus l. 12. c. 4.
Polydorus l. 3. c. 17.
Iustinus l. 18.
Ouidius l. 10. fab. 7
Plutar. de discrimine, adulat. & amici.
Val. Max. l. 9. c. 1.
Plato symphosia
huc refer Ausonii amore crucifixum Theocriti melli legum.
Suidas.
Suidas.
Tacitus l. 20.

x Idec et passeres, ...cri & columba.
hinc laena specie picta ab Arcesilao.
fabula eas in saxũ versas qua aus... sunt venerẽ esse negare Deam.
Vnde cyni et conjectati
Ad caret id alii referunt
Hinc pania paupertatis dea & poro Saturitatis Deo cõceptus traditur.
Cyprus tener cum Appolline certasse fabulantur.

CAPVT III.

LOcvpletvm numero adscriptus sub lachrimosa Troiæ tẽpora x Cyneres in Cypri parte regnauit, qui Aagmemnoni in Priamum mouẽti thoracem dono misit, prærerque hũc Pinetor alius citatur ad quem Vlisses octauo erroris anno diuertit, quæ fidem facere possent, Cyprum græcorum partes fouisse nisi Paris legeretur, hinc duas naues adduxisse & Achanas Atheniensis priami fautor popularium metu huc cõmigrasse regniq; in

Stobeus ser. 51. ex circeo Homer. Iliade 11 describit. De hoc Pindarus nemen 8. & alibi frequenter
Odissea 9.
Odissea 4
Dictys l. 1.
Strabo l. 14.

Telephi ex agrope filius
Iisdes.

in sui nominis vrbe fundamenta iecisse, præter quod alia item octo paulo post Traianum excidiū ceperunt. Quorum authores sunt Nicæa nympha Pixāder, Thessalus a Agapenor, ex Thesei filiis, 8 Amathus & f Denophis cum pater præter alia, vrbe regiaque exstructis, Ariadnes vxoris cultū Cyprios docuisset, y Aiacis quoq; filii Filetus & Pisazes sua ibidē regna constituerūt Teute vero Telamonius qui egregiā in bello Traiano operā nauās græcis Prothoona & Perephete necauerat, domū reuersus à patre ob fratrem interfectum aut magis ob segnitiem non vindicatæ fratris iniuriæ receptus in Cyprum se contulit, & cum eo mortuo Hurysarem nepotem aduersarium sentiret ambiguā tellure noua Salamina cognomine patriæ suæ cōdidit, regumque quod posteri vsque ad Euagoram obtinuerunt. Teucrion herbam hic inuenit cum exta super eam proiecta adhæsisse Lyeni eumque exinanisse aduerteret, Ab hoc Aiax fuit qui in Elbo Ioui templum dedicauit cuius Sacerdos Trachiotidi dominabatur, Quod post multa secula latronum Tirannorumq; manibus ereptum Teniodarum nomini restitutū est. Fuit & veteris generoso stēmate Teucri edita Anaxaretæ cuius pudicitia pertinax, aut verius in Iphin crudelitas poetas c· egit quodammodo fabulari. Toties miser adolescens blandis irrita verba tabellis crediderat, toties madidas lachrimarum rore coronas postibus affixerat, spernit virgo & irridet factisque immitibus addit verba superba ferox & spe quoque fallit amanter. Quid faciat iisdem postibus laqueum spiritus sui præruptorem annectit, Quod conspicata Anaxaretæ contabuit tantum non eodem funere elata pulchro & amoris grati & continentiæ fidelis exemplo, Cui simile aliud Athnioes quæ Nicocreonte Rege Salaminis patre clara, formæ elegantia longe clarior omnium in se studia conuertebat, ex prolis Artapheontes Mynnireda patre

Nicosia in noua papho

Apania Plutar Solone & Thesseo.

Piscopia & Cythi

Hom. Iliad & alibi.

Pindarus Nemeis

Sophocles aiace

Euripedes Helena Isocrates euagora.

Iustinus l. 44.

Cicero 2. de oratione

Hyginus fab. 97.

Strabo, l. 14.

Horatius l 1. ode

Pausani Corinthi.

Plinius l. 24. c. 15. & 21. c. 5

Strabo l. 14.

Ouid. l. 14. fabula 17 Metā

Anno 2790.

amathi.

10 septembris

Aiacem

Anno 2800

in Cyre nata

hinc aiunt in saxum mutatum.

Antonius liberalis meta- mor 39.

tre diuite magis quam nobili progenitus cũ multa nequicquam tentasset, inedia vitam abrupit, Nicocreonti autem res tam indigna visa est stirpem Teucridarum punica nuptione adulterari, vt nutrici quę ab amatore corrupta filiam in eius extrahere studebat sententiam, linguę, narium, digitorumque extremitatẽ præsciderit, nolim quisquam admiretur quod ita nullo ordine & quasi carptim res Cypri prosequar, cum ea solum legerim quæ per aliarum gentium historicos suppeditantur, apud quos præcipua & fere perpetua Salaminis est initio, ad cuius Reges qui in illustria tẽpora inciderunt, antequam gradum faciam libet quędam premittere.

Areophortes alias hanc item in jax ũvirjam aiũt

CAPVT IV.

Iustinus l. 18.

TVM quod Dido locum habitationi conueniẽntem quærens huc appulerit, abductisque quæ publicato hospitibus corpore secus mare dotem colligebãt virginibus, Africam intrarit, Tum quod ante Didonem Belus insulam vastarit maris potitus imperio, quod Phænicibus temporis progressu Cyprii abstulerint, nec certe mirum re nautica illos valuisse, qui nauem ab vna carina vsque ad summam Tarchesiam materia sua absolutam mari committat, nullo aliarum gentium adminiculo imperium hoc maris Megarenses præripuerunt renitentibus Athenis, quæ quantũ profecerunt vel hinc colligas, quod lege cauerint ne quis de recuperãda Salamine rogationẽ faceret faciẽti infamiã & exiliũ pænas futuras, Græcis de Cypro certantibus non est quod vlli mirum videatur tot omni sciẽtiarum genere instructos prodiisse poetæ ex 8 homeris vnũ & Homero antiquiorẽ hinc petierunt historici Demetrium, Oratores Pisistratum huic acceptum ferunt, vt dissimilem Endemonẽ Aristotele laudatore, Xenophontem Strabone

Virg. 1. Æneide

Ammianus l. 14.

Turnebus l. 8. c. 15. ad illud Horatii trabe Cypria

De minore Salamine hæc legunt aliqui sed contra probat Steph. Lusignanus in sua his.

versu vulgato
Pausanias phocius Athenæus.
Suidas.

Ipse Strabo. *Laertius.* *Idem.*

hone discipulo commendatos, ex 4 Philosophorũ sectis vna eaque sanctissima, Zenones hinc suos eduxit, ex 7 Grecię sapientibus duo Cleobolus & Solon, Cypro oriundi narrantur. Cuius posterioris nisi occurrisset prudentia, actum erat de Atheniensium insula reditu, lege prohibebatur Cypria in reum in deliberationem legislatorẽ vocare, se & legibus superiorem aiebat. Difficilis aditu insula erat, incolas euocabat, armis assueuerant etiam Veneri, hac id est patria arte fallendi, itaque conscripto ex iis quos ætas & forma, & quod caput est, Solonis fauor commendabat exercitu choreas & reliqua muliercularũ Cenormia edoctum in proximam insulam transportat. Qua fama puellaris contubernii & Solonis imitatione multo numero confluunt Cypri. Adolescentes visa hominum multitudine vt habitu ita & metu fœminas imitaturi in fugam vertũtur, donec Aduenæ relictis nauibus processisse videbantur, cũ Martem cui Vengilla famulabatur exercitus gladiis eductis, inermes & nihil hostile metuentes adoriuntur. Solone interim cum expedita manu naues occupante Victi Cyprii & procedẽte victoria qui Salamini reliqui erant Megarenses belli fortunam deinceps experiri recusarunt, ius interim aliorum iudicio decidendum permittentes, in quam rem electi in partium suffragio Lacedæmonii Atheniensibus, qui & colonias suas & regna & sepulchra quoque (solent enim apud eos plures vno tumulo & facie ad ortum sepeliri, apud Megarenses,) contra testarentur adiudicarunt, dum hæc aguntur Philocyprus exigua sed loci genio munita vrbe imperabat, cuius res & regnum Solonis industria mirum in modum creuit cui loco amœniore designãdæ vrbis & authror extitit filioque Aristot. Cypro regnum permisit, nec ingratis vt qui Epenam ad memoriam soliam appellarint ipseque sibi consciu. Solon moriturus præcepit cineres in Cyprum defer-

Vt hac ita quadã sequentia ad aliam Salaminem quidam referunt, quibus contrarij probant vti Cypria scriptores.

Polyanus li. 1.

Diogenes. Laertius l. 2. in Solone.

Plut. Solone.

Alii pelluram.

Alia hac est à solio Cilicia.

deferri & in aerem ſpargi, ne patria quam liberauerat eo quod reliquum ſui eſt priuaretur. Amatunte eodem tempore Paſicyprus notæ intemperantiæ homo regnabat, qui regnum & regionem Pytyo Lyciæ 50. talentorum pretio vendidit ſordidam & in gloriam plebei hominis vitam præferens Regiæ tenuitati curis magis, quam voluptati conſecratæ.

Laertius li. 2.

Athen. l. 14. c. 20.

CAPVT V.

POſtquam Ægyptus ſe ſuis terminis continere non potens imperium terra marique circumtulit, Cyprus ab huius iugo immunis non fuit iam inde ab Apryes Regis æuo ei quodammodo ſubiecta, cui tamen Amaſis rex primo tributa impoſuit & exactionibus onerauit. Quæ cum inſula ad Cyrum Perſarum regem tranſierunt, cuius monumentum vrbs retinet ſimili appellatione. Perſæ tamen regibus contenti Satrapes Cypro non dederunt, quæ forte occaſio cur ita facile Cyro ſublato ad libertatem reſpexerint communique conſpiratione & concordi intempeſtiuam Cambyſis Tyrannidem exoſi ſe vindicarint.

Diod. li. 2.

Herodo. l. 1.
Suidas.

Xeno. l. 7. Cyro.

Anno 3434.

Sub Dario nihilominus reducti videtur cum in tributi deſcriptione Phenicibus iungantur, & Perſis in annos ſingulos pependerint 500. talentorū Perſis in Mileſios militantes & Xerxi in Græcos niſi hos ad aliquam eius partem trahere malimus, aut exactum quidem aut præſumtum ſed non ſolutum. Semper eiusmodi tributum fuiſſe ſuſpicemur quod deinceps latius apparebit. Authores & auxiliarii rebelliones ſemper fuerunt, Athenienſes & Iones, non immerito præremptum ſibi Perſica dominatione aditum & Ius Inſulæ moleſte ferebant. Hinc Pauſanias legitur cum 20 ſuis Athenienſium nauibus Cyprum ingreſſus Cimo apud Mycalam punicæ Cypriæque claſſis triumphator Dolopibus inſulam vacuefecit. Euagoræ ſuaſurū

Herodo. l. 6.
Idem li. 3.
Idem li. 5.
Idem l. 6 & 7.

150 nauibus.

Thucydides l. 1.

Æmilius Probus in vita.
A Pauſa. Atticis.

200. nauium classe missis totam fere subegit vt non immerito exul huc profugerit vbi virtuti suæ plus venerationis *a* quam inuidiæ in patria cumulatum sciebat. Eodem exemplo Conon cum 8 nauibus subtrahens se suorum ciuium crudelitati confugit, Euagoræ tutus patrocinio, vnde maiore cum gloria ad Persicum bellum euocatus res magnas gessit.

Plut. Artoxer.
Idem in Perule.
Iustinus l. 5.
Idem l. 6.

a In Cypro mortuo ei vt heroi sacrificatum, cum oraculo consulto ea solum ratione sciebat luem quæ tum erat cessaturam.

CAPVT VI.

PERSIS hoc modo & Græcis de Cypro contendentibus Teucridarum quoque continuata denuo recitatur Salamine successio Euelthon vt puto primus est historiis traditus, qui Delphis spectaculo dignũ dedicauit thuribulum. Ad quẽ cum Pheretima supplex venisset auxilia & copias reducendi in regnum Archesilao filio postulans ille se omnia prius quam exercitum missurum respondit. Ad omnia autem quæ mittebantur hoc vnum regina dicebat consultius facturum si militem mittat, misit itaque fusum aureum cælique penso circumdatum, cumque identidem illa responderet, se militem malle, talibus ait Euelthon muneribus fœminas non exercitu dono. Huius filius Siconius nepos Chersis nomine solo noti Pronepos Philaon vir eximius à Lycomede captus ad Artemesium cũ Xerxis & Persarum partes sectaretur sicut & fratrum alter Curtius, qui frustra dissuadente Guesilo qui reliquus è fratribus erat Persis adhæsit, cum Timonace filio Timageræ classi auxiliariæ Xerxis præpositus. Quamuis & præter hunc alii ex Cypto ad bellum Persicum profecti, vt Penthilus Demonoi filius, qui duodecim naues papho adduxit, è quibus vndecim ad Sexiadem tempestate perierunt, Penthilus cum ea quæ supererat à Græcis captus est.

Herod. l. 4.
Polyanus l. 8.
Balti Cyrenarum reg. vidua.
Herod. Terpsichone.
Onerai filius
Idem l. 8
Alius Gorgus
Herod. li. 7.

Vt autem Salamine redeam Guesilus videns, nec prece, nec precio fratris animum vinci posse,

Per-

Persis fidelem oppido forte cũ militibus egressum excludit & regno, nec mora omnes Cypri regulos blanda mutatione in suas partes pertrahit, Amathusios rebellionem detrectantes obsidione vrget, nec dubius consilii Persicam classem duce Artysio aduentantem intelligens aduocato per legatos Ionum auxilio prælio decernit. Artibius equo pugnari in scutum eius consurgens præcisis per satellitem anterioribus pedibus corruit, tandem Stesenoris proditione & Salaminorum, qui curribus vehebantur, negligentia Persis superioribus occubuit, cuius caput Amathusii in oppidum relatum ad portas suspenderunt, donec exinanitum fauo apes repleuerunt, super quo consultus Deaster respondit caput quidem terra rodendum Guisilo vt Heroi sacrificandum. Cuius regnum Gorgo fratri nuper ex fuga à Persis recepto restituitur. Qui illud opibus quas pax & quies afferre solent instructum id filium Nicrocratem transmisit, insignem in Cypro & celebratam à scriptoribus erexit bibliothecam. Hinc Euagoras filius successit minus Persis quã Phœnicibus addictus, qui Abdomenem Thyrsilum exulem hospitio exceptum secunda regni dignitate ornauit, magno suo & suorum dispendio.

Athen. l. 1. c. 1.

Pluta. & Isocrates Euagora c. 8.

A Phœnicibus.

Ingratus enim quem restituere debebat, eiecit, regi non regnum tantum, sed & vitam, incolis non Insulam solum, sed & libertatem auferens Barbara tyrannide reducta.

CAPVT VII.

DONEC ablatam Teucridis dominationem Euagoras vi. tute sua reddidit bono publico natus Nicocli priuato Trimarcho auo Gorgonis vt putatur filio qui solus profugus exilii dedecus ad virtutes & rerum magnarum occasionem assumsit & cum 50 tantum robustissimis iuuenibus

Tretnas ex Aristotele.

Persarum.

Cilicia vrbem.

consceßam naue paruam muri partem effregit per quam ad regiam euadēs solus in multos, cum paucis in omnes impetu facto non cessauit donec tyrannum expulit & sibi Teucidarum regnum restituit, posteritati mores reuexit priscos, vrbem muro & triremibus instruxit, ita vt cum quauis Græcarum aut Asiaticarum certare poßet. Atheniensibus in quorum ciuitate relatus erat missa classe & impetrata à Persis alia cui Conon præficeretur auxilio fuit erepto quo Lacedæmoniis inanis, imperio gloriæ veteri Athenas restituit ne preter meritū ei eodem quo Iouis est loco statuam erectam arbitremur, his ad inuidiā omniū peractis de Cypri imperio cepit cogitare recepti regulorum aliquot in gratiam. Agyris Persarum socius interemtus Amathusii, soli Citenses bello petiti Artaxerxis opem implorarunt, qui suspectam habens Euagoræ magnitudinem reputansque quantum in sola Cypro momenti sit quæ rei maritimæ sufficere sola poßint, Euagoram hostem declarat Saratomno militis imperat, expeditione mandat, ipse ad superiores prouincias comeans exercitus conscribendi gratia.

Cui 300000 numerum æquanti dux electus, Orontes triremibus 300 Tribazus nec segnior Euagoras Acoridis & Hecatomni fauorem sibi conciliōnis illius 50 triremibus cunctis ducentas cōficiens huius pecunia militem externum conducens, proprio longe superiorē, qui tamen ad 6000 ascendebat hac manu Cilicia vastat Tyro occupapata Phæniciam populatur cum Gao & Tribazo congredi ausus primo prælio victor, cum insuper pedestres copias fugaßet, à Iao omne virium suarum pondus exercente in fugam vertitur. Quo victoriam prosequente obseßus Pythagoram Salamine relinquens ad regni curam cum tribus triremibus ad Acoridem confugit. A quo spe minora consecutus auxilia remissa tantisper animi magnitu-

Stobæus. 48 de eius virtute ex Isocrate.

Xenop. l. 4. histor.

Pausa. in Atticis.

Isocrates.

Diodorus li. 14.

Isocratis oratione.

Diodo. l. 15.

Anno 3361.

Salaminem.

Seruatoris.

Memnonis.

Cariæ præfecto.

Ægypti Regis vniuersim.

Nauarcho.

Filium suum.

gnitudine ad Tribazũ de pace legatos misit, quo duriora imperante ab Orche æquas leges accepit, ita vt ipse Salaminis rex permaneat, sed Persis tributo obligatus, ita post 10 annorum spatium, quorũ tamẽ bona pars in apparatu abiit & 50000 amplius talentorum in vna Salamine consumpta, ab armis discessum est, & Euagoras quidem virtutis merito Ochi gratiam promeruit, cuius fiducia ad recuperandas quæ nuper auulsæ erant. Quodammodo Cyprii vrbes animum aduexit, sed dũ alienis inhiat propriorum iacturam facit. Salamine per Protagoram alterius Euagoræ filium huius patruelem occupata. Quam dum Phocionis auxilio hostiliter repetit ab obsesso accusatus apud Ochum regno excidit tamen infortunæ solatiũ prçfectura Asiæ honoratus, vbi dum populo mores eius tyrannidem interpetrantem in Cyprum fugã meditaretur deprahensus indigno supplicio occubuit, relictis tamen in regiæ dignitatis fastigio quotquot ei supererant liberis. Salamine autem protagoræ superioris filius Nicereon Persarum auspiciis patri successit.

Isocratis cum Troia eam confert.

Persarum Regis.

Diodorus anno 10 Philippi.

Atheniensis regem fuisse mortuum ait Isocrat. 1.

Anno Philippi 2.

Ctesias.

Isocrates

CAPVT VIII.

SED post Alexandri ad ipsum victoriam, non ipse modo sed & quotquot erant Cypri Reges defecerunt ipsius expeditionibus comites futuri cui Rex Citensis gladium dono dedit Aramanthi vrbem suam Alexandri nomen assumere voluit, rex Curiæ, Stausazonus, Lapithi, Pisistratus, Salamines, Neocreon proposito inter principes Macedonum certamine & orbis domitores exercitus non indonati abierunt. Neocreon autem præ cæteris nominari voluit, qui á bonis literis, & Philosophiæ studio haudquaquam alienus, vt qui sacris epulis non semel reos sectatores exceperit, sed ingenio immiti & aspero quo Anaxarchum ob insolentius quiddam quo Alexandri epulis nihil defore

Plutar. & alii scriptores vita Alexandri.

Nicrocon aliis vocatur.

Cic. 2. Tuscul.

fore

fore dixerat præter Neocreontis caput à ceruice missum mortario contundi præcepit. Risus tamen à mouente, Aristarchi follem tundi at, Aristarchũ interim bene habere, mente demum ea liberius repetente ad mortem capi iussit, Dorioné poculũ quoddam affectate laudantem & vt sibi concedatur instante aiebat nõn sine mente, quod de tibicinibus i ctari solet quotum cõflatu mens quoque pulsa fugit, esse. Fato functus cum ex Biothea coniugi virilis sexus prolem non suscitasset regnum Salaminis Milocles ex Latona Euagoræ magni filius ab Ocho paphi rex nuper declaratus accepit dono Ptolemæi, qui post Alexandrum siue fortuna siue virtute superior insulam occupauit, fuit hic conuiuiorum & sacrificiorum studiosissimus in quorum apparatu cum Stratone cõtendit: tam perdite liberos amauit vt Stratonitum eos liberius reprehendentem veneno sustulerit. Isocratem in honore habuit & 20 talentis donauit cum Parametius illas aureas de regis institutione accepisset, indigna morte cum omni pene Teucridarum stirpe periit cum à Ptolomæo deficiens Antigonus partibus studere obseruaretur per Argæum Callicratem ad supplicium postulatus, laqueo sibi vitam abrupit, vel certe suorum opera necatus est, vxor Axiothæa nuncio de mariti morte accepto filias virgines, ne quis hostium captis potiatur perimit, fratrum vxores vt secum mortem expetant nequis superstitibus insultet, hortatur. Regiã tam inexspectatis funestam cladibus superueniẽtes incolis, Germani occlusis foribus sibi manus inferentes succendunt Axiothæa filios filiasque & nurus egregie iacere contemplans adacto per pectus gladio demum in medios se ignes coniecit, ne vel cadauere hostes potirentur, ex filiis qui eidem rogo impositi sunt Timarchus nominatur duos maxillarum ordines habens & alius quidam qui dentes priores nunquam mutasse, sed paulatim

Marginalia (left): Ouid. in Ibim. — Laertius. — Athen. l. 8. c. 5. — Lucianus. — Idem l. 8. c. 7. — Vita Isocratis. — Vt alij. — Athen. li. 12. — Diodo. l. 20. — Polyæn. li. 8.

Marginalia (right): Tibicinem. — Alij Nicocles. — Sydoniorum Rege. Atheniensem. — Isocr. coronat... — Anno 3656. — Anonimus.

tim omnes protriuisse narratur, ita Cyrus in tota Ptolomæorum fide permansit. Quanquam variis expeditionibus fatigata, varios victores experta, magis quam dominas passa. Ptolomæorum autem primus Irenem filiam Solio Regulo permittens Cyrum filium Cypro prępofuit (cuius nomen Nicossiæ oppidum assumsit) addito ei Mænelao fratre, in quos occupatis bello Asiatico Antigono & Ptolomæo Demetrius Antigoni filius mittit 170. triremibus comitatus. Salaminem autem cum 60 triremibus Menelaus tuebatur & Ptolomæus cum aliis 140 exspectabatur, quem plenis velis portui succedentem & nihil hostile timentem, Demetrius qui sub montis vicini pręcipitio hactenus latuerat adortus in fugam conuertit, & non multo post cum eodem Menelaum, qui ad salutandum non ad pugnādum venerat, captus ipse Menelaus cum omni apparatu & concubinis inter quas, Lonoia capta, Salonius, capti 16800 alii in numerū non venientibus qui è Cypro seruituti destinabātur, ex quorum multitudine victoriam licet æstimare, Deus tantum Demetrio animi addidit & Antigono, vt Regis nomen assumere non cunctarentur præmiumque victoriæ victor Cyprum in patrem transtulit. Quæ non diu ei seruiuit, nam Ptolomęus Demetrio in Asiam profecto regressus in insulam tota regni sui mole eam repetiit & quasi in vicem fortuna faueret victor suæ restituit potestati & ad filium Philadelphum posterosq; transmisit. Qui Archinoen sororem ei præfecit ipse se sanctioribus curis reseruans. Ab Archinoe vrbis refectæ & exornatæ Cyprum regiæ virgini curæ fuisse ostendunt. Cæterum Menecrates Salaminem bis ab oppidanis repulsus tertiò conatu abductis in speciem quibus appulerat nauibus militem ex desperatione virtutem eliciens occupauit. Cassander quoque Salaminem simulata humanitate sui

Plinius. Athen. l. 15. c. 15. Polyanus l. 4. Antigoni filius. Redditi captiui quod gloria causa non opum se pugnare dicerent. Plutarchus. Seneca de beneficiis lib. 3. Pausa. in Atticis. Polyanus li. 5. Idem li. 4.

iuris effecit cum captos Atheniensi belli fine pretio liberos esse iussisset.

CAPVT IX.

AVLETES fratrem Cypro imposuit Ptolomæum, miserum quod in ea tempora inciderit quibus attritum populi Ro. ærarium nihil pensi habebat iurene an bellū iniuria gereretur. Erat hic quidem populo Romano confæderatus sed P. Clodii quē à piratis captum redimere recusauerat, inimicus, cuius rogatione addicta fisco eius hæreditas missus. M. Portius Cato qui bello reluctantes persequatur: Rex qui anxiis sordibus magnas opes corrasserat easque propter se peti videret omni gaza nauibus imposita altum petens, vt classe perforata periret, non sustinuit. Sed præmii necis suæ futurum donum reuexit, possidebatur certe ab his quas possidere debebat diuitiis titulo. rex infixæ animo pecuniæ miserabile mancipium, hoc solo virū imitatus quod veneno perire maluerit, quam Romanorum triumphis reseruari. Cato interim nemine contradicente omne aurum hæreditatis Romanæ dispensatione, omnemque rem pretiosam quam Pompei præda maiorem iactabat longinqua vexit super æquora Cypro 7. milia vel vt alii 500000 talentorum vna Cypriis Romano intulit ærario, tres naues onerantur massis & quantiuis pretii suppellectile. Quæ timens Cato ne ventorum insolentia deprimantur, singulis massis funem, funi lignum illigauit, cuius quod aquis supernatat indicio esse possit nauigantibus. Cum autem multa sibi vsurparit Cato solum zenonis statuam non vendidit. Seruorū copia tanta fuit, tanta præstantia vt vnū illud Clodio in votis fuerit vt à se nomen mutuarentur sed restitit Cato cuius auspiciis gestum fuerat bellum cōtentus eos nō à se Portios sed à patria Cyprios nuncupari. Insula:

Cicero pro Sestio.
Dio li. 39.
Strabo lib. 14.
Val. Max. l. 9. c. 4.
Liuij epitome l. 104.
Plut. in Catone & Bruto.
Seneca consolatio ad marciani ca. 20.
Vt Plutarchus.
Vt Florus.
Plin. l. 23. c. 8.
Strabone est Claudius pulcher.
Per Canadum & Brutum.

ſula aũt primum quidem in proconſulum Lentuli Claudii Ciceronis gratiam Ciliciæ adiuncta, proprium poſtea prætorem habuit. Zenophares autẽ ex tyrannis Salaminis fuit eo tempore vel orbi, quam tutorio nomine adminiſtrabat, cuius filius Aba in Teucridarum familiam nuptiarum beneficio inſertus dominationẽ arripuit Antonio Cleopatraque authoribus, quæ eo mortuo ad Teucri genus rediit. Idem Antonius penes quem orientis fuit diſpoſitio Demetrium ex Cæſaris libertis Cypro præpoſuit. Qui Labienum ibi latentem intercepit. Idem Cleopatræ primum cum eius liberis totam permiſit, quam Auguſtus cum reliquo oriente triumphis ſuis adiecit, cuius rei memoriam Arcinoes vrbis nomen in fama guſtæ, quaſi dicas famam Auguſti, mutatum reſeruat, ab eodem Paphos terræ motu collapſa libertatem obtinuit, ita vt reſtaurata Auguſtæ nomen aſſumeret.

Cice. ad Atticum Strabo vocat eum prætorem.

Strabo l. 14.

Diodo. l. 48.

Plutarchus in vita.

Dio li. 54.

Græci aliter nomen deducunt quaſi ab arcenu [illegible] ſus.

ANALECTA ANTIQVITATVM CYPRI.

SECTIO PRIMA.

De Sacris.

Cic. 3. de natu.
Plato in conuiuio.
Addunt alij apostraphum.
Lucianus hortensem.

TRES Veneres celebriores recensentur.

Barba bifurcata Venus in Cypro colitur, ob diuersam amoris vim, duplicem Venerem vulgarem & cœlestem, cui postremæ messalia siue vino sacra fiebunt, statura autem ei virilis vestis muliebris erat.

Natalis comes.
Macrob. l. 3. c. 8.

Sus Veneri sacrificabatur. *Strabo l. 9.*

Histeria festum in Cypro celebre. *Athen. l. 4.*

Iuramenta per Venerem nullius pretii. *Ex Tibulli l. 1.*

In Paphio templo hostiæ tantum mares leguntur: ad aruspicia sanguinemque aræ effundere vetitum, igne autem puro adolebatur. *Tacitus li. 20.*

Reges Paphi tantum ex Cynaridarum gente.

Mitris redimiti sunt, tunicis cincti: malum punicum prima Venus seuit. *Herodo. l. 7.*

Fabulæ quædam proprio nomine Cypriæ dictæ. *Calius li. 23. c. 2.*

Carmina etiam. *Comes l. 1. c. 3.*

Laudatur Cypri sinapium. *Athenaus.*

Itemque Cotes. *Athen. l. 1. c. 25.*

Itemque amygdala. *Plin. l. 37. c. 7.*

Æs minutum in Cypro gignitur, quo agricolæ serunt, & cum iustæ maturitatis fuerit recondunt. *Idem lib. 2. c. 11.* *Alex. li. 4. c. 9.*

Modius Cyprius erat sextariorum 17.

Medimnus Salaminis 9. Paphi 4. metretas continebat. *Epipha. de ponderibus & mensuris.*

Genus:

Plin. l. 28. c. 3. Genus quoddam hominum erat in Cypro Ophiogenes dicti, qui tactu sudore, sputo, venena pellebant.

Idem l. 28. c. 10. Boues contra tormina hominum excrementis sibi medentur in Cypro.

Athen. l. 2. c. 6. Textores in Cypro insignes Acesas & Helicon fuerunt.

Plin. l. 7. c. 56. Tegulas metalla æris, forcipem, martulum, vectem, Cynaras Agrippæ filius, quinqueremem Nesichton Salaminius, cercutem Cyprii inuenerunt.

LYCIA.

ILLVSTRI IVVENI ANTHONIO DE LALAIN COMITI IN HOECHSTRAETE I. B. G. SALVTEM.

Aliquid nomini tuo deberi publico nomine fateor, ita Lyciam tuam esse iubeo de qua tu priuatim me differentem, quã me publice docentem audijsti, occasione Orontis Virgiliani. Salit animus quoties te adspexi non mea tantum causa cui lucis non parum accessit illustri tua præsentia, sed multo magis quod vnum te propemodum ex Belgii nostri Principum palatiis studia sectantem Louanium elegisse videam. Perspicis quæ opinione hominum cara sunt, pretio suo vilia esse. Sentis occupato animo nihil iucundius, generoso nihil pulchrius, principi nihil vtilius eis quæ studia gignant voluptate, scientia, prudentia: Hæc sunt, quæ à male feriatis actionibus fatigatum, & plebeia cogitatione nobilem à vitiis auertunt populi curam agentem. Cum enim adulationis vitium aulis principum perpetuum sit, liberaliter educatus princeps quiq; familiariter vtitur doctorum monumentis ex his petere potest quid decorum, quid officii sui. Nesciunt nimirum ad os loqui muti illi magistri, sed heroas claros in calum laudibus tollunt, & secus agentes dente Theonino rodere non erubescunt. Hæc perspicis haud dubie Adolescens generosissime, ideoq; matris complexibus, Principũ consortio, Palatinis voluptatibus abstinere tantisper optas, dum iuuẽtutem tuam literis & literatorum familiaritate ornaueras, aptiorem futuram ad orbis nostri Belgici onus olim in parte assumendum. Quo in voto finem faciã, teq; non leuibus initiis ad magna assurgentem fausta apprecatione comitabor. Datum Louanio Cal. Maii 5. A. 3. supra sesquimillesi. centesi.

CAPVT

CAPVT I. *Quæ ante Troiana tempora.*

Plin. l. 5. c. 27.

Pomponius Mela. lib. 1. ca. 17.

Ptolomæus l. 5. c. 3. tabula Asiæ.

Stephanus.

Herodotus.

Herod. l. 1. & 7.

Strabo l. 14.

Diodo. c. 13. de insul. lib.

Pausa. in Atticis.

HÆc ante Heroica tempora celebris Asiæ Regio Mylias & Egygia dicta fuit olim, nomine ipsam antiquitatem testante, cuius incolæ Termylæ vel vt alii Tremyli, Solymique appellati. Horum originem etsi Cretensem aliqui suspicentur, & à Minoe fratre eiectum Sarpedona Myliada regionem occupasse. Vero tamen similius est Lycum Pandionis filium Athenis ab Ægæo pulsum, & nomen & cultum regioni dedisse, templumque Apollini struxisse augustissimum. Huic autem vtpote Græco acceptas ferāt licet Lycii leges optimas & consuetudines Græcā humanitatem redolentes, quanquam ab indigenis dictatas aliquot leges memoriæ proditum est, vnum tamen miror Lyciorum generositati toties à scriptoribus celebratæ plane contrarium: Quod fœminarum imperiis eos paruisse consuetudinibus suis inhærentes referat Heraclides. Atque harum prophana garrulitas, & sordidi quæstus gratia contemta religio fabulis haud dubie locum fecit. Huius generis fuit Chymera illa à Mysodaci filia, quæ Dracone & Leone fratribus adiuta toti regioni insultauit.

Brisquia modo appellatur.

Factum id Iouis Cretensis aeuo circiter annum 2450.

De Lyco amne vide Ouid. 15. Metamor.

Plut. Consol. ad Apollonium.

Libro de politiis.

Ouid. li. 6. Metamorpho.

Agatharcides Gnidius l. 5. rerum Asiaticarum.

Hinc fabulantur in ranas à Latona conuersas quas stagno arcebant.

Huc aliqui Ginara fabulam trahunt.

Cæterum dubitandum non est, quin crebris tuta portibus Lycia olim mari valuerit. Cum Italiam vsq; summa cum æquitatis laude eorum producta sit dominatio. Placent in diuersas insulas deductæ Lyciorum coloniæ, qualis illa à Xantho Triopis filio ducta in Lesbum cultoribus destitutam quæ Pelasgis comitibus diuisa eorum obtinuit appellationem.

Senec. Thebaid. actu 4.

Strabo l. 14

Lycij domini maris.

Diodo. l. 6. c. 36

Verum enimuero vices suas habuit Lyciorum nobilitas alienam quoq; nonnunquam passa dominationem. Certe Carum regibus eos quodammodo subiectos fuisse ex vltima antiquitate erutum

tum Hipparchi cuiusdam doceat imperium, qui Regi pecuniarum inopia laboranti prospecturus ingenioso commento Lycios iussit comam quam curiose alebant ponere, multam alioquin incursuros; qua interminatione magnam auri vim conflauit omnibus ære quam capillo imminui malētibus.

CAPVT II.

Quæ circa Troiana tempora.

TROIANIS temporibus Iobares cum imperio huic regioni præerat Præti Argiui gener ad quē hac occasione Bellerophō diuertit. Fratris cæde perpetrata Corintho quę ei patria erat, exul Argos cōtendit, à Præto ad mēsæ & salis communionē admissus cū ab Antea vxore Præti ad adulteriū sollicitatus cōstanter reluctaretur, ab ea ipsa quasi tētatæ ipsius pudicitiæ accusatur. Prætus fidem dictis nō abnuens, nocere tamē hospiti nolēs, in Lyciā dimittit cū litteris obsignatis, q̄bus criminatio comprǽhendebatur. His oneratus naui cuius malo equi alati species conspiciebatur, iter arripit in Asiam. Quod elatus cum 9 dierum ageretur festiuitas cui interesse iubebatur iis demum elapsis. Iopates litteras resignauit, & hunc à cæde eadem quæ socerum causa auertebat. Ne interim voto Præti refragaretur statuit iuuenem periculis obiectare; quibus si succumbat crimini satisfactum, si superior euadat, vitam & veniam meruisse videretur. hoc factum est: prudentia enim sua, vt victor vbique salutaretur effecit, Solymos gentem validam id temporis subegit, Amazones victricibus armis Asiæ insultantes repressit, insidias Lyciorum superauit, Chimæram, mōtem igniuomū nec nisi feris habitatum, cuius etiam vicinis agris nocebat exhalatio mitiorem reddidit & sationi & ambulationi commodum. His visis Philoloen filiam suam Iopates ei coniugem in manus dedit, ptæ ser-

Natalis l. 9. c. 4.

Homerus Iliad.

aliis Stenobea

fabula cum equo alato vectum qui Pegasus dictus

Athenaus l. 1. c. 1.

Lucianus de Astrologia Bellerophontem ait nō corpore sed animo calos adscendisse, & Astrologum fuisse

Fulgentius li. 3 mitho, fabula 1.

Alciatus l. 1. c. 102.

Pindarus olimp. 13.

fabula: hinc minerua a maxime opem subministratur.

Plutarch. de claris mulieribus c. 9. Tzetzes Chiliad 7 historia 149.

fabula hinc monstrum ab eo domitum cuius prima Leo postrema draco media ipsa Chimara

præsertim cum de innocentia ipsius nemo dubitaret, regnique successorem reliquit. In quo felix fuisset si suis rebus modum ponere didicisset, sed ad virtutem accedente potentia terminis suis cõcludi nequibat, vnde extrema senectute relictus à suis fame propemodum interiit. Interim Minois qui toto mari & maritimæ Asiæ dominabatur frater Sarpedon cum classe in Asiam missus his locis resedit, cuius filius Euander Deidamiam Bellerophonte natam sibi adiunxit, iure ad totius regionis, quam vi pater tentauerat, possessionẽ admissus. Huic filius natus Ani nomine Bellerophõ & Glaucus dict⁹ Bello Troiano claruit. Quo & ipso Sarpedõ Laodamiæ prudẽtia insignis filius claruit Lyciorum in bello Troiano Dux, qui neque pretio neque gratia trahi potuit in Græcorũ partes. Sed Priamo fideliter adhærens, à Patroclo necatus est & cadauere hostibus erepto magnifice sepultus. Extat regni eius terminus qui nomen etiamnum retinet qua Lycia Pamphilis separantur. Vt taceam Lyciæ ductorem classis Orontem, quẽ simul à Troia ventosa per æquora vectum obruit Auster aqua inuoluens nauesque virosque; toties laudatas Lycias Pharetras, sagittas, cornu, & duos Sarpedonis fratres Lycia *o* ab alta Ænæam comitatus.

fabula eum Pegaso in Cælum voluisse volare vnde Iuppiter eiecerit eum.

Vnde c. 15 de insulis

Pindarus olymp. od. 13.

Herod. polyhimnia eum Ioue & Eropa filium facit forte quia ex Europa venit in Asiam.

Ideo Ioue natum fabulantur vt Gellius l. 15. c. 21.

Dictys l. 1.

Homerus Iliad. 16.

Pomponius l. 1.

Virg. 6.

Idem l. 7.

Idem l. 8.

o. idem l. 10.

CAPVT III.

Quæ sub Persis & Romanis.

QVI Cresi regno limitem fecerant, quamuis toties flauentibus armis scuta sonent, pulsaque pedum fremat excita tellus, Persas superiores experti sunt. Cum enim Harpagus Cyprianæ militiæ præfectus belli Lydici reliquias Persequeretur, sedentibus cunctis Lycii opposuerunt se quidem, fortiter dimicantes, sed numero impares in *a* vrbẽ coacti retrocedere. Ibi vxorem liberos, pecuniam,

Herod. l. 1.

Virg. Æneid. 7.

a Xantum nempe.

Herod. in clio.

arce conclusa concremarunt. Ipsi ne latebras & ingloriȩ mortis compendiũ sectari viderētur iureiurando sibi deuincti in hostē ruunt, hoc vnũ serio curantes ne inulti morerentur, Ita ex Xanthiotũ turba 80 tantum reliqui qui degeneres se subduxerant, qui autem eam Lyciæ partem deinceps habitarunt, Istaorum sunt conuenæ. Ita Lycii cōmunem cum Ionia Satrapā (cuius generis Chrysantas fuit) habuerunt, commune cum iis tributũ Magno Regi pendentes, communi fere cum Ionib⁹ societate, Xerxi 50 instructissimas naues subsidio miserunt in Græcos mouenti, Lyciusq; Cylerniscus inter primæ notæ Duces recensetur. Manserunt hoc statu quamuis sæpe inter Græcorũ arma trepidantes, & vbi vsque Persarum fortuna in Alexandrum reclinauit, cuius partes post victoriam Ad Granicum fouerunt. Hoc autem mortuo Ptolomæus, aliquid in Lycia tētasse videtur. Quāquam Learcho forte obuenisse legatur qui ab Eumene eiectus est cum arma in Egyptum pararentur. Huic per Seleucidas Syriæ Reges ablata, Cyris & Antiocho per Romanos ex fœdere quod cũ Antiocho primum deinde cum Galatis ictum est. Romanorum autē beneficio Rodys attributa iisdemque adempta, quod in Persei bello neutrarũ partium fuissent. Restituta itaq; est sibi, quamuis Romanorum vectigalis, ob antiquæ generositatis & fidei Romanis inuiolatæ meritum. Quam Mithridaticis armis infestatam Sylla libertate donauit iterum. Tantique semper fuit apud Romanos Lyciorum nomen vt toties magnis largitionibus Regum sociorum virtutem excitantes & præmiis fidem honorātes, Lyciam tamen sui iuris esse voluerunt, quam nec Eumeni nec Nicomedi aliisque vnquā donare sustinuerunt. Nec ipsi munere se indignos probarunt, cum Bruto & Cassio hostibus à Senatu iudicatis militem mittere recusarint. Vnde bello petiti, & dum in Machinas ignem

Plut. in Bruto · *Her. l. 5.* · *Idem l. 7.* · *Cur. l. 3.* · *Theocri. Eydillio 17.* · *Iust. l. 13.* · *Liuius.* · *Appianus Mitbrid.* · *vide Pergamena Bithynia Pontica.* · *Dio. l. 47.*

gnem coniiciunt in diſcrimen adducta Bruti Res niſi milites per medias flammas hoſtem inſecuti Xantum occupaſſent; vbi incenſis aliquot ædibus ſpeciem captæ vrbis facit, Pararenſes affinibus dimiſſis vincit clementia, Lyciaque pæne tota potitur. Quæ tamen victis Bruto & Caſſio ad Auguſtum rediit in partem liberalitatis iterum recepta, & ſub Tiberio deinceps cuiꝰ inertia & ætas omnibus deſpectui erat aliquid animi Lyciis accreuit, quod poſtea exeruerunt, ſed parum feliciter. Sub Claudio enim cum vſq; ad Romanorũ cædem tumultuarentur, in ſeruitutẽ redactos Cæſar Pãphiliæ adiecit. Oratoremque cum in Senatu ea res ageretur cum latine roganti mox non reſponderet quaſi hoc munere indignũ Ciuitate priuauit.

Plutarchus in Bruto Xantios refert ſemet & vrbem inuito Bruto ſuccendiſſe.

Dio. l. 6.

Suetonius c. 5.

In Prouinciæ autem formam omni liberalitate ſubtracta à Veſpaſiano redacta eſt Lycia.

GALLICA.

CAPVT I.

Ptoloma. l. 5. c. 2. tabula Asiæ. 1.
Plinius l. 5. c. 32.
Nicephorus l. 8. c. 38.
q. Tzetza.
Strabo l. 12.
p Liuius l. 38.
r Suidas.
hodie Chiangara.

HÆc Gallica minor & orientalis ad nostræ differentiam, Gallogræcia à populis qui post aliquot sæcula ea potiti sunt, Ancyrana à Metropoli Galatia, prius est nūcupata. Cuius gẽtes tres: Trogoni & Tolistobogi à Ducibus Coloniarum, Tectosages à gente Celtica, nomen mutuatæ quibus adiecti *p* Bucellarii. Harũ vnicuique in 4 partes diuisæ Tetrarcha præerat Regia fere potestate, quod Romanorum etiam temporibus sero abrogatum est.

m Suidas in voce Albani.
n Auctor de æquinoctio.
o Berosus l. 4.
Plut. exemplo. 20. de claris mulieribus.

Credibile est multo ante Brenni in Asiam irruptionem Galathas fuisse, & quidem hoc loci, cum Galatharum Coloni Albani ab aliquibus putētur, & *n* Galanthas Hercule natus nomen suum ipsis communicasse; Quod alii *o* Gomero ex Noe posteris tribuere malunt. Vt vt est res Galatharũ defectu scriptorum silentio necesse est prętérire, nisi quod pulcherrimum fęminarum nomen eximia quadã virtutis specie ab historicis celebretur. Nominatim Camma Dianæ sacerdos amati cuiusdam viri inter suos primarii vxor. Quam cum Sinorix expetitam superstitę viro in suam pertrahere nequiret sententiam, scelestissimum ausus nefas incautum necat. Tum quasi fabulam peregisset maiore studio allaborat, donec ipsa consentire visa in Dianæ fanum adducta phialam quasi Deæ libamẽ præbibit, quod vbi vicissim ille hausisset deã obtestata se eius tantum diei gratia Sinaro superstitẽ vixisse

vixisse, mori paratam quando Sinaro vindicato mori permittitur, alta voce proclamauit.

CAPVT II.

Gallica sub Syriacis Regibus.

a Pluta. paralelo 30.
Pausan. in achaicis, & Phocicis.
b Suidas in voce Galatha
c Iust. l. 25.
9. factum id anno vrbis 365.
Lemnori & Lutario Ducibus.

EX tribus millibus qui Brenno Duce per Italiam & Romæ cineres profecti Romanã virtutem fugiebāt, pars Græciam quæ intra pylas est, pars Asiam Thraciamque petierunt. Quorum numerus *a* 20000 fuisse putatur, qui ab Asiæ *b* Bitiniæque Regibus in auxilium vocati habitationis locũ partim meruerũt, Partis deuictis eiectisq; Asianis terra eorũ potiti sunt, & ante vagus illis tādem regionibus hæsit exercitus, Græcaq; deposuit Græco mitis amictu ꝑ Reno potur⁹ Halim. Prim⁹ autē Nicomedes in fratrē horum vsus est auxilio. Remunerat⁹ eos loco ad habitandũ cōcesso. Post quē Attalus Pergami Rex Tectosages è Thracia aduocasse scribitur, quorũ opera cōtra Seleuci & Achæi vim vsus ob Lunæ deliquium postea detrectātes militiā in Hellespōto considerepmisit. Sed cum eorum pars crudelius cum Asianis ageret vrbemque Eliensium obsidione premerent, Themiste Duce Troadem, Prusia Rege omnem Asiam relinquere coacti sunt, non sine insigni & infami clade, liberis eorum & pueris crudeliter necatis. Sed hęc partem tantum viliorem & mercenariam concernunt. cæteri Galathæ magni semper nominis in Asia fuerunt, tantique eius Reges amicitiā illorum fecerunt, vt totius cis Taurum Asiæ tributa tribus eorum populis concederentur, quæ audaci incepto Eumenes primus eis negauit, præter opinionē omniũ aspirante fortuna. Victis tamen Gallis nec imperium nec spes, nec opes defuerunt, vt qui sicut Macedonum Regibus non semel auxilia subimiserant nihil veriti commune cum iis à Romano hoste periculum, sic nec Antio-

Claud l. 2. in Eutropion.
Liuius l. 38.
Zypathem
Polyb. l. 5.
Pausani. in atticis
alijs Ægosages.
Polybius l. 5. in fine
Athaneus l. 3. ex Phylarco refert fuisse qui omnes Galatas serum 400 canacibus in priuatu lo confirmatu toto anno excepit conuiuio, patrio ritu peractis sacris.
Liuius 38.
Plut in Sylla & in Flaminino.

chi inter socios numerari refugerunt, confisi locorum interuallis, quo Romanas aquilas euolaturum minime suspicabantur, quod aliter malo suo experti sunt.

CAPVT III.

Gallica sub Romanis

Oros. l. 10. c. 4.

Volsoni.

CNEIO enim Manlio credita est huius belli summa, quo aduentante cum in montes suos euasissent, hostem fatigando quam pugnando vincere tutius rati neutro valuerunt. Duobus enim præliis fusi, cæsis 40000 captis nō multo paucioribus, Romanorum transierunt in potestatem. Et permanserunt Tetrarchis suis more patrio subiecti nihilominus, quoad per Asiæ insultantes Reges licuit. Vnum autem hac expeditione accidit memorabile huc inferendum. Erat Ortyagontis vxor Ghiomara quæ Tribuno cuidā captiua forte obuenerat ab eo compressa. Quod non muliebriter ferēs cum lit(r)o per affines à Solo deduceretur ad flumen, præcipit famulorum vni militem trucidare, cuius caput vesti obuolutū marito deferens hoc vnum aiebat pulchrum esse, vnum tantum qui secum concubisset viuere. Hæc sunt cum Romanis bella. Cum Syris subinde etiam præliatum est quorū Zeleucum Regem Galathæ profligarunt, cū Antiocho præliati sunt, à Gonata semel victi. In Antiochi autem bello hoc accidit memorabile quod Centareti cuiusdam Galathæ equum victor inscendere volens, excussus sit, non ferente Domini hostem equi fidelitate. Iā vt vnde abii redeam, omnium satis constat. Ponticorum Regum insolentiam Galathiæ quoque fines peragrasse, ipsumque adeo Mithridatem victam Sertorio societatis præmium obtulisse, cuius Tetrarchas & nobilitatem omnem è medio sustulerat, tribus solum exceptis quorum humeris Patriæ

Iustinus l. 32.

Plinius c. 55. de viris illustribus.

Liuius l. 38.

Plut. exemplo 22. de claris mulieribus.

Augustinus l. 3. c. 1. de Ciuitate Dei post hoc bellum vult delitias Asiaticas Romam inuectas,

Vale. Max, l. 6. c. 1.

6 Orti'gon Liuio vocatur tecto sagarum regulus.

Florus l. 3. c. 11.

Liuius vult custodiā euasisse, & Centurionem à necessariis eius ad flumen necatum.

6 Athenæus l. 13. c. 23.

Solinus l. 47.

Plinius l. 8. c. 42.

Lucianus in Zeuxe.

Appianus in Syriacis

Solinus c. 46.

Plut. & Appi. in Mithridatico.

trix

triæ salus innitebatur. Quid de altero Mithridate dicam qui post victum Pharnacem Tetrarchia & Regio nomine Cęsaris beneficio auctus, 60 Galatha um optimates amicitię specie Pergamum euocatos asperius cum haberet, indignatus Toredorax robore animi & corporis præstans, suos in Regem armat. Quæ per exploratores edoctus ille singulos neci dandos curauit, solo Nepolitano excepto cui auaritia tortoris in ipsos spoliando saluti fuit, superueniebat. n. qui ad Regē euocaret iuuenē vita si quidē adhuc viueret donandū paulo ante Atticā victoriā. Meclius quidam tetrarcha nominatur, cuius filius Adiotorax Heraclæa ponti necatis, vna nocte quotquot ibi agebant Romanis potitus, post triumphi dedecus laqueo intercluso spiritu vitam finiuit.

Dio. l. 42.

Plut de claris mulieribus exemplo 12.

Aliqui hunc Regem Ponti esse volunt alii eundem cū eo qui Pergamenus vocatur.

Strabo l. 12.

Vide Heracleum.

CAPVT IV

Deiotari facta.

CIRCA eadem tempora Tolistobogiis Detrarcha fuit Deiotarus quidā qui Lucullo in Mithridatem egregiam nauauit operam, Pompeio etiam ab illo non vulgari honore, ab hoc Armeniæ minoris regno auctus, à Senatu Populi Romani amicus appellatus. Ideoque minus mirandū quod à Magni partibus, bello ciuili cæteris missis imo adductis ei sex equitum millibus. Sed interea Armenię possessione excidit & Cæsaris gratia cui per Brutum restitutus inuidiam Philippi Medici & Castoris incurrit; A quibus insidiarum Iulio hospiti structarum titulo accusatus Cicerone patrono euasit. Senio confectus ab vrbium restauratione & ædificandi cura non supersedit; quamuis eo nomine à Crasso risus, cui vicissim stultam in Parthos expeditionem obiiciebat. Catonē muneribus inuitatum frustra diu ad curam suę prouinciæ & domus perducere conatus est post mortem

Plut in Lucullo

Idem in Pompeio.

Flo. l. 4. c. 2.

Luc. l. 5.

Dio l. 42.

Quæ à Pharnace occupata erat, quod vide in ponticu & Armenia.

Cic. orat pro Deiotaro & 2 Philip. & l. 15. familiarium.

erat hic ei ex filia nepos.

Appi. in Parthicis.

Plut in Catone.

tem

tem Cæsaris quasi cum defuncta amicitia perisset Antonio relicto, Bruto per Amyntā auxilia subministrauit. Tamen ab Antonio Amyntas Galatiæ Rex appellatus memoratur. Vxorem habuit Deiotarus Stratonicē, quæ quod sterilis esset Electram ancillam marito indulsit, ex ea creatos liberos pro suis educens. Quorum Deiotarus vt nomine ita dignitate Patri respondens, eo adhuc superstite, Armeniæ Galatięque à Senatu præpositus partes Antonii fouit quidem in Actiaco bello, sed postea cum Amynta ad Cęsarem respiciens, regnum suum conseruauit eo facilius quod æmulos non haberet, reliquis cum Castore nuper ob falso patrē crimine delatum, patris opera interfectis. Amynta autem è viuis sublato regnum Augustus liberis eius non dedit, sed Prouinciæ titulo pręfectum imposuit, in quo veterem Gallogręciæ historiam termino.

Dio. l. 49. Anno mundi 3916. Plut. de virt. mulierum. Dio. li. 51. Strabo l. 12. Dio. l. 53.

MINO-

MINORES ALIQVOT Aſiæ minoris & ei vicinæ Regiones.

QVæ quoniam factis ſuis aut ſcriptorum defectu vix ita emerſerũt vt ſeparatam mereantur historiã, vno capite cõprehendemus, hoc ſolum facturi ne in Aſia eſſe ignorentur.

Ptolemei tab. 1. Aſia comprehenſa
Herod. l. 7.
Plinius l. 5. c. 27.
Pompo mela l. 2. c. 14.
Sicilia hodie.

Pam philia heroicis temporibus nota fuit cum in has oras Amphilochus & Calchas veniſſe tradantur & originem genti tradidiſſe Quanquam Mopſopiæ ipſi attributum nomen Mopſum referat, qui iiſdem temporibus claruit Phaſelum ædificauit. Poſtea Pamphilii nominatim à Cræſo victi ſcribuntur, cum quo in Syri & Perſarum poteſtatem venerunt, vt qui 30 naues Xerſi Græcam expeditionem paranti, ſubmiſerunt à Perſis autẽ ad Alexandrum parta ad Granicum victoria defecerunt, poſt eius mortem o Learcho commiſſi, deinceps Aſiæ Syriæque Regibus adherentes pro vt cuiusq; valuit imperium tandem Pyratarum Silicum in poteſtatẽ venerunt, Regum Armeniæ qui Syriam tum obtinebãt incuria. Quibus item a M. Antonio domitis forte cum Silicia quo ad aliquã ſui partem prouinciæ formam aſſumpſit, à Quinto Oppio belli Mithridatici tempore gubernata, adeoque ipſi Siliciæ adiunctam ab eodem præfecto rectam aſſerere non dubitarem præſertim, Amynta mortuo, cui Antonius aliquam eius partẽ donauerat.

Herod. l. 1.
Herod. l. 7.
Cur. l. 3.
o Iuſt. l. 13.
a obſequẽs anno vrbis 651
Appianus in Mithridatico.
Galatarum Rege vltimo
Dio. l. 49.

Piſidæ ſuperioribus finitimi Perſarum potiſſi-

 mum

mum temporibus si floruerint, floruerunt. Vt qui eorum prouincias incursare nonnunquam solue- runt qui prætextus Cyro fuit, cum in fratrem ambitiosa arma assumeret, titulo quidem Pisidas vindicandi, re autem vera fratrem imparatum regno eiiciendi. Post cuius mortem Antrophradotes quidam speculatus adytum in Pisidiam facilem, abitu prius simulato hosti segnius excubanti superueniens, Regionem vastauit. Non tamen ita quin animus redierit tantus vt & Alexandro se, & Antiocho Magnis opponere non dubitarint, quanquam infeliciter ab vtroque redacti in potestatem, deinceps quia in Asia siti, à Romanis cum Asia Eumeni dono, ab Attalo Romanis testamento reddita est.

Plin. l. 5. c. 27. Solymos in his numerat.

Xeno. l. 1. de expeditione Cyri.

Cur. l. 2.

Liuius li. 35.

Laonico Barsacides dicti putantur.

Non procul ab vtrisque Licaones sunt & prouincia olim ab Æssis habitata cuius incolæ ex cantatissimis Italiæ gentibus Oenotrorum postea nomen assumserunt, ducta nimirum eam in Europæ partem colonia. Hæc à Cyro iuniore militibus in prædam data, ab Alexandro per Antigonum subiugata, à Romanis Ariati permissa, ita tamen vt pars aliqua Galatharum ditioni pareret, quæ Amynta mortuo libertate donata est, vti illa Attali testamento prouinciæ Asiæ adiecta.

Dion. Halic. li. 1.

Alij Cappadociæ, alij Lycaoniæ hanc Regionem adscribunt.

Xeno. li. 1. de expeditione Cyri.

Cur. l. 4.

Iustinus.

Dio l. 43.

PAPHLA-

PAPHLAGONIA.

Plinius. *Strabo li. 4.* *Iose. l. 1.*

PAPHLAGONIA itidem Asiæ minoris Regio Pylæmenia aliquibus ab Heroe, qui Regibus originem dedit, dicta, cuius incolæ aliis Æneti aliis Riphetęi appellātur, à Paphlagone Phinei filio primum exculta, distinctam à vicinis nacta appellationem è Cithoro Phrixi filio & Milesiis aliquot vrbibus ornata, cuius Troiano tempore Rex Philoemenes Priami partes secutus Patrocli manu cecidit.

Hodie Reni. *Hos in Italia migrasse vult.* *Æmil. Probus in Datame.* *Vult Solinus c. 46.*

Duos autem huius nominis inuenio, quorum alterius filius Harpalion à Merione necatus, alterius Henetis præpositi, & à Menelao interempti duo filii Mostales & Antiphus, Mæoniorum agmē duxerunt.

Homer. Ili. v. *Idem Iliad. β.* *Strabo l. 13.*

Ex horum autem genere sunt quicunque deinceps Regionis imperium obtinuerunt, quorum pars in Europam delata Adriatico mari incubuit, pars Mariandino duce Bebrycem Regionem inuadentes à ducis nomine appellatam sui iuris fecerunt. Subiecti autem fuerunt Assyriorum Monarchis Paphlagones vsque ad extrema tempora, cum Sardanapalus legatur, ad Cottum huic à se præfectum tres filios, duasque filias cum magna auri copia misisse, de Arbacis coniuratione sollicitus suisque rebus diffidens. Quo victor ad Mædos aut Babylonios transisse, à quibus ad Lydos, & à Lydis ad Persas nō dubito, quorum imperium detrectare aut iugum excutere integrum non fuit. Itaque in Tributi exactione Phrigiæ adiuncta. In Xerxis exercitu dotum habuit auxiliis, quæ mise-

Idem l. 12. *Seruius ad 1. Æneid.* *Strabo l. 12.* *Diodo. l. 3. c. 7.* *Herod. & Xeno. l. 1.* *Herod. l. 3.* *Idem li. 7.*

rant præfectum. Nec multo post Thyn dynasta Paphlagoniæ celebratur homo voracissimus, cui 100 ex diuersis mensæ indies appositæ, quem ideo Artaxerxes viuere aiebat quasi cito moriturum. Persarum Regi hic rebellis fuit à quo & captus & dimissus.

Athen. l.10.c.1.

Idem l. 4. c. 6. ex Theopompi hist. 35.

Sed nihilo melior effectus hac indulgentia, nihil de improba cogitatione remisit, eoque magis Datami amitino suo eum reducere conanti insidias struxit. Quo comperto palam à Datame petitus cum vxore & liberis captus est, & sic Paphlagonia Ciliciæ cui is præerat adiuncta permansit.

Probus Æmilius in Datame.

ANALECTA ANTIQVITATVM ET CONSVETVDINUM Asiæ minoris.

Alex. ab Alex. l. 4. c. 18. Seruius in 4. Æneid.

PATARE in Lycia, fanum eſt Apollinis oraculo celebre, atque adeo ea tota Deaſtro illi hyeme ſeruire credebatur.

Alexand. ab Alexandro l. 4. c. 17. genialium dierum.

Ibidem & piſcibus primitias offerunt ligneis verubus ſacrificantes. Certo quoq; tempore in gurgites quoſdam arenæ cum carnibus aſſis obelitum iniiciebant, qui mox piſcibus & aqua replebantur, vnde oraculum petebant.

Macrob. l. 1. c. 17.

Inter omnes autem Deos nemo Apolline maior habetur.

Philoſt. l. 2. de vita Apollonij.

Pergæ in Pamphilia Dianæ honos habetur. Quia à Demophilo ſcripti hymni canebantur.

Strabo l. 12.

Eadem etiam à Caſtaualis Galatiæ fanum habebat vbi ſacræ virgines in prunis ambulare dicebantur illæſæ.

Alex. l. 4. c. 17.

In eadem Regione loco aruſpicis ſacris omnibus adhibebatur Philoſophus.

Idem lib. 6. c. 26.

Apud eoſdem captiui immolabantur, ex quorum ſanguine futura prædicebant.

Idem l. 6. c. 4.

Pallas apud Cyzicenos præcipuo in honore eſt, quam & numini illorum præferunt.

Plin. l. 32. c. 2.

Apud eoſdem fons eſt cupidinis amorem extinguens.

Piſide conuiuantes parentibus libabant quemadmodum alii eis.

Feſtus.

Aſiani diem feſtum celebrabant, quo Metius primum eis præfuit.

Strabo li. 12.

In Drynometo conſilium 300 cogebatur, à 12 qui totam Galatiam regebant Tetrarchis.

Stob. de legib. Grauissimam depositi causam aiunt Piside, fraudenterque necabant.

Idem ser. 44. ex Theophr. Apud Cizicenos pignus ante venditionem 5. diebus per Præconem proclamabatur, si quis forte obsisteret aut sibi vendicaret.

Idem ibidem. Apud Lycios non statim, sed demum post mensem testes producebantur.

Alex. l. 6. c. 10. Apud eosdem liber si furabatur seruus fiebat.

Stobaus. Adulterum Piside cum scorto Asinum vectum circumducebant.

Plutarchus. Lycii à matre nomen accipiunt, & filiæ Hæredes inscribebantur.

Budæus de asse l. 5. Stater Cyzicenus fere tres coronatos valebat.

Plin. l. 31. c. 11. Penicilli mollissimi circa Lyciam nascuntur.

Herod. l. 7. Paphlagones cassides compactiles & caligas ad media crura subtextas gerebant.

Strabo l. 7. Seruorum ex Paphlagonia non Tibius frequens.

Plinius l. 18. c. 7. Omnia feruntur Vergiliarum occasu in Asia.

Columella l. 2. Galatæ fractos panes fusim in mensa ponebant, nec quisquam attingebat nisi prius Regem vidisset contingentem.

Athen. l. 4. c. 11 Galatæ suilla abstinebant, quia Atis à sue discerptus.

Pausa. in Achaica.
Plut. consolatione ad Apolloniam. Galatæ lugentes scrobes subibant, & Lyciorum lex lugentes veste muliebri tegi iubebat.

Idem.
Pynd. nemeorum ode 3. Hastiferus tumulus Lyciorum vocatur.

CYZI-

CYZICVS.

Stephanus eam Vrsorum Insulam dictam ait.

Insula est & vrbs 2 eiusdem nominis nisi quod aliqui inter Cyzicus & Cyzicum distinguunt.

HVIVS nominis Insula est duobus pontibus continenti annexa, & ciuitas Bithyniæ adscripta in Propontide Æmoniæ nobile gentis opus. Nobilis sua antiquitate cum à Ioue data fingatur in dotem Proserpinæ, quam proinde eximio cultu & honore prosequuntur incolæ. Vrbs placidis demissa iugis, cui rex Cyzicus olim præfuit ab Argonautis & Iasone per imprudentiam interfectus, tumultu exorto. Hæc deinceps in eam excreuit potentiam, vt magnitudine & ornatu cum primis Asiæ conferatur, arce, mœnibus, portu, turribusque marmoreis; Asiaticæ plagæ littora illustrans tribus armamentariis inclyta, vt armis, instrumẽtis, frumento, instructa semper esset. Templo erat ornata augustissimo. Cuius columnæ 4. vlnarum crassitudine 50. altitudine singulis singulæ constabant lapidibus.

Ouid. 2. fastorum.

Appianus in Mithridatico.

Val. Flaccus l. 3.

P. Mela l. 2. c. 19.
Valer. Idem l. 3.

Florus l. 3. c. 5.

Strabo li. 12.

Plin. l. 36. c. 15.

Xiphilinus ex Dionis 70.

Hæc fuit Asiæ Regum propugnaculum, Syriæ perfugium. Hæc Antiochi diatriba vnde ad regnũ euocatus est. Antonii hyberna vbi gladiatores ad ludos triumphales alebãt qui eo mortuo Didio se tradiderunt. Hæc fuit Græcorum spes, Memnonis desperatio, Macedonum triumphi initium. Hanc à Persarum Satrapis frequentatã Alcibiades Pharnabaro singulari prudentia superata in suam redegit potestatem. Et vt semel toto quo inter Persarum & Græcorum arma medium & indecisum pependit Græciæ imperium, Cyzicus nunc hos nunc illos experta dominos & victores, instabili fortunæ & Martis exposita varietati. Post Alexandri imperium Antigonum aliosque secuta est, qui Asiæ mino-

Iust. li. 39.

Dio l. 51.

Diodor. anno Alexandri primo.

Plutar. in vita.

minoris regnum possederunt. Vt sunt Syrorum, Pergamenorumque Reges potissimum, ex quorum permissu Romani iuris esse cœpit & quidem Pontico bello.

Eutropius l. 6.
Appia. in Mithridatico.
Plutar. in Lucullo,
Florus l. 3. c. 5.
Sueto. Tiberio c. 37.
Dio l. 54.
Idem Frag. l. 70.
Pius 2 in Asia.

Cum á Mithridate premeretur quãuis tot machinamenta in suam perniciem videret excogitari, restitit tamen cum 3. linium millia ab hostibus capta ad muros vlulare audiret tulit solum hoc monito fortunam ipsis ferendam fortiter. Confirmabat autem quamuis grauiter pressos de Luculli aduentu nuncius, qui terribile ductu per medias hostium naues vtre suspensus & pedibus iter adgubernans quasi marina pistrix euadebat. Nec multo post irritis quæcunque tentabantur peste, & coactus est recedere Mithridates. Ob egregiam autem in Romanos fidem libertate donata est á senatu quam Tiberius ei aduenit, quod tamen in parte Augusto ab aliis attribuitur, qui ob cæsos per tumultum Romanos virgis seruitutẽ eos mulctasse scribatur. Sub Antonio autem terræmotu concidit vrbs ipsa cum templo cuius olim tam celebris vix vlla manent vestigia & nisi Propontidem nossemus locum ignoraremus.

STA-

STATVS PROVINCIÆ ASIÆ SVB ROMANIS.

Sigonius de iure prouinciarum l.1.c.10. Attali Asiam vocat qua Varroni Ionia dicta sit.

QVæ Regiones cis Taurum citas in magna Chersonezo cōplectebatur, Mysiam, Phrygiam, Golidem, Ioniam, Cariam, Doridē, Lydiam, Lycaoniam, & Pisidiā.

Liuius. *Strabo l.13.*

Quæ omnis victo Antiocho per Romanos Eumeni attributa, testamento Attali Romanis reddita est.

Asconius.

Leges à M. Acquilio ex 10 legatorum sententia accepit.

Quanquam & Mutii Scæuolæ sit memoria Sullæ etiam, Murenæ, Luculli, & Pompei.

Cic. in Verrem factum a. Vr. 630.

Vectigalia ei à Caio Sempronio Graccho imposita, triennio post Aquilii triumphum.

Cic. pro lege Manilia.

Consistebant autem in decumis Portorio & scriptura, ratione agrorum, mercium, pecorum.

Plut. in Sylla.

Tributi extraordinarii vestigia tantum obseruamus; ordinarii non item.

A Plinio sic recensentur, & Strabone lib. 13.

Conuentus in Asia fuerunt, & Diœceses, Cibyratica Laodiceæ, Synadensis, Apamensis, Alabandensis, Sardiana, Smyrnæa, Ephesina, Adramyttena, (quæ & Hellespontia) & Pergamena.

Suetonius. *Appianus.*

Liberæ autem ciuitates Asiæ fuerunt, & populi Ilienses, Chii, Rhodi, Lycii Magnesi, & post bellum Mithridaticum vsque ad Tiberium Syziceni & Therinenses.

IONICA IN ASIA.

REVERENDO ADMODVM D. DIO. LAMPSONIO DN. DIONYSII LEODICENSIVM DECAno meritiſſimo Ionica Aſiæ illuſtriora offero.

NOn quod in iis aliquid Ionicæ voluptatis,
Aliquid cupediarum.
Quæ luderent aures bene natas,
Tuas læderent.
Procul ſint Ionum ſecundæ, quæ fere primæ ſunt,
Procul obſonatores & mercedem canens vnguentaria,
Procul forum & taberna,
Ni exponat aliquid ingenio ad vſum, ingenuo ad fructum.
Audit etiam vrbs de agris.
Togatus de ſago differit.
Intemperantem nouit continens.
Et nos Europæos de Aſia
Audire, differere, nouiſſe iuuat.
Licet moribus, natura, religione abſimilis.
Quid Iones egerint ſæculis fere triginta,
Et ſcire vniuerſim, & ſcribere ordinate æque difficile.
Aliqua tamen hinc inde indigna forent ſilentio.
Hæc carptim ego ſelegi & tibi potiſſimum obtuli.
Quod vir Magnus, literatus, & mihi amicus,
Publico, tuo, meoque merearis nomine.
Merearis autem non hoc exiguum, illiberatum & vile
Sed aliud eximium, politum, nobile,
Verbo te dignum.

Quale

Quale nostra non sunt Ionica,
Nisi esse tu iubeas,
Defectum maturitate tua suppleas.
Cruditatem, prudentia:
Ruditatem, eruditione.
Hoc te facturum mihi promisi,
Qui soles curas sanctiores temperare
Amænioribus Parnaßi nœniis,
Tenerioribus linguæ laqueis,
Et non illiterato colloquio.
Amæna sunt hæc & tenera
Adolescentiæ meæ.
Vtinam autem literata.
Sed esto: talia qualia placebunt tibi,
Si à me proficiscantur non displicet.
Si talia qualia displicent tibi
A me profecta sint, non placet.
Illud spero, hoc metuo inter vtrumque.
Animo tamen in spem maiore.

Totus tuus vt suus

Ioannes Baptista Gramaye.

IONICA IN ASIA.

REVERENDO ADMODVM D. DIO. LAMPSONIO DN. DIONYSII LEODICENSIVM DECAno meritissimo Ionica Asiæ illustriora offero.

NOn quod in iis aliquid Ionicæ voluptatis,
Aliquid cupediarum,
Quæ luderent aures bene natas,
Tuas læderent.
Procul sint Ionum secundæ, quæ fere primæ sunt,
Procul obsonatores & mercedem canens vnguentaria,
Procul forum & taberna,
Ni exponat aliquid ingenio ad vsum, ingenuo ad fructum.
Audit etiam vrbs de agris.
Togatus de sago differit.
Intemperantem nouit continens.
Et nos Europæos de Asia
Audire, differere, nouisse iuuat.
Licet moribus, natura, religione absimilis.
Quid Iones egerint sæculis fere triginta,
Et scire vniuersim, & scribere ordinate æque difficile.
Aliqua tamen hinc inde indigna forent silentio.
Hæc carptim ego selegi & tibi potissimum obtuli.
Quod vir Magnus, literatus, & mihi amicus,
Publico, tuo, meoque merearu nomine.
Merearis autem non hoc exiguum, illiberatum & vile
Sed aliud eximium, politum, nobile,
Verbo te dignum.

Quale

Quale nostra non sunt Ionica,
Nisi esse tu iubeas,
Defectum maturitate tua suppleas.
Cruditatem, prudentia:
Ruditatem, eruditione.
Hoc te facturum mihi promisi,
Qui soles curas sanctiores temperare
Amaenioribus Parnassi naeniis,
Tenerioribus linguae laqueis,
Et non illiterato colloquio.
Amaena sunt haec & tenera
Adolescentiae meae.
Vtinam autem literata.
Sed esto: talia qualia placebunt tibi,
Si à me proficiscantur non displicet.
Si talia qualia displicent tibi
A me profecta sint, non placet.
Illud spero, hoc metuo inter vtrumque.
Animo tamen in spem maiore.

Totus tuus vt suus

Ioannes Baptista Gramaye.

CAPVT I.

IONIÆ in Asia fines non vna regione terminati sunt cum ex 12 eius vrbibus 6 in Lydia 2 in Caria, in insulis totidem, in Phrygia vna, vna autem primaria Miletus.

Herodo. l. 1.

Duodecimus autem præ cæteris placuit numerus eo quod 12 Æolum & Peloponnesi, totidē Achęorum qui Iones sedibus suis eiecerunt partes. Pauioniorum nomen aliquando habuerunt lingua aut potius semidi alecto distincti quadripartita.

Strabo. l. 8.

Qui autem has in Asia colonias miserunt Athenienses, potissimum sunt ex Peloponneso pulsi iunctis sibi Codri filiis. Androclus quidem Codri Athenienfis filius primum Ionum Coloniæ, mox Æolicę imperans Ephesum vrbem sedemq; Regiam fecit. Vt nemo miretur huius generi & posteris regni honore datam purpuram & Scipionem, vtq; Cereris Eleusiniæ sacra, & certaminibus præsideant, Neleus Pylius Miletum condidit. Epitus eius filius Prienem ex Codri nothis Cydrelus Myunutem, Erythras vrbem sui nominis, Andropus Lebedum, Andremon Pylius Colophonē, Athamas Theum, Philotas item Nauclas Pęginas, & Damathus suas, Phocæam Philogenus, Clazamenas Patalus, Thium Egertius, hamum Tymbriō. Ad has 12 Ephesiorum opera Smyrna accessit. De Ephesiorum autem nomine inter auctores plane nō conuenit, aliis asserentibus, à Caupone sic dicta, aliis ab Amazone cui Hercules totam Amycala vsque Pitanam Regionē permisit, quod persuadet cum græca 7 notatio tum pars aliqua populi Ephesini quæ Amazonis nomine Sysiiba appellatur. Cæterum locus ipse oraculo designatu[...] [illegible] quod ibi demum vrbem exædi[...] [illegible] respondit, vbi pi[...]is aperque monstras[...] [illegible] autem vt apud Hypeleum fontē portumque.

Tertul. de pallio Ienes Nili Comites Asiam nouis vrbibus instruxere.

Pausf. achaicis

Strabo l. 14.

Strabo l. 12. ait Cares duce Sarpedone condidisse Miletum.

Minnerius in Nauaro Anaircon.

Suidas.

Heraclitus de politiis.

Olim Thrichia, O[...]gia Ptelea dicta & Sar[...] à Diana sacerdote cui filia fuit Amazon.

Callinus ait Ephesum etiā Smyrna nomen habuisse

7 græce enim significat permissionem ἐφέσιν

tumq; qui sacer dictus est piscatores quidam prandium adornarent, piscium que vnus cum carbonibus in vicinum palearum fascem exilibus flammam excitaret. Quo territus aper qui fasciculo se occultauerat se proripiens bonam montis partem percurrens vsque ad Tracheam euasit, & loco vbi Palladis fanum postea eiectum est, ex vulnere cõcidit. In hac vrbe Chersiphon Dianæ templum extruxit magnificentissimum in solo palustri totius Asiæ concursu non minus quam impensis nobile. Quod antequam ad summum perduxerint fastigium ducentos annos abiisse traditur. Vt taceam 127 regum monumenta quæ columnæ sunt, ex quibus 36. miro artificio celatæ omnes 60. pedum altitudine.

Athenæus li. 8. c. 13. ex Creophilo in terminis Ephesiorum.

Strabo lib. 14.

Lucianus in Icaro Menippo.

Ne videlicet terræmotus sentiret.

Mela lib. 2. ca. 17. templum hoc atque ædes Ephesium Amazonum opus esse vult.

Caput II.

Quædam furoris exempla.

MAgnum Ionicæ ingenuitatis argumentum hoc fuit, quod annalibus consignatum ad nos peruenit. Cum manifestus quidam furor, & Phrenesis Milesias Virgines inuasisset, cuius neq; causa neque remedium appareret, vt omnes repentina mortis cupiditate seipsas strangularent, nec parentum lachrymæ, nec amicorum monita, nec diligẽs custodia immanem fallere posset pertinaciam: Spectatæ quidam prudentiæ vir rogatione ad populum facta decreuit, vt earum quæ sibi manus conscissent nuda per forum cadauera protraherentur.

Hæc turpitudinis comminatio apud generosas mentes tantum valuit vt quas dolor non reuocasset à morte, á laqueo reuocaret ignominia. Ne autem Milesiæ tantum furere videantur, ecce alia leuitatis exempla. Brennus Gallorum rex Asiam diripiens plebeiam virginem deperiit, quæ & concubitum ei, & patriæ Ephesi proditionem pollici-

Plut. de claris mulieribus exemplo XX.

Polyænus stratagematum l. 8.

Gellius l. 15. c. 10.

Plut. paral 30. ex Clitophonte primo rerum Galaticarum.

Stobæus ser. 10. ex eiusdem 5.

ta est si mundum sibi muliebrem manuumq; ornamenta darent. Factum est sane & in auarissimæ meretricis sinum milites aurum quod gestabant coniicientes, pondere eam oppresserunt. Addam aliud. Diniæ Ephesio cum Agatocle Samio summa erat necessitudo, quam assentatorum pressit inuidia, non tamen oppressit, erat in vrbe Chariclæa Demonactis vxor meretrix ingeniosa, cui amores mentiri, familias expilare, procos suspendere, vsitatum erat. Ab hac ad Diniam opulentũ frequentes litterulæ, serta semimarcida, mala admorsa vẽtitabant. Quibus artibus mulier primaria incautum allicit, placet, subiugat. Mox vbi captiuum vidit adolescentem cœpit quasi à viro obseruata paulatim eius congressui se substrahere. Cuius impatiens amator profundebat quicquid erat facultatum, donec relictus ab omnibus ad Agatoclem se recepit. Qui intempestiuam ratus defectionem amico exprobrare domum quæ ei vnica erat diuẽdens, precium ad tria talenta ei communicauit. Quibus iterum vir factus, iterum diues amicitiis, & amata dignus cum ad eam se reciperet, Demonax ex composito erumpens insurgit quem iuuenis cum Chariclæa vecte & gladio proprio transuerberat. Hac propter à Persarũ Præfecto in Gyarum ablegatus amicum exilii comitem inuenit, qui nec operam purpurariis locãs, nec viuum nec ægrum nec mortuũ quidem reliquit, pudori ducens si vel cineres caros deseruisset. Celebris est ille Ephesiorum furor & belli ciuilis in homines frugi speciem habere potest illud edictum quo Hermodorus eiectus est, publicatum ne quis frugi sit, alias cum eo eiiciendus.

Lucianus toxari.

Strabo l. 14.

CAPVT III.

Antiquæ quædam seditiones.

VICINVS est furori isti tumultus & seditio quibus non Ciuitates tantũ inter se sed & vnaquæq; fere

Plutarchus de claris mulieribus exemp. 16.

Polianus l. 8.

fere intra se laborauit. Cantatissima est Milesiorũ in Nilei filios concitatio & secessio in Myontem Campieriæ amor sopiuit vnum illud à Phrygio proco Nileida desideratis vt sæpe Mileti esse sibi liceret. Deterior multo fuit eorundẽ in Gergithas id est potentiores conspiratio. Cum enim populus superior euasisset in vnã aream collectos enectorum filios boum vngulis proteri, & pessundari sustinuit Quid dicam de Lysandri amicis quorũ dominatio caris stetit Milesiis, nec enim nisi cæsa per fraudem plebe, & auctoribus sublatis tumultus auferri poterat. Familiare fuit Milesiis, & tirannos præfectosque insidiis petere, Domini enim ac libertatis longo tempore æque impatientes erant, vnde cum sub Caribus esset à Mausolo Rege sedandi tumultus causa Ægyptus quidam ablegatus est. Qui cũ sibi laqueos tendi obseruaret dispositosque ad mare, qui digredientem comprehenderent percussores, clam ignotus in nauem se proripuit, quod ne innotesceret missus in speciem à nauarco qui Ægyptum in vrbe quæreret, soluendi enim tempus appetere. Hoc audito qui latebras occupabant, vrbem cingunt, arreptaque occasione Ægyptus vela facit. Nec Miletus magis quam Ephesus intestinis hisce laborauit seditionibus cũ ob illas Lebedii Coum relinquere compulsi legãtur, nec Ephesus magis quam aliæ vrbes, quarum exempla aliquot adferre possem si mererentur referri, & aliquid veræ virtutis permixtum haberẽt.

Athenæus l. 12. c. 8.

De simili Plutarchus in quæstionibus græcis, quæ exorta fuit Choa & Damasenore oppressis, populoque in duas sodalitates scissо quorũ potentis altera, altera Thiroarcha dicebatur cumque potentes summã rei in se transtulissent de ea deliberaturi in Mare se conferebant.

Polianus l. 1.

Polianus l. 6.

Strabo. L. 14.

CAPVT IV.

Bella aliquot Ionum inter se.

SVBIICIAM modo celebriores quosdam Ioniorum inter se disceptationes quæ longe plures, imo perpetuæ fuerunt, cum fatale malum liberis Ciuitatibus sit alienæ felicitatis inuidentia. Chii cum Erithræis de Leuconia certasse leguntur

cum

cumq; ferendo hostium impetum non essent iurasse se Chlæna & Chlamyde tantū vsuros. Quod cum indignum Matronis videretur, nec salua iuramenti fide aliter fieri posset, iusserunt bonæ illæ viros mutatis appellationibus Chlenæ & tunicæ nomina hastis & scuto indere. Quo probato formidini hostibus fuerunt. Frequentia Epheso fuerunt bella cum Smyrneis vnius gremii & eiusdem tecti populo, donec per secessionem auulsus Legibus eiectis alium vrbi locum delegit, vnde nō multo post ab Eolibus pulsus Colophoniorum opera & solium recuperarunt, & recuperatum contra Ephesiorum vim facile tuiti sunt. Colofonii autē quos dico equitatu celebres prouerbio locum fecerunt, ita vt rem factam se habere arbitrarentur qui hos nacti essent auxiliares. Quemadmodum autem equitatu Colophonii ita & Corypæi perpetuo stratagemate innotuerunt, quo Mercatores adoriri, & diripere solebant. Posteriora his omnibus sunt Milesiorum cum Samiis bella, quæ Atheniensium ope & Periclis auspiciis feliciter cesserūt, Samiis post molestam obsidionem se dedere coactis, & quidem deinceps Milesii Atheniensiū partes fouerunt, toto belli Peloponnesiaci tempore quo de Argiuis aliisque sæpe insignes reportarunt victorias. Chalcidentium etiam cum Erithræis cōtentio multorum annorum spatio protracta, tota diuisim Græcia pro alterutris certante, ingēs fuit, & nisi Cræsi Cyrique superuenisset dominatio, ab armis discessum non esset superstite amborū gloria, & nisi victoria alterutrius sanguine & internecione pensata fuisset. Prisco etiam tempore Smyrnęis Sardiani bellum indixerunt; nec se soluturos obsidionem, nisi vxores Smyrnæi suas eorū libidini permitterent. Durum profecto, & vix ferendum liberali animo imperii genus. Ibi Phylarchi cuiusdam ancilla nouo commento excogitauit, & hostium obscænitatem fallere, & Dominorum

Polienus l. 8.

Colophonem alicui addere, id est, finem imponere Prouerbium. de quo vide Chiliades Erasmi.

Strabo l. 14.

Thucidides l. 1.

Idem l. 8.

Idem l. 1.

Plutarchus paralelo 30. ex Dositei l. 3. rerum Lybicarum.

norum, thoros seruare, si nempe cultu herili in liberatum locum seruæ mittantur.

CAPVT V.

Status Ioniæ vsque ad Lydorum tempora.

Dio. l. 3. *Her. l. 2.* *Heraclides.* *Heredo. l. 1.* *Palaphatus de non credendis fabulis.* *Home. Iliade tertia.* *Strabo l. 12.* *Homer. Ili. 2. Thenestella.* *Strabo l. 14. ex Hesiodo & Pharecide.*

IONES olim ab Assyriis domiti leguntur, mox à Phametricho Ægypti Rege, cuius duo extãt tituli, Ab Amazonibus demum & populis diuisim illis in quorum finibus vnaquæque sita erat Ciuitas quanquam frequenter se in libertatem vindicasse frequentius tirannos habuisse non negarim. Ante Troiç euersionem Herculis Mileti fama fuit qui Hesperi cuiusdam filiabus Draconis (id Pastori nomen erat) opera, oues abegit. Itemque Mychdoni & Otrei, quibus Priamus auxilia misit in bello Ionico, quod Amazonum opera excitatum quidam opinantur. Quibus tamen non obstantibus, lego Amphimacho Nomionis Duce Milesios in bello ad Troiam militasse, cuius excidium in hac ipsa Ionia x Sybillarum vna prædixisse memoratur, Paulo autem post Colophona venit Calchas per illa tempora vates nobilis, ibique cum propositis inuicem coniectationibus à Mopso vinceretur; dolore mortuus est.

Hinc aliqui colligunt falsum esse quod scribatur Amazones Priamo succurrisse

x Erythraa hac vocata fuit

4 De suis pregnantis fatuũ numero vel vt alii de ficuum Caprifici vocatum volunt.

CAPVT VI.

Status Ioniæ sub Lydis.

Gellius l. 1. c. 11. *Pausanias Messeniacis.* *Herod. l. Clio.*

CRESCENTE Lydorum imperio quotidiana fuit inter vtrumque populum dissensio. Primus Mermnadarum Candatiles Colophone expugnata Mileto & Smyrnæ bellum indixit, vnde tamen Ciuium virtute pellitur, Ardyis Miletum & Pryenem inuasit, Cuius æuo celebris fuit illa Cymmeriorum in omnem Asiam excursio, quam

& Iones senserũt. Alyattes Clazomenas, & Smyrnam occupauit, traditum à Parentibus per manus bellum prosequutus. Hoc autem stratagemate vtebatur. Exercitum in adultas fruges populatum mittebat, domibus & quæ in eis parcens, vt essent qui agros colerent, & pararẽt quod alias rapi posset. Duobus grauibus præliis victi Milesii, in Liminæo & Mæandri campo, etiam in duodecimũ annum vergebat obsidio. Cumque ad ineundum fœdus ab Aliatte Miletum legati mitterẽtur Crazibulus loci tyrannus omne totius vrbis frumentum in forum deferri præcepit, & signo dato omnes compotationibus operam dare. Quod vbi per Legatos Lydo renunciatum est, qui extrema omnium rerum penutia eos adigi putabat, pacis & societatis ineundæ dedit occasionem. Qui hũc sequutus est Cræsus, tum Iones tum Græcos reliquos subegit, nec contentus victoria, tributum insuper imperauit. Vbi hoc memorabile, quod Ephesii ab eo obsessi fiducia dubium an pietate singulari vrbẽ Dianæ donarunt, funem ex tẽplo stadiis distante, muro alligãtes. Hoc stratagemate:

Nepos Cræsi qui vrbi præerat, libertatem vrbi & Ciuibus impetrauit & deinceps Cræso Iones adhæserunt, vt qui ne Cyrum quidem ad societatem eos inuitantem audierint; vnde & cum victo Cræso legatos de pace & fœdere misissent, recepti non sunt, mari tamen fere quo potiti ante fuerant cesserũt. Sed eos vniuersim Mazaras, & post Mazaram Harpagus debellauit, Milesiis exceptis, qui in societatem recepti, & Ephesiis quos Euripates proditor furte seruauit. Ita Iones Oraetzem Lybiæ præfectum aut certe Chrysantem Lyciæ superiores agnouerunt, ita tamen vt sub vno communi Satrapa quasi protectæ singulæ suos vrbes tyrãnos haberẽt. Quæ iunctis Pamphilys, Caribus, Eolide & Lycia quotannis Magno Regi 400 argenti talenta pependerunt.

Strabo. l. 14.

Vide Lydica.

Polianus l. 6.

Ælianus l. 3. c. 26. templum Veneris vocat. Eustatius in Dyonisium Pindarum vocant ex mele nu Ephesii vxore Alyattis filia natum.

Herodo. l. 1 clio.

Thucidides l. 1.

Suidas.

Herodo. l. 3.

Idem l. 5.

Herodo. l. 3.

Babilonica.

C A-

CAPVT VII.

Tyranni aliquot Ionum sub Persis.

Herodo. l. 3.

Polyanus l. 1.

Pausanias achaicis

Aemilius in vita

Herodo. l. 5.

Herodo. l. 5.

8 latius hæc narrabuntur in insulis.

EX genere autem tyrannorum Policrates 8 Sami fuit, cui Siloxon successit. Cous apud Mytileneos præmium consilii boni & fidelis consecutus, & eodem pene tempore apud Milesios Istiæus qui Iones quibus præfuerat ad defectioné sollicitare volens ob fideles, & frequentes viarum custodias litteris tuto credi posse non videretur, capillis abrasis litteras in caput Serui imprimit, qui cum rursus adoleuissent ad Aristogaram affinem & in Ionias successorem ablegant. Ingrati, & inconstantis animi signum in Istiæo fuit, qui ante contra Græcos auctores Ionici generis Dario adhæserat, Meltiates de vindicanda Ionia consilium aperuerat, reliquos vicinarum vrbium tyrannos in perfidiæ societatem acceperat, ipse vicissim à Persa Myrcino. Edonide & vrbis ad Stymonem condendę donatus potestate, quodque his maius est, initimi consilii particeps effectus modo nescio qualiter aulæ pertæsus. Cumque re intellecta per Darium ipse rogaretur ignorantiam simulans insuper pacandæ Ioniæ negotium postulat. Sed profectus cum ab Artapherne, Sardium præfecto res suas patere cognouisset, Aristagoras enim Græcorum viribus fultus Ioniam ad se traxerat, in Chiú fugit, vbi in vincula coniectus iisdem paulo post solutus, Miletum frustra obsidet, onerarias Ionum circa Bizantium expilat. Audiens Miletum à Persis expugnatam Bisalta ad Hellespontum Chios relicto superat, Tarsum oppugnat, Atarnis prouinciam populatur. Tandem ab Harpago profligatus captusq; & Sardibus necatus caput sale códitum Dario missum, quod ille lotum sepeliuit. Hoc fato oppetiit Istiæus, Aristagaras vero qui calceum ab Istiæo consutum induerat, post Naxiorum infelicem oppugnationem alienum à Persis

animum habuit nec tamē nisi ab Istiæo impulsus desciuit, Tum bona tyrannorum Ioniæ parte, qui Persarum rebus fauere putabant, libertati Ciuitates restituit Magistratu singulis descripto. Græciā petit auxilio vt putabat futuram. Sed repulsus à Lacedemoniis Athenienses ex occasione Hippiæ qui ad Persas fugerat faciles inuenit, qui 20 nauiū auxilia Duce Melantho subministrarunt. His fretus Sardes accendit, populatur Asiā, Cipriis & Caribus auxilio venit. Vario ex euentu sæpe pugnatū donec Clazomenæ & Cumæ defecerūt, Hæc Iolum illa Ionum vrbs tum rebus suis diffidens demittenda in Thraciam colonia rogationem fecit. Quo profectus cōmissa Pythagorę Mileto in vrbis cuiusdam oppugnatione. Thracum vi cū suis obrutus est.

aiunt eum ad Cleomenē aream tabulam attulisse. in qua maris terraque locum descriptio erat,

Iustinus.

Capvt VIII.

Per Persas gesta in Ionia:

Herod. l. 6.
Oros. l. 2. c. 9.

INterim Persæ collectis quicquid reliquum erat viribus Iones magis magisque vrgebāt. præcipue Miletum quam terra marique aggrediebantur. Nec segnior hostis securus de Mileto naualem exercitum haud contemnendum efficit. Cuius metu Persæ ad dolos versi per eiectos nuper ab Aristogora tyrannos plerorumque animos mutat. Vbi ad manus ventū est Samii primi exceptis quæ dicto audire recusabant 10 nauibus se subduxerunt. Lesbii sequuntur alii atq; alii deinceps. Chii nec moniti, nec territi vllius exemplo pugnam pęne soli sustinuerunt, donec aliquot suarum nauiū amissis, aliquot hostium captis, Mycalem se receperunt. Huius fidelitatis præmium certe perexiguum retulerunt à fortuna. Nam sub noctem Ephesiorū fines pedestri itinere ingressi à mulieribus sacra legiferę Cereri facientibus oppressi sunt Persæ victorię insistendum rati terra marique Miletum.

Predictum Arginis ab Apolline Delphico.

letum oppugnabant qua in potestatem redacta ciues Susa translati & amba Ciuitate ad mare donati. Ager Persis Caribusque diuisus. Quæ res Athenienſibus, quanquam iam ante auxilia Ionibus ſubſtraxiſſent, dolori fuit nō exiguo. Samii & plerique alii Ionum Mileto expugnata nihil ſpei reliquum eſſe rati, nō expectatis Perſis alii alio ſe ſubduxerunt. Sequenti anno pacatis rebus Artaphernes Sardium præfectus diuiſa per Paraſangas Regione tributa Ionibus impoſuit noua. Qui paulo poſt Xerxe in Græcos mouente 100 naues inſtructiſſimas ei auxilio miſerunt quibus Ariabigines præpoſitus, non obſtante quod Xerxes excepto Epheſio omnia Ioniæ templa combuſſerit. Inter quæ primum facile Appollinis Dyndimæni, cuius theſauro prodito Branchidæ fugerunt. Mileſii tamen aliud immenſæ magnitudinis fanum, quod ideo ſine tecto manſit, reſtituerunt. Dum res in Græciæ Penetralibus ageretur, & Perſicos apparatus timerent Athenienſes, Iones primæ ad Salaminem, & alterius ad Mycalem victoriæ Græcis aucthores fuerunt. Cum enim res maritima horū & Phænicum auſpiciis gereretur Themiſtocles illos in partes ſuas pertrahendos ſtatuit, cumque nō eſſet colloquendi copia, ſimbolos proponi iuſſit ſaxiſque inſcribi qua erant appliciturі. Quibus ad defectionem inuitabantur. Impios eſſe qui aduerſus conditores ſuos arma ſuſcipiunt, ingratos qui aduerſus vindices. Quapropter vela vertant aut non minus cum ad manus ventū fuerit ſe ſubſtrahant. His propoſitis exiſtimabat Iones permouēdos, ſi priores acceſſiſſent, Perſas quoq; Iones ſuſpectos habituros ſi præueniſſet. Illud vſu venit, nā vbi ad manus ventum & apud anguſtias freti Salaminii nauibus cōcurſum, Iones prout præceptum erat pugnæ ſe ſubducunt, quorū ſeceſſio animos reliquorum fregit. Poſt reditum Xerxis in Aſiam Leotychides Dux Spartanus miſſus ad perſequen-

Herodo. l. 7.
Cic. 1. Verrina.
Solinus c. 43.
Strabo. l. 14.
Curtius l. 7.
Suidas in voce Branchidæ
Herodo. in Vrania l. 8.
Iuſt. l. 2.
Polianus l. 1. muris inquit inſcriptum.

Herodo. l. 9.
Polianus l. 2.

das, fugientium naues Samum venit & omne ex Hegesistrati hospitis sui nomine acepto in Ioniā soluit, cui tutandæ cum 60000 Tigranes relictus erat Persarum præstantissimus. Cum quo Leotychides expositis in terram copiis congressus, cum fama victoriæ platæensis incerto authore vulgaretur animatus Iones inclamat, meminerint libertatis & tesseræ Hebes. Quo facto cum diu varia fortuna luctati essent Ionibus ad secessionem cōuersis victores Græci Ionia potiti sunt, Agitatum post hanc victoriam in communi Græciæ consessu de referendis in Græciam Ionibus, eo quod difficile videretur eos contra Persarum incursus tueri. Sed præualente altera sententia Atheniensium in Asia relicti aliquamdiu liberi fuerunt Circa eadē tempora Themistocles ingratam patriam, fugiens à Persa virtutis merito receptus Lampsaco Minute & Magnesia donatur, vbi & occubuit. Quo tēpore & Athenienses & Spartani continuis se bellis exagitarent, vtrisque seruiuit alternatim Ionia non tamen vniuersa, partem eius sibi Persis vendicantibus, Pisunthæ & Tissapherne huic præpositis licet Cemonis virtus Alcibiades ingenium Cononis conatus nihil non tentauerint. Sub Cyro autem Darii noti filio tota fere Ionia ei se adiūxit, excepta Mileto, vbi Tessaphernes, pulsis aduersæ factionis ciuibus se tuebatur exulesque reduxit prudentia singulari, simulatione egregia.

Strabo l. 12.
à Xerxeio factum alii ab Artoxerxe.

Plut. & Æmilius in vites.
Iust, l. 5.
Xenopho l. 1. histor.
Xenopho. l. 1.

Plutar. in Alcibiade Lysandro, & Agesilao videatur qui Ionum meminit Græcis semper fauentium etsiamsi à Persis stare aliquando visi & coacti sint.

CAPVT IX.

Gesta circa Alexandri æuum.

Cic. l. 2. de natura Deorum
Valerius l. 8. c. 14.

EAdem qua Alexander natus est nocte augustissimum Ephesi templi deflagrasse perhibēt. Herostrato quodā hac via nominis immortalitatē venante quam tamen vix consecutus est, Ephesiis decreto tetermini hominis memoriam abolentibus

Hinc fabula orta, Dianam qua in natiuitate Alexandri occupabatur tēplo suo opem ferre, non potuisse.

bus adeo vt nisi Theopompi diuinum ingenium historiis suis illud inseruisset nomen ipsius ignoraretur. Templum autem hoc Democrate quodam operis præfecto paulo post restauratum, si non ad pristinam maiestatem, certe ad veterẽ accessit religionem, Cum idem Alexander magnus aut eius auspiciis Amyntas Ephesum ingressus Democratia, Oligarchiam commutans, tributa barbaris pendi solita Dianæ donauerit. Ciues autem ipsi quam libertatis amantes fuerint vnico facto abũde declararunt. Qui Pelagonem prophanatorem sepulchri Herophyti (fuerat is libertatis patriæ vindex acerrimus) & quod Memnone introducto visus fuerat templo iniuriam fecisse, tẽplo extractum cum Vxore & liberis, non obstante Asyli religione qua frui eum posse negabant, interemerunt, idem in plures tentaturi, nisi Alexander vetuisset. Cuius tempore Codrus & Diodorus & Anaxagoras virtutis & naturæ germanitate pares in Hegesiam Ephesiorum Tyrannum conspirarunt, vinctumque neci tradiderunt, eo nomine à Philoxeno citati cum à ciuibus non impetrarentur adducto in vrbem præsidio capti sunt vinctique arcis Sardianorum custodiæ crediti. Qui cũ Philutinæ auxilio vincula dissipassent seruiliq; habitu per noctis tenebras per funẽ se dimiserunt, casuque Diodorus altero crure læsus militum velocitati esse non potuit. A quibus ad Alexandrum missus. quo mortuo ad Perdiceam legis iudicium subiturus, sed fratres alii duo qui Athenas vsque euaserant audita Alexandri morte patriam repetẽtes Diodorũ periculo liberarunt. Hæc fere Ephesi sub Alexandro acciderunt, qui Cralles & Magnesiam in Thraciã recepit misso Parmenione. Pulso Hidarne Miletum vi cepit, quæ Persica clade maiorem accepit, quia maioris in se iram, concitauerat Branchidas ob proditum thesaurum perosus impiosq; ratus impiorũ posteros falsi nominis vrbem euertit Ciuesque interemit, qui se non mili-

Solinus c. 43. — *Curtius l. 2.* — *Arianus l. 1.* — *Polyænus l. 6. strateg.* — *Curtius l. 2.* — *Strabo l. 14.* — *Arianus l. 1.* — *Suidas.*

Strabo l. 14. refert Artemidorum aurea in templo statua donatũ in quod contra Heracleotidem probasset lacus selinusia reditus peramplos, à publicanis inuasos Ephesinis iuris esse.

Erat hic ab Alexandro Præfectus Ionia.

x Templi nimirum Apollinis barbaris proditi in gratiam Xerxis.

tum tantum ſed & iuſtitiam euaſiſſe opinabantur.

Capvt X.

Quæ ſub Syriacis Aſiæque Regibus & Romanis.

Polyænus l. 4.

POST Alexandrum Epheſo præpoſitum Pencarchum lego, quem cum Lyſimacho ſtudere Demetrius accepiſſet, & 50 talentis vrbem ei traditurum abitu ſimulato mox cum Nicanore portum inuehitur in aliqua nauis parte latens. Nicanorem ſolum appuliſſe putans Prutarchus fallitur celoce qua Diodorus cum Nicanore collocuturus venerat capta & merſa proditor ſecurus prçuenitur, fuit & Ænetus Dilmetrii Dux Epheſo prçfectus. Lycus autem Lyſimachi partes ſectans cũ Androne Conſilio inito arce & Æneto potitus eſt. Ipſe enim cum ſuis ab Archypirata quaſi inerme capturi deducebantur. Cumq; arcis portas appropinquaſſent, eductis, qui ſub vili pallio latebãt, gladiis in cuſtodes agebãt. Quib⁹ ſublatis arcis adytum occupantes Ænetũ eiecerunt. Lycusq; fidem latronum ſuſpectam habens mercede data honeſte à ſe dimiſit. Et deinceps Epheſus ſub Aſiæ Syriæq; Regibus pari fere cum Ionibus reliquis conditione ſtetit, quam Antigonus collapſam alio in loco reſtituiſſe narratur, & Arſinoes indidiſſe appellationem, quæ tamen minus inualuit ſed poſt eius mortem Epheſi nomen antiquum repoſitum eſt, Hoc eodem traditur fontem medicum iſtis locis abundãtiſſime ſcaturiẽtem parcius diſpenſante, quaſi naturæ benignitati iniuriam faceret, inutilis tenacitas defeciſſe. Epheſo præterea traditur filius Philadelphi cuſtodias impoſuiſſe qui cum Irene amica ad Dianç fugiens, licet annulum fani comprehenderet, à Thracibus necatus eſt. Eodem Antiochus cum nupta victus confugit. Ibidem Cleopetræ inſanus amore Antonius fratres templo

Idem l. 5.

Polybius.

Polyænus l. 8. tradit Arſinoem marito defuncto à Zeleuci fautoribus fere necatam, niſi famula in thoro ſuo collocata vulnus excipiente ipſa ancillari habitu euaſiſſet

Athenæus l. 3. c. 1.

Idem l. 13. c. 23.

Idem l. 10. c. 12.

Dio. l. 48.
Curtius l. 4.
Strabo l. 14.
Dio. l. 51.
Cic. pro lege Manilia.

plo extractos interemit, qui & templi Ephesini libertatem nuper ab Alexandro ad stadium integrũ extensam ampliore termino circumscripsit, qui mansit donec religionis & asyli prætextu scelerũ licentiam & impunitatem antiquato Antonii termino Augustus est coactus reprimere, qui Heroi Iulio templum ibi fieri curauit. Vidit autem Ephesus, quod silentio prætereundum non est, crudelem Mithridatis verius quam nobilem de Romanis Ciuibus & Asia triumphum, recepit hunc ponti tyrannum proiectis Romanorum statuis, Ciuesque Romanos cõtẽpta religionis, & posthabita iuris reuerentia Dianæ templo extractos promiscue trucidauit, quod care stetit Ciuitati, Sylla Romani nominis ignominiam non segniter vindicante. Quanquam legerim, insuper Philippemenẽ præfectum, cuius hospitio Zenobus vsus fuerat, post crudelem in Chios perfidiam Ciuibus exosum & non nisi positis armis in vrbem admissum, insequẽti nocte cum asseclis esse interemptũ, exemplo & via ad libertatem reliquis Ioniæ vrbibus ostenso. Hæc fere sunt quæ sub Syriacis Regibus Epheso euenerunt. Miletus certe tyrannos interdum suos habuisse credibile est, cũ Timarchus ab Antiocho pulsus scribatur, Smyrna etiam alicuius nominis fuisse, quam Antigonus & Lysimachus à 400 annis vici magis quam vrbis speciẽ referentem ad eam restituit maiestatem, vt nulli Ionicarum vrbium facile cederet, vt quæ non dubitauerit sola fere Antiochi victoria sistere, qui Ionia tota potitus, Ephesi feriebatur, vbi Hannibalem vidit & Scipionem callida perfungentem legatione. Hoc autem victo Eumenes Ioniam totã Romanorũ beneficio fidelitatis donũ cepit obtinere, quæ capto Aristonico per M. Aquilium prouinciæ formam cepit assumere, In quo veterem Ioniç histori am terminabo.

Dio li. 47 ait Ephesi Dolabellam oppressisse Trebonium & Cæsaris ad statuam protecisse.

Plutar. in Sylla.

erat hic ex Ducibus Mithridatis.

Polybius
Strabo l. 14.
Polybius l. 17.
Liuius l. 34.
Vide Pergamena.

ANALECTA ANTIQVITATVM IONICARVM.

SECTIO PRIMA.

De sacris.

Tacitus l. 3. Martialis amphiteatro.

DIANÆ plurima, & summa veneratio Ephesi.

Huius tẽpore toto orbe celeberrimo molles cantantur honores.

Polyanus l. 6.

Arianus l. 1.

Huic tota aliquando fuit consecrata Ephesus.

Imo & tributa huic pendi decretũ ab Alexandro.

Thucidides l. 3.

Ephesia festa Ionibus communia choros ducentibus, Dianæ Ephesiæ sacerdotes Estiatores & Essenæ, id est, epulones & sodales dicti, qui per annuas vices cibo à vulgo alio vtebantur nullius priuati ædes intrantes.

Pausanias in arcadicis.

Strabo l. 14.

Milesii Appollinem Vlion, id est, saluti ferum vocantes venerabantur.

Alexand l. 6. c. 4.

Pæonici eidem nomen iidem dabant.

Natal Comes l. 9. c. 19

Smyrnæi nemeses peculiari cultu prosequebãtur.

Strabo. Idem li. 14.

Plutonio in specu ægri ieiuniis aliisque curabantur.

Calcidibus lucus imminet Alexandro sacer,

Vbi Iones cuncti certamina inibant.

Pausan. Atticis.

Mileti augustissimum Iouis templum.

SECTIO ALTERA

De re priuata:

Alexander l. 4. c. 23.

IN Ionia Mileti nisi ex Scamandri genere nemo regnabat olim.

Solinus c. 20.

Athenaus l. 2. c. 2.

Canibus in bello Colophonii vtebantur, fonte Achillis series Milæsii aspergebantur.

Turnebus l. 21. c. 15.

Tibiæ Asiaticæ ex loris.

Motus,

Horatius. Motus & ſaltationes Ionicæ celebres.

Athen. l. 12. c. 10. Epheſii ſciſſis vſi veſtibus.

Celius l. 7. c. 10 Mileſiæ præ reliquis fabulæ celebrabantur.

Strabo l. 14. Numerus Smyrnæ Homerus vocabatur.

Tertul. 9. de habitu. Mileſii oues tondebant.

Mileſia magno vellera mutabantur.

Virg. 3. Georgi. Tyrios imbuta rubores.

Athen. l. 3. c. 9. Forum cupediarum erat in vrbibus.

Idem l. 1. c. 3. Tabernæque obſoniorum.

Lib. 2. c. 7. Menſa tripes olim, & ſchæda dabatur eorum, quæ apponenda erant in cœna.

Lib. 4. c. 23. Singulis obſonatores ad emendum, coqui ad condiendum.

Structores ad menſam, artifices & curatores ad bellaria.

Lib. 2. c. 11. Bellaria primo loco apponebantur.

Lib. 3. c. 21. Vinum impoſita niue frigeta ciebant.

Lib. 15. c. 13. Macrob. c. 1. Coronæ ſecundis menſis dabantur quas ſicut & vnguenta repererunt Iones.

Plin. l. 7. c. 17. Ionum litteræ communes omnibus.

Athen. l. 12. c. 10, Cantatriculæ & tibicinæ à matutino vſque ad lucernas, tantum mercedem faciebant, vt tota nocte potantes nec orientem, nec occidentem ſolem videant apud Colophonios.

Suidas. In Aſia cythara trichordis inuenta.

Plin. l. 7. c. 56. & l. 2. c. 76. Sphæram Anaximander, hiſtoriam Cadmus.

Horologium Anaximander Mileſii repererunt.

Stobaus ſer. 123. Chii combuſtis cadaueribus oſſa in mortario contuſa cribro in mare ſpargebant.

Cętera, quæ Ionica concernere poſſent, Atticis reſeruata ſunt.

THOMÆ GRAMAYE SVÆ MAIESTATIS CATHOLICÆ ET PRINCIPVM ARCHIDVCVM COMMISsario, veterem Lydorum historiam officii & amoris ergo lubens meritò consecro frater fratri Ioannes Bapt.

IN qua Mæonios non contẽplabere reges;
Nec iuga qua Tmolus vestit Bacchante corymbe,
Nec vada qua radit fulua Pactolus arena,
Nec qua opulens ditat gemmis popularibus hiermus,
Littora, nec Cræsum, nec adustas sospite Sardos
Rege, & caupones Lydicos, patriumque lupanar.
Denique quidquid habent Halicarnassæus & alter
Trinacer è Xanthi non nemo annalibus hausit.
Non hæc in Lydicis nostris, Germano, iuberis
Aspicere effictos aliena voce relatus.
Sed mentem gratamque tibi memoremque tuorum:
Mentem compostas meditantem soluere grates:
Mentem qualis erat tibi, cum mihi musica castra
Phœbæasque aquilas lubrico sectarier aui,
Auctor eras, & fautor, opemq; operamq; ministrans.
Hinc tibi primitias genii ingeniique meorum
Iure fero, cui quæ possum poteroque facere
Debita cogor, in acceptis & velle referre.
Hanc tu quam dixi mentem, vt dicam, accipe vultu,
Vtq; soles placido, vtq; places solito, hocq; benigni
Munus vile animi, ex animo non munere cense.

CAPVT I.

Probatum à Turneso l. 15. cap. 23.

Causam nominis tertiam vide infra.

LYDIAM vel amplioribus olim descriptam fuisse terminis, vel inter Asiæ primas habitatam fuisse conuincit Asiæ ipsi subinde ab authoribus data appellatio, vt Asionum, quod lapsu temporis in Assiones legimus versum vocabulum. Arcadiæ autem nescio quare Lydiæ nomẽ assumpserit, nisi forte colonia. Mæoniæ, nisi á populis quiá Mane rege huius prouinciꝫ primo, illud mutuarunt, quod demum in Lydiam mutatum est ab huius pronepote, quæ plurimorum est opinio. Quorum alii ad Ludim Chami nepotem, alii ad Lud Semi filium hoc referunt, meliore forsan titulo. Hic Lydus Caris & Mysi Saturnorum vt sic dicam Asiæ fuit frater, de quo quia propter nomẽ & affinitatis istius per manus posteris traditum vestigium, nihil in Sacris voluminibus reliquum est, ad Græcorũ scripta nos conferemus. Quibus Manes, de quo supra mentionẽ feci, obscuris natalibus homo, factis suis generis humilitatem illustrasse scribitur, qui abducta ex Insulis vxore Callirhoe, Cotym genuit. Qui Haliz ducta, (vnde flumini forte nomen manet.) Atym sustulit & 3. Asium: vnde non improbabile sit Asiæ appellationem primo Lydiæ, mox continenti, demum tertiæ orbis parti obuenisse. Asio autem è viuis sublato vel certe foris agẽte, Atym integrum fuit regnum occupare & ad posteros transmittere, penes quos fuit vsque dum illud ex oraculo Heraclide assumpserunt, ad quos antequam venio libet præmittere celebratos aliquot Lydiæ reges quorum tempora exacte nosse nequeo.

Vide Ortelij Thesaurum.

Secapion de vitro.

Plinio l. 17. c. 36. menen, Herodoto manes, aliis masnes hic vocatur, Diodoro mena; idemque putatur cum Philonis mestiã Pausania maceri, Berosi Oceano, Amsi Osyride, & mizraim Genesis 10.

Ex moribus, qui Ægyptiis non sunt absimiles, originem quidam istam colligunt. Iosepho l. 1. c. 14. Mute scribitur Lydus etiam vocatus.

Genes. 10.

Quia tres istæ Gentes in eodem sane comedunt.

Herod. l. 1.

Ideo fabulantur eum Ionis & terra fuisse filium.

Diony. Halicar. l. 1.

Plebei Tulli filia.

Ideo fingitur Oceani fuisse filia.

Herod. l. 4.

Herod. in Clione.

CAPVT II.

Suidas ex Xantho historica.

INTER quos Alcimus est, qui summa æquitate populũ rexit, illius beneficio maxime quæ lon-

Stephano Alcianus vocatur.

 gam

gam pacem conſequi ſolent opes ei acceſſerunt,
Athen l.10.c.1.
Cambletes autem alius Rex longe aliter regni o-
pibus & vxore inſuper Saginæ & ventri ſuo litans,
Ælianus lib. 10. vt alterius hoc nomine gulonis meminit.
cumque vna nocte eam dilaniatam abſumſiſſet &
ſub lucem ex manu ſuæ dentibus habebat, depre-
henſa & mox, vt fit, diuulgata ſibi ipſi manus intu-
lit. A ventre ad Venerem quæ ei ſubeſt & eo nu-
Strabo l.13.
tritur gradum facio, Andramytes Lydis imperauit
& vicinæ inſuper, Myſiæ hoc potiſſimum notus
nomine, quod primus puellas conſtrauerit caſtra-
tisque ad ſuum adhibuerit miniſterium, dubium
Athenaus l. 12. c. 4.
an vt forma diutius ipſe, aut vt libidinis patientia
illæ fruerentur, melius profecto Arachne huius
Ideo fingit in Araneam verſa & cum minerua certaſſe.
Ouidius metam.
loci virgo, quæ ad aranæarum exemplar tegendi
Plin. l.6. c.56.
Suidas Arachmelum & animal ait ſignificare.
artem linumque & retia vti filius Closteres fuſos
Lucanus l. 3.
monſtraſſe dicitur, ea elegantia, vt omni Græcorũ
induſtriæ præferatur. Sed ne ignauiam regum lu-
xum interpetemur, mitiusque habitos proceribus
ob delitias de mentis ſtatu propemodum deiectis
Heraclites de politiis.
ſubditos, vno exemplo docebimur. Tyrannorum
oppreſſa dominatu regio Cymæ vindicem inue-
niſſe legitur, quod mireris, Fabri plauſtrarii filium,
quem domino cui operas debebat liberationis
precium ſoluentes ducem ad libertatẽ adſpiranti-
bus elegerunt, prçter Tyrannos latrones etiã aluit
Ideo Oceano natos eos fabulantur poeta.
& emiſit Lydia, interque alios Cercopes quos in-
ſignis nobilitauit improbitas magis quam vel Me-
Ideo in Sunios verſi finguntur.
Suidas in voce κερκώπες.
mnonis vel Lyſteæ parentum virtus. Hi verſipel-
les, fraudulenti, impii fruſtra monente matre Me-
lam Pygum (id erat Herculis nomen) cauerent, ma-
A Suniis eſt ei inſula nomen.
ria oberrantes in Pyrhecuſa inſula fatis conceſſe-
runt, & ne vile Lydorum nomen plane putemus
Tzetzis hiſto. 10. Chiliades 5.
pulcherrime diuerſa orbis parte occurrent colo-
Pauſanias in Eliacis precibus.
niæ, in Aſiam quidem Imolus rex Tantalum filiũ
miſit, qui in Phrygiæ locis ſedes fixit, Pelops huic
profectus cantatiſſimam Græciæ pene Inſulam à
Lydorum vocatur celebritas.
Plut. in Ariſtide.
ſe nominauit, vnde forſan Lacedæmone perman-
ſit ſacrificium, quo circa aram in Ephebos flagris
ſæui-

sæuiunt ad raptorum alii Dii sacrorum memoriā. In Italia porro, vt taceam Archipenā quæ Marzia auctore gloriatur, Tyrrhenorum origo Lydica ætas Arios regis filio vel vt alii Herculis. Illam autē diuersitatem vt conciliemus & grauissimi scriptoris fidem liberemus qui 505 annos ab Argone Heraclidarum primo vsque ad Caudaulem vltimum supputat, necesse est Siraclidarum exordium non ab Amphitrionis filio, sed ab Hercule Lybico sumere..

Solinus cap. 7. *Sostratus li. 2.* *Idem l. 2.* *Ex Iole.* *Hero. li. 1.*

CAPVT III.

Dicamus ergo Iardanum in Lydia regnasse ex Atys primi posteritate insignem libidinum propagatorem, adeo vt eius siue incuria, siue permissu filia Omphale rapta à vulgo ad locum, qui ex re impurus vacabatur, abrepta plebeia libidinē pati coacta est. Quod dedecus quanquam patre ob gentis consuetudinem dissimulate no segniter vlta est, post patris mortem ad regnum euecta. Ingenuas enim quotquot erant vno cum seruis loco concludi curauit, qui ex inde puellarum certamē appellatur. Ad hanc primi nominis alginam Hercules diuertit multis ab ea ob interfectum serpentem muneribus donatus, cuius petitione ipsa Ephesios vinxisse perhibetur, quæ postea in tantum formæ processit honorem, vt eius amori succumbens Hercules orbis dominatricē manum ad pensa conuerterit & dura ceruix spolia deposuit feræ crinemque mytra pressit & famulis stetit. Reginæ autem adulterii præmium Amazonis bipennem, quæ regium ex hoc insigne fuit, donauit. Tmolus huic maritus erat vxore nihilo sanctior, qui Arriphem puellam in Dianæ fano vitiare non veritus, præcipitio inde periit, à Theochymeno filio in monte, qui nomen retinet, sepultus, ex Hercule autem non vnam prolem sustulit Omphale inprimis Athonem vel Athim, cui ex ordine manus

Athen. l. 12. c. 4. *Ad Sangarim.* *Plut. in Theseo hac vult in Syria accidisse.* *Diodorus.* *Suidas in voce ἀφοράκεχρώτων.* *Propertius l. 3. & 10.* *Seneca actu 1. hippoliti.* *Plut. apophth.* *Idem de fluminibus & montibus.* *Fabulantur à Mercurio venditum iuxta oraculū debuisse seruire hoc ad posteriorem Herculem melius referri posset, Libies vocatur Lydis.* *Strabo l. 5. in geneis Itala videbitur.* *Secundum nominis.*

Asta-

Aſtani Pipinus Priſcus dantur, ſucceſſores vſque ad Athim iuniorem qui ex vxore Callithæa Choræi filia Lydum & Tirrhenum genuit tempore Solennis & famoſæ & illius 20 annorum famis, quæ Mæonum terræ incubuit, ita valida vt incolæ ad inediæ patientiam nihil non molirentur alternis diebus ieiunantes, alios fallendi temporis gratia aleis taliſque & teſſaris, quæ ingenuoſæ egeſtatis commenta ſunt, ſe occupantes, ſed cum ſe non remitteret ſteriliras nec regum patre mortuo duos caperet diuiſo bifariam populo, placuit ſorte experiri vtri manendum, vtri in coloniam abeundũ eſſet, exurit Tyrrhenus qui Męoniam Latias aduexit in oras pubem deditq; vocabula terris. A Lydo autem qui reliquus erat populus nomen nouum mutuauit.

Stephanus vrbem Attalydam ab hoc nominat.

Diony. Halicar. l. 1.

Contra Herodotum Athenæ l. 1. c 12. negat ſic repertas aleas fuiſſe.

Halicarnaſſæus.

Silius l. 4.

Tertium nominis.

Dardanum Italia ob fratrem & pepuliſſe & poſt agro in Aſia donaſſe eum ferunt.

Hæc omnia licet ad Atis primi proles referre.

Idem therybus vocatur Xantho.

Capvt IV.

HÆc vna eſt Athys vel ſi placet Herculis familia. Præter Atym autem Alcæus celebratur quaſi educatus à matre in regni ſpem & qui poſteritati regnum reliquerit vir bellicoſus Alcæus. Ab hoc Belus Ninusque & demum Argon deſcendit. Rex Sardinus primum quod eo regni ſedem tranſtulerit. Qui cum arcem muniuiſſet oraculo monitus puerum quem ex pellice ſuſtulerat, Leonem nomine, circumferre, ſique vellet arcem inexpugnabilem eſſe circumlatus eſt puer, excepta ea parte arcis quæ humana arte ſuperari non poſſe videbatur, & illa tandem poſt aliquot ſecula improuiſum Perſæ iter ſtrauerunt. Arce & Regia munitis facile erat virtutem factis extēdere, hoc quoque fecit Argon Moxo pręſertim comite, quorum audacia poſteris quodammodo liberam regni miſerit poteſtatem. Superatis ſi quæ reſtabant difficultatibus & Heraclidis confirmatum regnum vſque ad Candaulis tempora, quanquam Aſſyriis Medisque quodammodo paruiſſe negare non velim.

Guidio Linius, Apollodoro Agelaus, Palaphato Laomedon.

Suidas.

Herod. l. 2.

Aliis Meles.

Hinc traditum deum prodigioſo partu Leonem ediſſe.

Tretzes.

Suidas.

lim. Bello Troiano Lydii Troianis fauerũt & subsidio fuerunt, & nominatim Mostles & Antiphus Pylæmene irati Mæoniis præfuisse leguntur, qui sub Gigęa palude & Tmolo colentes à Priami partibus stabant.

Homerus Iliade 3. Strabo. l. 13.

CAPVT V.

HERACLIDAS vicina potentioris imperii mole obrutos non improbabile est, donec euersa Assyriorum Dominatione Ardyso integrũ fuit excusso iugo caput erigere & noua imperii sumere incrementa, Quæ res occasionem præbuit scribendi primum ex Heraclydis Ardysum Lydorum potitũ esse imperio, Quod Aliacti filio permanus dedit; post quẽ Meles hæreditatis iure idẽ cõsecutus est, quem alii Myrsilum appellant, hunc Candaules filius excepit homo impurus & deses, quiq; antiquum Regis gestamen Hippolitę Amazonis securum circumferre, dedignatus an grauatus nescio, vni ex satellitib' gestãdum dedit, omine manifesto, futurum vt à satellitũ vno olim feratur. Erat Candauli vxor forma præstans elegantia, qua cum solus frui non posset, parum memor mulierẽ exuta tunica verecundiam exuere & quod suum est quemque inspicere debere, Gygem amicum in penetrale aduocat, loco quo decubitura se cõferre, tempore quo se nudam marito solet exhibere. Sed quem spectatorem non obseruauerat sensit abeuntem vxor, dissimulataque in præsens ira postridie adiunctis familiariũ fidissimis Gygem accersit, nihil morantẽ, optionemque facit velitne Candaule sublato se & regno potiri aut continuo perire. Ancipiti metu agebatur iuuenis animus, placuit tamen Cãdaulis nece Regium pudorem expiari; factũ est & eodẽ ex conclaui, tempore & loco eisdem regis scelus admissum & punitum, coniugi fides læsa & sublata, regni ius ab Heraclidis ad

Eusebio.

regnauit 36. annos Anno 3188.

regnauit 14.

Herod l. 1.

regnauit 12.

Myrsilus. Plut. apophtegmatibus.

Hero. l. 1.

Hic etiam Myrsilius dictus Plinio, l. 35. c. 8. Iustinus l. 1.

Dascyli

Plut. proble. Symphosia decade 1. problecade 5.

Ob hanc felicitatem fabulantur eum annuli beneficio quo inuisibilis fiebat rege necato regnũ occupasse

De Gygis non Myda vt Plinius l. 33. c. 2. annulo Cicero tertio officio. Plato republ. 2. Tur 9. l. 6. c. 21 Suidas Philostra. in heroicis.

epithaphiũ Cãdaulis ab Agathia scripta exstat l. 1. c. 7. ex ig. græco 7.

Ffff Mer-

Mermnidas translatum & oraculo confirmatum cuius accepti gratia Gyges præter auri argentique immensam vim Delphis dicatam 6 pateras aureas 30. talentorum Pythiæ primum barbarorum reposuit, tumulum quoq; ex pellicibus vni tota regione conspicuum erexit, quarũ plurimos vt perpetuo iuuẽculis frueretur, castrauit. Arselim ex Milæo, quo adiutore regno potitus erat, inprimis coluit, Magnetem poetam & musicum tanti fecit, vt eius violati vindictam vrbis & agri populatione sumpserit, hæc fere priuata sunt. Bello autem non minus claruit ad fistularum tibiarumque concentus, castra mouens Mileto & Ionibus bellum intulit, Colophonem expugnauit, regnumque per Ioniam Troademque, quod Gygæum promontorium indicare videtur, extẽdit. Hæredem vt regni ita & in Iones odii reliquit Ardyem à quo Pritne expugnata, Miletus inuasa feliciter nisi Cimmerii sedibus suis pulsi Asiæ se infudissent, quos Halyates huius nepos Sardibus præter artem potitos Asia exegit. Idem Smyrnam & Clazomenas inuasit, Medis bellum quinquennale intulit, Milesiorum obsidionem vsque ad duodecimum annum protraxit. Sed cum segetibus ab exercitu eius succensis, Mineruæ quoque Assesiæ templum flamma corripuisset, ipsi tum forte periculose laboranti responsum oraculo non prius se responso vlteriore dignare, quam Deæ fanum restituisset, ita factum vt fœdus cum Milesiis & paulo post pax Trasibuli Melisiorum Tyranni fraude firmaretur. Templo autem restituto, restituta sanitas, cuius beneficii memor rex Apollini eximiæ magnitudinis pateram argenteam, aliamq; ferream compactilẽ spectatu dignam consecrauit, extat eius operosissimũ Sardibus sepulcrum à circumforaneis & meretriculis erectum, ambitu stadiorum sex prope lacum Gygæum.

* * *

Archilochus Parius in trimetris.
Plut. ptolem.
Vale. l. 7. c. 1. de oraculo ei dato quod pauper ætas esset beatior nomine ac laus.
Post Mydam Athenans.
Suidas Xantho.
Plut. apophte.
Pausan. in messeniacis.
A. Gellius l. 1. c. 11.
Polyænus l. 7.
Strabo l. 13.
Suidas.
Polyænus li. 7.
Herodi. l. 1.
Idem l. 1.
Vide Ionica.

Obiit anno 3302. reg. 36. sed Herod. 38.
Reg 37. annis velut Herod. 49.
Ante hunc Pater Sadiatten 12. annis regnauit.
Suidas ait eum ferem vitium intulisse.
Obiit anno 3404. reg 49. vel vt alij 57.

CAPVT VI.

Horatio Aliattius.
Alijs Halyattus vocatur.
Suidas.
Ausonius ex 53.
Tibul. li. 3. Ele. 3.
Claudius pane. probi & Gab.
Propertius l. 2. c. 26
Strabo lib. 13.
Herod. li. 1.
Hermog. de formis l. 1. c. 3.

ETIAMSI Pantaleon ab amicis regno destinaretur tamen quia patri gratior, Aliatti Cręsus successit. Adramittii & Bebii campi autem dominus rex mortalium ditissimus, nec mirum cum Lydiam riget aurifer Hermus, perq; eius culta dispumet rutilas diues Pactolus arenas, hæc flumina Cræsi opulentiam pepererunt, nisi quis ab eodem nouo more excogitata tributa respiciat, quibus iā tas opes congessit, nec minus bello clarus fuit, vt cui neruus belli esset idem qui est pacis ornamentum. Omnes cis Halim regiones eius dominationi accesserunt & præter Lycæos & Cilices Asiæ minoris populi omnes. Et quominus classe maria etiam tentaret, Biantis fecit admonitio. Sapuisset profecto Cræsus si æque Solonem ac Biantem audiuisset, qui ne tertias quidem felicitatis partes Cræso cedebat, qui se mortalium reputabat fortunatissimum. Iussit illum præterea vox facunda Solonis respicere ad longæ spatia vltima vitæ. Gratum se esse vno exemplo hic rex declarauit & memor cum Pamphaæ Pryenensi Rex factus currum argento plenum remiserit, quod ei sub patre argenti 30 minas donasset. Hinc ex duobus filiis alter mutus, alter nomine Athys ab Adrasto in venatione necatus, patris animum non parum vulnerauit. Olympi enim montis iuga aper crebra agrestim strage vastabat, ad quem premendum iuuenis cū popularium manu missus lancea ferę gratia missa frustrato ictu concidit. Cręsus tamen etsi vix biennio dolori temperarit tamē respecto hospitii iure Adrasto pepercit, cædemque expiauit, quo non contentus adolescens ipse sibi nequaquā ignoscens propria manu se confecit, supra tumulum, hinc duplicato dolore Cræsi felicitas peterbatur, cui modum & forte meram posuit Persarum potentia, quæ ad seria animum adiicere impera-

Hinc in paupere Diogene fingitur apud inferos agere è Seruus veste vt lucis Necromantia.

De Ephesiis & Ionibus à Cræso domitis & Pindaro nepote expugnato.
Vide Ælian. l. 3. c. 26. & nostra Ionica.

Alij id Pittaco tribuunt.
Polyænus l. 1.
Suidas.
Iuuenalis Satira 10.
Cic. 2. fin.
Ælianus l. 4.
Suidas paulo aliter.
Lucanus Galeo præuisum à Cræso somniante futurum vt filius ferro vulneretur.

Stobæus f. 46 ait Cræsum si populus tulisset Athym in regni partem fuisse assumpturum.

Val. Max. l. 1. c. 7.
Xenophon quod Assyrios iuuerit.
Herodotus belli causam dat cum Astyage amicitiam. Iustinus quod Babylonios iuuisset.

 bat,

bat, placuit tamen antequam cum Syro & Persis ad manus veniat, oracula explorare, inter quæ primas obtinere visum Delphicum, cui & munera omnem fidem superantia misit, quibus consecutus primam Delphis sedem & primas in petendo oraculo partes. Celeberrimum autem illud quo est elusus oraculum: Crœsus Halim penetrans magnũ peruertet opum vim, credebat bonus ille per opes illas Cyri regnum significari cum longe aliã oraculo mentem fuisse euentus rei comprobarit. Interim victoriæ spe lactatus Græcorum præcipuos sibi conciliat, bellum in Syrum instruit, prima in Cappadocia pugna æquo fere marte, alias alternatim, belli fortuna nunc penes Lydicos, nunc penes Persas fuit victoria, cum Græcorum auxilia promissa cunctarentur, nec citra periculum deferri posse pugna videretur, ex ciuibus aliquot Cræsus Græcanicis armis ornauit, cuius nouitate hastarũ scutis allisarum fremitu, scutorum splendore, Persarum acies perstricta in fugam se vertit, ita vt Cyrus tridui indicias pacisci cogeretur. Alias Cyrus viso quod Lydi ex equitatu suo magnos spiritus sumerent, camelis in prima acie collocatis, quorũ odorem equi non ferunt, ante prælium victoriam obtinuit. Cum autem fugam Cræsus meditaretur, nec de modo satis perspiceret cum tergo fugienté hostis insisteret, ingentem lignorum struem comportari imperat, & per noctem hoste nihil sentiente, cum peditibus elapsus, aurora appetente per equites iussit ignem lignis immitti, cuius interiectu à persequendo Cyrus impediretur. Cum autem Sardes, quo se Cræsus ex fuga receperat, arcta obsidione premerentur, nec auxilia Græcis præstarent, aliis ipsi bellis implicati Cręso animus minui debuisset, sed cum pertinacius ad tolerandam famem comparare viderentur interimq; tempus labi, Cyrus ad ingenium redit & quidem lignis plurimis simulachra Persam milité referentia imponit.

Videbitur in Delphicis & numerantur ab Herodoto.

Xenoph. lib. 2. Cyrop. ad Crœsum Assyrius 10000. equitum, centaurorum 4000. misisse in Cyrum pugnantibus.

Tertul. apolo. 21.
Cic. de diuinatione.
Xenop. li. 7. Cyrop. aliud habet oraculum.

Iussus ab Apolline.

Hermogenes de inuentione lib. 2. c. 4.

Polyænus l. 7.

Herodotus ante Sardes hanc pugnam initam & Lydos equis desilientes victores fuisse primo, Persas tandem.

Herod. li. 1.
Vnius tantum in Cappadocia pugna meminit vbi æquo marte pugnatum, postquam Cræsum Sardes redisse Cyrum præter spem secutum.

prædictum Delphis.

ponit,impoſita per noctem arcis mœnibus cũ igne admouet,ipſe cum ſuis ſuperiorem vrbis partem aggreſſus, Cumque acriter vtrinque pugnaretur ex Lydis aliquot ſimulachris viſis arcẽ teneri putantes clamore ſublato in fugam aguntur. Cræſus ad arcis defenſionẽ cum aliquibus procurrens, ciuitate capta, deluſum ſe animaduertit. Arx loci genio munita tolerandę obſidioni commoda credebatur,nec occupanda niſi eadem quæ ciuitas modo præcepit,itaque Cyrus obſeſſorum affines vinctos in conſpectu adduci, præcone clamante: ſi ſe dedant ſaluos hos fore, ſin alias iugulandos, fidem ſuperabat pietas & plus aliquando valebat ſanguinis communio,quam regis inanis vmbra, ſe dedũt vitam & veniam merentur. Sibi ſuiſque affinibus in hac expugnatione Cyrus edixerat. Cræſo parcendum, ſed fruſtra præualente militũ impetu,iam enim in eum ſed ignoto latentem habitu enſis ſtringebatur, niſi filius qui ſupererat conſpecto patris periculo naturalia vocis impedimenta rupiſſet Cræſum eſſe clamãs, & vt patri parceretur orãs,Ita ſeruat⁹ eſt,ſed vt ignominioſius moreretur & reuulſis alis riſum Perſis exhiberet,pyram enim Cyrus adornari præcepit, vt morituro & mortuo Crę̃ſo idem lectus strueretur,quo conſcẽſo tum primum Solonis memor,qui neminem ante funera beatum dixerat, ingemuit & exclamãs, huius gemitus cauſam per interpretẽ edoctus Cyrus,reſtincto rogo non vitæ tantum ſed & regno voluit eſſe ſuperſtitem,omnique ſuorum conſiliorum voluit eſſe participem. Sic pollentem Solio regem victoria Cyri ſtrauit & mox nouo lenitatis genere nouæ reſtituit dignitati.

Hero. non hoc modo arcem captam ſed à Mardo quodam qui loco vbi inexpugnabilis videbatur cum paucis aſcendit.

Seneca l. 7. controuerſia 5.
Vale. Max. l. 5. c. 4.
Solinus c. 7.
Ci. l. 1. de diuinatione.
P. Meſſias l. 1. c. 31.
Cteſias eum ſæpius ligatũ ſemper euaſiſſe.

Prædicta regni Lydici mutatio cum Cam- in cunis loquentibus,

prædictum à Pythia

Idem ſignificat ſe filium Cræſo in cunis loquentem vult Plinius.

Lucanus gallo
Seneca de tranquil. c. 11.
Auſonius Ludo 7 Sapientium
Seneca l. 2. controuerſia 5. eum vinctis poſt terga manibus ad tormenta ductum
Plut. Solone
Seneca c. 11. de tranquillitate
Claud. l. in eutropium

Anno 3417. regni 14. ætatis 49.

Ideo fictum eum cathenis aureis à Cyro vinctum id eſt honore affectum vt Dio in Claudio.

CAPVT VII.

TABOLVS Perſa Sardibus præpoſitus, Pactias Gazæ Orphi, cuius fiducia breui rebellionem

Hero. li. 1.

lionem molitur, quē & totam gētem Cyrus Masaraduce, Cræso authore, ita mulctauit, vt cauponariæ operam dare, Cytharæ positis armis vacare, genio & Veneri indulgere cogerentur ita breui factum vt Martius populus cum moribus animū & vires mutaret. Cū autem Sardes persæ depopularentur nec Cræsus ciuibus suis posset succurrere egregio commento Cyrum induxit, apibus Lydicis parceret, non iam Cræsi illas esse sed Cyri, non Lydorum sed Persarum, frustra itaque & inconsulto rapi quæ propria sunt, & quorum contactu persica virtus facile posset labefactari, obtinuit hac arte callidus hortator, ne Lydi extrema paterentur, qui non apud Cyrum tantum sed & Cambysem magnæ fuit æstimationis. Æstimata paulo post iunctis Mysis & paucis aliquot Lydia & compulsa pendere quotannis quingenta talenta magno regi. Cui præpositus Orætes ex leui Mithiobatis exprobratione Polyratem Samiorū Tyrannum, à quo nec verbo nec facto læsus fuerat, per insidias euocatum cruci affixit. Cambysēque mortuo Mythrobatum non dubitauit, vnà cum filio neci dare, quod non ferens Darius per Bagæum, Bagæus per corporis custodes eum Sardibus obtruncant, eiusque in locum paulo post inde discedens Artaphernē fratrem constituit, qui gnauiter prouinciam suam tutus est, Quo tempore fuit Pythes quidam, Ionio auro ditissimus, cui aggerendo solus & totus incumbebat, in egerendo & purgando vniuersorum ciuium opera abutens, huic ex itinere redeunti vxor mensam auro gemmisque instructam apposuit, indignanti exprobrans quod horum studiosus ciues ex agris euocaret, hoc commento permotus quintam tantum ciuium partem assumpsit, reliquos ad campos, hortos agrosque ablegans. Hic Dario auream platanū vitemque donauit, Xersi eius filio 40000000 Daricorum, minus 7000, inde exiguam reportās grati-

Volaterranus

vide Persica.

Hero. l. 3.

videbitur in Insulis

prædictum ab Amasi & Somnio quo viderat filia, eum in aere à Ioue lauari Sole iungi

Herodo. l. 5.

Plut. de virtutibus mulierum

Cælius l. 19. c. 18.

Herod. li. 7.

Idem l. 7.
Simile refert Seneca de Oebare 3. de ira c. 18.

gratiam. Nam cum ex filiis natu maximum ad ſenis ſolamen immunitate militiæ donari vellet, iratus Rex illum ipſum quem præoptabat filium diſſecari præcepit, partibus hinc inde qua transeundum erat exercitui ſuſpẽſis, cuius rei dolore pater monumentũ ſibi extruxit, ad amnem vicinum pythopoliten aditu omnibus etiã vxori interdicto, mandãs cœnam ſibi lintri impoſitam per amnem demitti tantiſper, dum linter cibo intacto monumentum perueheretur. Ita bonus ille vili ſolitudinis genere mortem in ſepulchro expectauit.

Herod. li. 5.

Interea Artaphernes impulſu Ariſtogaræ Mileſii regios exules claſſe 200 nauium reducere parauerat, & Megabathen ei præfecerat. Sed res ex leui cauſa, diſſenſione nimirum Ariſtogaræ & Megabatis ob Scylacem ignominioſe vinctum, parum feliciter proceſſit.

Iuſtinus l. 5. Suidas. *Vide Ionica.*

Circa idem tempus Hyppias tyrannus ad Artaphenem Sardes venit ab eoque receptus eſt, fruſtra renitentibus Athenienſium legatis. Qui antea eodem venientes terram & aquam more Perſico Regi offerentes amicitiam cum Artapherne inierant. Hippiam cum ille conaretur in patriam reſtituere Græcis rebellandi occaſionem dedit. Quam auxit Ariſtogara ad Græcos legatio, qui à Spartanis reiectus, ab iis receptus 20 nauium auxilia impetrauit.

Quibus fretus inoffenſo itinere Sardes petit, capit, incendit, domibus quæ vt plurimum erant arundinateæ flammam ſubito corripientibus. Sola arx quæ valido Artaphernis præſidio tenebatur immunis fuit, vnde concurrentes Lydi & Perſæ Iones in fugam verterunt, & Epheſum vſque proſecuti vicerunt. periit in conflictu inter cæteros inſignis Eretriorum Dux Eualcides & poſt pugnã

Herod. l. 6.

Athenienſes Iones deſtituerunt, deinceps Ionico bello Artaphernes Dux primarius præfuit vario euentu.

C A-

CAPVT VIII.

Herod. l. 7.

XERXES famosam illam in Græcos expeditionem cogitans, Sardibus diu moratus est, vnde in omnẽ gratiam suos dimisit caduceatores terrã & aquam petituros. Lydis eo tempore præfuit Artapherius filius, cui successisse Pisuthnem puto, illum Samiorum supplicum receptorem Dario notho rebellem, cuius victi Satrapia Tissapherni data est, qui non Lydiæ tantum, sed & Ioniæ & maritimis Asiæ cum pôtestate præfuit, ad quem Alcibiades contra patriam bellum, nõ gregarii militis opera sed imperatoriis virtutibus promouens, confugit, Timea Agidis vxore vsus mediatrice. Darius iam ante cum Spartanis fœdus inierat siue inueterati in Athenas odii memor, siue metuens ne Lacedæmonii victis Atheniensibus in se arma transferrent. Alcibiades à partibus Spartæ stans videns res à se bene gestas, plus sibi inuidiæ, quam gratiæ conciliare Tissapherni se insinuat & facile: quia comitate & eloquentia insignis in cõciliandis amicorum studiis valebat. Accedebat ætatis flos & formæ splendor, sub quibus morum vitia latebant, persuadet itaque Tissapherni parcius Lacedæmoniis auxilia mittere, donec ipse à ciuibus suis aduocatus est. Pristinæ dignitati restitutus, tũ Agesilaus Lydis imminere, delicata Persarum corpora contemnere, acrius insistere, classe noua diuites & hostem vix metuentes vix noscentes, pace longa agros populari, omnes etiam reuersus, Alcibiades Asiæ ciuitates ad deditionem cõpulêre. Darius tot vulneribus Græcorum dolo acceptis Tissaphernem rem male petere obseruans, reuocato filium iuniorem Cyrum substituit, qui Lacedæmonios auxiliis opibus in spẽ prioris fortunæ erexit, & milites Alcibiadis securius populantes & predæ dulcedine sine insidiarum metu palantes repentino aduentu oppressit, tantaque

Oblatum hic Regi prodigium, mula enim mulum ancipitis sexus genuit, quo tamen nihil territus Rex iter ingressus est.

Ctesias.
Thucydides l. 1.

Iustinus li. 5.

Thucydides l. 8. 3. diuersa cum Lacedamoniis recitantur pactiones.

Xeno. l. 1. histor.

Polyænus li. 2.

Sic Iustino. aliis legitur Cyro Tissaphernem comitem aditum.

cędes

Plutar. & Æmilius probus in Themistocle.

cædes edita est, vt plus vulneris hoc vno prælio Athenienses ceperint, quam omnibus aliis dederunt, tanta desperatio vt ex continenti Alcibiadũ copponę commutarent, arbitrantes se nõ fortuna belli sed imperatoris fraude superatos. Sed conon nihilo fælicior, cum primo Senes & impuberes postea etiam seruos amasset, duobus præliis à Syro superatus vix hostium manus fuga, vix ciuium irã exilio euasit. Interim Darius fatis concedit, Cyrus cum fratre de regno disceptaturus clam vndique contrahit auxilia, Clearchus exul Spartanus, cuius opera Thraces debellauerat, inde militem conscribebat 10 Daricorum milibus, Aristippus Thessalus domestica seditione pressus accepto 6 mensium stipendio 4000 eidem alebat, Sophæretus Stimphalius 10000 grauis armaturæ, Pasio Megarensis 700, Socrates Acheus 500, Xenias 4000 proximusque Bæotus 11500 grauis item armaturę & 500 expeditos ducebat specie in Pisidas & Thissaphernem, reuera in Artoxersem Regem. Nec miremur tot asseclas, præmia erãt quæ viros excitabãt, pediti enim equũ, equiti currum, cui prędia essent vicos, quibus vici vrbes, omnibus argenti non numerum sed pondus pollicebatur. Humanitate insuper summa erat & dignus regno si fortuna fauisset. Doceat hoc vnum quod toto belli tempore nemo ab eo desciuerit, à fratre innumeri comem sese omnibus exhibebat, exules Milesios recepit, Clearchum, Aristippum, Lysandrum, cui & hortum consertum consitumq; ostẽdit Sardibus, mirantiq; proceritatem arborum dispositosque in quincũcem ordines, suum hoc opus esse dixit, suã descriptionẽ manus illas nitidulas humũ subegisse, vestem ita comptulam labores tulisse. Iam vt ad publica redeam Cyrus promoto agmine per Asiam Ciliciamque Megaphernem aliumque insuper de insidiis suspectum interemit, cum Artoxerse congressus post multarum stragẽ fortiter

Plut. causam belli vult quod Cyrus patri regi primus nasci

Xenophon l. 1. de Cyri expeditione.

Plut. in Artexexe

Ionia Satrapum

Plut. apophtegmatibus

Xenophõ l. 5. memorabiliũ

Cic. de senectute

Xenophon vbi supra

Xenophon l. 1. de Cyri expeditione.

titer pugnans plebeia manu opprimitur & cum eo (vnum Ariæn absentem excipio) omnes familiares, quod ad laudes eius facit, & amici, huic surrogatus Thissaphernes in quem est illa Spartanorum & Agesilai celebris expeditio. Sed rex credens defectione eius doloque cæsos Persas, euocatum paulo post Babilonem necat, Tithrauste substituto vel Ticabaro, qui Cononem in vincula coniecit cui forsan Orontes successit, & ipse non infeliciter Tmolo monte occupato rebellans, potitus haud contemnenda victoria ab Antophradate semel circumuentus nuntios in omnē partem dimisit, qui Mercenarios cras exspectari ab Oronte spargerent, postridie plerosque ex suis Græcanico more instruens suspicionem fecit hosti eos de quibus relatum fuerat aduentasse, timidumque in fugam conuertit.

Plut. Artax. Iustinus l.5. vide Persica Iustinus l.7. Probus in Conon Plut. Agesilao Xenophon. 3. histor. si caput præcisum. vide Phrygia Probus in Conone Polianus l.7.

CAPVT IX.

Quo tempore Alexander ad orbis imperium proficiscebatur, Spitrobates Lydiæ Ioniæq; præfectus cum Rosace fratre in pugna ad Granicū interempti vacuam victori reliquerunt prouinciam & propugnaculum orientis Methrenis præfecti proditione Sardes cepit Lydos tamē omnes suis legibus viuere permittens, quibus post ipsius mortem demū Mænander præpositus est, & Sardium arci munitissimæ, vbi thesauri asseruabantur à Lysimacho Theodotus custos datus. Quem cū Seleucus obsideret nec ob loci naturam & munitionis firmitatem expugnari arte humana posse videretur, proclamari iussit Seleuc⁹ Theodoti percussori 100 talentorum mercedem, Quæ pecunia animos plurium ex præsidiariis irritabat & præfectum se intra domesticos parietes continere præ metu coegit, Quod ipsum cum ciues moleste ferrent quasi sibi non fideretur inops consilii Theodotus

Dio. l.17. Arriano Mithridates vocatur Lydiæ præfec Curtius l.2. Diodo. ab hoc Lydiam traditam dicit Idem l.3. Iustinus l.13. Polyænus l.4. Nicator

Polybius l.8. dotus Seleuco portas aperuit, eandem arcē quasi rebellioni oportunam à Syris deficiens Archæus occupauit, proditione Cambyle & Bulidis Antiocho traditus, & maximo affectus supplicio, *Liuius l.43.* Eandem quoque Mytridates & Ardis cum exercitu præmissi sed victo & supplici Antiochoo iure belli ablatam, præmii loco Eumenis adiecerunt, *vide pergamena* regno Romani cum tota Lydia ad quos licet variis finitimorū incursionibus vexata sub regibus Pergami Rursus deuoluta est Attali testamento, possessa victo Aristonico ab extra aliquoties ponticorū *Appianus Mithrida* & Mithridatis potentia. Sed Luculli Sileæ Pompei victoriis recuperata Asiæque prouinciç ascripta.

ANALECTA ANTIQVITATVM LYDICARVM.

Alexander l. 6.c. 4.
Pausanias Achai
Vergilius 4 Georgi
Plut. problem.
Xenophon. 4. Cyropa.
Plinius l. 7.c. 56.
Calius l. 20.c.14.
Herodo.l.1.
Idem
Plinius l. 7.
Iustinus l. 1.
Polido .l. 3. c.16.
Strabo l. 13.
Herodotus.
Suidas
Strabo l. 7.
Vir. 8. Æneide
Iustinus l.1.
Lucanus l. 3.
Seneca Tebaideos at 4.
Boemus l. 3.me,10
Seneca
Theocrytus Cyd. 12.
Athenaus l. 12.c. 10.
Herodo.l. 1.
vide historiam
Ælianus l. 4.

LYDII sub Lymii nomine Apollinẽ colunt.
Artes Calai f. magnæ matris mysteria Lydos docuit.
Reges suos in alme obseruabant.
Qui Hippolites hipemen circumferre solent.
Pellices suas in bellis circumferunt.
Lydios modulos Amphion monstrauit primus.
Lydixilas ab aliquibus inuenisse putantur.
Itemque tesseras temporis fallendi causa.
Primum aureum & argẽteum numum cuderunt.
Linum eiusque vsus varios Arachne monstrauit.
Cauponas primi instituerunt.
Institoresque primi fuerunt.
Thera Lydorum regia fuit olim.
Postea Sardes Lydiæ caput habitæ.
Ferculum Lydicum sanguine & variis escis constabat.
Lydus serui nomen posteriori æuo.
Alias enim Lydica gens bello præclara fuit.
Antequam à Persis ad delitias damnata esset.
Patitur ab auriferis tellus exire metallis Pactolũ,
Qui trahens opulenta vada iucundat auro rura.
Vbi non vilior Hermes rutilante iuxta decurrit:
Et nota Bacho Tmolus attollit iuga.
Lydius lapis quo verum ab adulterino auri secernitur.
Lydii in crinibus aurum gestauerant.
Tunicæ pallia superimponere & cothurnis calceari iussi.
Filiæ vulgato corpore dotem corrodebant.
Apud Sardos ignauię pæna & otii ratio redditur.

Fistu-

Gellius l. 1.c.11. *Capitolo.l. 2.vari.* *Plut.politicu*

Fiſtulatores & fæminas tibicinas in acie habebāt.
Lydius thonus contra nimias curas & animi tædia
Adoleſcentibus ideo ſubtrahendus·

Silius l. 4.

Tyrrhenus Inſueta tubæ monſtrauit murmura
primus
Gentibus & bellis ignaua ſilentia rupit.

Tertul.de pallio.

Togæ apud Lydos vſus à Pelaſgis.

Petronius Satyrico

Lydus veſtifluus, id eſt, fluxas veſtes habens.

Plinius l.7.c.56.

Inſecunt lanas eleganter alioſque idem docuerũt.

Idem l. 31.c.10.

Nitrum in Lydia optimũ, q. maxime friabile, minime ponderoſum.

Herodo.l.1.

Sella iuxta lectum poni ſolita, cui vt quæque exuitur veſtis imponitur.

Plinius l.7.c.56.

Gyges Lydus picturam ex Ægypto primus mõſtrauit.

Herodo.l. 1.

Probro eſt virum aut mulierem nudam conſpici.

Plut ad Apollonem

Lugentes Lydi ſirobibus ſe abdunt.

Suidas

Tybiis obliquis circa aras canere, in luctum Mydas inſtituit.

REVERENDISSIMO CAROLO A RODOAN BRVGENSIVM ANTISTITI.

ET tibi, Brugarum Antistes Amplissime, magni
Parua animi testis Irudia venit vrbe Papyrus.
Vrbe qua amat, tibi qui redamas, tituloque mereris
Multiplici, venit acta Phrygum veteresque recensens
Mysorum populos tibi consecrata papyros.
Non ideo quod facta Phrygum, & veteres mereantur
Mysorum populi, te perlectore probari
Ne Belros antiquum nec Hyacinde fabula nati
Auritusq; Mydas, nec Imoli obscæna propago,
Nec Pelopis dolus aut pueri miserabile fatum
Neo Satyrus nec sceptrigero cultore Celanæ.
Denique nec Telephus nec opes aut regna minoris
Regibus Attalicis Asia concredita, tanto
Sperarunt Censore legi, aut fore digna patrono.
Nec sunt digna quidem: nisi tu digneris, ab illo,
Sumere testem animi vilem, ceu dico, papyrum
Cuius & Affines nosti & genus & puto nomen
Deuotumque tuo, commendatumque fauori,
Qualis erit semperque fuit, qualique potentem
Oro Deum, bonis aspiret conatibus, & te
Incolumen Magna Flandrorum hospitet vrbi

Cal. Martiis Anno 1603.
Reuer. Tuæ Illust.
Cliens Io. Bap. Gramaye

C A-

CAPVT I.

Plinius l. 5. c. 32. Ptolomeus tab. Asia prima. Strabo l. 12. 7 Claud. 2. in Eutro. Sonaras tomo 8. Cic. in Oratore. Sil us l 8. l Claudianus. Herodo. l. 2.

x Dio. l. 18. Phrygia maior vocatur qua ad hellespontum.

Iosephus Tygramanes vocat.

Strabo ex Thratia eos venisse putat.

probat Turnebus l. 9. c. 18.

REGIO hęc vt plæręque aliæ in maiorem diuisa & minorē, quæ Hellespontię x & Epicteti nomine celebratur. Cuius varii populi olim 7 gēs vna fuere appellata Phryges communi nomine, Thorgamei etiā à primo terræ Saturno, 8 Bryges antequam in Asiam appellerent, Treni etiam & l Menies. Antiquissimi autem hominum diu crediti longa cum Ægyptiis contētione fuerunt, donec puer vberis expers in Phrygiam primū laxauit murmura vocem, Belros clamans quod Phrygiæ panem sonat. Ideoque minus mirandum si tam portentosa fabularum narratione vetus huius gentis permixta sit historia, q̄ tamen nos quo ad fieri poterit integritati restituemus. Ante Deucalionis diluuiū o Nannacus his locis imperasse legitur, de quo responsum popularibus oracula dederant, de vita boni Regis percūctantibus, futurum vt eo mortuo omnia perirent, inundationem autem futuram præuidens Rex omnibus in templum vocatis supplex lachrymis suis prouerbio locum fecit. Terram deinceps à Gigantibus occupatam secundus Cretensium Rex Typhone qui latronū princeps erat superato purgauit, suæq; adiecit dominationi, vnde & p Corybantes & Curetes hinc in Cretā venisse putantur. Deorum in Phrygia frequens mentio est, cū Minerua Alcidam feram igniuomam ibi interfecisse legatur, Palladiique Casus z Pessinanti nomen indidisse, Iouis item Mercuriique hospitium Philemenem & Baneidem commendassent. Quod ab his concessum cæterorum extollebat in hospitalitas, vnde & digni habiti sunt qui horum sacris pręficerentur, & cum aquarum violentia vrbes integræ abriperentur, quod hi montana insidētes pæne soli euaserint Deorum attribuit gratitudini antiquitas

Claudianus vbi supra Ezechiel 27. rudes barbarique dicti Phryges notantur.

o Stephano Annacus vocatur aliis Cannacus

Suidas in voce Nannacus

factum anno 2260

Diodo c. 15. de Insulis

p Idē Iuppiter appellatur a Poetis factumque id videtur circa annum mundi 2400.

8 Plut. de ore orbis Luna.

Amazon cognominatur

8 vide de hoc Troiana

Dio. l. 4.

z Herod. l. 1.

Hinc fabulantur eos in arbores, quercum & Tiliā versos, Phryges autem in stagnum.

tiquitas

Ouid. l. 8. Metamorph.
Arist. de Cælo.
8 Strabo l. 12.
Pephanus.

tiquitas Adrasteæ quoque Nymphæ memoria est quę armata flagello in scelus se vera in omnes animaduersione tẽplo & fabulæ & vrbi inter Priapũ & Parium nomen reliquit.

Nemesis græcis est Ioua & necessitatis filia cui Ægyptii locum supra lunam assignant.

CAPVT II.

Strabo. l. 10.
Idem l. 14.
Stoba. ser 51.
Plut de flumini l. 9. ex Timolai li. 1. rerum Phrygicarum quæ pau'o aliter commemorantur à Demostrato a Rameo.

VT præterea diuersas in Phrygiam ex Thracia ab Argiuis aliisq; ductas colonias, Ex Regibus antiquis fuit Adrastus cuius facũdia abiit in prouerbium. Itemq; x Mæander tempore quo cum Pessinontiis bellũ gerebatur, qui dubio euentu pendente belli fortuna Deos precatus, voto addito se immolaturum quicquid victori primum occurrisset. Is fuit Archelaus filius parenti gratulatum occurrẽs, quem, nulla interiecta mora, pietate pietatem vincens, ad aras affines mactauit. Sacrificii autem atrocitate in dies cruciatus, in flumen, quod prius ex re retrogradum vocabatur, vbi errãs ipsa suas decipit vnda vias, se præcipitauit, nomine ipsi communicato. Similia fere de z Sagari fluuio qui prius Xerobates, & h Scamandro qui prius x Xantus dicebatur referunt historiæ. Inter Reges autẽ Antiquos a Masdes nominatur cuius admirabile ingeniũ & i opera in prouerbium abierunt. Et Argonautarum tempore 8 Peleus Herculi infestis armis Troiam petẽti 7 subsidio venisse memoratur. Quo tẽpore x mollis pueri famosus amore ardor Herculem Colchos abire non permisit. Hũc socium expeditionis Colchicæ assumpserat, cumque forte maiori maris impetu remus eius labefactaretur cum puero in littus Phrygium descendẽs de alio aptando curabat. Interim sitiens puerum cum vrna ad flumen dimittit, sed cum ripa altior esset quam vt stans haurire posset, in pectus procumbenti vas è manu labitur, cuius mox retrahendi gratia se promittẽs, præceps in flumen ruit. Huius demum non comparentis dolor Herculem ita inua-

7 Hi Tralles ædificarunt.
Huic tribuunt aliqui quæ nos Deæ supra tribuimus.
x fuit Cercaphi, & Anaxibiæ filius.
fabulantur eum à Matre Deum quæ Pessinunte colitur in rabiem actum.
5 de hoc aliter vide Troiana.

Prop. l. 2. c. 34.
z Plut. c. 12. de fluminibus
h idem l. 13.
Plut. de fide.
x Erasmus in Chiliadibus
8 Dares.
7 Phrygius.
Pindarus nemeorum od 3.
Prudentius l. 1. in Symmachum.
Alii in Mysinum legunt.
Vale. Flacc. l. 3. argonauticon.
Prudentius.

a Aliis Mares vocatur.
anno 2678 aut circiter
x Hylas hic vocabatur Theiodamantis filius de quo vide Theocriti commentatorem.
fabula cum à nymphis raptum.

Iuuen. satyra 6.

inuasit vt relictis Argonautis nō erubuerit in Mysiæ siluis oberrans pereuntē quærere cælebs, multumque quæsitum non reperire.

CAPVT III.

Circa eadem fere tempora Tantalus quidā 8 Imoli Lydiæ Regis ex Plota nympha filius his locis resedit, homo *l* luxuriosus, loquax, futilis irreligiosus, adeo vt ingens ille Sipyli aliarumque vrbium euersor terræ motus ipsius vitio adscribatur. Auaritiæ *f* autem tantum deditus fuisse traditur vt genio defraudato corpus languere sineret & deficere Ita quęstui suo studens vt templa Deorum spoliare, sacra imminuere non dubitauerit, vt minus mirum sit si male actorum *a* conscientia ita grauatus fuerit vt nullo se loco tutum fore arbitraretur. *b* Filium Pephilopem immolandi mētem habuisse videtur nisi dii facinus detestantes mature puero consuluissent, brachio interim ablato eburneum substitutū est quod exinde Pelopidarum mansit insigne. Ganymedem Trois filium Minoi rapuit eius Mensæ & Veneri seruiturum, quæ bellorum genti vtrique materies fuit, ipsi fugæ & demum *a* exilii occasio. Donec tædio mortuus sepultusque ad portum *z* qui ab eo nomen habet. Huius filia Niobe traditur portentosa vtriusque sexus liberorum fœcunditate illustris, Qui, inuidia aut metu Iuuenū nescio, vna omnes die sagittis confossi perierunt. Quem casum animo plusquam virili extulisse monumenta loquūtur. Pelops præter hāc Tantali vt diximus ex Taygeta filius more tum recepto Adolescens peregrinationis studio tenebatur. Erat illo æuo Oenomaus Elidis & Pisarum Rex qui oraculo doctus se à genero interficiendum, cum filia Hippodame multorum procorum ambitione sollicitaretur iis curule certamen proposuit fretus equorum velo-

Tzetzes, hist. 10. Iliadis

Athe. l. 7. c. 3.
Luci. de sacrif.
Strabo l. 1.
Hyginus c. 82.
Cornelius Gallus.

Euripedes in Oreste.

a *Cic. 4. tusculana.*

b *fulgent l. 2. fabula 17.*
c *Senec in Thyestem*
d *Ouid. 6. Met.*
f *Pindarus olim in Hiero.*
a *Isacius.*

Hinc fabulantur eū Diis ad conuiuium vocatis apposuisse epulandum
Vide Troiana. Fulgent. fab 18.
Herodo. L 1.
a *Suidas*
z *Pausanias in eliacis prioribus.*
Herodo 5. filiosi.
Homer. 12. Hesiod. 20 aliis 7. Decadib. 14 promiscui sexus.
a *Tzetz. chil. 5 hist. 341 nomin.*
Sepoc. Hercula 2.
Siren. actu 2.
g *Alii Matrem eius, Plastenem volunt.*
Cic. 3. tuscul.
Vir. 3. geor.
Cassiod. l. 3. variarum epa 51.

Lucianus in dypsadibus Æthonem eius Patrē vocat idem Draconus pro Plota Plutum legit Pausanias Iouis filius appellatur.
f *Inde eum sitis cruciari, & fame in mediis aquis & mensa fabulantur.*
Boet. l. 3. metro. 12.
Seneca Oetai & furentis actu 3 Virg. in 6 à furore eum prohiberi ne edat.
Homer. Iliad. λ aquam à sitiente ait fugere, ita vt typus hominis auari ac Horat. & Petronio ponatur.
f Hinc Pindarus fingit eū nectar & ambrosiam furatum suis communicasse.
Hinc fabulatur Ouidius saxum eius capiti impendere.
Hinc aquila vocatur Horatio lib. 4. od. 4 & locus strabonis Harpagium.

a *fabulseam Latona qua geminos edidit se prætulisse.*

Hinc ab Apolline & Diana necati finguntur. Hinc in saxum mutata fertur Ouid. 2. de Ponto.

Alii Hippodamia.

Pindarus ode.1.olympio-rum & 9.

citate, quibus pares non fore existimabat, victori premiũ filiæ matrimoniũ statutũ victo pæna mors Ita temeritate iuuenili an amoris vehementia, quã puellæ forma cõcitabat, nescio, præditũ se in certamen offerentes victi necatique sunt. Pelops sibi diffidens ad dolos conuertitur Myrtilumque aurigam pollicitis corrumpens effecit vt Oenomai plaustro infirmos axes subiungeret. Ita dissoluto curru victus lapsusque Oenomaus, aurigam deuouens generumque vltionem rogans exspirauit. Sic venit in Phrygios Hippodamia sinus, Pelops regno & coniuge potitus, Myrtilium pietatem & fidem promissis anteponens, perfidiæ præmium poscentem in Mare præcipitauit, quod ab eo nomen assumpsit, populoque ex Phrygia adducto nouam in Grecia Coloniam fundauit, eamque de se Peloponnesum vocauit.

apud Eũdem.

Claudianus.

Mercurii ex Phaetu-sa vel myrtho Amazone ... um vt alii obicem axi ... obiecit.

Ouidius.

Myrteum.

Caput IV.

Plut. de fluminibus c. 12.

OBseruo plurimos Phrygiæ Reges Midæ nomen & Gordii obtinuisse, quorum facta vt ad vnum referantur temporum non patitur veritas. Antiquissimus omnium vt puto ille est cuius tempora Marsyas nobilitauit Hagnidis filius, qui iuxta Cælenas 8 proiectis, ob oris in earum inflatione deformitatem à Minerua tibiis, vsus adeo excelluit vt earum sonum Cytharæ suauitate anteponeret. Arbiter factus Midas eius subscribẽs sententiæ, notam incurrit imperitæ stoliditatis, Marsias autem siue ab Agonotheta scutica a flagellatus, siue aliter laqueo vitam finiens, ab eodem b excoriatus 8 mersusque vicino 7 flumini nomen suum reliquit. Midas quoque appellatus est qui in Pessinonte Regiam habuit cuius rosetum itemq; hortus à scriptoribus celebrantur, qui idem putatur Deorum Matri fanum erexisse. Hæc Cybele Berecinthia itemque bona Dea appellata putatur quæ

Strabo. l. 12.

Hyginus c. 16.

Plut. de musica ait eum geminas tibias reperisse Fulgentius l. 3. f. 9.

a Mart. l. 10. epig. 62. b Herod. in Polihymnia Suidas.

Strabo. l. 12. x Tertul. de pallio Idem de corona militis v Strabo l. 12.

Vide Arnob. l. 5. contra gentes.

8 Hoc ideo fictum quia iuxta Celenas boni gignuntur calami.

hinc fingitur cum Apolline certasse à Poetis

Hinc Asini aures eum habere fingunt.

Paulo aliter Dio. l. 4.

Hinc fabulantur eũ in flumen versum esse

Inde Vir. l. ... turrigeras vrbes ... ait.

quæ f turribus vrbes Phrygiæ muniuit, x efferatosque & proiectos ad omne libidinum genus mitiori vitæ restituit armis rebelles & insolentes compescens: quare diuinis post mortem honoribus affici debuit, adeoque vt deficiente sacro sensu sacerdotes nullo refragante ambientes publice impensas emendicarēt. Hæc Atym puerum amasse x perhibetur qui siue nolēs assentiri Deæ amoribus, siue alias rabie quadam ob violatam contra votū castitatem exectis virilibus sacris cepit operari, vnde mos obtinuit, vt castratorum g opera magnę matri Deum deinceps sacrificaretur. Non multo post Gorgius quidam fuit homo plebeius & vilis quem circum forte arantem cum omnis generis aues volitarent, Aquila iugo eius insidente. Augures consulturo super hoc portento, occurrit eximiæ pulchritudinis virgo diuinandi perita, quæ se matrimonii & spei sociam fore præfata regnū homini spondet. Cumque seditione Phryges laborarent continua oraculo moniti sunt Regi summam rei committendam, & cum de Persona quam assumi oporteret rogaret eum inagurandum, quē primum in templum Iouis plaustro eūtem offendissent. Is fuit Gordius qui & Rex salutatus plaustrum Maiestati Regiæ in eodem fano consecrauit, de quo oraculum proditum, quod qui nodum inexplicabilem quo iugum vinciebatur dissoluisset Asiæ imperio potiturum. Mydas Gordio defūcto patri filius successit ab Orpheo sacris initiatus, qui Phrygiam totā religionibus impleuit quibus si vita tutior quam armis fuit. Anchoram mōstrauit, Ancyram condidit, plumbum album nigrumque inuenit, ex Pactolo & metallis circa vermiū montem immensas opes conflauit portento fidē faciens. Nam puero dormienti cum formicæ in os grana tritici congessissent, parentibus quorsum prodigiū tenderet exquirentibus, augures responderunt omniū eum olim mortalium fore ditissimū

Hyginus fab. 191. & 274.
Halycarnassaeus l. 2.
x Valer. Max. l. 7. c. 7.
Catullus car. 6.
Iuuenalis Satyra 2.
g Dio. l. 3. c. 15. qui & paulo aliter historia de Athy refert.
Plut. in Alexand.
Strabo l. 12.
Arrianus l. 1.
Iust. l. 11. qui Gordyn. vocat eum.
Curtius l. 3.
Iust. l. 11.
Pausa. atticis Hyginus fab. 274.
Strabo l. 14.
Val. Max. l. 1. c. 6.
Ælianus l. 12. c. 15.
Cic. 1. de diui.

x inde lucretius l. 3. leones ad currum eius iungit. Vnde sacerdotes eius eunuchi vt Apollonius 10. Argonauticon. 5. inde tympana eius in sacris pulsantur.
facta sunt hæc circa annū 2657.
f Tertul. apologetici c. 15. pastorem vocat.
g Qui Galli Phrygibus dicuntur idest exesti.
vixit circa annum 2690. cui vxorem dat Plut. in Cæsare bonam Deam

Natalis l. 9. c. 15.

Xenop. de ex l. 1. Tertull. pallio Ouid. 11. Meta. & Sabinus in eum. Tertull. ad Hermogenem. Ælianus l. 3.

Cic. 1. tuscul.

Fulgentius l. 2 fab. 12.

Callisthenes in Nauigatione. Hecataeus in Hyperboreis

Descripto à Curt. l. 3. Plut paralel. 4.

Ex Calisthenis 2. metamorph. Idem de superstitione.

Stobæo & Ser.

Ægistæus vocatur ex l. 2. transformationum Callisthenis.

qui & fuit. Hic Silenum & Bachi comitibus vnum casu & incuria ad se adductum omni humanitatis officio prosequutus hospitem secum detinuit donec à reduce Bacho inueniretur epulis & vino oneratum, cũ quo doctissime multa disseruit. Qualia sunt illa de alio orbe itemque illud de Machima & Euseba Ciuitatibus, quarum altera labori quodammodo sacra, altera voluptati, & ad hanc nisi per illam patet accessus. Ad extremum illud, quod redemptionis præmium Regem docuisse traditur: optimum homini non nasci, proximum huic, cito mori. Homo fuit omnium auri cupidissimus adeo vt genio defraudato quæuis etiam ad vitam necessaria sibi subtrahens in aurum cõuertebat coaceruabatque. Per ea tẽpora duo in Phrygia colles arcibus instructi latronibus effugia erãt, qui viatores adorti iter omne occupabant. In hos arma conuertens Mydas expugnauit. Cum circa Cælenas terræ hiatu plurimæ Domus absumptæ essent Mydasque oraculo monitus res præciosissimas iniiceret, ita fore vt terra coeat, aurũ & quicquid erat prætiosum præcipitans, nihil profecit. Quo observato Anchurus eius filius anima nihil præciosius reputans, datis parenti vxorique complexibus, insiliit, vbi postea terra sibi restituta Iouis Idæi ara erecta posteris testatam fecit Iuuenis generositatem.

Hinc fabula fonte vino mixto Mydam inebriatũ Satyrum capisse.

fabula eum à Bacho impetrasse vt quæcunque contingeret in aurum mutarentur

fabula si vulgo aures Asini vocabãtur quibus captis easdem Mydas habere dictus est, quanquam alii idẽ fingi velint quod egregius causarum arbiter fuerit, vnde & eius tribunal Delphis aureum. Hero. l. 1. alii reuera ob ignauiam ab Empuais & aures amputatas. Athenæus l. 12. c. 4 alii qui hunc cum aliis Mydis confundunt quia Tibias Marsya cythara antetulit.

CAPVT V.

Suidas in voce ἴελοϝος: Tibicus.

Seruius in 2 & Æneide

TALEM meruit filium pius pater qui matrem diuinis honoribus cumulare semper studuit & in eam rem Tibiæ obliquæ in luctu ad aras vsum inuexit. Hac pietate & diuturnum & quietum, & amplum regnum meruit vt qui etiam Dardaniæ imperasse scribatur, & quod caput est & iterum repeto, filiorum virtute celebrari. Quorum Gordius ei successit qui fatis concedens fratri Orteo locum.

huic matrem vxorem dãt Cybelem alii.

Hermodicam Vxorẽ Mydæ Cymensibus. nummũ percusisse scribit Heraclides de politiis.

cum fecit. Post quos Lytierses Cælenarum imperio potitus est. Midæ ex concubina filius homo agrestis, immanis, vorax, quiq; fraternam paternamque gloriam obscurare potuisset, nisi mature ab Hercule sublatus esset. Homines enim illac iter facientes secum agros colere compellebat. Quod parum fuisset nisi ad satiem eorum opera abusus capita iis insuper præcidisset, trũcos manipulis inuoluens. Huius nomine extant messorum cantilenæ, credo à messoribus Mydæ cantari solitæ, exemplo Herculis. Ab hoc fortasse exclusus hæreditate paterna alter Mydas hac arte se restituit. Simulans se Diis magnis sacra facere, complices & asseclas cum tympanis & tibiis eduxit ficas vestibus occultãtes. Quibus omnes promiscue ad spectacula egressos inuadentes Mydam suũ solio collocant, & sane obseruare licet deinceps Gordiorum Mydarumque nomina Regibus multis, aut quod non absimile vero, hęc communia iis nomina fuisse quæ nos propriis deficientibus substituerimus. Cum Mydas appelletur qui Cimmeriis Lydiam Phrygiamque irrumpentibus præfuit. Qui somniis quibusdam hęc tangentibus ita exanimatus est, vt taurino sanguine hausto mortem occuparit. Mydæ quoque nomen obtinuit, qui paulo post iisdem Cimmeriis ex Media ad Halyattem fugientibus imperauit.

Athen. l. 10. c. 1.

Suidas.

Athen. l. 14. c. 6.

Polyænus l. 7. stratagem.

Hic forte est Herodoti Midas nisi quod ab eo Gordij filius dicatur cuius tribunal Delphis consecratum.

Circa hæc tempora Æsopus Thryx fabulas composuit quas in vnum libellum conіectas, Plato pueris prælegi vult. Vide Stobæum serm. 23. 49. 105.

Vide Lydica. Plut. de superstit.

Vide Medica.

Cuius haud dubie filius fuit Adrastus, qui fraterna cæde pollutus ad Cræsum diuertit, à quo humaniter exceptus expiatus & insuper post cædem Atys, qui Cræsi filius erat, venia data incauto errori, retentus. Sed ipse veniam à se impetrare non valens temerati hospitii quod ipse sacrilegium interpretabatur in tumulo Atys sibi ipsi manus intulit.

Vide Lydica. Herod. li. 1.

CAPVT VI.

Xeno. lib. 2. Cyro.

POST hunc nascente Persarum imperio Artamas magnæ Phrygiæ princeps nominatur, qui Assyriis contra Cyrum equitum 8000 cetratorum hastatorumque non pauciores 40000 auxilio misit. Sed victis Assyriis se cũ aliis subduxit, nec multo post Lydicam Cyri victoriam cum imperata facere recusaret à Præfectis desertus in Histaspæ manus deuenit. Cyri iudicio permissus Phrygibus partim vi partim sponte se ei dedentibus, qui ante adhæserant Lydis cum Cræso Gabæus 6000 equitum, 10000 cetratorum adduxit.

Idem l. 4

Idem lib. 7.

Herodi. l. 1.

Xenophon l. 2.

Circa eadem tempora Sybilla Hellespontiaca hu locis clarnit Marmyssa agricraani vico oriunda, qua de doctrina Christi cecinisse putatur.

Quoties autem in Asia versari magnos Reges contigit Celænis frequentes erant ob Paradisum & in eo venationes, quem à Xerxe conditum quidam putant. Phrygiæ autem magnæ Pharnuchus ei quæ est circa Hellespontum Artatamas Satrapa dictus est. Initaque à Persis tributorum ratione, Phrygia Paphlagonibus, Syris Mariandanis iunctis tributi nomine 360 talenta exsoluere in singulos annos iussa est, Lydiæque & Ionicæ addictis vni Orœti paruit. Postea, vt puto, Artapherni aut saltem Otani. Quo tempore à Megabyso Pæones huc translati sunt, qui Aristogaræ deficientis impulsu postea cum vxoribus & liberis reuerterunt. Deinceps Ariobarzanes qui à Persis defecit nominatim victus & in crucem actus à Xerxe. In cuius græca expeditione Artachines Phrygibus præerat & paulo post Epyxies præfectus nominatur, qui Themistoclis vicini gloriæ inuidens, de nece eius non semel cogitauit. Cyro in fratrem mouente Cęlenis in regio horto census est totus exercitus, & ante Cyrum Tissaphernes frequens etiam his locis erat. Qui necem machinans Artaxerxes Tethraustem cum 2 litteris misit, alteras ad ipsum in speciem, alteras ad Ariæum qui Colassis Phrygiæ erat & præerat. Qui audita Regis voluntate auo-

Xeno. l. 1 de Cyrop.

Idem Cyro. l. 8.

Herod. li. 3.

Herod. li. 5.

Suidas.

Idem l. 7.

Pluta. in Themistocle.

Xenoph. 1. de expeditione Cyropæ.

Polyænus S. 7.

Aliter vide in Babylonicis.

auocatum in balneis opprimit capite Regi transmisso. Per eadem tempora Pharnaces Phrygiæ Mysiæque & vicinorum Satrapa, Deliis exulibus quos Athenienses tanquam prophanos eiecerāt, Andrymittium incolendum dedit. Cuius filius & successor fuit Barnabazus qui ope Lacedæmoniorum occupatas ab Atheniensibus vrbes recuperauit. Mindaro 300 nauium classem Alcibiadis suasu in Phæniciam remittit. Athenienses nauibus Laconicis insidiantes à littore repulit victas ab Alcibiade, quem postea in gratiam Spartanorum militis opera qui caput ei fugienti & vulnerato præcidit, sustulit. Pro tot meritis præmium vile consecutus est à Dercylide Æolide, ab Agesilao Phrygia exutus. Quare à Memnone classem impetrat, Cononem sibi iungit, maris imperium victo Pisandro Lacedæmoniis aufert. Insulas & vrbes ad mare recipit, oram Laconicam cæde & incendiis vastat, Cononi Athenarum reparationem indulget & Piræi munitionem. Ægyptio bello cum Iphicrate præponitur, sed re infeliciter gesta in Asiam reuersus Iphicratem culpat & occulte elapsum Atheniensibus accusat.

Xenop. 3. hist. — *Thucydides l. 5* — *Teleus Politius.* — *Xeno. l. 1. hist.* — *Thucydides l. 8.* — *Suidas.* — *Xeno. l. 3. hist. l. 4.*

Præuiderat in somnio Alcibiades se amica veste indutum sine capite comburi. Suidas.

Fuit eodem tempore Principis Dardanicarum vrbium Lembdis vxor, quæ Pharnabazi consilio & propria virtute terrori omnibus fuit. Hanc Medias qui fidelitatis præmium filiam desponderat summa necat perfidia. Quod argumento est quāuis suum Satrapam Phrygia, quod nihilominus & suos regulos plæræque vrbes habuerint. Vltimus autem Satraparum Arsitas parta ad Granicum victoria reuersus, quasi ipse cladis auctor extitisset, sua manu perit.

Polyænus lib. 8. — *Arrianus l. 1.*

Diodorus eum Patalagonià ait præfectum.

CAPVT VII.

ITA Persis fidi plærique manserunt, Alexandri Macedonis iram vix effugientes, horum in numero fuerunt Lampsaceni quibus idem infensus extre-

Suidas ait hunc extemporaneam orationem reperisse.

Hos Mysia quidam ascribunt.

extrema & crudelia minabatur, excidiumque certissimum nisi Anaximenis occurrisset prudentia. Qui Alexãdro suo olim discipulo vt auditori supplicaturus (cum regem de aduentu eius, & causa certiorem iurasse accepisset se contraria votis eius facturum) hoc petiit vt vrbem flamma, in ciues ferro agat. Rex iuramenti memor etiam inuitis Lampsacenis ignouit & liberos abire iussit. Celænas idem Alexander cum venisset vrbem quidem vacuam Ciuibus ingressus, cum de arcis expugnatione laboraret, nec quicquam pacatum caduceatori responderetur, arcta obsidione eam cinxit. Præsidiarii 60 dierum inducias pacti cum nullum à Dario subsidium mitteretur se Græcis permiserunt. Inde ad Gordium contendens cum de oraculi promisso audisset nodum Gordiũ gladio dissecans, responsi mentem vel elusit vel impleuit. Ab Alexandro autem Calas Phrygiæ vitæ datus est rector, cuius post mortem Antigono Philippi filio assignatur Phrygia maior, Leonato minor. Quæ non multo post Eumenis fidei credita sunt, cum in Ptolomæum arma expedirentur. Postea ab Antiocho Hinrace fratri ab Eumene Antiocho erepta est. Ita vt huic prouinciæ regnum Asiæ post Alexandrum adscribere merito possimus. Quæ non nisi eorum fuit possessio, qui Asiam regis titulo occuparunt aut occupare præsumserunt. Postquã autem ad Pergamenos Eumenis merito delata est per manus eius posteris tradita, eorum testamento ad populum Romanum delata, Mithradatis incursionibus non semel vexata, nõ vno modo subiecta Aquilio vel largitione vel vi inde pulso. Syllæ felicitate, Luculli virtute, Pompei magnitudine Romanis prouinciis adscripta est, quemadmodum antea post victum Aristonicum fuerat.

Pergami autem Mithridates quidam ex Eupatoris pellicum vna natus, non inuitis Romanis consedit, qui Cæsaris partes sequutus Galatiæ tetrarchia

Verderus li.3.c.18.

Curtius lib. 3.

Vide supra.

Arrianus.

Iust. lib. 13.

Appianus in Mithridatico.

Liuius epit. 70.

Appia. 1. Ciuilium.

Iustinus ait Mithridati eam à senatu datam. Appianus eam postea eidem ereptam causam belli fuisse.

Strabo l. 13.

Iose. l. 4. c. 16. & 10. belli c. 7.

Vide Bosphorum & Galatiam.

Vnde dictus est Pergamus.

trarchia donatus iussus Asandri rebellionem vindicare in prælio fortiter pugnans occubuit.

Dio li. 42.

Post quem regis titulo Phrygiam gubernatam non legi, sed prouinciæ duntaxat titulo à prætoribus gubernatam.

CHRONICON OCCVPATÆ ab Antigono post Alexandrum Asiæ.

3644.

OCCVpat AntIgonVs AsIaM SYrIaMqVe SeLeVCVs.
PLVra De ALeXanDrI regna reLata throno.

ANALECTA ANTIQVITATVM PHRYGIÆ.

Alex. ab Alex. l. 6. PHRYGES Mæandro & Marsyæ fluminibus rem sacram faciebant.

Diod. l. 16. Antrum Paridis in Idæ frequentabatur.

Stobæus f. 113. Sacerdotes suos Phryges super lapides 10 cubitorum erectos statuebant, post mortem.

Macrob. l. 1. c. 21. Attines & matris Deum cultus ad solem quidam referunt.

Turneb. l. 2 c. 15. Tibiæ Phrygum ex buxo, Asiæ autem ex loris.

Athen. li. 4. c. 24. Tibiam buxeam Phryges inuenerunt, fistulam

Plin. li. 7. c. 56. Marsyas vel geminas tibias, & Phrygios modos Marsyas monstrauit.

Statius 5. siluarum Lanea Phrygum est coma, flaminis, id est, semini-

Mart. l. 3. ep. 49 rus grex sacerdotum quia castrati.

Iuuen. Saty. 2. Ideoque galli dicti solum sacris matris Deum prę- erant.

Proper. li. 4. ep. 7. Æra rotunda Cybeles, & cornua erat.

Ouid. in Ibim. Et quatiebant molli tympana manu. *Lucianus.*

Mart. l. 11. c. 89 Alba fænis lacerabantur brachia, cum furit ad

Virg. 9. Æne. Phrygios enthea turba modos, & biforem dat tibia cantum.

Stat. 12. Theb. Nocte lamentata resultant Pergama pinnigeri, cum rapitur Simoentis ad vndas Dux vesana chori.

Liuius li. 38. Vaticinabantur fanatico carmine galli.

Varro l. 3. c. 9. de re rusti. Quomodo castrentur ferro candenti vide.

Iuue. Saty. 6. Phrygum prima thyara inuentum est.

Tibul. li. 3. c. 3. Laudabantur Phrygiæ columnæ, crustæ. *Plutarchus.*

Auso ep. 10 *Athen. l. 1. c. 25* Mancipia musici.

Virg. 4. Georg. Pix.

Polit. Plut. ex Platone. Phrygius tonus pugnas excitabat, & votum furoris inflammabat adolescenti vitandus.

Reges

Alex. l. 1. c. 28. Reges Phrygum maximi ſunt appellati.

Alex. l. 4. c. 15. genialium Gergethii in nummis Sybillam perferebant inde oriundam.

Alex. li. 2. c. 8. Aſpendii palæſtras, Cyziceni Leonem & Cybelem.

Strabo l. 7. Phryges pueros ſeruilem in modum alebant imo & vendebant.

Diodo. a. Alex. 1. Manes & Mydas ſeruorum Phrygibus nomina.

Virg. 9. Ænei. Dactyli in Ida primi ferrum excuderunt.

Lucianus. Phrygibus picta croco, & fulgenti murice veſtis.
Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.

Arrianus l. 1. Phrygia ſaltatio conuiuiis & ebrietati aptiſſima.

Plin. lib 7. c. 56. ex Theophraſto. Palus Aſcania ſal concretum proferebat.

Bigas primi Phryges iunxerunt.

Plin. vbi ſupra. Itemque vehiculum cum rotis 4.

Hygi. fab. 27. Æs conflare & temperare telas Phryx docuit.

Stobæus ſer. 44. ex Nicolao. Plumbum album & nigrum Mydas reperit.

Alex. l. 3. c. 5. Phryges nec iurabant, nec alios iurare compellebant.

Cicero 1. de diuin. Bouem aratorem qui auferebat, aut inſtrumentum agriculturæ, mortis reus erat.

Phryges auibus plurimum obtemperabant.

MISIA.

CAPVT I.

Describitur Plinio lib. 5. c. 32.
Strabo l. 7. & 12.
Herod. li. 7.
Genesis 10.
Volater. in Asia Mysos, Europa Mæsos dici vult.
Plin. l. 2. c. 5.
Plut. de fluminibus c. 21.
Hodie Bursia.
Beroso Mæsi vocatur.
Palladis in Mysia honos.

MISIOS. Thraciam gentem esse & huc ex Europa commigrasse opinio est. Quanquam alii Lydorum colonos putãt à freto Hellespontios, à monte Olympienos dictos, à Mes ex Aram Semi nepote Mysos vel Mæsos, qui hinc in Europæ Mœsiam profecti sint, magis crediderim aquarum vehementia pulsos. Quibus in suos se alueos recipientibus ex Europa colonias missas non negarent. Antiquis temporibus cum Dii indigetes Regionem tenerent & ab incolis in Palladis honorem apud Aduram Fl. fieret pernoctatio, Astræus Neptuni filius per inscitiam Alcippe intulit sorori vim: quod cum postridie ex annulo quem ei detraxerat comperisset, mærore captus in flumen se coniecit quod ab eo primum, tũ etiã à Cayto ob simile factum, variam sortitur appellationem. Et sane non nisi ob assiduum Deorũ cultum Capnobatæ, id est, fumi scansores Myssi, & deicolæ nuncupantur, qui Brittiam nympham, vnde Regioni nomen, diuinis honoribus prosequantur, & sacrorum specie hostem subinde fefellerunt. Erat Lampsacenis cum Parianis vetus de finibus contentio. Tandem conuenit inter vtrosque vt sub Galli cantum vtraque ex vrbe vnus aliquis dimittatur, & vbicunque sibi occurrissent illic terminum fore. Lampsaceni interim cum aliquot opus agentibus ad mare conueniunt, vt eodem tempore viam qua Parianis transeundum erat, piscibus in ignem proiectis, defundentes vina quasi Neptuno rem sacram faciant.

Ei etiam honor à posteritate est habitus.
Strabo l. 7.
Suidas in Abrettune.
Polyænus li. 6.

Quod

Quod postridie conspicati Pariani contentione itineris tantisper remissa socios se inuitantibus addiderunt. Interea Lampsaceni celeriter cursui insistentes Hermæum vsq; peruenerunt 70 à Pario stadiis, qui deinceps vtrique terminus mansit. Ita Lampsaceni inter Asiæ ciuitates summo loco habiti, qui nec Alexandro adhærere cōtra datam Persis fidem voluerunt, nec Antiocho, quamuis vterque bonam Asiæ partem occupasset. Antiquitus in hac vrbe claruisse putatur Priapus homo libidinis portentosæ, & vi prolifica inusitatæ fecunditatis, ideoque fœminis loci acceptissimus, viris inuisus. Quo factum vt edicto senatus aliquamdiu in agris exulauerit, donec obscæno morbi genere afflicti opemque oraculo Dodonæo exposcentes, eius monitu insontem in vrbem reuocarent. Cumque stuprum virgini nuptiarium tempore inferre cogitaret, Asini clamore territus sanxit, illud sibi animal potissimū, cum in limos transl[a]tus esset, immolandum, quod agnatum eius intercepisset.

Plut. in vita. Vide Phrygiam. Archias poeta.

Suidas à Parnida regionē inde dici quod Venus cum tam deformem peperisset inficias inierit, & alibi eundem esse vult cum Baccho.

Ouid. 1. fastorum.

IdeoVenere natus dicitur.

Hinc de membro genitali maximo in fabulis est.

Hinc horti prapons scilic.

Hinc vestam stuprare voluisse fertur fabula eo factum quia pudendi magnitudine ab vno ex Bacchi Asinis visus esset.

Lampsacus autem ab eiusdem nominis femina nomē suum mutuauit, hac occasione. Cum Mandron Pythoessæ populare teneret imperium, Phobus Codri filius hospes, & bellorum quæ cum vicinis gerebat socius aduenit, cui victoria potito concessum Phocentium in has oras duceret coloniam, quos clam Mandrone cum incolæ opprimere statuissent, re per Lampsacem fæminam detecta, quod aliis intentabant ipsi experti sunt, & fæminæ diuini honores decreti. A Tyrannis autem Mysiam rectam fuisse vnius Nearchi nomen persuadere posset, Zenonis Eleatis occasione notum, qui cum eius tyrannidem euertere cupiens apprehensus esset rogatus, de sociis coniurationis omnes tyranni amicos nominant.

Plut. de claris mulieribus.

Exemplo 18

Ex Garone.

Lampsacene in historiis.

Philost. lib. 7.

Caput II.

Circa Troiana tempora celebrare nominatim cœpit Mysorum nomen, cuius Rex Teuthras Cilices, Cetheos aliosque insuper ex finitimis regno suo adiecit. Atque adeo Regioni quam à Diomede regendam & possidendam acceperat suum nomen communicauit. Ad hunc Hercules diuertit, ad hunc Herculi per stuprum cognita Auge à patre r aquis addicta à ministro l Caribus vēdita, à quibus Teuthranti data formæ elegantia seruitutem euasit, in thori consortium assumpta, & post mortem hæres scripta. Cuius in Mysia tumulus lapidea circumductus crepidine seruat monumentum. Huius ex Hercule natus Telephus f oraculi monito in Mysiam delatus, in matris venit vitricique notitiam, cui finitimorum bellis implicato succurrit, morti semel periclitātem eripuit, vulneri eripere non potens. Memor huius beneficii Teuthras Argiope filia in matrimonium data, regnum insuper cum matre permittit. Præter Argiopen autem & Astyoche Laomedontis filia, & Hyene coniuges Telepho dantur, quarum postrema equitatui præfuisse narratur. Qui clarus inter suos finitimis terrori erat, ex quibus Cereos de suo cognomine latinos voluit nominari. Laudes enim sacras, solemnes in Pergamo decantatas ei & statuam præbentis vbera Ceruæ in Helicone dedicatam, argumentum est amplissimi nominis & existimationis. Cum Græcorum classis Troiam peteret, errore aut tempestate in Mysiam delata à custodibus & post ab ipso Telepho repulsa magnam cladem accepit, Tersandrus Polynicis singulari certamine cadit aliique insuper plures futuri, nisi Achilles & Aiax prælio restituto Teuthracium Telephi vterinum prostrauissent. Qua re turbari quidem militum animi accensus, vero Telephi. Qui dum ferro in obuios agens Vlyssem pertinacius inse-

Strabo lib. 13.
Dares & Dyctis de hoc diuerso modo loquuntur.
Pausa. Atticis.
Hyginus c. 100.
Idem in Phocicis.
l Nauplio.
Strabo l. 13.
Pausa. in Phocicis.
Diodo. li. 5.
Pausa. Arcadicis.
Philost.
Hero. li. 9.
Suidas.
Sed hoc filio Cedrenus tribuit Latino.
Pausa. Eliacis.
Idem Boeticis.
Pindar. Olymp. o. 9.
Dictys li. 2.
Guido de Columna c. 33. & 34. histor. Troiana.
Horat. exod. ode 17.

Ab eo dicta Teuthrania.
r Alea.
Fabula:
Eam arca inclusam maris vi in Mysiam delatam.
In quo Mida conspicitur.
f Dictus ex eo quod ceruus exposito vbera admouerat.
Vxores Telephi tres fuerunt.
Inde Latini in Italia.
Telephi laudes in Pergamo cantata.
Græci in Mysia.

insequitur vitis trunco præpeditus & hærens ab Achille iaculo transfigitur femur, morti tamen à suis subtractus. Postridie per legatos mouit nepotem Telephus Nereium, in quem superbus ordinarat agmina, vel si aliter placet, Græci Herculis magnitudine territi, quæ in Telephi corpus transmissa cum semine videbatur, Tlepolemum cum duobus Herculis nepotes miserunt pacem, & si posset auxilia petituros. Illud affinitatis respectu facile impetratum, hoc eodem negatum, vt enim Heraclidis sic Priamo iunctus erat. Ita neutris opem ferens vtrorumque mansit amicus. A quo aduocati & magnifice habiti omnes Pelopidæ ad quem missi. Machaon & Podalyrius medici & Æmonia qui cuspide vulnus senserat hac ipsa cuspide sensit opem, quod licet alio trahi possit ad ferri ærisque vim medicam non nemo refert.

Vt scriptores historiæ Troianæ Dares Dictys Guido.

Id est, Achiadem.

Mysia neutrarum partium bello Troiano.

Prop. li. 2. ad Mecanatem.

Plin. l. 34. c. 15.

CAPVT III.

TEVTHRANTI ex Auge præter Teuthratium Apylus filius fuit diues, & quod diuitiã ornabat, liberalis, cum Calesio auriga à Diomede necatus, filia Tecmessa ab Aiace nuper abducta, & in coniugem recepta, Telepho ex Argiope plures liberi extiterunt.

Sed Euripilus huc solum inferendus, qui muneribus & Cassandræ connubio illectus Priamo auxilia adduxit, Machaonem & Peneleum occidit, Nireum etiam cum Pyrrho congredi ausus curru deiicitur, gladioque exanimati cadauer patri ad sepulturam donatur. Præter hunc autem Eunomus & Chromius Mysiæ Reges Mysorum auxiliarium præfecti Achillis virtute & manu cõsumti nominantur. Ita diuersæ factionis & mentis Mysia fuisse mihi videt᷑, aliis Priami & Asiæ partes fouentibus, aliis cũ Telepho Græcorum, si non auxilio, certe transitu & cõmoratu cõcessis. Quę forte

In Arisba habitauit.

Homerus Iliad. 2.

Dictys & Calaber l. 5.

Pausa. Laconi. & beoticis

Dictys li. 4.

Augur.

Homerus.

Ausonius epitaphis 22.

Homer. Iliad. 2.

Mysia vtrarumque partium in Troiani belli progressu.

Dares.

causa

causa est cur Græcis ad sua reuersis & Asia se colligente Telephi extremam in extrema ætate egestatem triumphis suis fortuna adscripserit.

Timocles in Iambicis ed.7 lib.1.
Horat. de poeti.

Cuius regnum aut potestas ad externos deuoluta est. Ex quibus oraculi præcepto Pyrrhi & Andromaches filius Pergamus, Arium in Tenthrania dominantem singulari de imperio certamine victum occidit, vrbibusque ibi de suo & matris nomine ædificatis imperauit. Quarum Pergamus obliterato & oblito pæne Mæsiæ vocabulo regni induit claritatem. Vnde in frugi perdas & millies famæ homines Mysorum vltimi prouerbium remansit. Regio certe siue tyrannos suos, siue Reges alios passa à Lydis sub Cræso domita, & eodem victo in Cyri redacta potestatem. In Darii cathalogo commune cum Lydis pependit tributum, Phrygiæ Lydiæ aut oræ maritimæ satrapis subiecta, nihilque adeo nobile ausa patrare, donec Dario per Alexandrum victo, Alexandro per successores diuiso, Pergamus rudi initio ad Asiæ regnum peruenit.

Alij tamen Ariam Telephi filium aut nepotem fuisse coniiciunt.
Pausa. Atticis.
Alii Amphialus vocatur
Plin. li. 5. c. 30.
Cicero.
Hero. li. 1.
Idem lib. 3.

CAPVT IV.

Regnum Pergamenum

PHILÆTERVS homo fuit plebeius & ignobilis Paphlagonia originem ducens, cuius vxor tibicina. Hoc natus ille Phileterus Ciamis spado factus, cum forte spectaculo funebri nutrix eum brachio sustenstans à turbis comprimeretur. Nihilominus liberalem nactus est educationem, ascitus in Ducis Antigoni familiam. Antigono autem cæso victoque domino suo adhærens in partes Lysimachi transit. Mox explorata eius fide pecuniis & rationibus Pergami præficitur, fidus eidem donec falsa Arsinoes criminatione delatus vlcisci cogitauit iniuriam & castrũ à fide Lysimachi abducens cum 9000 talentorũ Seleuco prodidit

Athen. lib. 13. c. 13.
Lucianus.
Athenæus 13. Phrygia vocat.
Strabo l. 13.
Satrapa Phrygia & postea regis.
Pausan. in Atticis.
R. Thracia.

dit quam pecuniæ ſummam poſtmodum recepit
Strabo vrbis & Regionis Bocæ aſſumpta gubernatione. *Myſia vicina*
Vindictæ rem hanc fuiſſe non perfidiæ oſtendit
præſtita Seleuco etiam mortuo fides, cuius corpus
ingenti pecunia redemptum regium cremauit reliquiis
filio Antiocho missis. Homo fuit prudentiſſimus
vt qui feruente continuis bellis Aſia ſolus
ſecum præſidio in arce ſua cõtinens euaſerit. Hoc
autem factũ obſequiis & manibus promiſſis qui- *obiit anno 3679 regimi nu 20 vita fere 100*
bus potentiorem ſemper partium & viciniorem
lactabat, nihil interim vrbis dignum præſtans vt
ſi ſors aliter cadat facilior ipſi pateat ad veniã via
& excuſatio. Huic fratrum alter fuit Attalus qui
Achæi Tauri Regis amicitiam & filiam Antiochi-
Pauſanias in atticis dẽ promerit? Gergethios è Troade ad fontes Caici *in Gergetha pagum*
Strabo l. 13. traduxit oppido eorum diruto. Alter Eumenes cu-
ius filium eiuſdem nominis ſucceſſorem reliquit,
qui Antiocho 2 Gonnatæ rebellans Macedonũ
Strabo l. 14. Gazam in Caſtello Quinda munitiſſimo apud
Aurhialem ſuſtulit. Antiochum Hiecatem cũ co- *Regis Syriæ fratrem*
piis gallicis occurrentem ad Sardes vicit. Quæ res
non exiguo aliis terrori fuit & admiratione. Mirũ-
Laertius l. 4. que certe cum hic Arcaſilaum Philoſophum libe-
raliter habuerit, ita incontinentiæ deditum fuiſſe,
vt immoderata ebrietate mortem ſibi conſciuiſſe
Athenæus 5. ſcribatur, ſucceſſorem relinquẽs Patruelem Attali *anno 3721*
ſuperioris filium patri cognominem, qui primus *per feſtum Pergami in regum verſa*
diademate aſſumpto non à Regis appellatione fa-
miliam illuſtrauit. Et rerum geſtarum magnitu-
dine nemini ſuæ ætatis facile ceſſit, & dubites
bello ne an pace plus ſibi laudis acquiſierit. Bella
illata maiori dexteritate quam potentia propulſa- *Res Attali bello*
uit amicitiis comparandis ingenioſus & ſeruandis
Suidas fidus. Ariathatem pulſum humaniterque ſuſceptũ
totis Regni viribus reduxit, in Cappadociam à *Ceranno*
aliis Egeſages Seleuco & Achæo auo graui preſſus obſidione.
Polybius l. 5. Tectoſages è Thracia in Aſiam aduocat quorum *Galatas*
ope non modo liberatus ſed & recuperatis quæ-

 cunq;

cunque inimicorum attraxerat potentia in integrum restitutus est. Fædere cum Antiocho inito *magno tum Sulpitio & L. Quin. Flaminio* quod sibi ab eo timeret Romanis adhæsit: quibus *Liui. l. 27 & 31. & 32.* in bello Philippico egregiam nauauit operam, animi magnitudine dubites an modestia maiore fidem vsque adeo seruauit datam Romanis semel, vt nihil illa haberet antiquius. Cumque sacerrimũ *Valer. Max. c. 8.* toti Phrygiæ ab iis magnæ Deum matris simulachrum oraculorum monitu peteretur, concessit *Plinius l. 7. c. 34.* *Lapis erat* volẽs Pessinute illud aduehi in vrbẽ. Hæc publica *Liuius l. 29* sunt. Domestica lianõ min⁹ clara extiterunt. Regiã *Plin. l. 35. c. 14.* *Res eiusdem pace* ex latere Trallibus exstruxit. Acu intexere vestibus aurum vt fieri possit inuenit. Variis disciplinis *Idem l. 8. c. 48.* instructũ fuisse monumenta posteris relicta, vt præcepta agriculturæ & similia, testantur. Certe ea fuit *Plin. l. 18. c. 3. vid. Strab.* in doctos beneuolentia vt neminem suæ liberalitatis expertem esse voluerit. Sensit eã Ctesiphon historicus, sensisset Lacydies philosophus, nisi imagines procul esse intuendas dicens, Regem adire *Laertius li. 4.* recusasset. Nec minus defunctorum pi⁹ extitit, qui Daphydem grammaticum improbe de Homero & Diis loquentem, de rupe præcipitauit. Aristides *Suidas* Thebani pictores vnicam tabulam 100 talentis *Plinius l. 7. c. 38.* emere non dubitauit. Vir, Rex an maritus melior & beatior fuerit nescio, qui senio venerandus eodem ipso quo natus est die apoplexia mortuus, cũ Thebanos ad Romanam societatem inuitarit, qui *Liuius l. 33.* *ætatis 27 anno 3765* regnum per se constitutum 44 annis inter tot Asiæ mutationes integrum in filios & nepotes trãsmisit, qui Apolloniadem vxorem nactus est plebeiam quidem, sed in qua regiæ virtutes elucerent *Cyzenam* quæ non multo tempore marito superuiuens à filio Attalo sepulta templo Pergami augustissimo. Cuius & nomen vicino lacui mansit copioso maternæ virtutis testimonio. Talium Parentum indoles *Suidas* in filios transfusa est quorum maior natu *ex hac familia Rex* Eumenes corpore debili & afflicto patri successit sed qui nollet animi splendorem damnum pensare.

re, Cumque principatum à Patre per tenuia quædam oppidula contractum accepisset, maximis eũ regnis parem fecit, non tam fortunæ suffragio quam labore & industria. Paternis insistens vestigiis plurimis Græcorũ Ciuitatibus benefecit, primatos quoque multos sibi conciliauit fide cum Romanis sancte seruata.

Suidas

CAPVT V.

Eumenis gesta.

Liuius l. 44. *Iust. l. 31.* *Strabo l. 13.* *Liuius l. 47. & 46.* *Appianus in Syriaco* *1. Machab. c. 8.*

TITO Quinto in Nabidem spartanorum tyrannum cum Rodiis naues mittit auxiliarias. Nullis præmiis ne filia quidem in matrimonium oblata auocari potuit à Romanis, sed eosdem in *magnum* Antiochum inflammat, terra marique submittẽs auxilia, à cuius filio Seleuco ante Scipionum aduẽtum Pergamus obsessa, ager vastatus, sed victo illo ad Magnesiam & ad pacis conditiones adacto à Romanis dono accepit quæcunque Cis taurum intra regni sui fines fuerunt, Puta Ioniam, Asiam Lydiam præter Lyciam, Cariamque ad Mæandrũ, In Europa vero Chersonesum & Lysimachiã. Ciuitates insuper quę Attali stipendiariæ fuerant ipsi vectigal pendere iubentur, & Antiochus 400 talenta cum reliquio frumenti debiti, à Brusia Bithyno, terra quidem victor, mari vero astu Hannibalis debellatus fuisset, nisi Ro: assensu cum hoste componere licuisset. Serpentes enim fictilibus impositos in hostium naues dirigebant præcepto dato vt vnam Eumenis aggrederentur, quam caduceatore in speciem ad eum misso discernebant, Romanis vt gratificaretur. Persei apparatus occultos nunciauit, honorifice à Senatu exceptus nisi quod Catoni suspectus esset causam solam hãc allegari quod Rex animal esset carniuorum. Insidiis à Perseo structis Delphis saxo in capite vulneratus vitæ discrimen adiit, exanimis nauigio Co-

Pergameni regni fines & amplitudo

Velleius Paterculus l. 1. *Appianus in Syriaco.* *vide Bithynica* *Eutropius l. 4.* *Probus in Hannibale & Plutarchus.* *Liuius l. 42.* *Plut. in Catone* *Plut. Apophtegma*

R. Macedonia

 rinthum

rinthum delatus, inde Æginam vbi curatus eſt. Interea mortis eius fama in Aſiam delata Attalum fratrem iam in regnum collocarat, fratris coniugẽ ſumma ambitione appetentem. Eumenes qui iam cum aere in gratiam redire cęperat, & ſibi reſtitui, nihil hoc nuntio turbatus, hoc ſolum fratri renũciatum curauit, ne de ſua vxore diſponat, antequam mortuum videret. In regnum reuerſo frater locum facit Aratrio medico auctore, fidus in coniuge & regno ſeruandis & reſtituendis fratri. Toto autem regni tempore tres qui reliqui erant fratres ætate & prudentia præſtantes ita continuit Eumenes vt & parere, & ſatellites eſſe, & Regiam dignitatem tueri non erubeſcerent. Hoc ſolũ Romanam indignationem vix effugit quod Licinio Conſuli Galatarum auxilia petẽti negauerit. Hæc externa ſunt. Eumeniam vrbem in Phrygia ædificauit, bibliothecã Pergami inſtruxit qua 200000 voluminum aſſeruabantur, membranis ad deſcriptionem excogitatis, quæ exinde Pergamenæ vocantur, Gallatis bellum illaturus morbo & ſenio confectus occubuit.

Domeſtica Eumenis. *Bacis ſtudie* *Plut. in Antonio.* *Lipſius de bibliothecis.*

CAPVT VI.

FRATER relictus in regno Attalus Cn: Manlio Cos: in Galatas cũ Athenæo fratre militat à Pruſia Bithyno multis affectus incommodis & Pergami obſeſſus. Compulſus tamen eſt hoſtis, & bellum miſſum facere & viginti naues rectas hæc argenti talenta rependere & cum filium Nicomedem Pruſiam Romæ agentem ſummo omnium applauſu per Menam è medio tollere cogitaſſet, re prodita cum Attalo conſpirat, iunctiſque animis petitur Bythinia. Pater conſilii inops Legatos queſtum de iniuriis Romam ablegat. Qui per Prętorem vrbanum in Attali gratia detenti vix tandẽ in Senatum admiſſi cauſam perorarunt. Prætor iterum.

Philadelphus dictus. *Rex Pergami tertius, Aſiæ ſecundus, nomine quoque ſecundus* *Appianus.* *Eutropius l. 4.* *Liuius epit. l. 50.* *vide Bithynica*

Appianus Mithradatico. terum iussus ad compescendum bellum legatos designare, vnum qui olim saxo in caput læsus fædas præferebat cicatrices, alterum pedibus laborantē, tertiū qui vsq; ad stultitiā simplex habebatur, elegit. Qui in Asiā veniētes iubēt partes ab armis discedere. Parēt Attalus & Nicomedes in speciē & subornati q̄dam Bithyni mox excipiunt, se nolle Regē tā austerū, nec laturos deinceps Suspēditur hoc audito negotiū, donec senat⁹ reddatur certior, & interī Prusia necato res tota cōficitur. *Cato vocatur Legationem nec caput nec pe... habere* *vide Bithynica.*

Polybius l. 4. Restituto Nicomede Demetrius secundus Asiam *Ceraunius* recuperare nititur nuper ereptam quem Attalus reprimit. Pseudophilippus Romanos turbat huius societate, qui fratre Philetæro ad regni admi- *Liuius l. 45.* *Machab. l. 15 inter socios Romanos numeratur* nistrationem relicto præsto erat nō parum deco- *Strabo l. 13* ris accessit & adiumenti. Priuatim Lyconem Phi- *Laertius l. 5.* losophum patris exemplo coluit: Attaliam & Philadelphiam cognominis sui vrbes condidit. Sci- *In Lydia Æmiliano* *Cic. orati: Deiota:* pioni vsque ad Numantiam magnifica misit mu- *anno 3829 vita 82 reg. 21* nera. Nepotis sui Nicomedis insidiis periit frater Attali Athenæus, qui in bello Galatarum egregiū *Lucianus* virtutis specimē dederat à fratre legatus Romā de deducendis è Thracia præsidiis. Paulò post in bello cōtra Perseum ita se L. Emilio Paulo probauit, *Liui. l. 38.* vt Belphos petituro non alius dignior visus sit comes cui vitam & salutem suam crederet Imperator.

CAPVT VII.

SED virtutem horum 4 fratrum certe obscura- *Rex fuit Asiæ & nominis tertius Pergami 4.* uit aliquantisper Attali ex Stratonice Eumeni nati crudelitas: Qui à Symmacho Præceptore negligentias institutus patrem non citra causam expertus est alieniorem: qui & eum in regni possessione prеterierit, quod per parricidium patruo eripit & crudeli amicorum cæde fædis cognatorum *Crudeliter Attalus.* suppliciis condecorat, nunc matrem anum, nūc

Berenicem ipo nſam veneficiis illorum fingens ſe appetitam. Poſtquam ſceleſtam violentiæ rabiem ſqualidam veſtem ſumit barbaram, capillumque reorum more ſummittit, non in publicum non domi vlla inire lætitiæ conuiuia, denique nō quicquā ſani hominis agere. Prorſus vt pœnas pendere manibus interfectorum videretur. Omiſſa deinde gubernatione hortos fodiebat, herbas venenatas ꝓmiſcue colebat, & amicis mittebat. Poſtea ærariæ artis fabricæ ſe tradens cudendo oblectabatur. Ad extremum cum Matri ſepulchrum elaborare niteretur, morbo ex ſolis calore contracto ſeptimo die abſumptus eſt, hæredem teſtamēto ſcribens Populum Romanum. Qui difficile dictu eſt an facilius amiſerit an recuperauit Prouinciam. Ariſtonicus enim Eumenis ex ſecūdaria vxore, filia cytharædi Epheſij, filius, ferox iuuenis mentitus Regiæ ſtirpis originem, ſtatim à morte fratris vrbes Regibus parere ſolitas, partim facile ſollicitat, paucas reſiſtētes, Mindum, & Samum, & Colophonem, vi recipit. Pub. Licinium Craſſiū inconſultæ auaritiæ pœnas daturum vincit, capitq;: qui memor familiæ & nominis Romani cuſtodē ſui barbarum virgula excæcans & in ſui exitium quod volebat concitat. M: Perpenna deinde in Aſiam miſſus exultantem adhuc de imperio bello vincit, capit, Romam mittit, vbi S.C. in carcerem pœnas dedit rebellionis. Et Attali poſſeſſio, & gazæ cum Aſiatico luxu Romā inuectæ vrbi exitio fuerunt. Quod ægre ferens ſucceſſor Perpennę M. Aquilius ad eripiendum ei Ariſtonicum velut ſui potius triumphi munus eſſet, feſtinata velocitate contendit.

Iuſtinus l. 36.
Oroſius l. 5. c. 6.
Flor. l. 2. c. 24.
Plinius l. 33. c. 11.
Athenæus
Paterculus l. 1.
Liuius l. 59.
præter flore: Strab. l. 14. ait hunc non captum ſed in pugna occubuiſſe
Liuius l. 59.
Strabo l. 14 in Carcere mortuum. Velleius ab Aquilio capite luiſſe.
Plin. l. 13 c. 2. & 33. c. 11.
Iuſt. l. 40.

eorum pœnā
anno 3814 regni 5.
Eutropius l. 4. dicere videtur ei caput ablatum & corpus Smyrnæ ſepultum anno 3816

CAPVT VIII.

SED contentionē Cōſulum mors Perpennæ diremit & alter reliquias Aſiatici belli perſecutus

tus mixtis veneno fontibus ad deditionem quarundam vrbium vt maturam ita infamem fecit victoriam. Quo confecto prouinciam Asiæ nomine dictam constituit, Hanc ipse & post ipsum Scæuola procõsul tam sancte, tam fortiter administrauit, vt senatus in eam Prouinciam iturus magistratibus exemplum atque formam officii eius decreto suo proposuerit & Asiani diem festum Multam honori eiusdem dicauerint, Hanc Lucius Sulla, Muræna, Lucullus, & Cn: Pompeius amplitudine sua implerũt. Cæterum Mithridates Ponti Rex cum Romanos primum aggrederetur. Aquilio Legato vel corrupto vel certe vi pulso Pergamum occupauit, vbi nobilem illum de cõsularibus viris egit triumphum, vbi edicto de necãdis quotquot in Asia negotiabantur Romanis proposito non dubitarunt Ciues templo Esculapii locis istis augustissimo extractos ad cædem vocare, & statuis hærentes sagittis configere. Eosdẽ Mithridates cædibus, & omni crudelitatis genere satiãs So vno die proditionis reos misere excruciauit. In quẽ cum Sylla victricibus armis in Græcia versaretur missus est Flaccus comitatus summę auctoritatis viro Fimbria, à quo interfect⁹ est. Fimbria autem occasione non obiter considerata Mithridatem intra Pergamum compulit, quo post eius fugam potitus prouinciam exactionibus conficiens ad Syllæ se opponendum instruebatur, à quo victus in ædem Eusculapii se conferens proprio vulnere se exemit infamia & Pergam⁹ in Syllæ potestatem redacta permansit, vsque dum solutis pacis legibus Mithridates iterum atque iterum Phrygia potitus est. Quem Pompeius vita & regno exuens pacatam reliquit Prouinciam. Non multo post clarus historiarum laude Mithridates hic resedit, cuius virtus Asiæ terminis non contẽta in Syriam atque adeo in Ægyptum nauigauit. Cæsari aduersus Alexandrinas copias adduxit, ideoque

Flor. l. 2. c. 20 — *Strab. l. 13.* — *ex legatorum* — *Vale. Max.* — *Asconius.* — *Iustinus vt Liuii epito. 70.* — *Appian. in Mithridatico* — *Dio. l. 42.* — *Hirtius.* — *Ægesippus l. 1. c. 24.*

Ioseph.l.1.belli c.7. *Appia Mithr.* *vide Galatas.* *Dio.l.51.* *Strabo l.12.*

deoq; Pharnace victo tetrarchia & regio nomine donatus in bello quod ad vindicandam Asandri rebellionem gessit, fortiter pugnans occubuit. Ex quo tempore eis subiectus fuit, quibus Asia à Romanis credita fuit Prouincia. Post Cæsaris mortē Antonio ea propter Mysia adhæsit, quam Medeus quidam ad defectionem sollicitans præmium nō vile, obtinuit regnum in Cappadocia & Cleon Iouis Abratteni Sacerdos Comanorum in Ponto sacerdotium, quod Cæsari post Antonii amicitiam Labieni progressus intercepto, cum prius latrociniis quæstū faceret Morenæ in Mysia imperans.

ANA-

ANALECTA ANTIQVITATVM MISIÆ.

[illegible] l. 4. c. 17. genialium. — MYSI ſacerdotes animalibus abſtinebant.

[illegible] l. 10. c. 21. — Cælibem ſemper vitam [illegible].

[illegible] — Quotannis Pergami Gallorum edebatur ſpectaculum.

Fumi ſcanſores dicti ob aſſiduum ſacrorum vſum.

[illegible] l. 2. [illegible] — In Abydi gymnaſio lapis colebatur quem Anaxagoras ante caſurum [illegible].

[illegible] — Pergami officinam medicam habuit Æſculapius.

[illegible] l. 12. c. 23. — Myſi olim totius Aſiæ ditiſſimi.

[illegible] 16 — Myſi primi naues adornarunt.

[illegible] l. 14 — Commune cum Caribus & Lydis templum habebat.

[illegible] l. 3. c. 20. — Tum ea anni temperies erat vt hyems ſerena ſolſtitium imbricum ſit, fructus optimi in Myſia erant.

Heraclide de politiis. — Apud Calcidem nemo quinquagenario minor legatione aut alio publico munere fungebatur.

[illegible] de muſica. — Myſi primi tibicines fuerunt.

[illegible] — Auri intexendi modus ab Attalo Rege.

[illegible] 3. [illegible] — Ab eiuſdem aula aulæa nomen obtinent.

[illegible] — Ab eodem quicquid magnificum Attalicum vocatur.

[illegible] in prouerbio Abydenum [illegible]. — Abydeni conuiuis poſt vnguenta & coronas pueros deoſculandos circumferebant ante finem conuiuii.

LIII CILI-

CILICIA.

ILLVSTRISSIMO CAROLO PHILIPPO DE CROY MARCHIONI DE HAVERE Z IOAN. B. G. SE TOTVM CONSECRAT.

In vnum fasciculum collecta, Princeps inclite, tua pessima cappa.

Licet enim mihi Catus Cistercienses substituere) sub tui nominis tutela, lucem aspicere sæpius desiderant audaciæ crimen veritus, donec per fratres & amicos tibi notos inuitatus sum. Qui de summa & excelsum apicem coronante facilitate certius me docuerunt ea nimirum quæ fama prædicante iam inde tenebam. Es nempe inter Belgii principes nemini secundus, [illegible] & authoritate, & iis quæ verum principem ornare solent facile primus. Is etiam es, qui insolita humanitate, quam clementiam appellare debeam, parem te facis infimæ sortis hominibus, æstimans singulorum æque tibi ac omnium curam incumbere, minimam etiam R[illegible] tanquam tui, [illegible] Atque hæ sunt quæ hæsitantem confirmarunt rationes, quibus si quid minus habent rationis aut nimis temeritatis, Princeps maxime & Illustrissimæ Amplitudinis tuæ studiosissimum Clientium tuorum numero aggregare dignaberis. Quod futurum confido Deumque præpotentem quæso te Belgio nostro reique Christianæ diu conseruet.

Nonis quintilibus

Anno M. D. C I V.

CAPVT I.

Arias Montanus Etymo. l. 4. — *Frichia [illegible] à [illegible] quodam.*

M[illegible]nsger. Stephanus.

HÆc Asiæ minoris Regio Chalas Hebræis, Aoan Græcis, Turcomania Saracenis vocatur. Cuius incolæ Trachiotæ & Hypathæi, nescio qua de causa appellati. Lithrani ét [illegible] legitur, quam in Trachea [illegible] vulgo [illegible] A Cilice vt apparet primo [illegible] Agenor[illegible] filio distinctam ab alijs sortita appellatione[illegible], quem Phœnice natum Ioue ipso antiquiorem iactant populares. Cilici Lamsacius filius in regno successit, cuius frater Pigmaliō in Cyprum ductæ coloniæ dux extitit. Ab his [illegible]tion qui Hipplocaton nemorosam habitauit ab Achille Adana vrbe capta cum 7. filijs interemptus est, quod nimirum Andromache filia Hectori desponsata, Priami partes foueret. Quanquā præter hunc & [illegible] Rex nominetur cum Mine & Epi[illegible] filius eodem bello sublatus, & Chrysis filia [illegible] regis necata, hinc ab Achille rapta. Tempore expeditionis Colchicæ sæpius iuuentute ab [illegible] in dubijs audiuimus, Mopsus Ciliciæ præfuit Amphiycis filius ex Manto filia Tyresiæ, vir bellicosus, qui Mopsocrenæ & Mopsestræ suum nomen reliquit, vrbes Colophonem & Phaselum in Pamphyliæ finibus ædificauit. Irinæo nemori augur peritissimus præfuit, qui Calchantem ea arte superans mortis eius fuerit occasio. Troianis temporibus Teutranti & Mysis subiectos fuisse Cilices traditur, vbi Orestes adductæ è Scythia Dianæ spolio diues, & sorore reducta lætus, insania liberatus Amano monti nomē dedit. Antiquitus Myrinam Amazonem tradunt Syria Arabiaque peragratis in Asiam excurrisse, à qua Cilices sponte obuiam se venienti dedentes præ omnibus libertatem meruerint. Cum Sriptolemus ad se quærendam mitteretur, quidam Argiuorum ab eo desciscen-

Margin notes (left): *Sera[illegible] l. de cocco infectorio [illegible] lib. 16. Hero. l. 7* · *Solinus c. 41.* · *Strabo l. 13. Home. Iliad. 2.* · *Euripides.* · *Ili. 1. Dictys l. 2.* · *Statius. Comment. Apollo.* · *Eusebius.* · *Mela lib. 1. c. 6.* · *Strabo l. 14* · *Idem li. 13.* · *Suidas.* · *Diodo. l. 4. Strabo l. 16. Solin. c. 41. id Perseo attribuit.*

Margin notes (right): *Plin. l. 5. c. 27. describitur.* · *Anno 2606.* · *Anno 2640.* · *Prima regum stirps.* · *Quæ Pyrrho postea nupta* · *Astymene.* · *3. Reg. fam.* · *Ex Africanis.*

scentes Tarsum condiderunt quam collapsam tredo vno cum Anchiale dies reparauit Sardanapalus. Typho etiam qui inter Herculis labores numeratur, Cilix fuisse traditur homo varius & crudelis & meritus in fabulas referri.

Suidas. Arri.a. l. 1. Pyndaro Pyth. o. 1.

CAPVT II.

PRÆFVISSE Ciliciæ nominatur paulo ante Persarum tempora Syennesis Rex, qui inter Halyatten & Labynitum pacis arbiter fuit. Lydorum autem imp[erio] [illegible] sola fere hæc regio expers fuit in Asi[a], qu[a]muis Babylonicum iugum omnino effugere non potuerit. Ex Syennesis porro stirpe descendit [illegible] Oromed[on] cuius filius Syennesis in Xerxis expeditione cum laude primarii ducis popularium manum cum 100 nauibus duxit. Et quidē hactenus [illegible] inde à Cyro Per[sæ] Ciliciæ Satrapam non dederunt Regibus contenti [illegible], quia Cyro [illegible] ibi habent[es] præsto [illegible]. A Dario autem [illegible] in[dies] album equum & 2. talenta pendere cogebatur non leui opum argumento. A Xerxe Xenagoras ob defensum Masistem fratrem eius parte donatur, ita tamen vt Regibus nihil decederet. Nam Syennesis Epyaxæ maritus tempore Cyri iunioris hanc Regis titulo adhuc obtinuit, qui Cyrum primum hostiliter aditu regionis prohibere conatus ei per vxorem reconciliatur, quæ pecunias ei submisit & se etiam vt quorundam est opinio. Parta autem de fratre victoria Ciliciæ prouinciam Artaxerxes Camissari cuius fidem exploratam habebat commisit, quam in bello contra Cadusios interemptus filio Datami transmisit, Persa non inuito cui in bello superiori subsidio fuerat. Hic Thyn Paphlagonem cum verbis à defectionis proposito auocare non posset, victum Artaxerxi præsentat, antequam fama victoriæ aduenisset. Ita improuisa lætitia virtutis auxit admirationem

Herod. li. 1. Sub Nabugodonosor Iudith l. 2. victa. Herod. li. 7. Æschylus enim ibi esse ait & periisse in Persis. Xeno. lib. 2. Cyro. Curtius l. 3. Herodo. l. 3. Idem l. 9. Xenoph. 1. de expeditione Cyri & 3. hist. Plut. Artaxer. Æmilius Probus in Datame.

Circa hac tempora [illegible] Tarsum tre[illegible] [illegible] fit abs[illegible]. Tertul. de resurrect. Huius filia [illegible] data vt Hero. li. 5. Memnon. Huius Amyta alterius fuit mater Scythissa nomine.

tione Aspin Cataoniæ Regem, eodem modo circumuentum ad Regem perduxit. Vnde crescente indies fauore Ægyptio bello assumptus est Imperator. Quæ res Aulicorum ipsi inuidiam conciliauit indignantium huius magnitudine sibi derogari, eoque res venit vt etiam de cæde eius consilia agitarent. Quod Pandores Regiæ gazæ custos illi significans addit insuper odium ipsi restare si quid aduersi obueniat, sin aliter Fortunæ Regis illud tribuendum non virtuti Imperatoris. His permotus Mandrode substituto ad suos redit, Paphlagones domat, Sinopen dolo capit, Cum Ariobazane societatem init, dissimulata in Regem voluntate vrbes suas munit, Pisidas qui incautius pugnantem Arideum filium necauerāt profligat, Metrobasanem generum qui ad eos defecerat percellit. Inter hæc ita secunda graue vulnus accepit filii grauis natu ad Persam transfugium qui & Patrē defectionis accusabat. Qua grauiter accensus Rex tumultuarium cōscribit exercitū numero 171000 præter leuis armaturæ milites, his Cilicia petitur, sed iam ante munita, & Ducis virtute longe munitior, qui exigua manu fretus loci genio multitudinem illam auertit, & quamuis post Euphratis transitum semel victus fugere compulsus sit, cumque flumen à tergo esset curribus compactis, quibus homines vecti iumenta adtrahebant, fluuio immissis euasit, tandemque Persam de pace cogitare coegit. Tandem qui multos consilio neminē perfidia inuerat, qui affinis aulicorum Regis Antophradatis filii insidias vicerat, Mithridatis dolo capitur. Erat hic Ariobazanis amicissimi iā inde filius Qui simulato in Regem odio euocatum à tergo ense transfigit. Circiter hoc tempus Euagoræ Cypri res augeri cæperunt, qui Ciliciam insuper regno suo adiecit vnde nuper auxilia contraxerat 50 iuuenes, Sed ea nō diu Cypriis subiecta ad Persas rediit Othi forte æuo & cura.

Polienus id factum vult euocatis operariis ad tormenta vt Ciues putabant in festum paranda.

Poly. l. 7. stratag.

Polienus refert eum solis armis indutum militem per castra missse & sic sicarios vicisse & euasisse.

Plut. in vita.

CAPVT III.

Sub Dario autem vltima.

Cur. l.3.
Arrianum
Diodo.
Alexãdri ipsius cõfessione
Arrianus l. 2.
T Mela l.2.c.13.
Val.Max.l.5.c.8.
Curtius l.4.
Theo c. Eyd.17.
Iust l 13.
Polyæ l.4.
Iust.l.27.
H ScheHefter ab Emerge reest vastatum Ciliciam
Huius
magnus

ARSANVS Ciliciæ Præfectus, quod initio belli Memnon suaserat Alexandro imminente igne totam vastat hosti solitudinem relicturus. Ita qui cum paucis aditu omnes prohibere potuisset, se subducens patuam manum in montium tutelam relinquit, quæ ipsa proditam se rata [illegible] hostiũ quidem tulit conspectum, sed fugiens hosti intra Phylas tutum iter fecit, qui ad internecionem vel saxis deleri potuisset. Recta igitur Tharsum contendit quæ igne immisso lucebat, sed quo minus in pulueres redacta sit vrbs clarissima Parmenioni tribuendum ab Alexandro præmisso. Cuius ductu perterriti Persæ terga verterunt. Ita Macedo vrbem ingressus est. Cumque sudore & puluere obsitum liquor Cydni fluminis, qui vrbem mediam secat, inuitaret, in eum se immitens subito quodã horrore occupatis artubus parum à morte abfuit. Philippi tamen medici fidelis opera restitutus. Solon vrbem suæ potestatis factam 200 talentorum multa & præsidio arci imposito transit, ludos Æsculapio & Mineruæ celebrans. Ciliciæ postea Socrates præfectus datus, Quã post Alexandri mortem Ptolomæus occupauit, Philæta cui forte ea obtigerat per successorem Philorenum eiecto cũ bellum in Ægyptum pararetur. Vbi postea Seleucus prælio cum Barbaris inito victus, mutata veste fefellit persequentes, nõ prius stolã regiã assumens quam circumfusos videret stipatores. Cum Antiochus fraterno bello implicaretur, cõspirante in Asiam toto fere oriente, Cilicia Ptolomæo occupata est. Huius posteris ereptam Antiochus Antiochi posteris pyratæ occuparunt.

CA-

CAPVT IV.

Flo. l.3.c.6.

Appia. in Mithridatico.

IMmiſſi Mithridatis regis opera in ma[illegible] pauci[s] Myoparonibus duce Iſido, o vagi latrocinabantur. Bello autem gliſcente aucti numero, guſtatis lucris non mediocribus, rerum omnium egeſtate compulſi, ſublatis commerciis quæſtum é mari faciebant, abdicato Pyratarum nomine mili[te]s ſe mercenarios appellantes. In Cilicia aſpera commune erat omnium receptaculum & ſedes belli. Præterquam alia diuerſis locis caſtella, arces, inſulas habebant, vbi deſertæ nauium ſtationes erant. In belli autem ſocietatem Cyros Cyprioſq; aſſumpſerunt, totumque adeo orientem, qui tot malis preſſus inferre damna, quā perpeti malebat. Ita breui tempore quicquid medium eſt inter columnas Herculis, in Aſia autem Pamphiliam Iſauriamq; occuparunt. Permittentibus Armeniæ regibus qui Syriam obtinebāt, armis iam antea partam. Cum ita ad latrocinia cōuerſi omnes circum circa regiones infeſtas habentes, maria bello quaſi tempeſtate præcluderent, Romani per duces ſuos & illos, & illis ſubiecta ſibi adiunxerunt. M. Antonius primo C. Mario & Q. Catulo Coſſ. Prætor, in maritimos prædones profectus Bizantiorum ope in Ciliciamque vſq; perſecutus de iis triumphauit. Exinde aliqua Ciliciæ Pamphiliæque pars in prouinciæ formam redigi cœpta. Quam Luc. Sylla in prætura ſortitus eſt bello Mithridatico. Cn. Dolabella eandem Proconſule gubernauit. Cui, quod à viris non vulgaribus regeretur, præter 3 diœceſes Pamphilicam, Iſauricam, Cilicienſes, 3. inſuper Aſiæ regionis Phrygiæ pars Piſidia, & Lycaonia totidemque diœceſes: Cibyratica Synnadenſis Apamenſis, adiectæ. Præfuit a. proconſulari imperio poſt Dolabellam, qui à Trebonio necatus eſt occupata Cilicia, P. Lentulus, poſt quem Ap. Claudius. cui M. Cicero ſurrogatus, qui ius dixerunt, non Ciliciæ tantum, ſed & finitimis.

Suidas ex Theopompo ait Cilicum pro latrone vulgo & Cilicismum pro cæde inter epulas vſurpatum.

Strabo.

Flor. l.3.c.6.

Anno V. 652

Tacit. l.12.
Vide faſtos.

Coniicit Sig. de prouinciis antiq. l.1.c.11.
Iul. Obs. 39.
Appianus.
Cic. l.3. accus. in Verrem.

Ex Cic. variis locis probat hoc Sigo. l.1.c.11. de iure prouinciarum.

Dio l.47

De diuina.

C a-

CAPVT V.

NEc horum fuit quisquam, qui lasciuientes toto mari Pyratas in certamen vocare auderet. Adeo insolita belli omnibus legibus soluti ratio, in quo nihil certum nihil conspicuum, cunctis ob perplexitatē erat formidabilis. Prætores aliquot Romanos naualibus copiis superarāt, iamque adeo contemtum Italiæ littora legebant. Ad hanc Romani nominis ignominiam delendam missus à senatu P. Seruilius. Qui quamuis leues & fugaces Myoparones graui & martia classe turbaret, non incruenta victoria superat. Nec mari submouisse contentus valid issimas eorum vrbes, & diutina prędа abundantes Phaselum & Olympum euertit, Isaurumque ipsam flumine in quo hostes aquabantur auerso ad deditionem compulit, atcem Ciliciæ. Vnde conscius sibi magni laboris Isaurici nomen adamauit, cum & Isauriam regionem totam & Ciliciæ partem fecerit vectigales. Nequaquam tot cladibus domiti terra se continere potuerunt, sed vt quædam animalia quibus aquam & terram incolendi gemina natura est, sub ipso hostis recessu impatientes soli in aquas suas resiliunt & aliquanto latius quam ante.

Suet. Iulij c. 3. sub hoc ait Cæsarem militasse.

Flor. li. 3. c. 6. Cic. in Ver. Liuij epit. l. 93

Marcel. l. 14.

Sic felix & dignus victoria Pompeius visus est, & Mithridaticæ prouinciæ facta accessio. Hic cum summa potestate, rogatione Manilii, annitente Cicerone deligitur Imperator, qui acceptis 6000 talentorum & plena in prouinciales potestate, cū 120000 peditum, equitum 4000, nauibus 270, profectus, legatis è senatu 25 totum mare diuisit, additis vnicuique nauibus equite & pedite vt prætoriis insignibus: ita vt quisque absolutum haberet in partem fidei creditu imperium, ipse tanquā rex Regum circumcursaret singulas visens stationes. Sic distributo exercitu Pompeius intra quadragesimum diem totum occidentalem tractum perua-

Sene. l. 1. Contr. 8.

Appia. in Mithridatico l. 8. c. 7. Manilia.

Dio l. 36. ait Gabinij rogatione. Liuij epit. 99.

Autor Libelli de viris illustrib. c. vlti.

perangustos dispersam toto mari pestem simul & semel extinxit. Per omnes æquoris portus, sinus, latebras, recessus, promontoria, freta, peninsulas, quicquid Pyratarum fuit quadam indagine inclusum & oppressum, ducum vnoquoque pro se & Romani nominis gloria terminos sibi creditos custodiente. Pompeio in originem fontemq; belli Ciliciam verso. Nec hostes detrectauere certamé, non ex fiducia, sed quia oppressi erant audaces videbantur: Nihil tamen amplius quam ad primum ictum concurrerunt, vbi mox circumfusa vndique rostra conspiciunt, abiectis statim telis remisque plausu vndique pari supplicantium more vitam petierunt, Augustaque dominum terrarum in se de prospexit singulari consilio dux & maritimum genus longe à conspectu maris remouens, mediterraneis agris obligat vsum maris, classi & terræ suos homines restituens solos, vrbem a Tigrane deletam reparans, captæ hostium in hoc prælio naues 846. ex quibus expugnata 72. deditæ 306. prædonum receptacula capta 120. Prædones cæsi circiter 10000. Hærent scriptores quid prius in hac victoria mirari debeant, velocitatem; quod cũ signa tulit toto fulgentia ponto, Ante bis exactũ, quam Cynthia conderet orbem, omne fretum pelagi metuens pyrata reliquit in felicitatem, quod ne vna quidem naue amissa parta sit pyratica laurea: An perpetuitatem; quod nulli deinceps pyratæ extiterint, nec gens vlla Cilicibus fidelior. Triumphus autem ob hanc causam Pompeio delatus accessione aliarum victoriarum longe fuit speciosissimus.

Lamij epist. li. 199.
Luc. l. 2.
Plut. in Pompeio.
Quæ à Pompeio polis indicta.
Plin. l. 7. c. 25 & 6.
Appianus.
Luc. l. 2.
Idem li. 1.
Iust. li. 40.
Plin. l. 3. c. 37.

Mallum Adaniam & Epiphaniam aliasque in Thracia urbes agris colonias dedit.

CAPVT VI.

HOc pacto domita Cilicia non tamen omnis, cũ Eleuthero Cilices in monte Amano perpetui Romanorum hostes liberi permanserint. Et aliqua insuper pars Regibus permissa fit. Tarcondimotios vir præstás fuit cuius virtuti senatus po-

 pulus-

Straboni Cacco [illegible]

[illegible] regnum donauit [illegible], qui Pompeium [illegible] & [illegible] Quo victo [illegible] reliqui Principes [illegible] bello consilium agitarent ipse domum [illegible] regressus [illegible] meruit a Cæsare veniam. In pugna [illegible] Actiaca incautius dimicans interiit. Huius ex duobus filiis alter Philopator regni successione [illegible] victore Augusto prohibitus est, quod partes Antonii fouisset: Alter etiam cum patre [illegible], quauis eidem summa [illegible] esset [illegible], tempori tamen ad Augustum reuersus, exceptis [illegible] quibusda, qua Archelao obuenerant, regnum recuperauit. [illegible] & successor sub Tiberio vitam cũ morte commutauit. Ob res autem Nauales egregiæ administratas in Cilicia Augustus Agrippa Cçruleo vexillo donauit, nec enim simplici motu concitata fuerat, quippe vbi Antonius rudimenta incompositi amoris didicerat, & Ægyptiaco scorto seruire, aliis ad Reipublicæ Clauum constitutis. Vidit portentosum illum luxum Cilicia non multo post Labieno seruitura, & diutius nisi Ventidius occurrisset ab Antonio premissus, qui ereptam eius manibus Romanis adiecit, cui Sossius præfectus datus est. Abico, vbi gladiatorum ingentem numerum alebat ad ludos triumphales victo, vt putabat, Cæsare celebrandus, qui morte eius nunciata Dideo se tradiderunt. Exinde pacata quidem sub Romanis crebris tamen motib⁹ subiecta, aliis aliter sentiẽtibus, donec Vespasiani opera Trachea Romanis accessit. cũ Claudius Polemoni Ciliciæ partem donasset, loco regni Bosphorani legatur, quæ à Vespasiano in Prouinciam redacta sit. Cynida autem Ciuitas terræ motu collapsa est circa illa tempora, ad cuius restaurationem Nerua Anazarbum senatorii ordinis virum misit, qui re perfecta nomen vrbi suum reliquit cum prius Dio Cæsarea vocaretur.

Dio l. [illegible]
Flo. l. 4. c. 2.
Cic. 5. fami. ep. 1.
Dio l. 5.
Idem [illegible]
Idem l. 54.
Tacitus l. 2.
Senec Aug. c. 25.
Dio l. 48.
Plut. in Antonio
Plut. C[illegible]
Dio. l. 49.
Idem l. 51.
Plut. [illegible] l. 1.
Sueto c. 8.
Dio. l. 60.
Tacitus l. 1.
Suidas.

[illegible]

ANALECTA ANTIQVITATVM CILICIÆ.

Mel. l. 2.c.3. / *Strabo.*

CORYCIVM & Triphonem tum miraculis generationis antra
Vbi certo ritu sacra peragebant Cilices.

Cic. 1. de diuinatione.
Cilices ex auiũ volatu & cantu certissimis signis aiebant futura prædici.

Plut. de defectu.
Oracula Ciliciæ repente conticuerunt.

Mart. l. 6.
Notæ rapacitatis Cilix.

Martial. l. 1. & 7.
Frigidus intonsos taurus agit Cilices, id est, eos qui Tracheam incolunt. *vt Turnebus l. 16. c. 24.*

Strabo l. 7.
Lanea veste vtebantur pileo pennis coronato inbello parmulas crudo bouis corio conficiebant, caprinas pelles humeris suspendentes, thorace ocreisque muniti, falce, pugione, ense vtebantur arcu Corneo, arundineis sagittis.

Alexand. l. 1.c.28.
Chlamys cũ crepidis & Claudicans diadema Regnum insigne erat.

Plinius l. 7.c.56.
Ignẽ è silice elicere Pyrodes Cilicis frater docuit.

Mart. l. 8. ep. 14.
Pallida nec Cilicum timeant pomaria brumam,
Mordeat & tenerum fortior aura nemus.
Hibernis obiecta Nothis specularia puros,
Admittunt soles & sine fæce diem.

Plinius l. 8.c.50.
Villo tonsili fere Cilices vestiebantur.

Idem l. 31.c. 2.
Sydrica podagram ibi curabat.

Varro apud Plinium
Nus etiam fluminis ibi subtilitatem sensum procreabat.

Polycretus iuxta Solos olei vicem supplebat.

Caelius l. 8.c.2.
Ciliciis mus per vinolentiam facta cædes erat.

CAPPADOCIA.

CAPVT I.

Herod. l. 1.
Plin. l. 6. c. 3.
Stephanus.
Arrian.
Iosephus.
Strabo l. 12.

Castaldo Armenia [illegible] neto Genesph [illegible]

CAPPADOCIAM Syriæ aliquando attributam conuenire præter Leucosyriæ, Assyriæ, Sareæ appellatio, quæ Hebræis Caphthorim vel certe Meschin dici putatur. Varie autē diuisa est hæc Regio, à Persis quidem in Satrapias duas, eam quæ ad Taurū & Ponticam. Sub regibus in prouincias decem quibus vndecimam Romani addiderunt. Sub Archelao in Præfecturas 5. Posteriori æuo in Cæsariēsem & Tyanensē in Chursianā etiam Armeniacā & minorem. Antiqua est Cappadocum in Palæstinam irruptio qui tres Palæstinæ populos Æneos sedibus pulsos fugauerunt. Socii que Iudæorum alii fuerunt, vnde [illegible] à Nabugodonosore cum illis victi. Recentior Chaldæorū in Cappadociā cuius monumenta perseuerarunt, tot Deorum Persicorum templa, tanta Magorum multitudo, tam celebre Pirithem nomen. Si autem dicti vniuersum Cappadoces, quod circa eorum ignem tendant acquiritur.

Hic alii [illegible] tur & [illegible] coluisse putant.

Ptolemaus.

Porphirogenera.

Tempore Greg. Nazianzeni.

Deut. 2.

H. S. num. c. 27

Ex [illegible] leguntur aliqui Cappadocem.

Hiere. 47.

Strabo l. 15.

Idem li. 12.

Celebris etiam est Semiramidis memoria quæ Mazacam vrbem erexit & Græcorum, qui Thyanam. Nec minor Orestis, qui sorore comitatus Iphigenia curam ponens lugubrem celebrantium Comanorum vrbi nominis dedit occasionem. [illegible] [illegible] per eum posteritati relicta & secunda à Rege sacerdotem. Vetusta etiam Charonde Catanensis non [illegible] in [illegible] apud Græcos celebrata, qui [illegible] ad vim & [illegible] vsque seditiosa [illegible] pacasset lege cauerat, vt si quis [illegible] eam intrasset ferro necaretur. For-

Sol. ca. 47.

Philostr. li. 1.

Pausan. in Laconicis

Strabo l. 12.

Da [illegible] ad [illegible]

Charond. leg.

te-

Laert. in Pythag.

Aristotelis 2. Politico.

te ipse ex via gladio accinctus in concionem processisset, monitus à proximo, cum culpam dissimulare suo errore posset defendere stricto, ferro incumbens maluit pœnam repræsentare quam fraudem iustitiæ fieri.

CAPVT II.

Xenoph. l. 2. Cyro. *Pharnaces aliis vocatur.*

ASSYRIIS, Medis, Babyloniisque vicissim Cappadoces paruerunt. Sub initiis autem Persicæ Monarchiæ Aribæus Rex Assyriis contra Cyrum Persam equitum 6000, sagittariorum 30000 submisit, ipse in fuga ab Hircanis cæsus. Totaque in reditu Cyri ex Lydia Persarum dominationi subiecta est prouincia, cui Satrapes venit

Xenoph. l. 4.

Idem l. 7.

Tres equos, 200 mulos, [illegible] tributi loco [illegible] Cappadocia Strabo l. 11.

Dubitant App. Mithri.

quam Rex datus Pharnacius superioris filius quē Smerdis excepit, qui deinceps Anamnem reliquit successorem, virum bellicis virtutibus clarum, qui Dario Monarcha Scythico bello præpositus victor fratrem Regis Marsagetem vinculis [illegible] quem Scythæ e fratre [illegible] erat per [illegible] nefas. In Aramnis defuncti locum Anaphas virtutis merito cooptatus est, vnus ex 7. Persis fortè Intaphernis locum occupans, qui sublatus erat. Dignum se improbauit, vt qui à tributo Persico immunis vixerit. Ad cuius exemplum Datames, qui secundus ab eo post eiusdem nominis filium regnauit, non dubitauit bello cum Persis contendere, in quo fortiter pugnans occubuit filio Ariamne relicto, & vt quidam sentiunt, Magno illo Datame qui Cappadocum potitus est Ariamne nihilominus relicto in regimine, qui senex ex duobus filiis Ariarathen sibi substituit, virum non minori virtute, quæ in Ælchi expeditione Ægyptiaca cui tum forte Ducis titulo intererat, patuit, quam pietate in fratrem laudandus, quem non contentus ad summos honores erexisse nisi & posthabito filio eundem delegisset successorem. Fraudasse filium putares, sed fratrem nouerat se gratum habere

Ctesias.

Ariaran Ctesi.

Herodo.

Cappadocia tota [illegible] exercitum [illegible] l. 7.

Æmilius Probus.

Persarum Regis.

ſcentes Tarſim condiderunt quam collapſam credo vno cum Anchiala die reparauit Sardanapalus. Tipho etiam qui inter Herculis labores numeratur, Cilix fuiſſe traditur homo varius & crudelis & meritus in fabulas referri.

Suidas. Arr. 4. l. 1. Pyndaro Pyth. o. 8.

Hinc conditam ab eo ... ſunt quidam. Hac ... mat... 4. ... pellatur quia à ... dita iuxta ... Ideo ... fuiſſe.

CAPVT II.

PRÆFVISSE Ciliciæ nominatur paulo ante Perſarum tempora Syenneſis Rex, qui inter Halyatten & Labynitum pacis arbiter fuit. Lydorum autem imperii ſola fere hæc regio expers fuit in Aſia quamuis Babylonicum iugum omnino effugere non potuerit. Ex Syenneſis porro ſtirpe deſcendit Horomedon cuius filium Syenneſin in Xerxis expeditione cum laude primarii ducis popularium manum cum 100 nauibus duxit. Et quidé hactenus iam inde à Cyro Perſæ Ciliciæ Satrapam non dederunt Regibus contenti fuiſſe, quia Cyro ſtatiua ibi habenti præſto fuerant. A Dario autem taxata in dies album equum & 2. talenta pendere cogebatur non leui opum argumento. A Xerxe Xenagoras ob defenſum Maſiſtem fratrem eius parte donatur, ita tamen vt Regibus nihil decederet. Nam Syenneſis Epyaxæ maritus tempore Cyri iunioris hanc Regis titulo adhuc obtinuit, qui Cyrum primum hoſtiliter aditu regionis prohibere conatus ei per vxorem reconciliatur, quæ pecunias ei ſubmiſit & ſe etiam vt quotundam eſt opinio. Parta autem de fratre victoria Ciliciæ prouinciam Artaxerxes Camiſſari cuius fidem exploratam habebat commiſit, quam in bello contra Caduſios interemtus filio Darami tranſmiſit, Perſa non inuito cui in bello ſuperiori ſubſidio fuerat. His Thyn Paphlagonem cum verbis à defectionis propoſito auocare non poſſet, victum Artaxerxi præſentat, antequam fama victoriæ aduenisset. Ita improuiſa lætitia virtutis auxit admirationem.

Herod. li. 1. Sub Nabugodonoſor Iudith l. 2. vidſa. Herod. li. 7. Æſchylus eum ibi eſſe ait & periiſſe in Perſis. Xeno. lib. 2. Cyro. Curtius l. 3. Herodi. l. 3. ... L. 9. Xenoph. 1. de expeditione Cyri & 3. hiſto. Plut. Artaxer. ... Probus in Datame.

Circa hac tempora Ionem Tarſum tre ... ſce abſorptus eſt. Tertul. de reſurrect. Huius filia dicta Pyndara vt Hero. li. 7. Memnon. Huius Amyta alterius fuit mater Sythiſſa nomine.

tione Aspin Cataoniæ Regem, eodem modo circumuentum ad Regem perduxit. Vnde crescente indies fauore Ægyptio bello assumptus est Imperator. Quæ res Aulicorum ipsi inuidiam conciliauit indignantium huius magnitudine sibi derogari, eoque res venit vt etiam de cæde eius consilia agitarent. Quod Pandores Regiæ gazæ custos illi significans addit insuper odium ipsi restare si quid aduersi obueniat, sin aliter Fortunæ Regis illud tribuendum non virtuti Imperatoris. His permotus Mandrode substituto ad suos redit, Paphlagones domat, Sinopen dolo capit, Cum Ariobazane societatem init, dissimulata in Regem voluntate vrbes suas munit, Pisidas qui incautius pugnantem Arideum filium necauerāt profligat, Metrobasanem generum qui ad eos defecerat percellit. Inter hæc ita secunda graue vulnus accepit filii grauis natu ad Persam transfugium qui & Patrē defectionis accusabat. Qua grauiter accensus Rex tumultuarium cōscribit exercitū numero 171000 præter leuis armaturæ milites, his Cilicia petitur, sed iam ante munita, & Ducis virtute longe munitior, qui exigua manu fretus loci genio multitudinem illam auertit, & quamuis post Euphratis transitum semel victus fugere compulsus sit, cumque flumen à tergo esset curribus compactis, quibus homines vecti iumenta adtrahebant, fluuio immissis euasit, tandemque Persam de pace cogitare coegit. Tandem qui multos consilio neminē perfidia inuerat, qui affinis aulicorum Regis Antophradatis filii insidias vicerat, Mithridatis dolo capitur. Erat hic Ariobazanis amicissimi iā inde filius Qui simulato in Regem odio euocatum à tergo ense transfigit. Circiter hoc tempus Euagoræ Cypri res augeri cæperunt; qui Ciliciam insuper regno suo adiecit vnde nuper auxilia contraxerat 50 iuuenes, Sed ea nō diu Cypriis subiecta ad Persas rediit Othi forte æuo & cura.

Polianus id factum vult euocatu operariis ad tormenta vt Ciliees putabant in scfium paranda.

Poly. l. 7. stratag.

Polianus refert eum fils armis indutum militem per castra misisse & sic sicarios neuisse & euasisse.

Plut. in vita.

CAPVT IV.

IM[illegible] iussi Mithridatis regis opera in mari primùm paucis Myoparonibus duce Isidoro vagi latrocinabantur. Bello autem gliscente aucti numero, gustatis lucris non mediocribus, rerum omnium egestate compulsi, sublatis commerciis quæstum è mari faciebant, abdicato Pyratarum nomine milites se mercenarios appellantes. In Cilicia aspera commune erat omnium receptaculum & sedes belli. Præterquam alia diuersis locis castella, arces, insulas habebant, vbi desertæ nauium stationes erant. In belli autem societatem Cyros Cypriosq; assumpserunt, totumque adeo orientem, qui tot malis pressus inferre damna, quã perpeti malebat. Ita breui tempore quicquid medium est inter columnas Herculis, in Asia autem Pamphiliam Isauriamq, occuparunt. Permittentibus Armeniæ regibus qui Syriam obtinebãt, armis iam antea partam. Cum ita ad latrocinia cõuersi omnes circum circa regiones infestas habentes, maria bello quasi tempestate præcluderent, Romani per duces suos & illos, & illis subiecta sibi adiunxerunt. M. Antonius primo C. Mario & Q. Catulo Coss. Prætor, in maritimos prædones profectus Bizantiorum ope in Ciliciamque vsq; persecutus de iis triumphauit. Exinde aliqua Ciliciæ Pamphiliæque pars in prouinciæ formam redigi cœpta. Quam Luc. Sylla in prætura sortitus est bello Mithridatico. Cn. Dolabella eandem Proconsule gubernauit. Cui, quod à viris non vulgaribus regeretur, præter 3 diœcæses Pamphilicam, Isauricam, Cilicienses, 3. insuper Asiæ regionis Phrygiæ pars Pisidia, & Lycaoniæ tres denique diœcæses. Cibyratica Synnadensis Apamensis, adiectæ. Præfuit a. proconsulari imperio post Dolabellam, qui a Trebonio necatus est occupata Cilicia, P. Lentulus, post quem Ap. Claudius cui M. Cicero surrogatus, qui ius dixerunt, non Ciliciæ tantum, sed & finitimis.

C a-

Marginalia: Flo. l.3. c. 6. — Appia. in Mithridatico. — Suidas ex Theopompo ait Cilices pro latrone vulgo & Cilices mem pro cade inte epulas vsurpatum. — Strabo. — Flor. l.3. c. 6. — Anno V. 1652 — Tacit. l. 12. — Vide fastos. — Colligit Sig. de prouinciis rom. l. 1. c. 11. — Liu. lib 39. — Appianus. — Cic. l. 3. accus. in Verrem. — Ex Cic. variis locis probat hac Sigo. l 1. c. 11. de iure prouinciarum. — Dio l. 47 — De diuina.

Caput V.

Nec horum fuit quisquam, qui lasciuientes toto mari Pyratas in certamen vocare auderet. Adeo insolita belli omnibus legibus soluti ratio, in quo nihil certum nihil conspicuum, cunctis ob perplexitaté erat formidabilis. Prætores aliquot Romanos naualibus copiis superauerāt, iamque adeo contemtim Italiæ littora legebant. Ad hanc Romani nominis ignominiam delendam missus à senatu P. Seruilius. Qui quamuis leues & fugaces Myoparones graui & martia classe turbaret, non incruenta victoria superat. Nec mari submouisse contentus validissimas eorum vrbes, & diutina prǫda abundantes Phaselum & Olympum euertit, Isaurumque ipsam flumine in quo hostes aquabantur auerso ad deditionem compulit, atcem Ciliciæ. Vnde conscius sibi magni laboris Isaurici nomen adamauit, cum & Isauriam regionem totam & Ciliciæ partem fecerit vectigales. Nequaquam tot cladibus domiti terra se continere potuerunt, sed vt quædam animalia quibus aquam & terram incolendi gemina natura est, sub ipso hostis recessu impatientes soli in aquas suas resiliunt & aliquanto latius quam ante.

Suet. Iulij c. 3. sub hoc ait Cæsarem militasse.
Flor. li. 3. c. 6.
Cic. in Ver.
Liuij epit. l. 93
Marcel. l. 14.

Sic felix & dignus victoria Pompeius visus est, & Mithridaticæ prouinciæ facta accessio. Hic cum summa potestate, rogatione Manilii, annitente Cicerone deligitur Imperator, qui acceptis 6000 talentorum & plena in prouinciales potestate. cū 120000 peditum, equitum 4000, nauibus 270, profectus, legatis e senatu 25 totum mare diuisit, additis vnicuique nauibus equite & pedite vt prætoriis insignibus: ita vt quisque absolutum haberet in partem fidei creditum imperium, ipse tanquā rex Regum circumcursaret singulas visens stationes. Sic distributo exercitu Pompeius intra quadragesimum diem totum occidentalem tractum perua-

Sene. l. 1. Contr. 8.
Appia. in Mithridatico l. 1 c. 7. Manilia.
Dio l. 36. ait Gabinij rogatione.
Liuij epit. 99.
Autor Libelli de viris illustrib. c. vlti.

peruagatus dispersam toto mari pestem simul & semel extinxit. Per omnes æquoris portus, sinus, latebras, recessus, promontoria, freta, peninsulas, quicquid pyratarum fuit quadam indagine inclusum & oppressum, ducum vnoquoque pro se & Romani nominis gloria terminos sibi creditos custodiente. Pompeio in originem fontemq; belli Ciliciam verso. Nec hostes detrectauere certamē, non ex fiducia, sed quia oppressi erant tanti videbantur: Nihil tamen amplius quam ad primum ictum concurrerunt, vbique circumfusa vndique rostra conspiciunt, abiectis statim telis remisque plausu vndique pari supplicantium more vitam petierunt, Augustumque dominum terrarum rufe de prosperitatis singulari consilio dux & maritimum genus longe à conspectu maris remouens, mediterraneis agris obligat vsum maris, classi & terræ suos homines restituens solos, vrbem a Tigrane deletam reparans, captæ hostium in hoc prælio naues 846. ex quibus expugnata 72. deditæ 306. prædonum receptacula capta 120. Prædones cæsi circiter 10000. Hærent scriptores quid prius in hac victoria mirari debeant, velocitatem; quod cū signa tulit toto fulgentia ponto, Ante bis exactū, quam Cynthia conderet orbem, omne fretum pelagi metuens pyratā reliquit in felicitatem, quod ne vna quidem naue amissa parta sit pyratica laurea: An perpetuitatem, quod nulli deinceps pyratæ extiterint, nec gens vlla Cilicibus fidelior. Triumphus autem ob hanc causam Pompeio datus accessione aliarum victoriarum longe fuit speciosissimus.

Appian. c. 139. — *Luc. l. 2.* — *Plut. in Pompeio.* — *Quæ à Pompeio polis interdicta.* — *Plin. l. 7. c. 25 & 6.* — *Appianus.* — *Luc. li. 2.* — *Idem ib. v.* — *Iust. li. 40.* — *Plin. l. 2. c. 37.*

Mallum Adaniā & Epiphaniam aliasque in Tracheia vrbes egenis colendas dedit.

CAPVT VI.

HOc pacto domita Cilicia non tamen omnis, cū Eleuthero Cilices in monte Amano perpetui Romanorum hostes liberi permanserint. Et aliqua insuper pars Regibus permissa sit. Tarcondimotios vir præstās fuit cuius virtuti senatus populus-

Strabon. Cacco [illegible]

p[illegible]alosque Romanorum re[illegible] donauit C[illegible] qui Pompei [illegible] copias, & [illegible] Quo victo cum reliqui Principes de redintegrando bel- lo consilium agitarent ipse domum Cl[illegible] ges- sur facilé meruit à Cæsare veniam. In pugna autē Actiaca incautius dimicans interiit. Huius ex duo- bus filiis alter Philopator regni successione à vi- ctore Augusto prohibitus est quod partes Antonii fouisset. Alter eiusdem cum patre nomine, qui- uis eidem summa [illegible] eius esset [illegible], [illegible] tamen ad Augustum reuersus, exceptis [illegible] quibusdam qua Archelao obuenerant, regnum re- cuperauit. Cuius [illegible] Philopator [illegible] successor sub Tiberio vitam cū morte [illegible]. Ob res au- tem Nauales egregiè [illegible] in Cilicia Au- gustus Agrippa Cęruleo vexillo donauit, nec enim simplici motu concitata fuerat, quippe vbi An- tonius rudimenta incompositi amoris didicerat, & Ægyptiaco scorto seruire, aliis ad Reipublicæ Clauum constitutis. Vidit portentosum [illegible] lu- xum Cilicia non multo post Labieno seruitura, & d[illegible] nisi Ventidius occurrisset ab Antonio pre- missus, qui ereptam eius manibus Romanis adie- cit, cui Sossius præfectus datus est. Abico, vbi gla- diatorum ingentem numerum [illegible] ad ludos tri- umphales victo, vt putabat, Cæsare, celebrandos, qui morte eius nuntiata D[illegible]o se tradiderant. Ex- inde pacata quidem sub Romanis crebris tamen motib⁹ subiecta, aliis aliter sentiētibus, donec Ves- pasiani opera Trachea Romanis accessit. cū Clau- dius Polemoni Ciliciæ partem donasset, loco regni Bosphorani legatur, quæ à Vespasiano in Prouin- ciam redacta sit. Cynida autem Ciuitas terræ mo- tu collapsa est circa illa tempora, ad cuius restau- rationem Nerua An[illegible]arbum senatorii ordinis vi- rum [illegible], [illegible] re perfecta nomen vrbi suum [illegible] primi Dio Cæsarea vocaretur.

Dio l. 4[illegible].
Flo. l. 4. c. 2.
Cic. 5. fami. ep. 1.
Dio l. 5[illegible].
Idem 51.
Idem l. 54.
Tacitus l. 2.
Senec Aug. c. 25.
Dio l. 48.
Plut. in Antonio
Plut. Crasso.
Dio. l. 49.
Idem l. 51.
Philost. l. 1.
Sueto c. 8.
Dio. l. 60.
Tacitus l. 1.
Suidas.

Tacitus [illegible]

ANALECTA ANTIQVITATVM CILICIÆ.

Mel. l. 1.c.13.
Solinus.

CORYCIVM & Tryphonium miræ ibi venerationis antra

Vbi certo ritu sacra peragebant Cilices.

Cilices ex auium volatu & cantu certissimis signis arebant futura prædici.

Ci. 1. de diuinatione.
Plut. de defectu.
Mart. l. 6.
Turneb. l. 1. & 7.

Oracula Ciliciæ repente conticuerunt.

Notæ rapacitatis Cilix.

Frigidus intonsos taurus ago Cilices, id est, eos qui Tracheam incolunt. — vt Turnebus l. 16. c. 24.

Herod. l. 7.

Lanea veste vtebantur, pileo pennis coronato, imbello parmulas crudo bouis corio conficiebant, caprinas pelles humeris suspendentes, thorace ocreisque muniti, falce, pugione, ense vtebantur arcu Corneo, arundineis sagittis.

Alexand. l. 1.c.28.

Chlamys cũ crepidis & Claudicans diadema Regnum insigne erat.

Plinius l. 7.c. 56.
Mart. l. 8.ep.14.

Igne ẽ silice cudere Pyrodes Cilicis frater docuit.

Pallida nec Cilicum timeant pomaria brumam,
Mordeat & tenerum fortior aura nemus.
Hibernis obiecta Nothi specularia puros,
Admittunt soles & sine face diem.

Plinius l. 8.c.50.

Villo tonsili fere Cilices vestiebantur.

Idem l. 10.c. 2.
Varro apud Plinium

Sydrius podagram ibi curabat.

Nus etiam fluminis ibi subtilitatem sensum procreabat.

Polycarpus iuxta solos olei vicem supplebat.

Calius l.8.c.2.

Cilicum mus per vinolentiam facta cædes erat.

CAPPADOCIA.

CAPVT I.

CAPPADOCIAM Syriæ aliquando attributam conuenere posset Leucosyriæ, Assyriæ, Sareæ appellatio, quæ Hebræis Capthorim vel certe Meschin dici putatur. Varie autē diuisa est hæc Regio, à Persis quidem in Satrapias duas, eam quæ ad Taurū & Ponticam. Sub regibus in prouincias decem quibus vndecimam Romani addiderunt. Sub Archelao in Præfecturas 5. Posteriori æuo in Cæsariēsem & Tyanensē in Charsianā etiam Armeniacā & minorem. Antiqua est Cappadocum in Palæstinam irruptio [illegible] Palæstinæ populos [illegible] sedibus pulsos [illegible] Sinicique Iudæorum alias fuerunt, vnde & à Nabugodonosore cum [illegible] victi. [illegible] Chaldæorū in Cappadociā cuius monumenta [illegible], tot Deorum Persicorum templa, tanta Magorum multitudo, tam celebre Pirihem numen [illegible] vniuersis Cappadocis, quod circa eorum ignem tendant auguria.

Celebris etiam est Semiramidis memoria quæ Mazacam vrbem erexit & Græcorum, qui Thyanaus. Nec minor Orestis, qui sorore comitatus Iphigenia comam ponens lugubrem celeberrimæ [illegible] dedit [illegible] V[illegible] [illegible] à Rege [illegible] Charonde Ca[illegible] [illegible] apud Græcos celebrata, qui cum ad vim & cruorem vsque [illegible] [illegible] lege cauendo, vt si quis cum ferro eam [illegible] ferro necaretur. [illegible]

Herod. l. 1. Plin. l. 6. c. 3. Stephanus. Arias. Iosephus. Strabo l. 12.

Ptolemaeus.

Porphirogenera.

Tempore Greg. Nazianzeni.

Deut. 2.

H. S. num. c. 27

Hiere. 47.

Strabo l. 15.

Idem li. 12.

Sol. ca. 47.

Paus. l. 1.

Pau. an. in Laconicis.

Strabo l. 12.

[illegible]

Castaldo Aluarado [illegible]

Hic alii [illegible] appellatur & [illegible] coluisse putatur.

Exercitus [illegible] cem.

[illegible]

te ipse ex via gladio accinctus in concionem processit, monitus à proximo, cum culpam dissimulare aut errore posset defendere strictim, ferro incumbens maluit pœnam repræsentare quam fraudem iustitiæ fieri.

Laert. in Pythag.
Aristotelis 2. Politic.

CAPVT II.

Xeno. l. 2. Cyro.
Pharnaces alibi vocatur.

ASSYRIIS, Medis, Babyloniisque vicissim Cappadoces paruerunt. Sub initia autem Persicæ Monarchiæ Aribæus Rex Assyriis contra Cyrum Persam equitum 6000, sagittariorum 30000 subtraxit, ipse in fuga ab Hircaniis cæsus. Tota itaque in [illegible] Cyri et Lydiæ Persarum dominationi subiecta est prouincia, cui Satrapes [illegible] quam Res datus Pharnacemus superioris filius. Hunc Smerdis excepit, qui deinceps Anaphanem reliquit successorem, virum bellicis virtutibus clarum, qui Dario Monarcha Scythico bello præpositus victor fratrem Regis Marsagetem vinculis soluit, in quæ à Scythis [illegible] per [illegible] nefas. In Aramnis defuncti locum Anaphas virtutis merito cooptatus est, vnus ex 7. Persis forte Intaphernis locum occupans, qui sublatus erat. Dignum se improbauit, vt qui à tributo Persico immunis viueret. Ad cuius exemplum Datames, qui secundus ab eo post eiusdem nominis filium regnauit, non dubitauit bello cum Persis contendere, in quo fortiter repugnans occubuit filio Ariamne relicto, & vt quidam sentiunt, Magno illo Datame qui Cappadocum potitus est Ariamne nihilominus relicto in regimine, qui senex ex duobus filiis Ariarathen sibi substituit, virum non minus virtute, qua in Ochi expeditione Ægyptiaca [illegible] Ducis titulo interfuerat, patrum quam pietate in fratrem laudandum, quem non contentus ad summos honores euexisse nisi & posthabito filio eundem delegisset successorem. Fraudasse filium putares, sed fratrem nouerat se gratum habere

Xenoph. l. 4.
Idem l. 7.
1500 equos, 200 mulos, [illegible] 50000. tributi loco Persis dat a Cappadocia Strabo l. 11.
Dubitant App. Diodor.
Ctesias.
Ariaran Ctes.
Herodo.
Cum [illegible] Cappadocia totū [illegible] exercitum contra [illegible] li. 7.
Æmilius Probus.
Persarum Regis.

bere & inuicem amicum qui fraterno exemplo in-
sistens fratris filium adoptionis hæredem instituit,
Huic Ariarathes, illi Olophernis nomen erat. A-
riarathes Andym[illegible] obsessus ab An-
tophradate cum iumenta deficerent, & miles obsi-
dioni ferendæ exiguus esset Ptelenuti mandat si-
mulare proditionem [illegible] vicinæ. Dumq; re du-
cibus commissa [illegible] maiore sue com-
pendii [illegible] eandem commeatum, [illegible]
in vrbem [illegible].

Polyæ. l. 7.

Capvt III.

ATQVE hoc necato Cappadociam subegit
Philippus, Regibus dolo necatis, quanquam
Mithrobuzanem Cappadocibus præfuisse legatur.
Postea Per[illegible] quo sublata Ariaramne-
nes Cappadociæ [illegible] à Macedonibus post
Granici victoriam. Sed [illegible] Alexandro Aria-
rhates sublatam quoque existimans seruitutem Eu-
mene, qui Cappadociam sorte acceperat absente,
virtutis suæ sibi conscius Perdiccæ se opposuit, è
prouinciæ redditibus pecuniæ magna vi conflata &
peditum [illegible], equitum [illegible] collectus. Sed hæc
inferiora erant Alexandri disciplina, cuius apud
Perdiccam & Eumenem recens erat memoria, ve-
teranorum robore, qui necdum dilapsi erant. Vi-
ctus itaque Ariarathes & [illegible], aut vt alii
narrant in crucem actus Cappadocia & Paphla-
gonies Eumeni credita, cum ora et totam vsque ad
Trapezuntem Regionem tueatur. Hic status fuit
donec Eumenes & Perdiccas superfuerunt. Qui-
bus defunctis filius eiusdem cum [illegible]
mnis desperantibus suis superuenit. Audaciam
faciebat Antigoni & Seleuci bella, spem Ardoatis
Regis Armeniorum auxilium, quo fretus Amyn-
tam post Nicanorē ab Antipatro huc missum Ma-
cedonum Ducem regnique Satrapam victum in-
terfecit, externo milite Regionem liberauit, aui-
tum regnum recuperauit, & filio Ariamni pacatū
reli-

Orosi. l. 3. c. 11.
Diod. l. 17.
Curtius lib. 3.
Iust. lib. 13.
Plutar. in Eumene.
Diodor.
Lucianus.
Appian. Mithrid.
Curt. l. 3.
Oros. l. 3 c. 23.
Diodo.
Appia. vbi supra.
Polyb. li. 4.
Iustino vocatur Artamenes.

[illegible] Reg[illegible] amicos & filiis etiã vltra pietatis leges [illegible]. Antiochum Hieracem [illegible] à fratre Seleuco Callinico fugatum, hospitio excepit liberali, sed [illegible] paulo post ibi insidias struxisse Hierax comperisset fuga salutem quæsiuit, filiam nuptu [illegible] exemplo [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ariarathes [illegible] [illegible] [illegible] eorum quæ [illegible] [illegible] [illegible].

Diodorus. *Iust. li. 27.* *Idem l. 3.* *Diodo.*

CAPVT IV.

Polyb. li. 4.

HIc filium eiusdem secum nominis Ariarathem [illegible] etiam in regno reliquit. Cuius ætati [illegible] quod à socero Antiocho in belli Romani societatem pertractus est. Eiusdem forte [illegible] victo Syro Magno eidem se conferens veniã per legatos tum facile obtinuit [illegible] mulcta irrogata, cuius tamen dimidium duntaxat Eumenis generi intercessione appendit. Quanquam postea vt Manlium in Galatiam proficiscentem à regni finibus arceret 200 alia exoluit. Deinceps Romanis amicissimus, qui filium eius suppositum Ariarathem senatui per legatos commendatum honore non vulgari affecerunt, clientes Reip. cognomento & Cn. Sicyni prætoria domo. Nec ingratus Rex P. p. Ro. [illegible] auxilio [illegible] in bello Macedonico [illegible] & Pharnaci Pontico de finibus contendenti arbitrum elegit, eiusdẽ decreto impositas sibi mulctas populo licet suo haud grauate excepit. Qualis illa 300 talentorum [illegible] incolis numerauit ad damni compensationem à Mela Fl. per ipsum [illegible] faucibus illati. Itemque alia cum Harpasi [illegible] fauces obturasset. Et sane [illegible] eum fuisse quis putaret tanto impendio & damno vexatis fluminibus, nisi vrbem saltem sui nominis in regiam reliquisset, & Carneadi Philosophi familiarem fuisse vtrimque scriptæ testarentur litteræ.

Liuius li. 38. *Idem li. 42.* *Strabo Li. 12.* *Stephanus apud Laert.*

C A-

CAPVT V.

HVic ex Antiochide Antiochi M. filia Mithridates filius [illegible] a Patre amatus adeo vt nomen etiam suum induere eum voluit. Sed quod pulcherrimum est, filius is erat [illegible] mereretur, prudens, doctus, humanus, & qui eo tempore non erat, etiam oblatum à Patre regnū recusare, quasi deceret [illegible] filium Patre superstite tantum in se beneficium tolerare. Cum Romanis fidem & amicitiam coluit. Vnde cū ab Olopherne putatitio fratre, quem vxor eum se sterilem [illegible] Patri supposuerat, in Ioniam autem ablegato ne de regno contenderet Patrio [illegible] Cappadocia repeteretur, regno illum primum per se, tum Demetrii soceris viribus fultum Romanorum opera [illegible]. Sed cum ingratus Olophernes à Demetrio ad Antiochenses qui desciuerant se conmetris [illegible] Seleuciæ custoditus est, ne Cappadox [illegible] morte liberaretur. [illegible] intercessit inter Mithridatem Ariarathem, & Demetrium, & ille Alexandrum Epiphanem [illegible]. Romanos etiam in bello contra Aristonicum, vbi non aliter quam militem decebat fortiter pugnans occubuit. Itaque Populus Romanus [illegible] Ciliciam, & Lycaoniam [illegible] ipse in filios quā Mater in liberos. Quippe [illegible] cum ex numero 6 filiorum quos [illegible] sexus ex Ariarathe susceperat, [illegible] regni possessionem [illegible] quibusdam potiretur [illegible] veneno [illegible]. Vnum [illegible] sceleri [illegible] eripuit, qui post [illegible] matris [illegible] Sed qui [illegible] ab Affine Mithridate [illegible] opera cuiusdam [illegible] Quidam [illegible] morte patris existimant [illegible] adolescentes regnum [illegible] occupasse, filiorum [illegible]

per

Iust. l. 29.
Liuius l. 37.
Appi. Syri.
Polyb. l. 3.
[illegible]
Iust. l. 37.
[illegible]

[illegible]

per necem agitabat. Interim Nicomedes Bythinię Rex vacuam Regis morte Cappadociam inuadit, & Laodice Mithridatis sorore defuncti Regis vxore sibi adiuncta regno suo adiicit. Quod ægre ferens Mithridates pietatis specie illo eiecto filiū superioris Regis restituit, Carè compensauit hoc beneficium secuta crudelitas. Interfectorē quippe Patris Gordium restitui Auūculus postulabat vt eadem manu vterque tolleretur. Renuit Ariarhates, & quia peccare visus hac prudentia bello petitur. Sed quod adhærentibus Cappadociæ finitimisq; prælio decernere Mithridati non videretur, insidiis acta res. Sollicitatur ad colloquiū Cappadox nec detrectat, misso tamē prius scrutatore. Qui cū penitius imum etiam ventrem pertrectaret, Mithridates, ait, caueat, ne aliud ibi telū offendat, quam quæratur. Hoc ioco protectis insidiis ferro, quod inter fascias gerebat incautum; inspectāte vtroque exercitu necat. Regnoque 8 annorum pulsum imponit addito Gordio gubernatore. Sed cum præfectorum crudelitate vexaretur Regio, accersitus superioris Regis frater, qui in Asia, vt Mithridaticę fraudis expers esset, educabatur. Cum quo mox bello decernit Mithridates victumq; regno eiicit, eiectus collecta animi ægritudine vitam cum morte commutauit.

CAPVT VI.

MEDIA erat sublatis qui Regiæ stirpis erant inter Ponti & Bythinicę Reges Cappadocia quorum vterque missis Roma legatis regnum Ariarhetis filio petebat. Senatus ne falsis nominibus regna impleret Regum studia obseruans Mithridati Cappadociam, Nicomedi Paphlagoniam adimens, eas liberas esse vult. Quod munus recusantes Regem sibi dari postularunt Romani, Regis eligendi arbitrium ipsis Cappadocibus per-

alia Regum Cappadociæ familia.

mittentes electum à Proceribus Ariobarzanem clientelis & opibus facile inter suos Principe confirmarunt. Qui inito Regno mox à Tigrane Armeniæ Rege Mithridatis instinctu impugnatur. Qui cum se imparem sentiret collectis rebus Romam supplex contendit.

Iust. l. 38.

Sylla Ciliciæ Proprętor parua manu copiis Gordii qui hostibus præerat profligatis eum restituit. Iterumque ab Ariarhate Mithridatis f. eiusdem Syllæ pacificatione regnum recepit. Tertio ab ipso Mithridate eiectus à Pompeio non modo restitutus, sed & Sophena, Gordena, & Ciliciæ parte donatus est. Sed ærumnarum pertæsus cum à Pompeio, ipse & f. & secum filius ad cænam vocatus, curuli sede honoraretur, filio inferius accumbere Sylla descendens in filii caput diadema trāstulit, hortans honoratiorem locum capiat. Quo verecunde recusante pulchrum illud certamen à Pompeio dirēptum est Rege appellato filio. Sic Pater defunctus imperio quietam prælegit securitatem Regnum autem Ariobarzani filio vt datū sic defensum est, ideoque Cicero commissum à s. p. q. r. quamprimum totam ei regionem pararet. Quod fecit sane gnauiter præsentibusque insidiis nihil tale opinantem liberauit. In bello ciuili nō immerito Pompei partes secutus per fratrem Ariarhatem 500 ei equites subministrauit. Sed postea C. Cæsari reconciliatus parte Armeniæ donatur, A quo demū, dū à Pharnace pulsi & in vltionem Domitio Calu. iuncti res adhuc fluctuarent, in integrum restiturus est. Vt autem grati memoris in Cæsarem animi studiū declararet Bruti & Casii interfectorum eius castra sequi detrectauit. Vnde ab iis hostis declaratus, captus iugulatusque est. Huius frater Ariarhates regnum excepit, sed orta cum Archelao contētione M. Antonii triumviri sententia, & dignitate & vita priuatus est.

Plut. in Corne Sylla.
Eutropius l. 5.
Cic. pro lege Manil
Orosius l. 6. c. 2.
Val. Max. l. 6. c. 7.
Cic. de prouin. Consul. inuuiteum ferro pe ritisse.
Plutarchus. in lic.
Cic. ad Atticum l. 5. ep. 20. l. 15. ep. 2.
Luc. l. 2.
Dio. l. 47.
Appianus 5. belli Ciuilis.
Cic. l. 13. ad Atti. epist. 2.
Dio. l. 49.
Caesar. 4. Alexandrini

C A-

Capvt VII.

PAVLO post Augustus barbarum quendam, ob eximiam cum Ariarhate similitudinem regnũ affectantem & pene totius Orientis credula suffragatione fultum interemit. Interim M. Antonii opera Archelaus regnum Cappadociæ obtinuerat. Olaphyra enim Antonius abutebatur quę huius erat. Post Actiacam victoriam ab Augusto in gratiam receptus Armeniam minorem, & Tracheam Ciliciam donum insuper accepit. In quarũ hac Eleusam Insulam muniuit, vbi bonam partẽ vitæ egit, non in otio vt qui de Agricultura libros scripserit. Cum Herode Iudæorum Rege affinitatem iunxit, amicumque se gessit generum patri suspectum de insidiis. Quo Patris immanitate sublato nepotum deinceps diligentem curam suscepit. Tiberio Imperante Romã vocatus quod eius Patrocinio Augusti tempore vsus, Rhodi agentẽ neglexisset, Caium coleret, ad dicendam causam iudicio Senatus permissus. simulatione insaniæ supplicio eripitur, sed breui podagra & senio cõfectus moritur, & Cappadocia in prouinciæ formã redacta equiti Ro: regendo traditur, Vrbsque eius prima pro Mazaca Cæsarea est vocata, quod Germanici opera factum traditur. Vespasianus ob frequentes incursiones legiones Cappadocię imposuit & pro equite rectorem dedit Consularem. Et sane adeo venerunt incolæ huius tractus vt ad seruitia & sarcinas quasi proprio ipsis munere locẽtur, & Rex pro Mangone & venditiario prouerbio vsurpetur.

Vale. Max. l. 9. l. vltimo
Plut. in Anto.
Dio. l. 49.
Mart. l. 12.
Dio. l. 51.
Strabo l. 48.
Plinius l. 18. c. 3.
Iosf. l. 16. c. 1. & l. 1. belli c. 17.
Ægesf. l. 1. c. 38.
Sueto Tiberio c. 37. per insidias eum vocatum ait nec remissum.
Dio. l. 57.
Eutrop. l. 7. aurel. victor 7 Tiberio.
Suet. calig. 1.
Suet. Vespasi c. 8.
Mar. l. 5. & 20 & 6. & 76 & l. 10. & 76.
Persius Sat. 6
Turnebus l. 22. c. 8.

ANALECTA ANTIQVITATVM CAPPADOCIÆ.

Alexan. l. 4. c. 17. genial. dierum.

CAPPADOCES montem diuinis honoribus prosequebantur.

Inque sacris Ambrosia coronabantur.

Strabo l. 12.

Bellonę in Cappadocia celebre est oraculum.

Idem l. 15.

Sacerdotes stipite non cultro hostiam mactabāt.

Calius l. 7. c. 29.

Pyrethos vocabāt magos suos, quia circa ignē maxime versabantur.

Claud. Cand. ser.

Semen Cappadocum in equis maxime laudatum.

Soli. l. 47.

Quorum etiam fidem commendant scriptores.

Strabo l. 11.

Vnde forsan est, quod tantum numerum equorū Persis animi tributi nomine pendere coacti sint.

Plinius l. 31 c. 7.

In lacu sal coquebatur tantumque nocte subueniebat, quantum die auferebas.

Quanquam & aliud ibi è terra humore densato effodiatur.

à Calio l. 18. c. 30.

Cappadocum mores descripti.

Idem l. 26. c. 33. ex procl. ochio.

Anguis si Cappadocem mordeat interibat, ob sanguinis in eo prauitatem.

Pers. 6. Saty.

Pingues Cappadoces vocabantur ob soli fertilitatem,

Strabo l. 12.

quod omnium ferax, lignis solū carebat.

Luc. l. 3.

Feroces etiam vocabātur ob strenuitatē in bellis.

CARIA.

CARIA.

CAPVT I.

Athenæ l. 4. c. 24.

Herodo. l. 1.

Homer Ili. 2. Cares barbare loquentes vocat ob difficilem pronuntiationē

CARIA MolimPhenice nomine appellatam indicio esse posset alteram alterius esse Coloniam. Nisi eos ex Insulis in continentē migrasse Græci ſtraderent, ipsis contra, se Aborigenes esse clamātibus. Certe olim Leleges appelatos fuisse constat Cares aut Caribus vicinos, qui demum Mausoli Regis nomen induerunt, quibus ob varias diuersarum gentium Colonias vnam originem assignare difficile foret. Cretenses aliqui agnoscunt, aliqui x Pelasgos; quorum vrbs est Aphrodisias 7 Vt taceam Rhodiorum & Argiuorū Halycarnassum Coloniam. Vt taceam eam quam Ointhus Ioxo Comite deduxit, cuius populus inde deducto nomine Ioxii appellatus morē habebat ne quis spinas Asparagi neq; astrebi crmaret, eo quod Ioxi auia, Thesai vxor, Menalippe Mater iis se abdiderit, iis saluata sit. Describitur etiā Meliorum in Cariam Duce Sympheo irruptio. Quibus Chryasi insidias struentes in conuiuio honorarunt. Qui cum insolētiores fæminas adduci postularēt, Venerunt illæ sed occultatis sub veste ensibus, quos mariti assidentes, signo dato stringētes inermes inuadunt, obtruncant, patriam purgant. Nec minus ipsi Cares in alias Regiones colonias duxerunt. Thesei temporibus cum lues maxima Regionem pæne vacuam habitatoribus reddidisset, Naxius Polemonis filius in Insulam quæ eius deinceps nomen retinuit commigrans fortu-

Strabo l. 7.

7 quæ & Ninoe appellatur

Suidas

Strabo l. 14.

Mel l. 2. c. 16.

Plut. in Theseo

Polyænus l. 8.

sub finem.

Natal. Mytho. l. 5. c. 13.

næ ſuæ & regni ſtatuit domicilium, Leuſippum filium relinquens, per cuius manus ad Smerdium deuoluta eſt dominatio. Præter hunc Eudemus legitur in extremas Orbis & Oceani partes nauigaſſe, Inſulamque præter alias Satyrorum reperiſſe cuius incolæ caudati nudique nulla emiſſa voce in fœminas petulantiſſime irruebant. Clarus in Caria, notus in fabulis Endymion, qui primus lunæ x rationem obſeruauit. Aſſidua vt puto conſuetudine, nam in Larmo monte interdiu ſomno vacans raro comparebat, noctu venationi intentus, cuius in eodem monte ſepulchrum oſtenditur. Hermophroditi quoque Mercurio nati amores tacere in Caria non conſtitui, cuius transformationi dedit occaſionem fontis natura, vt quiſquis in hunc vir venerit, exeat inde ſemiuir, & tactis ſubito molleſcat ab undis.

Strab. & Pauſanias — *Nicander Europa.* — *Luci. de aſtrologia* — *Natal. l. 4. c. 8.* — *x Strab. l. 14.* — *Ouid. l. 4. Met.* — *Idem 15 Met.*

Hinc fabula eum à Luna amatum & oſculatum aſſidue.

Salmaceon hic vocatur quē Dio loro l. 5. vim generationis augere dicitur.

CAPVT II.

REi bellicæ gloria, & induſtria Cares valuiſſe nemini dubium eſſe poteſt, qui nouerit eos x galeis criſtas, clypeis ſigna, ſcutis lora inueniſſe ocreiſque militum ſuorum pedes primum muniuiſſe. Vt taceam quod vnum argumento eſſe poſſit domitos à Caribus Lycios, non iugum tantum ſed & tributum tuliſſe. Maria quoque ante Minois æuum horum præfectis gubernata & Cycladũ primas Inſulas, donec Græcorum virtuti ceſſerũt. Inter porro reges Antiquos Cindapſ' nominatur, itēque Berſgales, Maſonara, Cyardes 8 vrbiũ his locis erectores, præter Strambelum lelegum Regem ab Heroe Myleſio victum. Abantem, item Anacam ex Amazonum gente his locis celebratos, Euritheus inſuper in hiſtoriis notus eſt, non tam filia Idothea quam Mileto genero. Quibus orti Cannus & Biblis virgo quæ nefandi in fratrem amoris impatientia, cum à multis procis expeteretur, è ſaxo ſe

Herod. l. 1. — *Strab. l. 4.* — *Pauſius l. 6. c. 56.* — *Cælius l. 29. c. 20.* — *vide Lycia* — *Thucid. l. 1.* — *Dio c. 18 de Inſulis* — *Idem cap. 12.* — *Stepha de vrbibus.* — *Athenæus l. 2. c. 2.* — *Suidas* — *Ouid. 9. Meta.* — *Anton li fab. 30.*

Hinc fingunt in Lanuadriadem verſa.

xo ſe præcipitauit. Fuit etiam priſcis temporibus Icarus qui Tonoem filiam Theſtoris, quam ludentem ad mare Pyratæ rapuerant, in concubinatum emit. Cumque Socer in Cariam quæſitum filiam diuertiſſet, ſpeculatoris titulo in Carcerem detruditur, Leucippe ſoror Thonoes habitu Sacerdotali iuxta Apollinis oraculum in Cariam veniens, Patrem Sororemque indagatura, cum negaret ſorori exiſtimanti virum eſſe concubitum poſt carcerem interficienda Theſtori traditur. Hic à filio & paulo poſt à genero agnoſcitur, affectuſque muneribus domum remittitur. Huius forte filius fuit Damæthus qui Troiani tempore bello regnauit, Naſtemque & Amphimachum Nomionis filius, cum Carum copiis, Priamo miſit. Huius filia Syrna ex lapſu læſa à Podalyrio ſanguinis miſſione curatur, qui eius Matrimonium medicinæ præmium nactus, duabus Cariam vrbibus exornauit.

Hyginus fab. 190

negat hoc Scholiaſtes

Pauſanias in Meſſeniacis.

Stephanus

CAPVT III.

QVo tempore Lydorum inualuit potẽtia. Arſelis auxilio & Carum Gyges in regno confirmatus memor beneficii Cariam ipſius imperio regendam bipenemque Amazonicam donauit, quã Arſeles ædificato Iouis Labradei templo conſecrauit. Paulo poſt cum Cymmerii Aſiam popularentur Lychdamus, quanquam Cræſo ſubiectus, titulo x Regis Cariæ præfuit, qui & barbaris cum exercitu obuiam progreſſus Lydia, Ioniaque, per agratis in Cilicia periit, cum Lydis autem & Aſia vno quaſi bellorũ impetu in Perſarum tracti ſunt Cares poteſtatem, quibus tributum cum Ioniis commune pependerunt, Dario definiente. Vnde cum diſſentione inter ſe laborarent miſſus à Cyro Aduſius, arcibus præſidia imponens, eos cõciliauit. Lego tamen circa eadem fere tempora bonam

Hom. in pro bello.

Herodo l. 5. ait, ſolos Cares in Aſia Ioui militar ſacra facere

Herod. l. 1.

Strab l. 3.

Herod. l. 1.

Xenop. l. 7. cyr.

bonam Carum partem iunctis Ionibus prædatum egressam in Ægypto Psámetichi inuitatione consedisse, eosdemque in Cambysem pro Amasi arma tulisse. Iones quoque à Dario deficientes bonam Cariæ partem occupasse, & quidem cum Sardes incensas congnouissent vniuersi à Persis desciuerunt. Quo cognito Daurises Darii filiæ matrimonio celebris, qui circa Hellespontum occupabatur eo cum exercitu tendit, Cares congregati de summa rei deliberarunt aliis aliter sentientibus, Pixodoras vir primarius Mausoli filius Syennesis Cilicum Regis socer censebat Mæandrum traiiciendũ, ablata fugæ spe, si flumen à tergo habeant animos maiores fore, sed peruicit cõtraria sententia. Persæ flumen à tergo videntes acriter pugnarunt, ceciderunt illorum 2000, Carum 10000, qui reliqui in Iouis Militaris ædem confugerant. Victoria penes Persas fuit. Superuenientibus autem Mylesiorum auxiliis Cares prælium renouant, sed euentu parum felici, nec cum collectis viribus tertio prælium restituerent quicquam profecerunt. Ergo ad inudias conuersi dum vrbes suas captum iri obseruant in via quæ ad Mylesiam ducit Persas nacti cum Daurise, Amorge, Sisamace, nec non Myrse Gygis filio Ducibus vniuersos obtruncarũt. Postea Cares vniuersi Mileto expugnata Persicũ iugum receperunt, vt qui Persis in Græcos mouentibus 70 naues ministrarint.

Herod. l. 2.
6. Idem l. 5.
Herodo. l. 5.
Herodo. l. 6.

CAPVT IV.

CIRCA hæc autem tempora Halicarnásso Cois, Nisiriis, & Calidniis, præfuisse narratur *o* Lycydamis, cuius filia Arthemisia, Mausoli, Regis vxor fuit castatissima, quæ nulla necessitate, solo virtutis studio impulsa, Xerxi auxilia misit, auxiliis ipsa præfuit, Naues eius à Sidoniis instructissimæ, ipsa præ omnibus consilio,

Herod. l. 7.
Orosi. l. 2. c. 10.
Philost. l. 4.
Herod. l. 7.

o Suida Damu vocatur.
2 alus. Arthemisia vocatur.

Plut. Themist.
Oros. l.2.c.10.
Iust. lib. 2.
Pausan. Laconicis.

lio & belli artibus excellens. Prælium nauale ad Salaminem dissuasit hostem mora frangendum censens, quam bene pugnæ euentus sinister docuit. Quod tamen per fæminam, quæ quasi cum viro vires & cum rege animum mutasset, fortissime domicabat in prima acie Ariarmenis fratris regii cæsi cadauer frementibus aduersariis eripuit, cumque fugiendum esset etiam, tum hostes elusit, Calyndensi quam hostiliter inuaserat naue vecta submersa cum Rege Dasimitho pro socia habita

Suidas.
Polyanus l 8 ipsam signo græco è sua naui appenso vsa esse quodque fugiens & fugata solita fuerit nauis signum mutare
Polyanus.

est. Mille enim drachmarum præmium Græcorum decreto ei erat constitutum, qui viraginem hanc spirantem ipsis sisteret. Hæc probans Xerxis de reditu consilium filios eius nothos Ephesum reducendos accepit, magnam laudem præmiaque prima consecuta, quæ Carmios etiam specie sacrificii cum habitu sacro in Rheæ luco venisset superauit. Huic frater fuit animi præstantia insigni Pygres, qui singulis Homeri versibus pentamettum subiecit, Margitem ranarum muriumque pugnam insuper. Filius vero Piphindalis fuit sub matris tutela infans relictus. Cui Lygdamis successit multum ab auita virtute degenerans, cędibus in ciues, odio in doctos grassans, Panyasim Herodoti patruelem, qui extinctam poesin quasi postliminio reuocauit, occidit, ipsi Herodoto ne poetas tantum detestatum putemus, spontanei exilii causam præbuit, ad quem cum Laconum legati venientes, aliquoties colloquii diem postulassent, illeque indies cum produceret, se valetudine parum firma respondens continuo subiungentes nō colluctatum se, sed collocutum venisse, abscesserunt.

Suidas.
Hero. l.7
Suidas.
Plut. apophte. Laconicis.

Post hunc Mænander regnauit, ab Artaxerxe forsan restitutus, quem Apelles tanto depinxit artificio, vt Rhodii eius imaginem omnium præcipuam habeant. Genthus etiam litatur Rex eo potissimum titulo, quod eius æuo Scalylarum illud genus cæpit, id est, mulierum, quæ ita se Reginis

Plin. l. 35 c. 10.
Athen. l.6.c.6
Val. Max. l. 9.
Idem de Cypriis

comparatent, vt per earum humeros ascensus & descensus promptim pateret plaustra inscendentibus. Iisdem temporibus Hecatomnus Rex Cariæ fuit, in Mylasa vrbe natus vbi & eius regia. Ab Artaxerxe iussus Euagoræ Cypriorum regi bellum inferre, non solum hoc detrectauit, sed & regem pecunia iuuit ipse ad libertatem adspirans. In Dexippi medici gratiam, qui Mausolum & Pexodanum filios morbo & morti substraxerat, bellum quod Cariæ cum Cois erat composuit.

Suidas.
Strabo l. 14
Isocr. in Euagora.
Isocrati & Diodoro tantum est Satrapa.

CAPVT V.

MAVSOLVS, quem supra nominaui, huic in regno successit, qui molitam à patre defectionem cum vicinis Satrapis aggressus aliquot Ioniæ Lydiæque gentibus imperauit. Chiis contra Athenienses auxilia mittit. Sestum & astum 100. nauium classe obsidet. Verum Agesilao auctore soluens obsidionem reuertitur, acceptis ab vtrisque, & qui se acceptos beneficio putabant, & qui fugiebant ipsum pecuniis. Quarum causa à nullo facinore temperauit, quarum vsum Lacedæmoniis permisit, Larmium stratagemate insigni subegit, Agesilaum datis comitibus in patriam reducendum magnifice curauit.

Ab hoc Cares Mausolæi dicti vt Stephanus.
Gellius hunc Satrapam vult.
Lucia. dial.
Diod anno 3. Philippi.
Aristot. 2. Oecono.
Suidas.
Polya. li. 7.
Xeno. in Agesilao,

Tandem pertæsus bellorum pacisque studens, ex 8 lelegum ciuitatibus, quorum domini sunt sex, in vnam Halycarnassum conduxit. Huic soror fuit Artemisia incesta consuetudine iugali eidem iuncta, & testamento hæres regni declarata. Quæ super omnes amorum fabulas affectionisque humanæ fidem, fratrem eundemque maritum complexa, cum is fato perfunctus esset funere magnifico sepelliuit, luctuque & desiderio absentis flagrans, ossa cineremq; mixta odoribus, contusaq; in pulueris faciem aquæ indidit, ebibitque. Vtque violento amori aliquatenus mederetur, molita est ingenti impetu operis sepulchrum. Illud memoratissi-

Strabo l. 13.
Athen. l. 6. c. 7.
A. Gellius l. 10. c. 18.
Cice. 3. Tuscul.
Plin. l. 25. c. 7. de herba, quæ ab ea nomen.
Val. Max. l. 4 c. 6

Cælius l. 13. c. 33. *Describi à Plin. l. 30. c. 5.* *Proper l. 3. & 2.*

tiſſimũ dignatumque numerari inter 7 omnium terrarum ſpectacula.

Id monumentum cum ſacris eius manibus dicaret, agona laudibus eius inſtituit pręmiis propoſitis. Ad quem conuolaſſe dicuntur viri nobiles ingenio, & lingua præſtabiles Theopompus, Theodectes, Naucrites, Iſocrates alii primi nominis. Ipſa tandem longa tabe conſumpta maritum, cui & cuius ipſa ſepulchrum fieri voluit, ſecuta eſt. Poſtquam frater Hidriæus præcedentium exemplo Adam ſororem, in coniugem temerata naturæ verecundia accepit, Qui in fide Perſarum permanſit, Ochoque imperante Cyprum quadraginta triremibus, & 8000 mercenariorum inuadit, Phocione & Euagora ducibus.

Strab. l. 14. *Cic. 3. tuſculana* *Plut. in Ageſilao & à Photeg. Laconicis* *Arri. l. 1. vid. Cypri 4.*

CAPVT VI.

Stepha.

HVIVS filius Euromus vbi nomen dedit Vxor & Soror Ada hæres regni ſcripta eſt. Sed à Pexodara fratre regno pulſa ſola Alinda vrbe munitiſſima reſeruata ſe continebat. Interim frater filiam Aridæo fratri Alexandri Macedonis expetitam & oblatã, Prontabaræ permiſit, Qui regni conſors & ipſo breui mortuo hæres factus Adam premebat. Quæ Alexandro ad orientis imperium ſe comparanti vrbem ſuaque omnia permiſit bellaria, inſuper exquiſito apparatu frequenter Regi militans. Vnde tantum ſibi Macedonis fauorem quæſiuit, vt capta euerſaque Halicarnaſſo Cariæ toti præficeretur. Quo tamen non obſtante ſuus Cariæ præfectus erat Arſanes, cui Stuſanor ſucceſſit. Quibus poſt Alexandri mortem ſubſtitutus eſt, à Principibus Caſſander & paulo poſt eidem Eumenes cum Ægyptiaci belli fieret apparatus, ſed extremum variante fortuna Ptolemæus Lagi Caribus imperat, cui aut certe eius poſteris Cariam haud dubie abſtulerunt qui Aſiæ

Plut in Alexandro. *Strab. l. 14.* *Arrian. l. 1.* *Curt. l. 2.* *Plut. apopht.* *Diod. l. 17.* *Strabo l. 14.* *Cur. l. 8.* *Iuſtinus l. 13.* *Theocr. ey. 17.*

imperio potiti sunt successiue Macedones Syrique. Cumque Asia pæne tota Eumenis virtuti deberetur, hac excepta cessit regno Pergamenorum Romani Senatus munificentia, quæ Rhodiorum fidei donata est & non semel confirmata. Postea, Entidamus Mylasiis atque adeo Cariæ præfuit, & cum eo postea Hybræas Orator Diotrephis Antiocheni auditor, qui Labieno victore exercitum Asiam populanti, & se Parthicum Imperatorem iactanti, nil veritus opponere, & respondere, & se Cariæ Imperatorem. Quæ audacia care ei stetisset, nisi maturum fugæ consilium iuuisset. Reuersus tamen post Parthi vrbem & domum, quæ domini peccatum luerant breui reparauit.

Vide Pergamena.

Liuius.

Strabo l. 14

ANA-

ANALECTA ANTIQVITATVM CARIÆ.

Aristoteles l.3.anima.c.11

APVD Pedasios cum Palladis sacrorum Antistita barbam alebat, mali ominis res erat, quod ter obseruatum.

Strabo l.13. *Herod. li.1.* *Strabo li.12.*

Halicarnassi Mineruæ est fanum augustissimum.

Theophrastus.

Auspicia hic inuenta quia Car auem significabat.

Arria. li.1.

Lex à Semiramide permittebat fæminas regnare.

Calius l.29.c.20

Secundus à Rege Hipparchus erat.

Sex mensibus annum suum absoluebant.

Macrob.li.1. *Plin.l.67.c.56*

Galearum cristas, scutorum lora & octeas inuenerunt.

Strabo l.14

Cares commune cum Lydis Mysis templum habebant.

Calius li.16.c.31.

Ad omnium seruitia nati, sæpeque ibi tota stirps se mancipabat.

Plin.li.8.c.59.ex Aristot.

In Lathmo hospitibus serpentes non nocebant, vt indigenis.

Athen.lib 4.c.24.

In luctu tibiis vtebantur, quas Gyngi appellabant.

Calius li.16.c.13.

Scutum consepeliebant quia id inuenerunt.

Mulieres que hinc præcipue flentes ad rogum.

BITHYNICA IN ASIA.

NOBILI ET AMPLISSIMO DOMINO D. LVDOVICO VERRENSKEN EQVITI AVRATO D. DE HAMMES,

Sereniſſimorum Belgii Principum Cartophilaci audientario, & Secretariorum primicerio, ad grati memoris animi ſignificationem hanc Ponticarum gentium triadem dicat dedicatque

Ioannes Baptiſta Gramaye.

Erit a in me meosque tua, ampliſſimaque dignitas, maius quippiam merebantur, quam tenuitatis mea ratio patiatur. Necdum is, qui Theologiæ arcana præuiderim, necdum is, qui calamum ad noſtri iuris ſubtilitates velim offendere & effundere, prouectiorem iſta adulta, & magis otioſum, & proinde magis te dignum. Qualem me fieri dabit ætas & bonus Deus. Nunc Adoleſcentiæ meæ (abſit verbo arrogantia) teſtimonium & fructus adoleſcentibus communicare & participes facere poſteros amici conſuluerunt, idq́ partim ſub tutela nominis tui.

Qui me amicitia & fauore dignari vis, nouoq́ ſemper beneficii genere tibi deuinciri. Quo nomine profiteor debitum publico Chirographo, cui ſi par eſſe nequeo remunerator erit magnus Deus, qui te ad Belgica noſtra curas adoptauit, vtq́ te ſeruare bono communi diutiſſime velit oro. In quo voto finiam. Louanii 3. Cal. Mart. An. 1604.

C A-

CAPVT I.

Hodie Burzia & Bechangial.

Strabo l. 7. Idem li. 12. Plinius l. 5. c. 32. Philost. Aristi. Suidas. Plinius l. 5. c. 31. Herodo. Solin. li. 44.

BITHYM Medobithyni, Thyni ex Thracia populi sunt, qui terram ad Ponti dextram Mysis antea subiectam, atque adeo Mysiæ partem à se nominarunt, cum prius vna Mysiæ ciuitas hoc nomine vocaretur. Hinc ortum vt scribant quidam Thynos dictos antequam in Asiam commigrarent, qui & Stymonii, quod Thracibus commune nomen à fluuio & Mygdonii forte ab Hæcubæ fratre Thraciæ rege, Bebryces à populis item Thracibus, qui Heraclæam Mysiæ incoluerunt. Halizones autem dicti forte ab Haly fluuio forte quod terram mari ex vna parte cinctã occupent, vel certe ob diuitiarum insolentiam. Qui primus in hac Regione præfuit ab aliquibus Rhæsus fuisse putatur, qui ad Troiam militauit, aliis è Thracia regio genere natus Nithyas, aliis eum quo cum Argonautis res fuit. A Cræso & Lydis subiecti sunt Bithyni, & cum eius imperio ad Persas translati. Bizantiis tamen subinde quorum vicina erat potentia paruerunt, & Phrygibus. Persarum temporibus aut saltem aliquatenus obligati oræ maritimæ Satrapis. Ante Alexandri æuum Didalsus huic regioni præfuit, & Botyras quoque cuius filius Bas illius æqualis fuit. Qui Calanto eius duci resistens Macedones à Bithyniæ ingressũ prohibuit. Quanquam & Alexander Bithyniæ vicinisq; imperasse ab historicis tradatur, forte postea superior factus, à quo & omnibus ad Pontum regionibus Lysimachus datus gubernator.

Appian. Mithrid. ait à Flo. Bithya eos regionem appellasse.

Home. Iliad. 3. Seruius ad 5. Æneid.

vt Strabo.

Apollod. li. 2.

Vide Ortelum in voce Bithynia. Chaldaa calybes.

Suidas.

Appia. in Mithrid.

Inde Iouis & Thraces filius fuisse dicitur.

Flaccus l. 4. Hero[illegible] .1.

Athen. l. 6. c. 7

Si[illegible]ius de antiquo iure prouinc. l. 1. c. 13. ex Memnone.

De Bithyo Bithyne apud Plinium l. 33. c. 10. Vide Lydica.

A. Curtio & Arriano.

CAPVT II.

Fortassis Straboni sic Dadalsus vocatur. Alius Zybeta. Strabo l. 12.

CVM pulcherrima Alexandri hæreditas inter principes eius & duces diuideretur, spem faciente illorum discordia, Zipætus Trax Bithyniam excusso Macedonum iugo occupat. Calcedonenses,

Zibaa Liuio vocatur.

ſes quibus pronior ad reſiſtendum potentia præ-lio victos obſidet. Pulſus tamen per Ptolomæum Antigoni Ducem, pacis leges accipere & obſidem dare compulſus, contracta cum ipſo ſocietate in Ioniam & Lydiam contendit.

Plut. in probl. *Pauſa.* *Diodo. l. 19.*

A Lyſimacho oppugnatus, à fortuna deſtitutus, Aſtacam vrbem à ſe conditam, cum Zipetio amittit. Poſt huius mortem diuiſa in duos fratres regni hæreditate eorum, alter Nicomedes non contentus fratrem Zipatem bello petit, & Galatarum ope pellit in Macedoniam. Ita totius Bithyniæ conſecutus dominationem vrbem ſui nominis condidit, translatis eo Artaci nuper à Lyſimacho deleti habitatoribus. Huic vxor fuit è gente Phrygiæ Ditizele mortua cum non ſatis notam canis regnis regem amplexantem humero mordicus abrupiſſet. Cui ad Solanem doloris ſtatua in Olympio templo erecta, ipſa monumento inaurato & veſte textili ſepulta, qua inflata inuentum auri pondus librarum 113. Qui hunc ſecutus eſt Zielas filius nec ipſe regnum auitum imminuit, quod vrbes diuerſæ Zela in Cappadocia, Creſſa in Paphlagonia poſſint teſtari. Maiorum exemplo Galatarum ſeruauit amicitiam, quorum principes, cum per inſidias tollere conaretur, ipſe necatus pœnas dedit Diis fœderum vltoribus.

Plutar. in quæſtionibus græcis. *Polybio Tybices* *Liuio Zibaas.* *Magnus dictus.* *Lutaria & Zenorio Ducibus.* *Ita Strabo l. 12. ſed Pauſanias vult eum vrbem amplificaſſe. Cedrenus ex Ataco condidiſſe.* *Pauſan.* *Zelas alijs.* *Stephanus.* *Athen. l. 2. c. 18.*

CAPVT III.

HVIVS frater idem & ſucceſſor Pruſias fuit rerum geſtarum magnitudine illuſtris. Qui iam inde ab initio Bizantiis inimicus, à Rhodiis facile ſibi perſuaderi paſſus eſt, vt iunctis viribus terra marique oppugnentur. Aduocatus erat ab hoſtibus exul è Macedonia Tibices, qui patruelis conatus elideret, ſed morbo correptus nihil dignum ſua indole præſtitit. Interea Rhodiis maritimam oram obſidentibus, Pruſias fanum arcemq; ad oſtium Ponti munitiſſimam capit, & quicquid armis

Strabo filium fuiſſe putare videtur. *Polyb. l. 4*

armis in Asia à Bizantiis erat acquisitum ferro igneque vastat, & mercede conducto ex Thracia milite ad eas redegit angustias, vt ne pedem quidẽ portis, quæ ad Europã patent, efferre auderẽt. Gallos, qui Arisbo Abydenorũ oppido occupato, toti Asiæ terrori erant, prælio vicit, filios & vxores passim nulla sexus aut ætatis habita ratione interfici, castra militibus diripi, passus. Contra Cianos, quæ Cii Herculis socii & Colophoniorum colonia est in Bithynia, Philippum Macedoniæ Regem incitat. Qui parum ex mente Prusiæ vrbem vi captam solo æquauit, vt nihil præter aream conspiceretur, ex cuius ruderibus Prusam vrbẽ ad Hippium flumen condidit, deinceps ob illa Philippi in suam vrbem, quamuis rogati, sæuitiam, in amicitia remissior. Homo erat varii capitis, qui Perseum Philippi successorem dubiis promissis diu contra Romanos suspensum tenuit. Romanis interim victoriam de eo imprudenter & stolide gratulatus, vt Regiæ Maiestatis nomine nemo non indignum censeat, qui pileatus & capite raso occurrens Romanis honori duxerit se Populi Romani libertum appellare, inq; senatum veniens limem curiæ deosculatus se submiserit, Deos seruatores suos appellans patres conscriptos, oratione non tam audientibus honorifica, quam sibi deformi. Annibalem victo Antiocho suscepit hospitio, cuius astu Eumenem Pergami Regem nauali prælio superauit, & ad pacis conditiones compulit. Annibali vero fatalis fuit Libyssa Bithyniæ, vbi cum aditus omnes custodiæ occupassent propria manu se cõfecit.

Attalo interim Prusias Pergamum aduenit, & inter reliquam prædam Æsculapii statuam, sacrificiis ante à se honoratam auexit. Implorata tamẽ Romanorum auctoritas satisfacere in solidum eũ coegit. Huic ex Philippi Macedonis filia Prusias filius, qui pro superiore dentium ordine vnum os

Polyb. l. 5. in fine.
Anno 3747.
Strabo l. 12.
P. Mela.
Liuius lib. 29.
Idem l. 45. & 46.
Appianus in Mithridat.
Ἀλλόκοτος ἄλλο eum Suidas vocat & veneratorem Appianus vult dictum.
Pausa. Arcadicis.
Solinus li. 4. 4.
Plutar. & Probus in vita Annibalis & Flaminij.
Mulcta erat 500 argenti talenta.
Plin. l. 7. c. 16.
Macedonis.
Monodus dictus.
Val. Max. l. 1. c. 8.

Appianus cum ait ob fauorem populi hoc tentasse.

æqualiter extensum habuit, nec ad speciem, deforme nec ad vsum incommodum. Ex altera Apame Nicomedes ei natus erat. Cui cum necem intentaret, vt natis altera coniuge liberis regnum procuraret, ab Attalo Pergameno & à propriis subditis debellatus, à Mena proditus & Nicomedia dedita captus, filii iussu, qui & Romanorum fauore & populi studio ferebatur, occisus est in ipso Iouis templo.

Eutropius l. 4.
Liuius l. 50.
Appian. in Mithridatico.
Vide Pergamena.

CAPVT IV.

Stepha. & Eustathius. Strabone hoc patri attribuente l. 12.

Dictus est Epiphanes inde Philopater dictus est.

ITA Nicomedes regno potitus Apameam vrbem matris nomine appellatam extruit. Sed nō diu lætatus pœnā Talionis luit, passus à filio, quod in patrem patrauerat. Puduisse debuerat merito vtrumque à Bruto fide & pietate vinci. Equus n. Nicomede patre, Nicomedis filii scelere sublato magistro superuenire nō sustinens, inedia seipsum confecit. Filius regnum obtinēs Laodice filia Mithridatis in coniugem accepta, cum socio Paphlagoniam rege orbatam aggreditur, qua fraudulenter solus potitur, nec veritus paulo post Cappadociam etiam Ponto tum subiectam inuadere. Vnde Mithridati occasio vindictæ, quam Socratris fratris regii ministerio machinabatur. Hūc enim pulso rege sua ope fultum in Bithyniæ regnum perduxit. Sed Rex a Romanis reductus pariter & inuitatus fines Mithridatis Amastrini vsque populatur Socratem fratrem iugulat decreto à Romanis ipse inter primos aut 50000 peditum, equitum 6000 inter primos etiā victus ad Romanos fugit, Bithyniaque vno impetu in hostium venit potestatem, & mansit maximæ tyrannidi obnoxia vsq; ad Syllæ tēpora, cuius virtute territus Mithridates in leges pacis consensit: ita vt Nicomedi regio restitueretur. Quo paruo tempore fruitus est ob mortis vicinitatem & nouos à Mithridate in Asia metus.

Plin. l. 8. c. 42.
Soli. l. 47.
Vide propria.
Strabo li. 12.
Iusti l. 38.
Oros. l. 5. c. 10.
Eutrop. li. 4.
Flo. l. 3. c. 5.
Appia. in Mithri.
Plut. in Sylla.

Per antiphrasin.
Eupatoris.
Chresto ei cognomen.
Anno 3835.
Diod. in frag. l. 38. scribit eum auxilia Mario in cimbros misisse.

CAPVT V.

NIcomedes superioris filius sub clientela Romanorum, regnum Bithyniæ obtinuit, qui I. Cæsarem sub Termo prætore prima facientem stipendia hospitio excepit. Longiuscule ibi diuersatus non sine opinione prostratæ ipsi pudicitiæ, materiamq; fecit dicturio triumphali, quo iactabatur, à Cæsare quidem Gallias, à Nicomede autẽ Cæsarem subactum. Vt omittam alia à diuersis hoc nomine excogitata conuitia. Morti vicinus Rex memor obsequii Romanum populum hæredem testamento scripsit Nusa filio prætetito, quãuis eum antea Regem appellasset. Ita redacta in formam prouinciæ Bithynia, & per Aulum Pomponium Bithynicum supellex omnis Regia Romã aduecta. Ex decem autem legatorum sententia leges Bithynis datæ, & tributum impositum. Mithridates porro vltimo illo bello in Romanos Cattam Prouinciæ præfectum imbellem hominem terrore nominis sui in fugam vertit, & ausum bello decernere non vno prælio victum ad extremas redegit angustias, Bithyniamque omnem suæ adiecit ditioni, donec Pompei magnitudine vires ipsius attritæ, nec Prouinciæ, nec regno, nec vitæ tuendis suffecerunt. Deinceps hanc Pharnaces filius Mithridatis Pontici tentauit, & quamuis in partes Pompei satis propensam Cæsar post Ægyptiacam victoriam facile domuit, idque tanta celeritate vt venisse, se vidisse & vicisse iactaret. Quæ per Cassium & Brutum occupata cis superatis Augusto & Romanis restituta est à Bithynico cæso.

Forte de hoc est apud Athenæum l.1.c.5.
Gell. l.5. c.13.
Diod. li. 34.
Plutar.
Suet. Iulio c.2.
Idem li. 49.
Appia. in Mithri. Salust. in exemplo Mithrid. non Ausacem.
Liuius l.3.c.5.
Festus.
Plin. l.10. epist.
Appia.
Plutar.
Liuius li. 113.
Suet. Iulius c.35
Liuius 115.
Plut. 7. apoph.
Dio l.47.
Liuii epit. l.129

BOSPHORANVM regnum.

CAPVT I.

HOC etsi partem Europæ occupet regnum, libet tamen hic adscribere, quia Asiaticis potissimum rebus permixta est & Ponto annexa regio. Cuius Rex scribitur Leucō quod sciam antiquissimus. Cui Parisades successit in Panticapæo, post quem Spartacus duorum Pater Seleuci & alterius Spartaci, qui post Patrē ambo successiue imperarunt. Quos Satyrus excepit Parens magni istius Leuconis, qui cum Memnone bellum gessit, parum quidem prospere, secundiore vsus in Heraclitas fortuna. Cum enim suos ob hostium multitudinem pugnam detrectare videret; Schythas iis à tergo collocat cum mandatis vt eos inuadant si segnius rem gerūt. Quo comperto Bosphorani cum à tergo coniunctum infamiæ periculum, à fronte promissam virtuti gloriā, contemplarentur, viriliter hostem propulsantes palmam retulerunt. Ita auctis mediocriter viribus Athenienses ingenti frumenti copia iuuit, & negotiantes intra regni sui fines immunitate donauit, meritus ab iis vicissim ciuium numero aggregari. Hanc rerū felicitatē nisi insignis præseruasset prudentia insidiis iam dudum succubuisset Bello Heracleotico, cum ex Trietarchis quidam in hostium partes propenderent, nec iudicii morā, nec tumultum pateretur præsens necessitas, ad se vocatis ait parum honesta de ipsis afferri, sed se nihil minus credere, ne tamen si victoria hostium sit in-

Plut. Stoi. contrar.
Strabo l. 7.
fusius videbitur in Europam
Poly. enim deficiente belli sumptu auxisse duplo allati ad se argenti.
Polyænus l. 6.
Dio. l. 14.
Demosth. contra Leptinem.
Polianus l. 6.

Anno 3411.
Anno 3490.
Anno 3527.
Anno 3552.
Anno 3366.

in criminis suspicionem veniant hortatur, qui erant tantisper. Parent illi haud grauate quos confecto bello quasi in iudiciū vocatos iubet obtruncari. Sciebat non sine sanguine regnum stabiliri posse, & malis insuper, quorum opera, si res ita postulat abutatur, tyrannidem agere. Extat & alius quo suæ saluti consuluit dolus, cū timens sibi mercatores quibus graui ære alieno obligabatur ad sui tutelam assumsit, promittens quamprimum victis hostibus solutionem.

Dictum eius est apud Athen. l. 6. c. 6

CAPVT II.

LEVCONI huic Spartacus filius hæres fuit, sed fortuna dissimili, vt qūi toto vitę fere tempore ciuilibus bellis implicitus mę̄rore tandem consumtus est, Sapyrum purpuratum cum loco mouisset, restituere & filiæ matrimonium dare voluit. Hecatæum Sintorum regem restituit, filiæ insuper matrimonio adiecto, ea tamen lege vt prior *l* eius coniux tollatur. Ad quam rem dum filiæ amor, regis incuria, mariti solertia obsunt, varia bellorum semina sparguntur, quæ ne morte quidem partiū sopita essent, nisi Gorgippus in defuncti patris locum surrogatus prece & precio impetraret. Post huius mortem Parisades patruus rerum potitus est homo callidus, quia alia atq; alia veste in dilectu, pugna, fuga, victoria, vtebatur. Stratonicum Cytharædum in deliciis habuit, ex filiis maiorem natu reliquit successorem, qui à fratre Eumelo petitus bello cum exercitu 20000 Scytharum mercede conductorum, ex Græcis 2000, Thracumque numero pari & equitum 10000 occurrens, superior euadit. Thapsaq; transmisso Regiam quo frater confugerat oppugnaturus, in musculo vulneratus nocte insequēti occubuit, cuius corpus Prytanes fratrum secundus maiorum tumulo honorauit, regno potiri putans nisi frater superesset, qui nihilo in hunc quam alterum segnior prælio superatum

Ouid. in Ibim cuiusdam Leuconis meminit à fratre necati.
Isocr. ora. 18.
Polya. l. 8.
Idem li. 7.
Athen. l. 8. c. 7
Diodor. l. 20.

Obijt anno 3606. reg. 40.
Alijs Satyrus.
Anno 3611.
l Tirgatus vocabatur.
Obijt anno 3618.
Obiit anno 3656.
Oraculo monebatur cauere sibi à muro.

 ratum

ratum iugulari præcepit, & ne quis ad inuidiam reliquus esset, coniuges, liberos, amicos, fratrum, eodem scelere sustulit. Ægre tolerabant subditi, indignam innocentium cædem, sed beneficiis & immunitate noua eos demereri studebat. Panticapæ ensibus tributa remittit, Bizantios, Sinopenses, & si qui ex Græcis Pontum accolunt miro fauore prosequitur. Collantianorum mille agros diuidit, mareque purgat. His omnibus populo satisfacere poterat, non item Diis scelerum vltoribus, vnde ex Scythia domum reuertens, è curru præceps gladio forte excidenti insiliens, mortem obiit, Spartaco relicto, ex quo oriundus Leucanor Scythis vectigalis.

Excepto vno Parysade qui aquet ad Agarum Scytham R. fugit.

Anno 3663.

Lucia. toxari. Vide Scythica.

Capvt III.

Vide Scy.

CVmque Arsocomas tributi exigendi causa, legatus Mazacæ, quæ ei forma excellens erat filia, nuptias nō impetraret, sed eam pater Andrymacho desponderet, sibi exitium, genero bellum finemq; vitæ, filiæ raptum causauit. Frater autem Eubiotus, cum Sarmatarum ope & Alanorum regnum & cædem fratris vindicaturus victori, quam victo similior, ob militum trepidationem beneficio noctis euasit, pacem duplicato tributo redimere coactus. Interiecto deinde tempore ad Parysadem delatum est regnum, à quo cum Scilurus Scytharum rex antiquo maius tributum exigeret, cum resistendo non esset, regnum vltro Mithridati permisit. Quo mortuo Pharnaces filius volentibus Romanis tam diu eo potitus regno, donec se potuit continere. Sed postquam paterni regni hæres esse cæpit, & virtutis haberi terrarum dominos in se armat & à Cæsare ad Zelani victus in Bosphoro Asandri, quem regno præposuerat dolo trucidatur. Qui & cum filiæ matrimonio regnū ad se transmisit, & contra Mithridatis imperum tuetur, generose Ætnarchæ titulo per Augustum dota-

Machlymis principi.

Strabo li. 7.

Anno 3880

Pompei Bosphora capta manu.

Proper. l. 3. ep. 10.

Eupatori.

Plut. in Cæsare l. 37

Paterculus l. 2.

Anno 3918. reg 15. ata. [illegible]

Dio l. 54

Luci. in Macrobiis.

dotatus, quo cum excelleret Scribonius quidam rei militaris, Præfectura ab eodem Augusto donatus, Mithridatis affinitatem, & datum regnum mẽtitus Asandrum inedia vitam finire compulit. *Vita 93.*

CAPVT IV.

Dio l. 54. *Plut. in Antonio.* *Appia. 5. ciuilium.* *Dio l. 49. 51. & 44.* *Strabo l. 11.*

QVo sublato nihil obstare suæ spei existimans Dynami Pharnacis filia Asandri vidua ducta regnum inuadit, quæ postea Polemoni cessit in cõiugem, Scribonio per tumultum breui trucidato. Polemon quem dixi, sub Antonio in Philippis in Parthos, in ipsum Augustum militauit, cui tamen conciliatus Agrippæ impulsu Bosphoranos bello aggressus superat, regnoque potitus in populi Romani societatem receptus cum Aspangitanos per insidias & amicitiæ simulationem opprimere conaretur, prælio victus & captus, in fuga occiditur. Ex filiis relicto, qui idem secum nomen habuit, & patrui Herodis viduam media circumcisione duxit, à qua relictus antiquas religiones recepit. Huic regnum à Caligula confirmatum, à Claudio permutatum cum Ciliciæ parte. Ita Ponti quam obtinebat portio, frustra reluctante Auiteto liberto, à Nerone prouinciæ formam accepit. Bosphoranum Mithridati permissum à Claudio, qui tamen non multo post in exilium missus ad Ennonem salute donatus erat, si linguæ frenum iniicere potuisset, sed cum in rugas & Caluitiem Galbæ liberius agit, eius iussu interimitur. Vltimi autem Bosphori Regum Pharnaces Cassander & Polemon nominatur.

Cappadocia Regi. *Iudaeorum Regi ita vt in Ponto senatoribus primus locus esset.* *Berenice.* *Mithridati in locum dato.*

Iose. l. 2. c. 9. *Dio l. 59.* *Idem l. 60.* *Tacitus l. 19.* *Plin. l. 6. c. 5.* *Dio li. 60.* *Plut. in Galba.* *Strabo l. 11.*

* * *

HERA-

& liberarum nuptiis astrinxit. Quæ pro bona parte, vel ante vel occisis prius nouis maritis, virtute ingenui pudoris manum sibi inferentes, eripiunt. Hæc vlterius non ferenda rati duo nobilissimi Iuuenes Chion & Leonides, virtutem, quam è Platonis schola hauserant, Patriæ impendere cupientes 50 cognatos in insidiis locant. Ipsi more iurgantiũ in arcem tendentes, admissi iure familiaritatis, dũ Clearchus dicentem primum intentus audit, ab altero obtruncatur, sed sociis tarde auxilia ferentibus, à satellitibus obruti patriam quidem tyranno sed non tyrannide liberarunt, frater enim Clearchus per septennium tutoris nomine præfuit pius quidem in nepotes, sed crudelis in reliquos, vnde morbo incurabili correptus inter horrendos cruciatus è vita migrauit. Timotheus autem Clearchi filius huius beneficio tyrannidem occupans degener, fuit beneficus in suos & clemens, nec dissimilẽ fratrem post se relinquens successorem, cui ab æmulatione χρηστὸς cognomen fuit & παχὺς ob Crassitiem Dionysius nomen. Ab exulibus hic Alexandro accusatus Cleopatræ & Populi intercessione periculo liberatur. Dario vltimo neptis Amestris ex Oxiatra fratre matrimonio, affinitate iunctus fuit, Demetrii quoque data Ptolomæo eius filio in matrimonium filia. Antigono quoque cuius auxilio res suas contra Perdiccam exulum causam armis defendentem affinitatis & amicitiæ titulo gratus fuit. Tantum sua consecutus est humanitate vt pro tyranno Rex meruit appellari. Hic ante mortem res suas & liberos vxori commendauitq́, quæ non ruditer illos in spem regni educauit, Ita vt horum Clearchus cum Lysimachi vitrico in Getas profectus humaniter, cum captus esset, suis redditus, pertracto in societatem consilii paricidialis fratre Oxiatre, eam necat. Re cognita Lysimachus arte circumuentum vtrumq; iugulat Amestri sorore superstite. Nec ita multo

[Margin notes: *vixit 50. reg. 12. anno* — *Dio. l. 16.* — *vide secr Euergetes dictus* — *Alian. v. H. l. 9. c. 13.* — *Athena. l. 12. c. 26.* — *obiit anno 3659 vixit 55 annis* — *anno 3676* — *videbitur in Macedonicis*]

PONTICA
in Asia.

CAPVT I.

Ortelius in thesauro

AS I æ hæc Regio in Polemoniacum & Helenopontum diuisa fuit, etsi huius posterioris nomen à M. Constantini Matre inditum inualuerit, ita vt pro priore etiam vsurpetur Latissime in Septentrionem & Asiam hæc Regio excurrit, cuius Reges & regna fere in Europa pedẽ posuerunt. cuius historiæ quædam reseruabo, ea dumtaxat hoc loco interserens quæ ad Orientis historiã facere putabo, puta Artabazidas, & Bosphoranos Reges & Polemonis familiam, quæ cætera erãt Europæ adiiciam, ex vrbibus autem solam Heracleam in suis tyrannis hoc loco subiiciam Pontica tum & alias in alterum mundum remittens. Antiquissimus Ponticæ gentis quæ ad mare sinistrum iacet Rex Atreas fuit. Aliusque nominatur, qui iocis gratia refertur cuiquum Laconicum emisse, qui cum gustato molestè affectũ compellabat dicens eo homines in Europa loco vti obsonio, quo modice hausto domũ abeũt absq; facula, quod alioquin illic cum ea fiunt faciunt vt in tenebris audacter & intrepide proficisci assuefiant. Parisades alter Rex Ponti fuit qui eo potissimum nomine est notus, quod diuerso vestis genere in fuga, delectu, pugna, vrbe vteretur. Post quos multis seculis Artabazes illustri Achemænidarum stirpe oriundus in Ponto regnum obtinuit, Darii Hystaspis munere. Cuius posteritas eius aditi possessionem continua succeßione firmauit. Nomina autem eorum qui Xerxis & Longimani tempore præfue-

Minorem

Florus l.3.c.5.

Plut. in Lycurgo

Polyænus l.7

Satrapam eum volunt fuisse alii

Florus.

Polybius l.5.

præfuerunt quod bellis, quæ ſuos nacta ſunt ſcriptores non interfuerint, à nobis ignorantur.

CAPVT II.

Laertius in Platone

Xenophon vocat Lacaniæ & Cappadociæ præfectum.

alius Mithridates

EX Artabazis haud dubie poſteris fuit Rhodobotes Mithridatis filii claritate notus, qui ei in regno ſucceſsit. Hic cum Cyro iuniore in Artaxerſem conſpirauit. Sed ei per Tiſſaphernem reconciliatus Græcos domum petentes dolo circumuenire tentat. Virtuti fauit fortuna, & Græci ſuperiores facti plurimos hoſtium occiderunt. Cum Clearcho exule de Heraclea proditione egit, ſed ab homine verſipelli deluſus cum amicis capitur & vix ingenti multatus pecunia liber dimittitur. Auguſtam Platonis ſtatuam in academia dicauit Mithr. Ariobarzanes huic filius datus ſucceſſor ab Artaxerſe Lydiæ, Ioniæ, Phrygiæ, inſuper præfectura honoratus. Qua dignitate elatus non capax ſui nec par tantæ fortunæ animus cum cæteris, qui maritimis locis cum imperio præſunt, à Perſis deficit. Ab Anthophodate obſidione cinctus Ageſilai & Timothei Athenienſis auxilia implorat. Quæ ſida expertus illum pecuniis remunerat huic Erichtonem & Seſtum Colonias permittit. Non contentus ſemel defeciſſe, ſemel belli fortunam tentaſſe, cum Datame iterum deficit & conſpirat. Cum per Philiſcum quendam Abydenum Lacedæmonios Thebanis reconciliare fruſtra conatus eſſet, illis adhæſit. Aſtyamam Myleſium Luctorem illum eximium, qui ter in Olympia vicerat quarto Pancratio, menſæ ſuæ fecit participem 8. Patre interfecto Mithridates ſuccedēs cum Ocho in gratiam rediit. Alexandro Macedoni & poſt eū Antigono adhæſit. Sed huic ob ſomnium ſuſpectus monitu Demetrii cum 6 equitibus in Paphlagoniam ſe conferens, in ea bellando regnum recuperat. Cum & Arinam tenuiſſe & ad Caſſan-

Xenophon de expeditio.

vide Heracleam

Iuſt. l.16.

Laertius in Platone

Dio l. 14.

Memnone

vide Lydica & Ionica & Phrygia.

vide Cilicium

Athenæus l.10.c.3.

8. Ariſtot

Appianus Mithridatico hunc cū 4 ab hoc confundere videtur.

reg. 26.

Cassandri partes inclinasse quidam putant, ideoq; Antigoni iussu necatum. Qui hunc excepit Mithridates Cappadocia & Paphlagonia auito regno adiectis, posteris suis perpetuum reliquit belli cū finitimis Regibus seminarium. Filium hic sui nominis reliquit hæredem, quem Pharnaces secutus est, cuius filius fuit Mithridates, ille qui Sinopensibus bellum intulit, qui Rhodios in societatē & magnarum postea calamitatum traxit incommoda. Bellum autem filius demum Pharnaces confecit, qui Sinopen post molestam obsidionem subiugauit Vnde apud Senatum Romæ accusatus à Rhodiis, laborauit. Nec in his modo sed & cum Eumene & Pergameno cui ob affinitatē succedere debebat, & cum Ariarhate Cappadocum Rege graues habuit controuersias, quæ bellorum semina esse potuissent. Herbæ nomē suum reliquit. Ex Sororibus Laodice maior Antiocho magno cesSit in coniugem, minor Achæo Antiochi æmulo; quem de Bolidis & Cambyti insidiis monuit diligenter, mortuum luxit indignisSime, animique inops se hostibus cum arce dedit.

[Margin: Diodorus. Lucianus. Macrobius. Dio l. 2. Hunc ponere necesse est cum ... a primo Mithra ... Alexandro ... Polybius l. 4. c. 7. Liuius l. 40. Plinius l. 25. c. 4. Polybius l. 5. Idem l. 8. — vixit 84 reg. 35. tertius. quartus.]

CAPVT III.

POST Pharnacem regnauit Mithridates huius nominis sextus, qui Romanis nō tantum bello punico sed & contra Aristonicum auxilio fuit, Cuius rei præmium Syriam minorem ei donauit Senatus, cui postea etiam Phrygia accesSit, eiusdē munificentia Cappadocum odii, quod cum regno ab auis quodammodo descendebat, hæres, quo ad vixit, fraude suorum repentina morte periit, filiū qui & ipse dictus est Mithridates relinquens. Qui vndecimo ætatis anno amisso patre tutorum insidiis non semel appetitus, euasit tamen. Equam ferocem puer & indomitam conscendere iubebatur; arte ignota gresSum animantis adgubernat.

[Margin: Orosius l. 5. c. 10. Iust. l. 37. Strabo l. 10. Iust. l. 37. — Euergetes ei cognomen. Dictus est Dionysius & Eupator. anno 3838.]

Mur. l. 9. c. 18. *Plinius l. 27. c. 8.* *Idem l. 25.*

Venenum ei miſcent; profecit poto ſæpe toxica
ne poſſent ſæua nocere ſibi. Notum eſt in Medicorum ſcholis Mithradaticum, notum Eupatoriũ & Mithridatium herba inuentoris nomen adhuc retinens. Ne ferro conficeretur venationis ſpecie 4 annos neque vrbes, neque ruris tecto vſus ſiluas peragrauit. Aſſuetuſque feras curſu fatigare, perſequi, aut etiam iis congredi & inſidias vitauit & corpus ad omnem virtutis patientiam durauit. Vi corporis ea fuit vt 6 iuges equos regeret, camelus, equo, Tauro, ceruo domitis ad corporis cuſtodiam vtebatur. Ea fuit memoria vt 22 quibus imperabat gentium linguas calleret. Gentium 22 imperio, ampliſsimo, & regno tandem vere potitus Paryſadis Boſphorani regnum accepit. Scythas Roxanos quorum Dux erat Taſius per Diophantem Legatum cæſis eorum 50000 ſuperauit. Cum Nicomede cui Laodicem filiam prius Ariarhati nuptam dedit vxorem, vacuam Rege Paphlagoniam inuadit, Cappadociam interfectis 2 Regibus fugato tertio ſui iuris fecit. Nec contentus ipſum illum antea ſocium Nicomedem Regno expulſum Romanorum fidẽ implorare cogit à quibus ipſe reſtitutus Ariobarzanes etiam in Cappadociam reductus, Mithridates cuius potentia terrori eſſe cæperat vtraque iuſſus cedere prouincia. In quem Romanus belli materiã quærens Phrygiam aufert, reductos Reges caute ad populandos Mithridatis agros inuitat. Nicomedes Ameſtrum vſque nullo prohibente omnia populatur quamuis non ſine metu vicini tam potentis. Adeſt è veſtigio Pelopidas è ponte Legatus qui de iniuriis apud Senatum queratur. Qui auditis vtriuſque Regis oratoribus cum hoc tantum reſponſi dederit, non videri è republica Nicomedem bello peti. Ille quaſi aperte læſos filium Ariarathem in Cappadociam mittit. Qua facile occupata alteram mittit legationem. Quæ cum videretur inſolentior

Calli-

Cicerum aperto capite tamen incepiſſe

Iuſt. l. 37.

Quintil. Solinus c. 17

Gellius l. 17. c. 17.

Strab l. 7.

alii 25

Taſius ſum

Minorem

vide propria Liuii epitome l. 6.

per Socratem Ereſtum

Manio Aquilio & L. Caſſio Liuius l. 70.

orationes vide Appiani Mithradatico.

Liuii epit. l. 76.

Appian. pag. 70.

Castris Pelopidam excedere iubent, sibi curæ fore vt Ariobarzanes restituatur. Interim conscribitur in Asia miles, viæ obsidētur, Mithridates nihilo segnior 250000 peditū (prętar auxilia) 40000, equitum, 300 naues tectas habebat, 100 dictata, Copiis Neoptolem⁹ & Archelaus fratres præerāt. Cū expedito Nicomedis milite prima pugna, in quafsatarum curruū potissimum beneficio victor euasit castris & magno captiuorum numero potitus, quos vt clementiæ apud hostes gloriam acquireret sine pretio liberos redire iubet. Paulo post Maniū retrocedentē ad Pathum vicum Neoptolemus, & Nemanes Armenius assecuti pugnare coactum fugarunt cæsis ex 4000 equitum, peditum numero decuplo, 10000, captis 300. Quibus territi Duces Romani ad sua se receperūt, Mithridates nauibus Bythinis primum, tum etiam omni Bythinia potitus, ordinatis reb⁹ in Phrygiam Alexandri diuersorio excipitur, quam cum Mysia, Lycia, Pamphylia, Asia, omni vno quasi impetu redegit in potestatem Laodicæā. Q. Oppio traditore cepit in gratiam, quem & paulo post ipsum Manium circumducens quasi triumphator, & hunc ad ignominiam nominis Romani Asino insidentem, donec liquato in os auro fuso Pergami interemit.

prædicta enim magnitudo per cometem a quo est natus & cepit regnare qua 70 dies fulgens 4 cæli partē occupabit

Iust. l. 37.

Athenæus l. 5. c. 11. de Anicandem qui debitu pressi sedauiderunt.

Apamea cum esset mult tot fontes nouos erupisse ait

Athenæus l. 8. c. 2.

Insistens autem victoriæ ab Ephesiis Mitylenæis magnitudinibus honorifice excipitur, Stratonicæam pecunia mulcat, Lyciis & Paphlagonibus præsidia imponit, recusantes armis compellit. Interim fama tantæ cladis Romam delata, publico decreto Sylla mittitur in Asiam, tanti res ea Romanis visa, vt sacros & ipsa vetustate venerandos thesauros honori publico impendere non dubitarint. Sed dum Ciuili detinetur Sylla occasionem rei gerendæ non prætermit Mithridates qui primum [illegible] litteris prēmioque propositis [illegible] nocte quotquot tota Asia Ciuium Romanorum

Plinius l. 33. c. 3.

Liuius epit. l. 78

manorum erant iubet trucidari. Crudele spectaculum & extremi in Romanos odii non vile argumentum 150000 ciuium vna nocte occiduntur. Non hospitii sacrosanctum ius, non templorum religio, statuarum reuerentia, cuiusquam manus à cęde reuocabat, nulla ętatis aut sexus miseratio, nullum conditionis discrimen; tantæque Prouinciæ hospitales & Patrii dii iniusto, sed non multo sanguine respersi. Mithridates in Rhodios proficiscitur interea, quo se Cassius, & qui lanienæ se substraxerant Romani confugerant. Huius portum frustra tentabat, naualique prælio superiores Rhodii arte regiam multitudinem circumuenientes insperatam retulere victoriam. Vbi Leonico amico suo capto omnes hostiũ captiuos remisit vt vnum recuperaret. Pedestres quoque copias triremibus aduectas turbo repentinus dissipans partim Rhodũ deiecit, in quas impetu facto animis & victoria elati ciues imperatos oppresserunt 400 captis. Mithridates nihil hac clade territus classe refecta Sambuca (machinę id genus est) & scalis per noctis silẽtium vrbem aggrediebatur: donec igne machinis admoto potiundæ insulæ, spem reiiciẽs in Asiã reuersus Pelopidæ, res Lyciæ, Archelao iter in Græciam commisit. Quorũ hic Delo expugnata Athenarum fauorem obtinuit, Aristone tyranno, cui subsidio Arcathias f. Mithridatis venit, in ipso cursu victoriarũ more peruentus. Sed Syllæ felicitas ad Cheronæã & Legionum virtus eum profligauit, ex 120000 vix 10000 reducentem, & Archipyratę quam bellatori similiorem, qui cum terra non posset, Insulas populabatur. Mithridates cui homicidia iam consuetudine leuia videbantur, nec modum faceret sibi conscia crudelitas, Galatarum nobilissimos dolo necat, Chios qui nuper Rhodiis fauerãt per Zenobium fraude in Pontum abducit. Minio, Philotimus, Clisthenes, Asclepiades conspirationem [illegible] crude-

Plinius l. 33. c. 3. — *anno 3[illegible]*

Augustin. de Ciuitate Dei l. 3. c. 22.

Val. Max. l. 9. c. 2.

videbitur in insulis

Val. Max. l. 5. c. 2.

ab Hide hic factũ puto [illegible]

Pausanias in atticis

Lauius epito. l. 81.

videbitur in Archa[illegible] nis

crudelibus ſuppliciis afficiuntur. Dum hæc aguntur ad Orchomenum cum Archelao iterum Sylla concurrens, quanto equitatu inferior, tanto animi magnitudine fuit ſuperior. Adeo vt Mithridates ſuis rebus proſpiciens, de pace ad Archelaum litteras dederit.

Auguſt. de ciuit. Dei l. 2. ca. 24.

Tradictum aiunt Syllæ victoriam à Ioue.

Sed cum nimis dura imperarentur, re infecta Sylla præmiſſo Lucullo in Aſiam tendit, vbi rurſus inito colloquio conſenſit Mithridates & claſſe tradita in Pontum ſe recepit. Vbi Colchorum & Boſphoranorum excipitur defectione, quorum illi Mithridatis filium Regem ſibi poſtulabant, ſe tum demum imperata facturos. Rex indignatus filium aureis compedibus vinctum paulo poſt necauit, ambitioni eius perfidiæ culpam adſcribens, Archelaum quoque quaſi Syllæ plus æquo fauiſſet ſuſpectum habens deficiendi dedit occaſionem.

Liuij epit. l. 2. 83

Anno 3881.

Finis primi in Romanos belli.

CAPVT IV.

Plut. in Sylla.

ATQVE ſecundi in Romanos belli fuit incitamentum. Cui vires dedit Murænæ ambitio, & inordinatus triumphi amor. Relictus hic erat à Sylla ad componendas res Aſiæ, & iam ante incurſionibus Mithridati ſubditos vicos laceſſebat. Qui tamen nihil hoſtile tentauit donec legatos Romam & Syllæ miſiſſet. Cum vrgeretur iuxta flumen emiſſo in hoſtem exercitu victor nominis ſui gloria iterum totam Aſiam compleuit. Tandem miſſus à Sylla. A. Gabinius Murænæ conatu repreſſo Ariobarzanem Mithridati reconciliat. Qui ſolenne omnibus epulum nō ſine regiæ Maieſtatis iactantia præbuit, magna auri copia ludicris certaminibus propoſita, quæ cantu, dicteriis, potu, cibo, aliisque ſimilibus victori cedat. His actis & pace rurſus firmata integrum fuit Mithridati Boſphorum ſibi adiungere, cui Macharem filium præpoſuit. Archæos etiam Colchis vicinos tentat, & miſſis in vrbem legatis pacis leges & fæ-

Athen. li. 10. c. 1. ipſum victorem in edacitate & c. 20. à ſe præmium reliquiſſe.

Finis ſecundi belli poſt triennium.

deris præſcriptas petebat. Nec minus ab Ariobarzane legati veniunt, qui de rebus Cappadociæ ad ſenatum referebant, cuius pars à Mithridate hactenus, prout inter ipſum & Gabinium conuenerat tenebatur. Hac à Sylla excedere iuſſus, paruit quidem ſed Tigranem generum ſubornauit, qui regione velut indagine cincta, ad 300 hominum milia in Armeniam abduxit. Hæc initia fuerunt vltimi, in quo vita & regno excidit belli, cui vires addidit Sertorii in Hiſpaniis amicitia, qui M. Varium & Lucios, Mauium & Pauium ei legatos remiſit, quibus auctoribus ingens illud Ponto Aſiæque conflatum eſt incendium. Confluxerunt autem in Mithridatis auxilia, Scythæ Armenii & Aſiæ gentes, ita vt in exercitu eius 140000 peditum milia, equitum 16000 numerarentur, præter negotiatores & eos, qui ſarcinis ferendis, & viæ muniendæ in caſtris ſeruabantur. Ita Ducibus Taxile & Hermocrate in Paphlagoniam penetrato, Bithyniam Cotta præfecto, & Romanis vltro cedentibus ſui iuris facit.

Plut. in vita.

Nudũ eius claſſi præpoſitus prælio nauali fundit, & Calcedonem vſque proſecutus Pontum inuaſit, nauium 4. incenſis reliquis 60. abductis, Romanorum cum Lucio Manlio ſeruatore 3000 deſiderantes, hoſtium 20 duntaxat Baſtarnæ, qui inter primos aciem ſuſtinebant. Hoc rerum ſtatu mittitur, ab vrbe cum 30000 peditum, 1600 equitibus Conſul Lucullus, cui L. Mauius fœderis nuper cum Sertorio initi arbiter clam ſe inſinuauit. Idem Mithridati in ſpeciem ſuaſit, Lucullo progreſſum concedere, aliquot ex fimbrianis legionibus iam iam defecturas. Ita relicta locorum oportunitate Mithridates circumuentus cõmeatus penuria laborabat. Ne tamen otietur miles Cirzicum obſidione moleſta fatigatur. Eumachus Phrygiam infeſtis armis petit, Piſidas, Iſauros, Ciliciamque percurrit, magna Romanorum clade, donec

Eutrop. l. 6.

Liuius l. 94.

Plut. in Lucullo.

Liuij epit. l. 95.

donec à Deiotaro Galata repressus est. Quo minus autem prouectus sit vlterius, hyemi partim tribuendum, partim Luculli instantiæ, qui nō vno prælio superatum in Pontum redire compulit, ex Ducibus Dionysius hausto veneno triumpho se subduxit, Varius Luculli iussu necatus, Alexander seruatus est ad triumphi supplementum.

Oros. l. 6. c. 2.

Liuij epit. l. 77.

A Mithridate autem redintegratis viribus occurrente Phœnix victus captusque, & benigne habitus, cum negaret se in virtutem fortuna destitutam sæuiturum. Aliquoties adhuc leniter pugnatum est, Lucullo se in montibus continente, cuius frumentatores è Cappadocia venientes aggredi equitatum iubet Rex. Sed hi non circumspectis locorum angustiis irruentes à paucis multi superantur, cladisque nuncius ad Regem citius, quam ad Lucullum peruenit. Itaque in fugam circumspicit, & ne à persequentibus opprimatur pecuniā & sarcinas à fugientibus spargi iubet, quæ natæ auaritiæ homines morarentur.

Florus l. 3. c. 5. ait Granicum & Æsopum amnes sanguine cruenti viderentur & tempestate.

Hac arte feliciter vsus Romanos inescauit, & fugæ tempus inuenit. Ad Tigranem vbi deuenit, capta interim Heraclæa, Sinope, Amiso, aliisque vrbibus regni spe abiecta, Bacchum Eunuchum in Pontum ablegauit, qui vxores, filias, & si quid aliud carum restabat præmuniret, ne in Romanorum potestatem venirent. Perierunt veneno Statira & Roxane filiæ, Nisa in potestatem venit. Monyma Milesia vxorum altera, cum diademate ad præcludendum sibi spiritum abusa, illo rupto superuiueret, Baccho iugulum præbuit. Birenice altera cum matre venenum hausit. Sed hac repente extincta cum illa diu animam ageret, à Baccho strangulata. Domesticis funeribus Ponto oppleto, Mithridates & Tigranes auxilia toto oriente emendicabant, quos insecutus Imperator captis aliquot vrbibus afflixit quidem, sed inopia rei ad victum necessariæ, tam ipse, quam hostes in sua se re-

Deletas eius 100 naues. Oros. l. 6. c. 4.

Liuij epit. l. 98.

receperunt.[1] Mithridates quidam dum reliquias regni sui prosequitur cum residuis sibi 40000 additis totidem à Tigrane. Hoc milite Fabium à Lucullo relictum fugat 500 necatis, pluresque erant futuri nisi Rex saxo in genu teloq; sub oculos saucius pugnæ modum faceret. Qui Fabio submissus est Triarius cum cito magis quam commode prælium committere desideraret à Rege insuper victus est deletusque, nisi Centurio quidam Mithridatem specie famuli sequens in fæmore vulnerasset. Quo casu obstupefacti Duces receptui canere iubent. Recepti inter Cadauera tribuni 24 centuriones 150. Victor in Armeniam minorem, & postea in Cappadociam se contulit ad regni munimentum. Nemo resistebat. Impune grassabatur exercitus, Lucullus enim inuidia quorundam à militibus partim desertus belli aleam experiri verebatur.

Dio fragmento l. 36

CAPVT V.

QVI Romam reuersus naues Ponticas & cerasa & omne vitiorum genus aduexit. Magno opus erat à quo magnus hic debellaretur. Is Pompeius fuit cui post Maria purgata huius belli onus committitur. Quod non cunctanter aggressus castra in regna hostilis confinio metatus, Mithridatem primum in regni interiora, deinde etiam vlterius profugere coegit, Ponteque nauibus facto media eum nactus Armenia nocturno prælio vnico fudit. Lunæ beneficio hæc attributa victoria, quæ cũ à tergo hostibus, à fronte Romanis se præberet, Pontici per errorem longius cadentes vmbras quasi hostium corpora petebant. Rex elapsus cum 30000 peditum & Mercenariis fugit Colchos, & Scytici diuortia Ponti tandem Peruenit, inde Ciliciam Campaniam Italiamque nominis sui terrore & aduẽtu inexpectato, percellere sperans.

Tertul. apol c. 11 Athenæus l. 2 c. 11. de cerasis quod aiunt. idem negat l2. c. 9.

Cic. or pro lege Manilia.

Liuii epit. l. 100.

Dio. l 36

ob hanc victoriam Pompeius Nicopolim vrbem ædificauit à flore comparatur que obtrito capite candida minatur.

Flor l 3 c. 5.

Liuii epit l. 101.

Lucanus l 2. alii Sicil. ã leguntur

Liuii epit. l. 12. — *Bellum cum Romanis durauit annis 40. vel 42. vt alii.*

rans. Sed exercitu destitutus domesticis insidiis appetitus prohibetur, Pharnaces enim in spe regni educatus paricidiales manus tantæ indulgentiæ referre non dubitauit. Pepercit interim Pater sociis nefarii sceleris supplicio affectis. Sed hæc impium animum magis inflammauit clementia, vt milite in societatē sceleris pertracto, non dubitarit palam Regis sibi nomen militum acclammatione vsurpare. Mirum quomodo aut homines adiutores aut Deos videntes ausus inuocare. Has inter angustias veritus Rex ne ad filii calamitatē sibi accedat captiuitatis & triumphi ignominia, mortem occupat, Mithridatia & Nissa filiæ indignum ratæ si Patri superstites maneant, non prius haurire venenum permittunt quam ipsæ eodem haustæ concidissent. Tum Pater reluctantem veneno spiritum (aduersus quod se iuuenis munierat) frustra expellere conatus, Bituiti gallorum Ducis opem implorat, cuius manu interemptus piacula crucibus illis dedit, quib⁹ amicos suos Auctore Gauro spadone libidinosus obsequio, scelestus imperio affecit, animo isti quo Laodicem sororem pariter & coniugem, quamuis in Amicorum concubitus proiectam & Paricidii ream vltus est, veneno quo Roxanem & Statyram sorores absumpsit; Manu in qua Xipharem filiam in Stratonices Matris conspectu iugulauit, ob hoc solū quod illa Pompeio arci proditionem addixerat, hoc solum pacto vt filium si eius in manus veniat sibi incolumen seruaret. Carceri quo Mithridatem filiū necauit, ferro quod Macharem in propriū pectus coegit adigere. Ita immani feritate vnius hominis familia tota pæne pessum iuit. Ex filiis qui manus Patris euaserāt solus paricida superfuit, aliis 7 capro Phanagorio castro ad Pompeium à Castore missis, & triumpho reseruatis: ex fratribus & sororibus eius nullus omnino sceleri eius superuixit. Ex filiabus præter Cleopatras, quarum vna Tigrani

Val. Max. l. 9. c. 11 Mitridatem vocat quē Dio. l. 37. & alii Pharnacem vocant.

Oros. l. 6. c. 5. & 6.

Ioseph. l. 14. c. 21.

Appianus.

Val. Max. l. 9. c. 2.

Bitochus hic vocatur Liuio

Val. Max. l. 9. c. 2.

Iust. l. 37.

Plut. Lucullo

Dioni coniunx est aliis concubina.

hic Appianus alii eam in filii vltionem Castrum prodidisse.

Appia.

Dio cont Plutar. & Hippi ait hunc à familiaribus necatum.

Appia. & Plut. Pompeio.

nupta, altera Phanogorio erepta fuit, sola Dripetine dupliciordine dentium deformis Patri victo comes fuit. Quæ morbo correpta cum Menophilo Eunucho Sinchorii relicta à Manleo obsidetur. Cumque nulla euadendi spes esset, Ennuchus vt pudori vtriusque consuleret, se cum ipso ferro tucidat. Ex vxoribus etiam vna tantum placuit Hipsicratæa quæ coniugem effusis caritatis habenis amauit, pro quo præcipuum formæ decorem in habitum virilē conuertere voluptatis loco habuit. Vtque tonsis capillis equo se & armis assuefecerit, vt facilius periculis eius interesset, Quem & victum à Pompeio animo pariter & corpore infatigabili secuta est. Ita periit hæc Ponti familia nisi quod Pharnaces Bosphori regno à Pompeio donatus infestis armis auitam possessionem repetere tentauerit, spem faciente Ro: discordia ciuili, sed Cæsaris celeritate ad zelam profligatur & ab Asandro perimitur, Post quem Darius victus ad Philippos Cassio & Bruto, regno Ponti donatos, sed discontinua successione cum obscuro nomine & fama vixerit.

(·.·)

Val. Max. l. 9. c. 8.

Ammianus l. 16.

Plut. hac concubina vocatur.

Vale. Regina l. 4. c. 8.

Plut. in Cæsare

Appi. l. 5. bellorum ciuili

ANA

ANALECTA ANTIQVITATVM PONTICARVM.

Ex Appi Mithrida & Plutarchus:

IOVI belli pote̅ti sacrificaba̅t Imperatores in monte, addito discamine ex lignorum congerie, in eam primi Reges ligna ferebant.

Supra mel, lac, oleum, vinum fundebatur, infra Præsentibus epula dabatur.

Neptuno quadrigas equorum alborum mergebant.

Plutar. consol. ad Apollo in Virg. eglo.

Animalia erant iuxta Pontum mane orientia vesperi occidentia.

Alex. l. 4. c. 12. embl. 6. c. 20

Venena nascuntur plurima ponto.

Bithyni trecentorum sanctius habebant consiliu̅.

Dies mensis 21 funestus eis erat ob castratos eo, à Darii Præfecto eorum filios & abductos.

Silius l. 13.

Ex hausto instituit Pontus vacuare cerebro

Senec. ep. 113.

Ora virum & longum myrrhata reponit in æuum

Lege Pompeia Bithyni vtebantur.

Alexand. l. 3 c. 5.

In solis conspectu Tribunal locabant.

Cic. Verr. gestatorias vocat

Lecticis eorum Reges vehebantur ita vt rus inuenisse credantur,

TRO-

TROIANA VETVS HISTORIA.

IVSTO LIPSIO CATHOLICÆ REGIÆ MAIESTATIS HISTORICO I. V. L. VIR CLARISSIME DOCTISSIMEQVE,

TRoiana meo peculiari titulo, tua esse iussi, earum propylæo nomen tuum præfigens: vt solent, qui superliminari vestibulorum marmora stemmatibus limniscisque decorata, operi decorem conciliaturus. Vile est, nulla re magis commendandum, quam si eius frons, ceu prima subsellia tui nominis claritate illustrentur. Horrui quidem primo vitium incurrere, si mulier formosa superne atrum desineret in piscem, sed firmauit trepidum debiti conscientia, quo doctori meo obligor; cui non tantum progressus, si quos in politioribus litteris feci, sed & me totum debeo. Magis apposite forsan fecisse viderer, si Romana in Europæis meis, quæ Lipsio vitam & lucem suam debent, quorum partem non contemnendam Lipsio interprete nos perdidimus, ei reddidissem. Sed dum Asia præmittenda est, ne in illa tacitum Lypsii nomẽ meam notare posset ingratitudinem, ad Troiam respexi Romæ genitricem. Cuius historiam (veteris instrumenti codicem excipio) antiquissimam tibi, virorũ doctissime, offero, qui tot vetustatis cicatrices in seriam admissas cogitationem soles iuuentuti studiosæ communicare, in prisci seculi mores manu ducendæ. Iterum dico vile est, quod offero, & velut illa in Ponto animalia, quæ quo nascuntur die occidunt. In quo tamen tu si animum gratum, memorem probabis, non minus placebit, quam si li-

si linenda cedro protulissem. Ad quem si iudicii tui calculus accedat, iudicia (vt tuus ait Seneca) æstimabo, non numerabo. In qua spe sedeo, & te rei litterariæ bonoque publico natũ viuentemq́, vt diu viuere & valere iubeat magnus Deus, oro, obsecro. Ex Musæo nostro Collegii Montensis Idibus Maiis Anno 1604.

Tuus, Vir clarissime doctissimeq́,

Auditor Io. Bap. Gramaye.

beri *f* signum à Patre donatum. Ex hac Dymam sustulit, & Idæum, qui in *g* Samothracia Insulam diluuio compulsus duxit Coloniam, *l* Montique, in quo *h* consedit, nomen reliquit. Dardanus reditu desperato in Asiam *i* prouectus Ab Athone agri Mæonici *k* parte donatus, cuius filio Tyrrheno suum in Italia ius vicissim permittit. 9 Bareaq; filia Teucro in matrimonium data vrbem & regnum instituit. Filiorum *c* alter *l* Zacyntus Coloniæ in Insulam eiusdem nominis Dux fuit, alter Erichtonius in regno *m* Dardaniæ succesit pacis amans, & diues earum rerum quas longa quies solet suppeditare, vt quia *n* tria equorum millia possedisse scribatur, quos velocitatis *o* 3 præstantia nulli superabant. Filiarum porro vna *p* Sybilla aliis vatib⁹ à se nomē dedit. Erycthoniū filius Tros sequutus est, qui loco à Diis sibi designato, 4 vrbē, Deæque Palladi fanum extruxit, vbi Palladiū trium cubitorum altitudine statua, quam alii ab Asio quodam Philosopho per optimum horoscopū fabre factam, ita vt Ciuitas inexpugnabilis esset, in qua illa inuiolata seruaretur, donoque Troianis missam tradiderūt, alii è cœlo delapsam Pessinonte aut Ilii, *t* alii aliter crediderunt. Vt vt est conueniunt omnes Apollinis oraculo responsum vrbem inuictam fore; *z* cuius mænibus palladium asseruaretur, cui rei Ciues enixe studuerunt. Et ne *f* furto subtrahi posset 6 secretiori arcis parte recondebatur, ne publice innotescat 5 aliud ad cœlestis istius similitudinem adumbratum palam colebatur.

c Macrobius l. 2. c. 4 1.
f P... in A...naicis.
g ...tea. l. 1.
h ...ys l. 4. 1. vir. 7 Æ...e.
k ...le Lydica & videbitur in Italicis
l Pausa Arcadicis
m Solinus c. 11.
n Homerus Iliade 20
o de his vide præter Lactātium & Augustinū Calium l. 24. c. 2.
q Apollodorus li. 3. de Ilo idem refert.
r Ioannes Antiochenus
t Dio & Strabo
t v. de natalem Comitem li. 4. c. & Bocatiū
v Statius li. 13.
x Viues in August. de Ciuitate Dei l. 1. c. 2.

4 Arcadiens Dicty vocatur.
5 Diues Dardanus auri Sitio l 3.
2 à quo Ida nomen montibus commune est vnde potest circumspici
9 aliis Arcsbe, Area, Bavia appellatur.
anno 3487 obiit autem anno 3137, regni 31.
3 hinc fabulantur Borea natos ei equos fuisse, obiit autem anno 3592 regni 75
4 Homero oppidum diuτa filinguum hominum vocatur & præter hoc alia Phrygia loca à Troia ædificata putantur, vid. actorum 10 & 20 cap.
6 Alii adito quodam, alii mineruæ Iliensis templo aliis Iouis reconditum putant.
5 Confert eum facto Numa apud Halicarnaseum & Plutarchum

CAPVT II.

NE veneratio tam sancto pignori *a* deesset, Sacerdos lecta quæ sacris operaretur, quæque *b* igne perpetuo, & vigili sub lare *c* pergameo excubaret. Tanta huius simulachri fama inualuit, vt ab

a Ouid.
b Solinus l. 2.
c Prudentius li. 2. in Symmachum, vbi & Laomedonteas flammas & vrbē appellat.
d Pherecides.

2 Seruius ad 3 Æneidem ait Athenienses hunc apposuisse & minerua sacra Troianos decepisse.

ab eo omnes imagines quæ manu, & arte supra humanas factæ, & proinde cœlitus demissę credebantur, nomen *d* Palladii vsurparent. Tanta maiestas, vt nefas fuerit *e* prophanis manibus aut oculis etiam tractari. Vnde cum Ilus qui 3 Troi dolore amissi filii, & victoriæ mortuo in imperio successit, incenso, 2 templo flammis *f* Palladium eripuisset, religionis temerariæ pœnam cæcitate luit, perpetua illi futura, nisi placato numine videndi facultatem non multo post recuperasset. Hic etiã *g* discoloris bouis ductu & ex simulachri quod hasta, colo fusoque 5 Palladem referebat, subito apparentis signo Deorum mentem interpretatus arcem de suo nomine extruxit, quę Troique ornamento, vicinis terrori fuit, vt minus mirandum sit, si incrementa vrbis suspecta habuerint, præsertim tam animoso munita Rege: qui *h* Pelopen 8 armis, & exercitu eiecit, *i* Tantalum bello petens patris victi deleuit ignominiam. Causa autẽ belli talis erat. Erat præter Assaratum & 7 Cleomestrã Ganymedes frater ob *l* prudentiam, 6 aut formæ elegãtiam *m* à 4 Minoe expetitus ad pocula *n* aut verius ad obscæniores *o* vsus, à Tantalo *p* qui in dedicatione templi arcis se præteritũ indignabatur 3 raptus est loco inter venandum, qui exinde Harpagii *r* nomen accepit. Vnde cum inito prælio, varii hinc inde caderent, puer inter trahentiũm amatoris, & germani manus exspirat. 9 qui ad amicorum *t* solatia inter sidera relatus dicitur.

c Suidas.
f Plut. paralelo 24.
g Apolodorus l. 3.
h Pausanias Corynthiacis
i Orosius l. 1. c. 12. Panocle
l Xenephon Symposio.
m Athenaeus l. 13. c. 26.
n Ouid. 11. metamorphosi
o Echemenes Cyprius.
p Suidas.
q Vir. 3. Aeneid.
r Strabo l. 13.
Atque hinc voluit aliqui [illegible] vrbem nominatam.
s Herodianus l. 1.
t Cic. 1. Tuscu.

3 vt Arch[illegible] de temporibus. Reg[illegible] obiit anno 36[illegible]
2 Confert cum [illegible] apud Plutar.
5 vt de vrbis auctore ita de palladio variant scriptores, quorum opiniones præcipuas hic & supra in Flo. habes
8 Phrygis filius vocatur ibi.
7 Aliis Cleopatra voca[illegible]
6 Inde a Deo a[illegible] gitur & in Di[illegible]rum [illegible] sortium receptus. Pr[illegible]
4 hic quia Rex [illegible] Poetis vocatur [illegible]
3 hinc ab [illegible] ve[illegible] lantur.
Hor. art: Ideo [illegible] gnum in anes [illegible]
9 Alii sua manu in [illegible] occubuisse aiunt.

CAPVT III.

TANDEM sepulto ad Caprificũ Ilo, regnum occupauit filius Laomedon, qui post varias cum *x* Pelope pugnas popularibus bellis defunctus sacro *a* Neptuno, & Apollini pecunia vrbem suam restaurauit, qua re incommoda passum multa ferunt. Esset tamen longa *b* pace diues nisi Hercule iri-

v Homerus Ili. 14.
x Pindarus Nemeorum ode 3.
a Virg. 9. Aenei.
b Val. Flac. li. 2. Argonauticor.

10 Cũ regna[illegible]
1 Hinc [illegible] Apollinea [illegible] lyra & [illegible] [illegible] ad [illegible] loca[illegible]e. Cuius [illegible] gata & pe[illegible] [illegible] vt Lao[illegible]

irritasset, assuetosque bello & rapinis manus in Ilii euersionem conuertisset. Cum enim Argonautæ Colchos petituri præteritis Athamanditos vndis Mysorum scopulis ratē applicuisset, re per littorum *d* custodes intellecta quamprimum Phrygia eos excedere iubet. Ægre tulit iniuriam interpretatus contemptum illum Hercules & vltionē parans siue ab Argonautis ibi *e* relictis, siue postquam retulerunt vellera Phryxi Castores Sparta, Pylo Nestorem, Salamine Telamonem, Phrygia Peleum euocans, cum lecta iuuenū manu per noctem *g* Sygæum Troiæ promontorium inuehitur. Rex cum equitatu hostibus occurrens Ilium præsidio vacuum relinquit, relictum hostes obsident, obsessum facile *h* capiunt: nec vrbem modo, sed & Regem *i* conuersis itineribus laborāti Ilio succurrere festinantem commisso prælio è medio tollūt. *l* 9 Cuius filia Hesionem *m* 1 Telamoni, qui primus muros conscendens egregiam Duci suo operam nauauerat, virtutis præmium decernitur. *n* Reddidit quoque Alcides abitum cogitans 2 Priamo Laomedontis filio quas ceperat arces, *o* qui etsi patris fortunam permoleste ferret temporum tamen iniquitati consulendum ratus popularibus impetratum á victore concessum assumpsit imperium, quod ab Ilii *p* restauratione inchoauit. Quo mænibus suis & *q* portis instructo, *r* regis Iouisq; aris ornato, tum demum cæpit Priamum Sororis abductæ recordatio: nec animus inter bella enutriti quietis 3 capax erat. Mittitur itaque *t* Antenor cum Aenæa ad Græcorum Principes sed tātum abest, vt impetrarint, cuius causa venerant Hesionem, vt fines eis suos quisque interdiceret. Sordidum Regi videbatur hoc tolerare virtutis suæ nisi conscio & potētiæ: animum ad bello vindicandam repulsam adiicit. Nihil Heleni *a* auguria, nihil Cassandræ *b* incitatio, nihil mens Pantho *c* præsaga futuri, nihil *d* Hectoris ipsius ob molli-

c Propertius l.1. eleg. 20.
d Dares & vide Mysiam
e Plut. in politicis
f Statius Thebaide 5.
g Seruius ad 2 Æneid.
h Pyndarus Isthmiorum ode 5.
i Dares Phrygius in historia.
l Diodorus l. 5.
m Homerus Il. 5 oratione Sarpedonis ad Cleopolenū
n Claudianus epist. ad Adriam
o Seruius Priamum vult auro à Ciuibus redemptum ex Græcia Troiam reuertisse
p Dares
q Strabo l. 1.
r Homerus Il.
s Virg. 2 Æne.
t Cornelius Nepos de bello Troiano.
a Cic. pri. de diuinatione
b Licrophron in Cassandra
c Vir
d [illegible]

9 hoc tempore penè Troiam diluuio periisse, Dio tamē Chr. Sosiomus ex historia Ægyptiaca quæ desumptæ in fabulis habet
1 Huius captiuitas inter causas belli Troiani est, eo quod huius repetenda prætextu sumpta sit à Paride in Græciam expeditio.
2 Cum 56 annos regnasset.
2 Cum prius Podarces diceretur. Priami nomen assumpsit & quod à Sororis flammeo aureo capite detracto redemptus sit.
3 Strabo l. 13 ait nomen principatus sub Priamo fuisse

 tiem

tiem Asianam diffidentia mouebant. Et erat Paris, qui ob somniú 7 in Ida 4 nutritus sero in patris fratrisq; notitiam venit, cum in certamine victor g Hectoris se fratrem monstratis crepûdiis probasset, nomenque Alexandri cum cæsis latronibus armenta recepisset meruit, g Helenæ amator Dearum Iudex & Achillis factus interfector, ille quinquaginta filiorum Priami vnus quos iusta vxore sustulerat peregrinationis i studio, sine somnio 8 accensus(visus enim fuerat inter Venerem Palladem, Iunonem c de forma factus arbiter Veneri adiudicasse quæ ei Græciæ pulcherrimam fauoris præmium addixerat) Volente itaque Populo, Troilo etiam suadente classis instruitur miles ex Pæonia, congregatur.

e Columna in sua Troiana historia vide etiam Bocatium & Natalem.
f Ouid
g Pli. l. 34 ca. 8.
h Cic. l. Tusc. sed Theocritus Cydillio 15 numerat 20 filios
i Nepos oratione Antenoris
l Vir. 1. Æneid.
m Auso epigr. 41. & 42

7 ... Natis ... ... in ... ...
4 A... ... erat ...

8 fabulantur ideo D... ... las discordia fra... forma certasse. Iu... constitutum Paris ... alii ad hymnos Paris ... positos referunt, qu... vno Veneri pulchritudinis laudem tribuit. Suidas

Capvt IV.

Beatvs a esset Priamus nec magis b flesset quam Troilus si foret extinctus hoc tempore, quo iam incipit audaces Pares ædificare carinas. Iam viuere ei erit videre omnia euersa, nec Troiá, modo sed & Asiam, sed & orientem ferro flammaque vastatam placuit superis d vnam vrbem ab vniuersa Græcia tot millia ob vná mulierem mutuis vulneribus lacerari, vt sint, qui doceant nihil inuictum esse in quo vitia penetrarint, nec fortunam malitiæ, nec virtuté libidinibus subiacere. Paratis e nihilominus omnibus vela facit in Græciam, & vix Idæus f Lacædemona 5 venit adulter cú præda redit protinus malo g quippe genio addactus, alienæ commixtus est. Vxori, inuitabat iuuenem Helenæ i pulchritudo, & forte Helená Troianæ b opes audaciam ingrato sceleri faciebat Menelai Coniugis c Castorumque fratrum absentia, quorú hi d Clytemnestræ aderant, ille g diuisioni hæreditatis Atrei intendebat, dum vterque absunt f Helena ne sola maneret hospitis sinu recipitur. Nec satis

a Pindar consolatione ad Apollonium
b Calimachus apud. Cic. 4 Tuscul.ana
c Iuuenalis satis 10
d Liuius anna 5 orat. Appij.
e Val. Flaccus Argonauticon li. 1.
f Ouid epist. Heroidum
g Plut. de fortuna,
a Theocritus Cydillio 18.
I ucianus in gallo.
b Plut. praeceptis connubialibus
c Liban. oratione Menelai
d vt Dares
e vt Dictys li. 1.
f Ouid. li. 1. de arte.
g Ers addictu

5 Dares Cytheram ... vult venisse

i fingitur eius nati... minum ca... gallo ... aquo... alumna Leda ... ... nias in atticam.

satis nisi & ipsam & gassines duos, & prædam *h* ingentem secum abduxisset *i* Menelaus accepta tá graui iniuria *i* & quod omni iniuria maius est violato hospitii & Thalami iure non leuiter offensus *l* primores Archiuorum consilium, auxiliumque rogat. Placuit per legatos primo Troianorũ animos, voluntatem explorare, ablata repetere, de Paride pœnas exigere, quę si non impetrẽt bellum pare iustius, si consequatur, pacem bello potiorem futuram.

h Augu.l. 3.ca.3. de Ciuitate Dei
i Orosius l.1.c. 17.
l Catul.Car.69
m Dares ait illud factum postquam applicuerant.
n Hora: Nauigationẽ describit li.1.od.
2 Herodo. multis probat Helenam Troiæ non fuisse, sed potius in Ægypto detentam vt Strabo l.17.

CAPVT V.

LEGATI erant, Diomedes & Vlisses, qui in cõsilium admissi re infecta ad suos reuerterunt. Varie quidem inter Troianos disceptatum est, aliis alia suadentibus, sed Paridis causa Regulorum fratrum potentiæ innixa præualuit. Antenor voluit belli præscindere causas, quod Paris vt saluus regnet, viuatque beatus, cogi posse negat. Quippe cui dulcior ignis erat si grata per arma Tyndaridi posset gaudia ferre suæ. Populus Græcorum postulatis subscribebat, Regulos auertebat *f* prædæ magnitudo. Legatorum minæ terrebant, & totius Græciæ concordes ad vindictam animi, sed Helena pæne persuasos auertebat lachrymis, & composito ad miserationem vultu missionem deprecata. Nõ esset Troia, nefas commune sepulchrum Europę, Asiæque nec tanti fæmina belli causa cantaretur, si Priami saltem senis consilio vsa patris affectu cõtenta fuisset, sed postquam Paridis flagitia tuendo sua fecit, Græcorum Principes iunctis viribus animisque Cladem armant, commeatu & milite instruunt. Nihil eos moræ fastidium, quod decimo tantum vere redituros, Calchas ex passerum quas cum Matre *f* draco deglutierat numero sciscitantibus prædixit, remoratum est, confirmatos nempe oraculo Delphico quod certam victoriæ spem fece-

Dictys addit his duobus Palamedem
Dictys l. 1.
x Horatius in epistolis
Proper. l.3. ele.7.
Tres causa cur legati nil profecerint.
Dares hanc causam ponit
Catullus Carmine 69
Propert. l. 3. eleg. 1.
Ouid. 3. de arte
Propert. l 3. eleg. 8. Cic. li.1. de diuinatione Alciatus l.1. emblemata - 9.
Hoc & huic simile refert Philostratus de vita Apollonii Tyanæi

fecerat, Primarates Danaas Hecateia congregat Argos, quo *m* 1140 numero naues, Ducibus 68, ex omni Græcia assignato tēpore conuenerunt. Ducum præcipui fuerunt Atrides *b* Agamemno cunctis grauitate Pelasgis prælatus Mylenæus *d* ille Troię populator, & frater Menelaus *f* Doricus hospes, Sigæas rapturus opes. Post quos non inferiores, *r* Pansophus Palamedes, Telamonius *r* Aiax *c* clypeo interitus, & qui sine *m* Dis vincere se posse gloriaretur, & *f* alter item Oilides Aiax, & ille Deum *a* contemptor. Et quidni speciosa militia fuerit in qua *x* expers terroris Achilles *s* Danaum fortissimus Diomedes, Glaucus patris præcepto *9* optimorum imitator, *y* Tersites turpissimus, prouidus veri augur *x* Calchas, Nestor trisecli senex & dulcioriloquus, Nireus Græcorū pulcherrimus, Stentor clamosissimus, *x* Vlysses callidus, *k* h[illegible] scelerum. Machaon & Podalirius Esculapio geniti paternis *q* artibus [illegible] instructissimi, quorum nomina & res fortiter gestas Poetarum *a* præstantissimi carminibus suis ab interitu vindicarunt. Restabat vnum, vt hinc tam egregio exercitui Dux eligeretur, electus Agamemnon in Iunonis æde cuius nomē tesseris singuli suis phænicio Charactere inscriptum protulerant, fœdus etiam inire placuit, ne qua seditione excogitatum ad gloriam, & vindictam iter interciperetur, adhibitus in hunc rem Calchas, qui porcum marem in fori medio exectū in duas partes separauit, cunctos Principes strictis & sanguine oblitis ensibus locum inter vtramque porci partem medium transire iussit, in Troiæ excidium Priamique caput [illegible] compulit, [illegible] concordiamque adhospitans, [illegible] non [illegible], facilis venire ad vota Græcorum [illegible] cum seditione, odiis, scelere atque libidine & ira. [illegible] intra muros peccetur, & extra [illegible]. [illegible] inuidia comes cum hic [illegible]

[illegible]

a Statius. Achilleide totum iter Græcorum pulchre describit

b Ouid 13 Metamorphosi

c Theocritus eydilio 15

d Phyllis apud Ouid. in epist.

f Sidonius Apollinaris

Euripides apud Laertium

l Politianus

r Virg. in Culice

m Sophocles in flagellifero

x Proper. l. 4.

a Homer. 4. odissea

x Catullus.

s Virg. 1. Æneid.

9 Ex Iliad. 6. Cic. in epistolis & P. ut. in Pompeio.

y Ouid. 4 de Ponto

x Ouid. 12 metamorphosi Gellius l. 9. c. 7.

Homer Iliade

l Iuuen satyr. 11.

k Homer. odissea 3.

q Homer. Iliade

a Vid. 6. Æneidem Silenum l. 4. Ouid. 8 metamorphosi & 20 de arte. Claud. de 6 honoris con'u-latus Statium Achilleide

x Hic Itachus Virg. Dulichius 14 metamorphosi, Naritius 1. tristium a locis vocatur. Æolides 6 Æneide. Laertiades Horatio li. 1 Si[illegible] 3 de arte, Penelopeus Mantuano ab affinitate vocatur.

Dict. & columna in hist. Troiana

Horatius in epist.

m Computat ete accurate Dares

x [illegible]

Larissæus vocatur [illegible] 4. Æneid [illegible]

Hic [illegible] Æneid [illegible] metamorphosi [illegible] Æneid [illegible] catur

ferre nesciret, sæpe magnis rebus obfuit. Vix Agamemnoniam vindex Græcia classem soluerat iter in Phrygiam dirigens cum esset ibi dissentio, & pæne discessio.

Claud. de bello Gildonico

CAPVT VI.

AGAMEMNONE iram Numinis placari non ferente. Iphigenia enim eius filia Dianę debebatur, quod interfecta sacri nemoris x cerua eam læserat, vel certo pulcherrimũ quod sibi nasceretur vouerat, bene auté factum quod Vlyssem Græci habuerint cuius astu filia aris admota est, sed quę cerua substituta mortem euasit, miseratione vt credebatur Deorum, re autem vera sacerdotum persuasione. Hæc sub ipsum imo ante ipsum belli initium. Toto porro quo ad Troiá excubarunt decennio tantæ discordiæ exortæ sunt, vt nisi fatale videretur quod Danaus Phrygias vreret ignis opes, consumpti fuissent, & intestinis odiis in se mutuo armati concidissent. Vnam præmittã quod plurimum Græcorum res remoratum est, ideoque à germanę fortitudinis, & veræ gloriæ exemplis remouendum. Chryses Apollinis sacerdos vittas suas, quasi ipse Apollo supplex esset prætendens reddi sibi filiam postulabat, quæ Regi Troianorum amico nupta in Græcorum potestaté redacta Agamemnoni sorte obuenerat. Assentiuntur Principes iustæ petitioni, pro qua religio & clementia militare negat Agamemnon, donec peste per Chrysis imprecationem z omnia populante concedit quidem, ita tamen vt [illegible] Hippodamia Briseis Achilli adiudicata expugnato Lyrnesso rependatur. Patitur suam abduci, hoc rerum statu Achilles 3 tristis nihilominus cum y Patroclo amicissimo, & Phœnice morum magistro consiliis abstinere, & y argolicis ferre recusat opem, accedebat quod cum aliis more recepto cum cęna sua digna-

x Hist. Troian. & Poeta
y Cic. 3 officio
Sene. suaso 3 disputat an debuerit

Pausa. Boet. morem inde in Aulide manere vt cum venti boni Dianæ primo occurrens mactetur.

Euripedes tota Iphigenia

Ouid. epist. Hermio.

Homer. Iliade

Hinc incipit Poema suum Homerus præcedentia more Poetico hinc inde inserens

z Lucia. de sacrific. orat. habet
Hor. l. 10. od. 4.
3 Ouid 4 tristium

Theocrit. Æydilio 14

x Xenophon Conuiuio
Mantuanus

tus non esset Agamemnon. Quam rem ita ægre tulit, vt cum suorum Mirmidonum manu eruptionem in socios facere & non cogitantes opprimere constituerit, quod ne fieret Vlysses sapiens ille monitus Ducibus præcauit. Sed ne Agamemnonem solum aut Latonæ gemellos culpemus, etiam alij Duces inter se odia aluerunt, vnus exemplo erit Palamedes, quem sociorum inuidia primum, tum etiam lapides obruerunt, 2 miser cum per speciem thesauri quærendi in puteum demissus esset.

Cic. 3. Tuscul.

k Dictys l. 2.

2 Pamphilus

Hu c tribuitur à qui[illegible] dam alia & [illegible] ta laus

Capvt VII.

Cæterum seditionibus prętermissis prima Græcorum excursio in Asiā fuit, qua per errata in reliquias Troiani iuris aut fœderis regiones vrbesque æque grassatum est Regibus necatis, Regum filiabus, qui mos iam inde inualuerat, abductis prorsus quasi pro Venere Mars decertaret, nec aliud viri fortes præmium deligerent præter basiationes. Primus è Troianorum Ducibus 6 ingens Sarpedon obuiam factus necdum nautibus egressos diu detinet, donec multa hostiũ ſtrage edita tandem in fugam verteretur. Prima Troię victima Protesilaus fuit, cuius nomini omen non defuit. Nam primus in littus erumpens idem sepulchrum corpori gloriæque suis meruit ad quod x æmulus Alexander sacrificauit. Postquam autẽ ad obsidionem se parārunt, frequentia prælia hinc inde commissa sunt, frequentes induciæ, & quasi fortuna gauderet Ludicro hoc spectaculo, varia fuit victoria. Nos illustriora tantum more nobis solenni excerpemus, qui sigillatim minuta desiderabit, fontes adeat Dictyn & Daretem eorum lectione abunde sitim expleturus. Quo tempore Achilles cū suis Agamemnone relicto secesserat, aliquoties ad manus ventum est, & Alexander ante aciem

vide Mysiam
b Dictys l. 2.

b historia passim

Plato in republica hoc decernit sed atio fine
6 Virg. 1. Æneidos.
vide Ciliciam
Ausonius epigrammate 19 epita, h. 12.

x Arianus l. 2.

Hom. Iliad.

te aciem progressus (quod lacessentis signū erat) cum Menelao compositus extinctus fuisset, & cū eo forsan omnis belli materies, nisi pessimo exemplo à Pandaro intercessum fuisset, quod vbi vidit Diomedes citato cursu in eum fertur prostratum interficit quem Troiani y Græca cōsuetudine cremarunt, cineres sopita multo l vino fau illa & vrna collectos, Lyciæ patriæ, vnde in auxilium Priami paulo ante venerat, restituerunt, Diomedes quoque cum Glauco compositis x armis mutatis pugnam reliquit. Per hyemem cum Troiani flamma ferroque de repente littora percurrerent, actum erat nisi 7 Aiacem habuissent, qui x Danais pro nauibus dicitur hectoreas subsituisse man⁹, Quantum autem in pulcherrimorum duorum Ducum concursu hilaris r prudentia rabiosæ iræ preualuerit, cum vesper & præcones pugnam diremissent, munera testantur, quæ discedens alter alteri reliquit. Hector Balteum x, Aiax ensem, alter alterius, & quod aduersas instrumenta suæ cepit vterque necis. Cum Rhæsus quod ex Dolone intellexerāt exploratores Græci & b bellicoso Thressa cū Rheso phalanx in Priami auxilium venirent, periclitabantur Græci, nisi Vlysses, & Diomedes per insidias noctu Regem oppressissent, equis candore, & pernicitate sua notissimis, partim abactis partim interceptis, muro etiam quem ad castrorum munitionē fecerat Hector indies imminebat, & hæc omnia ad vnius Achillis absentiam. Totiesque in discrimen vocata Græcorum potentia. Vnde cum Agamemnona z nullus haberet somnus constantes voluentem pectore curas, mittitur Nestor qui lites inter Pelidem componat, & inter Atreidem. Sedis r[illegible]n non fecisset, nisi Patrocli præces accederent, quem amicissimum habebat Achilles, qui vultum manusque osculatus genuaq; complexus volentem nolentem molliebat, Reddita itaque Hippodamia propter quam omnia passus fuerat Achil-

Lucianus de luctu

Dictys l. 3. de Patroclo

x Ouidius l. 4. de ponto. epist. 7

r Cic. 4 tuscul.

x Alciatus l. 2. embl. 11

Il. 10.

Seneca.

y Claudianus

a Lucianus gallo

Horat. 1. epist. ad Lollium

Homerus.

Propert. l. 2.

Il. 9. plura recensentur

Homerus Iliad. 3 fabulatur Paridem à Venere nube tectum euasisse eiusdemque Æneam tectum Marte nebula subtractū Diomedis vt idem Iliad. 5

x aurea pro æris nimirum dans amicitiæ futuræ signum

7 Homer. Ili. 7 ait eum se obtulisse cum Hectore pugnaturum

Achilles, eaque quod ad laudem Imperatoris facit intacta, qui & filia in matrimonium oblata cum 10 regni parte Hectori, & 50 talentorum dote præter lebetes, tripodes, equos, victores, ancillas Lesbias, pacem firmauit iniuriasq; alter alterius Græciæ communi patriæ ignouit. Restabat vt virtute, prudentiaque concordi vinculo sociatis iuuentus Græca exerceretur, factum illud, & fieri per inducias licebat, per hyemē oportebat, ne otio militares animi languescerent, qua fini & à Palamede varia 8 ludorū genera excogitata sunt, quibus oblectarentur fatigati nec velint nihil agere etiam cum possunt.

De pace hac diuersissime omnes loquuntur plurimis sententibus Achillem ad vindicandum Patroclum primum ad arma processisse vt Homer. Il. 19.

Iunius embl. 13.
Homer. Il. 7

8 Sidonius
9 vt Dares

CAPVT VII.

MEDIO tempore 7 (nisi quis in anniuersariū funeris Hectorei luctum deferre malit) parum abfuit quin Græci Achille suo priuarentur, quem forma Polixenæ Priami filiæ cum parentibus sacra obeuntis captiuum tenebat, & iam proditio sub manu erat, nisi Troiani vere quam cito à Græcis liberari maluissent. Interim nocuit differre paratis, ver enim appetebant, induciæ exspirabant, & armis exercita pubes virtutis suæ viam quærebat, & famæ occasionem. Quotidie acies ex aduerso constituebantur, & aliquot virorum fortium sanguine parentabatur, aliquot clypei Dijs suspendebantur. Euphorbi 7 pectore hæsit in aduerso grauis hasta minoris Atreidæ. Reppulit Actorides Patroclus armis amici foetus Troianos, r Sarpedonemque interemit, interemptus vicissim ab Hectore. Achilles porro superueniens Patrocli corpus hostium ludibrio exemit, nec contentus iusta ludosque funebres persoluisse, & magno numero captiuos ad tumulum iugulasse, humi etiam pernoctabat ad sepulchrum donec amici interemptorē vlcisceretur, modo pronis modo supi-

Herod. l. 3. od. 4.

7 Ouid. vlt. Metamorpho.
Ouid. l. 13 Metamorpho.
Ausonius Epitaphio 16
Hom. Il. 16.

Lucianus Patroclum vult Achyllis parasitum fuisse morientem Idomeny Regis Cretæ.

supinus in varios sese habitus, quod ægri animi est, componens Interiecto demũ tempore ferox Hector ab Andromaches ne quicquam somnio territus complexibus ibat in hostem Penthesilææ Amazonum Reginæ obuiã esse aliis placet, vt vt est Græcos offendit, & in iis Achillem cuius manu fortiter diu luctatus tandem occubuit. Na Phrygium Emathia victorem cuspide poscens Æacides cæsi luctum [illegible] amici, nec contentus victoria, nec morte saturatus, corpus Hectoris ad currus religatum ter circum Iliacos muros raptari voluit. Fallebatur certe qui in cadauere Hectorem quærebat plectendum premendumue, nam sic & timidi lepores cassi luce leonis barbam conuellunt. Gratulatur tamen manibus Patrocli Achilles militibusque prædam ex qua Cythæram sibi sumpsit seruauitque, fortibus præmia distribuens, ludos indicit, milites vicissim medium olea coronantes laudibus prosequuntur. E diuerso fleuere matres Iliç addictum feris alitibus atque canibus Hectora. Hectora tot [illegible] tot de fleuere Sorores. Cum Hectore Tr[illegible] videbatur & Priamus sine legatis Polyxenæ innixus cũ Andromache Astinacte, & Laomedonte paruulis, cadauer ad ignes redempturus, castra Græcorum ingreditur. Nihil Achillem senis in obruentis lachrymç, caput puluere & canis aspersum mouit, nihil viduæ lamentatio, & Puerorum eiulatus. Vincebat hçc omnia Patrocli, cuius vnam complectebatur, recordatio. Restabat Priameia virgo iam inde in Achillis pectore locum nacta, hæc vna effecit vt manibus Hectoreis [illegible] ign[illegible] sceret, & auro accepto corpus permitteret, quod extra vrbẽ non longe ab Ilii sepulchro crematum, & conditum est, inque diebus continuis à tota plebe concursu ad tumulum facto defletum.

Sene. de tranquillitate animi l. 2.
x Ouid. amor. l. 1. ele. 9.
Homerus
Sidonius in Panegyrico
Horatius
Alciatus l. 1. Emblemate 57 & 113
Vir. Æneida
Cic. 2. Tusculana
Alciatus
X—phon in Conuiuio
Æ—anus l. 14.
Dictys
Seneca
Ouidius ad Liuiam
Au[illegible] epist. 14
Hor. l. 1. ode 10
Ouidius consolatione ad Liuiam
aliter sensisse videtur Ouidius l. 3. tristium el. 5. & l. 5. el. 1.
Claudianus epistola ad Hadrianum
Dictys l. 4.

CAPVT IX.

CVM Hectore declinantibus Troianorum rebus plerique vnctores sequuti à Troianis deficiebant, in his erat Polymestor Thraciæ tyrannus, cui Priamus paruulum Polidorum commiserat cum magno auri pondere, vt esset qui victus fortunæ iniquitatem solaretur, & superesset qui Troiam & Priami genus ab interitu vindicaret, ab obliuione præseruaret. Infelix Priamus qui pignoris sui procustode & tutore furem & proditorem elegerit, nam Polinestor puerum Græcis tradidit auro sibi seruato, Greci & Thracum amicitia læti & tali munere lectiores, quod permutationem cū Helena facilem fore sperarent, cum nec hoc quidem ex voto cessisset, puerum in Ciuiū conspectu lapidibus obrutum laniarunt.

Virgilius 3. Æneide

Ausonius epitaph. 19.

Plut. parallel. ... nec necatum ... atque Poeta

Latius hac in ... debuntur

CAPVT X.

VENERAT dubium an Priami auxilio an gloriæ cupiditate Pentesilea ducens Amazonidū lunatis agmina peltis, sed postquam Thetidis proles Phrygiis vulcania cāpis arma tulit, eius virtuti cedere compulsa, nescias an pugnans, an mortua maiori miraculo fuerit. Præter hanc & Memnon nigra coloratus producens agmina ab Assyriorum monarcha auxilio iussus, cum Aiace singulari certamine concurrens ab *m* Achille transfigitur. Vnde Troianis metus & ex metu desperatio. Prodit tamen Alexander quamuis Troili, qui ab Achille raptatus fraternum in morem, multaque suorum cæde consternatus, & desperans similior ad dolos se conuertit. Mittitur Idæus ad Achillem de Polyxena acturus & paulo post ipse cum Deiophobo qui sub specie desponsandæ Sororis in téplo Tymbræi Apollinis inermem solumq; Achillem bis gladio transfodiunt, & semiuiuo relicto in fugam

Virg. Æneid. 1.

Silius l. 7.

Claud. 1. de laudib. Stilico.

Diodorus

m Ouid. l. 13.

Ausonius epig. 18.

Lucanus in pallo de equo Achilli Xanto qui versus sit locutus posito hinnitu

Dares tr... eius cæsa ...

vide Amazon...

plura vide in T...

Prodi... ab ...

Contra ... & vna ... tum Troilum ... bat in ... Achil... nu ne atum

fugam vertuntur. quem Vlysses Diomedes, & Aiax ad castra deductum in Sigæo iuxta Paridem sepeliunt. Sic abstulit fortem cita mors Achillem, sic iacet magnæ filius Thethydos inter lachrimosa Troiæ funera. Hæc autem Alexandri machinatio & in Deos hominesque contumelia, non hostibus modo, sed & ipsismet Troianis odio fuit. Ideoque non mirandum si Æneas in aciem prodire recusauerit, Helenus ad Chrysem indeque ad Græcos cōfugerit. Antenor de prodenda patria cogitarit, prius tamen quam res exsequutioni mandaretur, Alexander siue Pyrrho Achillis filio ex vindice Philoctetæ sagittis siue ab Aiace Telamonio mutuis vulneribus cōfossus. Nec comas sepulchro patris deponere filius, nec lugere Ducē Myrmidones, quā cæso qui cædis se auctorem tanta gloriari posset, voluerunt. Alexandri corpore viso Oenone, quæ ei prior Helena coniunx fuerat, exanimata hoc effecit vt eodem tumulo tegeretur.

Alciat. l. 2. emblema 17
Horat. l. 3. ode 16
Idem l. 1. e. 8.
Tryphiodorus in sua hist.
Dares cōtra Dictym vult [illegible] et & pacis amā [illegible] pepercisse
vt D[illegible] & Poeta quidā vt Dares & alii
Ausonius epita. 4.
Hinc forte fingunt Apollinem pro Troia stare Ouid. met. l. 1. eleg. 2. & cau[illegible] Apollinem Latonā & Dianam Homer Iliad. 20
7 diebus cum luxurierunt

CAPVT XI.

VRGENTIBVS deinceps Græcis conspiratione in Priamū facta Antenor clam cum hoste conuenit, eo maxime infensius quod in Senatu sententias rogatus pacem suadens, Regis indignationem incurrisset. Per Diomedem autem & Vlyssem aduersæ partis primarios res acta, & peracta est. Palladium siue illud verum siue vero simile furtim ablatum à Græcis, abitu que simulato in vicinam Insulā secessum. Troianis securius ea propter epulantibus. Interea die hora signoque datis appropinquant, scæaque porta cuius in frontispicio equi caput erat depictum, intromissi, cum partem insuper mœnium Palladiæ ligneus artis equus, id est aries disiecisset, cum Phœbe candidum extulisset caput, in sepultos Dardanidas nocte & mero Danai relaxant castra & effundunt viros. Cum Phry_

Dictys l. 5.
Dares
Xenophon. de venatione
Horat. l. 2. de dolis Vlyssis
Silius l. 13.
Virgil. l. 2. Ænei
Propert. l. 3. c. 8.
Petronius arbiter in satyrico
Æneas ab aliquibus adiungitur ab aliis non
Hinc fabula equo cui ex Græcis præcipui inclusi in tromisso, quasi Mineruæ dedicando captam Troiā. Statius l. 1. sil.

Phrygii Teucro manabant sanguine muri, Sigæa igni freta longa coruscabant, Xantus armis corpora immistis gerebat, Achaicus ignis Iliacas opes cõsumebat. Pyrrus, ne quid crudelitatis desiderari possit, Natum ante ora Patris, patremque Priamũ obtruncat ad aras Iouis Hertæi vel ædificialis. Caput diripitur tot Regum parenti, qui hostili manu interceptus, flamma x indiget ardente Troia, Cassandram templo adytisque Mineruæ passis crinibus ad cœlum frustra tendentem brachia Aiax abducit. Deiphobum Menelaus mutilat Ipsum Iunonis sacrarium ex asylo carcer factus est. Polyxenam cum ad Æneæ latebras confugisset Neoptolemus patri ad aras immolat, Astyanax ad matris gremium vt Iliaci muri viderent aliquid crudelius Hectore rapto, præceps è turri datur.

Catullus nup. Pelles
Virg. l. 2.
Seneca Agam. actu 1.
Horat. l. 1. o. 15.
Dares
Dictys li. 5.
Auson. epig. 25.
Seneca Agam. actu tertio
Idem Troad. act. 1.
Virg. l. 2.
Auson. epig. 26.
Idem epig. 13
August. l. 1. c. 4. de Ciuitate
Catullus nuptiis Pelei
Auson. ep. 15
Lucasa de sacris
Turneb. l. 11. c. [illegible] mero [illegible] sic Diu, [illegible] Scamandrum
Dares vult [illegible] cum 1200

CAPVT XII.

SIc felix diu Troia submisit manus, sic columẽ potentis Asiæ iam seges est resecandaque falce luxuriat Phrygio sanguine pinguis hum? Sic excisa suo pariter cũ indice Troia est, & bella bis quinis operatus annis victor Atrides Phrygiæ ruinis fratris amissos thalamos piauit. Ex Troianis in hoc bello 886000 et Græcis 676000 vsque ad vrbem raptam perierunt. Heroinas superstites Dardana præda diuisit viris, ita vt Helena iuncta Menelao, Agamemnoni Cassandra, Vlyssi Hecuba cesserit quæ tamen seruituris tædio ad conuitia se conferens lapidibus obruta est postea. Ex reliquis quod flamma superfuit in prædam cessit: qua diuites Græci vel naufragio vel dissidiis, vel domestica fraude omnes pæne oppressi interierunt. Agamẽnonem vindicem adulterii vxor adultera peremit. Diomedes dum adulterum prosequitur adulterã domi alit, quæ & patria aspectum ei inuidit. Guneа Pontus habet, Pyrrhum Orestes ante aras interemit.

Sene. Agam. 4
Idem Tread. 1.
Ouid. ep. an Penelopes.
Statius 7.
Boetius l. 4. Metro. 7
Hyginus fab. 115 & 112
Proper. l. 1. c. 19.
Seneca agam. actu 2.
Auson. epi. 25.
Epitaphia omnium qui bello Troiano [illegible] Aries com[illegible] editus & versus a Cantero
Odiss. 11 Homer
Auso. ep. 8.
Auso. ep 11
Idem epist. 9.
Hor. epod. od. 10
Hinc [illegible] Troia [illegible] Ouid. [illegible] li. 1. tristium

teremit. Pallas vsto vertit iram ab Ilio in impiam 8 Aiacis ratem, qui, quod Cassandræ stuprum intulisset, in Mineruæ fano Deam alia ratione pacare nequiuit quam virginum per 100 annos annua immolatione. Quid alter Aiax? nonne in armorum Achillis iure prælati sibi Vlyssis qui semper melioribus certabat impatientia proprio vulnere concidit? Vlyssi autem morte prior vita obtigit tam vitioso remigio, vt senesceret, periret quærēti. Ipsa quæ coniugibus belli causa duobus erat laqueo vix tandem vitam abrupit. Multi alii fuere fortes, sed omnes illachrymabili vrgentur ignotiquè longa nocte. Antequam historiæ finem imponam, quamuis authorum dissensio non parum me turbeat, tamen quia statum rei Troianæ tangit, eliciam quædam pauca. Primo quidē vix ambigo Ænæam etiam ante Troiani belli tempora aliqua parte Phrygiæ ab Assaraco Ili fratre descendens regnū obtinuisse & locis Dardano, & Ophynio *a* vicinis cum imperio præfuisse, cumque decapta vrbe prima nūtii & flamma referret, cum suis ad opem ferendam cōuolans, Pergami 3 arcem suo muro cinctam occupauit, fortiter inimicorū furori resistens. Sed cum ferro, flamma *b* hostis sæuiret diffidens sibi, *c* Deos patrios, & quicquid pretiosum erat auexit, *d* vicisséq; hic patrem traditur, ipse in infantia eius leue tutumque gestamen grauem senio per media hostium agmina, & per cadentes circum se vrbis ruinas, cum sacra & Deos complexus religiosus senex non simplici vadentem sarcina premeret, tulit per medios ignes, & pertulit colendumque inter Romani imperii posuit conditores. Cum multi ex Elymo, Ægesto et aliis vrbibus accurrerent Ænæas cúm suis Idæ tutissima occupauit, donec ab hostib⁹ pressus impetrauit recedendi in alias terras potestatē. Post excidium nihilominus regnatum Troiæ volunt alii ab *a* Antenore, alii ab Ænæa, alii ab Ascanio,

Natalis l.1.c.10

ex Tonai 20. hist.

Alciatus l.1.embl.113

Hor.l.2.saty.5

Alciat. l.1. Emblemate 9

Horatius l.1. epiphana ad Numicum.

Horatius l. 4. ode noua

a *Dionysius Halycar. l.1.*

b *Aug.l.3.ca.7*

c *Virg.2.Ænae*

d *Sen.l.6.de beneficijs c.37*

a *Dares.*

b *Dictys l.4.*

8 Locrensis

Seruatum vsque ad Phocense bellum

1. fingitur hic. Veneris filius ob forma elegantiam, vt Seruius in 4 Æneid: vel quod venerem religiosè coluit, vt idem in 5 Æneid.

3 Dictys ait ob receptos hospitio græcorum legatos cōcessum Ænea vt se & sua excidio subduceret. Oui. 1. de ponto ob pietatem hostes ei & flammas pepercisse. Ælianus l.3 opinionē et factam vult vt carissimum efferret eumque Patrem extulisse.

Sophocles ait eum Veneris monitu impendens periculum fuga præuenisse. Menecrates proditionis præmium à græcis accepisse suorum salutem.

canio, *c* certum est nihilominus Antenorem, & Ænæam diuersa *d* exilia & diuersas quærere terras, compulsos, postquā *e* cecidit superbum Ilium. Hinc Teucros alba colit lares, hinc *f* Patauiū Troiano authore nobile est, hinc Troica *g* sacra vehēti laurentes *h* agri assignantur, & terris iactatus ex alto Dardanios Æneas *i* Itala posuit tellure Penates, Antenor mediis elapsus Achiuis *l* illiricos lacus penetrauit. Vt autem redeam ad historiam *m* Scamandrios, & Hectoridas insuper Troiæ regnasse apparet ex Dyonisio. Ego vero putarim res Troianas ita labefactatas in prælio non fuisse sed regnum aliis permixtum hęsisse.

c *Dyonisius ex Hellanico*
d *Virg. 3 Ænai*
e *Statius 40 Syluarum*
f *Cato in criminibus*
g *Tibul. l. 2.*
h *Vir. 1. Æna.*
i *Silius Italicus l. 7.*
l *Vir. 1. Ænai.*
m *Ex Hellanico*

APPEN-

APPENDIX

Strab. l. 1. 2. & 13.

Q*VANQVAM Ilii, Troiæ, Pergami mentio non infrequens sit postmodum in Romana & Græca historia, tamen alio loco restitutā probare conātur geographi, nec vnquam, licet tentarit Cæsar, cogitarit Constantinus, inceperint alii, aliquid decoris receperunt. Libet tamen hic quædam ad veteres Ilii honores adscribere & famam. Cui tantum x Xerses tantum tribuit vt prætereundum sibi nisi placatis Heroibus nefas putarit, Mineruæ Iliensi 100 bobus litans. Idem postea Alexander fecit armis quæ Troiano bello superfuerant aut superesse narrabantur cum aliis permutatis. Idem Paridis Lyram vidit, sed qui Achilles videre maluisset. Quod illa fæminis demulcendis fuerit accommoda: hæc virorum fortium laudibus consecrata. Idem non modo templum, sed & vrbem reparari præcepit, quod accurratius Lysimachus compleuit. Sed Asiaticis bellis vastata (cum Syriaci belli tempore vix domus fuisse scribatur) restituta demum Romanorum Ciuilis motus, suo malo sensit & quasi fatale esset Ilium flammis perire, fimbria Cinnanarum partium 11 a die illud capiens, Syllæ fauorem vlcisci volens in homines domosque ita sæuiuit, vt nihil, vt nemo incendio superfuerit. Hoc nempe restabat vt post antiquos græcorū ignes Iliū repararetur ab iis quos sua calamitate propagauerat delendum. Postea Cæsar alii immunitate Ilienses donarunt ad calamitatum solatia, in quo veterem, omnemq; Troianam historiam termino.*

Herod. l. 7.

Ælianus 9.

Stobeus ser. 6.

Elianus l. 14

Strab. l. 13 ex Agesianacte & Demetrio Sceptrio.

vi captam Liuius, dolo vult Appianus

August. l. 3. c. 7. de Ciuitate Dei.

Vuuu 2 ANA-

LECTOR CANDIDE

QVAS hic Troianorum titulo antiquitates digeſſi pauca ſunt, & ea dumtaxat quæ nulli Homerum aut res Troianas legenti non obuiæ eſſe poſſunt. Cætera quæ vel Homero elici vel ex Scholiaſte aliiſque paſſim peti poſſent conſulto Hellanicis reſeruari, vt vtrobique ſit quod legas, vtrobique cuius multitudo te non terreat. Hæc ita cape lector & vale.

ANALECTA ANTIQVITATVM TROIANARVM.

SECTIO PRIMA.

De ſacris.

QVONIAM pro parte bona Græcos referunt, pauca hæc adſcribam reliqua Hellanicis reſeruans.

Credebant Troiani Elyſios campos.

Puniendoſque poſthanc vitam impios de quibus latius vide.

Odyſ. Vlyſ. Ioui Herceo ſeu ædificiali ara erat in arce Troiana ædes.

Ser. in 6 Æneidem Ioui pro reditu bos quinquennis mactabatur,

Ioui fulminatori, quia ſupplicibus aderat hoſpites libabant.

Dares dictys l. 5. Il. 7

Agam. o. 7. apud Alcinō. Apollinis Veneratio & vaticinia Troiæ celebria.

Tymbræoque Apollini fanum in vicino celebre.

Licophronem in Caſſandra. Eius ſacerdos coronam habebat & ſceptrum quæ ſubmittere deprecantis erat.

No. in Hor. l. 3. od. 16.

Iuno-

Iunonis sacrarium erat solemne.

Ilia 1 Chryses — Mineruæ Iliensis vetusta religione celebre templum erat.

Aug. 3. c. 7 de ciuitate —

Her. l. 7 — Cuius statua de Cœlo lapsa credebatur.

Aug. l. 1. c. 2. — Ei pepla ad genua posita 12 boues annicli indomiti oblati.

Il. 6. suasoria Heleni. — Palladi Iuuenca aurum in cornibus habens item oblata.

Il. 10. ab exploratoribus — In Nea circa eius simulachrum non pluit nec sacrificia putrefiebant.

Plin. l. 2. c. 96 — Neptuno ædes sacra erat, & solennis veneratio Troiæ.

Dio. l. 5. — Nauigaturi in mari rem sacram faciebant ei.

od. 2. Telema. — Huic Tauri nigri immolati & boues, quorum viscera gustantes costas Deo incendebant.

odyssæa in filo Telemachus —

Aries, Taurus, Verres eidem mactati.

od. 11 ab Vlysse — Vltimo cum decumbebatur, libabatur Mercurio.

od. 7. in domo Alcinoi. — Eidem linguæ diuisæ in ignem iaciebantur.

oc. 3. Miner. Nestori — Veneris cultus in Ida monte ingens erat.

No. in Theocrito eyd. 1. — Scamandri inter Deos Patrios cultus fuit etiam.

Iliad. 20 — Antra erant Nymphis sacra vbi crateres, amphoræ lapideæ, & 2 ostia patebant alterum Diis, alterum hominibus ad Boream & Notum.

odyssæa 13 in descriptione Iliaca. —

odyssæa decima — Mortuis sacrificãtes super fossam cubitalem quaquauersum libabant vino, mulso, aquis farinã miscentes, ouesque nigras immolantes.

Vlysses apud Circem — Animas bibere sanguinem victimarum credebant.

odyss. 11. Agamemnon — Dii certi in conuiuiis apponebantur.

Athenæus l. 8. c. 13. — Sanguine & puluere pollutum illotisque manibus vota facere nefas.

Il. 6. Hector ad matrem —

od. 12. vt soli boues — Templa coronabantur sertis.

od. 3. vt Laercius — Integri greges diis sacri erant iique intacti.

vt sacro Nestoris — Aurifices erant qui cornibus victimam aurum illigabant, quæ demum ducebatur præcedentibus qui lebetem cum guttutnio, securim, mo-

 las

las in caniſtro,vas ad ſanguinem verua ſubinde 5 ordines habentia, iuuenibus..

Iliade ſecunda ſeruluſ ad Æneidem
collecta hæc ſunt ex Homero Virgilio aliis.

Victima lecta, examinata, lota, adducta, ſacrificus aqua & mola acceptis, initia ſacrificat pilos in ignem iaciens, vinumque defundens nigrum, rubrum, vel aliud.

Od.12 ab Vlyſſe

Deficiente vino aqua libatum.

Iuuenes verua tenebant. Coxis coctis viſcera guſtabant.

Minutatim ſecabant, alia comburentes, alia verubus aſſentes.

Pueri tum crateres vino coronabant diſtribuẽtes illud poculis & pæana canentes.

Il. 1 oratione Agamemnonis ad Achillem

Hecatombe dii ſubinde placati: in qua victimas retrotractatas excoriabant, iugulabant, crura incidentes, fruges ſaluas ſpargentes, coxas ſecantes & aruina cooperientes, ſuperque lignis inciſis ſiue foliis vinum rubrum fundentes.

Alexander. l.4.c. 17 — Querno trunco hoſtias mactatas lego.

Athenæus l.9. c. 29. — Aqua qua torrem ex ſacris exſtinxerant aſtantes aſpergebant & purgabant.

Od.2. vt Haliterſes — Aruſpices habebant & augures.

Od.20 Vlyſſi ſancta. — Tonittua obſeruabant.

Od. 15. Telemacho — Aquila regibus felix.

Il.10. Vlyſſi & Diomedi — Ardeola item euntibus occurrens.

Il. 19 Penelopes — Somnia obſeruabant & explicabant.

Od.2. Telemachus. — Orantes manus in mari lauarunt.

Il 1. Achilles. — Sceptro poſito manus porrigebant.

O l.7 Vlyſſes apud Alcin. — Supplices ad focum ſedebant ob Deos penates.

Il. 6 Hector. — Poſita galea orabant.

Il.1. Thetis Iouem — Mentum ſiniſtra, genua dextera attingere orantis eſt.

Il.7 orat Hectoris — Spolia hoſtium in templo ſuſpendebant.

Il.16. Achilles — Pocula Libatoria ſulphure purgabant.

Plin. l.13. c. 13
Ioſeph. c. 1. in Manethonẽ

Chartam Troiano æuo fuiſſe vult, at alii literas eo tempore fuiſſe negant, Homeri carmen nõ ſcriptum ſed memoriæ mandatum putantes.

SECTIO SECVNDA

De Rege & magistratu

Il. 1. Agamemnon VESTES Regiæ, erant tunica quam circum magnum pallium.

Il. 3. à Paride Super inductæ interdum pelles pardi leonis &c.

Il. 2 Agamemnon Calciamenta pedibus inducebant.

Il. 1. & passim Sceptrum aureis clauis confixum gestabant.

Il. 2 Agamemnon Sceptrum baculus erat cui & innitebantur.

Agamemnon Vlyssi Quem & legatis subinde dabant.

Iust. l. 43. Cuius vice hastę olim fuerunt.

Il. 7 Agamemnon Cuius eleuatio fœderis & iuramenti signum.

Il 3. Priamus Curru Reges frequenter vehebantur.

Il. 6. Priami qua & describitur. Regia porticibus distincta fuit, in qua atrium, portæ bifores, quas tabulæ bene iunctæ muniebāt, vna claui, 2 vectibus.

Il. 12 græcorum *Od. 7 Alcinoi* *Od. 8. eiusdem* Postes in limine, pinnacula ærea supra, intus folia ad murum & suspensa pepla, vbi principes conuiuantur.

Il. 1 Vulcanus sic propināt Locus dexter honoratior, vnde ad sinistrum itur, *Dictys l. 1. de Priami* filii Regum Reguli dicti primæ auctoritatis erant.

Idem & Il. passim Vt ipsi ita heroes, alii sceptrigeri.

Od. 8. Alcinoo Epulo annuatim proceres honorati à Rege. *vt Od. 8. Phaaces*

Dares & Agamemnone Et alias sæpe extra ordinem.

Il. 1. de diis Honoratioribus assurgebant.

Il. 9. Achilles legatis Paribus etiam humanitatis ergo.

Od. 14. Telemachus Eumeum Reges Villicos suos habebant.

Od. 1. Telemachus Eurilū Emebant bubulcos nutrices & similes.

Plato in Alcete Mestor Heroum fortium Epitheton.

Il. 9. græco Principes ante & post cęnam deliberare solebant.

Scholiast. in Ilia. 5 Orphanistæ erant ad quos hæreditas caduca deuoluta.

Od. 7 Alcinoi destri. Horti Regis extra aulas prope ianuam.

Il. 9. Agamemnon 7. oppi. Tributa Regi pendebantur.

Il. 18. in descriptione Clypei Litium arbitri 2 constituebantur qui alternati in sententia ferrēt, inque medio eorum 2 talenta optime iudi~~canti cedebant~~

Lega-

Il.9 Agamemnon. Legati manibus aquam ferentes iubebant linguis fauere.

Il.3.Vlysses Oratores sceptrum & oculos hinc inde. mouebāt.

Il 7 Nestor Surgebant oraturi.

Il. 7 Diomedi Si placuissent acclamabatur, aliâs tacebatur:

Od.2.Telemachus Post orationē præ ira sceptrū subinde abiecerūt.

Od.2.Vlysses Per præcones concio conuocabatur.

Iliad.18. Per eosdem manu silentium imperabatur.

Od. 2.Telemacho Iidem oraturo sceptrum dabant.

Il.7 de sepultura Concio Troianorum descripta.

Scholiastes in Ili.6 Quatuor hominum genera erant spurii, nothi, legitimi, parthenii.

Iliad.12. De finibus litigantes mensuram in communi aruo tenebant.

Il.14.or.somni ad Iuno. Iuramentū factū aqua & terra appræhensis manu.

Il.2 Vlysses Thersita Inobedientes vestibus exutis verberati.

Il. 3.orat. Hecto. Adulteri lapidibus obruti idest lapidē induebant.

Iliad. 15 Proditores inhumati proiecti.

Odyssea 2.passim Itemque tyranni.

Hostes armis spoliati.

Cædis rei in exilium iuerunt.

Od.15.Theoclymenes Ancillæ impudicæ columna suspensæ.

Od.22 ab Vlysse Cantorem euntem præco præibat.

Od. 12. *Il 3. Paridi.* Cythara in vsu frequente, musicique amati etiam viris fortibus. *Od.22.Vlyss. Themio pepercit*

Il.9 Achilli Tibiarum & fistularum etiam, quanquam Scholiastes negat & conchas fuisse putat.

Il 9.castris Troia Donationem causa mortis vsurparunt.

Od.17.Telemach.pirao Filii patrum hæredes sorte adhibita fiebant.

Od.6.descriptio vrb.& phaenicum Vrbes condentes prius murum ducebant tum agros diuidentes.

SECTIO TERTIA

De re militari.

Dictys de græcis *Dares de Troianis* PACEM ante bellum offerre, delectus militū habere quorum alii auxiliares, alii voluntarii dicti, moris erāt.

Votis

Varis militum legebatur Imperator, atque ceteris nomen electi praeficientibus.

Demum collectilia [illegible] tabantur [illegible] confirmabantur.

Prima [illegible] erat 900.

Castrorum descriptio.

Circum quae [illegible] duces, singuli cum 300.

Apud Troianos nulli auxiliares excubabant.

Tribunal, forum, ara &c. in castris erant.

Quae subinde muro circumdederunt, & fossa in qua pali fixi.

Porta [illegible] quaesitu [illegible] ta.

Dormientes in castris scutis se tegebant, & vestibus.

Infirmi in castris [illegible] constituti.

Arma ad tegendum [illegible] thorax quem lineum fuisse volunt,

Clypeus aut etiam parma.

Corium nigrum [illegible] cem.

Scutum Aiacis [illegible] descriptum.

Lorum circa pectus habebant.

Lorica [illegible] quamquam & ferro [illegible] passim.

Baltheus [illegible].

Et paleis equinis [illegible].

Galea Vlyssis [illegible] nollis intrinsecus [illegible] albi dentes [illegible] dio [illegible] erat.

Arma [illegible].

Cornu [illegible] compositus laminis ferreis quae Aiacis [illegible] erat.

Hastilia [illegible] etiam vsi.

Enses dependentes habebant [illegible] ancipites.

Xxxx Argen-

Il. 7 Hector. Argenteisque clauis subinde distinctum.

Il. 4 Pandarus Sagittas vibrabant acutos angulos habentes.

Il. 6 Hasta Hectoris 10 cubitorum, cui cuspidem aureus circumambibat annulus.

Il. 3 Agamemnon Cultrum ad ensis vaginam suspendebant, quo in sacris vti.

Il. 2. Equos [illegible] tum mandere introducentur.

Il. 8 Hector ad equos Item triticum & vinum.

Il. 5. Quanquam hordeo & auena etiam nutriti [illegible]tur.

Il. 15. Agamemnon In equos insilire laudi erat.

Il. 7 iactat Hector Scutum ad sinistram & dexteram mouere posse etiam.

Il. 13 Aiacem. In bello principem asseclæ sequuntur fatigatis scuta excipientes.

Il. 8. Hector *Il. 8 Aiax* Ex turribus pugnabant inque iis vel aurigas habentes vel soli habenas & flagellum tenentes.

Dictys de Paride. Ante aciem Solum progredi lacessentis in duello signum.

Il. 7 cum Hectore congressurs 9 se offe[illegible]ant Ad quod si plures se offerunt, sorte res dirimitur, quam singuli signantes conniciunt in galeam, quæ exibat singulis monstrabatur, à dextra ad sinistram progrediendo. cuius autem erat, is manu prehensam ad pedes deiiciens pugnæ se aptabat.

Il. 7. Aiax.

Il. 3. duel. de Paridis Duobus armatis cæteri hastis terræ infixis scuto inclinabant, fædereq; concepto & loco dimensa sortibantur vt supra quis pugnæ daturus sit initium, tum lanceis concurrebant, hastas proiicientes, saxa etiam & gladiis decertantes, donec præcones [illegible] eorum sceptris dirimerent, fœdera fiebant duobus agnis adductis, & vino in vtre caprinis pellibus consuto, quod cum ablutis [illegible], pilos agnis abscissos principibus distribuentes, iuguloque abscisso vinum pateris haurientes Deos testes & vindices aduocabant.

Il. 3. ante duellum Paridis

Sacra

Sacra coniuratorum in Troiam vide.

in historia Pansa Messe. Iliad.10 Vulnerati ne nihil agant, sanos armis induebant.

Il 7 Clamorem in pugna ediderunt subinde.

Od.8 Vlyssis Mediam hastam tenere tranquillitatis signum.

Hastas domi in armario ad columnam reponebant.

Dares de Achille Peracto prælio præda diuidebatur.

Idem de græcis Cæsorum corpora sepulturæ mandabantur.

Il 8 Agamem. Teucro Præmia decernebant fortibus.

Il. 10 explorat. Qualia: equi cum curru, tripes oues

Il.9 idem Achilli Mulier apta operi, præcipue Lesbia.

Il 23. Vsus agri ad certos annos, adesse festiuitatibus.

Il. 10 Res Spolia in puppibus suspensa.

Dares de Achille Batracho. Milites ducem medium olea coronarunt.

Præco belli signum ferebat.

Od. 22 Melanthius Captiui venerebantur.

Od.19 Vlyssis Vulnera ligata incantarunt.

Od.8 apud Alcinoum Remi nauis aptati ad vincula coriacea.

SECTIO QVARTA

De victu & amictu

Od.17 Eurymone PENVI præerat mulier quæ promaconda dici potest.

Od. 2 orat. Telemachus Alterna subinde conuiuia inibant.

Il. 8. græci Ientaculum interdum sumebant.

Od.6 nausicaa Prandia etiam in vsu.

Od. 14 apud Eumeium Quadris in mensa vtebantur.

Od.7. apud Alcinoum In Conuiuiis iuuenes lampades tenebant.

Od. 10 apud Circem Conuiuæ autem farina manus tergebant.

Od. 17 oratione Eumai Quæ postea canibus obiiciebatur, quos mensales tune deliciarum habebant.

Od. 20 de procorum conuiuio Sedes tapetibus interdum ornatę ad mensam erāt quæ spongiis purgabatur.

Il. 11 in conuiuio Patrocli & Nestoris Mensæ fulcra ex Cyana metallo laudabantur.

Super quam lanx & mel recens erat.

 Pocu-

Poculum 4 anſis deſcribitur, & circa quamlibet 2 columbæ aureæ, aureis clauis affixæ.

Ath l. 11. c. 15 de poculo Neſtoris & l. 10. c. 11.

Potio parata legitur, raſo ſupra vinum pramnium caſeo caprino, cultro æreo, inſperſa que alba farina.

Ab anu penus cuſtode machaoni.

In ientaculo fruſta panis vino madefaciebant.

In Cæna vinum & panem diſtribuebant.

Athe. l. 1. c. 4.

Singulis ſui erant ſcyphi. Cumque alii menſuratũ vinum biberent, honor erat, alicui permittere bibendi quantum libeat facultatem.

Il. 9 in cæna Achillis
Il. 4 Menel. de Idomeneo

Bibendo autem ſemper libabant.

Iliad. 9.

Vino mellito etiam vſi leguntur.

Il 6 oratione Hect. ad matrem.

Olera fructuſque edebant & cepas.

Ath. l. 1. c. 12.

Salem ſacrum igni inſpergebant.

Il. 9. cæna Achillis

Aſſas & bouinas fere carnes edebant, agnos hædoſque vt effeminata contemnentes.

Pauſan Meſſanicis
Trin. filios ſuos obiurgat. ex philopoto.

Vnde & hic de ... agno et ... apud Athen... l. 1. c. 4.

Cytharædi in conuiuiis geſta fortium & fabulas decantabat, quibus menſa appoſita & ſcyphus vt pro libitu biberent quantum vellent.

Od. 8 apud Alcinoum erat Demodocus

Senibus prius propinabatur.

Od. 3. Piſiſt. Telemacho.

Vinum aquis ſubinde miſcebant.

Od. 9. Vlyſſ. l. 10. c. 7.

Pincerna autem vinum defundebat, qui ſæpe aliquis ex nobilibus pueris erat. vt Menelai filius apud Athenæum.

Coquus lances proponebat.

Ibidem in Conuiuio Menelai.

Præbibebant ſibi mutuo etiam diſcedentes.

Od. 13. Vlyſſes areta

Præcones etiam vinum inter dum defundebant.

Od. 7. apud Alcinum

Sedes clauis argenteis diſtincta deſcribitur.

Tergi partes honoratiori porrigebant.

Od. 7. Vlyſ.

Ex parte ſibi appoſita alius etiam ſubſeruire moris & honeſtatis erat.

Il. 7. agam. Aiaci
Athe. lib. 1. c. 8. Vlyſſ. de mendico

Vt autem maior Crater, ita & puluinum hoſpiti tanquam honorato ponebatur, qui ex oppoſito ſediſſe legitur.

Il. 9. patro Achil.
In conuiuio procorũ penel.

Mendici conuiuia obibant, ſingulis manus porrigentes.

Honorationibus aſſurgere & ſedem ſuam porrigere moris erat.

Odyſſea 16 Vlyſſ. Telema.

Par-

Partem Nymphis & Mercurio seponere solebant.
Od.14. Eumeus

Ibidem
Suillam craticulæ impositam rustici frequenter edebant.

Ex od. 3.
Conuiuiorum tria erãt genera: symbolũ, conuiuiũ, nuptiæ.

Athe l.8.c.14
Alij diuidunt Cænam in Collatiuam, concænam ex symbolo & sportula, cum quis coctum cibũ secum ferebat in sporta.

Batracho
Bellaria in vsu dulcia, panis ter pistus, paropsides & similia.

od.18. Irus & Vlysses
Pauperes in conuiuiis præmiis propositis decertabant.

od.14 Eumeus
Sedentes se discingebant, surgentes Cingulum reponebant.

od.19 Vlysses
Fibula vestes connectebant.

od.16. oratio Eurimachi
Iuniores genibus impositos pane & potu saturabant.

Vestes duplices habebant, hyeme alias, æstate alias.

odyss 11.
Virgines zonam gerebant quam Veneri in nuptiis soluebant.

Od.8. penelope
Indusio vtebantur.

Od. 14 Inuodantur.
Sandalia etiam nota.

Fæminæ redimicula in capite gerebant.

odyssea 6 nausica
Quod ludentes ponere solent.

Ilia.2 oratio Vlyssis
Femoralia habebant.

Il.10. Nestor
Aliqui etiam Chlænas purpureas.

Il.2. Vlysses ad naues
Currendo pallium deiiciebant quod vesti superiniiciebatur.

Od.17 Vlysses ignotus.
Mendici peras gerebant, quibus panem imponebant.

Il.6. Il 3. Helena

Il. 6 nutrix
Feminæ longa syrmata habebant,
Eædem velis operiebantur, bene cinctæ.

SECTIO QVINTA

De domo & re priuata.

Od. 14. Eumai subulci

DOMVS rusticæ in circumspicuo loco erant, quas circum porticus & sępe spinosa palis hinc inde adactis.

Od 23. Penelopes.

Extra domum agros domosque insuper habebãt potentiores.

Od. 13. describitur.

Ante fores Penelopes via fraxinea erat & iuxta fimus colligebatur.

Athenæus l. 6. c. 5.

Parisiti honesti & honorati erant Regibus.

Od. 17 a Penelope

Sternutatio boni ominis habita obseruabatur,

Od. 17 ora. Melanti

Curatores stabuli habebat diues.

Od. 18 Eurimone Penelopen

Dominas pedissequæ sequebantur.

Od. 14. Eumeus

Pastores etiam famulos suos Canesque habebant.

Od. 15 Laertes Eumenii

Seruos autem emebant.

Od. 18 orat. Andriclea ad Vlyssem

Pauperes & serui hyeme apud focũ in Cineribus, æstate stratis humi foliis dormiebant.

Od. 19 Euriclea Vlyssi.

Hospitibus pedes lauabant.

Od. 3 Telemachum Pyli

Vngebant nouoq; indusio donabant, quod per filias potissimum subinde etiam per ancillas fiebat.

Athe. l. 2. c. 4.

Dextera hospiti dabatur, qui senatus demum quis esset rogabatur.

Od. 4 Menelaus Telema. Il. 6 ora glauci. Od. 8 Vlyssi ab Alcinoo

Eidem Xenia dabantur, quæ per præcones ante hospitem ad naues ferebantur.

Od. 7. Vlyssis apud Alcinoum

Lectus hospitis in specula perforata sub porticu describitur.

Il. 9 or. Phœnicis

Hospites interius, ignisque semper in porticu aulæ & vestibulo erant ante thalamum.

Proci penelopes

Proci munera amatis dare solebant, vt monilia et cetera.

Athe. l. 5. c. 2.

Ostiaque earum coronare.

Od. 19 Penelope suis

Procis certamina proponi solita, vt securis foramina siue annulos manubrii habẽs 12, per quæ qui sagittam dirigebat victor censebatur.

Ali-

Aliud quoque lusus procorum genus proponitur. Diuisi vtraque parte loco medio calculum ponebant, quem amicæ nomine appellabant & qui sorte primus calculum in eã intendebar, si propelleret, suum eius loco ponebat, ictum iterans: qui autem lapillis alus intactis illam sæpius pellebat ea se potiturum sperabat.

Talorum etiam lusus in vsu erat.

A cœna loco publico lapidibus excisis extructo certarunt interdum cursu, lucta, saltu, pugno, disco, idest, lapide, quem cum proiicerent signa faciebant, quique reliquos superabant victores pronunciabantur, a 9 ludorum præfectis.

Discos & tragulas in pauimentis torquere frequẽtissimum.

A læua pila cælesti quæ sursum iaciebatur, se exercebant.

Vnusque proiiciens retroflectebat, alter saltans eã propellebat antequam terram tangeret.

Pila etiam fœminæ ludebant in se mutuo iacientes.

Profecturi viaticum sumebant, vt Telemachus, 12 amphoras vini & farinæ molitę 20 mensuras in vtribus consutis.

Viatores ventilabrum humero gerebant.

Baculisque vtebantur

Reduces humeros & caput amplectebantur, caput & lumina osculabantur, ab Ancillis loti vnctique in balneo.

Galli operibus initium dabant.

Lucernæ, acus, decipulæ notæ fuerunt.

Pyratam [illegible] non indecorum

Venatio in vsu erat.

Itemque natatio.

Mercatura [illegible] celebris erat.

T[illegible] nata,

Emebant [illegible], ferro, bobus, pellibus, aut mancipiis.

Capi-

Marginal notes (left):
[illegible]
[illegible] Penel. [illegible] fecerunt [illegible] Appion Alexan. [illegible] Tejone
Il. 23 Paris
Od. 8 apud Phæaces
Od. 4 proci Penelopes
Od. 8 Phæaces
Ath. l. ... c. 8
Od. 6 Nausicaa cum ancillis.
Odyssea 2
Od. 11 orat. Tiresiæ ad Vlyssem
Od. 1 [illegible]
Od. 17 Telemachi Anchilea. Penelope Telemachus
Batrachomyo.
Ibidem
Od. 2 orat. [illegible]
Od. 19 [illegible] scriptio
Od. 5 Vlysses
Od. [illegible] orat. Eumenei
Od. [illegible]
Il. 7 vinum è Lemno

Marginal note (right):
Plin. l. [illegible] vult permutationem [illegible] fuisse vsitatam

Il. 1. Iupiter
Capite annuere consentientis erat.

Ib. 17
Mouere renuentis.

Il. 10 & 24.
Mulæ ad aratrum & currus etiam adhibitæ.

Il. 21 Lycaoun. odyss. 6.
Quorum orbes ex caprifici ramis laudabantur.
Currus, altus, rotundus, contabulatione instru-
ctus, nausicaæ fuit.

Il. 18. descriptione Clyp. Achillis.
Agricolis cum ad finem arui venissent vinum pro-
pinabatur.

Il. 20
Boues in rotunda areá horreum terebant.

Od. 20 Penelopes
Ancillę molebant.

Od. 3. or. Mineruæ
Manibus deiectis femora percutere miserantis
erat.

Od. 12. A. [illegible] es Vlysi
Ianus in vsu erat, & creditori nomen dabatur.

[illegible] apud Eumenem
Rustici mercede operas suas locabant.

Od. 13. et Gam. 1
Caprinis pellibus indormiebant quibus Chlænæ
instructæ.

Od. 23. Penelopes
Lecto etiam stramenta imposita vilium.

Od. 2. Penelo. od. [illegible] eadem
Lectus coniugalis in summo erat honore.
In cænaculo dormiebant.
Indusium nocte exuentes è trabe suspendebant.

Od. 1. Penelopes.
In thalamis ianuæ erant, in ianuis annuli quibus
illæ attraherentur, lorumque post pessulum ob-
tendebant.

Il. 3.
I[illegible] 6 Triamide
Lecti perforati, tornefacti, ex lapide inter se ædifi-
cati describuntur filiarum filiorumq. locis op-
positis.

Ibidem
Odores etiam lectis insperti instratęque pelles.

I[illegible] [illegible]
Culcitra item & lini subtilis flora.

Il. 3. Paris ante Helenam
Maritus ante vxorem thalamum ascendebat.

[illegible] ea 1 Penelope
In Cænaculo fœminæ operabantur.

I[illegible] Helena
Vxores lectum curabant telam percurrebant, de-
est, intelebant columque curabant, quod ac-
currate facere laudi erat.

Od. 4. Helena
Ideoq, talarium cum colo aurea lana que violacea
cum sede & scabello datæ leguntur fœminis.

[illegible] ad V-[illegible]
Puellæ palam viris non miscebantur ante nu-
ptias.

[illegible] Nausicaa
Ante nuptias se lauabant, vngebant, vestesq, [illegible]s.

Vhi

Il. 9. or. Vlyßis ad Achillem od. 1. Viri dotem vxoribus dabant.

Quæ ſoluto matrimonio reddebatur.

Il. 18 in deſcrip. Clipi. Nouas nuptias præcedebant tædæ accenſæ.

Ath. l. 1. c. 8. Od. 13 Cantore medioluuenes circumſaltabant etiam in armis, etiam cantum imitantes,

Od. 22. Præeunte item Cytharædo cum tumultu tripudiabatur.

Od. 23. Cum tędis occurrebant.

Il. 18 in deſcriptione Clipi. Manus deoſculabantur.

Od. 1. Enriclea Penelopi. Choreæ ducebantur autem vel in orbem vel ordine curſitantibus duobus, cantore præeunte.

Od. 2. Faces etiam euntibus cubitum præferebantur.

Funebrem veſtem ſibi in vita conficiebant.

Od. 11 Agam. Vlyßi Batracho. Proximi ſolebant oculos morientium componere.

Od. 3. Præcones proclamabant funus.

Il 24 Tethis Mortuis fuſilem terram infundebant.

Il 24 Nigris vtebantur in luctu.

Triamus. Togis obuoluti tectique.

Od. 4 Capite tonſi interdum legentes.

Il. 7 de interfectis. Mortuos lauabant taciteque ſepeliebant

Il. 18 Achilles mortuo Patroclo. In luctus ſignum crines euellebant, humi recumbebant.

Il. 19. Achil. Ieiuni vigilabant, ſordibus caput & veſtes inficiebant.

Vngebant corpus oleoque decennali vulnera implebant, tripode calefacta aqua ablutum, tum lecto componebant linteo ſubtili, deſuper alba veſte tectum.

Il. 23 Omnes lugere iubebantur, tum curribus & equis cadauer ferebant, capillis illud tegebatur.

Pyræque quæ 100 pedum ſubinde quaqua verſus erat, in ſummo ponebatur.

Adipe pecorum tegentes totaque nocte vinum libantes.

Manes inuocabant, Poſtridie nigro vino rogum extinguebant oſſaque legebant.

Ode. 24. — Achilles 8 die ſepultus, oſſa vino & vnguento lecta.

Od. 22 — Domus mortuaria ab anu ſulphure & igne purgabatur.

Od. 3. ab arginis — Cæna ſepulchralis amicis & Ciuibus data.

Od 16. oratio. Eumei ad Telemachum. — Tumuli quadrati interdum fuerunt, quibus columnas ſæpe & vlmos ſuperimponebant.

Monumenta & pilæ honor ſunt mortuorum.

Il. 2. in Merymne Il. 16. — Arma Cippo ſuper tumulum interdum impoſita.

Od. 12 Elepenoris remus. Od. 2. orat. Telemachi ad procos. — Parentalia etiam celebrabant.

FINIS.